Augusto Roa Bastos

Yo, el Supremo

En, Supremul Dictator... ui Republicii, Poruncesc ca după moartea mea cadavrul să-mi fie decapitat; capul să fie pus într-un pur timp de trei zile în Piaţa Republicii, unde să fie chemat poporul prin tragerea tuturor clopotelor.

Toţi slujitorii mei, civili şi militari, să fie spânzuraţi. Cadavrele lor să fie îngropate în islazul din marginea oraşului fără cruce ţi fără nici o inscripţie care să le pomenească numele.

La încheierea termenului stabilit, poruncesc ca rămăşiţele mele pământeşti că fie arse şi cenuşa să fie aruncată în râu.

UNDE-AŢI -GĂSIT AFIŞUL ASTA?

ERA PRINS pe uşa catedralei. Excelenţă. O patrulă de grenadieri l-a descoperii azi-dimineaţă, l-a smuls de pe uşă şi l-a dus la comandament. Din fericire, nimeni n-a apucat să-l citească. Nu te-am întrebat asta şi nu-l treaba ta. Aveţi dreptate, Excelenţă, cerneala afişelor se acreşte mai repede ca laptele. Şi nu-l o foaie din gazetele de la Buenos Aires, nici o pagină smulsă dintr-o carte, Excelenţă. Ce cărţi ar putea să fie acolo în afară de ale mele?! Aristocraţii din cele douăzeci de familii n-au mai rămas decât cu cărţile de joc. Percheziţionaţi casele duşmanilor patriei. Temniţele, controlaţi bine temniţele, acolo trebuiie să fie. Printre şobolanii ăia cu ghiare aţi putea să-l găsiţi pe făptaş. Strângeţi-l bine cu uşa pe făţarnicii ăştia. Mai ales pe Pena şi pe Molas. Caută-mi scrisorile prin care Molas îmi aduce omagiul lui în timpul Primului Consulat. Şi pe urmă în timpul Primei Dictaturi. Vreau să recitesc discursul pe care l-a ţinut la Adunarea din 1314. Când a sprijinit alegerea mea ca Dictator. Scrisul e complet. Schimbat de la ciorna discursului la instrucţiunile pentru deputaţi şi apoi; la denunţul în care, câţiva ani mai târziu,

îl acuză pe un frate de-al lui că i-a furat vitele de la o moşie din Altos. Pot reproduce tot ce scrie în hârtiile astea. Excelenţă. Nu ţi-am cerut să-mi reciţi miile de dosare, cu decizii şi hotărâri judecătoreşti din arhive. Ţi-am poruncit pur şi simplu să-mi aduci dosarul lui Mariano Antonio Molas. Adu-mi şi pamfletele lui Manuel Pedro de Pena. Sicofanţi pizmaşi! Se lauda că au fost conştiinţa şi verbul Independenţei. Şobolanii! Niciodată n-au înţeles-o. Se cred stăpâni pe cuvintele lor în temniţa unde le putrezesc oasele. Nu ştiu decât. Să cârtească, încă n-au amuţit. Găsesc mereu alte tertipuri pentru a-şi vărsa veninul lor blestemat. Scriu pamflete, afişe satirice., mă împroaşcă necontenit cu invective şi caricaturi. Am devenit o figură indispensabilă pentru clevetiri. Din partea mea, pot să-şi fabrice hârtia şi din odăjdii zdrenţuite. Să scrie, să tipărească folosind litere bisericeşti dintr-o tiparniţă bisericească. N-au decât să-şi publice pamfletele şi la Muntele Sinai, dacă aşa au poftă, gazetăraşi de latrină ce sunt!

Hm! Aha! Discursuri funebre, pamflete în care mă condamnă la moarte prin ardere pe rug. Destul. Acum îndrăznesc să parodieze Decretele mele Supreme. Înu imită limbajul, scrisul, încercând să se infiltreze astfel mai uşor; să ajungă până la mine din vizuinile lor. Să-mi astupe gura cu glasul care i-a trăsnit. Să-mi acopere cuviinţele şi chipul. Vechiul truc al vrăjitorilor de trib. Întăreşte paza şi fii cu închii-n patru la cei care-şi fac iluzii deşarte că vor putea să-mi ia locul după moarte. Unde-l dosarul cu anonimele? E aicii Excelenţă, sub ochii voştri.

Nu e deloc exclus ca scârbele astea de scribii fără minte, Molas şi Pena, să fi putut dicta cuiva afişul ăsta batjocoritor. Textul denotă stilul celor doi ticăloşi răzvrăttţi în slujba duşmanului din Buenos Aires. Dacă sunt ei, o să-l scot molarii lui Molas şi-o să fac să-l iasă pe nas lui Pefia. S-ar putea ca unul din adepţii lor mârşavi să-l fi învăţat pe dinafară. Un altul să-l fi scris. Şi un al treilea să se fi dus să prindă blestemăţia asta cu patru piuneze pe uşa catedralei. Chiar paznicii ar putea fi cei dinţii trădători. Aveţi perfectă dreptate, Excelenţă. Pe lingă ce spune înălţimea Voastră, chiar adevărul pare minciună. Nu^ţi cer să mă linguşeşti, Patino. Îţi poruncesc să-l cauţi şi să mi-î găseşti pe

autorul afişului. Trebuie să fiii în stare să afli ac de cojocul lor, căci legea e un sac fără fund. Scoate-le 'sufletul, lui Pena şi lui Moias. Nu pot fi ei, Excelenţă. De ani de zile zac într-o temniţă unde-l întuneric beznă. Şi ce-l cu asta? După ultima Proclamaţie a lui Molas pe care am interceptat-o, Excelenţă,. Am. Pus să tencuiască vizoarele, crăpăturile de la uşi şi fisurile din ziduri şi din tavan. Doar ştii că deţinuţii dresează tot timpul şoareci pentru a-şi transmite pe ascuns mesaje. Ba chiar pentru a face rost de mâncare. Aminteşte-ţi că aşa au furat cei din Santa Fe raţia pe câteva luni pentru corbii med. Am pus să astupe şi găurile şi galeriile de furnici, de greieri şi toate fisurile şi spărturile.

Un întuneric mai de nepătruns nici nu există, Excelenţă. Şi rici n-ar avea cu ce scrie. Da' de memorie ai uitat, tocmai tu, bădăran cu memorie de elefant? S-ar putea să n-aibă un ciot de creion ori o bucată de cărbune S-ar putea să n-aibă nici lumină, nici aer. Au memorie. O memorie la fel cu a ta. Memorie de gândac de arhâvă. cu trei sute de milioane de ani mai bătrân, decât homo sapiens. Memorie de peşte, de broască, de papagal care-si curăţă ciocul mereu pe aceeaşi parte. Asta nu înseamnă că sunt inteligenţi. Dimpotrivă. Poţi spune că are memorie bună pisotiul opărit care fuge şi de apa rece? Nu, e doar un pisoi fricos. Opăreala i s-a imprimat în fnemorie. Memoria nu-şi aminteşte de frică. S-a transformat chiar ea în frică.

Ştii tu ce-l memonia? Stomacul sufletului, a spus cineva şi s-a înşelat. Chiar dacă pentru denumirea lucrurilor niciodată nu poţi spune cine a fost primul Nu există decât un şir nesfârşit de inşi, care repetă numele. Nu se inventează decât noi erori. Memoria unuia singur nu e bună de nimic, Stomacul sufletului. Meşteşugită vorbji! Ce sufle' ar putea avea calomniatorii ăştia fără suflet? Stomacuri cvadruple de bestii cu patru picioare. Stomacuri do rumegători. În care fermentează perfidâa acestor pungaşi nenumăraţi* şi incurabilica un cazan în care işi fierb ticăloşiile. Sigur că au nevoie de. Memorie bună ca să-şi amintească toate minciunâle pe care le-au născocit numai şi numai ca să mă defăimeze şi să calomnieze Guvernul. Memorie de mmcători de rahat. Memorie de ingerat-digerat. Care repetă,

care deformează, care mânjeşte cu noroi. Au susţinut profetic că vor transforma ţara a. sta intr-o nouă Atena. Areopag al ştiinţelor, al literaturii, al artelor din acest continent. În realitate, prin aceste himere nu urmăreau altceva decât să vândâ Paraguayul la licitaţie. Şi au fost cât pe-aci să reuşească, areopagiţii dracului. I-am scos din joc pe rând. I-am dat jos unul câte unul. I-am pus pe fiecare la locul lui. Auzi. Să se măsoarecu mine, nişte areopagâti prăpădiţi! La zdup cu voi, laşilor!

Pe criminalul de Manuel Pedro de Pena, ce] mai mare papagal a] patricienilor, l-am pedepsit luându-l blazonul. I-arn smuls din piept însemnele heraldice. L-am azvârlit în temniţă. Acolo a învăţat să recite fără greşeală de la A la Z cele o sută de mii de cuvinte ale Dicţionarului Academiei. În felul ăsta îşi exersează mfmoria în cimitirul cuvintelor. Să nu cumva să se desprindă. Smalţul şi să-l ruginească metalul diapazonului hodorogit. Domnul Mariana Antonio Malas, avocatul Molasr ce mai la deal la vale, scribul Molas recită intr-ana, pină şi în somn, fragmente dintr-o descriere a aşa-numitei (de el) vechea Provincie Paraguay. Pentru aceşti ultima supravieţuitori dintre areopagiţi. Patria mumă să fie vechea provincie, din visurile lor. Nu. V un euvânt, măcar din respect pentru limbile lor o izate, despre Marea Provincie a Indiilor, la urma urmei, bunica, mama, mătuşa, ruda săracă a Vicere-gatului din Rio de la Plata, care s-a îmbogăţit pe seama ei.

Aici abuzează de memoria l<>r nu numai patricienii şi tireopugiţii autohtoni, ci şi marsupienii străini care. Iu jefuit ţara. Şi şi-au umplut stomacul sufletului eu amintirea potlogăriilor pe care le-au făcut. Bunăoară francezul Pedro Martell. După douăzeci de ani de temniţă şi tot atiţia de nebunie continuă să viseze la lădiţa lui cu galbeni. In fiecare noapte scoate pe furiş cufăra-sul din groapa pe care şi-&. Sapeit-o cu unghiile sub hamac; numără una câte una monedele strălucitoare; le încearcă cu gingiile lui ştirbe; le pune den nou în îădiţ „a pe care o ascunde la loc în groapă. Se trânteşte in. Hamac şi doamie fericit deasupra comorii lui imaginare. Cine-s-ar pui ea simţi mai i. n «gurantâ ca el? La fel a trăit în temniţă o groază de ani un alt francez, Lharles Andreu-Legard, fost deţinut la Bastilia, rume-

gj'ndu-şi amintirile în Bastilia mea nepublicahâ. Oiu'e se poate spune că şobolanii ă» ştsea ştiu ce-l memoria? Nici 'u şi nici ei nu ştiţi nimic. Cei care. Ştiu n-au memorie. Y^- cu memorie bună sunt aproape întotdeauna nişte idioţi desăvâr. Şiţi. În cel mai; bun caz, sunt nişte pungaşi Jnrăiţj. Ba chiar wa mai rău decât atir. Îşi folosesc ea. Să facă rău altora, dar nu ştiu să tacă bine nimănui, nici măcar lor înşile. Nu se pot compara cu pisoiul opărit. Memorie de papagal, de vacă, de măgar. Nu memomi-judecată. Şi memoria-bun simţ care stăpâ-nesc o imaginaţie robustă, capabilă să zămislească singură evenimentele. Faptele petrecute se schimbă necontenit. OmyJ_cu... Memorie bună. Nu-şi aminteşte -nimic pentru că nu uită nimic.

Pe presupusa mea soră Petrona Regalada a umplut-o de căpuşe vaca pe care i-am îngăduit s-o ţină în bătătura casei. I-am poruncit să.se trateze aşa cum sunt combătute boala asta. Şi alte rele în crescătoriile din patria noastră: sacrifieînd cireada. Am o singură vacă. Stăpâne,. Şi nu e a mea, e a bietei mele şcoli de catehism. Dă lapte numai cât să umplem câte o cană pentru cei douăzeci de copii care vin să înveţe. O să rămâi. Femeie. Fără vacă şi copiii dumitalc n-o să mai poată bea nici măcar laptele Sfmtului Duh, pe care-l mulgi dumneata pentru ei când fabrici luminări. O să rămâi fără vacă. Fără catehumeni, fără catehism. Căpuşele n-o să sugă numai vaca. O să vă sugă şi pe voi. O să invadeze oraşul, care şi aşa pătimeşte destul cu plaga asta de haimanale ţii dini vagabonzi. N-auzi şi dumneata cum creşte urletul turbat al lătraturilor care ne înconjoară din toate părţile? Sacrifică vaca, femeie!

Ara văzut în ochii ei că n-o s-o omoare. Am trimis un soldat să spintece cu baioneta vita bolnavă şi s-o îngroape. Fosta văduvă a lui Larios Galvân, presupusa mea soră. A depus a plângere. Zăpăcită la cap cum e. bătrâna o ţinea sus şi tare că şi după ce murise, vaca mugea mai departe surd sub pământ. Am poruncit medicilor legişti elveţieni să facă autopsia animalului. I-au găsit în intestine o piatră de mărimea unui grep-frut. Acum bătrâna pretinde că păroasa piatră e bună împotriva tuturor otrăvurilor. Vindecă bolile, Stăpâne. Îndeosebi lingoarea. Tălmăceşte visele. Prevesteşte morţile, declară ea entuziasmată. Susţine nici mai

mult nici mai puţin decât că a auzit piatra murmurând cuvinte nemaiauzite. Ah. Nebunie, memorie răsturnata care-şi uită drumul pe măsură ce-l străbate. Care om cu scatui la cap ar putea susţine asemenea năzbâtii!

Să-mi fie cu iertare, Excelenţă, dar aş îndrăzni să spun că am auzit şi eu aceste cuvinte. Şi le-a mai auzit şi vlăjganul care-a omorât vaca. Las-o baltă, Patifio, nu începe şi tu acum să baţi câmpii! Iertaţi-mă, Stăpâne, cu îngăduinţa voastră trebuie să vă spun că eu am auzit aceste cuvinte-mugete, care seamănă cu vorbele oamenilor. Glasuri foarte îndepărtate, pe jumătate guturăite, îngaimă cuvinte. Resturi ale vreunui limbaj necunoscut care nu vrea să dispară cu totul, Excelenţă. Tu eşti prea prost ca să-nnebuneşti, secretare. Nebunia omenească e de obicei vicleană. Cameleon al judecăţii. Când o creai vindecată, de fapt s-a agravat. N-a făcut decât să se transforme în altă nebunie mai subtilă. Din pricina asta, la fel cu bătrâna Petrona Regalada, auzi şi tu acele glasuri inexistente într-un hoit. «Ce limbaj ţi s-a năzărit că. Poate aminti bulgărele ăsta excremental, pietrificat în stomacul unei vaci? Dacă-mi îngăduiţi, înălţimea Voastră, spune ceva. S-ar putea să fie în latină sau în altă limbă necunoscută. Nu credeţi c-ar putea exista un auz pentru care toţi oamenii şi toate animalele ar vorbi o singură limbă? Ultima oară când doamna Petrona Regalada mi-a îngăduit să-l ascult piatra, am auzit-o murmurând ceva care semăna cu… Rege al lumii… Sigur, potlogar ce eşti, ar fi trebuit să-mi închipui una ca asta! Cum altfel decât regalistă putea fi piatra care-a zăpăcit-o pe bătrmă. Asta mai lipsea! Pe lingă afişe satirice pe uşa catedralei, fanfaronii ăştia au pus acum o piatră molipsitoare în stomacul vacilor.

La fel de mult sau chiar mai mult decât memoria falsă, moravurile rele fac să amuţească fenomenele obişnuite. Formează o a doua natură, aşa cum natura este primul obicei. Uită, Patino, piatra de calcul. Uită ţicneala cu auzul ăla care-ar putea să cuprindă toate limbile într-una singură. Sminteli!

I-am interzis celei pe care unii o consideră pe jumătate sora mea aceste practici vrăjitoreşti cu care-l farmecă pe neştiutorii

creduli ca ea. Destul rău îmi face şi aşa umplându-î pe băieţandrii care merg la «coala-ei.cu căpuşa catehismului. O las să-şi facă cheful. E o manie inofensivă. Catehismul Patriotic Reformat şi gărzile cetăţeneşti le extivpează acestor bateţi chistul catehetic.

Blestemata aia de piatră n-a împiedicat va'ca să ar umple de căpuşi, i-am spus când a venit să se plângâ. Nu te-a vindecat nici pe dumneata, femeie, de zăpăceala dumitale. N-a putut scoate otrava demenţei din episcopul Pa nes. Şi nici atât n-a putut să-mi uşureze durerile de gută când ai adus aiai piatra ca să mi-o freci pe piciorul umflat timp de trei zile de-a rândul. Dacă piatra nu e bună decât pentru a repeta în neştire cuvintele astea care provin dintr-o lume de dincolo de lume, într-un limbaj împotaiva naturii pe care numai nebunii şi zănatecii îşi închipuie că-l aud, atunci s-o ia dracu de piatră, că nu-l bună de nimic!

Şi dumneata ai piatra dumitale, mi-a răspuns arâ-tându-mii aerolitul. N-o folosesc la ghicit ca dumneata, doamnă Petrona Regalada. O să-ţi întunece mintea până la urmă şi parcă văd c-o s-ajungi ca fraţii dumitale. Doar ştii că alor noştri le-a dat mereu târcoale fantoma demenţei. E un fel de calitate de familie la rudele de sânge. Îngroapă mai bine piatra aia. Îngroap-o în curte. Pune-l cruce. Azvârle-o în râu. Descotoro-seşte-te de drăcovenia aia anostă. Nu mă mai supăra iar ca atunoi când, după zece ani de la despărţire, ani aflat că dumneata continuai să te vezi pe ascuns cu Eostul dumitale bărbat Larios Galvân. Ce mai vrei de la farsorul ăsta? A vrut să-şi bată joc de dumneata. Mai înainte şi-a bătut joc de Prima Junta Guvernamentală. Pe urmă de Supremul Guvern. Ce vrei să faci acum la bătrâneţe cu desfrânatul ăsta putred până în măduva oaselor? Copii orfani? Odrasle de-ale pietrei dumitale fermecate? Ce altceva? Îngroapă-ţi mai bine piatra, aşa cum l-am îngropat eu pe fostul dumitale bărbat în închisoare. Vezi-ţi în linişte de fabricatul luminărilor şi nu mai umbla cu foîârlica, Şi-a schimbat căutătura. Grozavă viclenie a demenţei când se preface că o interesează lucrurile din jur. Şi-a întors privarea înlăuntrul ei, căutând să se ascundă de prezenţa mea în tăcerea ursuză şi ticăloasă a familiei Franca. Blestemaţii!

Vezi, doamnă Petrona Regalada, de la o vreme bag de seamă că-mi răsuceşti ţigările mai groase decât de obicei. Trebuie să le desfac şi să mi le răsucesc singur. Să le mai scot puţin maţele. Altfel nu pot să le fumez. Fă-le de grosimea degetului ăsta. Răsuceşte-le dintr-o singură foaie de tutun blond, bine uscat. Care irită cel mai puţin plămânii. Răspunde. Nu sta ca o mută. Vorbesc la pereţi? Ţi-ai pierdut şi graiul, nu numai judecata? Uită-te la mine. Dezmeticeşte-te. Vorbeşte. Şi-a întors capul. Mă priveşte cu expresia păsărilor care rv^aujdecât o singură expresie. Chipul ei seamănă leit cu al meu. J.ţi f-d-V? ImPrpsia ™ abia^nrrr^Jnyjâţa^să^af^, văzând pentru prima dată pe un necunoscut pentru care nu ştie dacă. se cuvine să simtă respect, dispreţ ori indiferentă. Mă văd în ea. Oglindă-persoană, bătrâna Franca Velho reflectă propria mea imagine îmbrăcată femeieşte. Mai presus de legătura de sânge. Ce am eu de-a face cu ei? Tainice înţelegeri ale hazardului.

E multă lume. Sunt şi mai multe chipuri, căci fiecare are câteva expresii diferite. Sunt unii care poartă acelaşi chip ani întregi. Oameni simpli, necheltuitori, zgârciţi. Ce fac cu celelalte? Le păstrează. O să le poarte copiii lor. Se mai întâmplă uneori să le poarte câinii lor. De ce nu? Un chip nu e altceva decât un chip. Chipul lui Sultan semăna mult cu al meu în ultima vreme, mai ales cu puţin înainte de a muri. Faţa câinelui semăna cu a mea la fel cum seamănă faţa acestei femei care stă înaintea mea. Privindu-mă, parodiindu-mi chipul. Ea n-o să mai aibă copii. Eu n-o să mai am câini. În clipa asta chipurile noastre coincid. Cel puţin al meu e ultimul, îmbrăcată cu redingotă şi tricorn, bătrâna Franca Velho ar fi replica mea exactă. Ar trebui să mă gândesc cum m-aş putea sluji de asemănarea asta întâmplă-ţoare... {restul frazei e ars, ilizibil). O năzdrăvănie de tot hazul!

Aici memoria nu e bună la nimic. Să vezi înseamnă să uiţi. Femeia asta e aici, nemişcată, oglindindu-mă. Ne-chipul, în întregime, cu bărbia sprijinită în piept. Doreşti ceva? Nu doreşte nimic. Nu doreşte nici măcar cel mai neînsemnat lucru de pe acest pământ, în afară de ne-dorinţă. Dar ne-dorinţa se îndeplineşte şi ea, dacă ne-doritorii sunt îndărătnici.

Ai înţeles cum trebuie să-mi faci ţigările de acum încolo? Femeia s-a smuls violent din ea însăşi. Faţa i-a rămas între mâini. Nu ştie ce să facă cu ea. De grosimea degetului ăsta, ai înţeles? Răsucite dintr-o singură foaie de tutun. Blond. Uscat. Pe care le fumezi până când ţigara aprinsă ajunge foarte aproape de gură. Răsuflarea caldă împrăştie fumul. M-ai înţeles, doamnă Petrona Regal ada? Ea îşi mişcă buzele zbârcite. Ştiu la ce se gândeşte, jupuită de vie de amintiri.

Lipsă de memorie.

Nu s-a despărţit de piatra ei de calcul. O ţine ascunsă sub nişa Domnului Nostru Iisus Hristos al Răbdării. Mai preţioasă decât icoana Domnului însângerat. Talisman. Scară. Platformă. Ultima treaptă. Cea mai rezistentă. O susţine în stăruinţa ei. Acolo unde nu e nevoie de nici un fel de ajutor. Obsesia pe asta se bizuie. Credinţa se sprijină în întregime pe ea însăşi. Ce altceva e credinţa decât să crezi în lucruri complet neverosimile. Săj/ezi în oglindă pe întuneric.

Piatra-rumegătoare îşi are luminarea ei. O să ajungă să aibă şi nişa ei. Poate cu timpul şi un sanctuar al ei.

Faţă de piatra de calcul a celei pe care unii o socotesc sora mea, meteoritul are încă va înceta oare vreodată să aibă? Savoarea improbabilului. Şi ce-ar fi dacă lumea însăşi n-ar fi decât un fel de piatră de calcul? Materie excrementală, păroasă, pietrificată în intestinul cosmosului.

Părerea mea e... (arsă marginea hârtiei)... În materie 'de lucruri discutabile toate părerile sunt rele...

Dar nu asta voiam să spun. Norii se adună deasupra capului meu. Mult pământ. Pasăre cu ciocul lung, nu scot ouăle din cuib. Umbră, nu scot umbre din crăpături. Dau târcoale ca un vagabond, la fel ca în noaptea aceea furtunoasă când am căzut ca lovit de trăsnet la locul pierzaniei. Despre deşert credeam că ştiu ceva. Despre câini ceva mai mult. Despre oameni, tot. Cât despre celelalte, sete, frig. Trădări, boli, nu mi-a lipsit nimic. Dar întotdeauna am ştiut ce să fac când trebuia să acţionez. După

câte-mi amintesc, îsta-l momentul cel mai greu. Dacă e himeră, clătinându-se în gol. Poate să te ducă de râpă. Cum spunea cumătrul Rabelais. Atunci eşti pierdut. Himera mi-a luat locul. Am ajuns să fiu ceva himeric. O glumă celebră care-mi va purta numele. Caută cuvântul «himeră» în dicţionar. Patino. Idee falsă, rătăcire, închipuire nesăbuită spune dicţionarul. Excelenţă. Asta am devenit eu în realitate şi pe hârtie. Î? I mai spune ceva, Excelenţă: Monstru fabulos care avea cap de leu, corp de capra şi coadă de balaur. Se zice că aşa am fost. Şi mai e încă ceva în dicţionar. Excelenţă: Numele unui peşte şi al unui fluture. Neînţelegere. Ceartă. Toate astea am fost şi nimic din toate astea. Dicţionarul e un osuar de vorbe goale. Dacă nu credeţi. Întrebaţi-J pe de la Pena.

Formele dispar, cuvintele rămân, ca să consemneze imposibilul. Nici o întâmplare nu poate fi povestită. Nici o întâmplare care să merite să fie povestită. Dar adevăratul limbaj încă nu s-a născut. Animalele se înţeleg unele cu altele, fără cuvinte, mai bine decât noi, care ne fălim că le-am inventat folosind ca materie primă himerele. Fără nici un temei. Fără nici o legătură cu viaţa. Ştii tu, Patino, ce este viaţa? Ce este moartea? Nu; nu ştii. Nimeni nu ştie. JjModaţâ nu s-a ştiut dacă -Y^ţa este ceea ce simţi că trăieşti sau ceea ce simţi câj JBPxL: N-o~sa~”se'ştie 'niciodată. Şi dealtfel ar fi inutil -să ştii. Admiţând că imposibilul poate fi inutil. Ar trebui sa existe în limbajul nostru cuvinte care să aibă glas. Spaţiu liber. Propria lor memorie. Cuvinte care să subziste singure, care să se afle mereu şi oriunde la locul if) r. Să aibă peste tot un loc. Propriul lor loc. Propria lor atunci deschide; -şil”: Nici el nu rn-: -jcu-• erşetor murdar nani au început sa cânte jn pahar de rachiu. Da' s-a făcut sete atât de materie. Un spaţiu unde cuvântul ăsta. Bunăoară, să se petreacă aidoma unui fapt. Ca în limbajul unor animale, unor păsări, unor insecte. Din specii foarte vechi. Dar? Există oare ceea ce nu există?

După noaptea aceea zbuciumată, în lumina slabă a zorilor, mi-a ieşit înainte un animal care aducea a cerb. Cu un corn în frunte. Un cerb verde. În glasul lui se amestecau sunetul trompetei şi oftatul. Mi-a spus: E timpul să te întorci în pământ. Stăpâne. L-am lovit cu un băţ peste bot Vi mi-am urmat drumul. M-am oprit

înaintea circiumii... Nu există ci-ea ce nu exista” a spionului nostru Orrogo. Care toem luminând intrării) cu v: – l'elir.; noscut aşa cum arătarr. >a u; -roi care intra în circiumă e; i cocoşii. I-ara cerut să-mi aduc; bei zdravăn, prietene, dacă; devreme, după ce toată noaptea a turnat cu găleata! Am azvârlit pe tejghea un bănuţ de argint care: s-a rostogolit pe jos. Cârciumarul s-a aplecat să-l caute.: i <-u am plecat. M-am pierdut în întuneric.

Excelenţă, un curier a adus în goana calului depeşa asta de la comandantul din Villa Franca.

Vă rog să-mi îngăduiţi să vă prezint un scurt raport despre felul în care am procedat pentru a organiza funeraliile Supremului nostru Stăpân. În ajun am iluminat piaţa şi toate casele acestui orăşel.

În ziua de K5 pivotul a oficiat o slujbă cu coruri solemne pentru sănătatea, bunăstarea şi fericirea membrilomoului Guvern de fatuo provizoriu şi unic. Câncâ s-a terminat slujba, s-a cili) Proclamaţia, care a i'usi primită şi <'. Probată cu vii aclamaţii. Eu. ca şef ai acestui orăşel, am prestai jurământul faţă de noul Guvern. S-a tras o salvă scurtă de trei puşti.”care s-a pierdut printre dangătele de clopot, şi s-a cântat un Te-Demus solemn.

În seara aceleiaşi zile s-a repetat iluminaţia.

În ziua de 19 s-au organizai funeraliile. S-a înălţa? Im cumul ' de trei trupuri acoperite cu oglinzi şi în faţa lui s-a aşezat o masă acoperită cu odăjdiile din altar, pi care preotul le-a cedat pentru ocazia sus-amintită. E't: perna de satin negru au fost încrucişate un sceptru şi o spadă, însemnele Puterii Suverane. Cumulul era luminat de optzeci şi patru de luminări, una pentru. Fiecare an al vieţii Supremului Dictator. Mulţi, ca să nu spun toţi. au observat umbra lui făcându-şi apariţia printre reflexele care se multiplicau la nesfârşit, asemeni infinitei sale protecţii paterne.

În ziua de 20 s-a cântat prohodul şi, la slujbă, preotul, în loc de predică, a ţinut un discurs funebru în care a expus următoarea temă: că Excelenţa Sa Supremul Dictator decedat şi-a îndeplinit

nu numai obligaţiile de Cetăţean Fidel, ci şi pe acelea de Fidel Părinte şi Suveran al Republicii. Dar discursul a rămas neterminat din pricină că nici mulţimea, nici părintele n-au putut să-şi stăpânească plânsul care, înăbuşit la început, i-a podidit pe toţi. Predicatorul a coborât din amvon cu ochii scăldaţi în lacrimi.

• Nu se auzeau decât gemete, suspine, tânguiri sfâşie-toare. Mulţi îşi smulgeau părul cu strigăte de profundă durere. Suflete paraguayene ajunse la intensitate maximă. Şi la fel a reacţionat imensa gloată de pesfe douăzeci de mii de indigeni care au venit de pe amân-două malurile râului pentru ceremoniile lor funerare în faţa templului, amestecându-se cu mulţimea alor noştri. Agitaţia care s-a produs depăşeşte orice închipuire.

Mintea noastră cea proastă nu ne-a ajutat să organizăm mai multe manifestări solemne pentru cinstirea memoriei răposatului Dictator. Pe de o parte, durerea ne-a cuprins pe toţi. Pe de altă parte, ne simţim inun-î l câe „? Sentiment de mângxiere; ne bucurăm nespus? Nd simţim sau evocăm la întrunirile noastre prezenţa ^Prcmuluâ Stăpân.

FLiim»/7Pe-sona'ul fol°se? Te incorect cumul în loc de tumul (în sp. eîtorul •? L0C de tl'mulo>- (Cifrele arabe indică notele traduPână aici a scris mâna mea tremurătoare în ziua de 20, pe la orele şase după amiază. Dar azi de dimineaţă a început să circule zvonul că Supremul mai trăieşte; cu alte cuvinte, că nu a murit şi că, prin urmare, încă nu există un Guvern provizoriu de fatuo.

Să fie oare cu putinţă ca această cumplită veste să fi tulburat complet simţul certitudinii şi al incertitudinii?

Vă rugăm din suflet să ne risipiţi această îngrozitoare îndoială, care ne ţine cu sufletul la gură.

Răspunde-l comandantului din Vilia Franca că n-am murit încă, dacă a fi mort înseamnă să zaci sub lespedea pe care cine ştie ce potlogar idiot va scrie un epitaf în genul: Aici, sub piatră, zace Supremul Dictator, /al scumpei noastre patrii viteaz apărător etc. Etc.

Dispariţia mea va fi ca o lespede aşezată peste acest popor, care va trebui să respire sub apăsarea ei fără să moară, din simplul motiv că nici nu s-a putut naşte. Când se va întâmpla asta, dat fiind că nu sunt etern, o să-ţi trimit eu însumi ştirea, dragul meu Antonio Escobar.

Ce dată poartă depeşa? E din 21 octombrie 1840, Excelenţă. Învaţă, Patino: iată un paraguayan care o ia înaintea evenimentelor. Trimite depeşa pe gaura cheii unei lumi care încă n-a sosit. Sare peste, opreliştile timpului. E bine să faci toate la timpul potrivit. Un timp care să nu se oprească. Ce curs de apă ştie ce-l bătrâneţea? E cu putinţă oare ca oameni de felul lui Antonio Escobar să cunoască cu precizie ceva care nu s-a petrecut încă? Da. De bună seamă. Nu există lucru care să nu se mai fi petrecut cândva. Se îndoiesc, dar sunt siguri de ei. Ghicesc prin instinctul lor primitiv că legea e simbolică. Nu iau totul ad litteram, ca aceia care vorbesc un limbaj încâlcit.

Eu nu afirm: Generaţia asta nu va pieri până nu se vor realiza toate aceste lucruri. Eu afirm: După generaţia asta va veni alta. Dacă nu sunt Eu, va fi El, care nu îmbătrâneşte, cum nu îmbătrânesc nici Eu.

A, cât despre depeşa lui Escobar, trimite-l mulţumiri din partea mea pentru funeraliile pe care le-a organizat

—l] atât de frumos. Spune-l că data viitoare vreau să nu se mai verse atâtea lacrimi; şi să nu-şi mai smulgă toţi părul din cap în halul ăsta. Nu-l nevoie, dragul meu Escobar, să înălţaţi „cumuluri” luminate, căci vârsta rtiea nu se măsoară cu luminările. Poţi să mă scuteşti de risipa asta pentru cinstirea amintirii mele. Poţi foarte bine să mă scuteşti şi de a le acoperi cu oglinzi care dau o imagine falsă a lucrurilor. Oglinzile astea sunt probabil cele pe care le-am luat acum câţiva ani de la oamenii din Corrienl.es, când le-am asediat oraşul, înapoiază-le stăpânilor de drept, care de atunci nu ştiu unde să-şi mai ascundă faţa de ruşine, Şi încă ceva, Escobar. Comunică-mi imediat, înainte de a mi se răci cenuşa, cine a semnat circulara care ţi-a adus la cunoştinţă moartea mea şi instalarea acelui, cum îi zici tu, guvern provizoriu „de fatuo”. Expresia corectă

este de fado şi înseamnă „de fapt;! Cu toate că de fapt ţara asta nu e decât o adunătură de infatuaţi. Aşa că în depeşa ta te înşeli şi în acelaşi timp nu te înşeli.

Spune-mi. Patino... Da. Excelenţă. Ştii ceva în legătură cu povestea asut? Nu ştiu nimic, Stăpâne! Încearcă să afli. Nu? Ne-ar strica să aflăm ce se petrece. E incomod să fii şi viu şi mort în acelaşi timp. N-aveţi nid^o grijă, Exceîenfăr „Nu”mai am grijă şi tocmai de aceea se petrec asemenea iucruri. Bănuieşti pe cineva anume? Nu bănuiesc pe nimeni, Stăpine. Nimeni n-a mers niciodată atât de departe. Nu ştiu, Excelenţă, cine-o fi, cine-ar putea fi făptaşul. Drept să vă spun, Excelenţa Voastră, nu ştiu nimic, deşi ar fi trebuit să Ştiu. Nu ştiu cum de s-a întâmplat, dar de data asta nici măcar nu bănuiesc pe nimeni, vreun particular, vreun grup sau vreo bandă de rebeli. Dacă se pregăteşte vreo nouă conspiraţie după douăzeci de ani de linişte în ţară, e respect şi supunere faţă de Supremul Guvern, vă Promit că vinovaţii n-au să scape nici dacă se ascund în gaura de şarpe. Nu te mai scobi în nas. Iertaţi-mă, _-xcelenţă. Haide! Nu mai lua mereu poziţia de drepţi. Lrebuie să-ţi spun asta în fiecare vX? De mult ce mă stropeşti cu aghiasmă o să faci o mocirlă pe jos. O să ne înghită pe amândoi mlaştina asta mai înainte ca duşmanii noştri să. Apuce să ne incinereze în piaţa oraşului. Dumnezeu să ne păzească, Excelenţă. Nu Dumnezeu c să te ferească de toate astea. Şi când lucrăm, doar ţi-am poruncit de nenumărate ori. Nu mai folosi atâtea Înălţimea Voastră, Eminenta Voastră, Excelenţa Voastră, Excelenţă şi toate formulele astea linguşitoare care nu-şi mai au locul într-un stat modern. Cu atât mai puţin în această stare cronică de izolare care ne desparte şi în acelaşi timp ne uneşte fără să se poată vedea nici o ierarhie. Unde mai pui c-o să fim în curând tovarăşi de incinerare în Piaţa Republicii. Până una alta. Spune-mi Stăpâne, dacă vrei neapărat să-mi spui în vreun fel. Asta n-o să te apropie de mine cituşi de puţin, oridt te-ai sili. Eu dictez şi. Tu scrii. Pe urmă eu citesc ce ţâ-am dictat şi mai citesc şi ce-ai scris. Până la urma o să dispărem amândoL în ce-am scris şi-am citit. Numai când sunt şi alţii de faţă trebuie să foloseşti formulele de adresare cuvenite. Fiindcă, bineînţeles, trebuie să

păstrăm cu. Demnitate eticheta atita timp cât suntem personaje oficiale. Cuvintele obişnuite ale limbaj ului obştesc.

Dar; >ă ne întoarcem la pamfletul găsit azr dimineaţă pe uşa catedralei. Unde e? Aici, Stăpâne. Tot vârându-ţi tocul în nas, uite în ce hal ai stropit afişul. Cât pe-aci să ştergi un scris alit de frumos. Ia dă-l încoace. Spaniolii şi argentinienii care-au scris blestemăţia asta nu şi-au bătut joc de mine. ci do ei înşişi- Vedea-l-aş mâncindu-se între ei ca furnicile. Eu unul rid mai bine decât oi de neghioaba tor siguranţa iluzorie a anonimelor. HârtiH asta o să-l dea de gol. Sub o frurr/â de te-ascunzi. Şi mai tare-o să te uzi. Chiar de-ar fi să se ascundă sub un maldăr de afişe, toi uzi leoarcă o să fie, căci pe oi o să se pişe. Urmaşi blestemaţi ai camă" larilor, ai negustorilor, ai speculanţilor, ai tarabagiii care vociferau din pragul dughenelor: Naiba s-o ia de patrie cu patrioţii ei cu tot! Naiba s-o ia pe amârâta asta de Republică paraguay ană! Făceau pe ei de frica-

— Ost îngropaţi în propria lor scâmă. Din duhoare şi i>anoi s-au ivit tâlharii noi. Anofeli blestemaţi. Şi bâ-zâie din fund, nu din trompă, ca ceilalţi ţânţari. In cazul ăsta, Stăpâne. O să caut cu atenţie până ş-în hârtia uzată folosită la privată... Muşcă-ţi limba, potlogarule! Îţi interzic să faci jocuri de cuvinte cu asemenea scâmăvii. Nu încerca să imiţi bufoneriile de latrină ale acestor duşmani înveninaţi. Cer Iertare în genunchi înălţimii Voastre pentru această gravă, deşi involuntară, necuviinţă. Niciodată nu mi-am îngăduit şi nici n-o să-mi îngădui să nu acord respectul cuvenit Supremului nostru Stăpân.

Termină odată cu vaietele astea. Mai bine ap. Ucă-te de treabă şi vânează-l pe scribul ăsta perfid. Ia să vedem. Pa tino, nu te-ai gândit că preoţii, ba chiar însuşi vicarul, ar putea fi autorii pamfletului? Cu preoţii ăştia nu poţi şti niciodată la ce să te-aştepţi. Stăpâne. Uneltesc foarte abil, au urzeala fină. Scrisul şi chiar semnătura de pe afiş sunt leit ale voastre, Stăpâne. Deşi pentru ei n-ar fi o afacere prea bună să se amestece în aşa ceva. Tocmai acum când le merge mai bine ca orieînd. Nu le convine un nou Guvern, cu oameni care azi sunt, mâine nu mai sunt. S-ar isprăvi cu binele pen-'i'u ei. Bine zici, Patino i Te_

încoror^_xeg, ele. iăleiiniii. '^^ş-? DB_i.? ŞţşID-? 1lL. Oaia. RaeăxEIxiQapteIn timpul zilei, acum că s-au inţors_V'rem. Urile^gre] eJ q sââPo”~TT'5gi „T2Q? UME. STmEolul puterii tale. In timpul nopţii o. să pui coroana ta... de 'âTab'asTru la ^ p să vă spun, Stăpâne, am impresia că lucrurile şi-au ieşit din matcă. Când ara citit afişul am simţit că stăteam cu un picior pe pământ. Iar celălalt era în aer. Exact a*>a o să păţeşti. Să ştiu că răscolesc tot păvnântui. Excelenţă şi tot ii găsesc pe făptaşi. Vă făgăduiesc că; iflu «.

— U ac de cojocul lor. Numai să nu cauţi cojoace de femei, cum ţi-e obiceiul. Să nu-mi «ci ca ăla care a deschis noaptea dulapul crezând că-l ei'eastra. Şi să vii pe urmă să-mi spui că e prea întu-f1^ Şi că miroase a brânză fiindcă ai mirosit ce nu i şi n-ai căutat unde trebuie. În cel mult trei zile să mi-l aduci pe vinovat sub portocal, în faţa plutonului de execuţie. Să-l dai întreaga raţie de cartuşe. Oru cine-ar fi. Chiar de-ar fi Supremul.

Să-l faci să vorbească până şi pe muţii din Tevego. Care, după câte spun afişele, umblă în patru labe. Far-copii muţi cu cap de câine-maimuţa. Fără limbă. Fără urechi. O groază de minciuni, de superstiţii, de născociri răuvoitoare, ca acelea scrise de-alde Robertson. De-aldc Rengger, înveninaţii ăştia, ticăloşii ăştia, nerecunoscătorii? Ăştia». Ce se petrece în satul Tevego e adevărul adevărat, Stăpâne. Chiar dacă afişele sunt mincinoase, ce se petrece acolo e adevăi'at. E ceva ce nu doresc nimănui să vadă şi nu-ţi vine sa crezi ochilor. Nici eu n-am crezut până când, din ordinul vostru. Stăpâne. Ne-am dus să cercetăm cazul împreună cu delegatul din Kuruguaty, don Francisco Alarcon, şi un detaşament din efectivele de infanterie din regiunea aceea.

După trei zile şi trei nopţi, luând-o pe o scurtătură, am ajuns la penitenciarul din Tevego la răsăritul soarelui. O tăcere mormântală. Nici un semn de viaţă. Acolo e î ne-a spus călăuza. Numai după o bună bucată de vreme, uitându-ne cu atenţie în zare, am văzui aşezarea. Semănată pe câmp, încă în întuneric, fiindcă razele soarelui nu pătrundeau în locul acela, care parcă-şi mutase locul în alt loc. ca să folosesc cuvintele voastre, Stăpâne. Nu e chip să explici altfel modul ăsta de viaţă atât de

straniu, care s-a înjghebat acolo, fără sa se poată şti ce se petrece. Păcat că n-am avut în momentul ăla binoclul vostru de văzut departe! Aparatul pentru stele. Deşi, dacă mă gândesc bine, poate că pentru a vedea un asemenea spectacol n-ar fi funcţionat. Am scos oglinjoara pe care o port mereu în buzunar ca să pot comunica prin semne cu tovarăşii de drum. A seînteiat o clipă şi s-a stins când raza reflectată din apa ei s-a izbit de aerul acela stătut din vale. În aşeza-rea-penitenciar Tevego nu se poate intra, Excelenţă De ce nu? Doar acolo au intrat fără multe fandoseli criminalii, hoţii, haimanalele, cerşetorii, prostituatele-conspiratorii care au scăpai după execuţiile din 182lAu intrat primii argentinieni din Corrientes pe care i-am capturat când au năvălit în Apipe, în Yasyretâ, în Santa Ana, în Candelaria. Au intrat până şi câţiva mulatri şi negri. Aveţi perfectă dreptate, Excelenţă. Eu n-am spus decât că nu se poate intra q, cum, Nu pentru că nu poţi intra, ci pentru că, odată intrat, acolo rămâi. Dacă-l vorba de tine, nu mă mir, căci tu şi în timpul serviciului parcă mergi de-a-ndăratelea. De fapt, nici nu există o intrare, Stăpâne. Nu există gard de sârmă, palisade, fortificaţii ori şanţuri de apărare. Nu există decât pământ cenuşiu şi pietre. Pietre plate, şlefuite, uneori de mărimea unei palme, care marchează linia unde se sfârşeşte verdele trestiilor.? E_partea_cealajtă totul e numai c^nuşă. ^ Până şi lumina. O lumină arsă care-şi împrăştie cenuşa în aer şi rămâne nemişcată, nici grea, nici uşoară, fără să urce ori să coboare. Dacă sunt oameni acolo în vale, nu se ştie dacă sunt oameni sau pietre. Dacă sunt oameni, nu se clinteşte niciunul. Negri, metişi, mulatri, bărbaţi, femei, copii, toţi sunt cenuşii, cum să vă explic, Stăpâne, nu de culoarea pie-trei-aerolit, care e neagră şi nu reflectă lumina, ci mai degrabă ca piatra aia sfărâmicioasă din râpe când e secetă mare sau ca pietrele alea care se prăvălesc din vârful muntelui. Nu se poate să fie aici, a spus Francisco Alarcon. Ba da. Atunci unde sunt gardienii? Păi, să vedeţi, don Tiku, a spus călăuza, dacă sunt pietre n-au nevoie de gardieni. Soldaţii au râs mânzeşte. Pe urmă am văzut tot ce v-am spus. Nu ne venea să credem ochilor. Fiindcă vă spun, Stăpâne, e ceva de neînchipuit, să vezi şi să nu crezi.

(hi Caietul personal *)

Copistul meu, ivit pe jumătate ca din O mie şi una ue nopţi, a pus la încălzit mercurul. Caută prin toate

] P Registru de comerţ de format obişnuit, din acelea pe caro -a folosit Supremul de la începutul guvernării sale pentru a j”reşiştra cu mâna lui. Până la ultima lescaie, socotelile vistieriei.

«arnive s-au găsit peste o sută din aceste Mari Catastife de „e o mie de file fiecare. În ultimul dintre ele, abia început! A mijloacele sa mă facă sa pierd timpul, să-mi îndepărteze atenţia de la ceea ce mă preocupă în primul rând. Acum i s-a năzărit un lucru de tot hazul: nu ştiu ce poveste ciudata cu nişte oameni osândiţi care au migrat într-un loc necunoscut rămânând în acelaşi' loc sub altă formă. Prefăcuţi în oameni necunoscuţi pe care i-d iscat acolo absenţa lor. Animale. Bolovani rostogoliţi din munte. Figuri de piatră. Aşa-numiţii balauri. Pa-tino imită tot ce vede. M-a văzut pe mine realizând transmutaţia argintului viu. Materia cea mai grea din lume devine mai uşoară ca fumul.” Pe urmă. Când ajunge într-o zonă mai rece, se condensează într-o clipă şi redevine adeastă licoare incoruptibilă care pătrunde peste tot şi corupe totul. Sudoare eternă, i-a spus Pli-niu. Fiindcă nici un lucru nu-l poate strica. Primejdioasă conversaţie cu o făptură atât. de îndrăzneaţă şi mortală. Fierbe, se împrăştie în mii de picături şi oricât de mărunte ar fi nu se pierde niciuna, ci se adună iarăşi toate la un loc. Fiind mercurul elementul care separă aurul de' aramă, tot cu el se auresc metalele, căci e şi mijlocitorul împreunării lor. Nu seamănă cu imaginaţia, maestra erorii şi a falsităţii? Cu ît̂at mai mincinoasă cu cât nu e aşa întotdeauna. Fiindcă ar fi o regulă infailibilă de adevăr dacă ar fi o regulă infailibilă de minciună.

Rubricile cu socotelile vistieriei, au apărut altele, ireale şi criptice. Doar mult mai târziu s-a descoperit că, spre sfirşitnl vieţii sale, Supremul înregistrase în aceste file. Dezlânat, incoerent. Fapte, idei, reflecţii mărunte şi aproape maniace observaţii despre cele mai diferite teme şi subiecte; cele care după părerea lui erau pozitive pe coloana Credit; cele negative pe coloana Debil. In felul acesta, cuvinte, fraze, paragrafe, fragmente se dedublează, se continuă, se repetă ori se

inversează în amândouă coloanele în căutarea unui bilanţ imaginar. Amintesc într-un anumit fel adnotările unei partituri polifonice. Se ştie că Supremul era un bun muzician; cel puţin cânta excelent la chitară şi avea veleităţi ele compozitor.

Incendiul izbucnit în camerele lui. cu câteva zilo înainte de a muri, a distrus în mare parte Registrul de comerţ. Împreună cu alte dosare şi hârtii pe care el le ţinea bine încuiate în casa oe fier. (Nota Compilatorului.)

Poate că nedemnul-de-încredere minte numai pe iumătate. Nu reuşeşte să topească mercurul oglinzilor. E lipsit de uitarea suficientă pentru a face o legendă. Excesul de memorie îl face să ignoreze sensul i'apteior. Memorie de călău, de trădător, de sperjur. Despărţiţi de poporul lor din întâmplare sau din vocaţie, descoperă că trebuie să trăiască într-o lume alcătuită din elemente străine de ei înşişi, cu care cred că se contopesc. Se crad fiinţele providenţiale ale unei gloate imaginare. Ajutaţi de hazard, uneori se întronează bizuindu-se pe neghiobia acestei gloate, făcând-o şi mai imaginară. Sunt secrete hoinare, care nu sunt unde par că sunt. Pe Patino îl trec sudorile când trebuie *ă suie coasta povestitului şi a scrisului totodată, să audă sune lul celor scrise, să traseze semnul celor auzite. Să potrivească bine cuvântul cu sunetul gândului care niciodată nu-l un murmur solitar, orieît ar fi de intim: cu atât mai puţin dacă e cuvântul şi gândui dictării. Dacă omul simplu nu vorbeşte niciodată cu el însuşi, în schimb Supremul Dictator vorbeşte mereu celorlalţi. Glasul lui răsună până departe pentru a fi auzit, ascultat şi primit cu supunere. Chiar dacă pare tăcut, silenţios, mut. Tăcerea lui e poruncitoare. Asta înseamnă că în Supremul sunt cei puţin două fiinţe. Eul se poate dedubla într-o terţă persoană activă care să judece cum se cuvine răspunderea noastră în legătură cu actul asupra căruia trebuie să luăni o hotărâre. Pe vremea moa eram un bun ventriloc. Acum nici măcar nu pot imita propriul meu glas. Nevrednieul-de-încredore nici atât. Încă nu Şi-a învăţat meseria. Va trebui să-l învăţ să scrie.

Despre ce vorbeai. Patino '? Despre oamenii din satul Tevego. Stăpâne. Nu e deloc uşor să vezi că mo-gildeţele nu. Sunt pietre,

ci oameni. Vagabonzii ăştia, cerşetorii, conspiratorii, târfele. Hoinarii, transfugii de t°aie ca-lbre! Epe cartodată Excelenta Voastră i-aţi r'> în locul acela, nu mai sunt acum oameni, cel Puţin dacă nu trebuie să te îndoieşti de ce vezi. Sunt oar mogâldeţe. Nu se mişcă. Stăpâne: cel puţin nu '^iscări omeneşti şi dacă nu mă înşel cumva, mişcările lor sunt mai lente decâi ale vinei broaşte ţestoase. Şi încă ceva. Excelenţă. De aici de unde stau, pe scaunul ăsta. Şi pină la masa de unde înălţimea voastră, în marea-vă răbdare, mă ascultaţi, de exemplu, o mogâldeaţă din mulţimea asta de broaşte-ţestoase ar îmbătrâni pe drum până să ajungă, dacă se sileşte din greu şi ajunge. Fiindcă mogâldeţele astea la urma urmei nu trăiesc ca oamenii. Pesemne că au alt fel de vieţuire, încearcă să meargă de-a buşilea şi nu se pot urni din loc. Se vede că nu pot ridica mâinile, spinarea, capul. Au prins rădăcini în pământ.

Cum vă spuneam, Excelenţă, toţi oamenii ăştia sunt semănaţi aşa la întâmplare pe câmp. Nici un zgomot. Nici vin tul nu se-aude. Nici zgomote, nici vântu]. Vreun strigăt de bărbat ori de femeie, vreun plânset de copil, vreun lătrat de câine. Nici cel mai mic semn de viaţă. Pentru mine, oamenii ăştia nu pricep nimic din ce se intâmplă cu ei şi adevărul e că nu se întâmplă nimic. Decât că sunt acolo şi nici nu trăiesc, nici nu mor, nici nu aşteaptă nimic, afundându-se încet pe zi ce trece în pământul sterp. În faţa noastră o ţiglărie care Înainte trebuie să fi fost un dâmb cu marăcinişuvi folosit ca privată, plin de coceni şi pănuşe de porumb care ştiţi şi voi. Stăpâne. la ce le folosesc ţăranii noştri când se duc afară. Singurul lucru vrednic de a fi pomenit e că petele de pe cocenii ăştia sclipeau cu strălucirea aurie u argintului vechi.

Oamenâi ăştia nu sunt morţi; oamenii ăştia mănâncă, a spus delegatul Tiku Alarcon. Asta era înainte, a spus călăuza. N-am văzut nici o poi'umbişte prin apropiere. Gunoaie, da, grămezi. Cârpe vechi, multe cruci printre buruienile uscate şi ele. Nici o pasăre, nici un papagal de câmp, nici o turturea. Un uliu şi-a dat drumul de sus prăvăiindu-se peste aerul greu, încremexiit ca u^ acoperiş deasupra satului. A ricoşat de parcă s-ar fi lovit de o placă de metal şi s-a depărtat pe şapte cărări ca un beţiv, până

când a căzut în sfârşit lângă Ţpşg nostru. Avea capul despicat şi clăbuci de spumă ieşeau fierbând din rană.

Hai să pândim mai de aproape, a spus Tiku Aâar-c6n. Soldaţii au descălecat, lăsând caii priponiţi, ca să culeagă scâmăviile alea aurite. Le-au încărcat în raniţe de parc-ar fi fost coceni de aur, nu altceva. Se poate întâmpla orice, a zis unul. Să dăm im ocol satului. Din toate părţile se vedea acelaşi lucru. Mogâldeţele care ne priveau de departe; noi le vedeam pe ele pe jumătate şterse de fumul acela gros. E un fel de a spune, ele, dintr-un timp de altădată; noi, din timpul de acum, fără să ştim dacă ne văd. Doar. Îţi dai seama când ţi se încrucişează privarea cu cineva, nu-l aşa, Excelenţă? Ei bine, cu oamenii ăştia, nici pomeneală, nici cel mai mic semn după care să poţi şti dacă-l aşa sau nu-l aşa.

Spre amiază aveam ochii arşi de-atâta privit; fierţi de lumina soarelui care ricoşa pe umbra din spatele nostru. Pe jumătate morţi de sete, fiindcă pe c-teva leghe de jur împrejur toate râurile şi pâraiele erau fără apă de o groază de vreme. Şi asta se vedea foarte bine. Satul se cufunda în întuneric ca şi cum înăuntru s-ar fi lăsat noaptea, când de fapt era numai umbra, care devenise mai groasă.

Trebuie să avem răbdare, a zis călăuza. Pentru că au ştiut să aştepte, unii au putut vedea acolo chiar o procesiune religioasă a negrilor în ziua care prăznuia închinarea Magilor. Şi bunicul meu Raymundo Alcaraz a_văzut-o, dar el a stat la pândă cam trei luni. Povestea că a reuşit chiar să vadă un atac al indigenilor mbavâs, când umblaţi prin locurile astea după prădăciuni împreună cu portughezii. Ca să vezi trebuie să ai răbdare. Trebuie să priveşti şi să aştepţi luni de zile, ani întregi, dacă nu şi mad mult. Trebuie să aştepţi ca să vezi.

Eu mă duc să stau la pândă înăuntru, a zis delegatul, e^? CaJecând. O să vedeţi şi voi că spurcăciunile astea nu Câri' SUnt ^oar ° încm'Puire. A scuipat şi a intrat, ciii a trecut dincolo de linia dintre verdeaţă şi uscă-cum nu 1~am mai văziltA intrat şi a ieşit. Pentru mine zice a mtrat a şi ieşit: Pentru ceilalţi la fel. Cum s-ar > un dus-întors. Nici nu se zvântase bine scuipatul ^

*~a slobozit Ptecând, că s-a şi întors. Dar ş-a transformat într-un bătrân, cocârjat până-n pământ. Gala gata să meargă şi el de-a buşilea, du-şi graiul pierdut, cum a zis călăuza.

Tiku Alarcon, delegatul Francisco Alarcon, a inttat tânăr şi a ieşit bătrân de vreo optzeci de ani cel puţin; fără păr. Fără haine, mut. Mai pipernicit decât un pitic, adus de spate, cu pielea de la gât atârnându-l plină de zbârcituri. Cojită, cu unghiile de sopârlă. Ce-ai păţit, don Tiku? N-a răspuns, n-a putut face nici cel mai mic semn. L-am învelit într-un poncho şi l-am pus de-a curmezişul pe cal. In timp ce soldaţii îl legau cu hamurile, am mai aruncat o privire spre sat. Mi s-a părut că mogildeţele dansau în patru labe dansul negrilor din Laurelty ori din Campamento-Loma. Ce-l drept, s-ar putea să fi fost doar o închipuire din pricină că aveam ochii scăldaţi în lacrimi. Ne-am întors ca după o mmormântare. Mortul venea cu noi, viu.

Când am ajuns în Kuruguaty, delegatul a intrat de-a buşilea în casă. S-a strâns tot satul să vadă ce s-a întâmplat. Am trimis să-l cheme pe preotul de la San Estanislao. Vraciul indigenilor xexuefios din Xexui, Slujbă, procesiune, rugăciuni, acatiste. N-a fost chip; nimic n-a putut îndrepta răul. Am încercat leacul indigenilor guaykurues: am tras un glonţ în chica lui don Tiku. Chica mi-a rămas în mână, mai grea ca un pietroi. Un miros greu de mortăciune.

A fost chemat Artigas. Care se zice că ştâe să vindece cu buruieni, Generalul Provinciilor Orientale 1 a venit de la ferma lui aducând o căruţă plină cu buruieni de toate felurile. Sticluţe de doftorii Un flacon de Apă-de-îngeri cu un parfum extraordinar, preparată prin distilarea mai multor flori, ca bunăoară floare de portocal, iasomie şi mirt. L-a văzut şi l-a tratat pe bolnav. A făcut pentru el tot ce se ştie că ştie să îaca exilatul din Provinciile Orientale. Nu i-a putut smulge nici un cuvânt, Excelenţă, dar ce spun, nici măcar un sunet. Nu i-a putut vârî nici o picătură de doftorie între buzele parcă împietrite. Pe delegat l-au aşezat pe un pat de campanie. Fără să ne dăm prea bine see^a

1 Denumirea „Provinciile Orientale” sau... Zona Oriental* indică Uniguavul de astăzi.

M s-a-întâmplat. L-am văzut din nou pe jos în p., ti-ti labe îa fel cu cei de-acolo. L-au frecat cu 'şase luinâ-nâw'de ceară neagră. Don Jose Gervasio Artigas a măsurat spaţiul dintre vârfuâ degetelor unei mâini şi vârful degetelor celeilalte, care este egal cu distanţa dintre tălpi şi creştet. Dar a constatat că măsurătoarea se făcuse pe doi oameni deosebiţi. Fostul Protector al Provinciilor Orientale a dat din cap. Ăsta nu e prietenul meu don Francisco Alarcon, a zis el. Atunci cine-l? A întrebat preotul. Nu ştiu. A zis generalul şi s-a întors la ferma lui., Aici şi-a vârât dracul coada! A declarat neputincios preotul din Xexui'. S-au făcut din nou rugăciuni şi procesiuni. Enoriaşii au scos în stradă icoana Sfântulua Isidro Labrador. Tiku Alarcon îmbătrânea văzând cu ochii în patru labe şi trupul lui se făcea din ce în ce mai tare. Cineva a vrut să-L ia sânge. Lama cuţitului s-a rupt în pielea bătrânului, care era acum fierbinte, ca o piatră de cuptor.

Trebuie să mergem să ardem satul Tevego! S-a întins vorba printre oameni. Acolo s-a aciuat Necuratul! E iadul, nu altceva! Bine, a spus cu blândeţe Lau-reano Benitez, decanul de vârstă al confreriei, dacă omul ăsta sfânt a putut intra în iad şi s-a întors de acolo, atunci eu sunt de părere că trebuie să i. se facă o nişă Delegatul nu mai avea acum nici măcar înălţimea statuetei Sfântului Blas.

În ziua următoare, Tiku Alarcon a murit în aceeaşi poziţie, mai bătrân ca o şopârlă. A trebuit să fie îngropat într-un coşciug de copil. Ei, de-ajuns. Limbut şi jnoară stricată ce eşti! Vorbeşti ca afişele satirice, iertare, Excelenţă, eu am fost martor la scenele astea; „n adus referatul judecătorului de instrucţie din târgul uguaty şi raportul maiorului Femando Acosta din a Real de la Concepcion. Când înălţimea Voastră f; aţi întors de la Cazarma Spitalului aţi rupt hirtiile t îa? & le citiţi. Aceeaşi soartă au avut, Stăpâne. Rapor-sân-t? Re misterioasa piatră rotundă găsită în timpul miv*? Rilor de? E binele Yariguaâ, unde lucrau cei o e ae deţinuţi politici pe care Excelenţa Voastră i-a

Trimis sub pază severă să lucreze în carierele alea. S-au produs cele două evenimente în acelaşi timp? Nu, Excelenţă. Piatra de pe colina Yariguaâ sau Jilţul-vântului a fost găsită acum patru ani. După marea recoltă din 36. Faptele de la Tevego s-au petrecut cu mai puţin de o lună în urmă, nu cu mult înainte ca înălţimea Voastră să aveţi accidentul acela nenorocit. Eu am poruncit să mi se aducă copia fidelă a tuturor semnelor săpate în piatră. Aşa am făcut, Excelenţă, dar aţi rupt copia. Fiindcă era prost făcută, potlogarule! Ori crezi că nu ştiu cum sunt inscripţiile astea rupestre? Am trimis instrucţiuni despre felul în care trebuie făcută copia la scara pietrei gravate. Măsurarea dimensiunilor ei. Orientarea astronomică. Am cerut mostre din materialul pietrei. Ştii ce-ar fi însemnat să găsim acolo vestigiile unei civilizaţii vechi de câteva mii de ani? Bate imediat o depeşă comandantului regiunii Yariguaâ cu ordinul de a-mi trimite piatra. N-o să ne ceară mai multă ostenealã decât aducerea aerolitului, care-a fost cărat optzeci de leghe din interiorul provinciei Chaco. Mi se pare, Excelenţă, că au folosit piatra Jilţul-vântului la construirea unei noi cazărmi în zona aceea. S-o scoată cle-acolo! Dar ce ne facem dacă au spart-o în bucăţi ca să facă fundaţia, Stăpâne? Să îmbine la loc bucăţile! O să le studiez eu însumi la microscop. O să-l stabilesc vechimea, fiindcă pietrele au vechime. O să-l descifrez hieroglifele. Sunt singurul care poate s-o facă în ţara asta de cretini pedanţi.

O altă depeşă către comandantul din Villa Real. Ordonă-l să radă de pe faţa pământului colonia peni; tenciară din Tevego cu trupele de sub comanda lux Dacă a mai rămas vreun supravieţuitor, să-l trimită aici cu cătuşe la mâini şi păzit cu străşnicie. Ce tot bombăni? Nimic, Excelenţă, nimic deosebit. Mă $&'. Dese doar că o să fie mai uşor de adus piatra de de ani şi de mii de ocale decât oamenii ăştia din T.

Să ne întoarcem la ce ne interesează în clipa os faţă. Să reluăm ciclul. Unde-l afişul? În mâna voastră. Excelenţă. Nu, secretant suge-cerneală. Pe uşa ca te' drale.1. Prins în patru piuneze. O patrulă de dier1 i desprind cu vârful săbiilor. Îl duc la comandament. Te anunţă. Când îl citeşti râmâi ca viţelul la poarta nouă, văzând în faţa ochilor rugul aprins în piaţă, gata să

ne refacă pe toţi m tăciuni. Îmi aduci hârtia cu ochi de miel dus la tăiere. Ucte-o aici. Nu spune nimic. N-are importanţă ce spune. Ce-l în spatele ei are însă importanţă. Sensul non-sensului.

Pune-te pe treabă şi ia urma scrisului din afiş în toate dosarele. Vrafuri de acorduri, dezacorduri, contra-acorduri. Comunicate internaţionale. Tratate. Note şi contranote. Graţierii. Toate facturile negustorilor por-tughezo-brazilieni şi „din Provinciile Orientale. Hârţoa-gele cu accize, dijme, impozite. Redevenţe în bani peşin. Monopoluri, comisioane, furnitura de război. Registre de import-export. Anuare de îmbarcare-expediere-recepţie. Întreaga corespondenţă a funcţionarilor, de la cel mai mărunt la cel mai înalt rang. Mesajele cifrate ale spionilor, iscoadelor şi agenţilor diferitelor servicii; de informaţii. Borderouri ale contrabandiştilor de arme. Tot. Până şi cel mai neînsemnat petec de hârtie scrisă.

Ai înţeles ce ţi-am poruncit să faci? Da, Excelenţă. Trebuie să caut specificul literei de pe afişul găsit pe uşa catedralei, să-l caut trăsăturile distinctive în toate documentele din arhivă. În sfârşit, înveţi să vorbeşti fără prea multe ocolişuri. Şi nu uita să controlezi după liste numele duşmanilor Patriei, ai Guvernului, prieteni credincioşi ai duşmanilor noştri. Pune gheara pe beţivanul ăsta nedorit şi smulge-l din grămada zăpăciţilor care mişună pe drumurile Paraguayului, aşa cum proclamă în Proclamaţia lui patriotardul meu unchi, călugărul Bel-Asco. Vânează căpuşa. Striveşte-o şi cântă-l Prohodul. Îngroap-o în excrementele ei. Fă ce-ţi poruncesc. M-ai înţeles? Atunci pune-te pe treabă. Nu mai sta cu capul în nori. Numad că, Excelenţă… Ce mai vrei «cum? Nimic, numai că treaba asta o să-mi ia ceva timp. Sunt vreo riteva mii de dosare în arhiva. Şi tot Pe atâtea în secretariatele judecătoriilor, comisariatelor, Notariatelor, comandamentelor, posturilor de fronteeră Şi cite-or mai fi. Fără să mai socotim hârtiile care se cnu chiar acum sau abia au fost expediate. Vreo cinci sute de mii de file în total, Stăpâne. Fără a le maj; pune la socoteală pe cele care s-au pierdut din pricina neglijenţei tale, meşter al dezordinii, al delăsării, ai lenei. Nu ţi-ai pierdut mâinile fiindcă ai nevoie de ele ca să mănânci! Că altfel

ţi le pierdeai. Fac şi eu ce pot, Excelenţă, cum să vă spun, să-mi fie cu iertare, voinţa mea nu se înmoaie în slujba voastră, şi dacă înălţimea voastră îmi porunceşte, găsesc eu şi acul în carul cu fân, darămite pe răufăcătorii ăştia care-au scris afişul cu blestemăţii. Mereu spui asta, dar tot nu le-ai venit de hac. Se pierd dosarele; autorM de afişe satirice sunt din ce în ce mai numeroşi. Îmi permit să atrag atenţia înălţimii Voastre că din dosare nu lipseşte decât procesul din 1920, care se presupune că a fost furat de criminalul de Jose Măria Pilar, pajul vostru care vă urma peste tot ca o umbră şi care, din porunca inexorabilei justiţii a Excelenţei Voastre, şi-a primit pedeapsa meritată. Dacă nu pentru delictul ăsta, care nu s-a putut dovedj. Arunci pentru altele nu mai puţin, grave, care l-au adus sub portocal, în faţa protonului de execuţie. Celelalte dosare sunt toate aici. Aş îndrăzni să vă spun, înălţimea Voastră, dacă-mi îngăduiţi, că sunt atât de multe. Încât n-avem unde le mai pune. Numai din capul tău sec poate ieşi o asemenea nerozie! Documentele astea, chiar cele mai neînsemnate pentru mintea ta cea proastă, au importanţa lor. Sunt sacre fiindcă înregistrează cu lux de amănunte naşterea Patriei, formarea Republicii. Numeroasele ei vicisitudini. Victoriile ei EşecurQe ei. Fiii ei vrednici de recunoştinţă. Trădătorii ei. Invincibila ei voinţă de a supravieţui. Numai Eu ştiu de câte ori, pentru a-l acoperi nevoile, a trebuit să adaug o bucată de blană de vtilpe când n-a ajuns blana de leu de pe stema Republicii. Controlează documentele astea unul câte unul. Controlează-le cu lupa cu ochi de lupus, cu trei ochi, ca furnicile. Deşi sunt complet oarbe, ele ştiu ce frunză să taie. Ca să nu lipseşti de j. a serviciu, pune la treabă şleahta de copişti de la judecătorii, de grefieri şi conţopişti care nu fac altceva dec> să umble teleleu toată ziua. Bătând străzile şi ă gura prin pieţe. Hai. Reerutează-ţi oamenii.

— ArhHră. Pune-l să caute scrisul afişului. In câteva in, negustorii o să rămână fără scrisorile lor, iar greierii fără bietul lor stufat. Tar noi o să ne odihnim îtva timp scă-pând de atâtea scrieri searbede. Ce bine Cfi fost pentru ţară ca paraziţii ăştia ai penei să fi fost buni plugari, plivitori, argaţi care să muncească la fermele şi moşiile patriei, nu plaga asta de conţopişti mai răi ca lăcustele!

Excelenţă, sunt peste opt mii de copişti şi există un singur afiş. Ar trebui să-l pun să lucreze unul câte unul şi în felul ăsta nici peste douăzeci şi cinci de an>: n-o să poată controla cele cinci sute de mii de file... Nu asa, potlogarule, nu! Rupe hirtia în bucăţele, până se pierde înţelesul cuvintelor. Nimeni nu trebuie să afle ce conţine. Împarte hârtiuţele la mâile de puşlamale de care-mi vorbeşti. Fă în aşa fel încât să se spioneze unii pe alţii. Ticălosul care a ţesut pânza asta se va prinde singur în ea. Se va poticni la o frază, la o virgulă... Conştiinţa lui neagră o să-l înşele în delirul asemănării. Oricare din ei poate fi răufăcătorul; până-şi cel mai prăpădit dintre caligrafii ăştia. Ordinul vostru va fi executat Excelenţă. Deşi aş îndrăzni să vă spun. Stă-pâne, că aproape nu e nevoie. Cum nu-l nevoie, lene-şule? Am scrisul fiecărui document, Excelenţă, în pupila ochiului. Cunosc fiecare petec de hârtie. Şi dacă înălţimea Voastră mă zoreşte, aş putea spune că ştiu şi forma punctelor de la sfârşitul fiecărui paragraf. Excelenţa Voastră ştie mai bine decât mine că punctele nu sunt niciodată rotunde, aşa cum şi între literele cele fliai asemănătoare sunt întotdeauna deosebiri. O trăsătură mai groasă. O trăsătură mai fină. Barele de la t „ wai lungi, mai scurte, după pulsul celui care le-a trasat. Uxhţa de porc de la o, ridicată ori căzută. Ca să nu 1 l -R^k™ de ^lpile şi de picioarele răsucite ale litere-nfo-T^^:' R°zetele. Trăsăturile indecise şi tremurate., de la sfârşitul cuvintelor. Umflăturile de • ale majusculelor. Plantele agăţătoare ale titlu-e dintr-o singură spirală fără a lua pana: ie, aşa cum trasează Excelenţa Voastră sub Vostru Suprem, căţărat uneori, pe rândurile im

V

Scris-a... Da' mai termină odată cu floricultura ta de conţopist! Voiam doar să atrag atenţia înălţimii Voastre că-mi amintesc de toate şi de fiecare în parte dintre dosarele arhivei. Cel puţin de când Excelenţa Voastră a binevoit să mă numească secretar particular şi grefier al Supremului Guvern, pe lista succesorială a lui don Jacinto Ruiz, a lui don Bemardino Villamayor, a lui don Sebastiîn Martinez Sanz, a lui don Juan Abdon Bejarano. Don Mateo Fleitas, ultimul pe care l-am înlocuit în această cinstită funcţie, se bucură acum de o binemeritată odihnă ia Ka'asapă.

Închis în casă, ca într-o temniţă, într-un întuneric complet, aşa trăieşte don Mateo Fleitas. Nimeni nu-l vede în timpul zilei. Ca o bufniţă, Stăpâne. Mai ascuns decât un urukure'â în desişul muntelui. Numai în nopţile fără lună, când nevăzutele ei raze reci fac să-l apară pe piele un fel de râie care seamănă cu lepra albă, iar în ochi un flux lipicios care seamănă cu urdoarea, don Mateo iese la plimbare prin sat. Când nu iese luna, iese don Mateo. Înfăşurat în pelerina lud cu căptuşeală roşie pe care i-a dăruit-o Excelenţa Voastră. Cu pălăria lui de pai încununată cu luminări aprinse. Vecinii nu se mai sperie acum când văd luminările astea, fiindcă ştiu că sub pălăria luminată e don Mateo. O să dai de el pe-acolo, poate spre valea Pozo Bolafios, aşa mi-au zis oamenii când am întrebat de el în seara când am venit în sat pentru treaba aceea cu furtul de vite.

Fiind o noapte foarte întunecoasă, l-am văzut urcând povâmişul de la izvorul miraculos. Am văzut numai pălăria plutind în aer, aprinsă toată, scăldată în lumină, încât la început am crezut că văd un mănunchi de licurici scăldând într-o lumină verzuie ciulinii. Don Mateo! L-am strigat cât am putut de tare. Pălăria încununată cu luminări s-a apropiat de mine. Ei, don Poli, ce faci dumneata în miez de noapte prin locurile astea? Am venit să cercetez furtul vitelor din moşia patriei. Aha, ai venit pentru hoţii de vite! A spus don Mateo Fleitas care parcă începuse să semene şi mai mult cu o umbra alături de mine. Dar dumneata cum o duci? Am spus ca să spun ceva. Păi vezi şi dumneata, colega, <# noi

L

„ntotdeauna. Nimic nou. Mi s-a părut că era momentul să-l iau puţin peste picior. Ce-l, don Mateo, te joci jeJ. A baba oarba? Sunt niţel cam bătrân pentru asta, a us cu glasul lui strident şi hodorogit care abia se auzea. Cu luminările astea la pălărie n-o să te rătăceşti, cumetre. Nu mi-e c-o să mă rătăcesc, căci mai rătăcit decât sunt acum nici nu se poate. Cunosc palmă cu palmă coclaurile astea. Dacă-mi vine cheful, pot să străbat tot ţinutul Ka'asapă cu ochii închişi. Un jggământ atunci? Înainte de a mă culca vtin întotdeauna la Pozo Bolanos ca să sorb o gură

din izvorul Sfântului. Nu există leac mai bun ca ăsta. Opilativ. Sedativ. Hai la mine. Aşa mai stăm şi noi puţin de vorbă. Mi-a pus mâna pe umăr. l-am simţit unghiile înfigându-se în ochiurile poncho-ului meu. Nici nu mi-am dat seama când am ajuns la bordeiul lui. Şi-a scos pălăria. A pus-o pe un ulcior. A stins toate luminările, în afară de una singură, care arsese aproape până la capăt, cu unghiile lud de kaguare; mai ales cele de la degetul gros şi de la arătător, Stăpâne, erau încârligate şi ascuţite ca o custură. Cu lichidul dintr-un flacon a stropit camera de trei ori. O mireasmă fără seamăn a alungat într-o clipă aerul închis, cu miros de urină de bătrân şi de carne stricată, pe care l-am simţit când am intrat. Acum mii'O-sea a grădină, nu altceva. M-am uitat dacă nu pusese cumva plante aromatice prin colţuri. N-am reuşit să văd decât nişte umbre care fluturau aproape lipite de tavan; altele, atâmate în ciorchini, chiar de paiefe din acoperiş.

A adus o pătură pe care a scos-o dintr-un cufăr; P? R „ea ţesută din lână sau păr foarte moale de o culoare bătând spre cafeniu închis; eu aş zice mai eufând o culoare fără culoare, fiindcă lumina decolorată a luminării nu pătrundea prin ţesătura asta, care la o lumină mai Puternică ar fi şi mai puţin vizibilă; aş spune, de culoarea neantului, dacă neantul ar avea vreo culoare. Atmge-o, Policarpo. Am întins şi mi-am retras îndată ma. Atinge-o fără teamă, colega. Am întins iar mâna şi/*} pipăit-o. Era mai moale decât mătasea, catifeaua.

Ttaua ori olanda. Din ce-l făcută pânza asta. Don Mateo?

Pare puf de pui de porumbel abia născut, puf de păsăi-t pe care nu le cunosc, când de fapt ştiu că nu există pas&rp pe care să n-o cunosc. A arătat spre tavan. Din astea care se zburătăcesc deasupra capului dumitale. Sunt zece ani de când tot ţes la pătura asta pentru a o dărui Excelenţei Sale de ziua lui de naştere. Pe şase ianuarie, dacă reumatismul mâ lasă să străbat cele cincizeci de leghe până la Asuneion, o să merg chiar eu să-l duc darul ăsta, fiindcă mi s-a povestit că bietul Karai al nostru este pe jumătate dezbrăcat şi pe jumătate bolnav. Cu pătura asta o sa se-acopere şi-o să se vindece. Cu o pătură făcută din părul ăsta, don Mateo! Crezi că Excelenţa Sa va purta un

asemenea veşmânt? Am îngăimat eu simţind că-mi vine să vărs. Dumneata ştii foarte bine: Karai Guasu al nostru nu acceptă de la o vreme nici un dar. Lasă. Don Poli! Nu-ţi face griji. Asta nu e dar. E leac. Va fi o pătură cum nu mai este alta pe lume. Moaie, doar ai pipăit-o şi dumneata. Cea mai uşoară. Dacă o arunc în aer în clipa asta. Dumneata şi cu mine o să îmbătrânim aşteptând să cadă. Cea mai călduroasă. Nici cel mai aspru ger nu poate pătrunde prin ţesătura ei. Împotriva dogoarei din afară şi fierbinţelii dinăuntru nu există nimic mai bun. Pătura asta e bună la toate şi te apără de toate relele. Eu mă uitam în tavan închizind ochii. Dar cum ai putut să aduni la un loc atlţia ure-chiaţi? Acum au ajuns să mă cunoască. Vin singuri. Se simt ca. la ei acasă. Uneori doar spre seară ies să mai ia puţin aer curat. Pe urmă intră iar în casă. Aici se simt minunat. Şi nu te muşcă, nu-ţi sug sângele? Nu sunt nerozi. Poli. Ştiu că în venele mele nu e decât singe stricat. Eu le aduc mici animale de munte; alea care umblă noaptea sunt cele mai vioaie şi au singele cel mai aprins. Îndopaţi şi mulţumiţi, liliecii mbopi pe care-l cresc au un păr aşa de fin că numai mâinile obişnuite cu puful, cum e mâna dumitale ori a mea: pot să-l toarcă* să-l pipăie şi să-l ţească, a spus stingând mucul luminai" cu unghiile alea neobişnuit de lungi. Când dorm. Le sniu g puful de mătase cu priviri de mătase şi uşoare snui

I. Î2J

Turi de mătase. suntcm prieteni foarte buni. Dar lăsând la o parte cuvertura, despre care nu mai avem ee discuta, eu bănuiesc că unul din aceste mici animale ale mele ar putea să-l mai aline durerile Excelenţei Sale. Acum câţâva ani, aici la Ka'asapă, un călugăr dominican trăgea să moară de nişte friguri cumplite. Felcerul n-a reuşit să-l ia nici o picătură de sânge cu lan teta lui. Crezând că nu mai avea scăpare, după ce si-au luatră-mas-bun de la el, călugării s-au dus la culcare şi au poruncit indigenilor să sape mormântul ca să-l îngroape în zori, pe răcoare. Am dat drumul pe fereastră unui liliac pe care până atunci îl ţinusem închis şi fără mân-care fiindcă nu-mi dăduse ascultare. Acest mbopi i s-a agăţat de un picior. Când s-a ghiftuit, şi-a luat zborul lăsând vena deschisă. La răsăritul

soarelui s-au întors călugării crezând că bolnavul murise între timp. L-au găsit viu, vesel, aproape lecuit, stând în pat şi citind Breviarul. Mulţumită. Acestui mbopi-medic călugărul ' şi-a revenit curând. Azi e cel mai gras şi mai activ din tot ordinul; se spune că are o droaie de copii cu indigenele-enoriaşe; dar eu nu mă ocup cu asemenea bârfe, căci zi şi noapte stau şi tes la pătura pentru Supremul nostru.

Rămâi să dormi la mine, prietene Policarpo. Te invit să faci penitenţă. Ăsta-l patul tău. Avem multe de vorbit despre bunele vremuri de altădată. A închis pătura la locul ei ÎQ cufăr. Stârnind umbre în tavan, şoarecii urechiaţi ai lui don Mateo fluturau din aripi şi ţipau, cu botişoarele lor cap-de-mort acoperite cu văluri, ele doliu. Şi-a scos încet pelerina, descoperindu-şi scheletul gol. Ce altceva pot face decât să strâng pârul acestor nevinovaţi ca să ţes un veşmânt pentru Tatăl nostru? Cul-că-te, Poliearpo. Se pregătea să sufle în luminare. M-am sculat. Nu, don Mateo, eu trebuie să plec chiar acum. Am petrecut câteva ore foarte plăcute. Mă aşteaptă delegatul. Cred că au pus ei gheara pe hoţii de vite. Dacă • -au prins, o să-l împuşcăm în zori,. Şi eu trebuie să fiu *e faţă ca să semnez proeesul-verbal. Bandiţii ăştia nu merită decât gloanţe, a spus bătrânul suflând în luminare. *

Eşti cel mai neruşinat şarlatan din lume. Un pişicher care croncăneşte tot timpul. Un pişicher pentru care a sosit ceasul morţii, care va muri curând, deşi nu dintr-o dată, ci încetul cu încetul. N-am reuşit să fac din tine

* Don Mateo Fleitas, primul „secretar particular” al mului. I-a supravieţuit mai mult de jumătate de veac. A murit la Ka'asapă, în vârstă de o sută şase ani, înconjurat de copii şi nepoţi, bucurându-se de respectul şi dragostea întregului sat. Un adevărat patriarh. Îi spuneau Tamoi-ypy (primul bunic). Bătrânii de pe vremea lui cu care am stat de vorbă au respins cu hotărâre, unii cu adevărată indignare, povestea cu „pălăria încununată cu luminări”, precum şi cu viaţa de recluziune maniacă a lui don Mateo, după relatarea lui Policarpo Patino. „Sunt clevetiri ale acestui limbut care s-a spânzurat pentru că

era un ticălos şi un trădător”, sună sentenţios de pe banda de magnetofon glasul cadenţat dar încă sigur al actualului primar din Ka'asapă, don Pantaleon Engracia Garcia şi el ajuns la vârsta de o sută de ani.

În legătură cu voiajul meu în satul Ka'asapă, nu mi se pare cu totul fără importanţă să relatez următorul fapt. La întoarcere, tvecând călare pârâul Pirapo, care-şi ieşise din matcă, mi-au căzut în apă magnetofonul şi aparatul de fotografiat. Primarul, don Panta, care mă însoţea cu o mică escortă, a poruncit imediat oamenilor lui să devieze cursul râului. Nici rugăminţile, nici argumentele mele n-au reuşit să-l facă să renunţe. „Nu vei pleca din Ka'asapă fără lucrurile dumitale a bombănit indignat. N-o să îngădui ca pârâul nostru să-l fure pe oamenii luminaţi care vin să ne viziteze! '• Aflând cele întâmplate, sătenii au dat fuga cu mic cu mare şi au pus umărul ca să golească albia pârâului. Bărbaţi, femei şi copii au muncit cu entuziasmul unei „clăci” transformate în sărbătoare. Spre seară, în mâlul albiei au apărut obiectele pierdute, care nu suferiseră stricăciuni prea mari. S-a dansat pe urmă până în zori pe muzica de pe benzile mele. L.a revărsatul zorilor mi-am urmat drumul, luând cu mine glasul şi imaginea bătrânilor, bărbaţilor, femeilor şi copiilor din sat; imaginea peisajului verde şi luminos. Când a considerat că totul era în ordine, primarul şi-a luat rămas-bun de la mine. L-am îmbrăţişat şi l-am sărutat pe amândoi obrajii. „Îţi mulţumesc din suflet, don Pantaleon”, i-am spus simţind că mi se pune un nod în gât, „N-am cuvinte ca să-ţi mulţumesc pentru tot ce-ai făcut pentru mine! „ Mi-a făcut cu ochiul şi mi-a scuturat mina până mi-au trosnit oasele. „Nu ştiu dacă există sau nu cuvinte pentru asta a spus. Dar lucrurile astea mărunte sunt pentru noi, de pe vremea Supremului, o datorie pe care ne-» îndeplinim cu plăcere când este vorba do binele ţării.” (Nota Compilatorului.)

Jll un servitor cuviincios. Nu vei găsi niciodată destulă hrană ca să te saturi şi să taci. Numai şi numai ca să nu munceşti, inventezi întâmplări care nu s-au întlmplai. Nu crezi că despre mine s-ar putea scrie o poveste fabuloasă? Sunt absolut sigur, Excelenţă! Cea mai fabuloasă, cea mai adevărată, cea mai vrednică de înălţimea neasemuită a Maiestăţii Voastre! Nu,

Patifio. Nu. Despre Puterea Absolută nu se pot scrie poveşti. Dacă s-ar putea, Supremul ar fi de prisos: în literatură sau în realitate. Cine va scrie cărţile astea? Oameni ignoranţi ca tine. Scribi de profesie. Şarlatani farisei. Imbecili compilatori de scrieri la fel de imbecile. Cuvintele de, comandă, de autoritate, cuvinte aflate mai presus de cuvinte, vor fi transformate în cuvinte de viclenie, de minciună. Cuvinte aflate mai prejos de cuvinte. Dacă vrei cu tot dinadinsul să vorbeşti despre cineva, nu-l de ajuns să te pui în locul lui: trebuie să fii acel cineva. Numai dacă semeni leit cu cineva poţi scrie despre acel cineva. Numai morţii ar putea să scrie despre morţi. Dar morţii sunt foarte slabi. Crezi că mi-ai putea relata viaţa înainte de moartea ta, conţopist prăpădit? Ai avea nevoie cel puţin de priceperea şi forţa Parcelor. Ei, ce ai de spus, compilator de minciuni şi falsificări? Strângător de fum, tu, care în fond îţi urăşti Stăpânul. Răspunde! Ei, ce ai de spus? Haide! Haide! Chiar dacă presupun, pentru a-ţi găsi o scuză, că mă înşeli ca să mă aperi, în realitate îmi iei încetul cu încetul puterea de a mă naşte şi de a muri pentru mine însumi. Mă împiedici să fiu propriul meu comentariu. Să te concentrezi asupra unui singur gind e poate singurul mod de a-l Tace real: pătura asta invizibilă pe care o ţese Mateo Fleitas, care n-o să ajungă să-mi acopere oasele. Eu am văzut-o cu ochii mei, Excelenţă! Nu-l de ajuns. Faptul că ai văzut-o nu înseamnă că ştii. Văzul tău mâzgăleşte contururile memoriei tale încâlcite. De asta nu eşti în stare să-l descoperi, între altele, pe autorii de afişe satirice. Să presupunem că eşti cu unul dintre ei. Închi-PUie-ţi că eu însumi sunt un autor de afişe. Vorbim de ucruri foarte nostime. Tu îmi spui verzi şi uscate. Eu «u vad de sănătate. Închizi ochii şi cazi în irezistibil?

[75J

Ispită de a crede că eşti invizibil. Cind ridici pleoapele ţj se pare că totul e la fel ca înainte. Strănuţi. Totul s-'a schimbat între două strănuturi. Asta e realitatea pp care n-o vede memoria ta.

Stăpâne, cu voia voastră, eu zic, e un Iei de a zice, simt că vorbele voastre, oricât ar fi de prost copiate de mâinilo astea pe care-o să le-nghită pământul, simt că ele copiază ceea ce

înălţimea Voastră îmi dictează literă cu literă, cuvânt cu cuvânt. Nu m-ai înţeles. Deschide ochiul cel bun. Închide-l pe cel rău. Ascute-ţi urechile la înţelesul vorbelor pe care ţi le spun: poţi tu să întreci mult şi bine toate vieţuitoarele în ceea ce priveşte memoria brută, cuvintele brute, niciodată însă nu vei şti nimic dacă nu pătrunzi înăuntrul lucrurilor. N-ai nevoie de limbă pentru asta, dimpotrivă, limba te împiedică. De aceea, pe lângă ligheanul cu apă rece, în care-ţi bagi picioarele ca să-ţi limpezeşti mintea, o să poruncesc să-ţi pună botniţă. Dacă nu te spânzură până atunci, cum au binevoit să ne făgăduiască duşmanii noştri, eu însumi o să te fac să priveşti ţintă la soare când ţi-o suna ceasul. In clipa când razele lui ţi-or arde pupilele, vei primi («? Dinul să-ţi tragi limba din gură cu degetele. O vei aşeza între dinţi. Îţi vei da un pumn în falcă. Limba va cădea pe jos, zbătându-se ca o coadă de iguană retezată în două. Va saluta pământul din partea ta. Vei simţi că te-ai eliberat de o greutate inutilă. Îţi vei spune: sunt mut. Ceea ce este un mod tăcut de a spune: nu sunt. Numai atunci vei fi dobândit oleacă de înţelepciune.

O să-ţi dictez o circulară pentru credincioşii mei satrapi. Vreau ca şi ei să se bucure de răsplata făgăduită pentru meritele lor.

Către Delegaţi, Comandanţi de Garnizoane şi de. Centre Urbane, Judecători împuterniciţi, Administratori, Majordomi, Perceptori Fiscali, Birari şi celelalte autorităţi:

Copia infamului afiş pe care o anexăm este o nouă mărturie a crescândelor încălcări ale legii pe care Io comit agenţii mişcării subversive. Nu e vorba de un pamflet oarecare printre nenumăratele pamfiete, satire <i alte atacuri pe care le tot lansează anonim aproape în fiecare zi de la o vreme, cu credinţa eronata că ^îrsta şi înrăutăţirea sănătăţii din pricina bolilor care m-au năpădit de când sânl în serviciul Patriei mi-au sleit puterile. Nu e Vorba de una din nenumăratele diatribe şi invective scandaloase ale convulsionarilor.

Observaţi eu atenţie un prim fapt: nu numai că s-au grăbit să ne ameninţe cu o moarte infamantă pe toţi cei care purtăm pe umeri greaua sarcină a Guvernării: Au îndrăznit acum ceva mult

mai perfid: să-mi falsifice semnătura. Să falsifice tonul Decretelor Supreme. Ce urmăresc cu asta? Să sporească în rândurile oamenilor ignoranţi efectele acestei farse de prost gust.

Al doilea fapt: pamfletul anonim a fost găsit astăzi agăţat pe uşa catedralei, loc până acum respectat de agenţii mişcării subversive.

Al treilea fapt: ameninţarea acestei zei'lemisiri a Decretelor stabileşte cu claritate scara ierarhică a Guvernului; în consecinţă, se impune pedepsirea. Vouă, care sunteţi braţele mele, mâinile mele, extremităţile mele, vă rezervă spânzurătoarea şi groapa comună în islazul din marginea oraşului, fără cruce şi fără vreo inscripţie care să vă pomenească numele. Mie, care sunt capul Supremului Guvern, îmi dăruiesc autocon-damnarea la decapitare. Expunerea capului meu într-un par timp de trei zile, ca centru al serbărilor populare din Piaţa Republicii. În sfârşit, aruncarea cenuşii rămase din arderea trupului meu în râu ca o culminare a marii reprezentaţii.

Ce acuzaţii îmi aduc afişele astea anonime '.' Că am dat acestui popor o Patrie liberă, independentă, suverană? Şj lucrul cel mai important că i-am dat sentimentul patriotic? Că am apărat-o încă de la naşterea ei lr? Potriva loviturilor date de duşmanii dinăuntru şi dinţară? Astea sunt acuzaţiile lor?

Nu pot să-mi ierte faptul că am consolidat, o dată Pentru totdeauna, cauza regenerării noastre politice în S) stemul voinţei generale. Nu pot să-mi ierte că am rosta urat puterea Comunei în capitală, în târguri, în sate că am continuat acea mişcare, prima cu adevărat revoluţionară, care a izbucnit în acest continent, mai înainte chiar decât în imensa patrie a lui Washington, Franklin şi Jefferson, ba chiar înainte de Revoluţia Franceză.

E nevoie să reflectăm la aceste mari fapte, pe care voi cu siguranţă că nu le cunoaşteţi, pentru a aprecia în toată

amploarea ei importanţa, dreptatea şi perenitatea Cauzei noastre.

Voi sunteţi aproape toţi veterani slujitori ai Patriei. Cei mai mulţi nu aţi avut totuşi timp să vă instruiţi şi să căpătaţi cunoştinţe profunde despre aceste chestiuni ale Istoriei noastre, prinşi de sarcinile de serviciu. Am preferat să fiţi funcţionari credincioşi decât oameni culţi. În stare să-mi executaţi ordinele. Pe mine nu mă interesează ce fel de capacitate posedăun om. Nu-l cer decât să fie capabil. Oamenii mei cei mai de nădejde nu sunt decât oameni şi nimic mai mult.

Aici, în Paraguay, înainte de Dictatura Perpetuă, eram plini de conţopişti, de avocaţi, de-oameni culţi, nu de cultivatori, agricultori, oameni ai muncii, cum trebuie să fie şi cum e acum. Culţii ăia idioţi voiau să întemeieze Areopagul Literelor. Artelor şi Ştiinţelor. I-am strivit sub călcâi. Au devenit pamfletari, autori de afişe satirice. Cei care şi-au putut salva pielea au fugit. Au scăpat deghizaţi în negri. Sclavi negri pe plantaţiile calomniei. În străinătate s-au înrăit şi mai tare. Renegaţi ai ţării lor, se gândesc la Paraguay dintr-un punct de vedere neparaguayan. Cei care n-au reuşit să emigreze trăiesc migrând în obscuritatea vizuinelor lor. Convulsionai! Încrezuţi, vicioşi, nerozi, nu au loc în societatea noastră ţărănească. Ce pot însenina aici isprăvile lor intelectuale? Aici e mai folositor să plantezi manioc sau porumb decât să înnegreşti cu cerneală petece de hârtie care cheamă la răzvrătire; e mai potrivit să vindeci animalele atacate de căpuşe decât să mâzgăleşti pamflete care să ştirbească prestigiul Pa* triei, suveranitatea Republicii şi demnitatea Guvernului. Cu cât vor să fie mai culţi, cu atât mai puţin vor s» fie paraguayeni. Pe urmă vor veni cei care scriu afişe mai voluminoase. Le vor numi Cărţi de Istorie, romane, relatări de fapte imaginare condimentate pe gustul momentului sau al intereselor lor. Profeţi ai trecutului, vor povesti în ele minciuni sfruntate, istoria unor lucruri care nu s-au petrecut. Ceea ce n-ar fi deloc rău, dacă imaginaţia lor ar fi cât de cât acceptabilă. Istorici şi romancieri vor lega în scoarţe de cărţi minciunile lor şi le vor vinde cu preţuri pipărate. Pe ei nu-l interesează să povestească faptele, ci să povestească faptul că ei povestesc.

Deocamdată posteritatea nu ne priveşte pe noi. Posteritatea nu este dăruită nimănui. Într-o bună zi se va întoarce să ne caute. Eu nu făptuiesc decât ceea ce poruncesc cu adevărat. Eu nu poruncesc decât ceea ce pot cu adevărat. Dar ca Guvernant Suprem sunt şi tatăl vostru natural. Prietenul vostru. Tovarăşul vostru. Şi pentru că ştiu tot ce trebuie ştiut, ba chiar mai mult decât atât, o să vă învăţ ce trebuie să faceţi pentru a merge înainte. O să vă dau ordine, desigur, dar şi cunoştinţele de care-o să aveţi nevoie despre originea şi despre destinul Naţiunii noastre.

Întotdeauna e timp ca să ai mai mult timp.

Când Naţiunea noastră făcea încă parte din aceste colonii sau Regate ale Indiilor, cum se numeau înainte, un funcţionar de la curte cu funcţia de procuror-jude-cător al Tribunalului din Charcas, Jose de Antequera y Castro, a venit la Asuncion şi a văzut piatra nenorocirii apăsând asupra Paraguayului de mai bine de două veacuri. N-a umblat cu multe ocolişuri. Suveranitatea Comunei e anterioară oricărei legi scrise, autoritatea poporului e superioară chiar autorităţii re-Sflui, a declarat el sentenţios în Consiliul Municipal „jn Asuncion. Uimire generală. Cine-l acest tânăr ma-pŞtrat căzut din lună? S-a transformat oare Tribuna-W intr-o casă de nebuni? Nu v-am auzit bine, dom-nu*e judecător.

Dp f °S^ ^e Antequera a început să-şi graveze cu litere ue toc în tipărituri, în fapte, sentinţa de judecător de f79J

Instrucţie. Popoarele nu renunţă ia suveranitatea hn Actul delegării suveranităţii nu implică nicidecum renunţarea la exercitarea ei când guvernele lezează comandamentele raţiunii naturale, izvor al tuturor legilor. Numai popoarele care iubesc opresiunea pot fi oprimate. Acest popor nu se numără printre ele. Răbdarea iui JIU e obedienţă. Şi nici nu vă puteţi aştepta, domnilor opresori, ca răbdarea lui să fie nesfârşită, asemene* fericirii pe care i-o făgăduiţi după moarte.

Judecătorul de instrucţie n-a venit cu credinţa oarbă a celui care-şi face cruce. A venit, a văzut, a anchetat totul cu de-amânuntul.

L-a revoltat ceea ce-a văzut. Corupţia absolutistă reuşise să infecteze totul Guvernatorii făceau trafic de posturi. Curtea închidea ochii faţă de matrapazlâcurile celor care-l făceau curte, în schimbul galbenilor pe care-l primea din belşug. Vă pot eu xvinde vouă funcţia de Dictator Perpetuu? Mă uit la voi şi văd cum tăgăduiţi cu ipocrizie scuturând din capetele plecate. Ei bine, Diego de los Reyes Bal-maceda a cumpărat funcţia de Guvernator al Paraguayului cu ci ţi va arginţi. A fost de-ajuns ca Antequera să-l dea un picior în fund destrăbălatului de Reyes ca să-l expulzeze, silindu-l să se plângă viceregelui din Buenos Aires. Până acolo mergea corupţia în aceste Regate ale Indiilor.

Filfizonii oligarhiei din târguri se îmbuibau din sudoarea indigenilor care munceau ca sclavi pe moşiilf lor. Iezuiţii au făcut o imensă cazarmă a sutanelor. Un imperiu înăuntrul altui imperiu, cu mai mulţi vasali decât regele.

În califatul întemeiat de Irala, patru sute de supravieţuitori dintre cei care au venit în căutarea fabulosului El Dorado, în locul Oraşului-strălucitor au găsit locul mult râvnit. Aici. Şi au făurit un nou Paradis al lui Mahomed în aceste porumbiştâ neolitice. Şterge cuvântul ăsta care încă nu se foloseşte. Mii de femei cu pielea arămie, huriile cele mai frumoase din lume, la dispoziţia lor. ca să-l slujească şi să le satisfacă plăcerile. Coranul şi Biblia îmbinate ia semiluna hamacului indigen.

La chemarea lui Antequera comunarzii s-au ridicat împotriva regaliştilor-absolutişti. Blasfemii. Lamentări. Rugăminţi. Uneltiri. Conjuraţii. Invective, satire, pamflete caricaturi, afişe injurioase, toate au repetat atunci ceea'ce se întâmplă astăzi. Iezuiţii l-au acuzat pe Antequera de intenţia de a deveni rege al Paraguayului sub numele de Jose I. Puţin mai înainte voiseră să monar-hizeze imperiul lor comunist incoronându-l pe indigenul Nicolâs Yapuguay sub numele de Nicolâs I, rege al Paraguayului şi împărat al mamelucilor '. Iertare, Stă-pâne, n-am auzit bine ce-aţi spus despre regii Paraguayului. Partea rea nu e că nu auzi. Din când în când nu înţelegi ce auzi. Cere-l negrului Pilar să-ţi povestească istoria. Află, Patino, că regii Paraguayului nu erau altceva decât fabule ca cele ale lui Esop. Negrul Pilar o să ţi le

povestească. Stăpâne. Cum ştiţi şi dumneavoastră, negrul Jose Măria Pilar nu mai este. Adică este, dar sub pământ. N-are importanţă; spune-î să-ţi povestească fabulele astea. Sunt numai bune pentru a. fi povestite sub pământ, ascultate stând călare pe un jmormânt. A povestit-o, Stăpâne. Deşi altfel, în încăperea Adevărului, sub loviturile biciului. Mie mi s-a părut că nu e decât o paradă din partea fostului vostru paj nedespărţit şi fecior de casă. Vorbe fără şir smulse prin tortură. Chiar judecătorul de instrucţie don Ab-don Bejarano mâ-a spus să nu notez în procesul verbal al instrucţiei preliminare cuvintele acelea nelalocul lor. Ce-a spus mârşavul de negru? A declarat, a jurat, a jurat strâmb, Stăpâne, că pe el îl pedepseau şi aveau sa-l condamne la moarte numai şi numai fiindcă voise sa fie rege al Paraguayului sub numele de Jose I. Aşa spus cu^ un chip surâzător şi cu o inimă neagră, printre acnmi şi sughiţuri. A mai spus şi alte obrăznicii, dar lu r? E 6le nu le~am notat în Procesul verbal din ordinul cui °nrAbd (5nNecuviinţe de-ale nelegiuitului de in-că 1 ntunecare a minţii. N-ai învăţat încă. Secretare, _^ebunie se spun mai multe adevăruri decât într-o

Denumire dată brazilienilor veniţi din provineui São Paulo. Mărturisire făcută de bună voie? Nu cumva mincinosul ăsta a încercat să te ademenească făgăduindu-ţi funcţia de secretar particular în monarhia lui neagră? Pentru Dumnezeu, Stăpâne, nu! Nu cumva ţi-a făgăduit să te pună consul în insula Barataria 1? Stăpâne dacă e aşa, atunci Bejarano şi cu mine ar fi trebuit să fim cei doi con-rataţi în Barataţia. Doi con-rataţi, Pompei şi Cezar, aşa cum au fost Excelenţa Voastră şi in_ famul trădător de Patrie, fostul general de brigadă Fulgencio Yegros. Care şi-a găsit pedeapsa meritată sub portocal, împreună cu ceilalţi complotişti implicaţi în conspiraţie.

Nu cumva te bate şi pe tine gândul să ajungi într-o bună zi rege al Paraguayului? Nici pentru tot aurul din lume, Stăpâne. Chiar înălţimea Voastră spuneţi că asta ar avea temei numai dacă poporul şi suveranul ar fi una şi aceeaşi persoană, dar pentru asta nu e nevoie să fii rege, ci doar un bun Guvernant Suprem, cum este Excelenţa Voastră. Totuşi, vezi şi tu că aici, ca şi în restul Americii, după cucerirea Independenţei, pluteşte în aer

virusul monarhiei, mai pustiitor decât anghina difterică sau decât dalacul la vite. Feciorii de casă, secretarii particulari, avocaţii, militarii, preoţii. Toţi suferă de fierbinţeala de a ajunge regi.

Unde-am rămas? La Comună, Stăpâne. Tu mereu îţi pierzi vremea cu fleacuri şi umbli după cai verzi pe pereţi. Te întreb unde se termina ultimul paragraf, potlogarule. Să vă citesc, Stăpâne: L-au acuzat pe An-tequera de intenţia de a deveni rege al Paraguayului sub numele de Jose I. Nu, nu şi iarăşi nu! N-am spus asta în nici un caz. Ai încurcat ca întotdeauna cuvintele pe care ţi le dictez. Scrie mai încet. Nu te grăbi. Fă-ţi socoteala că dispui de încă opt zile din viaţă. Dacă sunt opt zile, pot fi şi optzeci de ani. Nu poţi sa pui termene lungi dificultăţilor. Mai ales dacă nu a1 decât o oră la dispoziţie. Atunci ora asta are avantajul că e scurtă şi interminabilă în acelaşi timp. Cine are o

1 Insula pe care Don Quijote o făgăduieşte lui Sancho Pânza-„ bună înseamnă că n-are parte numai de ore proaste., 1 T3& duce anul ce-aduce ceasul. Ferice de condamnatul i moarte, care cel puţin ştie cu certitudine ora exactă – care vă muri. Când o să fii într-o asemenea situaţie ingă ştii şi tu. Ardoarea grabei tale provine din credinţa că mereu trăieşti în prezent. Se înşală cel care se proclamă propriul lui contemporan. Pricepi ce-ţi spun, Patino? Ca să vă spun adevărul adevărat, nu prea bine, Stăpâne. Când scriu ce-mi dictaţi nu pot să prind înţelesul cuvintelor. Fiind preocupat să trasez cu grijă literele în modul cel mai uniform şi clar cu putinţă, îmi scapă tocmai ceea ce spun ele. Când vreau să înţeleg ce ascult, mi se încurcă rândurile. Pierd şirul cuvintelor şi al frazelor. Scriu de-a-ndăratelea. Înălţimea Voastră, Stăpâne, mi-o luaţi mereu înainte. Eu, la cea mai mică neatenţie, sunt ca năuc, mă împotmolesc. Peniţa lasă pete de cerneală. Rămân băltoace pe hârtie. Pe urmă pe bună dreptate înălţimea Voastră vă supăraţi. Trebuie să iau totul de la capăt. Pe când dacă vă citesc paginile scrise după ce Excelenţa Voastră v-aţi pus semnătura pe ele şi am presărat nisip peste cerneală, sunt pentru mine limpezi ca lumina zilei.

Dă-mi cartea călugărului Lozano, din Ordinul Tea-tinilor. Nimic nu-l mai plăcut decât să desprinzi adevărul lucrurilor comparându-l cu minciunile închipuirii. Ce perfide minciuni a mai turnat şi gogomanul ăsta cu tonsură. Cel mai îndărătnic calomniator al lui Jose de Antequera. Cartea lui, Istoria Revoluţiilor din Paraguay, e împotriva mişcării comunarzilor, e împotriva Şefului ei. Acesta nu se mai putea apăra de asemenea ticăloşii fiindcă îl asasinaseră de două ori. Părintele Pedro Lozano a vrut să-l ucidă a treia oară strângând aolaltă braşoavele, născocirile şi infamiile care s-au ţesut împotriva şefului comunarzilor. La fel cum lu-rează şi vor lucra împotriva mea pamfletarii anonimi. int sigur că dintre scriitoraşii ăştia emigraţi se va şasi unul care să aibă totuşi curajul, dată fiind impuniea distanţei, să-şi pună cinic semnătura sub ase-me”ea potlogării.

6* [G3]

Adu-mi cartea. Nu-l aici, Stăpâne. Aţi lăsat-o în păstrare la Cazarma Spitalului. Ţineţi-l atunci la re_ gim sever, numai cu pline şi apă; să i.se iaca o elizmă pe zi pân-o muri ori şi-o vărsa la hazna toate minciunile. Părintele Lozano nu-l aici, Stăpâne: n-a fost niciodată, după ştiinţa mea. Ţi-am cerut să-mi găseşti cartea despre revoluţiile din Paraguay. E la Cazarma Spitalului, Stăpâne, păstrată sub cheie în dulap. Aţi lăsat-o acolo când aţi fost internat.

Am rămas la prima criză a Stăpânirii coloniale. Cu un veac în urmă Jose de Antequera scoate sabia din teacă, nimănui capul nu-şi pleacă. Guvernatorul din Buenos Aires, faimosul mareşal de armată Bruno Mauricio de Zăbala, invadează Paraguayul cu o sută de mii de indigeni din provincia Misiones. Cu bărbia teşită, cu părul buclat, se pune în fruntea expediţiei de represiune. Cinci ani de bătălii. ITh măcel groaznic. De pe timpul lui Femando al III-lea cel Sfânt şi al lui Alfonso al X-lea cel Înţelept nu s-a văzut o luptă mai sângeroasă. Cu întârziere de veacuri, Evul Mediu distruge din nou pădurile, oamenii, drepturile provinciei Paraguay.

În marea învălmăşeală, fiecare nu vede decât roata ca un soare de aur foarte fin. de mărimea unei roţi de căruţă. Spaniolii din Buenos Aires, părinţii imperiului iezuitic, oligarhia hispano-ereolă decapitează şi înăbuşe răscoala. Antequera e dus la Lima. La fel şi Ju'M de Mena, şeful poliţiei din Asuncion. Sunt împuşcaţi cu archebuzele când sunt purtaţi pe măgari spre eşafod, înainte ca poporul răzvrătit să-l poată elibera. Pentru mai multă siguranţă cadavrele lor sunt azvârlite pe eşafod. Călăul le taie capetele. Primele două capete care cad pentru independenţa americană. Ruladă „e istoric. Ceea ce nu înseamnă că faptele nu s-au? E~ trecut aşa. După ce-am văzut şi auzit toate astea, arTj învăţat să suflu în iaurt. O sută de ani într-o zi' 0 z-înainte de împlinirea veacului am preluat ştafeta V} IS-' carii, proclamând, la rândul meu, că puterea spanio şi-a trăit traiul în coloniile astea. Nu numai dreptu'1

IK-4 j

• ~ ale ale Bourboni'. Ov, ci şi ucslea uzurpate de căpe-re^-a viceregatului, în oare despotismul monarhic fu-ten mlocuit de despotismul creol sub haină revoluţi o-sesrâ^Ceea ce em ds două ori mai râu. N La fel stăteau lucrurile aici, în Paraguay. Asun-• ion nu era mai breaz decât Bucnos Aires în sensul ăsta. Asuncion, oraşul-capitală. Întemeietor de popoare. Spri-lin şi protecţie pentru conchistă. A fost stigmatizat de decrete regale. Onoare dezonorantă.

Oligarhii voiau să trăiască mai departe până la sfâr-şitul lumii din creşterea vitelor şi a banilor cu camătă. Să trăiască într-un dolce famiente. Progenituri ale celor care au trădat mişcarea comunarzilor. Aristo-craţi-lscarioteni. Cei care l-au vândut pe Antequera pentru acei. Blestemaţi treizeci de arginţi. Bandă de contrabandişti. Bandă de jefuitori ai drepturilor Comunei. Bastarzi ai acelei legiuni de moşieri. Ibovnici ai pământului şi ai bâtei. Eupatrizi care se autointitulează patricieni. Pune o notă în josul paginii. Eupatrid înseamnă proprietar. Nu, mai bine şterge cuvântul eupatrid. N-o să-l înţeleagă. O să-nceapă să-l folosească în adresele lor fără nici o noimă. Îi fascinează tot ce nu înţeleg. Ce ştiu ei de Atena, de Solon? Ai auzit tu ceva de

Atena, de Solon? Numai ce-aţi spus înălţimea Voastră, nimic mai mult, Scrie mai departe. Pe de altă parte aici, în Paraguay, cuvântul ăsta nu înseamnă ni-nuc. Dacă au fost vreodată eupatrizi. Acum nu mai sunt. Au fost ucişi sau întemniţaţi. În pofida faptului că genele acestor ginţi îndărătnice zămislesc copii cu tare: j^inta hispano-creolă, reproducându-se neîncetat în lanţul genelor iscariotene. Ăştia au fost şi continuă să fie jucuscarioţi care vor să se erijeze în judecătători ai uvernului. De un veac au tot trădat cauza Naţiunii J) astre. Cei care trădează o dată trădează mereu. Au îfc. A* Şi vor mai încerca s-o vândă argentinienilor, Penilor, celui care oferă mai mult, fie el euro-

_Ji sau american.

Nil TYi' *

DisD „1 • iar *aPtul ca am intrat pe domeniile lor. M, ^e*ui®s^ tratamentul meu omenos faţă de haida-natărăii de ţărani; căci aşa denumesc mulţimea spiritele astea delicate. Au uitat că mulţimea legată de pământ îi hrănea trudind pe moşiile lor în servitute perpetuă. Pentru aceşti ibovnici ai pământului, pentru aceşti adepţi ai bâtei, mulţimea nu era decât o unealtă de muncă în plus. Piese care trudeau şi procreau Unelte însufleţite. Lucrau pe moşii dând în brânci din/oii până la căderea nopţii. Fără nici o zi liberă, fără casă, fără îmbrăcăminte, fără nimic altceva decât neantul ostenelii lor.

Până când am luat frâiele Guvernului, particula don împărţea aici oamenii în două clase: don-numele s-tă-pânului/şerb-fără-don. Om-persoană/om-multime. De o parte lenea califală a moşierimii hispac o-creole. De cealaltă parte, sclavul ţinut în lanţuri. Mortul-fi-lnţă-continuu-vie: muncitori cu ziua, ţărani, plutaşi, rutreierători ai apelor, ai muntelui şi ai pădurii, oameni care trudeau pe plantaţiile de yerba mate. Ţapinari, văcari, meseriaşi, cărăuşi, munteni. Sclavi înarmaţi o parte dintre ei, aveau de apărat feudele acestor kaloikagathoi creoli. Rog pe înălţimea Voastră să repetaţi termenul care mi-a scăpat. Scrie mai simplu: Stăpâni. Aceşti stăpâni cu particula don aveau pretenţia ca gloata flămândă să-l şi iubească, du*pă ce că-l

slugărea? Oamenii-mulţime, cu alte cuvinte gloata care trudeşte şi procreează, produceau bunurile, suportau toate nenorocirile. Bogaţii se bucurau de toate bunurile. Două stări în aparenţă inseparabile. La fel de funeste pentru comunitate. Dintr-una ies cei pentru care e făcută tirania, din cealaltă, tiranii. Cum să stabilim egalitatea între bogaţi şi cerşetori? Nu vă bateţi capul cu himerele astea! Îmi spunea argentinianul Pedro Alcântara de Somellera în ajunul Revoluţiei. Votul e un vis generos care nu poate fi realizat în practică. Vezi dumneata, don Pedro, tocmai pentru că forţa lucrurilor tinde fără încetare să distrugă egalitatea, forţa Revoluţiei trebuie mereu să tindă la menţinerea ei: nici un om să nu fie destul de bogat ca să cumpere pe altul şi nici destul de sărac ca să fie silit să se vândâj Ah, ah! A exclamat argentinianul, dumneata vrei sa distribui bogăţiile care aparţin unui pumn de oameni făcându-l pe toţi egali în sărăcie? Nu, don Pedro, vreau să apropii extremele. Ba dumneata vrei să suprimi existenta claselor, don Jose. Egalitatea nu există fără libertate don Pedro Alcântara. Astea sunt cele două extreme pe c'are trebuie să le apropiem.

Am început să guvernez o ţară unde săracii n-aveau nici un cuvânt, unde potlogarii îşi făceau de cap. Când am luat în mână Puterea Supremă în 1814, le-am spus celor care m-au sfătuit, cu intenţii cinstite sau ascunse, să mă sprijin pe clasele avute: Domnilor, deocamdată nu vă pot spune că vă mulţumesc. In situaţia în care se află ţara, în care mă aflu eu însumi, singura mea nobleţe e gloata. N-aveam cum să ştiu că tot pe atunci marele Napoleon pronunţase aceleaşi cuvinte sau, oricum, foarte asemănătoare. Micşorat, învins apoi, pentru că a trădat cauza revoluţionară a ţării lui.

(In Caietul personal. Scris necunoscut.) Ce altceva ai făcut tu?... (ars, ilizibil restul paragrafului).

M-am bucurat aflând că am coincis cu Marele Om care în fiecare clipă, în orice împrejurare, ştia ce trebuie să facă în continuare şi o făcea necontenit. Lucru pe care voi, funcţionari în slujba Statului, nu l-aţi învăţat încă, nici nu daţi semne că sunteţi pe cale să-l învăţaţi, judecind după rapoartele pline de întrebări, de

nedumeriri, de neghiobii despre toate fleacurile cu care mă plictisiţi toată ziua. Când în sfârşit de bine de rău faceţi şi voi ceva, tot eu trebuie să am grijă cum să dreg ce-aţi stricat.

Cât despre oligarhi, niciunul dintre ei n-a citit un singur rând din Solon, Rousseau, Raynal, Montesquieu,

? ' „Voltaire, Condorcet, Diderot. Şterge numele aŞtea, că n-o să ştii să le scrii corect. Niciunul dintre

^. L n-a citit nici un rând în afară de Paraguayul Catod ' Anul Creştin şi Vieţile Sfinţilor, care acum or fi ăvfenit Şi ele cărţi de joc. Oligarhii rămân în extaz

*, ioind Almanahul Persoanelor Onorabile ale Pronciei, cocoţându-se pe ramurile arborelui lor geneaL

Nelogic. N-au vrut să înţeleagă că sunt unele situaţii plăcute în care nu se poate păstra libertatea dc-cât seama celor mulţi. Situaţii în care cetăţeanul nu poate fi pe deplin liber fără ca sclavul să fie pe deplin sclav Au refuzat «a accepte că orice adevărată Revoluţie este un schimb de bunuri. De legi. Schimbare profundă a oricărei societăţi. Nu o simplă zugrăveală pe cavoul scorojit. Am luat taurul de coarne. M-am pus de-a curmezişul în calea stăpânului. A traficantului, a canaliei poleite. S-au prăbuşit din huzur şi din domnie în cerşit şi calicie, şi-au început să meaigâ de-a buşiloa. Nimeni nu le-a întins o mână de ajutor.

Am redactat aceleaşi legi pentru sărac şi pentru bogat. Le-am făcut să fie respectate fără cârtire. Ca să stabilesc legi drepte am abolit legi nedrepte. Pentru a crea Dreptul am suspendat drepturile, care timp de trei veacuri au fost exercitate întotdeauna strâmb în coloniile astea. Am lichidat improprietatea proprietăţii individuale, transformând-o în proprietate colectivă, care este acelaşi lucru. Am pus capăt injustei asupriri şi exploatări a băştinaşilor de către creoli şi ăsta era cel mai firesc lucru din lume, căci băştinaşii aveau dreptul de primogenitul ă asupra orgolioşilor şi corciţilor ibovnici ai pământului. Am semnat tratate cu triburile indigene. Le-am

furnizat arme ca să-şi apere pământu-rile de jafurile triburilor duşmane. Dar totodată le-am îngrădit în hotarele lor naturale. Împiedicându-le. Să comită excesele pe care chiar albii i-au învăţat să le comită *

* în faţa deselor plângeri ale oamenilor din locurile unde >~a de&făşurat campania cu privire la prădăciunile şi jafurile f* care indigenii le săvârşeau pe proprietăţile rurale în tiniPu neînti eruptelor năvăliri pe care le făceau. Dictatorul Perpetuu, printr-un amplu decret dictat în martie 1816, critica aspru ineP. Ţia unor comandanţi ai trupelor însărcinate cu paza Şra", a.' ordonând să? Ie întărite fără întârziere cu'forţe de cavalerie oe şamentele din Arekutakuâ, Manduvirâ. Ypytâ şi Kuavep ^ cete înarmate din toate detaşamentele de la graniţă trebuind^ organizeze incursiuni permanente în zonele învecinate. Pen^ c [OS] în ziua de astăzi indigenii sânl cei mai buni slujitori ai stalului, dintre ei am croit pe judecătorii cei mai '. Probi, pe funcţionarii cei mai capabili şi mai credincioşi, 'pe soldaţii cei mai viteji.

Nu e nevoie de altceva decât de egalitate înăuntrul legiiNumai potlogarii cred că folosul unui hatâr este hatârul însuşi. E timpul să înţeleagă toţi o dată pentru totdeauna că folosul legii este legea însăşi. Nu e folos şi nici nu e lege decât atunci când sunt pentru toţi.

În ce mă priveşte. În folosul tuturor, n-am nici rude, nici protejaţi, nici prieteni. Pamfletarii îmi reproşează că mă port mai aspru cu rudele mele, cu vechii mei prieteni. E adevărul adevărat. Investit cu Puterea Absolută, Supremul Dictator n-are vechi prieteni. N-ai*e decât duşmani. Sângele lui nu e apă de băltoacă şi nu recunoaşte nici o descendenţă dinastica. Aceasta nu există decât ca voinţă suverană a poporului, izvor al Puterii Absolute, al puterii exercitate în mod absolut. Natura nu face sclavi; îi produce omul, stricător al naturii. Piatră de hotar. Dictatura Perpetuă a eliberat pământul smulgându-l din suflet murdăria imemorialei sale supuneri. Dacă mai sunt sclavi în Republica noastră, acum nu se mai simt sclavi. Aici singutor măsuri, şi. se poruncea să fie ucişi cu lancea toţi indigenii

năvălitori care puieau fi luaţi prizonieri în ambuscade, iar capetele lor să fie aşezate chiar în locul unde năvăliseră. În pari. 'a distanţă de cincisprezece coti unul de altul.

„Indigenii cei mai temuţi care năvăleau necontenit în regiunea de nord erau din tribul Payaguaces. Nomazi, umblau în hoarde şi nu aveau aşezări stabile. Foarte vicleni în incursiunile loj% trăiau din furtul de vite, pescuit şi vânătoare. Exista totuşi un număr redus de indigeni care îşi aveau corturile puţin mai <a nord de Concepcion şi care ajutau cu canoele lor forţele In detaşamentul cel mai apropiat de punctul sus-amintit în urmărirea indigenilor năvălitori. O năvălire de vreo cinci mii amtre aceştia a fost reprimată Ia sfârşitul anului 1916. Toţi au ^°st trecuţi prin lance şi capetele lor, puse în pari la distanţă -_e cincizeci de coţi unul de altul, formau un cordon înspăâmân-<ator, menit-să~i înveţe minte, de-a lungul mai multor leghe de ^ graniţa regiunii invadate, unde de atunci a domnit, o eră do dp7wPe care istoricii o numesc Era Capetelor Linişlife", (Wî-ltii" M°rgen$tern. Op. Eit.) rul sclav care-a mai rămas e Supremul Dictator, care şi-a pus toate forţele în slujba puterii. Dar mai sunt unii care mă compară cu Caligula şi merg până acolo încât pomenesc numele lui Incitatus, calul pe care dintr-o toană năstruşnică l-a făcut consul neghiobul de împărat roman. N-ar fi fost mai bine ca bizarul meu defăimător să verifice semnificaţia faptelor şi nu a ne-faptelor istoriei? A existat, ce-l drept, un cal-con-sul în Prima Junta: propriul ei preşedinte. Dar nu eu l-am ales. Dictatorul Perpetuu al Paraguayului n-are nimic de-a face cu consulul soliped de la Roma, nici cu bipedul consul din Asuncion care a sfârşit prost, executat sub portocal.

Mă acuză că am proiectat şi construit în douăzeci de ani mai multe aşezăminte publice decât cele pe care indolenţii spanioli le-au distrus în două veacuri. Am ridicat în singurătăţile pustii din Gran Chaco şi din Regiunea Orientală case, forturi, cazemate şi fortăreţe. Cele mai mari şi puternice din America de Sud. Cel mai vechi dintre toate este fortul care se numea odinioară Bourbon. Am şters numele ăsta. Am şters pata asta. Ceea ce înainte nu era decât o palisadă de trunchiuri şi frunze de palmieri a fost reconstruit din temelii. Astfel, în timp ce

portughezii fortificau Coimbra ea să ne asalteze în Nordul îndepărtat, am înălţat pentru a le ţine piept Fortăreaţa din Olimpo. Am poruncit să-l facă zid de piatră. Bastion inexpugnabil. Turnuri mari de un alb orbitor împotriva piraţilor negri şi traficanţilor de sclavi negri ai Imperiului. Pe urmă am ridicat Fortăreaţa San Jose. În sud. *

* „Fortăreaţa San Jose este fără discuţie cea mai impresionantă dintre construcţiile de inginerie militară, unică, prin dimensiunile ei nemaiauzite, în toată America de Sud în prima jumătate a veacului al XlX-lea. Proiectul ridicării ei a fost conceput la încetarea ostilităţilor dintre Brazilia şi oraşul Buenos Aires, în Zona Orientală, care a creat prilejul nimerit pentru invadarea Paraguayului, prezentând în anumite momente indicu de iminenţă. După temeinice studii şi o meticuloasă concentrare de mijloace, a început construcţia în ultimele zile ale anului 188:; lingă Itapua, dincolo de nu, la Fortul sau Tabăra pa» Jose. Două sute cincizeci de oameni, înnoptând în corturi •. Barăci de piei de animale ridicate în jurul caselor de lingă fo1 •

Clădirea Consiliului, clădirea Cazărmii Spitalului. Reconstruirea capitalei şi a atâtor sate, târguri şi oraşe în interiorul ţării, toate acestea au fost posibile nu prin miracol, ci după ce am făcut prima fabrică de var în Paraguay. In aşa fel incit, după cum afirmă prietenul jose Antonio Vâzquez, pe un trecut de cărămizi de pământ ars şi chirpici, eu am introdus aici civilizaţia au început să lucreze toţi deodată. S-au perindat la direcţia lucrărilor subdelegatul Jose Leon Ramirez, ajutorul său Casi-miro Rojas şi comandantul garnizoanei Jose Mariano Mormigo. Cum ambiţia proiectului creştea de la o zi la alta, numărul oamenilor care în decursul execuţiei au putut fi angajaţi se dovedea neîndestulător [Cei două sute cincizeci de oameni de la început au ajuns douăzeci şi cinci de mii.] Ritmul lucrărilor s-a intensificat în 1837 şi totul s-a încheiat definitiv în ultimele luni ale anului 1838. Fortăreaţa, pe care paraguayenii au continuat s-o numească cu modestul ei nume originar, Tabăra San Jose, iar cei din Corrientes şi celelalte provincii argentiniene Tranşeea San Jose sau Tranşeea Paraguayenilor, avea un zid exterior înalt, făcut numai din piatră, de aproape cinci coţi înălţime şi doi

grosime, cu profil crenelat şi întărit cu donjonuri de guri de foc bătând în toate unghiurile orizontului. În afară de zăplazul ridicat în drumul convoaielor spre San Borja. Zidul ăsta, cu. Un şanţ adânc de jur împrejur, se întindea fără întrerupere până ce se pierdea din vedere, începând de la bălţile lagunei San Jose, din lunca fluviului Paranâ. Pentru ca. După ce descria un larg semicerc de mai mulţi kilometri, să se închidă ca un şarpe uriaş pe jumătate încolăcit deasupra râului.

O asemenea construcţie uimitoare de var şi piatră, asemănătoare într-un fel cu Marele Zid Chinezesc, cuprindea cazărmi pentru trupe, odăi pentru ofiţeri şi sergenţi, depozite de arme şi muniţii şi celelalte încăperi auxiliare, dispuse în forma unui mic sat cu o uliţă principală mărginită de câte cincisprezece case de 0 parte şi de alta, fiecare încăpere măsurând şapte coţi şi jumătate, iar trotuarele mai bine de cincizeci de coţi; în sfirşit. Dincolo de sat cuprindea două mari tamazlâcuri cu islaz împrejmuit, despărţite de o pădure deasă tăiată în două de o potecă ce se Perdea spre râu.

Depărtare, sub privirile patrulelor din Corrientes. Care utreierau munţii şi pustietăţile din Misiones, unde nu înfâlneai

Wenie de om, Fortăreaţa se ivea deodată cu o înfăţişare impret°nanţa Şi înspăimântătoare. Dincolo de ziduri, în vârful unui nchi de urundey, drept ca un ac, parcă străpungând cerul, tura simbolul tricolor al legendarei, respectatei şi temutei auzit a Dictatorului Perpetuu.” (J. A Vâzquez, Văzute şi varului. La moşiile patriei, la fermele patriei, se adaugă astfel strălucitorul impuls al varului patriei.

Din Palatul Guvernamental pâna la cea mai mică i'ermă din fundul ţării, strălucea albeaţa varului patriei, Panegiristuâ meu va spune: Palatul Guvernamental a devenit receptacolul care stringca vibraţiile întregului Paraguay. Palingeneză a albului din alb. Nevricoşii de autori de afişe satirice vor striga desigur cât îi ţine gura că palatul a devenit timpanul gemetelor pe care le scot zi şi noapte deţinuţii din labirintul temniţelor subterane. Trâmbiţa cârmuitorului. Recipient al glasurilor unui popor în mers. Cornul abundenţei, cu roade nenumărate. Îl proslăvesc

unii. Palat al Groazei, care a transformat ţara într-o uriaşă închisoare, orăcăie batracienii călători, oligarhii expatriaţi. Ce-mi pasă mie de ce spun transfugii ăştia! Pot să vorbească ei mult şi bine, că-şi răcesc gura de pomană. Apologie/Calomnie nu înseamnă nimic. Alunecă pe deasupra faptelor. Nu pătează albul imaeulării. Albe sunt tunicile celor izbăviţi. Douăzeci şi patru de bâtrâni stau înveşmântaţi în alb în faţa marelui tron-alb. SINGURUL care se aşază acolo, alb ca lina: cel mai alb dintre toţi în tenebroasa Apocalips î.

La fel şi aici. În luminosul Paraguay, albul este atributul mântuirii. Pe acest fond de albeaţă orbitoare, negrul cu care mi-au împodobit figura trezeşte şi mai multă groază în sufletul duşmanilor noştri. Negrul este pentru ei atributul Puterii Supreme. Este o Mare Obscuritate, spun despre mine tremurând în vizuinile lor. Orbiţi de alb, se tem şi mai tare. Mult mai tare de. Negrul în care presimt aripa Arhanghelului Răzbunării.

Îmi amintesc foarte bine, Excelenţă, parcă vă văd şi acum, când aţi pus o întrebare trimisului imperiului Braziliei. Pedantul şi înfumuratul de Correia da Cămara n-a ştiut să dezlege ghicitoarea. Despre ce ghicitoare vorbeşti? Înălţimea Voastră l-aţi întrebat atunci pe brazilian: De ce leul, numai cu răcnetele şi urletele lui, înspăimântă toate animalele? De ce aşa-numitul rege al junglei nu se teme decât de cocoşul alb, pe ca-ro-l respectă '?! O să-ţi explic cum stau lucrurile, căci văd că dumneata nu ştii. I-aţi spus înălţimea Voastră: Motivul este că soarele, organul şi îndreptarul întregii lumini terestre şi siderale, produce un efect mai puternic asupra cocoşului alb din zorii zilei. Îşi află în el un simbol mai potrivit, prin însăşi natura lui, decât în leul rege al tâl narilor din codru. Leul umblă noaptea în căutarea prăzii şi prădăciunilor; răzvrătit cu o coamă uriaşă şi o foame aşijderea. Cocoşul se trezeşte odată cu lumina şi-l bagă pe leu î-n guşă. Correa a înghiţit în sec şi şi-a rotit ochii în toate părţile. Înălţimea Voastră i-a spus pe urmă: Deodată apar draci împăunaţi în chip de leu şi dispar în faţa unui cocoş...; Haide, haide, Patirio, lasă năzbâtiile astea din alte vremi '. Nu putem prevedea ce-o să se întâmple. Se prea poate să se inverseze rolurile dintr-o dată şi regele tâlharilor de codru să comită o

nelegiuire şi să înfulece cocoşul cât ai zice peşte. Numai că aşa ceva n-o să se întâmple cât ţine Dictatura Perpetuă. Dacă e Perpetuă. Stăpâne, Dictatura o să ţină o veşnicie. Amin. Cu îngăduinţa voastră, las pana asta pentru o clipă. Ca să mă închin. Acum sunt gata, Stăpâne. La porunca voastră. Isteţ Valon! Cunosc strigătul tău' de război. Îţi ghiorăie maţele de foame, la-ţi deci oala cu fasole şi-nainte de-a-mbuca/mai întâi în sec înghite şi închină-te la ea.

Destul pentru azi. Restul o să-continui altă dată. Trimite însemnările pe măsură ce le scrii. Du-mă în cameră, în Cameră. Stăpâne? In patul meu. În sicriul, meu, în groapa mea. Da. Bădărane. În propria mea Cameră a Adevărului.

În pat, în patul ăsta nesuferit. Îmi eîntăreşti greutatea, vrei să fii stăpân pe sfârşitul meu. Nu ţi-e de-a-juns că mi-ai răpit ceasuri, zile. Luni, ani întregi? Cât • Hnar de vreme trupul meu a străbătut imensitatea ta «e ţoale asudate! Înveleşte-mă la spate. Patino. Mai „rtâi perna. Pe urmă cărţile astea, două-trei câte sunt. Cete Şapte Cărţi Juridice de Alfonso cel înţelept în Partea dreaptă, sub şezut. Legile Indiilor în partea cea-at? '^c^”mi puţintel noada cu Forum Judicum. Ah, ' vai de mine. Nu. Nu aşa. Mai jos. Pune puţin mai jos Forum. Aşa, aşa e niţeluş mai bine. Aş avea nevoie de pârghia lui Arhimede. Ah. De-aş gâsi o ştiinţă necunoscută care să mă poată susţine în aer. Cârligele astea de care atâmă oalele deasupra focului. Chiar dacă sunt umflat de gazul cald, nu pot face levitaţii cum fac caii mei. Aş putea, Stăpâne, să pun să vă facă un hamac grozav, cum au deţinuţii din temniţe. Se simt aşa de uşori în ele. Că uită până şi de greutatea fiarelor în care sunt legaţi. Poate că ai dreptate. E singurul lucru de care mai am nevoie. Mulţumesc pentru sfat. Du-te şi mănâncă, că aud cum îţi ghiorăie maţele. Ei, aşteaptă

0 clipă! Să ridic puţin oblonul, Stăpâne? Ce. Vrei să fugi pe fereastră, ca o pasăre? Nu, Stăpâne; vreau doar ca înălţimea Voastră să aveţi mai multă lumină. Nu-l nevoie. Până şi sub patul meu e tot atâta lumină ca ziua-n amiaza mare.

Mă intrigă hârtia asta. Îţi dai seama cel puţin că hârtia asta pe care-l scris afişul anonim nu se mai foloseşte de ani de zile? Eu

n-am mai văzut-o niciodată, Excelenţă. Ce observi la ea? Hârtie acoperită de mucegai, păstrată mult timp, Stăpâne. Dacă e privită la lumină, se observă filigranul în dungi al fabricii: o rozetă cu nişte iniţiale ciudate, pe care nu le pot descifra, Excelenţă. Întreabă-l pe delegatul din Villa del Pilar dacă nu cumva contrabandista aia căreia i se zicea Andaluza n~a adus mai multe topuri de formatul ăsta? Tomâs Gill e mort dacă nu-şi mâzgăleşte depeşele pe hârtie vărgată. Dacă mai e şi spurcată de juruinţă călcată, cu atât mai bine. Trebuie să vă amintesc, Stăpâne, că văduva lui Goyeneche nu s-a întors în Paraguay. Cine-l văduva lui Goyeneche? Doamna căpitan al navei care făcea contrabandă, femeia căreia

1 se spune Andaluza, Stăpâne. A, credeam că vorbeşti de văduva lui Juan Manuel de Goyeneche. Trimisul confidenţial al lui Bonaparte şi a Charlotei Joachine. Spionul venetic care n-a călcat niciodată în Paraguay-După întrevederea pe care i-aţi acordat-o înălţim^ Voastră, Andaluza n-a mai făcut nici un drum. Minţi? N-am primit-o niciodată. Nu încurca lucrurile. Nu le răsturna cu fundu-n sus. Să se verifice cu ajutorul delegaţilor, administratorilor din zonele de graniţă, şefilor de posturi vamale când şi cum au mai intrat în tară topuri din hârtia asta vărgată. Acum poţi să pleci. Vreţi să mâncaţi ceva, Stăpâne? Spune-l suntei să-mi aducă o cană cu limonada. Să vină maestrul Alejandro la cinci ca de obicei? De ce să nu vină? Cine te crezi tu să-mi schimbi tabieturile? Spune-l bărbierului să-ţi mai scurteze barba. Du-te şi ghiftuieşte-te. Poftă bună.

(în Caietul personal)

Cred că recunosc scrisul şi hârtia asta. O dată, cu mulţi ani în urmă, au reprezentat pentru mine însăşi realitatea. Făcând să scapere o piatră de cremene deasupra hârtiei, puteai vedea în cerneala încă umedă cum mişună infuzorii. Fibrile parazite. Corpusculi inelari, semilunari ai acestui plasmodium. Formau până la urmă rozetele filigranate ale malariei. Foaia sul se răsuceşte, paludismul de-o pocneşte. Trăiască febra intermitentă! Îmi vâjâie urechile cuprinse de febră. Opera ţânţarilor anofel.

Să iei urma literelor în labirinturile... (rupt)... Filigranele pe hârtia vărgată-spurcată, literele flagelate, marchează acum irealitatea inexistenţei. În jungla de diferenţe în care ne-am înfundat, trebuie să am şi Eu grijă să nu mă las înşelat de delirul asemănărilor. Toţi se liniştesc gândindu-se că sunt un singur individ. E greu să fii permanent unul şi acelaşi om. Un lucru nu e mereu acelaşi lucru. EU nu sunt numai EU. Singurul care nu se schimbă este EL. Se susţine în invariabil. Se menţine în starea fiinţelor supralunare. Dacă închid ochii, continui să-l văd repetat la infinit în inelele oglinzii concave. (Trebuie să-mi caut însemnările despre acest fenomen de astronomie sufle-sască.) Nu e o chestiune care depinde numai de Pleoape. Dacă uneori EL se uită la mine, atunci patul pteu se ridică şi pluteşte în voia vârtej urilor şi Eu, nuns în pat, văd totul de foarte sus sau de foarte jos, pina ce totul dispare în punctul sau în locul absenţei

Numai EL rămânc iară să-şi piardă câtuşi de puţin forma şi dimensiunile; şi creşte mereu, creseînd din el însuşi.

Cine mă poate asigura că eu nu sunt, când a trăi înseamnă a rătăci de unul singur? Clipa aceea în care cu adevărat, cum a spus copistul meu, tu mori şi totul continuă fără ca nimic în aparenţă să se fi petrecut ori să se fi schimbat. La început nu scriam; nu făceam decât să dictez. Pe urmă uitam ce dictasem. Acum trebuie să dictez/scriu; şi să însemn asta undeva. E singurul mijloc de care dispun ca să verific că mai exist, Deşi, dacă mă gândesc mai bine, a fi îngropat în litere nu e oare modul cel mai complet de a muri? Nu? Da? Şi atunci? Nu. Hotărât, nu. Voinţa slăbită a ramolismentului. Bătrâna viaţă bolboroseşte gânduri de bătrân. Scrii când nu mai poţi făptui. Scrii adevăruri false. Renunţi la foloasele uitării. Sapi groapa care este fiecare dintre noi. Smulgi din fundul ei ceea ce după atâta timp e acum îngropat. Da, dar oare sunt sigur că smulg ceea ce e şi nu ceea ce nu e? Nu ştiu, nu ştiu, A face lucruri neînsemnate cu un efort titanic e tot un mod de a făptui. Chiar dacă invers. De un singur lucru sunt sigur: că aceste însemnări nu au destinatar. N-au nimic din poveştile închipuite pentru distracţia cititorilor care se reped asupra lor ca stolurile de lăcuste. Nici Confesiuni (cum sunt cele ale eumătrului. Jean-

Jacques). Nici Cugetări (cum sunt cele ale eumătrului Blaise). Nici Memorii Intime (ca ale tufelor faimoase ori ale literaţilor sodomiţi). Sunt un Bilanţ,? Ca şi cum ai merge pe sârmă deasupra prâpastiei. Piciorul umflat de gută se târăşte spre capătul celălalt până când îşi pierde echilibrul şi atunci sârma, echili-bristul. Socotelile şi poveştile, datoriile şi datornicii, toate sunt înghiţite de prăpastie. Salut, binevenit taluz.

Idiotul de Patino spune mereu adevărul numai pe jumătate. N-am primit pe Andaluză. I-am acordat audienţă, dar n-am primit-o. Primiţi-o, înălţimea Voastră, mă îndeamnă asociatul ei Sarratea. Vestita negusto* teasâ este o persoană încântătoare, devotată înalţii1111 astre cum nu se mai poate. Vrea să vă propună o f cete care-o să vă aducă satisfacţii mult timp. Dar e nu poate fi tratată decât între patru ochi, din pri-°>ia riscurilor pe care le implică. Cuvinte false de argentinian, fals ca orice argentinian. Vrea să mă zăpă-ească întinzându-mi momeala vinei mari afaceri de contrabandă cu arme. Mi-ar aduce într-un transport nici mai niult nici mai puţin decât tot arsenalul furat statului Paraguay în timpul blocadei piratereşti a râu-lui qi Pe deasupra şi armele pe care le-au lăsat trupele'paraguayene când s-au dus să apere Buenos Ai-resul împotriva invadatorilor englezi. Până şi tunurile din port şi asta încă nu-l tot.

Mirosea de la o poştă a complot, înainte de a începe să iasă fum. 4'Iie uneori îmi place să trec drept naiv. Ce zi e mâine că nu poate veni chiar azi vestita negus-torească, când chiar ieri ar fi fost niţel cam târziu? I-am spus în doi peri argentinianului. Îndată egreta verde cu aripi albe de douăzeci de metri de la etambou la etravă a străbătut cele şaptezeci de leghe care ne despart de Villa del Pilar, unde corabia a stat ancorată timp de două luni aşteptând autorizaţia mea. Planând între colinele din Lambare şi Takumbu, acoborât încetişor în golful portului şi s-a oprit în faţa Palatului Guvernamental.

„Mai întâi a intrat în cabinet prin lentila binociului silueta măruntă a doamnei căpitan la timonă. E cu spatele, se uită în oglindăCorp-trestie. Corp-flintă. Archebuză-femeie. Cu degetele crispate pe trăgaciul voinţei. Atunci am scris nihil în intellectu

acest • ţXerciţiu retoric pe care acum îl copiez ca să mă pe-epscsc de două ori pentru ruşinea acelei slăbiciuni Sentimentale de prost gust provocată de vizita fabu-oasă a femeii reale. Deianira îmi aduce cămaşa îmbi-a-a de sânge a râului-centaur Nessus. Nessus: ana-& &Bia sinului]. Creaturi amfibio-logice aceste creaturi tio ° gice" ^ti-l' Povestea '? ° puteţi găsi în orice dic-^ Rar de buzunar despre mituri. Dacă până atunci al

1 In sp. Noso seno.

Meu nu va fi mistuit de flăcări, sârguineiosule eomn îator-strângător de cenuşe, deschide la paginile 70-77" unde vei afla locul însemnat cu o cruce: Herukles s' îndrăgosteşte de Deianira, care era hărăzită lui Ache-lous. Se luptă cu acesta, care a luat forma unui şarpe" apoi forma unui taur. Ii smulge un corn, care va fi proslăvit mai târziu sub numele de Cornul abundenţei Să pierzi o femeie înseamnă întotdeauna să dai de abundenţă. Herakles, în schimb, este purtat de biruin+ă spre pierzanie. O duce pe Deianira pe dealul Takumbiî în realitate la Tirint. Asta n-are prea multă importanţă căci în asemenea legende un nume nu e mai real decât altul. Intră în scenă centaurul Nessus, care cunoaşte vadurile râului. Se oferă s-o treacă pe Deianira de partea cealaltă luând-o în spate. Dar cum toate zeităţile astea hermafrodite sunt trădătoare, râul-centaur Nessus fuge cu ca. Herakles trage în răpitor o săgeată otrăvită. Simţind că moare, Nessus îi dă Deianirei cămaşa lui îmbibată în sânge şi otraxră, iar ea la rândul i-o dăruieşte lui Herakles. E aici o încurcătură în ei toată regula. Cu tot dichisul: gelozie, bănuieli, deznădejde. Cu ce se hrănesc legendele dacă nu cu fatalităţi mărunte? Herakles agonizează îmbrăcat cu cămaşa lui Nessus. Încă mai are destulă putere ca să doboare copaci falnici la poalele Colinei Leului. Face cu ei o piramidă, înalţă un rug pe măsura mâniei lui. Îl trimite pe Filoctet, care era un fel de Policarpo Patifio pentru el, să dea foc trunchiurilor peste care şi-a întins blana de leu, tolănindu-se pe ea ca pe un pat, cu capul sprijinit în ghioagă. Dicţionarul spune că. Şi Deianira s-a omorât din disperare. Nu-l adevărat; femeile fa-buloase sau reale nu se omoară. Omoară din sperare. Între două faze ale lunii sângerează, dar nu mor, Ah, trădătoare, vicleană, frumoasă Deianira-Anda* luză! Văduva

veneticului Goyeneche, emisară a nătărăilor din Buenos Aires. În bun port ai ajuns f Crezi c-să lepăd de pe mine blana de leu pentru ca tes^n, fatală să-mi atingă trupul cu vrăjitoria ei de sânge strual-menstrual? Păstrează-ţi darul tău transps

I

O mină de bani ţi-au cumpărat frumuseţea şi în-A zneala şi moartea mea de mâna ta, Amazonă-a-J^ul Ah, de-aş putea popula ţara asta cu femei bă-î”ioase ca tine, dar nu trădătoare, bătăioase cu duşmanul, graniţele Paraguayului ar ajunge până în Asia Mică. Unde trăiau amazoanele pe care numai Herakles. ie_a putut birui! Dar Herakles, un afemeiat care călca a fost birui? Îe temei. Eu n-o să mă întind în s

Pat cu tine.

De mic copil am iubit o zeitate pe care am numit-o Steaua-Nordului. Multe veleităţi au vrut să-l ocupe locul luând alte forme, toate false, fără să mă poată înşela. Într-o bună zi, în tinereţe, am adresat unui spirit întrebarea; Cine este Steaua-Nordului? Dar spiritele sunt mute. (Pe margine): Nu şi pentru Patino, cart” crede că stă de vorbă cu ele, numai pentru că am tăcut greşeala să-L învăţ citeva rudimente de ocultism şi de-astrologie. I-au fost de ajuns ca să se creadă cu timptu un mag. Imago. Fluture-coleopter. Mare-Sarcofag, are pictate pe aripile îndoliate cranii şi tibii fosforescente... (marginea ruptă). Am copiat în latină întrebarea pe o hârtie. Primul meu afiş satiric, nu calomnios, nici amoral, ci amar, înamorat, halucinat. Am pus bileţelul pe o piatră, pe vâiiul dealului Takumbii. Cum de nu s-a găsit atunci un farsor care să răspundă! A întrebarea asta?!

Oricum îmi lipsea aşa ceva. Indiferent dacă vine sau nu la tanc contrabanda de arme. Nemişcată m faţa mesei, aruncă o privire curioasă peste hârtii. Peste rastelul unde. Stau îngrămădite cincizeci din pus-Ue pe care chiar ea mi le-a vândut în mai multe rân-^Ui pe lingă vin roşu. Făină, pesmeţi. Potcoave, contra-^â de furnică ce pătrunde prin blocada de pe râu. Ntinde mâna şi mângâie meteoritul, observând cu coada chiulul ce se petrece în jur. Blinda dezmierdare a ace. S-colt? °! M ai cosmosuiuiHazard-

piatră înlănţuit într-un în fcamerei din care izvorăşte o lumină invizibilă, tru Un^area unor hazarduri mai mici. Această femeie cu PUI negricios abia înfiorat. Nu-si ascunde intenţiile clare în adâncurile întunecoase ale sufletului. pr şi ultima Căpitănească de atentate încercate pe la spate Fii binevenită, căpitănească a Porumbelului din La' Plata! Deianira-Andaluză traficantă de arme. de mirodenii, de ibovnici. Gurile-rele zic că toţi marinarii de pe corabia ta aleşi de tine au ajuns să te cunoască pe rând. Unul câ-te unul, ia ceasul cind mahomedanii se roagă atingi nd pămintul cu fruntea. Meteoritul te dezbracă în timpce tu îl mângâi. Eşti obişnuită să porunceşti să te desfrânezi. Nu aduci arme pentru armata mea. Nu aduci, decât basmaua ta roşie. Momeala pentru mine, ca să poţi trage cu flinta de aproape de cum vezi că ies în pragul uşii. Îţi pui mâna în şold Nasturii peruvieni de la bluză îţi luminează decolteu}. Fac un pas înapoi orbit, de strălucire. Aştept să-mi' revin. Îţi întorci faţa la oglindă căutându-mă/căutându-te. Îţi potriveşti bucla' albăstruie care iese de sub turbanul în stil pirateresc. Ai trecut de Capul celor. Unsprezece mii de fecioare. Te apleci asupra sextantului. Cauţi coordonatele rectilinii/sferice; încerci să vezi unde, cum ai putea să fixezi punctul care a luat-o din loc] ăsindu-te fără loc în spaţiul imposibilului; sau şi mai rău. Abando nându-te în deţiva acestui loc inexistent unde coexişti cu toate speciile posibile. Loc comun care şterge simţul comun: anulează faptul în. Siîşi că te afli aici aplecata asupra sextantului asteptind să te primesc, pândind mişcarea, momentul potrivit ca sa mă faci şi pe mine sa cad în locul comun ai unvi fraze. Lucrul cel mai uşor din lume. Cel mai infailibil mod de a face să dispară un lucru: om, animal,. Fiinţe în-sufâeţite-nt'ânsufk'ţite. Îngăduie-mi un aparteu între paranteze drepte: fântr-o dramă din aniichitaic. Nu-mi amintesc care în clipa asta, există un pasaj uncie un conspirator-uzurpator vorbeşte cu i» ameiiii pe ran'-l _trimite ca să-l ucidă pe rege. Mercenarii se fălesc <-' sini oameni,. Şi el le spune că sunt doar un soi» <J * meni.! Nici tu nu eşti femeie: e. şli numai un sui de >e, mcie. Veîntâ-rătâcită în răspărul posibilului. Nu n:3 navighezi pv râul Paraguay, nici brazdincl Strimtora sub norii lui Magrllan. Navighezi prin spateh ilor, făx'â sa poţi ieşi dintr-un spaţiu fără spaţiu. In r ntrast cu strălucirea acestor Nubeeulae magellanice, Cmbrele cearcănelor tale au crescut: două pungi-de-ărbune sub

focul ochilor varsă o ploaie de funingine neste impersonala ta persoană. Din când în când te fac divizibila. Uf. Nu. Ştiu că nu scriu ce vreau să scriu. Să încercăm altă nuanţă. Te-ai vârât într-o peşteră întunecoasă până ai ajuns chiar în centrul pământului. Te frământi pe tăcute în tăcerea templului meu. Atingi, adulmeci, scotoceşti totul. Cercetezi mângâindă/suspi-nândă tuburile telescopului. Ei, bagă de seamă! Nu-ţi face iluzii, Deianiră-Andaluză: Herakles s-a şi aruncat în flăcări înfăşurat în cămaşă. N-o să-mi masori izmenele cu teodolitul meu. Aparatul ăsta mi-a slujit pentru a reconstrui Oraşul pe care în trei veacuri strămoşii tăi l-au lăsat mai plin de murdării decât grajdurile lui Augias. Am demarcat, am dezinfectat ţara şi în acelaşi timp am tăiat cele şapte capete ale hidrei din Lema care aici n-au putut lăstari dubluri. Singurul Dublu este Supremul. Dar tu nu înţelegi expresia a fi-doi. Te sprijini de telescop. Scoţi din teacă scrotul de pi^le de căprioară. Observi prin lentilă: Vezi Crucea Sudului răsturnată; totodată şi tot pe dos, meteoritul. Busola şi-a înfipt acul în Nordul magnetic al pietrei. Ridici tubul până la unghiul cel mai înalt. Dacă pungile-de-cărbune n-ar fi întunecat cerul, poate-ai fi reuşit să zăreşti spaţiul complet lipsit de stele dintre Constelaţia Scorpionului şi Constelaţia Ofiucus: adevărată gaură Prin care privirile noastre pot pătrunde până în cele mai îndepărtate unghere ale Universului. Pe masă cele şapte ceasuri bat într-un singur puls pe care eu îl sincronizez în fiecare zi întorcându-le de şaptezeci de ori şapte. Nu poţi trece peste linia asta care zvâcneşte. Ori-Clt ai împinge cu umărul, cu umbra ta, spaţiul fără _Paţiu care te conţine împreună cu celelalte specii nenorocite, fenix-femelă a umidităţii. Memento homo. Jjj*^nto miuer. Se face târziu pentru tine. Degeaba *? Vergeaua de fier a cadranului solar; la ceasul din cot Um^ra se dă înapoi. Legată de bara cârmei. cu ^ sprijinit de bompres, înaintezi spre masă navigând contra vântului care umflă canaturile uşii djn spatele căreia te urmăresc. Respiraţia ta agită fanioanele, îţi înfioară ritmic sânii, mişcă valurile de hârtii Te uiţi la scrisoarea lui Sarratea. O arunci la coş' Scuturi din cap eliberându-te de distracţia trecătoare' Ai primit ordin să mă ucizi şi încerci să mă distrezi • scriind-descriind. Ceea ce nu se poate intâmpla, hamal încăpăţânat, luntraş al justiţiei. Grăbeşte-te. Bine, bine. Te-ai hotărit în sfârşit la un sfârşit care nu va avea început. Mâzgăleşti

neglijent câteva cuvinte. Ah, ah. Tu mai întâi scrii şi apoi acţionezi. Mai în Ui aduni cenuşa şi abia după aceea aprinzi focul; la urma urmei, fiecare ave felul său de a fi. Te ridici. Te apropii de uşă. Strecori mina în decolteul bluzei. O faci vu atâta energie încât pocnesc cusăturile. Un nasture se rostogoleşte, trece dincolo de uşă, se opreşte la picioarele mele. Îl iau de jos. E cald. li pun în buzunar... (rupt). Din sin scoţi un obiect. Îl arunci. Ricoşează pe plani-sferă, între constelaţiile Altarului şi Păunului. Aerul e din ce în ce mai irespirabil în birou. Duhoare de pisică dată cu mosc. Inconfundabilul, imemorialul miros de femelă. Iz greu de sex. Desfrânat, senzual, lubric, libidinos, aţâţător, voluptos, neruşinat, impudic, lasciv, păcătos. Emanaţiile se răspândesc, umplu încăperea. Pătrund în cele mai tainice unghere. Fac să se clatine într-un balans de flux şi reflux obiectele cele mai grele. Mobilele, armele. Până şi meteorul parcă pluteşte şi dă din cap în putoarea aceea îngrozitoare. Pesemne că invadează întregul oraş. Greaţa mă paralizează şi îmi vine să vărs. Abia mă pot stăpâni. Fac un efort suprem. Nu numai fiindcă simt mirosul ăsta de femelă şi fiindcă mi-am amintit deodată de el. Îl văd. Mai feroce decât o stafie care ne atacă ziua-n amiaza mare sărind în* coace şi încolo, până la capătul acelor zile dintâi, arse, uitate în bordelurile din Oraşul de Jos. Mirosul e aici. Samson-femeie, ea a îmbrăţişat coloanele templul^ meu temperat. Îşi încolăceşte miile de braţe de furcou inexpugnabilului meu schit de sihăstrie în erecţie. Vrea să-l dărâme. Se uită la mine orbeşte, mă adulmecă Ve ^ i

Văzute. Vrea să mă dărâme. Intră Sultan. Se apropie

^ xndal. Începe s-o mu. Şluiască de la căJcâie. Apoi 'ncheietura genunchiului, coapsele de lupanar, curbura feselor. Bătrânul eline sans-culotle se codeşte şi ei Dorinţa, care sfârâmă munţii, vechea Dorinţă străfulgera în ochii lui urduro. Şi. Geme niţel gata-gata să capituleze, îşi retrage totuşi îndată botul din acele va; morbide. Bale spumoase i se preling din bot. O insulta birjăreşte: Târfă trădătoare ' Găsi-te-ar moartea dt foame de bărbat! Să n-ai alt acoperiş decât bolta cerului. Nici alt culcuş: decât puntea corăbiei tale. Să trăieşti înconjurată de alarme, chiar de nu ne mai aduci arme. Capul răposatului tău bărbat să

se lipească di coapsele tale, centură de castitate care să-ţi înfrâneze poftele. Afară! Du-fe-nvârtindu-te, târfă ce eşti! Ei, ei, ei. Ce-l asta, Sultan? Ce-l limbajul ăsta necuviincios de câine revoluţionar? Nu aşa trebuie să te porţi cu doamnele! Dar la ce altceva mă puteam aştepta de la tine, câine bătrân, ţâfnos şi misogin! Sultan îşi pleacă fruntea şi se îndepărtează bombănind înjurături imposibil de reprodus. Nu se cuvine să îngroşăm aici notele triviale. Văd că şi în excesele astea mă repet. Poate cu bună ştiinţă întrueîtva. Exagerez detaliile. Cuvintele sunt murdare prin natura lor. Murdăria, excrementele, gândurile negre. Şi mârşave se cuibăresc; în mintea teraţilor. Literaţilor: nu în vocabule. Aplic acestor însemnări strategia repetiţiei. Mi-am spus în sinea mea: numai ce se repetă cu lux de amănunte se anulează de la sine. Mii de draci ' La urma urmei, eu fac şi scriu ce am chef şi cum am chef, de vreme ce scriu numai Pentru mine. De ce atunci atâtca oglinzi, scrieri hieroglifice, ţepene, dichisite. Litemtologie de antifoni şi? Ontraantifoni. Împreunări de metafore şi metafori. Ducă-se dracului de convenienţe, Sultan a făcut foarte bine când a împroşcat-o cu noroi pe târfa de Andaluză! In reaiilatf aş putea suprima toată povestea asta. În

°nce caz o s-o revizuiesc şi-o s-o corectez la o nouă setură. Fapt sigur şi real este că and al uza Deianira spălat putina. Putinâ-pată-fcmeie luându-şi tălpăşiţa:

Menind iarăşi încetul cu încetul Andaluza ca o trestie.

Urmărită de plivirile negrului Pil ar. Indiscretul pezevenghi care este feciorul meu de casă a spionat şi ei prin cealaltă crăpătură. Mai palid ca un mort, dacă paloarea cadaverică a unui negru poate fi observată. Mai tulburat decât toţi, pajul s-a făcut nevăzut zbughind-o spre bucătărie... Se întoarce îndată cu ceaiul mate. Apă fiartă timp de două ore încheiate; îmi dau seama de la prima înghiţitură sorbită cu' paiul. Ai văzut cumva o femeie ieşind din birou? Nu, Stăpâne. N-am văzut pe nimeni ieşind sau intrând. Ara stat tot timpul la bucătărie pregătind ceaiul mate şi aşteptând porunca voastră. Du-te şi întreabă santinela. S-a şi întors. Potlogarul ăsta' poate să se afle în mai

multe locuri deodată. Stăpâne, nici un străjer ori santinelă n-a văzut intrând ori ieşind vreo femeie din Palatul Guvernamental cât timp înălţimea Voastră aţi lucrat până adineauri.

Ciorna povestirii în care vreau să-mi reprezint acel fapt continuă astfel: Mi-am scotodt buzunarele. În căutarea nasturelui; n-am găsit decât un bănuţ de argint de jumătate de real. Am trecut în birou. Pe masă mă aşteaptă hârtia scrisă de femeie. Cu litere mari, biletul grăieşte astfel: SALUTARI DE LA STEAUA NORDULUI! Mă reped cu ochianul la fereastră. Scrutez portul până în ungherele cele mai ascunse. Pe oglinda de mercur a golfului nici urmă de corabie verde. Între Arca Paraguayului, care de douăzeci de ani tot ne-terminată a rămas, şlepurile şi celelalte ambarcaţiuni ce putrezesc ia soare, tremură numai reflexele apei. De pe birou a dispărut şi biletul. Poate că eu i-afli mototolii furios şi l-am aruncat la coş. Poate, poate. Ce ştiu eu? În locul lui găsesc, între vrafuri de hârtii şi constelaţii, o floare fosilă de ştir; şi atunci poţi sene mai departe orice, de pildă, floare-simbol al nemuriri)-La fel ca pietrele azvârlite la întâmplare. Frazele i^1” oate nu se întorc inupoi. Ies din prăpastia rientei şi nu se lasă până nu ne Urăsc în ea, stăpine pe o realitate cadaverică. Cunosc aceste zuliţe-pietricele. După stil. Bunăoară: Nimic nu e real docil nimicnicia; sau: Memoria, stomac: al şi

|H)4| tului ' sau: Dispreţul, această ţarină din cure sunt tăcutei care vă vorbeşte. Par inofensive. Odată azvâr-ne pe” panta scrisului se tot rostogolesc la vale putând goacecţeze întreaga limbă. S-o îmbolnăvească până ce ofac să amuţească de tot. Să taie limba vorbitorilor. Gă_l jaoă~să... U_mble iarăşi în patru labe. Să-l împietrească după ce i-a împins la limita degradării extreme. de unde nu se mai pot întoarce. Monolituri cu o vagă formă umană. Semănate într-o pădure de stejari de piatră. Hieroglife, ele însele. Pietrele din Tevego, pietrele astea!

Am luat deci floarea. În interiorul crengu {ei cristalizate lupa îngăduia să vezi imperceptibile vinişoare. Pătrunzând cu ochiul până la creasta florii de ştir, vedeai vârfuri de munţi neînchipuit de mici. Substanţa a aromei fosilizate? Un iz slab, apoi o mireasmă puternică, un zumzet. Sfârâit de corpuscule care sunt

acolo DINAINTE şi care nu se lasă percepute dec.it după ce ai frecat îndelung floarea-mumie de dosul palmei. Nebuloase. Constelaţii asemănătoare celor din cosmos. Un cosmos întors pe dos spre infinitezimal, ghemuit în el însuşi. La un pas de antimaterie. Mii de draci! Retorica face mai departe ravagii. Mai mult ca sigliK_? Ă_mi-a_m pierdut complet facultatea de, 'a_ spune prin cuvinte din limbajul de toate zilele ce gândesc sau cred eă-mi amintesc. Dacă aş izbuti, m-aş vindeca. Vine o târfă, 6 curviştină-de-apă. Îmi răvăşeşte toate hârtiile. Apare o arhitârfă navigatoare. Îţi porunceşte să.

— Ti aaainieşti că trebuie să uiţi.

Altă chestiune.

În legătură cu Istoria Revoluţiilor din Provincia PaƔaguay l-am menţionat azi dimineaţă pe iezuitul Lof”10; ^m citit manuscrisul la Cazarma Spitalului, eînd

? Fost. Internat ca urmare a căzăturii cu care m-am

• es ^a ultima mea plimbare. Dacă ar fi să mă încred mărturia simţurilor mele. Trebuie să scriu că în – fa7arniaza aceea l-am văzut pe Pedro Lozu.no.sub 'Wşarea preotului care mi-a tăiat drumul în josul y-l I Encarnacion, în clipa, eînd se ck-zlânţiria furtuna.

Odată eu primele pitături s-a lăsat brusc întunericul Sorge? Itii] de recunoaştere, cercetaşii, gornistul, toboşarul, toţi au trecut de mult. La o cotitură s-a ivit preotul cu stihar şi etolă. Doi-trei ministranţi îl însoţeau purtânc! Nişte luminări aprinse, pe care ploaia şi virilul nu reuşeau sa le stingă. Fanfara alaiului s-a risipit în clinchet ui clopoţelului pe care unul dintre ministranţi îi agita. -^periat în faţa mea ca în faţa unui spectru. Pagul aleargă mai dep-uie în galop, cu urechile ciulite la dopofel. M-arn gândit la un nou complot după acest simulacru al împărtăşaniei date unui muribund. M-au uimit tertipurile stratagemei. Au prevăzut totul: m-au fii Hat eu focul de armă, apoi cu împărtăşania. Nu; poate că nu. A spus un alt «glas din mine. Nu-l oare iezuitul Peclro Lozano. Care vine să-ţi înmâneze personal pamfletul împotriva

lui Jose de Antequera? Oprii în mijlocul străduţei, cortegiul ambuscadei eu-harL<st: ce mă înfruntă. Nu dă semne c-ar avea de gind să se îndepărteze, îmi aţine drumul. Piei din faţa mea. Pedro Lozano! Strig. Acum îl disting clar în lumina fulgerelor. I se văd până şi porii pielii. Faţa lividă. I se mişcă în bâiguiala antii'onu-picioarele în noroi. In clipa aceea citit despre cronicarul ordinului că a murii în urmă cu un secol. În trecătoarea Huma-huaca. Când mergea spre Alto Peru pe acelaşi drum pe care i-a făcut Antequera spre decapitarea sa Aud din nou clinchetul clopoţelului atenuat de rafalele de ploaie M de vânt din ce în ce mai puternice. Pagul sare în-spâiminuii. Mincstranţii fug strigând: Xake Karai! Xake Karai! Sini aproape deasupra preotului. Ceea ce de departe părea o scoarţă aurită de carte este în re-filitauarH) t'orul de aur care păstrează forma consacrată. Liniştesc pagul trăgând cu putere hăţurile în clipa când <? Gata să-şi ia avânt. În clipa aceea viriu biciului, şerpuind printre raiale, se agaţă de picioi'^ arlotorului, smulgându-l din mâinile preotului. Îl v° tirindu-se prin noroi în căutarea lui. Lucrul cel rru'1 ciudat este că stiharul nu-şi pierde albeaţa. Vechea etolâ de doliu, franjurii. Cele două cruci cu gi'11'

110G| văd

Ochii închişi. Buzele iui. Îşi propteşte bine inii amintesc că um ase ale pieptarelor capătă un alb strălucitor. Pagul r° pe deasupra preotului şi se avântă în vârtej urile ^rtuniiAlunecă într-o băltoacă. Cade, mă azvârle de-te ^g ej_ La rândul meu, mă tăvălesc în noroi în ăutarea nu ştiu cărui lucru pierdut. Pierdut în două în concusiunea căderii. M-am aflat în situaţia celui care nu mai poate spune Eu fiindcă nu e singur, sirn-tindu-se mai singur ca niciodată în aceste două jumătăţi, fără să ştie căreia dintre ele îi aparţine. Senzaţia că' ai ajuns până aici împins, înşelat, azvâriit ca o zdreanţă, împotmolit în băltoacă. În clipa aceea, biciuit de Potop, nu reuşeam decât să lovesc orbeşte noroiul cu mâinile. Idiot, idiot, idiot! Un os rupt, coloana sfă-râmată, o lovitură la baza craniului pot provoca asemenea halucinaţii. Poate că nu mi-am dat seama în clipa aceea. În momentele de descurajare adevărul are nevoie de tot atâta

sprijin ca şi greşeala. În clina aceea nu aveam alt sprijin clecât noroiul; mă sugea în adine. În bătaia ploii şi a vântului, calul aştepta.

DA-MI MINA, VREŢI SA VA SCULAŢI, STA-pine? Dă-mi mâna. E o cinste foarte mare pentru mine' sluga voastră credincioasă, ca înălţimea Voastră să-mi întindeţi mâna. Nu-ţi întind mâna. Îţi poruncesc să mi-o întinzi. Pe-a ta. Nu-ţi propun o împăcare, ci numai un simulacru de identificară vremelnică.

Asta-l o lecţie. Ultima. Ar fi trebuit să fie prima. De vreme ce nu-ţi mai pot propune Cina cea de Taină cu droaia de Jude care sunt apostolii mei, îţi ofer o primă şi ultimă lecţie. Ce fel de lecţie, Stăpâne? Omagiu adus crasei tale ignorante în beneficiul serviciului. De mai bine de douăzeci de ani eşti marele copist al Guvernului, secretarul meu particular, supremul contopişi şi nu cu-noŞti încă tainele meseriei tale. Darul tău de scrib continuă să fie foarte rudimentar. Sărac, rău şi de: dânat. Te făleşti că ai în pupilă facultatea de a distinge cele mai mici asemănări şi diferenţe până şi în forma punctelor, dar nu eşti în stare să recunoşti litera unui infam afiş satiric. Aveţi perfectă dreptate, Stăpâne. Cu îngă-* duinţa voastră, vreau să vă informez că am încazarmaţ până acum şapte mii două sute treizeci şi patru de copişti în arhivă, pentru a confrunta literele afişului cu scrisul din cele douăzeci de mii de dosare, cu cele cinci sule de mii de file. la care se adaugă toată hârţogăria pe care înălţimea Voastră mi-aţi poruncit s-o strâng în acest scop. L-am adus printre recruţi chiar şi pe Pai Ivâbatu. Cu toate că are creierul pe jumătate deranjat, e cei mai viu şi activ dintre conţopiştii recrutaţi. S”înt yn nebun tobă de carte şi de răbdare am eu parte! Striga mereu fostul preot. Aduceţi-mi dosarele, căci Pentl, „ mine treaba asta e floare la ureche! Îi ţin cu pesmeţi o-campanie şi apă ca să le sporesc neastâmpărul şi P°^.” de lucru. Vă amintiţi, Stăpâne, de indigenii aceia oaii”1 din Jaguaron care au refuzat să mai lucreze pe planv ţia de tutun pe motiv că au vederea slabă 7 Li s-a „a să mănânce un ghiveci bun, cu mulţi viermi de tutun înăuntru. Indigenii s-au aşezat la masă. Au mâncat şi ultimul bob de porumb, dar au lăsat întregi toţi viermii de tutun, graşi şi verzi, pe marginea farfuriei. Am de gând să fac acelaşi lucru cu

trântorii ăştia. Aştept doar ca Excelenţa Voastră să-mi încredinţaţi afişul pentru a se începe cercetarea scrisului.

De mai bine de douăzeci de ani eşti secretarul meu nevrednic-de-încredere. Nu ştii să secretezi ce-ţi dictez, îmi suceşti şi răsuceşti cuvintele. Îţi dictez o circulară pentru a-l instrui pe funcţionarii civili şi militari asupra evenimentelor cardinale din viaţa Naţiunii noastre. Le-am şi trimis prima parte, Stăpâne. Când o s-o citească, dobitocii ăştia fără ştiinţă de carte o să creadă că le vorbesc despre o Naţiune imaginară. Semeni cu scribii ăştia cu stil bombastic, de-alde Molas şi Penas, bunăoară, care se cred nişte Tales din Milet şi nu sunt decât nişte nătărăi tale quale, Până şi la închisoare se ţin de găinării şi fură din scrierile altora. Nu te osteni să-l imiţi. Nu folosi cuvinte nepotrivite care nu sunt pe placul meu, care n-au priză la gândirea mea. Nu pot să sufăr această capacitate relativă, cerşită. Pe lângă asta, stilul tău e dezgustător. O ulicioară labirintică pietruită cu aliteraţii, anagrame, idiotâsme, barbarisme, paronomaze de tipul pâroli/pârulis; imbecile anastrofe ca să-l laşi cu gura căscată pe invertiţii. Imbecili care aJung la erecţie sub -efectul' chinuitelor inversiuni ale propoziţiei, în genul: La păminl din pom prâvăles-cu-mă; sau alta şi mai chinuită: înfiptă Revoluţia în capul meu, Urnea îmi face complice cu ochiul din Piaţa Palatului. Vechi trucuri ale retoricii care acum se folosesc din nou, de parc-ar fi noi. Dar mai mult ca orice iţi reproşez că nu eşti în stare să te exprimi cu originalita-ea unui papagalNu eşti decât un biouman cuvântător. ^ghioana hibridă zămislită de specii diferite. Măgar-catiitrăgând la roata fântânii de ia biroul de conţopişti «Guvernului. Ca papagal mi-ai ii fost de mai mult folos. E «t ca secretar particular. Nu eşti niciuna, nici alta. N Joc să transcrii întocmai ce-ţi dictez, umpli hârtia do ar>'aronade de neînţeles. Şmecherii fumate de mult de lumi alţii. Te hrăneşti cu hoiturile cărţilor. Dacă n-ai ruinat încă tradiţia orală, e numai pentru că-l singurul limbai care nu poate fi jefuit, furat, repetat, plagiat, copiat. Vorbirea trăieşte susţinută de ton, de gesturi, de mişcările feţei, de priviri, de accent, de răsuflarea celui care vorbeşte. În toate limbile exclamaţiile cele mai vii sunt nearticulate. Dobitoacele nu vorbesc fiindcă nu articulează, dar se înţeleg mult mai bine şi

mai repede decâf noi. Solomon vorbea cu mamiferele, cu păsările, cu peştii şi cu reptilele. Şi eu vorbesc prin ele. El nu înţelesese limbajul dobitoacelor care-l erau mai familiare. Inima i s-a împietrit faţă de lumea animalelor când ţii-a pierdut verigheta. Se zice c~a azvârlit-o sub efectul mâniei. Când o privighetoare i-a adus vestea că a nouă suta nouăzeci *i noua nevastă s-a îndrăgostit de un bărbat mai tânăr decâl el.

„Cind îţi dictez, cuvintele au un înţeles; cind le scrii tu, au" alt înţeles. Aşa îneît vorbim două limbi diferite. Mai bine te simţi alături de un dine cunoscut decât de un om cai limbaj necunoscut. Limbajul fals e mult mai puţin sociabil decâl tăcerea. Pânăjsi jiîinele meu Sultan a. murit du când cu el în mormânt secretul spuselor lui. Nu-ţi cei' altceva, stimatul meu Panzancho, decât ca atunci când îţi dictez să nu incevci să artificializezi firescul lucrurilor, ci să faci firească artificialitatea cuvintelor. Eşti secretarul meu ex-cretant. Scrii ce-ţi dictez de parcă tu însuţi, ai vorbi în tainä hârtiei în locul meu. Vreau ca în cuvintele pe care le scrii să fie ceva care să-mi aparţină. Eu nu-ţi dictez o adunătură de nimicuri-Poveşti de adormit copiii, baliverne. Nu-ţi dictez unui din romanele alea foileton în care scriitorul face paradă de caracterul sacru al literaturii. Falşii preoţi ai cuvin-tului scris fac din spusele lor ceremonii înfumurau; l'1 ele personajele fabuleaza cu realitatea sau cu limbajul-Aparent, celebrează oficiul înveşmântaţi în autoritatea supremă, dar tulburându-se în faţa figurilor ieşite din mimilor lor. pe care-şi închipuie că le creează. Şi ast' fel oficiul devine viciu. Cine are pretenţia să-şi relateze v_iaţa se pierde în imediat. Nu se poate vorbi decâl des' nre altul. Eu nu se manifestă decât prin El. Eu nu-mi vorbesc mie. Mă ascult prin intermediul Lui. Parcă sunt închis într-un copac. Copacul strigă în legea lui. Cine poate şti că eu strig închis în copac? Îţi cer prin ur-niare tăcerea cea mai absolută, secretul cel mai absolut. Şi tot din aceeaşi pricină nu e cu putinţă să comunici nimic cuiva care este în afara copacului. Va auzi strigătul copacului. Nu va asculta celălalt strigăt. Al meu. Jnţelegi? Nu? Cu atât mai bine.

Partea proastă, Patino, e că situaţia devine din ce în ce mai gravă, din pricină că vorbirea ta e pe zi ce trece mai peltică. Îmi

umpli foile cu pelticeala ta. Puterea glasului tău e în scădere şi vorbele-ţi sunt din ce în ce mai afonice. Ah, Patino, dacă memoria ta, care ignorează ceea ce încă nu s-a petrecut, ar putea descoperi că urechile funcţionează ca ochii şi ochii ca limba, trimiţând la distanţă imaginile şi plăsmuirile imaginaţiei, sunetele şi tăcerile audibile, n-am avea deloc nevoie de încetineala vorbirii. Cu atât mai puţin de scriitura greoaie care ne-a întârziat cu milioane de ani.

Cu aceleaşi organe, oamenii cuvântă şi dobitoacele nu cuvântă. Ţi se pare un lucru cuminte? Deci nu în limbajul vorbit stă diferenţa dintre om şi dobitoace, ci în posibilitatea de a-şi făuri un limbaj pe măsura necesităţilor. Ai putea inventa un limbaj în care semnul să fie identic cu obiectul? Inclusiv cu cele mai abstracte Şi nedeterminate. Infinitul. Un parfum. Un vis. Absolutul. Ai putea face ca toate astea să se transmită cu viteza luminii? Nu; nu poţi. Nu putem. Din pricina asta tu eŞti în acelaşi tinip de prisos şi trebuincios pe lumea asta, unde şarlatanii şi pungaşii prisosesc, pe când de oameni cinstiţi avem o mare trebuinţă. M-ai înţeles? JJrept să spun, nu prea mult, nu de tot, Excelenţă. Mai zis, n-am înţeles nimic din toate astea, Stăpâne, fpt care vă rog să-mi acordaţi iertarea Excelenţei oastre. N-are importanţă. Să lăsăm acum deşertăciu-titth astea# S~o luăm de la-nceput. Bagă-ţi copitele în gftean. Moaie-ţi bătăturile solipede. Încalţă-ţi pe cap al ivrta bărbierului Alexandru, coiful lui Mambrin sau -Ulinervei. Ce vrei tu. Ascultă. Ia seama la ce-ţi spun.

[Hi]

_O_să realizam împreună scrutinul scriiturii. O sa te învăţ dificila aria a ştiinţei seripturale, care na e. cum crezi arta înfloririi trăsăturilor, ci a deflorării semnelor.

Încearcă mai întâi tu singur. Înţepeneşte-ţi binepeniţa. Ridică-ţi ochii. Uită-te la bustul ele ghips ai lui Robespierre în aşteptarea unui cuvânt. Scrie. Bustul nu-mi spune nimic, Stăpâne. Întreabă gravura lui Napoleon. Nici el. Stăpâne. Cum ar putea sa sita de vorbă cu mine marele Napoleon! Uită-te] a aerolit: poate că-ţi spune ei ceva. Pietrele vorbesc. Să vedeţi. Stăpâne, eu la ceasul ăsta al după-amiezii sunt întotdeauna cam năucit şi abia dacă

pot auzi glasul propriei mele memorii. Ce pot să vă spun când simt că parcă-mi amorţeşte mâna! Dă-mi-o. Vreau să ţi-o întorc, s-o fac să meargă iar ca un ceasornic. Miezul nopţii. Douăsprezece bătăi în foişor. Sub conul alb al luminării nu se văd decât două mâini puse una peste alta. Ca să se mai odihnească memoria ta împuţinată, în timp ce eu te instruiesc cu puterea magică a stafiilor, îţi voi conduce mâna de parc-aş scrie eu. Închide ochii. Ţine tocul în nună. Închide-ţi mintea la orice alt gând, Simţi greutatea? Da. Excelenţă, Atâmă grozav de greu! Nu e rimai tocul, Excelenţă; e şi mâna voastră... Un drug d er. Nu te gândi la mână. Gândeşte-te numai la toc. F< a lui e un metal ascuţit şi rece. Hârtia, o suprafaţă p: î şi caldă. Strânge. Strânge mai tare. Eu îţi strâng mina. Împing. Apăs. Oprim. Comprim. Exercit o presiune. Presiunea ne contopeşte mâinile. E una singură în clipa asta. Să strângem cu putere. Du-te-vino. Ritm neîntrerupt. Din ce în ce mai tars. Din ce în ce mai adânc. Nu mai exista nimic în afară de mişcarea asta. Nimic în afară de ea. Vârful de fier zgârie foaia. Dreapta/stânga. Sus/jos. Scrii. ai început să scrii acum cinci mii de ani. Cele dinţi» semne. Desene. Liniuţe cretinografice. Insule cu copacl înalţi învăluiţi în nori de fum, în burniţă. Cornul unu1 taur împungând într-o peşteră. Strânge. Descarcă toa <* greutatea fiinţei tale în vârful peniţei. Toată puterea ta în fiecare mişcare, în fiecare trăsătură. Suie-te cala pe ea. pe deşelate, pe o parte, Nu, nu! Nu pune în iciorul pe pământ. Sunt, Stăpâne, nu văd, dai simt g_mi ies litere foarte ciudate. Nu te mira. Cei mai iudat lucru e acela care se petrece în modul cel mai firesc. Scrie. Să scrii înseamnă să desprinzi propriile tale cuvinte. Să încarci aceste cuvinte care se desprind de tine eu tot ce ai, până ajung să fie ate altuia. Ceva complet străin. Văd că ai scris aproape adormit 'EU SUPEEMUL. Stăpâne. Înălţimea Voastră îmi mişcaţi mâna! Ţi-am poruncit să nu tegândeşti la nimic nimic uită-ţf memoria. Să scrii nu înseamnă să. Translur. Nu realitatea în cuvinte,.ci să faci ca aceste cuvinte să fie „reileT Ti'eaâul constă în. Proasta folosire, a_. Cuvân. TuiuL. În „proasta folosire a scriiturii. Nu înţeleg, Stăpâne... Nu-ţi face griji. Presiunea este enormă, dar aproape că n-o simţi, n-o simţi; ei, ce simţi? • „ simt că nu simt ^,.

Greutate „i-are-ţi descarcă greutatea. Un du-te-vuio al peniţei, care este din ce în ce mai iute. Simt, Stăpâne, îmi simt corpul ca un du-te-vino într-un hamac… Stâ-…pâne. Hârtia îmi fuge de sub peniţă! S-a întors cu nouăzeci de grade! Atunci scrie mai departe cu spatele. Ţine bine tocul. ŞMnge-l tare, ca şi cum ^ţ-ai -âiyna de e] viaţa pe care încă n-o.ai. Scrie mai departe pai scriu cu voluptate hârtia se lasă pătrunsă în cele mai mărunte crăpături. Absoarbe, suge cerneala fiecărei trăturі pe care o trasezi. Proces pasional. Conduce la o

^ziune completă a cernelii cu hârtia. Cerneala mulatră

_e contopeşte cu hârtia albă. Lubricii se lubrefiază recioc-Mascul/femelă. Formează amândouă jivina cu două eîe. Iată principiul amestecului. Ei, ho, nu mai geme, nu mai gâfâi. Nu, Stăpâne… Nu mă hâţân. Ba te hâţâni. Asta e reprezentare. Asta e literatură. Reprezentarea scriiturii ca reprezentare. Scena întâi.

Scena a doua:

Un aerolit cade din cerul scriiturii. Ovulul punctului SG marchează în locul unde a căzut, unde a fost îngropat. Embrion neprevăzut. Răsare de sub crustă. Mic, îşi iese din matcă. Îşi marchează nimicnicia chiar în momentul când iese din ea. Materializează gaura zeroului. Din gaura zeroului iese sin-ceritatea J.

Scena a treia:

Punctul. Micul punct e aici. Aşezat pe hârtie. Mulţumită forţelor lui interne. Gravid de lucruri. Încearcă să se procreeze în palpitarea interioară. Sparg coaja. Ies şi încep să piuie. Se aşază pe crusta albă a hârtiei.

Epilog:

Iată punctul. Sămânţă de nouă-ouă. Circumferinţa cercului său infinitezimal este un unghi perpetuu. Formele urcă ordonat. De la cea mai joasă la cea mai înaltă. Forma cea mai joasă este

angulară, adică terestră. Următoarea este angulară perpetuă. Pe urmă, spirala ori-gină-măsură a formelor circulare. În consecinţă, se cheamă circulară-perpetuă: natura răscolită într-o spi-rală-perpetuă. Roţi care nu se opresc niciodată. Axe care nu se rup niciodată. Tot aşa şi scriitura. Negaţie simetrică a naturii.

Origine a scriiturii. Punctul. Unitate măruntă. La fel ca unităţile limbii scrise sau vorbite, care sunt la rândul lor limbi mărunte. A spus asta cumătrul Lucreţiu mult mai înainte decât toţi copiii' lui adoptivi. Principiul tuturor lucrurilor este că măruntaiele se formează din

I I

1 Sin-ceridad: în acelaşi timp sinceritate şi fără (sin) 2'-'°* itate (ceridad).

[114J

Măruntaie mai mici. Osul din oase mai mici. Sângele. Din mici picături de sânge care se reduc la una singură. Aurul din particule de aur. Pământul, din fire de nisip concentrate. Apa, din picături. Focul, din scântei împreunate. Natura lucrează cu lucruri mărunte. La fel şi scriitura.

Tot astfel. Puterea Absolută este făcută din puteri mai mici. Pot face prin intermediul altora ceea ce aceşti alţii nu pot face cu de la sine putere. Pot spune^ altora cega ce nu-mi, pot spune mie. Ceilalţi sunt lentile prin care citim în propriile noastre minţi. Supremul este cel care prin natura lui e astfel. Niciodată nu ne aminteşte ^e alţii decât atunci când e imaginea Statului, a Naţiunii, a Patriei şi Poporului.

~” Haide, trezeşte-te din moleşeală. De aici înainte scrie singur. Nu te-ai lăudat de-atâtea ori că poţi să-ţi aminteşti de literele, ba chiar şi de forma punctelor de pe hârţoagele adunate în cele douăzeci sau treizeci de mii de dosare din arhivă? Nu ştiu dacă ochiul tău cu memoria -asta fantastică te înşeală, dacă limba ta papagalicească minte. Fapt sigur e că între literele cele mai asemănătoare, între punctele aparent cele mai rotunde există

întotdeauna o diferenţă care permite să fie comparate şi să constaţi acel lucru nou ce-şi face apariţia în vraful de asemănări. Treizeci de mii de nopţi, la care se adaugă alte treizeci de mii. Mi-ar trebui ca să te învăţ diferitele forme de puncte. Şi chiar aşa tot la început am fi. Virgulele, cratimele, dierezele, acoladele, liniile, ghilimelele, parantezele cele mai egale sunt şi ele diferite, sub aparenţa asemănării perfecte. Scrisul uneia Şi aceleiaşi persoane este foarte diferit după cum scrie ja diezul nopţii ori la amiază. Niciodată nu spune ace-'aşi lucru, chiar când trasează acelaşi cuvânt.

'Ştii 'cg distinge litera diurnă de cea nocturnă? La rlTB ^e noaPlc există încăpăunare indulgentă. Apropie-°” somnului şlefuieşle unghiurile. Se destine! Şi mai spiralele. Rezistenta de la stânga Ia dreapta e mai

Qfilirul. Prieten intim al literei nocturne. Curbele ^?”icwoaie mal puţin. Sperma cernelii se usucă mai în-~L.- Mişcările sunt divergente: Trăsăturile se înclină mai*”

— Tind să se culce.

Dimpotrivă, litera de zi e. mai hotărâtă. Rapidă. Sunt eliminate poluările inutile. Mişcarea e convergentă. Trăsăturile sunt suitoare. Există un acompaniament de curbe care se unduiesc liber. Mai ales la spirala titlurilor Luptă încrâncenată între polii cercului-perpetuu. Presiunea pozitivă este o continuă apropiere-de-limită. Liniile ies din matcă. Sar pe mal. Obstinaţia e mai rigidă. Rezistenţa de la dreapta la stânga, mai puternică. Mai aspre literele duble, arcurile, pliurile, duplicitatea. Uşurinţa sare în ochi. Dar şi în scrisul diurn, ca şi în cel nocturn, cuvintuâ singur slujeşte numai pentru ceea ce nu slujeşte. La ce slujesc afişele satirice? Cea mai ruşinoasă perversiune a utilizării scrisului! La ce b'un munca de păianjen a autorilor de afişe satirice? Scriu. Copiază. Mâzgălesc. Trăiesc în concubinaj cu cuvântul infam. Îşi dau drumul pe taluzul infamiei. Dintr-o dată punctul. Salt mortal al conversaţiei. Linişte subită a avalanşei de cuvinte, a branşei autorilor de afişe satirice. Nu punctul de cerneală; punctul produs de un cartuş de război în pieptul

duşmanului Patriei, ăsta contează. Nu admite replică. Răsună. Îşi face datoria.

Înţelegi acum de ce scrisul meu se schimbă după unghiurile, cadranului solar. După dispoziţia sufletului. După cursul vânturilor, al evenimentelor. Mai ales când trebuie să descopăr, să urmăresc, să pedepsesc trâdai'ea. Da. Excelenţă! Acum înţeleg foarte limpede ilustrele voastre cuvinte. Vreau neapărat să înţelegi cu -l nial multă limpezime, ilustre copist, obligaţia ta dr a-l descoperi pe autorul afişului anonim, tlnde-l afişul? Uita-li-l aici, Stăpâne, sub ochii voştri. Ia-l. Studiază-l în lumina cosmografiei literare, aşa cum te-am învăţat. 0 • să poţi afla cu exactitate la ce oră din zi ori din noapte a fost mâzgălită hârtia asta. Ţine lupa. Adulmecă urmele. La ordinele voastre. Excelenţă.

(In Caietul personal)

Patino strănută gindindu-se nu la ştiinţa. -:< -nil111? >? Ci la intemperiile stomacului său.

Acum sunt sigur că recunosc1 litera afişului nn”! *”1'1 î li ti I

M -

Scris cu puterea întortocheată a unei minţi tulburate. E orea încărcat, în scurtimea lui. Afişul de pe uşa catedralei! Aceleaşi cuvinte -exprimă sensuri diferite, după cum e sufletul celui care le pronunţă. Nimeni nu spune slujitorii mei civili şi militari” decât pentru a atrage atenţia asupra faptului că sunt slujitori, chiar dacă nu slujesc la nimic. Nimeni nu porunceşte ca propriul său cadavru să fie decapitat decât acela care vrea ea al altuia să fie decapitat. Nimeni nu semnează EU SUPREMUL într-o parodie falsificată cum e asta decât acela care suferă din pricina lipsei absolute de supremaţie. Impunitate? Nu ştiu, nu ştiu... Totuşi nu trebuie exclusă nici o posibilitate. Hm. Ah. Haide! Observă-l bine. Scris nocturn, desigur. Unduirils slăbesc şi coboară. Curbele se opun în linii colţuroase; caută să-şi descarce energia spre pământ. Rezistenţa dinspre dreapta e mai puternică. Trăsături centripete, tremurătoare, închise spre muţenie.

În alte timpuri eu făceam cu cei doi corbi albiuri experiment de letromancie care întotdeauna dădea rezultate bune. Să trasezi pe pământ un cerc cu raza cât piciorul unui om. Aceeaşi rază ca a discului solar deasupra liniei orizontului la asfinţit. Să-l împărţi în douăzeci şi patru de sectoare egale. Deasupra fiecăruia să desenezi o literă a alfabetului. Deasupra fiecărei litere să aşezi un bob de porumb. Atunci porunceam să-l aducă pe Tiberiu şi pe Caligula. Cu lovituri iuţi de plisc, „ Tiberiu ciuguleşte boabele de porumb de pe literele care anunţă prevestirea. Caligula, chior, boabele de porumb de pe literele care proorocesc contrariul. Amân-d°i la un loc nimereau întotdeauna. Ori unul, ori altul, Pe rând. Uneori chiar amândoi deodată. Nimereau. Mult ^ai precis e instinctul corbilor mei decât ştiinţa prezicătorilor. Hrăniţi cu porumb paraguay an, corbii grafo'

°gi îşi scriu prezicerile într-un cerc de pământ. N-au ftev precum corbii lui Cezar, să le scrie pe cerul roman.

(Pe margine, scris cu cerneală roşie)

ATENŢIE! De recitit pamfletul. Partea întâi. Pre_ feţele despre servitutea voluntară. Ciorna se află, probabil, între filele Spiritului legilor sau Principelui, Tema: Capacitatea inteligenţei se limitează la înţelegerea părţii concrete a lucrurilor. Cind e nevoie să raţioneze, poporul nu ştie decât să bâjbâie în întuneric. Şi încă mai abitir cu aceşti ucenici de vrăjitori. Îşi stropesc răutatea cu blestemata salivă a strănuturilor. Funcţionarul meu de] a sectorul suflete e cel mai primejdios. E în stare chiar să pună pe furiş arsenic sau orice altă substanţă toxică în oranjadele şi limonadele mele. O să-l acord un nou privilegiu. Dovadă de supremă încredere, îl voi face începând de astăzi paharnicul oficial pentru toate băuturile mele.

Ei. Patino. ai adormit? Nu, Excelenţă! Încerc să descopăr al cui e scrisul. Ai descoperit? Drept să vă spun, Stăpâne, n-am decât bănuieli. Văd că de te îndoieşti şi mai tare osteneşti. Observă afişul anonim o dată mai puţin. Cu multă luare aminte, ai grijă. Ce nume se trezeşte în memoria ta? Ce chip vede ochiul tău pătrunzător şi atotştiutor? Ce trăsături de condei? Clipit de pleoape întrezărind printre protuberante o mică fisură himerică.

Spune-mi, Patino... Întreaga persoană a nedemnului-de-încredere avansează în carapacea lui greoaie spre necunoscut, căci nu ştie încă ce am să-l spun. Disperată speranţă a unei comutări. Spaimă de beţiv ajuns la fundul sticlei goale. Spune-mi, litera afişului nu-l a mea? Surd plescăit al lupei căzând pe hâr-tie. Trombă de apă ridieîndu-se din lighean. Imposibil, Excelenţă! Nici dacă mi-aş fi pierdut minţile, n-aş putea crede una ca asta despre Karai-Guasu al nostru! Trebuie să te gândeşti întotdeauna la toate, secretar-secre-tant. Din imposibil iese posibilul. Uită-te aici, sub fi" gr an, înfloritura iniţialei nu e ca a mea? Ba e a voastră, Stăpâne; aveţi dreptate. Şi hârtia şi iniţialele var-gate-spurcate. Vezi? Atunci înseamnă că cineva iŞj bagă nasul chiar în cuferele vistieriei mele, d tin maşina exfoliatoare. Hârtie rezervată pentru corespondenţa particulară cu personalităţi străine, pe car*-n_o folosesc de mai bine de douăzeci de ani. De acord Dar scrisul? Ce-mi spui de scris? Pare al vostru. Excelenţă, dar nu e chiar al vostru. Pe ce te bizui cind afirmi asta? Cerneala e diferită, Stăpâne. E copiat perfect numai scrisul. Dar spiritul e al altuia. Pe lângă ast; Excelenţă, nimeni în afară de duşmanii declaraţi n-ar îndrăzni să ameninţe cu moartea Supremul Guvern şi pe slujitorii lui. M-ai convins doar pe jumătate. Patino. Rău, ba chiar foarte rău şi foarte grav e că cineva violează cuferele vistieriei, fură topurile de hirtie cu filigran. Şi mai de neiertat este că acest cineva cumiie o faptă rea şi temerară: îşi bagă nasul în Caietul meu personal. Scrie pe filele mele. Îmi corectează însemnările. Notează pe margine cugetări necugetate. Oaie autorii de afişe satirice mi-au invadat domeniile cele mai secrete? Caută mai departe. Deocamdată o să continuăm cu Circulara perpetua. Până atunci pregăteşto-le să mânuieşti de zor tocul. Vreau să-l aud cum face sa geamă hârtia când o să-ţi diete? Sentinţa Supremă cu care-o să şterg batjocura decretelor.

Ah, Patino. Ce s-a făcut cu cealaltă investigaţie pe care ţi-am poruncit s-o duci la capăt? Aceea despre penitenciarul de la Tevego, Stăpâne? Am aici gata scrisă adresa către comandantul din Villa Real de la Con-? Cepcion ca să procedeze la darâmarea penitenciarului. Lipseşte numai semnătura voastră. Stăpâne. Nu. Potlo-garule! Nu-ţi vorbesc de satul ăsta de năluci de piatră. Ţi-

am poruncit să cercetezi cine a fost preotul care. Pur-tmd sfânta împărtăşanie, mi-a ieşit în calr în după-a-? Iaz când a fost furtună şi-am căzut de pe cal. Da. E; n-a fost nici un preot cu sfânta împărtăşaîn după-amiaza aceea. N-a fost nici un muriA» cercetat cu grijă. Despre chestiunea asta sau ţaronada asta, cum spuneţi voi, Stăpâne, n-au existai ecit zicători vagi. Se zice ziceri, prost zicător ce eşti. Cj S*'. Stăpâne. Zvonuri rău voitoare, bârfe, vorbe de

? A ieşite din casa lui de-alde Carâsimo. Din pricina pe care-o nutresc faţă de Guvern, pentru a dovedi (: a prăbuşirea lui a fost pedeapsa lui Dumnezeu. A aoă rut până şi un afiş ieftin, care-a aruncat venin pe toate drumurile, ca să-l împrăştie mai departe gurile-rele înălţimea Voastră aveţi toată informaţia adunată în urma instrucţiei sumare în dosarul ăsta. L-aţi citit când v-aţi întors de la Cazarma Spitalului. Vreţi, Stăpâne s-o citiţi din nou? N-o să ne mai pierdem timpul cu nimicurile pe care scribii clevetitori le vor repeta din belşug de-a lungul veacurilor.

Crezi că ăştia vor apăra adevărul, prin poeme, romane, fabule, pamflete, satire, diatribe? Care-l meritul lor? Să repete ce-au spus şi-au scris alţii. Priap, zeul ăla de lemn din antichitate, a ajuns -să reţină câteva cuvinte greceşti pe care le auzea de la stăpânu-său pe când citea la umbra lui. Cocoşwl lui Lucian, cu două mii de ani în urmă, de mult ce-a stat în preajma oamenilor, până la urmă a ajuns să vorbească. Bătea câmpii la fel de bine ca ei. Măcar de-ar şti scriitorii să imite dobitoacele! Erou, dinele ultimului guvernator spaniol, în pofida faptului că era venetic şi regalist, a fost un palavragiu mai grozav decât cel mai dibaci areopagit. Ignorantul şi rusticul meu Sultan, după ce-a murit, a dobândit tot atâta înţelepciune ori chiar mai multă decât regele Solomon. Papagalul pe care l-am dăruit fraţilor Robertson spunea Tatăl nostru cu glasul episcopului Panes. Mai bine, mult mai bine ca episcopul se ruga papagalul. O dicţiune mai clară, fără să te împroaşte cu. Salivă. Avantajul păsării, care are limba uscata. Intonaţia mai sinceră decât trăncăneala ipocrită a clericilor. Animai curat, papagalul vorbeşte limbajul născocit de oameni, fără a fi conştient de asta. Şi mai ales fără vreun seop utilitar. De pe inelul lui în aer liber.» Ţ pofida captivităţii iui

domestice, predica inii-o vie pe oare n-o poate imita limba moartă a scrii închişi în mliviile-coşehigp ale cărţilor, Au existat epoci în istoria oamenilor în cari-' senito” iul era o persoană sacră. A scris cărţi sacre. Cărţi uni” versale. Codurile. Epica. Oracolele. Sentinţele săpf pereţii criptelor: pildele pe uşa templelor. Nu afişe d<„l '

Fi 20] ustătoare. Dar în acele vremuri scriitorul nu era un id singur; era lin popor întreg. Iţi transmitea mis-

^idiv g g terele de la o vârstă la alta. Aşa au fost scrise Cărţile?

VechiMereu noi. Mereu actuale. Mereu viitoare.

Cărţile îşi au destinul lor, dar destinul n-are nici o t carte. Până şi profeţii, fără poporul din care au fost plămădiţi prin însemne şi prin mit, n-ar fi putut scrie BibliaPoporul grec numit Homer a compus lliada. Egiptenii şi chinezii şi-au dictat legendele unor scriitori care visau să fie poporul, nu unor copişti care strănutau ca tine pe filele scrise. Poporul-Homer face un roman. Aşa l-a socotit el. Aşa a fost primit. Nimeni nu se îndoieşte de faptul că Troia şi Agamemnon au existat, nu mai puţin decâ-t Lâna de Aur, decât Candire din Peru, decât Ţărmul-fără-de-Rele şi „Oraşul-Strălucitor clin legendele. Noastre indigene.

• Cervantes, ciung, scrie marele său roman cu. Mina care-l lipseşte. Cine-ar putea afirma că Uscătivul Cava- • Ier cu Mantia Verd<e e mai puţin real decât însuşi auto-? ' rul? Cine-ar putea tăgădui că grasul scutier-secretar e mai puţin. Real decât tine? Suit pe măgarul lui şi păşind pe urmele mârţoagei stăpânului său, nu-l mai real decât tine suit pe lighean şi nereuşind să ţii în Mu tocul? Două sute de ani mai târviu, martorii acelor poveşti nu mai trăiesc. Cu două sute de ani mai tineri, cititorii Ru ştiu dacă e vorba de legende, de poveşti adevărate, de adevăruri închipuite. La. Fd_se va petrece şi cu noi, care. Vom trece drept fiinţe ireaâe-reaâe. Poate că atunci nici nu vom mai trece. Cu atât mai bine. Excelenţă! _ Ar trebui să existe, în toate ţările care se consideră wvilizate, legi ca acelea pe care le-am stabilit în Paraguay împotriva condeierilor de toate soiurile. Corupţi corupători. Haimanale... Paraziţi. Potlogari, măscărici ai

cuvântului scris. Ar scăpa astfel de cea mai rea otravă care face atâta rău popoarelor.

Colericul Dictator are un vi-af de caiete cu expresii şi con-pte pe care le-a scos din cărţile altora. Când trebuie să redacurgent o hirtie, Ie răsfoieşte. Selecţionează sentinţele şi Ie are după părerea lui sâbt de mai mare efect ji le -

F121] presară pe ici pe colo, fără să ia seama dacă se potrivesc sau nu. Toată învăţătura lui se limitează la un stil îngrijit. Djn panegiricele ilustre învaţă pe de rost frazele eare-l impresionează mai tare. Ţine la îndemină dicţionarul pentru a folosi cuvinte cât mai variate. Fără el nu se apucă de nici o treabă. Istoria Romanilor şi Scrisorile lui Ludovic al XlV-lea sunt hrana din care se împărtăşeşte în fiecare?I. Acum s-a apucat să înveţe englezeşte eu asociatul său Robertson, pentru a profita de cărţile bune pe care acesta le-a primit de la Londra şi Buenr* Aires prin alţi asociaţi ai lui.

Mai este ceva, reverend Părinte, despre simulata fobie pt care Marele Cerber ţine s-o arate contra scriitorilor, produs. Fără îndoială, al invidiei şi al resentimentelor acestui om cu aere de Cezar şi de Fenix al Literaţilor, căruia lipemanin citea ce suferă i-a slăbit, creierul.

Să-ţi mai spun una, fray Bel-Aseo, o poveste care-o să te facă să te prăpădeşti de râs. Pesemne ştii că Marele nost ni Om dispare din când în când în claustrări periodice. Timp de câteva luni se închide în încăperile lui din Cazarma Spitalului, aşa cum anunţă, prin metoda zvonului oficial, adică a seere-” tutui de stat public, pentru a se dedica studierii proiectelor şi planurilor pe care imaginaţia lui înfierbântată are pretenţia ca le-a conceput ca să aşeze Paraguayul în fruntea ţărilor americane, S-a ră. Spândifc totuşi zvonul că aceste retrageri în hortus conclttsus se explică prin intenţia de a scrie un roman imitat după Dom Quijotc, pentru care simte o admiraţie vecină cu fascinaţia. Spre nefericirea Dictatorului romancier, îi lipseşte calitatea „de ciung a lui Cervantes care şi-a pierdut run braţ în glorioasa bătălie de la Lepanto şi în sx-îiin)! > e ciung râu la minte şi la spirit.

Alte versiuni vrednice de crezare ale acestor dispar'l-l> temporare permit să presupunem că ele se datorează mai c'e' grabă escapadelor lainice pe care ilustrul Misogin Ie face 1» numeroasele sale concubine, la casele lor de la ţară. Colicul1”71'? Cu care se spune că ar avea peste cinci sute de copii din ii” întreeîndu-l în această privinţă pe Don Domin «o MarWmv. '• l Irala şi pe alţi întemeietori nu mai puţin prolifici.

Informatorii mei au menţionat chiar pe una din concubine-o fostă măicuţă care n renunţat la călugărie şi care or! J n, voritn lui. Se zice că |ii1onrea asta. de două ori nccui'a-”. *' legiuită, trăieşte la un conac aşezat între satele Pirayu şi Cerro-Leon. Nimeni însă n-a reuşit să vadă până astăzi sera? Ntiniă a Dictatorului, fiindcă e împrejmuită pe toată întinderea ei de zăplazuri înalte şi garduri vii de maci şi pe lângă asta e păzită de numeroase pichete de santinele. Marele Om a răspândit zvonul că a stabilit acolo parcul artileriei.

Publică, te rog, Proclamaţia dumitale, reverend Părinte, către concetăţenii noştri. Ar putea deveni o adevărată Evanghelie pentru eliberarea compatrioţilor noştri de sub sumbrul despot cu care Sfinţia ta eşti, din nefericire, rudă apropiată. Am aşternut în scrisoarea asta numai adevărul adevărat, pe care el nu-l poate dezminţi. E un om căruia-l place lupta de aproape şi azvârle cu tot ce-l cade sub mânu în accesele lui de furie. Nu te teme de el; cel mai bine putem să-l combatem acolo unde nu ne poate ajunge.” (Scrisoarea avocatului V. Dias de Ventura către Fray Mariano Ignacio Bel-Asco.)

Mania de a scrie pare să fie simptomul unui veac care şi-a ieşit din matcă. În afară de Paraguay, când s-a mai scris atâta ca acuzn, de când lumea se află într-o permanentă răsturnare? Nici romanii în epoca decadenţei lor n-au scris atâta. Nu există marfă mai nefastă decât cărţile acestor răzvrătiţi. Nu există molimă mai rea decât scriitoraşii ăştia. Cârpaci de înşelăciuni şi de minciuni. Năimiţi care-şi vând pana lor de păuni ireali. Când mă gândesc la fauna asta perversă, îmi închipui o lume unde oamenii se nasc bătrâni. Se micşorează, se zbârcesc încet-încet, până ce sunt închişi într-o sticlă, înăuntru se fac şi mai mici, în

aşa fel îneît ai putea nu nea zece Alexandri şi douăzeci de Cezari unşi pe o telie de pâine sau pe o bucata de manioc. Avantajul ipeu e că nu mai am nevoie să mănânc şi nu-mi pasă _c^ ° s^ mă mănânce viermii ăştia.

ÎN TOIUL VERII PUNEAM SA-L ADUCĂ DIN temniţă în dormitorul 'meu, în timpul siestei, pe catala-

• nul francez Andreu-Legard. Îmi făcea mai plăcută digestia dificilă cu poeziile şi poveştile lui. Mă ajuta să-mi fac somnul, chiar dacă trebuia să-l sorb încetul cu încetul. Timp de cinci ani a ştiut să-şi dea silinţa şi-şi făcea datoria cu destulă eficienţă, reuşind să-şi plătească mâncarea de deţinut fără prea multe dificultăţi. Ciudat amestec de prizonier-transmigrant. Închis la Bastilia ca agitator. Odată securea călăului i-a trecut foarte aproape de gât. În timpul unei sieste mi-a arătat la ceafă cicatricea loviturii care-ar fi putut să-l fie fatală. După luarea fortăreţei la 14 iulie, a ieşit de acolo şi a participat la Comuna Revoluţionară.!; ub conducerea directă a lui Maximilian Robespierre, după cum mi-a spus ori poate m-a minţit. Membru al unei

• Secţii de suliţaşi în timpul dictaturii iacobine, a căzut iar în dizgraţie după executarea Incoruptibilului.

În închisoare l-a cunoscut şi a devenit prieten la cataramă cu libertinul marchiz pe care Napoleon a pus să-l închidă, din pricina unui pamflet clandestin pe care nobilul desfrânat l-a pus în circulaţie împotriva Marelui Bărbat şi î amantei lui, Josephine de Beau-harnais. Napoleon era prim. Consul. Autorii de pamflete şi afişe satirice nu cunoşteau nici o limită. Aşa a apărut, chipurile tradusă din ebraică, o Scrisoare a Diavolului către Marea Târfă a Parisului. Catalanul francez mă asigura că, dacă licenţiosul său prieten nu era autorul pomenitului pamflet, ar fi meritat în orice caz să fie, dată fiind forţa corozivă a scrierii. Povestindu-mi toate astea, nu făcea decât să vorbească de funie în casa spânzuratului; lancer des piques? Asta făcea fostul sergent al unui pluton de suliţaşi, fichu comme las de -pique. Tais-toi canaille, hein! Mais non, Sire, se scu-'a Legard. Nu înţeleg cum acest „neruşinat, sordid, feroce, „. Os de sodomit, care e

prietenul tău, a putut fi, cum susţii! Un Prie^-en a^ poporului şi al Revoluţiei. A fost, Excelenţă. Un revoluţionar avânt la lettre, oh la la şi cu ce a'vânt! Cu convingerile cele mai cinstite. Cu şapte ani înainte de Revoluţie a scris Dialogul dintre un Preot şi un Muribund, din care v-am recitat adineauri. Cu un an înainte de asaltul asupra Bastiliei şi în al unsprezecelea al captivităţii lui, marchizul exclamă în altă operă a sa: O mare Revoluţie mocneşte în ţară. Lumea s-a săturat de crimele suveranilor noştri, de cruzimile, libertinajul şi neghiobiile lor. Poporul • francez e scârbit de despotism. Bate la uşă ziua în care, mâniat, îşi va rupe lanţurile. În ziua aceea, Franţă, te vei trezi ia lumină. Vei vedea la picioarele tale pe. Criminalii care te anihilează. Îţi vei da seama că un popor* nu poate fi liber decât prin natura spiritului său şi nu poate fi condus.de nimeni altcineva decât de el însuşi. În orice caz, mi se pare ciudat ceea ce susţii, Legard. Asta nu s-a întâmplat aici nici măcar într-un singur caz cu oligarhii destrăbălaţi pe care-a trebuit să-l bag la zdup. Atâl pe ticăloşii cu tonsură, cât şi pe cei în uniformă; pe scârfa-scârţa-pe-hârtie care se credeau luminaţi de Minerva şi nu erau decât nişte corcituri, pui ai câinelui de Diogene şi ai căţeleide Erostrat. Cât despre marele libertin, Excelenţă, libertinajul lui a fost mai curând o acţiune profundă de eliberare morală în toate domeniile. La Secţia de 'sultţaşi. Unde în cursul disputelor asupra ateismului s-a pus rău cu Robespierre. In sesiunile Comunei din Paris. În Convenţie. În Comi-Şia Spitalelor. Până şi îa azilul unde a fost până la urmă ^ternal. Aşa... A.şa î Potlogarul ăsta licenţios trebuia sa-şi încheie viaţa într-un balamuc? Ţineţi seama, to-tu$i, Excelenţă, că cea mai revoluţionară operă politică <* lui datează din acea epocă. Proclamaţia lui: Fii ai Franţej încă un efort dacă vreţi să fiţi cetăţeni ai unei Republici! Egalează ori depăşeşte poate Contractul So-cial al nu mai puţin libertinului Rousseau. şi Utopia «intului Thomas M'orus. Cafalanul francez îmi tulbura ^s*e*eîntindea coarda măruntei lui revanşe eu sub-de poşcăriaş scormonind pământul mnrmântal al uneltirilor. Când marchizul moare în 1814. Acelaşi an în care Înălţimea Voastră îşi asumă Puterea Absolută se descoperă printre hârtiile lui de la azil testamentul olograf: Odată acoperită groapa, să semănaţi deasupra ei ghindă, pentru ca după un timp mormântul meu şi

pădurea să fie totuna. În felul ăsta, mormântul meu va dispărea de pe suprafaţa pământului. Şi tot astfel sper că amintirea mea se va şterge din mintea oamenilor; cu excepţia câtorva, puţini la număr, care au vrut să mă iubească până în ultima clipă şi a căror dulce amintire o voi lua cu mine în mormânt. Ultima lui dorinţă nu s-a împlinit. Nici apelul lui n-a fost auzit: Mă adresez numai celor în stare să mă înţeleagă! Şi-a trăit aproape toată viaţa în închisoare. Îngropat într-o temniţă adâncă. I-a fost strict interzis prin decret, sub orice pretext ar fi invocat, să se folosească de condeie, cerneală, toc. Cărbune de scris şi hârtie. Îngropat de viu, i s-a interzis să scrie sub pedeapsa cu moartea. După ce i-a fost îngropat cadavrul, nimeni nu s-a gân-dit să-l îndeplinească dorinţa de a semăna ghinde pe mormânt, aşa cum ceruse el. Nu i-au putut şterge amintirea. După un timp i-au deschis mormântul. Profanare şi mai perfidă, fiindcă a fost făcută în numele ştiinţei. Au luat craniul. N-au găsit nimic extraordinar, cum Excelenţa Voastră îmi spune că se va întâmpla cu ai vostru. Craniul „degeneratului de trist renume” avea proporţii armonioase, era „mic de parcă ar fi fost de femeie”. Zonele care indică duioşie maternă, dragoste pentru copii, erau atât de evidente ca îa craniul Heloizei. Care a fost un model de duioşie şi dragoste. Această ultimă enigmă, adăugată la cele dinainte, a fost cea din urmă provocare azvârlită contemporanilor săi, I-a prinţ pentru totdeauna în plasa curiozităţii şi a urii. Poate f a preamăririi lui finale.

Recviemul nu reuşea să mă amorţească. Catalanul-îranţuz ştia pe de rost nu mai puţin de douăzeci din operele astea ale delirantului pornograf, căci îi slujise timp de mulţi ani ca un fel de depozit al memoriei: ceva asemănător cu glastrele-spion pe care le fac eu din argilă caolinoasă de TobatK şi răşinele pe care le obţin

/Hn Arborele-cuvântului. E de ajuns să zgârii pieliţa subţire himen-opteră; acul de sardonix şi crisoberil se trezeşte, se pune din nou în mişcare, face să zboare în eontra-mişcare cuvintele, sunetele, cel mai uşor suspin, precum în alveolele şi membranele nervoase ale glastre-lor-auditoare-vorbitoare, căci sunetul amuţeşte, dar nu conteneşte. E aici. Îl cauţi şi el e aici.

Bâzâie pe dedesubt, lipit de panglica impregnată cu ceară şi răşini sălbatice. În cufăr păstrez mai mult de o sută de hârburi pline de taine. Conversaţii uitate. Gemete foarte dulci. Sunete marţiale. Vaiete distinse. Glasul de muribund al celor expuşi la suplicii, între loviturile de bici. Mărturisiri. Rugăciuni. Înjurături. Pocnituri. Focuri de armă ale plutonului de execuţie.

Catalanul-gal era din acelaşi soi cu aceste glastre-vorbitoare. Venea în odaia mea la ora siestei, fie iarnă, fie vară, singurele anotimpuri din Paraguay. E aici. Scoateţi-l fiarele. Scrâşnetul lanţurilor îl făcea să devină distrat, crispat. Nu începea imediat, de parcă şi-ar fi scos anevoie cătuşele de la limbă. Hai, vorbeşte, cântă, povesteşte! Să văd dacă adorm, dacă poţi să mă adormi. Mai întâi scotea un murmur, un fel de fârnâit foarte slab, mijindu-şi ochii de un verde-ardezie. Deschidea de obicei conversaţia cu unul din delirurile lascive ale marchizului. Ordalii de ţap. Satirul faunesc se năpusteşte asupra sexului universului. Dar bubuitul năpustiţilor sale, zgomotul orgasmului său nu e mai mare decât zumzetul unei muşte. Furia nemăsurată a desfrâului geme, strigă, insultă, imploră cu glas de muscă divinităţile sterpe. Furie de epuizare. Parcă umple cerul şi încape într-o mână. Teribilul vulcan nu lasă să cadă 0 picătură din lava sa arzândă. Stă nemişcată velatura visului, fără nici o briză care s-o încreţească. Destul! Prizonierul schimbă subiectul, glasul, intenţiile. Are un repertoriu vast. Enciclopedie de siluiri, de obscenităţi iberbolice. Ştie pe de rost nu numai aceste inepuizabile? L mincinoase poveşti profane cu gustul zădărniciei. Pune de obiceiuri rele şi de vicii, scrise de marchiz, ^om dealtfel cu mai multă forţă decât Sfintele în ceea ce priveşte semnele, deşi slabe şi impunătoare în ceea ce priveşte obiectul lor; astfel incât produc o şi mai mare lăcomie prin simulacrul ghif-luielii. Ce caută sodomitul ăsta umflat, uranistul ăsta saturnal? Un zeu-femelă cu care să-şi satisfacă disperarea lui sterilă? A existat aici, în Paraguay, o mulatră numită Erotida Bianeo, din familia Blanco Encalada y Balmaceda de Ruy Dâaz de Guzmân. Era în stare să potolească o armată. Poate că Erotida Blanco ar fi poto-„ lit chiar şi armata lui Napoleon şi pe infernalul marchiz închis la Bastilia. Dar nu, cu neputinţă! Erotida Blanco avea nevoie de o pădure virgină, de un lanţ de munţi, ca să copuleze cu o mie, cu

o sută de mii de fauni păroşi deodată. Să punem. Capăt acestui subiect profan! În alveolele memoriei sale, din fericire, se păstrau şi alte glasuri, alte poveşti. Glasul palato-nâzal începea să fredoneze bocetele genevezului: Omule, Mare Om, Om Suprem, închide-ţi existenţa în tine însuţi î Rămâi în locul pe care ţi l-a arătat natura în lanţul fiinţelor şi nimic nu te va putea sili să ieşi din el. Nu da cu copita în imboldul necesităţii. Puterea şi libertatea ta ajung. Până acolo unde străbat forţele tale naturale. Nu mai departe. Orice-ai face, niciodată autoritatea ta reală nu va depăşi facultăţile tale reale. Glasul catalanului francez seamănă din ce în ce mai mult cu glasul genevezului. Sunetul r foarte graseiat în discursurile filosofice ale Contractului, în cele pedagogice din Emil. Nazale, gâfâitoare-confidenţiale, în impudicele Confesiuni. Prin glasul lui Andreu-Legard îl văd pe cumă-trul Rousseau ca pe un copil bătrân, ca pe un bărbat efeminat. Nu vorbea chiar el de un pitic cu două gla~ suri? Unul artificial, de bas-bătrân: celălalt, subţiat, împuţinat; de aceea piticul îşi primea oaspeţii întotdeauna stând în pat, ca să nu i se descopere frauda dublă şi aceiaşi lucru fac eu acum sub pământ.

Am suferit mult, Excelenţă, înainte şi după 9 Termi-dor, care corespunde zilei de 27 iulie la voi; sau. Peut-etre, neconsolatului vostru 20 septembrie. În care totul se concentrează în jurul înălţimii Voastre. Totuşi, Ftancia nu piere cu una cu două. Istoria nu se ter ruină iu 90 septembrie 1840. S-ar putea spune că abia începe în Franţa Directoratul se stabileşte la 27 octombrie 1795. In 1797 Napoleon iese biruitor la Rivoli începe Al Doilea Directorat. Expediţia lui Napoleon în Egipt. Ies, sau mai curând sunt scos din închisoare. Mă înrolez ca simplu soldat în armata Marelui Corsican, Pai-' mierii se profilează pe cerul Egiptului. Şi aici,. pe cerul albastru şi incandescent al Paraguayului. Marele şarpe al Nilului se târăşte la picioarele piramidelor. Atei Riul-coroanelor, la picioarele odăilor voastre. Excelenţă. Nu reuşeşti să mă faci să dorm, Legard. Ce-aţi vrea să vă spun? Te-aud spunând mereu acelaşi lucru de zece ani. Glasul tău dogit de bătrân nu te poate face mai tânăr. Ia să vedem, lucrează cu cornul abundenţei. Charles Legard vorbeşte răguşit, îşi drege glasul. În ritm de danzon. Aşa cum se dansează în Bali, în Tan-

ganika, în Insulele Mirodeniilor, se porneşte să fredoneze Calendarul Republican. Numai atunci încep să adorm niţel sub o ploaie de verdeţuri, de flori, de legume verzi, de fructe de toate felurile, portocale aurii, pepeni galbeni plini de melodii, pepeni roşi melodâqşâ, seminţe de' bostan de-un ban, toate roadele pământuluL Toate fazele anului, lunile, săptămânile, zilele, orele... Natura întreagă cu forţele ei genezice. Şi elementare. Umanitatea muncii şi munca umanităţii sans-culotteuse... Animale, armăsari, substanţe minerale, asini şi iepe, ca: şi vaci, vânluri şi nori. Catâri şi catlroe. Focal şi apa, păsările, excrementele lor fertilizările, germinaţii, culesul viilor din florar, din fructidor. Clin mesidor. Din prairial, toate cad asupra mea, ca rouă dimineţii, din acest corn al abundenţei făurit de Fabre d'Eglantine. Sărbătoarea Virtuţii începea să mă moleşească pe 1? Septembrie, cufundându-mă m! R-o uşoară picoteală, pe care Sărbătoarea Geniului o întrerupea brusc pe:8.? Simţeam că sforăi niţel în timpul Sărbătorii Muncii, P”-J ÎS. Urma Sărbătoarea Opiniei, care coincidea cu jartea mea ori poale o provoca, pe 20 septembrie. Mâ trt'zt' «mpe 21. Pentru Sărbătoarea Recomwn. Selor u. Supremul

Nu pot să te felicit, Charles Legard. Ai eîntat prost N-ai ştiut să scuturi cornul. Poate că rezonanţele solo-urilor tale l-au şters, l-au spart, l-au ros, l-au trădat Când sunt gata să adorm, vârful cornului zgârie membrana somnului. Deschid ochii. Te observ. Figura ta gesticulează în sunetul unor ritmuri barbare de vână-tori, nu de agricultori. Mă scol. Te dau afară. Vrei să pleci din ţară? Ai douăzeci şi patru de ore la dispoziţie. Dacă întârzii un singur minut, numai o parte din tine va călători: capul tău va fi pus într-un par în Piaţa lui Marte, ca să le fie învăţătură de minte celor care-şi • îngăduie necuviinţe faţă de Supremul Guvern şi nu-şi fac bine meseria. Memoria ţi-a adus pierzania, Charles Andreu-Legard. Buna ta memorie. Memoria ta teribilă. Rămâi cu bine şi noroc!

A plecat cu Rengger şi Longchamp, împreună cu alţi câţiva francezi obraznici pe care îi ţineam la zdup, ia regim de temniţă grea. Le-am dat drumul pentru că eram sătul de ei şi voiam să plece cu bâlciul lor în altă parte. În timpul meu fără timp,

Calendarul Republican al Franţei nu era bun. L-am lăsat să plece fără păreri de rău pe catalanul-francez. Nimic sigur n-am ajuns să aflu despre acest migrant aventurier. Vagi rapoarte mi-au dat de ştire că a naufragiat în La Bajada: după alte informaţii, am aflat că predă limba guarani la o Universitate din Franţa.

Povestea libertinului marchiz de la Baslâlia, transportat apoi la Azilul din Charenton, povestea poveştilor spuse de Legard. Imi aduce aminte de povestea altui degenerat de foarte trist renume: burlescul marchiz de Guarany, încă o dovadă a neruşinatei înşelăciuni, a tei/tipurilor şi a diabolicelor maşinaţiuni de care se slujesc europenii şi spaniolii pentru a înşela, pentru a-şi acoperi fraudele şi intenţiile de a micşora demnitatea acestor popoare, maiestatea acestei Republici. Aşa au pus la cale neobişnuita sau mai degrabă ridiculn braşoavă cu închipuitul marchiz de Guarany. E cunoscut de toată lumea în Europa şi America faptul că acest aventurier hispano-european s-a dus în Spania cu minciuna că vine cu o misiune clin partea acestui Guvern către monarhul acelei ţâri. Imaginaţia e lipsită de instinctul imitaţieidar imitatorul e complet lipsit de instinctul imaginaţiei. Aşa se face că ficţiunea şi minciuna gogonată a impostorului au ieşit la iveală în scurt timp. Chiar Tribunalul Judecătorilor de la curtea Bourbonilor spanioli n-a avut încotro şi a trebuit să-l aplice acestui falsificator insolent pedeapsa ultimului supliciu, care până la urmă a fost rezervată pentru cazul în care ar fi călcat pedeapsa surghiunului şi a domiciliului forţat.

N-a fost totuşi neînsemnată paguba pe care vicleanul aventurier a produs-o, discreditând numele acestei ţări şi prestigiul Guvernului său. Şmecherul de catalan, care stătuse în America şi care nici măcar nu cunoştea ţara asta. Spunea că-l cheamă Jose Agustin Fort Yegros Cabot de Zuniga Saavedra. Împodobit cu aceste frumoase nume de familie (lista completă a stirpei lui de erou patrician!). Şi-a făcut apariţia teatrală la curtea Bourbonilor. Susţinea că posedă o avere imensă şi că donase Guvernului Paraguayului peste două sute de mii de pesos în monede de aur. A sosit la începutul lui 1825, în epoca în care Simon Bolâvar mai plănuia încă să asalteze Paraguayul, cu

credinţa că aventurierul ăstălait avea să-şi vadă şi el visul cu ochii. Amândoi erau sortiţi eşecului de la începutul timpurilor. Ei n-aveau de unde şti asta.

De la Badajoz a luai legătura cu persoanele de la curte, anunţând că era purtătorul de cuvânt al unei presupuse comisii a acestui Guvern, atât de importantă, încât. Dacă i-ar fi pus la dispoziţie mijloacele trebuitoare, ar fi putut să aducă Metropolei recuperarea vechilor sale colonii. A cerut să trateze direct cu regele. Pretinsele puteri cu care era investit îi îngăduiau, după cum afirma impostorul, să stipuleze în numele meu următoarele condiţii: 1) Stabilirea unui guvern repre-zontativ al Spaniei în Paraguay; 2) Aprobarea sistemului iezuit perfecţionat care guvernează (tâlhar blestemat!) în ţara asta secătuită destul, timp de mai bine de uft secol, de imperiul sutanelor; 3) El, ca reprezentant Şi<prem.al Dictatorului Perpetuu, în calitatea sa de prim

9» U31J

Născut al Cosei Cuarany şi colonel a! Legiunii ele Voluntari din Paraguay, să fie pus în fruntea guvernului monarhic al Spaniei, cu titlul de vicerege şi 4) Dacă regele accepta aceste condiţii, să-l încredinţeze douăsprezece milioane de duros din vistieria Paraguayului. Printre documentele false pe; care potlogarul le-a prezentat se afla Deeretul-Declaraţie a Independentei Paraguayului, numirea lui ca reprezentant suprem şi ambasador în care mi-a falsificat semnătura sub stema cu o floare de crin, semnul distinctiv al Bourbonilor.? In locul frunzei de palmier, măslinei şi stelei, care sunt însemnele Republicii. În suita lui a îndrăznit vicleanul să facă să figureze un Yegros. Şi un anume călugăr Botelho, membru onorific al Academiei Regale de Profo-Medicmă a Paraguayului, pe care pungaşul l-a prezentat drept ataşat comercial. Erau o mulţime de minciuni. Şi falsuri împreună. Nemulţumit totuşi de ele, a lansat zvonul că am fost răsturnat de la cârma Guvernului de către Legiunea comandată de el şi surghiunit pe o canoe, cu osi'nda de a vâsli până la moarte. În mlaştinile din Villa clei Pilar de Neembuku.

Când s-a descoperit toată potlogăria, preşedintele Tribunalului Judecătorilor din Madrid a decretat să i se dea două sute de bice şi să fie plimbat pe străzi călare pe un măgar. Regele. Înşelat dar încă nutrind speranţa unei întorsături neaşteptate a lucrurilor, i-a comutat ped-eapsa la zece ani de temniţă. Pe urmă, un alt trădător american. Pazos Kanki. Şi-a asumat misiunea de a răspândi povestea despre nereuşita ispravă a spaniolului. Cu cât sini mai neghioabe1, cu atât sunt mai credibile poveştile. Legenda marchizului de Guarany a făcut ocolul întregii Europe. A trecut în America. Sunt? Ameni care mai cred şi scriu despre ea. Neghiobia r.

— Are limite, mai ales când merge împlelieindu-se pe j n-gust de coridoare ale mintii umane.

(Circulura perpetuă).:?

AUTORII DE AFIŞE SATIRICE CONSIDERA SUB demnitatea mea ca eu să veghez neostenit la demnitatea Republicii impotriva celor care-l doresc ruina. State străine. Guverne hrăpăreţe, nesătui acaparatori ai. Bunului străin. Perfidia şi reaua lor credinţă le cunosc eu de mult, Fie că se cheamă Imperiul Portugaliei ori al Braziliei; hoardele lor prădalnice de mameluci, de bandiţi din São Paulo, pe care le-am oprit şi le-am împiedicat să prade mai departe ca-n codru pe teritoriul patriei. Câţiva dintre voi aţi fost martori, vă mai, amintiţi, alţii veţi fi auzit cum năvăleau ca lăcustele şi dădeau foc satelor, ucideau oamenii, furau vitele. Luau cu ei în sclavie mii de băştinaşi. Asupra relaţiilor Republicii noastre cu Imperiul, asupra maşina-ţiunilor lui de înşelăciune, pândelor, tâlhăriilor şi perfidiilor, înainte şi după Independenta noastră, vă voi instrui mai pe larg în fasciculele următoare ale acestei circulare.

Pantagruelicul imperiu al voracităţii nesăţioase visează să înghită Paraguayul ca pe un miel blând, O să înghită într-o zi întreg Continentul, dacă nu deschide bine ochii. Ne-a furat până acum mii de leghe pătrate de teritoriu, izvoarele nurilor noastre, cascadele apelor noastre, vârfurile munţilor noştri tăiaţi cu fierăs-trăul tratatelor de limită de frontieră. Aşa au fost înşelaţi regii şi viceregii Spaniei de către guvernatorii cei răi, traşi de

brăcinare de nevestele lor şi de buzunare de daravelile şi matrapazlâcurile lor. Imperiul stindardelor negoţului cu sclavi negri a inventat sistemul hotarelor care se deplasează cu mişcările unui uriaş Şarpe boa.

Alt ţap ispăşitor duşman; Zona Orientală. Bandele e! De nelegiuiţi au ajutat la închiderea şi mai straşnică

•? Fi-'»!

A blocadei navigaţiei noastre. Îl am aici bine păstrat la răcoare pe unul din principalii ei caporali. Jose Ger-vasio Artigas, care se dădea drept Protectorul Popoarelor Libere şi ne ameninţa în fiecare zi că invadează Paraguayul. Că-l trece prin foc şi sabie. Că pe mine mă trage în ţeapă. Când la rândul lui a fost trădat de locotenentul Ramirez, care s-a răzvrătit luând cu el trupele şi banii şi când şi-a pierdut până şi hainele de pe el, Artigas s-a refugiat în Paraguay. Duşmanul meu înverşunat, care mă prăda şi voia să-mi ia locul, promotorul conjuraţilor împotriva Guvernului meu, a venit la mine să-mi cerşească azil. Eu i-am acordat un tratament umanitar. Într-o situaţie ca a mea. Nici cel mai mărinimos dintre guvernanţi n-ar fi întins o mină de ajutor acestui ticălos, care nu era vrednic de milă, ci de pedeapsă. Pe mine m-a pocnit generozitatea.? Nu numai că l-am primit pe el şi pe oamenii care-l rămăseseră credincioşi. Am cheltuit, pe deasupra, fără să mă uit la bani, sute de pesos ca să-l ajut, să-l hrănesc, să-l îmbrac, fiindcă a venit numai cu ce avea pe el, fără altă îmbrăcăminte ori uniformă decât o vestă roşie şi o traistă goală. Niciunul dintre mârşavii şi zevzecii aceia cuprinşi de zavistie, care-şi puseseră în el mari speranţe de avantaje şi căpătuială, nu i-a dat o coajă de pâine. Eu i-am dat tot ce mi-a cerut în scrisoarea pe care mi-a trimis-o de la Tranquera de San. Miguel, dincoace de graniţa noastră.

Scrisoarea lui Artigas era sinceră. * Nu minţea în ceea ce priveşte războiul împotriva spaniolilor, portu-ghezo-brazilienilor şi argentinienilor. Am ţinut seama de asta de la bun început. Dacă pe mulţi rătăcirile în

* „Dezamăgit de trădările şi ingratitudinile vcăror victimă am fost, vu implor să-mi îngăduiţi să trăiesc undeva pe o coastă de munte. Aşa voi avea gloria de a fi ştiut să aleg ca loc de refugiu sigur pentru mine cea mai bună şi mai prielnică parte a acestui Continent, Prima Republică din Sud, Paraguayul. O ambiţie identică celei a Excelenţei Voastre şi anume făurirea independenţei ţării mele, a fost cauza care m-a făcut să mă răzvrătesc, să port lupte crâncene cu puterea spaniolă; apoi cu portughezii şi argentinienii care voiau să ne facă sclavi într-un mod şi mai nedrept ca înainte. O bătălie fără odihnă, care a apărarea unei cauze drepte îi duc la pierzanie. În schimb principiile şi amploarea acestei cauze contribuie la răscumpărarea, chiar dacă numai în parte, a rătăciţilor care nu stăruie cu îndărătnicie în greşeala lor. Artigas, doborât de o asemenea angoasă şi fatalitate. Era un exemplu în stare să-l facă să-şi bage minţile-n cap pe amăgiţii, rebelii şi depravaţii care nutreau ambiţia de a-l subjuga pe paraguayeni şi de a le impune legi, de a le fura bogăţiile şi până la urmă de a-l duce pe oamenii transformaţi în sclavi la muncile cele mai grele şi umilitoare, ca pe urmă să râdă cu dispreţ de Paraguay şi să se umfle-n pene că-şi pot bate joc de paraguayeni.

Am trimis un detaşament de douăzeci de husari, sub comanda unui ofiţer, ca să-l aducă pe Artigas. Î-am acordat un tratament umanitar, creştin, în adevăratul înţeles al cuvântului. A fost un act nu numai de omenie, ci şi de mândrie pentru Republică, să oferi adăpost unui conducător ocolit de noroc care se preda. Am pus să-l pregătească găzduire la mânăstirea Ordinului Iertării şi am dat poruncă să facă zilnic penitenţă şi să se spovedească. Eu respect convingerile altora şi dacă preoţii tot nu fac mare lucru, atunci măcar să asculte mărturisirile conştiinţei păcătoase a străinilor. Am acordat deci şefului din Zona Orientală coasta de munte pe care mi-a cerut-o ca să-şi ducă mai departe zilele; nu un munte de lauri, ci nişte acareturi vechi pe cele mai bune terenuri ale fiscului din Villa del Kuruguaty, ca să-şi dureze acolo o casă şi o gospodărie, departe de răzbunarea duşmanilor. Trădătorul şi vicleanul locotenent al lui Artigas mi-a cerut stăruitor să i-l predau ca să răspundă, într-un proces public, în

faţa reprezentanţilor provinciilor federale, la acuzaţiile care pe bună dreptate i se aduc, mi-a scris tâlharul fără suflet.

Însemnat atâţia şi atâţia ani do lipsuri şi sacrificii. Cu toate <*stoa, aş fi continuat să apăr planurile mele patriotice, dacă germenul anarhiei n-ar fi pătruns printre: oamenii care se at'lau sub ordinele mele. M-au trădat fiindcă n-am vrut să vând bogatul patrimoniu al compatrioţilor mei la preţul necesităţii.” (Scrisorile generalului Arligas către K! Siiprcmo, cerând azil. Sept, 1820.) f! 35j punându-l în circă toaie relele America de Suci. de parcă el le-ar fi slâmit şi înteţit. Cum n-am răspuns 'a niciuna din scrisorile lui, m-a somat să i-l încredinţez pe i'ostul lui şef, sub ameninţarea ca invadează Paraguay ui. N-are decât să vină. Mi-am zis, Supremul Sălbatic din Entre Ri'os. N-a mai apucat să vina. Îi era ^eris să-şi piardă capul înainte de a ajunge.

La optzeci de leghe mai la nord de Asuneinn. Fără măcar să aibă habar de primejdiile can-l păşteau, i'ostul Suprem Protector al Provinciilor Orientale lucrea-'. Ă pă-rnântul pe care a jurat să-l prefacă îmr-o grădină. de unde mai înainte era o paragină. Pule\ să-l vedeţi cum: -l Cultivă cu sudoarea frunţii, nu cu sânpHe băştinaşilor. Astăzi îmi jură recunoştinţă şi credinţă veşnică. Mă i-fogiază ca pe cel mai drept şi mai bun dintre oameni. Reversul celui mai pervers măm: nehi de conducători din Buenos Aires, cum au fost R'vudaviu, AJvear. Puigrredon.

Tocmai hidra din Rio de la Plata este singurul duşman care stăruie. Şi acum în intenţiile sale de a înghiţi Paraguayul. Sau cel puţin să-l distrugă, să-l mutileze. Să-l ştirbească, dacă n-a reuşit să-l anexeze la-ansamblul bietelor provincii sufocate între tentaculele ei.

Destul pentru azi. Luni de zile o să le ia ceapcinilor să citească fascicolele foiletonului circular, căci s-a adunat un vraf impresionant. Acum voi1 avea pretext >ă abandoneze complet sarcinile serviciului şi să se consacre în întregime trândăviei.

LA FORTUL DIN BUENOS AIRES, „NOUL VICE-rege, Baltasar Hidalgo de Cisneros, pregăteşte în grabă-tunurile şi cângile de

abordaj, erezându-se desigur încă viceamiral al Invincibilei Armada în drum spre dezastrul final de îa Trai'algar. După luarea vortului...' (lipsesc câteva file).

Aici, la Asuncion, acoliţii regalişti. Argentinienii deghizaţi în susţinători ai bourbonilor. Spaniolii, adepţii celor din Buenos Aires, toţi pradă ca-n codru, profitând de surzenia guvernatorului Velazco. Intră în cornelul pe care-l ţine la ureche. Ies prin cealaltă ureche, faeînd prevestiri de dezastru. Prima invazie engleză la Buenos Aires şi fuga viceregelui Sobremonte ii produc o scursură care-l astupă pe jumătate ochiul >tâtig. Cea de-a doua invazie, cu francezul Liniers ca vicerege interimar, face să-l înţepenească colţul gurii. Căpitanul gărzii civice, care se spune că mi-e lată: transportă pe afeturi de tun ulcioarele de lut cu miere de. Viespe, butoaie de lăptişor de matcă la palatul guvernatorului pe jumătate surd şi mut. ca să-l lubril'ieze laringele. • Există o substanţă pe cave indigenii xexuenos o scot din cedru, răşina Copacului-sacru-ai-cuvântusui. Degeaba. Guvernatorul afon mestecă lot timpul, înghite aceste materii, pe care servitorii le privesc „.im ies din gura lui în laţe-maţe de toate culorile.

Viceregele cheamă de zor din Buenos Aiivs Ce se întâmpiă acolo? Aţi amuţit cu loţii? Ori s-au întors comunarzii? Copiştii aşteaptă în biroul guvernatorului, cu prohaburile umflate, cu tocurile pregătite. Taieă-tu, unul dintre aceşti copişti nevrednici-cl^-încivuere. Îmi? Spunea toate bancurile care circulau în locui acela şi pe vremea aceea.

În acea dimineaţă guvernatorul Bcmardn de Ve-'3zco y Huidobro. Într-un atac de furie, i-a dat afară Pe toţi felcerii, călugării şi vracii pe care nepotu-sâu îi aducea cu grămada la palat. S-a repezit în curte. Acolo şi-a petrecut toată dimineaţa în patru labe păs-când iarbă laolaltă cu măgarul şi cu vaca din Staul, în locul unde guvernatorul poruncea să se organizeze reprezentaţia Naşterii Domnului în mărime naturală. Împreună cu stăpânul său, câinele Erou smulgea şi el buruieni, cosea pajiştea, smulgea cu dinţii florile din straturi, în acest „delir care pentru amândoi era o bătălie cu spiritele răului. Pe furiş s-a

întors gloata de rude, de servitori, de slujbaşi, ca să contemple cu lacrimi în ochi cum paşte guvernatorul. Umflat de iarbă, se ridică în sfârşit. Se sprijină de'fântână. Se apleacă peste ghizd. Erou renunţă la războiul cu florile. Se lepede la guvernator, apucându-l de poalele redingotei până i-o rupe complet. Nu-l slăbeşte deloc. Îl trage de turul pantalonilor. Bucile lui don Bemardo ies la lumină. Se apleacă din ce în ce mai tare peste ghizd. Tatăl meu credea, Stăpâne, că guvernatorul se roagă cerând ajutor sufletului fratelui teatin căzut în fântână. În altă epocă, când casa aparţinea iezuiţilor şi era destinată Exerciţiilor Spirituale. Taică-tu nu era bine informat. Nu teatinit au ridicat clădirea asta. A fost construită de guvernatorul Morphi, cel fără o ureche, retezată de bărbier cu briciul. Iertaţi-mă. Înălţimea Voastră, i-a spus bărbierul guvernatorului. Aveaţi o muscă în ureche, Excelenţă. Acum n-o mai aveţi.

Clădirea a rămas şi ea fără o ureche. În stăpânirea muştelor. Mâna bărbierului taie toarta falsă a unui cap de guvernator. Transformă o clădire neterminată într-o ruină strălucitoare. Ei, Patino, scoate musca asta care a căzut în călimară. Nu cu degetele, dobitocule! Cu virful peniţei. Ca atunci când îţi cureţi fosele nazale. Uşurel, omule! Fără să pătezi hârtiile. Gata, Excelenţă; îngăduiţi-mi totuşi să vă spun că în călimară nu era nici o muscă. Nu discuta adevărurile care nu-s de nasul tău. Întotdeauna există o muscă şi-mi bâzâie la ureche, Pe urmă apare înecată în călimară.

Construcţia clădirii, cu acoperiş de fortăreaţă, cu ferestre şi uşi înguste, cu brâu de piatră şi cu pereţii ia >apte coţi de la pământ, a continuat în timpul guvernatorului Pedro Melo al Portugaliei, care a inaugurat-o şi a denumit-o pompos Palatul Melodia, la fel cu celelalte aşezări melodioase întemeiate sub guvernarea lui pe malul stâng al râului. Stavilă în faţa raidurilor indigenilor din Chaco.

De mic mă strecuram să observ în acele locuri cum se săpau gropile unde s-au ridicat parapete rambleiate contra viiturilor, contra năvălirilor prin surprindere ale indigenilor. Încă nu ştiam că eu voi ajunge să locuiesc pentru totdeauna în Casa asta. In

dovleacul meu necopt se amestecau ordine şi contraordine. Dădeam instrucţiuni lucrătorilor. Până şi meşterului. Să prelungească groapa asta până la râpă. Să ridice peretele ăsta, sau zidul ăsta ceva mai încoace. Să adâncească şanţurile pentru fundaţii. Şi dacă în loc de nisip aţi umple gropile cu sare? Păreau că-mi dau ascultare, fiindcă executau ordinele care-mi ieşeau din gură aproape fără voia mea. Fierul tâmăcoapelor, sapelor, cazmalelor scotea la lumină vase, unelte, arcuri, resturi de armuri, bucăţi de oase. Meşterul cioplitor Cantalicio Cristaldo, tatăl tamburului nostru major, a dezgropat într-o dimineaţă un craniu, un fluier, câteva archebuze ruginite. I-am cerut craniul. Vezi-ţi de treabă, cirac împieliţat! M-am ţinut de capul lui. Cerând fără să cer. Prezenţă mută. Braţe încrucişate. Nepăsător la loviturile cu pietre şi cu coada sapei primite de la săpătorii care mă îngro-pau. Până la urmă craniul a zburat pe deasupra grămezilor de pământ. L-am prins din zbor şi l-am pus sub cămaşa mea de ministrant. Pată roşie zburând spre întuneric. Craniul, ăsta care acum e aici. Tot pământul e înăuntrul lui. Imposibil să fi putut încăpea în pământ. O lume în altă lume! Îl duceam subţioară alergând cu suflarea tăiată. Fiecare bătaie de inimă se desfăcea în două. Opreşte-te puţin, nu mă strânge aşa tare! S-a plâns craniul. Cum ai stat îngropat acolo? Împotriva voinţei mele, băiete, fii sigur de asta. Acolo, întreb, în şanţurile din Palatul Guvernului? Undeva trebuie să te îngroape după ce mori. Te asigur că nici nu-ţi dai seama. De ce-a murit, cel care te purta pe umeri? Pentru cu l-a adus maică-sa pe lume, băiete. De ce moarte ' te întreb. De moarte buna, de te alta s-ar putea să fi murii 7 Ştii tu alt fel de moarte? Mi-au tăiat capul, fiindcă am încercat să-l împuşc cu flinta pe guvernator. Şi asta pentru că n-am ţinut seama de sfatul maică-mii. Nu trece marea, fiule. Nu te duce în Conchâstă. Răul de aur e primejdios. In ziua plecării, cu ochii în lacrimi, mi-a spus: Când o să fii în pat şi-o s-auzi câinii latrinei în sat, ascunde-te sub pătură. Să nu crezi că-l de glumit cu ăia de-aeolo. Mamă, î-am spus la despărţire îmbrăţişând-o. Acolo nu sunt nici câini. Nici pături. O să fie. Fiule, o să fie: dorinţa e în toate părţile, latră şi acoperă totul; şi aşa se face că acum mă duci subţioară spre resurecţie după insurecţie. Nu. ci doar spre o peşteră, i-am zis. Străbăteam cimitirul Catedralei. Ct. – i. ministrantule, vrei să mă îngrop; acurr. Preot, după

atâtea secole? Nu-l nevoie; să nu trişai: -Inta Biserică. Sssst. I-am pus surdină vârin-du-l; cămaşă. Doi gropari săpau o groapă. E pentru mine groapa asta 7 a început iar să pălăvrăgească, M-ai scos dintr-una ca să mă bagi într-alia? Nu-l pentru tine, nu-ţi face griji; e. pentru un om de vază pe care l-au spânzurat azi în zori. Vezi. Băieţaş? Partea tristă în toată povestea noastră e că cei puternici au pe lumea asta putinţa de a trimite la spânzurătoare ori de a fi spânzuraţi după bunul lor plac. Lasă-mă să văd puţ ir, cum lucrează oamenii ăştia, M-am oprit: am crăpat puţin cămaşa ca să-l fac pe plac. Şapă, a zis. Să ştii de la mine că nu există domni de viţă mai veche decât grădinarii, săpătorii şi groparii, adică cei care exercită meseria lui Adam. Era Adam domn? I-am zis în batjocură. A fost cel dintâi om care a folosit arme, a spun craniul cu glas de paiaţă. Ce toi spui? N-a umblat niciodată înarmat, nici n-a moştenit arme şi nici n-a cumpărat! Ba bine că nu. Ministrant şi eretic? N-ai citit Sfânta Scriptură? Într-un loc zice: Adam săpa. Cum putea să sape fără să aibă braţul înarmat? O să io pun să dezlegi <> altă ghicitoare: Cine construieşti mai trainic decât zidarul? Cel care face spânzurători Pentru un băiat ca line, răspunsul nu-l rău. Dar dacă te-ntreabă altcineva pe tine, atunci să răspunzi: groparul. Casele pe care le construieşte el ţin până la Judecata de Apoi.

Nu copiezi ce-ţi dictez? Mă bucuram Stăpine. Ascul-lându-vă cum povestiţi această hazlie poveste cu hirca vorbitoare. În viaţa mea n-am auzit alta mai cu haz decât asta! O să copiez pe urmă, Stăpâne, paragraful cu groparii care se află aproape în întregime în bucata aia de lectură pe care Juan Robertson o traducea la orele de engleză. Tu_să copiezi nu ce povestesc alţii, ci ce-mi povestesc eu mfe prâri Intermediul alTdraTTap-tele^riu pot i'i povestite; cu atât mai puţin -pot fi de două ori. Şi încă mai puţin de către persoane diferite. TDTS3f”te-am mai învăţat odată lecţia asta perfect. Dar văd c|Imemoria_ ta blestemată îşi aminteşte cuvintele şi uită ceea ce se află în spatele lor.

Timp de câteva luni am ţinut craniul oxiînflorit într-o peşteră de pe malul râului. Apa a devenit mai roşie. A depăşit nivelul atins în anul 1770 şi puţin a lipsit să nu ia melodiosul palat al lui don Melo. Cind am ocupat această casă la începutul Dictaturii

Perpetue, am refăcut-o, i-am adus îmbunătăţiri. Am curăţat-o de lighioane. Am reconstruit-o, am înfrumuseţat-o, i-am dat demnitate, cum se cuvine sediului cart' trebuie să găzduiască pe mandatarul ales de popor pe viaţă. Am pus să se mărească dependinţele, am hotărâl noua lor distribuţie, în aşa fel îneît în Palatul Guvernului să se afle principalele departamente ale statului. Am poruncit să schimbe vechile furcoaie de unnidcy cu stâlpi de piatră. Să lărgească streşinile coridoarelor pe care am pus bănci de lemn incrustat; loc şi bănci, care de atunci s-au umplut în fiecare dimineaţă cu o mulţime de funcţionari, ofiţeri, curieri, soldaţi, muzicanţi, ma abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăâî-l'inari, zidari, cărăuşi, argaţi, ţărani liberi, meseriaşi, fierari, croitori, argintari, dulgheri de corăbii, vătafi ai moşiilor şi fermelor Patriei, indigeni judecători bâ-teşti purtând în mină toiagul dreptăţii, negri sclavi-Hberţi, şefi ai celor douăsprezece triburi, spălătorese, cusătorese. Oricine ajunge până aici ca să stea de vorbă <-'u mine. Fiecare vine cu ele) a sine putere ocupindu-şi locul în faţa Supremului, care nu recunoaşte privilegii nimănui.

Ultima dată am pus să repare Palatul Guvernamental când am adus meteoritul în biroul meu. N-a vrut să intre pe uşă. Nu poţi cere de la început maniere elegante unei pietre-hazard. Meteoriţii nu cunosc genuflexiunea. A trebuit să înlătur doi stâlpi, o bucată de perete. Până la urmă aerolitul a urcat şi a ocupat colţul în care stă şi acum. Nu de bună voie. Învins, prizonier, înlănţuit de scaunul meu. Anul 1819. Se pregătea într-ascuns marea răscoală.

Am astupat fântâna. Dacă teatmul, capelan al guvernului, ori cine-o fi fost, s-a aruncat într-adevăr în fântână, asta trebuie să se fi petrecut în 1767, în zilele alungării iezuiţilor, pentru a scăpa de decretul fulminant care căzuse pe capul părinţilor Companiei lui lisus, fără să le dea timp să zică amin.

Neînţelegerea cu privire la originea Palatului Guvernamental care a putut fi considerată Casa destinată Exerciţiilor Spirituale, a provenit din faptul că edificiul a fost construit cu materialele care figurau în inventarul general sau în registrul bunurilor

aparţinind expulzaţilor la rubrica Sechestru Regal. Vezi, Patino, că pe vremea aia cei care puneau sechestru erau regii. Terorişti prin Drept Divin.

Guvernatorii Carlos Morphi, numit Irlandezul sau Cel fără o ureche din pricina muştei; pe urmă Agustin de Pinedo; pe urmă Pedro Melo din Portugalia; toţi au ocupat-o cu credinţa asta, deşi nu s-au consacrat, cât au stat în ea, exclusiv exerciţiilor spirituale pentru a-şi salva sufletele.

Motivul confuziei: fântâna. Cretinii! Nimeni nu se aruncă într-o fântână ca să iasă pe partea cealaltă a pământului. Am pus să transporte ghizdul la episcopie. Frumosul grilaj de fier forjat în formă de mitră, menit să susţină scripetele, l-a încântat pe episcop. Dar în dimineaţa aceea guvernatorul Velazco mai era acolo. Aplecat peste ghizd. Capul vârât în arcul în stil mudejar, în locul scripctclui. Jeluiri, rugăciuni ale celor care am contemplau scena dorind în adâncul sufletului ca guvernatorul să se arunce odată în fântână. Taică-tu mi-a povestit că l-a auzit murmurând pe consilierul Pedro de Somollera y Alcântara: Hai, surd bătrân! Aruncă-te-n gol până nu-l prea târziu!

Ţinându-se cu mâinile de pântec, guvernatorul şi-a făcut semnul crucii în aer cu capul. Labele lui Erou îl ţineau ca-ntr-o îmbrăţişare pe la spate. Don Ber-nardo a deschis gura cu dorinţa de a scoate un strigăt, care însă nu-l ieşea din gură. A ieşit doar gustarea pe care-o înghiţise puţin mai înainte. Au amuţit răguşitele frânturi de rugăciune şi şuşotelile. Curioşii s-au risipit care încotro. Potolit în sfârşit, guvernatorul s-a întors în biroul său. A început să dicteze raportul către vicerege.

Circulă anumite zvonuri cu care unii încearcă să zăpăcească mulţimea neghioabă, pentru î-l câştiga încrederea şi a o mâna la neascultare; născociri atât ele iraţionale, îneît nu pot produce nici cea mai mică impresie asupra oamenilor cu scaun la cap, dar care aţâţă în mod funest plebea sălbatică, în aşa fel îneît e cu neputinţă deocamdată s-o facem să se dezmeticească. Patricienii şi vasalii credincioşi mă sprijină, susţin cauza noastră în totalitatea lor. Oricât m-am străduit şi mă voi strădui să cercetez tot ce poate conduce la depistarea promotorului sau

promotorilor unor asemenea agitaţii, fie descoperind vreo scrisoare, fie prin oricare alt mijloc, căci subalternii mei sunt experţi în această materie, îndeosebi consilierul meu Pedro de So-mellera, originar din Buenos Aires. Până acum n-am reuşit decât să aud zvonuri răspândite în mulţime, care nu-l în stare să explice de unde şi cum au apărut.

Taică-tu a trecut pe curat raportul care mai mai că nu zbiera sau mugea, căci glasul lui don Bemardo nu era în stare de altceva. După amiază a trimis să mă cheme. Când am rămas singuri în biroul lui, a pus cornetul la urechea mea. Suflarea cavernoasă mi-a vorbit de zvonurile acelea iraţionale răspândite în gloată. Imensă, puternică dihanie, pe care trebuie s-o îmblân-zeşti orice s-ar întâmpla, a spus Velazco, chiar dacă va trebui să foloseşti puţintel pintenii. Unchiul dumilale. Fray Mariano. Îmi atrage atenţia pe bună dreptate că o primejdios să spui „ poporului că legile nu-s dropie, fiindcă ascultă de eJe erezând că-s drepte. Se cuvine să-l spui că' trebuie să se supună legilor, aşa cum Ircbu'u-sâ se supună superiorilor. Nu numai pentru că sunt drepţi, ci şi pentru că sunt superiori. În felul ăsta orice răzmeriţă e înăbuşită. Dacă-l poţi face să înţeleagă asta. Dihania cu multe capete se potoleşte, 5şi pleacă grumazul în jug. N-are importanţă că asta nu e drepi.; este definiţia. Exactă a dreptăţii.

Puterea guvernanţilor, mă asigură cu înţelepciuni' unchiul dumitale. se întemeiază pe ignoranţă, pe blân-deţea poporului domesticit. Puterea are la bază slăbiciunea. Această bază e 'sigură, fiindcă cea mai mare siguranţă se obţine atunci când poporul e slab. Are perfectă dreptate fray Mariano Ignacio. Vrednicul meu Judecător de Rangul întâi. Să-ţi dau un exemplu, continuă să vorbească în cornet g-uvernatorul-Intendent: obiceiul de a vedea un guvernant însoţit de oşteni din corpul de gardă, toboşari, ofiţeri, arme şi celelalte lucruri care trezesc respect şi teamă face ca faţa lui. Chiar dacă uneori e văzutsingur, fără nici o suită, să inspire supuşilor teamă şi respect, fiindcă niciodată gindirea nu desparte chipul lui de suita care-l însoţeşte de ob'icei. Magistraţii noştri cunosc bine acest mister. Toi fastul cu care se înconjoară, veşmintele pe care le poartă se dovedesc foarte necesare pentru ei: fără_ ele

autoritatea lor s-ar reduce la zero. Dacă medicii n-ar purta cu ei trusa cu unguente şi flacoane; dacă preoţii nu s-ar îmbrăca în sutane, n-ar purta barele pătrate şi mantii lungi peste anteriu, n-ar fi 'reuşit să înşele lumea”: la fel şi militarii, cu uniformele lor strălucitoare, eu galoane, săbii de ceremonie, pinteni şi catarame de aur. Numai oştenii de meserie nu se deghizează când merg cu adevărat la război cu puştile pe umăr. Artificiile nu slujesc la nimic pe câmpul de luptă. De aceea regii noştri n-au mai căutat alte găteli auguste, ci s-au mulţumit să se înconjoare de oşteni din corpul, de garda M de mult fast, Aceste fantome înarmate. Toboşarii care merg înainte, legiuni Le care-l înconjoară, îi fac să tremure pe eei mai hntăvâţi complotişti ascunşi în umbră. Ar fi nevoie de o minte foarl subtilă pentru a considera ca pe un om oarecare p-Sultanul păzit, în superbul său serai, de patruzeci d» > mii de ieniceri. Este neîndoielnic faptul că de îndată ee vedem un avocat cu baretă şi robă ca dumneata, ne formăm imediat o părere foarte înaltă despre persoana lui. Totuşi, când eu exercitam funcţia de guvernator în Misiones, umblam singur, fără pază. Fără oşteni din corpul de gardă. E foarte adevărat că pe acolo umbla-seră fiii lui Loyola, care într-o sută de ani au reuşit să-l îmblânzească aproape perfect pe băştinaşi. Dintre ei n-avea să iasă nici un Jose Gabriel Condor Kanki. Şi dacă s-ar ridica în aceste locuri un nou Tupac Amara, ar fi iarăşi învins şi executat, aşa cum au fost la timpul lor răzvrătitul Jose de Antequera, incaşul răzvrătit, răzvrătiţii din toate timpurile şi locurile.

Aici, la Asuncion. Mi-am impus ca regulă a dreptăţii să urmez obiceiurile cu cea mai maro moderaţie posibilă. De asta mă iubesc şi mă respectă. Indulgenţa o la mine înnăscută. Dacă n-am găsit întotdeauna dreptatea, cel puţin mă adap la izvorul unei dreptăţi moderate. Dumneata nu crezi tot aşa? Cornetul a luat forma i'iiui semn de întrebare în faţa ochilor mei. Am păstrat tăcere. Cornetul a început să bâzâie din nou în gura lut don Bemardo:

Dumneata. Judecător de Rangul întâi. Descendent al celor mai vechi hidalgi şi conchistadori ai acestei Ame-rici Meridionale, după cum ne informează rapoartele sumare despre genealogia

dumitale: cel mai ilustru dintre bărbaţii aos-tui oraş atât prin cultură, cil şi prin râvnă, trebuie ^â ştii ceva despre promotorii, despre propagatorii acestor zvonuri iraţionale. Spune-mi, ro-gu-te, deschis, ce ştii despre aceste clevetiri. Prtvindu-l drept în ochi. I-am răspuns: Dacă n-aş şti. Ţi-aş spune, bătrân slugoi al Bourbonilor. Dar cum ştiu nu-ţâ spun. Aşa păstrăm pacea. Nu se modifică lucrurile. Nici delaţiuni, nici aminări în această zi neînsemnata şi în aJunul multor evenimente însemnate, căci. Deşi vurbitorul e nebun, cel care ascultă trebuie să fie cu scaun la cap. Cornetul trecu din nou la atac: Ca vrednic supus al Suveranului nostru, trebuie să contribui la menţinerea ordinii şi a bunei înţelegeri, a liniştii publice în această provincie. Viceregele Cisneros m-a prevenit asupra mulţimii de scrieri anonime potrivnice cauzei Regelui, care sunt trimise de la Buenos Aires la Asuncion. Un adevărat potop. Am încredinţat consilierului Somellera cercetarea acestor activităţi subversive. Ajută-ne şi dumneata în calitate de Sindic Procurist General.

Suflarea care îmi cerea stăruitor să fiu turnător îmi zgâria trompa lui Eustache. N-am mai putut suporta. Am luat cornetul. L-am vârât iute în urechea păroasă a guvernatorului. Am strigat cât mă ţinea gura: Răgetul de măgar năpârlit în veci la cer nu s-a suit! Guvernatorul a râs grozav de satisfăcut. Şi~a retras mina pe care şi-o sprijinise pe pântecul meu, parcă pentru a mă incita la mărturisiri şi a stimula evacuarea lor. M-a bătut pe umăr cu familiaritate. Ştiam eu c-o să-nţelegi lucrurile. Nu m-am îndoit că ajutorul dumitale o să fie foarte important pentru mine, prea învăţatul meu prieten. Acor-dă-mi-l mai departe, spre cinstirea iubitului nostru Suveran. Când cu râvnă iscodeşti, sigur fii c-o să găseşti, am spus ca să spun ceva. Şi el, nu atât pentru a răspunde la zicătoarea mea, cât pentru a deveni stăpân pe situaţie, şi-a întins aripa de catifea: de sub pelerina mea lesne nu e a scăpa! I-a căzut cornetul. A dispărut în labirintul palatului. O bună bucată de vreme am mers în patru labe amândoi pe sub masă. Încercând să ne împungem cu coarnele, să dăm cu copitele, să ne doborâm lovindu-ne cu crupele, într-un soi de tauroma-hie de-a buşilea. Până la urmă, prietenos, bun la suflet, Erou a ridicat triumfal din scuipătoare cornetul din care se

prelingea salivă. I l-a dus stăpânului cu o mişcare elegantă de toreador.

Aşa s-a terminat ultima mea întrevedere particulară cu guvernatorul Velazco, care nu mai avea mult pilă să fie arvincat în fântâna destituirii.

Ce-l zgomotul ăsta de fanfară, Patino? Excelenţa Voastră tocmai v-aţi întors de la plimbare. Dă-mi binoclul. Deschide larg obloanele. Trage toate draperiile. Cineva îşi agită braţele uite acolo. Strigă, cere ajutor. Nv poate fi decât ţintarul ăsta, Excelenţă, lipit de geam. Şterge geamul cu cârpa asta.

O placă de mercur se ridică deodată. Golful, portul, corăbiile profilate pe cer. Arca Paraguayului, abia ieşită din reparaţii, e gata de lansare. Cine ţi-a spus că lemnăria a putrezit complet? Aşa m-au asigurat calafagiii, dulgherii de corăbii, Stăpâne; de douăzeci de ani stă părăsită sub cerul liber, în bătaia ploilor, sub soarele arzător pe timp de secetă. Minţi! Vântul din nord aduce din când în când miros de catran fierbinte. Aud bătaia ciocanelor. Răsună uneltele în pântecul Arcei. Eu stau şi conduc lucrările, dând ordine celor mai buni meseriaşi ai mei, Antonio Iturbide, Francisco Trujillo, italianul Antonio de Lorenzo, meşterul indigen Mateo Mboropi. Văd Arca toată roşie şi albastră. Mascaronul de proră atinge norii. Acum e în sfârşit reală, definitivă! A treia reconstrucţie a Arcei Paraguayului. De trei ori refăcută, renăscută. O vezi şi tu ca mine, Patino? Cât se poate de complet, Stăpâne. Unde o vezi? Unde o aşezaţi înălţimea Voastră. Poate că nu vrei decât să-mi faci plăcere şi mă linguşeşti. Dacă ar fi aşa, Excelenţă, ocheanul prin care Înălţimea Voastră vă uitaţi ar fi tot un linguşitor josnic care vă arată ceea ce nu există.

Când voi reuşi să restabilesc navigaţia liberă. Arca Paraguayului va duce până la marc; însemnele Republicii înălţate în vârful catargului. Cămările pline de tot felul de bunătăţi. Uite! Alunecă pe şinele rampei de lansare! Plutește! Plutește. Stăpâne! Repetă ce-ai spus cât poţi tu de tare.

Pluteeceşte Slapăuâne

Văd tunurile pe covertă. Când au fost instalate? Tunurile sunt pe mal, Stăpâne, sunt bateriile care apără intrarea în port. Dar atunci, Patino, dacă tunurile nu sunt Pe puntea Arcei, înseamnă că nici Arca nu e unde e.

Ti 47] îvi! Stăpâno. Arca e uncie o vedeţi înălţimea Voastră. De et'-a încetat brusc zgomotul lucrărilor? Nu era docil i amara escortei, Stăpâne. Asta-l râu, stimatul meu secretar. Aud o tăcere foarte adâncă. Dă ordin comandanţilor de cazărmi ca, începând de mâine. Toate fanfarele militare să cânte iarăşi fără oprire de la răsăritul până la apusul soarelui. Ordinul vostru va fi executat. Excelenţă. Pe malul înalt, cât să întinzi mâna, portocalul execuţiilor. Uscat, cu crengile răsucite, cu trunchiul ca o crustă de chelbe. Cine-l santinela aia de pe mal care şi-a atâmat flinta de o cracă? Stăpâne, e flinta care-a rămas încrustată în pom de o groază de vreme. Dobitocul ăla şi-a pus acolo la uscat vestonul, cămaşa., eşarfa. Ce-l indisciplina asta? Să fie băgat la arest. Spune ofiţerului ck-şerviciu să-l dea o lună de carceră numai cu pâine şi apă. Îr putea să aibă mai multă grijă de uniformă. Stăpine, nu reuşesc să văd santinela neglijentă. Nu-l zăresc'bine hainele. Asta nu înseamnă că nu sini nişte zdrenţe. S-ar putea, Stăpâne. ca santinela să fie în costumul lui A'dam. Transmite ordinul, oricum.

[în Caietul personal)

De cealaltă parte a pinului Karâ-karâ, spălătoresele bat rufele pe mal. Cuiva băieţandri se scaldă goi. Unul din ei se uită încoace. Ridică mâna. Arată Palatul Guvernamental. Una dintre femei, făcându-şi cruce, ii aruncă în apă dându-l un brânci. Negrişorul se cufundă eu capul în apă. Femeile au rămas nemişcate. Ştiu ele ce fac. Mă văd călărind cerbul. Nu se înşeală. Ştiu că acest Eu nu este Supremul pentru care simt teamă-lubire. Această iubire-teamă ie permite s-o ştie. Silindu-le totodată să ignoreze că ştiu. Frica lor este întreaga înţelepciune pe care-o au. Să nu fie nimic. Să nu ştie nimic. Ca nişte i'âoarea-soarclui întunecaţi', durerea lor ic proiectează umbra în apă. Ce şt Hi ele de femure încrucişate, de cuvinteîncrucişate, de cruciade crucificate? Volume peste volume de ignoranţă şi de ştiinţă ies din gura lor ca fumul. Fumea/ă ţigări uriaşe în timp ce lovesc <-'^ băţul şi albesc mormane de rufe. Au ris luni întregi de

1WH] mascaronul de prova al Arcei pe care Matto Mboropl t-a cioplit în formă de cap de viperă-eîine. Daca vântui bate din fată

şi-i intră în gură, monstrul pictat latră cu urlete întrerupte de accese, de tuse foarte guturăită. Au râs ani de zile de acest animal pe care nu-l înţelegeau, de acest plânset pe care nu-l înţelegeau nici atât. Până când din mascaron n-a rămas decât o bucată de falcă.

De mult nu mai rid. Ştiu mai puţin decât înainte. Teama lor e mai mare. De la un mal ia celălalt, spălătoresele îşi aruncă de la una la alta. ca pe o minge, numele unui personaj fantastic. Apoi cântă. Cântecele lor ajung până aici. Ajung să facă spionaj, ca nişte porumbei mesageri pe care î-am trimis pentru dotarea armatei. O să mă duc, spun, să văd. O să mă duc. Spun, să aud, într-o după-amiază m-am apropiat de pârlu. Am întrebat pe o spălătoreasă de ce râde. Râsul ei s-a prefăcut într-o neîncredere uriaşă. S-a uitat în ochii mei clipind ca şi cum s-ar fi uitat la un necunoscut, ca şi cum eu. M-aş fi întors în copilărie. Din ce se naşte peştele? O întreb Dintr-un os foarte mic care înoată în apă, zice femeia Din ce se naşte maimuţa? O întreb. Dintr-o nucă de cocos care zboară prin văzduh, zice femeia. Şi cocoţ ierul? Cocbtierul se naşte din peşte, din maimuţă şi din nuca de cocos. Atunci noi dm ce ne naştem? Din bărbatul şi femeia care au scăpat suindu-se într-un cocotier foarte înalt în timpul Potopului, aşa zice părintele la biserică, Stăpâne. Dar maică-mea a fost o sfârieză, atât era de sprintenă şi tata, sfoara acestei sfârleze. Când s-au oprit amândoi şi s-au liniştit, m-am născut eu. Aşa se zice. Dar de ştiut nu se ştie, fiindcă cine se naşte nu Ştie că se naşte şi cine moare nu ştie că moare. Bine-ai roai brodit-o, i-am zis şi-am plecat fără să-mi mai pese de râsetele ei.

De-aş fi putut ajunge în după-amiaza asta până la Pârâu, le-aş fi întrebat dacă n-au văzut şi ele lăsându-se la. Pământ stolul de păsări oarbe la cinci după-amiazâ acum o lună, la trei zile după furtună. Le-aş fi întrebat dacă n-au auzit ţipând păsările alea venite dinspre nord. ^s ce bun? Nu ştiu nimic, n-au văzut nimic, n-au aurit nimic, Nu mai aud fanfara. Peste douăzeci şi şapte de minute va intra El pe uşa asta. Atunci eu nu voi mai putea scrie pe ascuns.

Chipul ca o hârcă mă observă cu atenţie. Imită mişcările mâhnirii mele. Îmi înfig unghiile în ceafă, apuc traheea care explorează vidul. Spectrul cu chip de mumie face acelaşi lucru. Tuşeşte. Râsul descompus mă izbeşte pe dinăuntru în cutia craniului. Va continua să mă observe chiar dacă mă voi obişnui să nu mă mai uit la el. Să-l ignorez. Să ridic din umeri. Să ridice şi el din umeri. Închid ochii. Închide ochii. Îmi închipui că nu-l aici. Nu; n-a plecat. Mă observă. Să-l distrug azvârlind în el cu călimara. Apuc călimara. Apucă şi el călimara. Era mai rău dacă i-o luam înainte. Bătrânul scheletic ar rămâne ţintuit, multiplicat, dănţuind în fragmentele de lună, de cercuri de sticlă aburită de sudoare. O ia spre ferestre. Îl pierd din vedere. Cu coada ochiului văd că mă vede. Monştri. Animale himerice. Fiinţe care nu sunt de pe lumea asta. Trăiesc clandestin în fiecare dintre noi. Uneori ies, se depărtează puţin pentru a ne păndi mai bine. Pentru a ne fascina mai bine.

Ce vezi în oglinda asta? Nimic deosebit, Excelenţă. Uită-te bine. Bine, Stăpâne, dacă vreţi să vă spun ce văd, apoi văd acelaşi lucru ca întotdeauna. Portretul lui Napoleon la stingă. Şi mai ce? Portretul cumătrului vostru Franklin la dreapta. Şi mai ce? Masa plină de hârtii. Şi mai ce? Vârful tăiat al aerolitului cu sfeşnicul deasupra. Nu-mi vezi faţa? Nu, Stăpâne, doar circa. Ce cârcă? Vreau să zic hârca pe care înălţimea Voastră aţi ţinut-o din totdeauna pe birou, pe bucata aceea de flanelă roşie. Întoarce-te. Uită-te la mine. Ridică-ţi fruntea, ridică-ţi ochii ăştia târâtori. N-o să-nveţi niciodată să te uiţi în ochii mei? Cum mă vezi? Pe Înălţimea Voastră eu mereu vă văd îmbrăcat în uniformă de gală, cu tunică albastră şi pantaloni albi de caşmir. Acum, pentru că tocmai v-aţi întors de la plimbare, purtaţi pantalonii de călărie de culoarea scorţişoarei, puţin încreţiţi între picioare de la sudoarea calului. Tricornul, Pantofii de lac cu catarame de aur… Niciodată n-am purtat catarame de aur şi nici vreun alt obiect de aur. Să-mi fie cu iertare, Excelenţă, toţi v-au văzut şi v-au descris CU o asemenea îmbrăcăminte şi înfăţişare. Don Juan Robertson, de exemplu, v-a pictat aşa. De aceea ţi-am poruncit să arzi mâzgălitura pictată de englez, în care m-a făcut, să apar sub o formă stranie, amestec confuz de maimuţă şi fetiţă supărată, sorbind dintr-o ţeava uriaşă ceai mate, care n-avea

nimic de-a face cu matele paraguayan; şi, colac peste pupăză, totul pe fondul unui peisaj din Hindustan sau Tibet, cu nimic asemănător cu câmpia noastră întinsă. Am ars portretul ăsta, Excelenţă, cu mâna mea şi în locul lui am pus clin nou, din porunca voastră, portretul domnului Napoleon, a cărui figură maiestuoasă seamănă atât de bine cu a voastră. Am ars portretul pictat de englez, dar au rămas hârtiile astea pe care i le-am sechestrat. Apare şi în ele pictat chipul vostru. Ce chip? Stampa Primului nostru Magistrat, pe care străinul a contemplat-o când a avut loc prima întâlnire cu înălţimea Voastră la ferma din Yby-ray. M~am întors, spune textual anglomanul şi am văzut un cavaler îmbrăcat în negru cu o mantie stacojie aruncată pe umeri. Avea într-o mână un vas pentru ceai mate de argint cu o ţeava de aur de dimensiuni neobişnuite şi un trabuc în mâna cealaltă. Sub braţ purta o carte legată în piele de vacă şi cu ferecaturi din aceleaşi metale preţioase pomenite mai înainte. Un băieţandru negru cu braţele încrucişate aştepta alături de cavaler. Chipul necunoscutului... Vedeţi, Excelenţă, neruşinarea străinului. Să vă numească pe Înălţimea Voastră Necunoscutul! Continuă, potlogare, fără să faci comentarii din proprie iniţiativă. Chipul necunoscutului era sumbru şi ochii lui negri foarte pătrunzători te ţintuiau cu o hotărâre neclintită. Părul negru ca pana corbului pieptănat pe spate descoperea o frunte mândră şi, căzând în bucle naturale pe umeri. Îi dădea un aspect demn şi impresionant, amestec de cruzime şi bunătate; un aer cave atrăgea atenţia şi impunea respect. Am văzut că Purta pantofi cu catarame mari de aur. Repet că niciodată n-am purtat catarame dte aur la pantofi şâ 'nimic care hă fie de aur în îmbrăcămintea mea. Un alt străin. Excelenţă, don Juan Rengo, v-a văzut şi el îmbrăcat în felul ăsta clnd, împreună cu tovarăşul şi colegul lui, don Marceli no Lonchăn, au venit în oraşul ăsta pe 30 iulie 1819, patru ani după exilarea anglomanilor. Stampă impunăloaie a Supremului Dictator! Scriu felcerii elveţieni în capitolul VI, pagina 56, a cărţii lor: Purta în ziua aceea costumul său reglementar, veston albastru cu galoane, mantie cafenie aruncată pe umeri, uniformă de general de brigadă spaniol... Niciodată n-am purtat uniformă de general de brigadă spaniol! Aş fi preferat zdrenţele unui cerşetor. Eu însumi am desenai hainele pe care'se cuvine să le poarte un Dictator Suprem. Aveţi

perfectă dreptate, Excelenţă. Slrăinaşii ăştia alviţeni ' şi englezi erau nişte ignoranţi. Nu şi-au dat seama că uniforma Supremului nostru era o uniformă supremă şi unică în lume. N-au văzut decât mantia cafenie, vestă, pantalon şi ciorapi albi de mătase, pantofi de lac cu catarame mari de aur... Neisprăviţii! Văd însemnele puterii mele în cataramele pantofilor. Nu se pot uita mai sus. Văd în asemenea catarame lucruri miraculoase: caduceul de aur al lui Mercur, lampa lui Ala-din. La fel de bine ar putea să mă picteze cu penele Păsării-eare-nu-se-aşază-niciodată. Înfăşurat în mantia 3ui Macabeu. Atingând podeaua cu pintenii de aur ai Marelui Vizir. Întocmai. Excelenţă! Asta au văzut strai-naşii ăştia. Cum mă vezi tu, te întreb. Eu, S.tăpine, văd prinsă de umărul vostru mantia neagră cu căptuşeală roşu-deschis... Nu, bădărane. De umăr mi-e prins halatul de noapte în care-o să-mi dorm somnul de veci, halatul. Ajuns acum o zdreanţă, halatul peticit care nu mai reuşeşte să-mi acopere goliciunea scheletului.

Caietul personal)

Negrişorul a ieşit iar la suprafaţă, stropind cu apa îuatâ în gură. Dinţii lui. Albi strălucesc în soare. Se

1 în sp suciox (mui (hui) în loc de stiiais (elveţieni).

Amestecă îndată cu ceilalţi copii. Cumetrele încep să bata iar rufele murdare pălăvrăgind. Negrişorui e ieit sclavul Jose Măria Pilar. Avea cam aceeaşi vârstă când l-am cumpărat împreună cu două sclave bătrâne. Santa şi Ana. Pentru ele am plătit mult mai puţin, dată fiind vârsta lor înaintată şi plăgile de care sufereau. Bătrî-nele s-au vindecat şi trăiesc. Îmi sunt credincioase pe viaţă. În schimb, negru i Pilar mi-a fost necredincios. A -trebuit să-l fac să se vindece de plăgile iui de tâlhar, ' trimiţându-l sub portocal. Praful de puşcă e întotdeauna cel mai bun leac pentru bolnavii fără leac.

Eu. Aici. Ajuns un spectru. Între negru şi alb. Intre cenuşiu şi nimic, vâzându-mă dublu în amăgirea oglinzii. Cei care s-au ocupat de aspectul exterior al persoanei mele pentru a mă ponegri sau pentru a mă ridica în slăvi n-au reuşit să se pună de

acord în ceea ce priveşte descrierea veşmintelor mele. Cu atât mai puţin în ceea ce priveşte trăsăturile mele fizice. IM ici nu-l de mirare, când eu însumi nu mă recunosc în fantoma mulatră care se uită la mine! Toţi îşi opresc privirile vrăjiţi la inexistentele catarame de aur. Care n-au fost decât de argint. Ultima pereche pe care am mai ajuns s-o port. înainte ca guta să-mi umfle picioarele, am dă-ruil-o libertului Macario. Copilul pe care l-am înfiat, Mul trădătorului fecior de casă Jose Măria Pilar. Pentru a nu rămâne împovărat cu moştenirea numelui purtat de pajul trădător, am poruncit să-l pună la botez numele Macario. L-am dat în grija sclavelor. Umbla de-a buşilea prin ţarină. I-am dat cataramele ca să se joace cu ele. Copilul Macario a dispărut. S-a estompat. Mai coirurei decât dacă l-ar fi înghiţit pământul. A dispărut ca fiinţa V1^- ca fiinţă reală. A apărut mult mai târziu înlr-una c'<n scrierile acelea mârşave pe care le publică în străinătate scribii migranţi. L-au răpit pe Macario din realiste, l-au despuiat de firea lui bună pentru a-l preface ln irealitatea scrierii. Într-un nou trădător.

Soarele apune după o ultimă explozie care aprinde

Soitul. Crengile portocalului sunt negre. Continui să-l

*ad cu mâna pusă streaşină! A ochi. Crengile lui se conii? – 3 fundă cu falangele mele. Gândurile triste l-au uscat mai repede decât oasele mele. Caricatură înţeleaptă. Mamă vitregă-natură, mai abil decât cei mai abili autori de afişe satirice. Închipuirea ta n-are nevoie de instinctul imitaţiei; până şi când imiţi creezi din nou. Închis în iţaura asta, eu nu pot decât să te copiez. Sub cerul liber, portocalul imită mâna mea numai pielea şi osul. E mai puternic decât mine, nu pot să-l transport pe foile astea şi să-l ocup eu locul pe malul abrupt. Negrişorul face pipi pe trunchiul lui; poate reuşeşte să-l readucă la viaţă. Eu pot numai să scriu; adică să neg viaţa. Să omor şi mai tare ceea ce e moi't dinainte. EU, portocal-pe-vine. Zăcând fără vlagă pe mindir. Muiat în propria mea sudoare-urină. Jumulit, cu penele căzute.

Drept în uşă, tot numai ochi, EL mă cercetează. Privirea lui se roteşte în toate părţile. Bate din palme. Una din sclave apare îndată ca din pământ. Adu ceva de băut, ii aud pe EL poruncind.

Ana mă priveşte cu ochi de (iarbă. EU n-am scos o vorbă. Îl aud pe EL spunând: Adu-l domnului o limonada rece. Glas batjocoritor. Puternic. Umple încăperea. Cade peste febra mea. Ploua „ui mine. Picături mari de plumb topit. Mă întorc în penumbra despicată de fulgere. Îl văd îndepărtându-se drept. În mijlocul furtunii care se deschide în calea lui Afară, noaptea stinge din nou lumina amurgului.

Ana intră cu paharul de limonada.

(Circulara perpetuă).]

IN IULIE 1810 GUVERNATORUL VELAZCO hotărăşte să joace ultima lui carte. Nu va mai paşte de aici înainte, cârmuirea nu mai are nici o pajişte, nici o lescaie. E secetă mare de ţechini. Rumegătorii din Consiliu îl sfătuiesc să convoace un congres cu scopul de a hotărî soarta provinciei. Viceregele Cisneros a fost răsturnat la Buenos Aires de o Junta Guvernamentală formată din patricieni creoli. Don Bemardo se şi vede hărăzit aceleiaşi soarte în mijlocul amarnicelor tulburări. Fuge să se refugieze pe o navă de război. Descoperă că sabordul n-are tunuri. Râul n-are apă ca să poarte corabia. Se întoarce la palat şi convoacă atunci câţiva reprezentanţi ai clerului, şefi, magistraţi, conducători ai breslelor, literaţi, vecini în-rădăcinaţi-dezrădăcinaţi. Bineînţeles, „imensa bestie” care este plebea nu-l admisă la consiliu. Conclavul se întruneşte, nu în Palatul Guvernamental, ci la episcopie, împrejurare grăitoare pentru pretenţiile clerului. Episcopul Pedro Garcâa Panes y Llorente tocmai a sosit de la curtea lui Joseph Napoleon. Se vede că e spe-riat de „zvonurile iraţionale” pe care guvernatorul i le-a oferit în loc de salut. Prelatul a adus şi el zvonurile lui de pe celălalt ţărm al oceanului. Pe de altă parte, vulpoii din Prima Junta din Buenos Aires au trimis ca nunţiu al noului sistem pe bărbatul cel mai bătrân şi hulit din toată provincia, colonelul de gardă civică paraguayan Espinola y Pena, care pretinde că are ordin să-l schimbe pe guvernatpr. Strălucită formă de a câştiga adepţi şi ce proastă afacere pentru para-guayeni este Revoluţia, dacă avea să constea în schimbarea lui Velazco cu Espinola. Prefigurare perfectă a ceea ce avea să se petreacă puţin mai târziu. A Sub

aceste auspicii, cei două sute de notabili se strunesc în viespar. Fără voia lor, acele marionete a” făcut oricum adunarea inaugurală a Patriei; în

U55]

Orice rău. E şi un bine. Răzmeriţa făcea să dospească aluatul, gata să fie pus la cuptor, nu însă şi acolo, în Paraguay, bineînţeles. Aşadar, dacă sunteţi de acord, iubiţi concetăţeni, proclamă purtătorul de cuvânt spaniol al guvernatorului fără cuvânt şi peste puţin timp şi fără autoritate, să recunoaştem chiar aici prin aclamaţii Supremul Consiliu de Regenţă al Coroanei şi să menţinem până una alta relaţii frăţeşti cu Buenos Aires şi cu celelalte provincii ale Vice-regatului. Dar cum Imperiul vecin. Brazilia-Portugalia. Abia aşteaptă. Momentul să înghită această preţioasă şi râvnită prof vinete, adaugă consilierul sarazin, şi-şi ţine trupele pe malul râului Uruguay, este cazul să facem o armată ca {să ne apărăm. Să arătăm cine suntem şi trebuie să fim, [evitând să fim subjugaţi de altcineva în afară de Suj veranul nostru legitim. Acesta a fost argumentul lui ' Ahile al adepţilor cauzei spaniole în cadrul acelei mi: – ^ cari. Scrie Julio Cesar în Comentariile lui.

Nequaquam! Am zis: Guvernul spaniol şi-a trai; traiul pe Continent. Cornetul guvernatorului-Intendenl a protestat; au protestat şi şoarecii speriaţi din congres. Episcopul şi-a exprimat în latineşte uimirea lui cu mitră. S-a sprijinit în cârjă. Cu crucea de pe piept m-a ţintuit tremurând de mânie: Suveranul Nostru Monarh continuă să fie Suveranul Spaniilor şi Indiilor. Cuprinzând toate Insulele şi Uscatul! Mare tărăboi d< debarcare. Am bătut cu pumnul în masă ca să-l potolesc: Pe fălosul monarh peste mare l-am trimis frumuşel la plimbare! Am strigat. Aici, în Paraguay Uscatul este voinţa hotărâtă a poporului de a-şi elibera ţara azi şi pentru totdeauna! Singura chestiune pe care o avem de hotărât este cum trebuie să ne apărau. Noi. Paraguayenii, suveranitatea şi independenţa faţa de Spania, de Lima. de Buenos Aires, de Brazilia, de orice putere străină care-ar avea intenţia să ne subjuge. Pe ce se întemeiază Sindicul Procurist General pentru a profera aceste opinii rebele? Chiţcăi un şoricel

simpatizant spaniol, Mi-am scos cele două pistoale. Iată argumentele mele: Unul pentru Femando al

Vll-lea. Altul pentru BuenosAires. Cu degetul pe trăgaci l-am somat pe guvernator să pună la vot moţiunea mea. A crezut că înnebunisem. Cu cornetul] a <>„urâ, cu glasul hodorogit, s-a. Bâlbâit: Dumneata ai făgăduit că mă vei ajuta în lupi a nntisubversivă! Asta şi fac. Izvoarele subversiunii sunt acum simpatizanţii spaniolilor. Şi ai celor din Buenos Aires. Clipea într-una fără să-şi revină. Ochii lui ieşiţi din orbite se plimbau de la cornet la pistoalele mele şi înapoi. Cer să se voteze neapărat şi cu orice preţ moţiunea mea, l-am somat după ce-am bătut din nou cu pumnul în masă. Mulţi au crezut că am tras cu unul din pistoale. Cei mai speriaţi s-au culcat la pământ. Episcopul şi-a îndesat mitra pe cap până ia bărbie. Guvernatorul făcea gesturi de înecat. Maşinăria adepţilor lui a începui să funcţioneze. S-a dezlănţuit tumultul cu strigătul: Trăiască Consiliul de Regenţă! Au adus urna-fântână pentru sufragiu. Sarazinii au aruncat acolo buletinele lor de vot. Strigând cât ii ţinea gura: Trăiască Restauraţia Instituţională a Provinciei! Guvernatorul şi-a” recăpătat glasul. În acel moment, după cum mi-a povestit mai târziu Jose Tomâs Isasi. Venind de la o petrecere populară care avea loc în apropiere, au intrat în sală prin surprindere un negru, apoi alt negru şi încă unul. Care alerga după o mască travestită în paiaţă. Strania mascaradă a tulburat adunarea făcân-du-l pe participanţi să creadă că e vorba de o halucinaţie. Se pare că negrul urmăritor a. luai unul din pistoalele mele, cel destinat regelui. A tras în paiaţa care fugea punându-se la adăpost printre peruci, până ce a câzutdupă scaunul guvernatorului.

Eu n-am văzut nimic din toate astea. Dacă ce po-' vesteşte trădătorul Isasi e adevărat, atunci ln.it» a de actori ambulanţi n-a putut fi altceva clecit un vicleşug., spaniolii din consiliu stabiliţi de curând în pentru a da peste cap adunarea. Pantomimă pot spune numai că a fost o reprezentaţie lieă de ceea ce s-a pus acolo la cale. Puţin; mai înainte, eu părăsisem adunarea de cu-letre din palatul episcopal, croindu-mi drum prin

F1. V7] i

Zarva care tulbura sala. Am ieşit în stradă speriind grămada de cloşti, cocoşi, claponi, clerici, magistraţi, literaţi invertiţi-travestiţi, care au rămas să joace teatru mai departe în jurul celor două pistoale ale mels încărcate cu argumente.

Puţin avea să le ţină triumful. Eu am luat cu mina oul Revoluţiei ca să facă pui la momentul potrivit.

(Scris pe margine. Slovă necunoscută: Ai vrut să-l imiţi aici pe Descartes, care ura ouăle proaspete. La lăsa să clocească sub cenuşă şi bea substanţa embrionară. Ai vrut să faci acelaşi lucru fără să fii Descartes. Nu-ţi era sortit să ai parte de Revoluţie la micul dejun în fiecare dimineaţă, împreună cu ceaiul mate. Ai transformat ţara asta într-un ou lustral şi expiatoriu care va cloci cine ştie când, cine ştie cum, cine ştie ce. Embrion a ceea ce ar fi putut fi ţara cea mai prosperă din lume. Cocoşul cel mai năzdrăvan din toată legenda omenirii.)

Am încălecat. M-am îndepărtai îh galop. Am tras cu putere în piept mirosul de pământ, de crâng încins de soare. Noaptea se năştea blând din străfunduri. Dangătul marţial al păsării-clopot în munţii Monorâ a adus puţină pace în sufletul meu. Am dat frâu liber calului, care a mărit pasul în drum spre casă, potrivindu-l cu ritmul gândurilor mele. Ideile le simţi venind la fel ca nefericirile. Pe drumul de -întoarcere la refugiul meu din Ybyray cugetam la ceea ce se în-tâmplase puţin mai înainte; la faptul că până şi în cele mai mărunte întâmplări intră în joc hazardul. Am înţeles atunci că numai smulgând acest soi de fir al hazardului din urzeala evenimentelor poţi face posibil imposibilul. Am aflat că a putea să faci înseamnă a face să poţi. În acea clipă un bolid trasa o dâră luminoasă pe firmament. Cine ştie câte milioane de ani rătăcise prin cosmos înainte de a se stinge într-o fracţiune de secundă. Citisem undeva că stelele rătăcitoare, meteoriţii, aeroliţii, sunt reprezentaţia hazardului în univers. Forţa puterii constă atunci, m-am gândât în vânarea întâmplării; să pui mâna pe ea şi s-o re-ţâi Să-l descoperi legile; adică, legile uitării. Există hazard numai fiindcă există uitare. Să-l supui la legea contra-uitării. Să trasezi contra-hazardul. Să scoţi haosul din improbabilul constelaţiei probe. Un stat învârtindu-se pe axa

suveranităţii sale. Puterea suverană a poporului, nucleu de energie în organizarea Republicii. În universul politic, statele se confederează ori explodează. La fel ca galaxiile în universul cosmic.

Primul obiectiv: să organizezi ierarhia în mijlocul anarhiei. Paraguayul ca centru al Americii Meridionale. Nucleu geografic, istoric, social, al viitoarei integrări a statelor independente în această parte a Americii. Norocul Paraguayului este norocul destinului politic american. Pagul a nechezat uşurel, ciulind urechile la posibilitatea asta, pe care el, credinciosul animal, o accepta dinainte. Se poate întâmpla să ne subjuge, i-am zis, dar trebuie să încercăm să-l împiedicăm. A sforăit adânc. Nu te terne de umbra ta, Paganini al meu. Va veni ziua când vei putea s-alergi în galop scăldat în soare, fără umbră şi fără teamă pe acest pământ al profeţiilor. Şi-a reluat pasul, mai liniştit, scuturând capul afirmativ, doar puţin jenat de zăbada al cărei metal a scrâşnit între măselele lui.

Am ridicat încă o dată ochii spre cer. Am Încercat să citesc cartea Constelaţiilor în lumina propriilor ei făclii. În această carte-sferă, care-l îngrozea pe Pascal, cea mai mare spaim; este că, în pofida luminii atât de puternice, există hazardul obscur. În orice caz, cea niai inteligentă dintre trestiile gânditoare n-a putut să-l bănuiască, nici măcar cu naiva credinţă în Dumnezeu, acest cuvânt atât de lung şi atât de confuz care se interpunea între gândirea lui şi univers; între ce ştia?! Ce nu ştia. Spune-mi, cumetre Blaise, tu, cel dintâi care-ai curăţat Ordinul câc spiritul iezuit, fără temeri Provinciale, spune-mi, răspunde-mi la următoarea în-rebare: ceea ce te înspăimânta cu adevărat în sfera nnnită al cărei centru este peste tot şi a cărei circum-ennţa nicăieri n-a fost cumva infinita memorie cu eare-l înzestrata? Memorie alt1 cărei legi au fost p. – mulgate de cosmos după ce-a ieşit din neant.

Memorie fără fisuri. Fără neglijente. De o maiv exactitate. In văzduhul înmiresmat de mentă şi. Paciuli răsună glasul cumătrului Blaise: Poate, poate. Astfel' omul, întors spre el însuşi, se întreabă ce este el în legătură cu ce există în afara lui.

Tu, metis cu duuu suflete, te simţi ca rătăcit în acest depărtat ţinut ai naturii. Îmbătat cie aroma sălbatică a unei idei. Aeur călăreşti în drum spre ferma la. Unde te retragi c într-o mânăstire a Sfintei Treimi. Te crezi liber. Mei-călare pe o idee: să-ţi eliberezi ţara. Dar te vezi in. Odată închis într-o -mică temniţă şi scriind la lumiiunei luminări, lingă meteoritul pe care l-ai captur şi acum e deţinut împreună cu line. Nu mă face K spun ce nu vreau să spun şi nu spun, cumetre p; sr;: guayan. Învaţă să-ţi apreciezi ţara, ţara ta, oavner. Tăi, lumea ta, pe tine însuţi. La justa lor valoare. ('.<? Este un om în perspectiva infinitului? Nimic, un nimic aflat între două planuri. Ce este deci la urma urmei omul în sinul naturii? Nimic, comparat cu infinitul; tot. Comparat cu neantul: un termen inu1; -mediar între nimic şi tot. Începutul şi sfârşitul tutun lucrurilor rămân ascunse pentru el într-o taină de rr pătruns. Haide, cumetre Blaise. Nu fi defetist! Pa. S mă duce la fermă. Tu vrei să mă prinzi în capca? Cuvântului şi să mă duci la Dumnezeu. ACEL CEVA care, după cum tu însuţi spui. Depăşeşte sfera şi prin urmare nu poate fi cuprins cu gindul. Nu fi mai puţin inteligent decât un cal. Doar nu erai aşa când vorbeai de lucruri concrete cum sunt iezuiţii, animalele., insectele, praful, pietrele. Tu însuţi ai râs de Descartes ca filosof. Descartes e inutil şi incert, ai spus. Există ceva mal absurd decât să afirmi că lucrurile neînsufleţite au umori, temeri, orori? Că lucrurile insensibile, fără viaţă şi incapabile de viaţă, au pasiuni-care presupun un suflet? Că obiectul ororilor lor este vidul? Ce-ar putea să existe In vid ca să li se poată face frică? Se poate închipui ceva mai ridicol '. ^u (cumetre, le-ai acoperit de acest ridicol, dar n-ai P^lu să-l ierţi pe Descart.es că a vrui, în filosofia lui, să se dispenseze de Dumnezeu, după ce acesta s-a învrednicit să dea lumii impulsul iniţial. Nu-l ierţi oî după aceea îl dă lipsă la apel pe Dumnezeu pentru totdeauna. A fost inventat de teama oamenilor în faţa neantului şi tu ai pretenţia ca această invenţie să rezolve totul? Nu vrei să-l treci cu vederea nimic, aşa-l?

Deocamdată nu mi-o gândul la Dumnezeu. Mă gin-dese cum să stăpânese hazardul. Să pun degetul pe zar. Zarul pe dedal. Sfi dau zor să scot ţara din labirintul ăsta.? (Pe margine. Sen., necunoscut: Ai excavat altui. Labirintul închisorilor subterane

pentru pungaşii de patricieni. Dar ai construit pe acest labirint altul şi mai profund şi mai complicat: labirintul singurătăţii tale. Jucător cu zarurile cuvântului: A ta singură-etate. A ta antichitate. Ai umplut, bătrân mizantrop, acest labirint al oroarei tale de vid cu vidul absolutului. Spongia solia… Asta-lbobâmacul pe care l-ai dat zarului pentru a pune Revoluţia în mişcare? Ai crezut că Revoluţia e opera unuia-singur-în-singurătate? Unul singur se înşeală întotdeauna: adevărul începe de la doi în sus…)

Ah, corector circotaş şi impostor! Ţara nu e totuna cu raţa; nu e o simplă inversare de silabe. Ţara este constelaţia pe care trebuie s-o situez, s-o măsor, s-o cunosc cu tainele ci cele mai ascunse, pentru a o putea conduce. Fac parte din ea. Dar totodată trebuie să rămin afară. S-o observ de la distanţă. Să-l simt pulsul dinăuntru. Strâng în pumn blestematul de zar.

Cind. la începui ui Dictaturii Perpetue, am văzut că-zând aerolitul la o suin de leghe' d-: > Asimcion. Am poruncii să-l prindă. Nimeni n-a înţeles atunci şi ni~ yn? Ni nu va hiu-lege vreodată sensul acestei capturi a ookcfului migrant. Dezertor-fugar a! Cosmosului. Ani poruncii să-l ia prizonier. Luni de zile o mică armata

U-Ku. S-lrau '?'. „. ' [lfil1 i-a căutat urma pe câmpia netedă din Chaeo. A fost nevoie să sape aproape o sută de metri ca să-] g-j. Sască. Câmpui lui magnolie se” întindea până departe de jur împrejur. Barieră de netrecut pe singurul drum care oferea cât de cât o probabilitate de a ieşi pe ascuns din ţară, drumul prin Chaco Boreal. Pe acolo a încercat să fugă negustorul francez Escoffier, băgat la zdup de mai mulţi ani împreună cu alţi escroci străini. În tovărăşia unor negri liber ţi. A trecui râul şi a ajuns în Gran Chaco. O negresă sclavă, care era gravidă, a vrut să-l urmeze, ca să nu se despartă de ibovnicul ei. Muşcaţi de vipere, urmăriţi de săgeţile indigenilor, bolnavi de friguri, negrii au murit unul după altul, până când n-au mai rămas decât fugarul Escoffier şi sclava. Câmpul de atracţie al meteoritului i-a supt până la groapa unde cei o sută de săpători excavau pămân-tul. Francezul n-a avut încotro şi s-a apucat să muncească alături de

ceilalţi, cât l-au ţinut puterile. Pe urmă a fost împuşcat şi aruncat în groapă. Sclava a adus la lumină pruncul şi a rămas să gătească pentru săpători. Aş fi putut lăsa meteoritul în locul unde căzuse; ar fi avut paznici buni în pustietăţile alea. Am preferat să-l ţin la loc sigur. N-a fost deloc uşor, Mai mult de o sută de oameni m-a costat transportul lui în lupta cu triburile feroce, cu elementele naturii, cu fiarele sălbatice, cu bolile, împotriva misterului 'teribil al hazardului, care nu accepta să fie supus. Viclenie şi ferocitate nemaiauzite. Numai când sclava şi copilul ei se puneau în capul caravanei, piatra parcă ceda şi se lăsa purtată prin pustiuri şi mlaştini. Muşcată de o viperă, sclava a murit. Piatra s-a oprit din nou, până ce copilul sclavei, transformat în mascota oamenilor, a început să meargă de-a buşilea şi să înainteze iîrâş-grăpiş, pe jumătate frate de lapte cu piatra. L-au aeroporeclit Tito. Ar fi ajuns cel mai bun adulmecător,. Dar a dispăru t şi el într-o noapte din tabără, poate răpit de indigenii payaguâes. Trecerea pietrei peste râu a durat mai mult decât călătoria lui Ulise pe marea homerică. Mai mult decât i-a trebuit lui Perurimâ să iasă din mlaştină când s-a pus să-' caute pe Carlos al IV-lea despre care Pedro Urdemaies - a dat de ştire că plutea pe smârcuri. Mai mult decât toate legendele astea a durat trecerea. Nu s-a găsit nici o ambarcaţiune sau plută în stare să suporte cele o sută de mii de ocale de metal cosmic. A scufundat flotile întregi. Alţi o sută de oameni s-au înecat în timpul interminabilei traversări. Ştrengăriile şi vicleşugurile meteoritului ea să. Nu înainteze s-au înteţit. Au fost trimise sute de sclave negre cu copii mici. Dar mirosul câinelui venit din cosmos era foarte fin: firea, indescifrabilă; legile lui, aproape la fel de inflexibile ca ale mele. Şi eu nu eram dispus ca pietroiul să-şi facă de cap, să ne facă să-l înghiţim toate nazurile. Până la urmă, cea mai mare revărsare a râultii Paraguay din ultima sută de ani a îngăduit efectivelor de grăniceri să-l târască pe afeturi de tun de fabricaţie specială, trase de o mie de perechi de boi şi de mai bine de o mie de soldaţi aleşi dintre cei mai buni înotători din armată, E aici. Meteorit-hazard pus în lanţuri, priponit de scaunul meu.

(Scris necunoscut: Ai crezut că în felul asia aboleai hazardul? Poţi ţine prizonieri în temniţă cinci sute de oligarhi trădători; până şi pe ultimul dintre antipatrioţi şi contrarevoluţionari. Aproape că ai puica afirma că Revoluţia e ferită de conspiraţii. Dar ni putea spune acelaşi lucru despre aceste infinite miriade de aeroliţi care brăzdează universul în toatx direcţiile? Cu ele hazardul îşi dictează legile, anulând verticalitatea Puterii tale Absolute. Scrii cele două cuvinte cu litere mari pentru mai multă siguranţă. Singurul lucru pe care-l dezvăluie este nesiguranţa l «- Teamă de om al cavernelor. Te-ai mulţumit cu Puţin. Oroarea ta de vid. Agorafobia ta drapată în negru, ca să se confunde cu întunericul, ţi-a veştejii minţileŢi-a ros spiritul pe dinăuntru. Ţi-a ruginit voinţa. Puterea ta cuprinde lotul, în afară de fierul vechi. Cu un singur aeroliî. Nu se face un suveran. E aici: fără nici o îndoială. Dar tu eşti închis cu el. Prizonier. Şobolan bolnav de fiutâ. Otrăvit cu propria lui otravă. Te sufoci. Bătrâneţea. Iniirma-etate, infirmitate;! De care nu mai scapă nici zeii. Ii-a venit de h; u-)

Oricine ai l'i. Impertinent corector al scrierii mele ai început să mă plictiseşti. Nu înţelegi ce scriu.? Nţelegi că legea e simbolică. Minţile sucite nu pot pricepe asta. Interpretează simbolurile literalmente. Tu faci aceeaşi greşeală şi umpli marginile colii cu suficienta ta batjocoritoare. Cel puţin citeşte-mă bine. Există simboluri clare-'simboluri obscure. Eu Supremul îmi pun pasiunea în joc cu sânge rece...

Cuvântuâ Supremul ar trebui să-l omiţi tel puţin pentru tine însuţi, măcar -atunci eînd vorbeşti, nu la suprafaţa, ci la subfata împuţinatei tale persoane; mai ales cind joci zaruri în papuci.

Nu mă întrerupe, repet. Eu Supremul îmi pun pasiunea în joc cu sânge rece pe orice teren. Ornul-poper. Lumea-rnulţime a înţeles limpede. În sufletul său unul/multiplu, epopeea de cinci ani pentru capturarea meteorului. Zavergiii. Zgârciţii. Înfumuraţii. Ira-j'ysii. Ingraţii, calomniatoriimânioşii, nemiloşii, no-eugetaţii. Aroganţii, ignoranţii? Unde găseşti dumneata conspiratori inteligenţi? M-au atacat ci', furie... M-au făcut nebun fiin'dcă am porum.it să fit adusă piatra-dementă căzută din cer. Unii axi

mers până acolo îneît să afinrte că o purtam pe umeri în 1< «de cap. Exces de cuvinte îndrăzneţe! Dar şi ei încercaţi să vâneze la noroc capul meu...

Înainte chemai la zavistie, acum eşti contra <'i, Ii atacau pe Supremul ea pe o singură persoană, fără a-şi da osteneala să facă distincţia între Pe'rsoonă-eorporală/Figură-lmpersonală. Cea dinţii poate înv bătrâni şi muri. Cea de a douae perenă, fără sfârşit. Emanaţie, captaţie a suveranităţii poporului, maestrul tulii! Or vârstelor...

Nelinişţea geniului tău. Prea e încurcai tot ce spui?

Am circumcis aerolitul. Tăierea împrejur în me':) ' e. ijuiis pentru a fabrica zece puşti în armurăria su «~ lui Cu e*e aLi ^Dsi: executate căpeteniile conspiraţiei din 1820. Nici un cartuş nu şi-a greşit ţinta. De atunci austile astea pun capăt convorbirilor eversoare. Lichidează dintr-un singur glonţ pe infamii trădători de Patrie şi de Guvern. Datorită preciziei lor, puştile astea continuă să fie cele mai bune din câte am. Nu se strică şi nici nu se încing. Pot trage o sută de cartuşe unul după altul. Materia cosmică nu se schimbă. Rămâne la fel de bună ca înainte, când se răceşte, după ce a avut de suportat cele mai înalte temperaturi din univers. Dacă eu aş putea culege aeroliţi aşa cum recoltez de două ori pe an porumb ori grâu, aş fi rezolvat problema armamentului. N-aş fi nevoit să umblu cu cerşeala pe la negustori şi contrabandişti, care-mi cer să le plătesc în aur, la greutate echivalentă, fiecare fir de pulbere. Acum nu se mai mulţumesc cu trocul armelor în schimbul lemnului preţios din ţară. Vor monede de aur. Idioţii!

Puştile meteoritice, arma mea secretă. Sunt cam grele. Trăgătorii slăbănogi nu pot trage cu ele. Fie-_care din puştile astea cântăresc nu mai puţin de o sută de ocale de metal cosmic. E nevoie de trăgători zdraveni. Numai că după meteoritul ăsta n-am mai putut vina altul. Una din două: ori cerul devine mai zgârcit decât contrabandiştii brazilieni de arme, ori captivitatea unui singur meteorit a abolit, prin intermediul unei reprezentaţii în acelaşi timp reală şi simbolică, irealitatea hazardului. Dacă e vorba de a doua pricină, atunci nu mai am a

mă teme de ambuscadele întâmplării. Atunci tu, cel care-mi corectezi nevăzut scrierile, mină care te strecori pe marginea şi printre rân-aunâe celor mai tainice gânduri destinate focului, n-ai dreptate. Te înşeli cu totul şi Eu am avut dreptate ln totul. Stăpânirea hazardului va permite neamului meu să fio cu adevărat inexpugnabil în vecii vecilor.

Asta s-a întâmplat fără să se întâmple. In momentul a «„la. Călărind pe pagul cu pas întins, cu faţa spre cerul ^nocturn, hotărirea mea era luată. În clipa aceea fn^ văzut din r.cu tigrul. Pitulat în hăţişul clin malul na>! Se pregătea să sară ca prima dată asupra cabotierului oprit la cotul împădurit al râului. În umbra velelor, oamenii din echipaj dormeau adâne în zăpuşeala de după masă. Pagul galopa cu frâul slobod, purtat de mirosul locurilor dragi. Ferma, casa parca se apropiau în întâmpinarea noastră.

Nu aveam să mă „mai mişc de acolo, până când aveam să iau frânele puterii. Pândă-observator. Capelă-tebaidă. Pustnic legat de soarta tării, in-am cantonat în coliba-ehilie în aşteptarea evenimentelor. Vor veni să mă caute acolo. Coliba mea era deschisă pentru iftrani, pantru gloată, pentru lumea-mulţime, pentru poporuâ-popor constituit într-o adunare clandestină. Asta, nimic ele zis, s-a înlâmplat întâmplându-se.

(Circulara perpetuă *)

Pe vremea aceea a venit Mannel Bclgrano, în fruntea unei armate. Avocat, intelectual, în ciuda profundelor sala convingeri în favoarea independenţei, a venit să îndeplinească ordinele Juntei din Buenos Aires. Să vâre cu forţa Paraguayul în ţarcul de vite al provinciilor sărace. A venit cu aceste intenţii, p.' care, într-o primă încleştare a luptei, pesemne că le-a crezut juste. A venit parcă îmbăiat de un vin făcut din gânduri imposibil de realizat. Ca de atâtea alte ori. A venit şi el însoţit de o legiune de migranţi blestemaţi; eternii adepţi ai anexiunii, care au slujit şi atunci şi mai târziu drept călăuze în invadările Patriei lor. Vin oţetit.

Când pătrunde pe teritoriul paraguayan. de pe culmea Dealului Fantomei, pe oare unii îl numesc Dealul Argentinienilor, scrie membrilor fantomatici ai Juntei lui din Buenos Aires: Am ajuns în acest punct cu ceva mai mult de cinci sute de oameni şi mă aflu în faţa

* „Citiţi cu mare atenţie fascicolele anterioare ale aceste1 circulare-psrpetue, în aşa fel îneît să aflaţi un înţeles conţinu'1 de fiecare dată. Nu vă aşezaţi pe margine, deasupra roţile: căci acolo hurducăturile sunt mai mari, ci pe axa gândirii mei? Care e mereu fixă şi se învârteşte în jurul ei înseşi.” (N<~! Li Supremului.)

1166J

Nui duşman puternic, vreo” cinci mii de oameni, iar _u259? Aiţii nouă mii. De când am trecut râul Tebicuary. Nu mi s-a oferit nici un paraguayan voluntar şi nici nu i-am găsit în casele lor, cum ne asiguraseră rapoartele [de la renegatul comandant paraguayan Jose Espinola y Pena]; toate acestea, la care se adaugă inexistenţa vreunei mişcări izbucnite până acum în favoarea noastră, ba dimpotrivă, ivirea în număr foarte mare a oştenilor gata să ni se împotrivească, obligă armata de sub comanda mea să considere că denumirea ei nu poate fi armată de ajutor, ci de cucerire a Paraguayului.

Comunicat scris cu mâna lui. Cum consemnează Tacitul din La Plata. Pe înserat, căpetenia armatei de ajutor-cucerire se retrage în cortul lui şi, fiind singur cu secretarul lui, spaniolul Roca, îi încredinţează intenţiile sale: • Duşmanii, sunt ca muştele, dar cu poziţia pe care o ocupăm cred că ar t'i o mare eroare să întreprindem vreo retragere. Cei pe care i-am văzut după-amiază nu sunt în majoritatea lor decât nişte mogâldeţe; cei mai mulţi n-au auzit în viaţa lor şuieratul unui glonţ şi de aceea ou îmi pun mare nădejde în forţa morală care se află de partea noastră. Hotă-rârea mea e luată şi nu aştept decât să ne ajungă din urmă divizia rămasă în ariergardă, ca să ordon atacul. In ziua următoare s-a ridicat un altar portativ pe culmea acestui înşelător Horeb, Capelanul armatei sale a oficiat o slujbă militară şi, după Tacit din La Plata, atâţ de aproape ajunseseră fizic şi

spiritual invadai Orii şi invadaţii, îneît soldaţii paraguayeni, cu pălăriile lor împodobite cu cruci şi luminări, au ascultat şi ei slujba îngenuncheaţi pe câmpie. Crezând că aveau să lupte Jju ereticii, adaugă Tacitul citând pe Deşteptătorul leo-Filantropic, i-a uimit marea minune că aveau să se lupte cu fraţii lor întru religie. Ar fi trebuit să adauge de asemenea că, atunci când a început hărmăaia şarjelor de cavalerie, mogilăcţclc dispăreau într-o su^ lare de pe -cai. Aceştia continuau să înaintezo ca un „• ay.net cu şeile goale, până ce mogâldeţele reapăreau

°”r” „ cu lăncile de takuara. Seoiînd strigăte salbalice, rupindu-le) iniile şi asurzindu-l. Târind toutl după ei.

Mogâldeţele catolice se luptă deci spălin-d patina în faţa mogâldeţelor diavoleşti. Trupele invadatoare au greşit socoteala şi. Cum se spune, ati încureat-o. Şeful invadatorilor comunică atunci guvernului său nechibzuit: Dumneavoastră nu vă puteţi forma o idee destul de clară despre ce se intâmplă aici; chiar pentru mine e greu să desluşesc lucrurile prin fumul dezastrului. După informaţiile dumneavoastră, ni s-nu dat asigurări că nu vom întâlni în drumul nostru mei o piedică şi că, dimpotrivă, cea mai mare parte din populaţia acestei provincii se va alătura efectivelor noastre1. Am dat, în schimb, peste un popor care îşi apără cu un entuziasm de-a dreptul delirant patria, religfa şi tot ce este mai sacru pentru el. Aşa se explică faptul că duşmanii s-au pregătit ea să mă poată alaca într-un mod incredibil, invingând greutăţi care păreau imposibil de învins, îneît numai văzându-l puteai să crezi că-l adevărul. Mlaştini formidabile, nuri ieşite din matcă, păduri imense şi de netret: ut. Tainurile artileriei noastre, toate au fost ea-nimic pentru ei. Căci entuziasmul, fervoarea şi iubirea de ţară; iu înlăturat şi au învins toate piedicile. Şi nici nu-l de mirare, dacă până şi femeile, copiii, bătrâvni şi toţi cei care se consideră copiii Paraguayului sunt gaia să suporte luat; 1 nenorocirile. Să-şi dea Inute bunurile şi chiar viaţa pentru patrie.

Spune asta după două bătălii singeroast; în care a fost complet. Învins. Până şi legionarii anti-paraguayeni care-l însoţesc pe Belgrano. Slujindu-l de călău/-» -de-alde Machain. Călcena.

Eehevarria, progenitura parazită a bătrânului Espinola v Pena. De-aâde Bâe/. V alţi îmbuibaţi anexionist! Nu şi iu ce explicaţii ^ dea amăgitului-dezamăgitu 1 ui Ki1 o.

N-am venit să retezdrepiurile acestui provincii.; 1 declarat în timp ce călăreţii paraguayeni virau după oi ultimele tunuri părăsite de invadatori. <am venit să vă invadez, concetăţeni ai mei: am venit să v; l; >. JtJfprotestat purtând drapelul alb al capitulării, pe «vilul râului Takuary. Şi-a luat obligaţia să părăsească imediat teritoriul provinciei şi a jurat pe Sl'ânta Evan-obelie să nu mai ridice armele împotriva ei. Jurământ pe care l-a ţinut cu religiozitate. Trebuie s-o spun spre cinstea lui.

Soldăţoii paraguayeni s-au lăsat convinşi. Cuvintele au obţinut, după bătălia de la'Dealul Argentinienilor şi Takuary. Ce n-au putut obţine tunurile. Şeful învins, în realitate triumfător, s-a îndreptai din nou spre locul lui de baştină. Armata biruitoare i-a escortat până ia treeîtoarea Paraua, după lungi conciliabule. Nerozii şefi creoli au acceptat cu generozitate tot ce solicitase învinsul, fără să-l ceară nici o reparaţie pentru imensele daune pricinuite Paraguayului îv. Pretinsa expediţie eliberatoare. Cavanas, şeful din Takuary, ajuns mai târziu un infam conspirator, n-avea pic de glagore ca. Să-şi dea seama ce se-ntâmpla şi ce se va-ntâmpla după aceea. Avea însă habar, cum să nu, de ceea ce convenea” intereselor lui. Principalul negustor de tutun din lavă nu aştepta privilegii acordate de regalişti. ci de unitaristii din Buenos Aires.

Moşierii care îmbrâcuseră uniforma militară aveau motivele lor să caute o înţelegere cu cei din Buenos Aires. Puterea regală nu mai era reală. Spaniolii au strălucit prin absenţă în aoea primă acţiune patriotică. Infanteria lor de ageamii s-a risipit, de Îndată ce s-a încins lupta. A fugit şi guvernatoul Velazeo, părăsind cartierul general din Paraguan. Ca nu cumva să fie recunoscut, şi-a schimbai uniforma de general de brigadă cu hainele zdrenţiroase ale unui ţâran. I-a dăruit pe deasupra ochelarii şi ţigarctu! De aur. Pe urmă s-a ascuns pe culmile din^CordHlera de Ins Muranjos. I-a lăsat pe paraguayeni să se descurce cum i-o tăia capul.

CU va timp uniforma iui strălucitoareu fost vă-^Uta în locurile cele mai primejdioase ak luptelor, indu-se fără irică. Apoi dispărând n vreme, ca să apară «» i nou în aât loc. pentru-a da curaj trupelor. O enigmă,

1 Pentru duşman, cât şi pentru şefii paraguayeni.

Până ia urmă au reuşit să-l faeă sa se adăpostească în spatele liniilor.” S-au minunat văzând viclenia şi curajul nebunesc, temeritatea cu totul neobişnuită a guvernatorului, fără cal, deghizat atât de bine sub înfăţişarea acestui om bărbos cu tenul întunecat, cu mâini bătătorite şi cu picioarele goale. Ochelarii şi ţigarelul de aur străluceau în soare. În primul moment Cavanas. Gracia şi Gamarra i-au cerut părerea; aşteptau de la el să Ic dea ordine prin semne. Prezenţa lui mută le răspundea cu mişcaţi ale capului, arătându-le invariabil tertipurile izbânzii. Numai după victorie, când guvernatorul a reapărut pentru a prelua comanda, deghizat cu hainele ţăranului, şefii au bănuit motivele reale ale imposturii. Cine eşti dumneata? Îl întreabă Cavanas. Sunt guvernatorul-lntendent, comandantul suprem al acestor trupe, spune cu trufie don Bemardo, scoţându-şi pălăria de paie cu boruri largi eare-l ascunde obrazul. Mai că nu-ţi vine să crezi! E domnul Guvernator în persoană! Se miră zâmbind Gracia. Ce întâmplare nostimă! Unde-aţi fost până acum, domnule Guvernator? Îi întreabă Cavanas. Pe înălţimi Le din Naranjos, observând evoluţia bătăliei. Da' tu de unde-ai ieşit? Îl întreabă pe ţăranul gol puşcă şi pe jumătate mort de frică. Eu... Bâiguie bietul om acoperindu-şi părţile ruşinoase eu mâinile. P2u venii... Eu venii doai cu să privesc puţintel hărmălaia asia!

Fapt o că şefului din Buenos Aires nu i-a fost prea greu să cucerească. Şleahta de soldăţoi-rnoşieri-negustori. Pe când trăncăneau ei ala bala. Portocala, păcăleala, gargareala, pe teritoriul paraguayan înainte de-a trece dincolo de Paraua, le propune să înceapă tratative pentru a dovedi că n-a venit să cucerească provincia, nici s-o subjuge ca altădată Bruno Mauricie de Zăbala în înţelegere cu iezuiţii. Declară c-a venii cu un singur scop: să aducă fericirea provinciei. Puiu' ca momeală în ehiigul undiţei un somn prăjit; arunca undiţa în pâr. Îul

Takuary. Rămâne pe mal. Aşteptând cu trestia într-o mină şi cu cheia de aur a liberului schimb nurnând în cealaltă. Proprietatea cheii este că trezeşte pot'ta de eî. Ştig, proprietatea momelii este că momeşu'-

? Şefii paraguayeni, rămaşi cu gura căscată, s-au prins în undiţă.' Şeful tutungiu vede printre reflexe cum îi surâde soarta. A dat norocul peste noi, mai bine nici nu visam! Comentează cu acoliţii lui. De ce să mai stâmim războaie, tind Sudul şi Nordul sunt totuna? Fascinaţie generală. Scopul e atins: să stai! A taclale cu învingătorul biruit. Putea fi făcut prizonier cu toţi acoliţii lui. Aici nu există învingători şi învinşi! Proclamă Cavanas. Belgrano i-a tras în piept pe învingători. Se arată mărinimos: oferă paraguay enilor unire, libertate, egalitate, fraternitate; comerţ liber, cu posibilitatea de a-şi vinde toate produsele în provinciile din Rio de la Plata. Nu vor mai fi porturi precise ori imprecise. S-a terminat cu monopolul celor clin Buenos Aires. A fost abolită regia tutunului. Ganiarra crede că l-a apucat pe Dumnezeu de picior. Toţi mâ-nâncă somnul transformat în peştişorul de aur. Toţi fumează pipa păcii. Soldăţoii paraguayeni.: e linr; pe buze şi-şi vâră mâna până la cot în tunica militară devenită surtuc negustoresc, glndindu-se c-o sa poată umbla cu ciupeli şi învârteli în afacerile cu tutun şi yerba mate. Peste focuri] e de la Takuary, Fe'omno profetizează unire şi libertate. Junta din Buenos Aires are grijă să-l dezmintă curând profeţiile. Paraguayenii Şi argentinienii fraternizează pe câmpiile.de.la Takuary încă înroşite de sânge, scrie Ju-lo Cesar al noslru. La Asuncion se răspândesc ştiri alarmante ale regaliştilor^: în primul moment, comunicatele despre debandada trupelor bourbonice, despre fuga guvernatorului. Acum ştirile despre armistiţiu aduse în goana calului. Ce se petrece aici? Fără a aştepta răspunsul, spaniolii îşi părăsesc casele Jn miez de noapte, deghizaţi în negri, luându-şi cu ei averile. Umplu şaptesprezece corăbii gata să fugă la Montevideo, unde regaliştn îşi păstrează încă intacte averile, la ordinele viceregelui Elio.

Bemardo de Velazco, care fugise numai cu ce-avoa ye ei, cmd s-a întors n-a putut să-mpiedice armistiţiul ^-cu atit mai puţin

înţelegerea cu Beleraro n şefilor uai seduşi Pe malul râului Takn'arv

Sosirea guvernatorului în tabără paraguayana, scrie Belgrano în Memoriile lui, n-a avut scopul de a potoli discordiile, ci de a împiedica propagarea germenului revoluţionar. De a-î devia pe Cavaiîas de la intenţiile lui sănătoase. Şi împreună cu el pe adepţii lui, Yegros şi cea mai mare parte a paraguayenilor. Belgrano a trebuit să precizeze: partidul negustorilor de tutun şi de yerba mate şi al moşierilor care îmbrăcaseră uniforma militară.

(în Caietul personal)? •

Semnarea acestui armistiţiu, atlt de contrar obiectivelor invaziei anexioniste şi intereselor din Buenos Aires, a echivalat cu punerea degetului pe rană, va spune mai târziu Tacit din Rio de la Plata. Chiar pe rana noastră, Tacit-General de armată. Şi tu ne vei invada patria; pe urmă te vei apuca să traduci liniştit Divina Comedie, invadând cercurile infernului imaginai de Alighieri.

Insişti cu încăpăţânare, lovind cu vârful bastonului de generalisim în dalele slabe ale Istoriei, continui să crezi că Belgrano a fost adevăratul autor al Revoluţiei din Paraguay, azvârlită ca o torţă în tabăra paraguayana. Sunt chiar cuvintele tale. Am fi putut să ardem cu toţii, „Tacit-General de Armată! Incepând de la 25 mai 1810, spui, de când tiparul ia o mare dezvoltare, mi-a fost mai uşor să urmăresc mersul evenimentelor, consultând presa periodică şi mulţimea de foi volante şi publicaţii care apăreau pe atunci şi ilustrând aceste mărturii cu manuscrisele pe care mi le-am putut procura, privitoare la aceleaşi evenimente. Dar, foarte curând, evenimentele se complică; presa nu ajunge să reflecte mişcarea zilnică a revoluţiei şi secretul începe să devină în mod necesar o regulă de guvernare; dar, cum se întâmplă întotdeauna, pe măsură ce misterul devine indispensabil, e nevoie să scrii totul pentru a te putea înţelege cu ceilalţi şi în felul acesta într-o bună zi posteritatea se află în posesia până şi a celor mai ascunse gânduri a! E oamenilor din cut şi poa^e studia mai bine misterul decât dacă V ar avea în faţa ochilor. Aşa mi s-a întâmpl; it mie

din clipa în care. Căutind o călăuză mai sigură decât presa riodică, am pătruns în arhivele Ministerului de război şi ale Guvernului, euprinzând perioada de după 1810 Primul fapt pe care trebuia să-l ilustrez era expediţia lui Bf? Lgrano în Paraguay, despre care se publicaseră puţine lucruri vrednice de a fi consultate, şi aproape toţi cei care vorbiseră despre ea eomiseseră erori grosolane. Vai, Taeit-General de armată i Consideri indispensabil misterul ca regulă de guvernare (Tratatul secret al Tripei Alianţe contra Paraguayului l-ai pregătit pe îndelete înâxe apusul soarelui şi miezul nopţii). Îţi pui toată credinţa în foi volante. În euvânful scris. Eşti dintre cei care cred – va spune mai târziu despre tine un om cinstit că atunci cind găsesc o metaforă, o comparaţie, oricât ar fi de rea, cred că au găsit o idee, un adevăr. Vorbeşti aşa cum te caracterizează just Idrebal bizuindu-te pe comparaţii, acest procedeu pueril al celor care nu judecă cu mintea lor şi nu ştiu să deiirs-'ască nedefinitul det'ât prin? Comparaţie cu ce a fost definit mai înainte. Arma ta! Este cuvântul, nu spada. Dizertaţiile tale istorice despre Revoluţie sunt pălăvrăgeli, nu discursuri. Aste ţi-a adus credit, bani, titluri, putere, aşa le judecă acest bărbat învăţat. Eu pot fi chiar ceva mai blând cu tine, căci eşti un băieţandru cindeu scriu aceste rânduri. Nu-l cu putinţă să fi fost de faţă în momentul în care Belgrano a azvârlit. Torţa Revoluţiei Eliberatoare'1 în tabăra paraguayană; ai fi spus în oi-lce caz „torţa c°ntrarevoluţiei liberticide”, de vreme ce a căzut în mâinile unor indivizi de teapa lui Cavanas, Gracia, Gamarra şi Yegros: atunci retorica ta de Arhivar-şef ar fi fost puţin mai aproape de realitatea ţii natura acelor fapte pe care ai pretenţia să le povesteşti cu Pălăria moale englezească trasă pe ochi. Asta îţi îngăduie să afirmi cu sânge-reee britanic, rcpetându-l pe Pungaşul de Somellera, că singura cauză adevărată şi „Mediata a revoluţiei paraguayene a fost inocularea P^ care paraguayenii au primit-o la Tukuary. Orice

S-ar spune, Tacit-General de armată, parcă eşti un veterinar de la regimentul de cavalerie, un furier de ia şcoala de călărie. Dacă admiţi că Dealul Argentinienilor şi Takuary au fost locurile unde s-a inoculat spiritul revoluţionar în Paraguay, atunci trebuie să admiţi, în calitate de mincinos sincer, că a fost vorba de o

însămânţare artificială şi că adevăraţii însămân-ţaţi au fost: invadatorii. De la mişcarea comunarzilor, armăsarii paraguayenl şi-au donat cu generozitate sperma şi nu pentru fabricarea luminărilor. Aici, luminările sunt făcute de femei. Una-l una şi alta-l alta. Sămânţa o păstrăm pentru altceva.

(Circulara j>erpeluă) înainte ele n se retrage dineoiu de Paranâ. Bt-lgrano i-a dăruit lui Cavanas ceasul lui. A donat şaizeci de uncii de aur, care în realitate au fost cincizeci şi opt. pentru a fi împărţite văduvelor şi orfanilor, celor care n-au fost în stare să suporte argumentele de plumb ale predicii arg'entiniene. Bineînţeles, pentru animalele moarte, pentru armele distruse, pentru bagajele pierdute nu s-au primit despăgubiri.

Dar nici bietul Belgrano n-a primit despăgubiri li* întoarcerea lui la Buenos Airas. Nu numai că nu i s-au recunoscut strădaniile. Dar nici măcar, ia urma urmei, succesele. Oare creiereloi fără materie cenujie din Junta li se părea puţin lucru că generalul expodiţionar putuse transforma o înfrângere militară într-o victorie diplomatică? Răsplata lui., un tribunal de război. În aceeaşi epocă în care a fost împuşcat franţuzul Liniers. la puţin timi) după ce a recucerit oraşul Buenos Aira-din mâinile invadatorilor englezi. Dar asta-l altă giscă intr-altă traista. Nu-n burta noasti-ă o să-neapă. Deşi m' lasă gura apă.

Între timp tulburările de ia Takuary. Notează din nou Julio Ce. Sar. au ajuns până la” Asuncion. Amplrfi” când ştirea ciudatului armistiţiu unei arma le invadatoare să s< mari onoruri.

H74J

Prin care se îngăduie retragă cu cele f'„

Eu am fost de la început cel mai înverşunat critic al acordului de la Takuary, unde, cu amabilitatea lui, Atanasio Cavanas aproape că face corp comun cu invadatorii învinşi. In urma stăruinţelor mele, în vremea aceea prietenul meu Antonio RecaMe dezlănţuie atacul împotriva lui Cavanas în Consiliu, arătând cât de absurdă a fost comportarea lui. În unanimitate, membrii Consiliului îi cer o explicaţie asupra adevăratelor cauze ale

capitulării. Comandantul tutungiu n-a dat şi nici nu putea da vreo explicaţie fără a se auto-cond'amna. Somaţia a rămas în aer. Îţi aminteşti textul acela, Patifâo? Da, Excelenţă; e somaţia din 28 martie 1811. Copiaz-o în întregime; e bine s-o cunoască satrapii mei de azi. Cei de ieri. Cei de mâine.

Consiliul era în acele zile bastionul cauzei spaniolilor, cum v-am arătat mai înainte; aşa încât scopurile mele erau altele, având bătaie mai lungă. Oul Revoluţiei se incuba lent în spuza acelor bivuacuri. Destul pentru azi cu circulara perpetuă.

Dă-mi ceasornicul ăla cu repetiţie. Care clin cele şapte, Stăpâne? Ăla pe care Belgrano i l-a dăruit lui Cavanas la Takuary; ăla care în clipa asta bate ora douăsprezece.

• V

(în Caietul personal).? • ' '• *'? A

AZI-NOAPTE M-A VIZITAT DIN NOU, MAI bine zis m-a atacat din nou negustorul de plante medicinale. De data asta fără tizane. Cu capul mai plecai decât de obicei. Tresărind când m-a văzut că scriu. A crezut, desigur, că fac socoteli în monumentalul registru comercial. Ce faceţi, Excelenţă? Vezi bine, Estigarribia. Când nu poţi face nimic, te apuci de scris. A încercat să-mi ia pulsul. Mina i s-a oprit în aer. Ar trebui să vă odihniţi, Excelenţă. Odihnă completa, Stăpâne. Să dormiţi, să dormiţi. A continuat să-şi mişte gingiile fără dinţi, de parc-ar fi mestecat praf. După o lungă tăcere, şi-a luat inima-n dinţi şi mi-a spus cu glas şoptit: Guvernul e foarte bolnav. Cred că e de datoria mea să vă rog să vă pregătiţi sau să luaţi măsurile cuvenite, căci starea voastră e pe zi ce trece mai rea. Poate că a sosit momentul să fie ales un succesor, să fie desemnat cineva în loc.

A spus toate astea dintr-o suflare. Nu mă aşteptam la o asemenea neobrăzare din partea unui om atât de pipernicit şi de speriat. Gând bărbătesc exprimat cu un firicel de glas. Ai stat de vorbă despre boala mea cu cineva? Cu nimeni, Stăpâne. Atunci pune-ţi lacăt la gură. Păstrează bine secretul. Şi-a sprijinit umbra de meteorit. Unii, Stăpâne, au intrat la bănuieli şi spun că vă

simţiţi foarte rău. Dar vă văd ieşind călare la plimbarea de după-amiază ca de obicei. Atunci cei care au îndoieli încep să se îndoiască mai puţin, iar cei care se îndoiesc vmai puţin îşi spulberă îndoielile. Prin grilajul de la poarta palatului lumea spionează pasul calului. Înconjurat de escortă, înaintând în sunet de surle şi răpăit de tobe. Lumea vrea să vă vadă pe Excelenţa Voastră! Drept ca de obicei în şaua de catifea roşu-aprins. Cum ştii dumneata dacă sunt chiar tr cel care merge călare pe calul pag? În după-amiaza t mi-a spus prietenul vostru Antonio Recalde că Fxcelenţa Voastră arată mai bine. Flecarul ăsta bătrân -si tine deloc gura! Dar dumneata, dumneata, care eşti'*medicul meu, mă găseşti de fiecare dată mai rău. F^ircă ai venit să dai brânci în groapă timpului meu, care e pe jumătate un cadavru. Cum pot să ştiu eu ca nu eşti înţeles cu duşmanii care mă înconjoară din toate”părţile, aşteptând să pescuiască în ape tulburi? Stăpâne, cunoaşteţi doar loialitatea mea, fidelitatea mea faţă de înălţimea Voastră. Nu-mi plec eu urechea la clevetirile astea! Vezi, Estigarribia, dumneata eşti ori un ignorant, ori un potlogar, ori eşti şi una şi alta. Nu ştii să cinsteşti încrederea pe care ţi-am acordat-o toată viaţa. Şi dumneata îţi baţi joc de mine? Şi dumneata îmi doreşti moartea? Nu, Excelenţă, pentru numele lui Dumnezeu! Şi nu-l o -mişelie fără seamăn ca dumneata, care eşti medicul meu, să-mi doreşti moartea şi să mă îndemni să-ţi fac. pe plac? Ei bine, află că n-osă-ţi fac pe plac. Dimpotrivă, Stăpâne, nutresc mai departe speranţa şi chiar credinţa că starea voastră se va îmbunătăţi cu voia lui Dumnezeu, care face minuni şi realizează imposibilul. Nu dau nici doi bani pe speranţele şi credinţa unor oameni ca dumneata, care-şi bat joc de cruce şi de agheazmă. M-am gândit numai, Stăpâne, că cineva trebuie să vă uşureze ae povara grea a Guvernării. Nu mă mai supăra cu bazaconiile astea. După mine va veni cine va putea. Deocamdată Eu mai pot guverna. Nu numai că nu mă simt mai rău; mă simt grozav de bine. cu mult mai oine ca înainte. Dă-mi hainele. Io să-ti demonstrez că minţi. \~

Nu yezi? Mă ţin pe picioare 'mai drept decât dum-eata şi decât toţi cei care vor să mă vadă ieşind de

C1 -cu picioarele înainte. Faţă de morţi recunoştinţă u mai p0rţi; nu_i aşa? Agta vre.? Gă ^ re1ragi? Gă aşa C Pensie? Nu> Excelenţă! Ştiţi doar că nu e deloc cât? *? AJ. Tceva ne-am pute. A dori toţi paraguavenii degarrK- ^ veşnic Pentru binele Patriei? Vezi, 'Esiinoia, nu spun că într-o? I n-o să mor şi Eu. Dar când va fi acea zi de la mine nu vei şti, iar cum va arăta nu de la mine vei afla. Moartea nu ne cere s-avem o zi liberă. O s-o aştept aici, aşezat la birou şi lucrând. O s-o fac să aştepte în spatele jilţului meu cât va fi nevoie. O s-o ţin de planton până când îmi voi spune ultimul cuvânt. N-o să poată nimeni locu ciomagul cadavrul meu, ca să vadă dac-am muri; sau nu. N-o să-mi încărunţească părul în mormânt

M-am îmbrăcat lipsindu-mă de ajutorul lui. Negustorul de plante medicinale a gesticulat: a dat din mâini, a îmbrăţişat aerul viind să susţină un spectru. În schimb, chiar el era gata-gata să se prăbuşească. Am trecut în birou. Am scris biletul pentru Bompland. Fă-l s-ajungă la San Borja, dacă mai e acolo. Trimit-: un curier mai iute ca vântul. Dacă se poate, să se-n-toarcă înainte de a fi plecat. Leacurile francezului ce! Puţin mă calmau cu ani în urmă. Înschimb, ierburile dumitale îmi agravează boala. Ce-au putut face ca să-mi aline guta militară şi trânjii civili? Ei, domnule protomedic, ce mai ai de spus? Mă ţii cât e ziua de lungă cu piciorul legat de tavan, cu şezutul în sus. Făcându~mă să caut poziţia imponderabilă a nălucirilor. Datorită dumitale, veşnicia mă va găsi într-o rână

Fierturile dumitale nu m-ar putea face să mâ simi mai rău decât acum. Nu-mi vor curăţa intestinele suspendate în aer, asemeni grădinilor din „Babilonia. Fiii-mănii mei fac să scârţâie bătrânele lor i'oale zdruncinate de greutatea aerului pe care au fost nevoiţi să-l ii'„ haleze/elimine. Din locul lor dintre coaste s-au ÎÎV tins pe mai mult de zece mii de leghe, pe sute de mi. de zile. Au dezlănţuit potopuri, furtuni, suflarea c&^li-a pustiurilor. În materiile lor naturale respiră un coif politic, statul. Ţara întreagă respiră prin plămânii aco' tui EL/EU. Iertare, Excelenţă, nu pricep prea bine cuvine asta cu plămânii acestui EL/EU. Dumneata.»?' Vicente, niciodată nu pricepi nimic, ca şi ceilalţi c altfel. N-ai putut împiedica plămânii noştri să se tra^ forme în două pungi

membranoase. Eşti un biet °' neştiutor! Cu atât mai rău cu cât dumneata vei fi stl unuia dintre cei mai mari generali ai ţării flstre Dacă mi-ai fi apărat sănătatea cu strategia H tarc'copiată după acest descendent al dumitale. Care Tapărat-recuperat ţinutul El Chaco luptând cu ghia-ele? I cu dinţii şi smulgându-l de la descendenţii lui Bolxvar, m-ai fi făcut bine până acum. Ţi-ai fi cinstit profesia. Arta vindecării e şi ea o arta de război. Dar. In orice familie, unii sunt isteţi, alţii-s nătăfleţi.

Dumneata, erou al protomedicinii, n-ai reuşit să-mi lecuieşti niciunul din beteşuguri. Sunt atit de rablagit şi plin de spărturi, că-mi ies maţele prin toate părţile. Intri şi mă anunţi: Guvernul e foarte bolnav! Crezi că nu ştiu? Protomedicul meu nu numai ca nu mă vindecă. Mă omoară, mă face să pier în fiecare zi. Îmi aduce presimţiri, temeri ale unei protoboli de mult lecuite. Profetizează chinurile pricinuite de moarte înainte ca ea să vină, când a şi trecut. La fel face şi cu alţi pacienţi sau zăcători-m uri lori. Santinela postată la uşa mea şi-a îngropat azi-dimineaţă mania, nevasta şi doi copii. Pe toţi i-ai îngrijit dumneata. Reţetefe dumitale au îngropat mai multă lume decât ciuma. La fol ca predecesorii dumilale, Rengger şi Longchamps.

Cât despre mine, invăţatule Esculap, nu mi-ai prescris, în fierturile dumitale, laba stingă a unei broaşte-îestoase, urină de şopârlă, ficat de tatu, singele scurs dm aripa dreaptă a unui pui de porumbel alb? Bazaconii! Leacuri băbeşti! Ca să mă faci să niănânc un melc îmi prescrii în chip misterios: Porunceşte să-l prindă pe acest copil al pământului care se târăşte prin tannă, lipsit de oase. de sânge. Purtându-şi casa în ^Pmare. Pune să-l fiarbă. Bea supa pe stomacul gol. Are „rmă P°ti să mănânci şi carnea. Dacă sănătatea mea ^F ti depins de aceşti bieţi melci yatytases. M-a. Ş fj acut bine pâna acum. Colica e îndrăgostită mai de-jn.' (de. Măruntaiele mele. Ce-mi prescrii dumneata

Praf rt a^a asta? N'Ci mai muU nici mai putin dedl pră't 1 cxcremenle de şoarece, de şopârlă de munte, f°C de iemn de băcanCrezi c'-° să mil las cu asemenea amestecuri? Bănuiesc că-l de

UT9] ajuns prezenţa dumitale ca să mă-mbolnâvesc. Clomr, uv protomcdic: când văd apăiind deodată peruca dumi-tale buclată, favoriţii dumitale încărunţiţi. Sclipirea ochelarilor dumitale în penumbră, craniul dumitale enorm purtat de nişte picioruşe de libelulă, sar din pat şi-o iau spre latrină. Ca să nu mai vorbesc du expresia asta de suficienţă nesociabilă a enormului dumitale cap de pitic: Ca-ron trăgând la raimin barca lui funebră, la nivelul podelei. În jurul mesei nieie în jurul patului meu, zi şi noapte.

Acelaşi lucru mi s-a întâmplat cu Rengger şi Lung-champs *. Am fost tratat de ei cu o neglijenţă ireme-

* Doctorii Juan Rengger şi Marcelino Longchamps, originari din Elveţia, au ajuns în UU8 la Buenos Aires, unde s-au împrietenit cu celebrul naturalist Aime Bompland. Fără a presimţi ce-l aştepta, pe el însuşi în Paraguay, având în vedete situaţia politică incertă care domnea în bazinul Rfo de la Plata, învăţatul francez i-a sfătuit pe tinerii săi prieteni elveţieni să-şi încerce norocul în Paraguay. Călătorii au constatat că „Regatul TeroareP, cur» fusese zugrăvit de ai ţii, era în realitate o oază de pace, în izolarea sa stricta şi sălbatică. Au fost primiţi cu amabilitate de Supremul, care le-a făcut tot telul de înlesniri pentru cercetările tor ştiinţifice şi exercitarea profesiei lor, în pofida experienţei dure pe care-o avusese cu câţiva ani în urmă cu alţi doi europeni, fraţii Roberteon. Cum se va vedea ceva mai încolo. Dictatorul Perpetuu i-a numit pe elveţieni medici militari ai cazartnelor. Şi închisorilor, unde au îndeplinit şi rolul de medici legişti. Juan Rengger, căruia Supremul îi spunea „Juan Rengo (Şchiopul): din pricina foneticii nuineiul său de familie şâ fiindcă în realitate era şchiop, a ajuns până îa urmă medicul său personal. Dar. Din. Pricina bănuielii că elveţienii păstrată relaţii ascunse cu duşmanii luţ din _ cele „douăzeci de familii aurite”, prietenia Diciatorului faţă de fi o-a transformat într-o surdă şi erescânriî animo-citate. Au fost nevoiţi să părăsească ţara în 1825. Doi ani m» 1 târziu au publicat Eseu istorie despre Revoluţia din PtnaguQf prima carte din câte s-au scris despre Dictatura PerpeW* Tradusă în mai multe limbi, a obţinut un mare succes 1 ţ «trăinătate, dar a fost interzisă în ţară sub ameninţarea d d e

Te, dar a ot teă î ţ b ameţ 0 pedepse foarte aspre de către Supremul, care-a considerat”0 diatriba insidioasă împotriva guvernării lui şi un „sac jif minciuni”. Scrisă în franceză (prima parte) şi în gcrmP (partea a doua), se poate spune despre cartea lui Ren? Ser ^ Longchamps că este cartea „clasică” prin excelenţă e această perioadă istorică ă vieţii paraguayene: Cheie şi indispensabile pentru a pătrunde in. Mi. Sterin.'tsa militai e făclie

Bilă îmi examinau beteşugurile cum ai cerceta

7eala unui covor. Nu ştiu de ce te-am numit pe

H mneata medicul meu personal, don Juan Rengo?

M-am răţoit odată la el. Ce păcat să nu poţi avea l-Huri de tine, ca Napoleon, pe un Corvisart! Poţiu-nile lui magice îi îngăduiau Marelui Bărbat să-şi păstreze dimineaţa intestinele curate. Nu aştept de la dumneata să-mi deschizi canalul coledoc şi să-mi faci intestinele de catifea, cum îşi dorea Voltaire. Şi nici nu pot să beau mari cantităţi de aur potabil, aşa cum făceau regii din antichitate pentru a-şi întârzia clipa sfârşitului, cum am citit undeva. Nu pot să mănânc piatra filosofală. Nu aştept de la alchimia dumitale de negustor de plante medicinale secretul tizanei imperiale. Dar cel puţin ar fi trebuit să încerci o mai modestă băutură dictatorială. Ti-am cerut oare să-mi redai tinereţea? Ţi-am cerut oare să mă faci iarăşi bun de vână, să dai mădularului meu vigoarea de altădată? Nu le-ar cere altceva tuturor zeităţilor universului hodorogii cu un picior în groapă, zdrenţăroşi, murdari, gârboviţi, cinici, ştirbi şi impotenţi. Nu asta aştept de la dumneata, stimatul meu Galenus. Virilitatea mea şi dumneata ştii asta, e de alt soi. Nu se sfârşeşte cât ai zice peşte. Nu asfinţeşte. Nu îmbătrî-neşte. Îmi păstrez energia cheltuind-o. Jivina încolţită ^f ^înători ştie o buruiană de leac; după ce-o mă-nmcă, săgeata care-a rănit-o iese din trupul ei de parcă nici n-ar fi existat. Câinele pornit pe urma vânau ui ştie şi ei 0 buruiană care-l lecuieşte de zgârie-turile şi de muşcătura colţilor de tigru. Dumneata, don tu>„ • enş°' Ştii mai Putine lucruri decât jivina hăi-car Ş1 dedt câinele de vânătoare. Medic adevărat e cel

sifih°Ut Prin toate bolileDacâ are de vindecat mai -t-'- „m> lepra de toate feluriîetrânjii, e nevoie 'intu sa fi suferit de aceste boli.

Enişmatica man In lumea americană: şi. Totodată. În şi mai guayană t persollalitate a celui care a făurit naţiunea para-p» terii Ahc/Voin*ă de fier în exercitarea aproape mistică a? Absolute. (Nota Compilatorului)

Dumneata şi tovarăşul dumitale Longchamps m-ati transformat într-un ciur. Voi doi aţi omorât cu poţiu'_ nile voastre mortale jumătate din soldaţii avmatei mele N-aţi mărturisit asta chiar voi în pamfletul pe care l-aţi scornit şi l-aţi publicat doi ani după ce eu v-am expulzat din ţară? Aţi vrut să mă defăimaţi ca plată pentru ospitalitatea şi toate hatârurile pe care vi le-am făcut de prost ce-am fost. Aţi scris în procletul ' ăsta că temperatura are o mare influenţă asupra stării mtlc de spirit. Când începe să sufle vântul din nord, citesc, accesele lui devin mult mai frecvente. Vântul ăst, foarte umed şi de o căldură, sufocantă îi afectează p<-cei care au o sensibilitate excesivă sau suferă de blocarea ficatului ori a intestinului gros. Când vântul ăsta suflă fără întrerupere, uneori mai multe zile la rând. la ceasul siestei peste sate şi pe câmp domneşte o tăcere mai profundă chiar decât tăcerea de la miezul nopţii. Animalele caută, umbra copacilor, răcoarea izvoarelor. Păsările se ascund în frunziş; pot fi văzui: bătând din aripi şi zburlindu-şi penele. Până şi insectei îşi caută adăpost printre frunze. Omul devine molâu. Îşi pierde pofta de mâncare. Transpiră şi când stă p> loc şi pielea i se usucă şi se face ca pergamentul. Adăugaţi la toate astea durerile de cap şi faptul că în cazi-; persoanelor nervoase pot surveni crize de ipohondri'*-Când e stăpânit de astfel de crize, Supremul se închid zile întregi fără să stea de vorbă cu nimeni şi fără s; > mănânce nimic, ori îşi descarcă mânia asupra celor care-; ies în cale, indiferent ce sunt: funcţionari civili, of iţei” ori soldaţi. Atunci îi împroaşcă pe toţi cu vorbe ck' ocară şi ameninţări la adresa duşmanilor lui reali sau imaginari. Porunceşte să se facă arestări. Dă pedeps*-' grele. În clipe atât de furtunoase, ar fi pentru el ^ nimica toată să pronunţe o sentinţă de condamnare ^ moarte. Ah, bacalaureaţi helvetici! Ce bufonerie pli113 de răutate! Mai întâi îmi atribuiţi o

sensibilitate ex<> sivă. Pe urmă, o perversitate extremă, care fac^; ' vântul de nord instigatorul şi complicele meu. În sfâi>

1 în loc de pamflet. În sp., libelula în loc de libelocotiţi etica profesiunii voastre dezvâluindu-mi fCrle M-aţi văzut voi trăsnind oamenii cu sentinţe 'condamnare la moarte într-o asemenea stare ori plicind pedepse grele, cum spuneţi? Pentru că sin-teti niste mincinoşi, falşi şi cinici, ar fi trebuit să fi ti executaţi. O meritaţi tu vârf şi îndesat. Aţi avut parte în schimb de o primire amabilă şi călduroasă, chiar în bătaia cea mai năpraznicâ a vântului din nord. Şi la fel în bătaia vântuJui uscat şi plăcut din sud, atunci când. După cum spuneţi voi, cânt, dansez, rid singur şi vorbesc fără încetare cu nălucile melc personale, într-o limbă care nu-l de pe lumea asta.

Ah, nevrednici compatrioţi ai lui Wilhelm Teii! Nu m-aţi sfătuit voi să-mi expun tricornul pe un par în Piaţa Republicii, ca să primesc zilnic salutul colectiv? Dacă m-aş fi pretat la o asemenea bufonerie, de neconceput în ţara asta de cetăţeni demni şi mândri, voi aţi fi fost cei dinţii care-aţi fi acceptat de bună voie o asemenea ceremonie de supunere, pe care eu am respins-o cu minie din capul locului. În cazul foarte puţm probabil că aţi fi refuzat, precum Wilhelm Teii «asemenea umilinţă, n-aţi fi putut niciodată să nimeriţi mărul aşezat pe creştetul meu. Dar capetele voastre ar fi căzut ipso j'aeto sub securea călăului.

Ah, ipocriţilor! Sunteţi în stare să vă puneţi ouăle m cuib străin. Păsări prăpădite, nu puteţi ieşi să bateţi «fele pe cadranul de sub pin tecul meu. Las deoparte numărul fără soţ de pilule pe care trebuie să le-nghit lr> momentele cu soţ; prescrierea unor zile ale anului Pentru puncţii şi luări de sânge cu lipitori şi lilieci «• esaţi; fazele lunei pentru dizme şi emelieuri. Ca

L. CUm luna ar Putea regla fluxul şi refluxul intestinelor mele! Exa8'erăm' iluştri încornoraţi. Eu aş spune mai? Un Pentaşon de forţe guvernează corpul tuÂ al cărui corp mat ('riaî sfnt eu '? CaP-omnlptvoinââMemorie. Asia e magistratura cru ^f? Org «nismului meu. Dar se Intâmplă un lueu 1”: °ţdeaunt* Pentagonul funcţionează în ar-stările alternative de flux-

eonstipatie. Ploaiek: seceta, care periclitează sau sporesc recoltele. Nici ip (J. Hondru. Nici mizantrop, stimaţii mei meteorologi. Orice caz. ar fi trebuit să spuneţi slăbiciune, fiere ne^' gră. Cuvinte medievale. Desemnează mai bine medievalele melc boale. N-o să-mi pierd timpul în discuţii sterile. Să revenim la fapte. Ştiţi voi de ce pasările şi toate speciile de animale nu se îmbolnăvesc şi trăiesc normal cât le e dat să trăiască? Galenii elveţieni s-au lansat umândoi deodată într-o dispută nesfârşiiă în franceză şi în germană... Nu, stimaţii mei Esculapi. Nu ştiţi. Luaţi aminte şi ascultaţi ce vă spun. În primul rând. Pentru că animalele trăiesc în sinul naturii, care nu ştie ee-l aceea mila ori compasiunea, izvorul tuturor relelor. În ai doilea rând,. Pentru că nu vorbesc şi nici nu scriu ca oamenii; mai ales. Pentru că nu scriu calomnii ca voi. În al treilea rând. Pentru că păsările şi toate speciile de animale şi toate vieţuitoarele îşi fac nevoile atunci când e nevoie. Un graur care trecea în clipa aceea la mică înălţime lăsă să cadă un găinaţ fumegând, care i se lipi lui Juan Eengger pe creştetul capului. Ei. Vezi că am dreptate, i-am spuselveţianului. Ai. Văzut că graurul ăsta n-a «minat clipa M n-a ales locul cel mai potrivit pentru a-şi deşerta în lest inele şi s-a întâmplat ce trebuia *â ^ î*1” tâmpie. Omul, în schimb, trebuie s-a. Ştepte mii de ocupaţii neghioabe nu-l tulbură, cum bură mie în clipa asia funcţionarea regulată taielor. Amândoi s-au bâtbâit din nou. Intr-un pină te îmi tul mărun duo; R

Cele două limbi ale lor, pentru a-si cere scuze. Mi- «lU cerut stăruitor prin gesturi să nu mai pierd timp' dacă aveam nevoie să mă duc la latrină. Nu, domn1' lor; fiţi fără grijă. Guvernul Suprem îşi exercita pu' terea şi asupra intestinelor. EU EL avem înăuflt>l_ timpul nostru bun şi timpul nostru rău. Nu depinoel^ de schimbarea vmturilor. de anotimpuri sau de tat<^', lunei. Puţin a lipsit, iluştri smintiţi, să transform» 1': vântul de Nord în adevăratul Dictator Suprem al acel'J ţări. Ca asta şi multe altele, aţi născocit minciuni <-'> l aţi avut chef despre sistemul, meu de guvernare. ^ care voi l-aţi calificat: Cel mai generos şi irvi. U11'1' i

Câte există pe fata civilizată a pământului', cât d.) n v_aţi bucurat de protecţia mea. Când v-ara ex-tirt? °at m' sfârşit,

pentru voi care eraţi de-acum departe? U nărnântul ăsta care v-a adăpostit cu bunăvoinţă şi ilt mai bine îecit ar fi cerut-o buna cuviinţă, acest „• steni s-a transformat' în sumbrul Regat al Teroarei, făurit pe urmă de fraţii Robertson după calapodul pe care voi l-aţi construit cu diatribele voastre. Din drojdia asta se hrănesc poveştile, romanele foileton de tot felul, pe care le scriu in^r-un târziu graurii-stxibi. Hâr-tii murdăx-lte de infamii pvust digerate.

Dumneata. Juan Rengo, ai fost cel mac mincinos şi josnic dintre toţi. Ai descris închisori şi -hinuri de nedescris. Ocne care ajung cu labirintul lor -le temniţe până în pragul cabinetului meu. Labirint copiat după acela pe eare~a pus să-l sape în piatra Dionysos din Siracuza. Ţi-a fost milă de condamnaţii ia muncă silnică pe viaţă, ale căror suspine chipurile le ascult cu delectare în timpanul labirintului care dă ia căpătâiul patului meu, ţi-a fost milă de condamnaţii la singurătate pe viaţă din îndepărtata închisoare drJa Tevego, aşezată în mijlocul pustiului, care-l mai greu de trecut decât zidurile închisorilor subterane.

„Principala clasă socială vizată de regimul sau despotic era clasa avută, fără a-l răsfaţă însă din pricina şjsfca pe cei de jos. Spiritul lui suspicios a căutat victime pinii? >! In păturile Populare. Pentru a-l izola mai bine pe indivizii iirt iiera asta care-l stâmeau bănuieli, a întemeiat <> colonie pe: natal stâng al '„U1 Pa» 'agu» y. la o su» 4 douăzeci de leghe spre nord de j sutlu<>npecare a populatvo în mare parte eu omiati-t şi cu cai-' moi'avm-l umoare. Aceasta colonie i^riitunciarâ. pe (i> „_ a Dotei; at”0 Teveg6, este cea mai nordici. Jir» iară. – ' Şi L.<mgcha.mps, op. Rit-)

Asuncion există doua tipuri de închisuri inehiM.>aiea câţh”. H ^? 1l Ulea ^e htat. Cea dinhi. Ciosi cuprinde ţii ea Pentru e'muU poliîîici. Slujeşte în prinuil rântl ca loc de detenţie *re Iun'6'1110 Condamnati *' tf>t «ciată ca loc de arest E o clâ-cu o °m^- dP „ SUtă dE pirinulecu iicpenşul ^cund şi/. Iduri *. Sime de aproape doi coli. Ca mai î. oute casoip din Paii i'aguay, n-are decât parter, împărţit în opt încăperi şi (l cu interioară de vreo patru mii de metri pătraţi. În fiecare încăn. ^ sunt îngrămădiţi

treizeci sau patruzeci de deţinuţi, care, llon e tând să doarmă pe scânduri, atâmă hamacuri pe mai multe fn duri, unele peste altele. Închipuiţi-vă vreo patruzeci de persoan închise într-o cameră mică fără ferestre sau luminatoare • »? Asta într-o ţară unde trei sferturi din an căldura nu coboară sub 40° şi sub un acoperiş pe care soarele îl încălzeşte în timpu) zilei la peste 50°. Aşa se face că sudoarea deţinuţilor curge din hamac în hamac până jos. Dacă la toate astea se adaugă mân-carea proastă, lipsa de curăţenie şi inactivitatea acestor nefericiţi, se va înţelege că numai datorită climei sănătoase de cart se bucură Paraguayul nu se declară boli mortale în acele temniţe. Curtea interioară a închisorii e plină de mici colibe, care slujesc pentru a-l adăposti pe indivizii în stare de aros preventiv, pe condamnaţii pentru delicte eorecţionale şi pe deţinuţii politiei. Li s-a îngăduit să construiască aceste colibe. Fiindcă încăperile nu-l pot cuprinde pe toţi. Aici măcar respira aerul răcoros al nopţii, deşi lipsa de curăţenie este la fel de mare ca în încăperile din interior. Condamnaţii ta muncă silnici pe viaţă ies în fiecare zi! A muncă pe diferite şantiere. Îs acest scop, sâm puşi în lanţuri doi cile doi, sau poartă numu. Cătuşele, pe când cea mai mare parte u celorlalţi deţinuţi târite alt fel de lanţuri numite fiare, a căror greutate, uneori ds douăzeci şi cinci de livre, abia le îngăduie să umble. Stătu furnizează o cantitate mică de alimente şi îmbrăcăminte <M nutilor care sunt folosit) la lucrările publice; cât despre ceil; 1.1. is/i asigură subsistenţa fiecare cum poate, precum şi mulţui”1” pomenilor pe care doi sau trei dintre ei merg în fiecare a H' ridice din oraş. Păziţi de un soldat, sau care Ic sunt trio11” fie din milă, fio pentru a îndeplini cine ştie ce juruite oblifi8-”

Am viziiai rie multe ori aceste închisori îngrozitoare. Pentru cazuri de medicină legală, ca şi pentru o ajuta? Câte-un bolnav. Acolo pot fi văzuţi laolaltă indigenii şi mu'-'1' albii şi negrii, stăptnii şi sclavii; acolo se amestecă roate gurile, toate vârstele, delincventul şi nevinovatul, condanv? Şi acuzatul, hoţul şi datornicul, în sOrşit ucigaşul şt t'„'„'. Foarte adesea sunt legaţi de acelaşi lanţ. Dar ceea ce ollt culme acest tablou înspăimântător este demoralizări'» lV'e'

L majorităţii deţinuţilor şi bucuria feroce pe care o soseşte o nouă victimă. „'„ Femeile deţinute, care din fericire sunt foarte puţine, lo-? C într-o sală şi într-un loc îngrădit cu palisade; închise? „to vastă curte interioară, unde pot stabili legături mai mult 01 mai puţin frecvente cu deţinuţii. Unele femei de viţă nocare şi_au atras ura Dictatorului, stau acolo de-a valma u prostituatele şi criminalele şi sunt expuse la toate insultele bărbaţilor. Sunt puse în fiare ca şi bărbaţii şi nici graviditatea nu le uşurează aceste condiţii de detenţiune.

Deţinuţii din închisoarea publică, fiindcă pot să comunice cu familiile lor şi să primească ajutoare, se socotesc foarte fericiţi când îşi compară soarta cu a nefericiţilor care zac în închisorile statului. Acestea se află în diferite cazărmi şi constau în mici celule fără ferestre, în subterane umede, unde nu poţi sta în picioare decât la mijlocul bolţii. Acolo deţinuţii au de suportat o recluziune solitară, îndeosebi cei desemnaţi ca ţintă a răzbunării Dictatorului; ceilalţi sunt închişi câte doi, câte trei sau câte patru într-o celulă. Toţi sunt izolaţi şi puşi în fiare şi o santinelă stă tot timpul cu ochii pe ei. Nu li se permite să ţină vreo lumină aprinsă şi n-au voie să facă nimic. Când un deţinut pe care-l cunoşteam a domesticit şoarecii care intrau în celula lui, santinela i-a prins şi i-a omorât. Le creşte barba, părul şi unghiile, fără să poată obţine niciodată permisiunea de a şi le tăia. Nu li se îngăduie membrilor familiei să le trimită de-ale mincării decât de două ori pe zi; iar mâncarea asta nu trebuie sa se compună decât din alimentele considerate cele mai proaste, mâncarea săracilor: carne şi rădăcini de manioc. Sols, n, care le primesc la intrarea cazărmii, le controlează înfi-gindu-şi baioneta în pachete, ca să vadă dacă nu cumva au os puse înăuntru hârtii sau cine ştie ce instrumente şi de. „; 0Tl le Păstrează pentru ei sau le aruncă la gunoi. Când se! M olnăveşte vreun deţinut, nu i se acordă nici un ajutor, sau nis (e acordă doar uneori, foarte rar, în ultimele clipe ale vieţii şi ţn,. E ' v'izitat decât în timpul zilei. In timpul nopţii se de d', 6 ^oartaMuribundul rămâne singur, să moară chinuit vâ2utJleriNici în timpul agoniei nu i se scot lanţurile. L-am al i>- Pe octorul Zăbala, pe care printr-un hatâr neobişnuit U1”i l-am putut vizita în ultimele zile ale bolii lui, fiarele prinse la picioare şi fără a i se îngădui să primească sfântuâ ma. ->lu.

Comandanţii ie cazărmi au făcut c acest tratament ai deţinuţilor să fie şi mai inuman, oăutând pj-jr aceasta să-l facă pe plac Şefului lor.” (Ibiî.)

Din aceleaşi motive de josnicie şi rea-voinţă, n-au scris nimic despre pedeapsa care defineşte cel mai bint esenţa justiţiară a regimului penal din ţara asta: condamnarea pe viaţă de a trage la rame. Laşitate, furţ trădare, crime capitale, toate piiniesc această pedeapsă Vinovatul nu e trimis la moarte. Pur şi simplu e îndepărtat de viaţă. Îşi atinge scopul pentru că-l izoleaz, pe vinovat de societatea faţă de care a săvârşit un delic: N-are nimic contrai' naturii; nu face altceva decât să i-l înapoieze. Descrierea criminalului este trimisă în toat* localităţile, în sate, cătune, în locurile cele mai depărtate unde ai' putea exista cât de cât viaţă omenească. Se interzice cu stricteţe tuturor să-l primească. E pus în lanţuri într-o canoe în care sunt lăsate alimente pentru o lună. I se indică locurile unde va putea găsi hrană cât va mai putea vâsli. I se dă ordin să se îndepărteze, să nu mai calce vreodată pe uscat. Începând din clipa aceea, soarta lui depinde numai de el. Scap societatea de e! Şi nu-mi încarc conştiinţa cu moartea lui. Tot ee-l sub linia de plutire a acestei canoe nu merită vărsarea de sânge a unui cetăţean. Am grijă deci să nu vărs acest sânge. Vinovatul va vâsli de la un mal la altul, mergând. în susul sau în josul râului larg al Patriei, după ce l-am încredinţat deplinei sale voinţe-libertăţi. Prefer să corectez şi nu să impun o pedeapsă nepilduitoare, fc felul ăsta omul rămâne în viaţă şi, dacă vrea să sf îndrepte, se îndreaptă. Dacă-l pedepseşti prea aspru îl eliniiini fără ca pedeapsa să slujească drept învăţătura de minte nici pentru el, nici pentru ceilalţi. Amcru^P1”0^ priu este sentimentul cel mai viu şi activ în sulte'11' omului. Vinovat ori nevinovat.

Un autor din z. llele noastre a ţesut o legendă d”SP-^ această pedeapsă a condamnatului care e pus să v>-lească la nesfârşit şi găseşte până la urmă cel de al 'reJ; ~' mal al râului. Eu însumi, pentru a o împământeni *-m-am inspirat după o poveste istorisită de un li! Je rum

— His la BastiLia, pe care mi-o tot spunea un deţinut T-ncez în dupâ-amiezele toridei veri paraguayene. Eu tot ce-l bun de oriunde găsesc. Uneori, cei mai Agravaţi libertini îndeplinesc fără voia! O.r o funcţie d. -crienă publică. Acest nobil degenerat. Închis la Ba=: titia. A reflectat în utopia lui insula imaginară rr, ir, fK' insula revoluţionară a Paraguayului, rea-litate. Exemplara pe care voi o calomniaţi.

Fă!'„! Îndoia!;! Supremul se referă ia naraţiunea îuarchizului de Sade Insula Tavioe, cunoscută în Paraguay eu un secol înainte de a fi publicată în Franţa şi în restul lumii, prin intermediul versiunii orale a lui Charles Andreu-Legard, care avea o memorie fenomenaiă şi fusese tovarăş de temniţă al marchizului la Bastilia şi la Secţia de suliţaşi; pe urmă a fost deţinut a! Dictatorului Perpetuu, în timpul primilor ani ai Dictaturii, aşa cum se poate vedea şi din începutul acestor însemnări.

Alterarea numelui insulei imaginare Tamoe Je venit Ta-morae, este o. iţrfeşeală de-a Supremului, inconştientă, ori poate deliberai.'» Cuvântul tamorae înseamnă. În guarani, aproximativ: să dec.? M'nezeu să fie a/ţa. In sens iiaurat: Tnnula sau Pă-măntu; Ădulnţei. (Nota Com. pHato-rv. Lvi.) în z. ihile acelea, cu puţin înainte de expulzarea lor. Cucii elveţieni au adoptat o atiuidin-s de umilinţă şi s-au cufundat intrai tăcere totală. Am pus să-l cheme pe^Rengger. Trebuie să-fi spun. Don luan Elengo, c-ai; acut îm mine un ku ierbivor. Tot itidopându-mă cu ^erburiJe dumitale. Ce sa fac cu dumneata? Trebuie *a^ e î^ăsplâtesc cu destituirea. De azi înainte nu mac ^ medicul meu curant: Fii bun şi nu-mi mai otrăvi din ^ detinu1ii. Leii au murit mcă n-eiztvi de husari la, şi f”^na PurŞat*ivelor dumitel^. În ritmul ăsta. Mă in* rJ^'a ai'rtiatăTi-am cărui vn în autojxsir să cauţi v «-au JU”ea, Xtei vreun '?» ascuns m. matximâa lor. «*Pr^ de ce ('omP^ltrioţii mti nu-si pot înălţa e*istă: ai reuşit să afli „' Dul”niMta imi spui că nu Vref> a, Un °S' Atuncd trebuitsă fie ceva şi mai rău; M-eut^te care le propteşte capul iii pk-pf. Cauâă, găseşte, domnul meu! Cel puţin cu aceeaşi grijă c, care cauţi cele mai ciudate specii de plante şi de insectă Cât priveşte fluturaţii sclipitor care ţi-a luat minţile fiica lui Antonio Reealde. Las-o în pace. Ştii; foarte biiK că aici străinilor europeni, nu

numai spanioli, le-a^ interzis cu desăvârşire să se însoare cu orice femeie albj din ţară. Nu se admit cereri în căsătorie, nici chiar dacă e vorba de o siluire. Legea este una singură pentru toţi şi nu se admite niej o excepţie. Îmi spui că vrei să părăseşti ţara, ca şi tovarăşul dumitale Longehamps îmi ceri mai intri autorizaţie pentru nuntă şi apo. Pentru plecare. Cu neputinţă, don Juan! Prea <, 'şti nerăbdător. Graba nu-l im sfetnic bun. O. ştiu din proprie experienţă. Chiar în cazul când n-ar exista această interdicţii', n-ar fi bine s-o mărci pe copii; asta numită întinnata cur doctorul Nerâbdai'e. Dumneata invoci făptui că această interdicţie e absurdă şi înseamnă moartea civilă a europenilor. Nu te sinucide, însă, scumpul, meu don Juan Rengo. Fiindcă n-o să re ui vii sub raport oiv.il, oricât ai fi dumneata de medic Caută-ţi una din frumoasele mulatre sau indigene cave foiesc peste tot şi sunt mândria tării. Ia-o de nevastă O să ieşi de doua ori cistigat, aseultâ-mă pe mine că. Ştiu ce-ţi spun. Uite. O să fiu indiscret. Te întreb: De câtc ori as”: fost în vizită la fata lui don Antonio Reealde? Nu trebuie să-mi răspunzi. Ştiu. De multe ori. Aproape în fiecare seară, timp de trei ani. Logodna «sta prelungită, idila, curtea sau cum vrei să-l spii'-dovedeşte trămio'. A. sentimentelor dumitale. Arată * asemenea că, dacă într-adevăr cavalerul Juan Rengo c nerăbdător, această nerăbdare n-a pierdut timpul & galanterii deşarte, presupun. Îmi voi permite, t să-ţi mai pun o întrebare. Ai ajuns cumva să cea mai faimoasă particularitate a acestei f fete? Nu; sigur că nu. Sau poate că da, dacă dumitale e într-adevăr atât de mare, incit să treacă amănuntul ăsta. Şi dacă-l aşa. Eu aş fi înclinat acord dispensa. Îmi imaginez întâlnirih> voistrc. *n toarea fiică a lui Antonio Reealde le-a primit înto una iusezată de partea cealaltă a mesei, cu faţa c'e n

119O|

— Acoperindu-l extremităţile, nu-l aşa? Ai

Iliur ar afli _poate că ţi-a şoptit cineva la ureche ajuns ^oi, *^la frumoasei Recaâde? Nu, n-ai aflat, îmi ^'a de asta. O să-ţi spun eu: a fost poreclită Are nişts picioare imense. Lungi de aproape ot &i late de jumătate. Probabil că sunt picioarele î^/mai mani

pe care le-a avut. Şi le are vreo fată din l mea realităţii şi a închipuirii. Şi partsa frumoasă e că sunt în continuă creştere. Nu se mai opresc. Dacă dumneata, don Juan, eşti dispus să achiziţionezi pentru colecţia dumita. Le tălpile astea în neobosită creştere, o să-ţi semnez dispensa. Acum du-ts. Gândeşte-te la ce ţi-am spus. Vino pe urmă să-mi comunici ce hotărâre ai luat. Nu s-a mai întors. După câteva zile cei doi elveţieni se îmbarcau pe o corabie care mergea la Buenos Aires. Fiica lui Recalde n-a mai ajuns să se vadă mireasă; Ţara a ieşit în câştig, căci a scăpat de doi derbeded.

Protomedicul nu-l un om rău. Are o inimă de aur. N-are gură spurcată. E incapabil să spună o minciună, nici măcar pe jumătate; dar nici un adevăr, măcar pe jumătate, la momentul potrivit. Incapabil de făţărnicie, se încovoa: e pentru că e prea moale şi oricine poate să-l ducă de nas ca pe-un copil, cumpărându-l prin viclenie, nu cu aur. Pricăjit cum e. omuleţul ăsta asudă prin toţi porii apa nemăsuratei lui prostii. Departe de a-mi potoli setea, mi-o sporeşte. Când mă aflu într-o ^semenea stare, nu-l suport nici pe acest copil bătrân. Tru 1? Verşunez împotriva propriei mele boli. Îmi las prov? Radă nenumăratelor suferinţe pe care mi le cea daca” ndca> ^ică durerea suportată este egală t T16 t cea cu p g

°mul t T, 16- -e t€mi c”° vei avea de 'suP°rtat> cu cât de ea „s *f1Să în V°ia durerii> cu atât mai mult € chinuit P°t s'o i 6^f^a fialca nu mă chinuie. Pot s-o stăpânesc, petre-ut-Pa+ mai U? Or decât camasaMă chinuie ce &-a tăiat în”dn ^lmpul acelei furtuni. Durere de alt soi. M-a ^ducândi, 0115l-0^ ° Sabie; m”a desPicat Şi m”a micşorat tot micşor u mal Puţin de Jumătate şi de atunci mă „? Ez. Peste putiji timp nQ să m^ rămină din mine decât mina asta tiranozaurâ, care va conţinu scrie, să scrie, să scrie, chiar şi cind va fi o fosii^ ^ scriitură fosilă. Se desprind solzii. Se jupoaie. Contuv? Să scrie. Aă

Asud până -şi sub unghii. Îmi simt limba L1Sr.ar între dinţi. Un du-te-vino vagabond, atacul. Mă spţ0. Neazâ, mă pândeşte.

Negustorul de plante medicinale mă ţintuâtţit cu privirea. Cu capul plecat din pricina acelui os clandestin din ceafă, care-l

împiedică pe paraguayeni să ţină capu] sus. Socoteşte că procesul de demolare a intrat într-o fază avansată. Repaus complet! Încercaţi să dormiţi: Trebuie să dormiţi, Stăpâne! Dumneata ştii că nu dorm, j Esligarribia. Somnul este concentrarea căldurii inte-l Rioare. A mea nu mai produce evaporare. Gândirea mea visează trează o materie păroasă, corporală. Viziuni mai reale decât însăşi realitatea. Poate c-a sosit momentul să fie ales un succesor, să fie desemnat cineva în loc! Altceva n-ai găsdt să-mi spui? Ăsta-l ultimul omagiu pe care-l aduci tânărului dumitale pacient? Căci n-am decât douăzeci şi şase de ani de infirm-etate. Nu pot alege un succesor, cum spui dumneata. Nu m-am ales eu. M-a ales majoritatea concetăţenilor noştri. Eu singur nu m-aş fi putut alege. Ar putea oare oineva să-mi ia locul în moarte? Tot aşa nimeni n-ai putea să-mi ia locul în viaţă. Chiar de-aş avea un fiu. N-ar putea să mă înlocuiască, să mă moştenească. Dinastia mea începe şi se termină cu mine, cu EU-El-Suveranitatea, puterea cu care suntem investiţi, se y°i întoarce la poporul căruia îi aparţin în mod nepieritor. Cât priveşte piiţinele mele bunuri personale, vol. Y împărţite după cum urmează: ferma de la Ibyray, ce -două fete nelegitime care trăiesc în Casa de^ ^of» lepădaţi şi de orfani; din leafa mea neîncasată, ^ atinge suma de 36.564 de pesos vechi şi doi reali, se plăti solda pe o lună militarilor din cazărm^ I01 ^ postuni şi pichete de grăniceri, atât din El ^'na. C? ^t şi din Regiunea Orientală. Celor două servitoare bf ^ *- — 1_/înn j „ „ iQ r, ^ <, ariana servicil-'1

Santa- & şi din Regiunea Oriental ale mele, 400 de pesos, la care se adaugă mate, cu ţeava de argint cu tot. Pentru

Juana. Care e mai cocârjată decât o toartă de că* ţucalul, care-l aparţine de fapt şi de drept, pen-U1C1 $ i-a transportat zâ şi noapte, eu un spirit de. Sacri-lf^ j 0 abnegaţie fără seamăn, tot timpul cât a fost? ^serviciul meu. Doamnei Petronela Regalada, despre în gg spun€ că e sora mea, 400 de pesos, dimpreună Cu îmbrăcămintea păstrată în cufăr. Restul lefii mele °eîncasate va fi distribuit învăţătorilor de şcoală, dascălilor de muzică şi învăţăceilor într-ale muzicii, suma echivalentă salariului pe o lună pentru fiecare, fără a-l omite pe copiii indigenilor care cântă

în toate fanfarele de carFier, atât în capitală, cât şi în oraşele de provincie. Vreau ca aceşti pui de indigeni să fie bine îmbrăcaţi şi hrăniţi; dealtfel, ei sunt cei mai buni şi mai disciplinaţi dintre toţi copiii, căci au un talent înnăscut pentru muzică. Vreau ca instrumentele lor să fie noi-nouţe, la fel cu acelea de care dispun albii şi metişii. Celor care-au făcut parte din escorta mea de când erau nişte băieţandri trebuie să le asigur în dotare tobe şi surle noi, sau, dacă mai rămân câţiva reali, să fie împărţiţi celor care trebuie să fie acum bătrâni şi fără posibilităţi de a-şi acoperi nevoile prin propriile lor mijloace. Chitara mea, maestrului Modesto Serviri, organist şi director al corului din Jaguaron. Dimpreună cu expresia deplinei mele afecţiuni.

Toate instrumentele mele optice, mecanice şi cele-lalte unelte de laborator le las prin testament Şcolii i olitehnice de stat, iar toate cărţile mele, Bibliotecii Publice. Restul hârtiilor mele particulare, care au scă-pat de la incendiu, vor fi neapărat distruse.

™? F-r a^.'? On Vicente, ' că In pofida zvonurilor care pe aici şi în pofida prevestirilor şi dorinţelor du-s a” ' În-Ca nu W”am făcut pe plac. Ştii cel puţin unde-o -djung când voi muri? Nu. Nu ştii. În locul unde sunt lucrurile ce stau să se nască.

Duholte-adentul (T^spedes Xeria a vrut vi el să cheme un vorbă ^ ca5e, sa ro-ajute să mor împăcat. I-am trimis tines^ff1^ îmPărtăşesc singur. Cine-şi ţine gura îşi SriiăV U*' Tine-ţi şi dumneata gura şi sufletul. Ai fca nu cumva să sufli o vorbă despre'ce-am vorbit

— Eu, Supremul flflâ] aici. Nu lăsa să circule zvonuri despre boala mea c tace ca un peşte, aceia mult timp trăieşte. Fă şi d „' neata la fel şi-o să trăieşti mult ca el. Aminteşte'-ti ^'~ Vicente, că şi dumneata la început ai fost ca uri 'st. • ', „' lete de porumb mâncat de gărgăriţe şi că, dac-ai scân-'„-e pentru că te-am adus eu aici şi te-am angajat ca s>-:' ţer al Guvernului. Nu mă pot plânge, ce-l drept, de pu, tarea dumitale, căci de atunci încoace duci o viată foam corectă. Dar să nu faci cu viaţa mea ce-ai făcut cu-dumitale, povestind la toată lumea, pe stradă şi în vizii”0 rătăcirile dumitale din tinereţe şi mai ales ialnica întim-

plare care a făcut să-ţi moară-n braţe fata aceea vesel' care-ţi sucise complet minţile. Excesele nebuniilor ei d nimfomană ar fi dus-o oricum în mormânt şi poalt chiar mai curând decât i-a fost dat, în braţele altui flăcău mai înzestrat pentru aşa ceva. Dumneata afirmi că ai făcut această spovedanie publică pentru a sluji drept pildă celorlalţi. Nimeni nu învaţă din experienţa altuia. Nebuniile fiecăruia dintre noi sunt altfel decât ale celorlalţi. Nu mai deschide, când remuşcarea îţi bate la uşă.

Şi bagă de seamă, să nu sufli o vorbă despre boala mea; ai auzit? Nici o vorbă, căci e o treabă care mă priveşte numai pe mine. E în joc viaţa dumitale. Acum ieşi; să nu te mai prind pe-aici până când nu te-oi chema.

A DOUA ZI DUPĂ INSTALAREA JUNTEI DE ruvernământ, dinele fostului guvernator Velazco a pă- „ t palatul guvernamental înaintea stăpânului său. Acest câine regalist a înţeles ceea ce nu intra în capetele spaniolilor. Mai inteligent decât răzvrătiţii noii mişcări pro-argentiniene. A binevoit să se mute cu demnitatea unui şambelan regal, destituit de câinele meu Sultan, un soi de sans-culotte iacobin cu părul lung şi minte 'scurtă. Afară! A lătrat grăbind retragerea lui Erou. Glas gros de poruncă. O să ne întoarcem noi, a mârâitân grabă Erou. Pastele şi grijania mă-ti! L-a atacat Sultan. Cu sabia între dinţi, păzea intrarea palatului. O să te spânzur, câine spaniol! N-o să fie nevoie, stimatul şi plebeul meu coleg. Am devenit eu însumi un eşafod. De trei ori ghilotina mi-a retezat capul. Nici eu nu-mi aduc aminte prea bine cum s-au petrecut lucrurile. Să dea Dumnezeu, cetăţene Sultan, să nu te-mbolnăveşti de spaimă. Primul lucru pe care-l pierzi este memoria. Vezi bucata asta de spadă care mi-a rămas infiptă în rinichi? Nu ştiu de când e acolo. Poate mi-au înfipt-o englezii, când am luptat alături de stăpânul meu pentru recucerirea oraşului Buenos Aires. Sau la asediul de la Montevideo. Nu ştiu unde. Afară, şarlatane! Afară! &rou s-a uitat la el fără resentimente. Ai dreptate. Sultan. Poate că totul nu-l decât un vis. Şi-a smuls din „up spada ruginită. I-a fixat umbra pe pământ. După ce inlipt-o de două ori. A plecat şchiopătând. Afară îl Ştii”tvmensitatea nec”noscutului. Bietul Sultan. Nu acum de bine te simţi când descoperi că eşti altul. Abia acest ^ S^sit

în sfârşit pe cineva care-mi seamănă şi din sufl^r3 SUnt Chiar eu' MuHumese, îţi mulţumesc altii-l n' '- Doamne> care pe mine mă ocroteşti şi pe

lucru şi m U~eŞU! S'ar fi putut să mi se-ntâmPle un mă spovpriai rau' Să mor necreştineşte, fără să apuc să eaesc şi Să primesc sfântul maslu. Ce ţi s-a-nlâ* [195] tâmplat e o nimica toată în comparaţie cu ce nu ţi s_ „ tâmplat. Dar degeaba eşti creştin, Erou, dacă nu şt^ ' te descurci în viaţă. Hai, spală putina! Vezi-ţi de dr-* şi nu mai face atâtea prevestiri. LiT'

Bătrân, râios, stăpânit de o ciudată senzaţie de fe • • cire, s-a acomodat cu noua viaţă egalitară. Fără pâre" de rău şi fără să devină un profitor. Azi eşti sus. Mim" te-ai dus. Azi eşti împărat, mâine scăpătat, dar A foame n-ai crăpat, şi-a spus în sinea lui. Nu s-a dus J plângă pe mormântul regaliştilor spânzuraţi după conspiraţia înscenată pentru a-l pune cu botul pe labe. A pornit în hoinăreală pe străzi şi prin pieţe. Povestea întâmplări închipuite şi se mulţumea cu ce-l dădea lumea. Ba chiar primea prea mult. Curajul nu-l lipsea. Şj asta pentru un rapsod popular ca el era un izvor nesecat de născociri. Până la urmă a ajuns călăuza lui Pai Mbatu orbul, un fost preot care fusese un om chibzuit deşi oleacă potlogar şi care trăia şi el tot din mila oamenilor, umblând prin pieţe.

Fascinaţi de dibăcia fostului câine regalist, fraţii Robertson * l-au cumpărat plătind cinci uncii de aur, Pe mai puţin Pai Mbatu n-a vrut să încheie târgul cu zgârciţii de englezi. A fost poate primul caz. pe pământul

* Parish Robertson a sosit la Rio de la Pluta în 1809, cu grupul de negustori britanici care au debarcat la Buenos Ai.' «puţin după invaziile în urma cărora portul a? Ost deschis pentru comerţul liber. Avea pe atunci şaptesprezece ani. A primit &-l' duire în casa unei familii cunoscute. Madame O'Gormanai» una din principalele lui protectoare. Întreprinzătorul tânăr ir-ţian a început să frecventeze de îndată cercurile cele mai Pres^ gioase, ajuiigând să devină prieten cu viceregele Liniers; • asistat la Revoluţia din Mai,.ca la o pitoresc* reprezentaţie aspiraţiilor de libertate ale patrioţilor din Buenos Aires • c

declara într-o scrisoare. Trei ani mai târziu a venit şi „^t u n „marea aventură din Paraguay”. Fraţii Robertson şi^au ree e succesele la Asuncion, pe toate fronturile, cu un şi mai ja noroc decât la Buenos Aires. Aici s-au bucurat deP”^ Supremului, care i-a înălţat foarte sus, pentru ca Pâna. |f!; îe io' să-l expulzeze în 1815. Fraţii Robertson se laudă în ca'l par*' că au fost cei dinţii supuşi britanici care au cun.0S? V» sal6 guayul, după ce au traversat... Zidul chinezesc” al rzoia C () i despre care au elaborat o interpretare originală. (.'a latorului.) nmn ai meii noastre, când un creol pe jumătate nebun şi-a ^ s condiţiile faţă de doi supuşi ai celui mai mare de pe faţa pământului. Mi-au cerut permisiunea aducă la orele de engleză. Un câine mai mult sau ai puţin e totuna, n-o să facă el prea mare deranj. Pu-fti să-l aduceţi. Aşa se face că Erou s-a întors în Palatul Guvernamental, ţinându-şi făgăduiala. Ceea ce nu i-n orea plăcut lui Sultan, care şi-a simţit drepturile uzurpate de acest intrus la sindrofiile de la palat. Poveştik-din O mie şi una de nopţi, povestirile lui Chaucer, născocirile decanilor englezi îl purtau pe tărâmuri. Fantastice. Ori de câte ori auzea cuvinte ca rege, împărat or; ghilotină, Erou scotea un mârâit înfiorat. Analfabet, mitocan, Sultan îi întorcea spatele cu dispreţ. Obişnuinţa, mai mult decât memoria, îl făcea să latre cu gândul hăt departe, la cazărmile pe care le lua la rând, una câte una, până ajungea la ultimul post de pază din oraş.

Nu-l totul o chestiune de memorie. Mai multe ştii din instinct, când e vorba de indistinct.

CEI DOI BĂRBAŢI VERZI CU PÂRUL R0Şv ajung la ora obişnuită. Câinele Erou îi însoţeşte. Sultan' iese înainte. Poftiţi în birou, domnilor. Vădit dispr, ' faţă de măscăriciul străzii. Parcă îl înfioară o spaimă ^ vederea cerberului sans-culotte. Luaţi loc unde poftii-domnilor. Le arată jilţurile. Peste umăr îi spune prinţi, dinţi lui Erou: Dumneata, la colţ. De când nu te-ai m; abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăâî spălat? Ehe, să fii sănătos, m-am spălat în apă de trandafiri, domnule Sultan! Purici ai? O, nu, Domnult Câine, pot s-o asigur pe Excelenţa Voastră! Nu ies niciodată cu ei. Suferă de bronşită, sărmanii. Mă tem să vx răcească. Ar putea să ia un guturai câinesc, să facă o anghina.

Ce ştiu eu! Clima din Asuncion e nesănătoasă. Peste tot foiesc microbii. Îi spăl în aceeaşi apă pe care-c folosesc pentru abluţiuni. Îi închid într-o cutioară de lac chinezesc, făcută special pentru aceste vieţuitoare. pe care mi-a adus-o de la Buenos Aires don Robertson şi acum la culcare, puricii mei drăgălaşi, că eu sunt invitat la o petrecere acasă la Supremul! Sunt foarte ascultători. Au învăţat bunele maniere. Nu-l aşa, don Juan? Am de gând să fac din ei puricii iluzionişti cei mai bine dresaţi din oraş. Treci la colţ şi altădată să nu mai vorbeşti neîntrebat. Erou se ghemuieşte lipit de promontoriul aerolitului. Bătrân de zile, tânăr de-un veat începe să miroasă piatra cu iz de cosmos, încreţind11* puţintel botul.

Într-o căldăruşă fierb pe foc zece livre de racW_ Negrul Pilar parfumează sala cu fum de tămâie. Ar”ne. Sulimanuri peste aburi. Sultan îmi deschide uşa ape ^ tului. Intru cu o placă de cupru încălzită la roşu şi lâl^r perea străluceşte cu sclipiri cereşti. Scântei de toa lorile. Obiectele se înalţă cu o palmă, înconjurate

I

F arte finBună seara, domnilor. Nu vă ridicaţi. N? ^ i bărbaţi se fac roşii la faţă; părul lor devine Cel ^ afundă încet în jilţuri până la pământ. Le tre-ver „ 'buzele în relief. Bună seara, Excelenţă! Timpul „-U „ne împietrit o bucată de vreme în coada dinilor. P-Tr aduce bere. Iese din pivniţă cu damigeana. Toarnă vVidul spumos în pahare. Aşa că până la urmă, tot încercând eu să conjug verbe englezeşti şi tot bâlbâindu-mă traduceri din Chaucer, Swift sau Donne, fraţii Ro-bertson au băut în cinci ani berea mea spumoasă. Doar nu era să destup o damigeana în fiecare săptămână în cinstea acestor trădători green-go-home. Scrisoarea lui Alvear, pe atunci şeful guvernului de la Buenos Aires, a fost picătura care a făcut să se verse lichidul putred. Până în clipa aceea l-au băut. Chiar Juan Robertson a adus transportul de bere într-una din călătoriile lui. M-a costat bani grei. Eu nu primesc daruri de la nimeni. Beau berea fără s-o poată termina, fiindcă volumul ei creşte odată cu spuma fermentaţiei. Nu-l chip să ţinem astupate cel puţin garafele până

la următoarea lecţie, Excelenţă? Râgâia, prăpădindu-se de râs şi scui-pând câte-o muscă vie, Guillermo, cel mai mic şi mai pişicher dintre ei. Nu, Mister William, aici sunt preţioase pentru noi până şi resturile cele mai mici. Suntem foarte saraci, ^aşa încât nu putem renunţa nici măcar la mândria noastră. But, sir, să bei asta înseamnă to snatch up Ha-Ţs ilself a? Id drink it to someone ' health, se prăpădea e rî^ cel mai mic dintre fraţii Robertson. Pe kuaru ă ara-kaiiymbapeve, pee pytaguă, râdeam şi eu la -meui Ce-nseamnă, Excelenţă? Ca să vedeţi că 11 nostru nu~i Prea deocheat. E simplu, domni- ^^ berea până la sfâr. Şitul lumii, nerozi şi

Ah> ahho' h0- houuuy°ur Ex~ f rime^? I ingenios ca întotdeauna... După tiinta rus 'iadul 91 i-a1' fi b&ut în sănătatea unuia să-mi ^ l°V> °ei doi nesLlstori ar ^ Putut cu adevărat meze berea până-n ziua Judecăţii de Apoi. Cu garafa-n mină, Juan RobtT*>on fredona printre; rel renul lui preferat:

There, a Divinity thai. Sfiapcs our eniîs, Rough-heic thevi hoic ice will! *

Intre două sorbituri cu băşici pestilenţiale. Juan: bertson dădea dinamul la gâlgâitul cantilenei sale. B acide de profeţie. Glasul visează oare posibilul şi Iul? Visează, deşi cântăreţul nu visează? Mi s-au îrr: plat unele lucruri, mult timp după ce le-am cântat,; să-mi dau seama că fusesem prevenit. Taina le asci învăţătura. Fără să ştie, Juan Robertson fredona ce-;? Să i se-ntâmple la Bajada. Dar ceva real în vizib: audibil pot să surprind întotdeauna la un individ... Stă „la tribord1', cu o jumătate de şezut în aer, aşa CUE stătea uneori pe atunci englezul. La fel ca mine în clips asta, fără să-mi pot schimba poziţia. Dus parcă pe aht lume, absent, Juan Robertson behăia pentru sine preludiul acela idiot, aparent cufundat în socotelile lui t>. Câştiguri şi pierderi. Nu asta făcea el. Dar, dacă stăm a ne gândim mai bine, vedem că tocmai asta făcea, Socoteli de câştiguri şi pierderi în Catastiful Destinului sâa E mai bine aşa. Contrasocotelile la Activ sunt mai bipezi decât socotelile la Pasiv.

Imaginaţie prodigioasă, Excellency. ' în gura descind a celui mai mic dintre fraţii Robertson s-a format imensă băşică de spumă,

care nu se hotărăşte ce să feca. Să urce ori să coboare. A spart-o cu unghia de la degetl mic. Dregându-şi glasul, continuă să-şi fredoneze erţ1" ziasmul pentru câinele măscărici. Memoria lui? *'°u. ^ uimitoare! Aseară a zis: O să compun o nuvela c^ treizeci de pagini. Nu-l nevoie de mai mult ca să ^ scrii episoadele unei implacabile utilităţi, de vverne ce> nasc din sufletul unui renegat al clasei lui, mai bineal unui convertit... Trebuie să reflectez puţin ^a ace

* Acolo, o Divinitate care ne modelează destinul, ' neîndestulător, aşa cum vrem noi.

Aferentă, care mă condamnă ori mă salvează, după cum orivesti lucrurile...

Erou a băut restul garafei, uitându-se la mine chiopramatia. I-am poruncit negrului Pilar să umple ^qrăsi paharele. Erou ataca din nou incredulitatea mea în iargonul lui gutural. Ca la un congres de poligloţi habelici. Anglomanul traducea din când în când frânturi din ce mârâia Erou. Mustăţile roşii pline de spumă marcau la tanc bătăile ritmului: Vorbeşte de Nit... Mama Mamelor, care este în acelaşi timp parte bărbătească şi parte femeiască. Scarabeu., vultur, în partea femeiască. Femeia cu sferă neagră, al cărei revers este bărbatul cu cap de pelican... Mârâi'tul câinelui hispanic tradus de negustorul scoţian m-a făcut să mă gândesc la bestiarul lui Da Vinci: Pelicanul îşi iubeşte copiii. Dacă-l găseşte în cuib muşcaţi de şarpe, îşi sfâşie pieptul cu ciocul. Ii scaldă în sângele lui. Îi readuce la viaţă. Nu sunt Eu în Paraguay Supremul Pelican? Erou îşi întrerupe miratul, mă priveşte batjocoritor de după cataractele lui: Înălţimea Voastră vă iubiţi la fel de mult copiii ca peli-canul-mamă; îi mângâiaţi cu atâta dragoste, incit ii omorâţi. Să sperăm că sângele vostru de pelican-tată ii va învia în a treia zi după Scripturi. Dacă va fi asa, Tâ 1 ii '

• Prealuminate Stăpâne, imaginea voastră de pelican va fi proslăvită în analele patriei. Claponii o vor grava în artofoarele liturgice. Bătrânii o vor închide în oglinzi. N-am considerat potrivit momentul pentru a răspunde la această ocară a câineîui. Am avut impresia că ceilalţi nu-l auziseră. Juan Parish a

continuat, să traducă... Fecu sfera neagră îşi are reversul în cer. Un vultur mieilor care este în acelaşi timp parte bărbătească ^I femeias<-'ăDe unde-âi scos asta? N-are imporde unde-am scos-o! Poate din Cintecele lui Al-er învâ-at> rese al Castiliei şi Leonului. Care. În mo s Zis" ne dă în opera sa Las Siete Partidail ° car -dffmiţie a tiranului: 5i anume zice ca tiran e

^lU? Te mai mult dedt orice să lacâ tolul în a oloQUi dreapt-Sau cu orice preţ, făcând astfel ca domnia lui. Din

^ Să a; *unşă la strimbâtate. Tiran, spune" mvăţat, este cel care. sub prelextul progresului, bunăstării şi prosperităţii supuşilor săi, înlocui cultul poporului prin cultul propriei sale persoane A t fel devine un înşelător şi primejdios pelican. Prin inf nalele lui viclenii transformă în sclavi oamenii pe CJT susţine că-l eliberează. Îi preface în peşti. Îi vârâ"-6 punga roşcată care-l atâmă de ciocul nesăţios. Nu arunci decât oasele din care răsar mărăcinii, ciulinii, toate sp/ciile de plante cu spini. Dar lucrul cel mai rău la tirani e că sunt sătui de poporul lor şi-şi ascund cinismul în ruşinea de propria lor naţiune. În faţa inocenţei vasalilor se simt vinovaţi şi încearcă să-l facă pe toţi să se molipsească de lepra lor... Se vede că strada te-a învăţat multe, Erou, dar nu te-ntreb acum nimic despre aceste mici fabule tiranicide. Să nu-mi faci aici pe Tupac Amaru. O să sfârşeşti cu trupul sfârtecat ca şi el. Te-ntreb doar despre fabula cu vulturul mieilor, care e în acelaşi timp parte bărbătească şi parte femeiască. Te-ntreb de unde-ai mai scos-o. Ce importanţă are asta? Poate c-am scos-o din Cabală, din Coran, din Biblie, din Gentilocviul marchizului de Santillana, din vintul care se strecoară prin crăpăturile uşilor. Limbajul e acelaşi în toate părţile. La fel şi fabulele. Nu există un punct fix pentru a judeca. Am impresia că n-au ieşit din literele oamenilor, ci din cuvintele lor. Anterioare literelor. Ce importanţă are asta, când nu atât originea lucrurilor ne interesează, cât rezultatele. Totul stă în simboluri. Nu faci altceva decât să schimbi mereu născocirile imaginaţiei. Amândoi ochii realizează aceeaşi vedere. O singură carte zămisleşte toate cărţile. Dar dm fiecare lucru se desprinde un anumit fluviu asemănătoi şi totodată diferit de toate celelalte. O emanaţie, o răsuflare proprie. Cei care ştiu mai mult,

cei care văd ma bine sunt întotdeauna orbii. Cei cu glasul mai dulce sunt muţii. Cei cu auzul mai fin sunt surzii. H O. meriţi toată] auda noastră tu, care n-ai făeut decât să-l repeţi pe alţi orbi şi surdomuţi! P boală a omului este curiozitatea lui nesăţioasă lucrurile care nu se pot cunoaşte.

E limpede, le-am spus bărbaţilor verzi. Câinele îşi permite să se poarte ca scribul meu Patirâo. Adică a aurească metale, să arginteze oglinzi, să le încecu aburii răsuflării lui. Pe Erou l-am strivit cu astea. Să uităm incidentul ăsta, gentlemen, e lt tţi itifiăil i li!

? Bele aste

V d să daţi atlta atenţie mistificărilor unui cline! 7, jfjai punem că e fostul câine al ultimului guver-^”tor spaniol! Sultan mârâie, dezvelindu-şi maxilarul n?

— Ţ să-l scot de-aici cu lovituri de cizmă sau de sabie r” dinele ăsta neobrăzat, Excelenţă? Nu, lasă-l unde e f”ră să fie şi tu rămâi liniştit unde trebuie să fii şi nu ^ Te-aş consulta în van, incult Sultan. Fraţii Robert-con'si Erou, profitând de această întrerupere, şi-au dus la gură paharele cu un zâmbet batjocoritor.

Gentlemen, dinele ăsta relatează o poveste veche. Din cărţile vechi, printre care aşezăm şi Cartea Facerii, ştim ca omul primitiv a fost la început deopotrivă parte bărbătească şi parte femeiască. Nici o progenitură nu-l cu totul pură. La fiecare o sută de ani şi o zi, mai bine zis la fiecare zi lungă cât o sută de ani, partea bărbătească şi partea femeiască se întrupează într-o singură fiinţă care face să se nască fiinţele, faptele, lucrurile*. Le face sa se ivească dintr-un pact teribil şi dintr-un principiu de amestec. Bătrânii din triburile de indigeni ştiu şi ei, fără să fi citit Simpozionul lui

* Jorge Luis Borges, în volumul Istoria eternităţii, citându-l Pe Leopoldo Lugones (Imperiul iezuitic, 1904), notează că în cosmogonia triburilor guarani se considera că luna e parte bărbătească şi soarele e parte femeiască. În aceeaşi notă spune:

• în limbile germanice, care au gen gramatical, s-ar spune s°area şi lunul.” sch Iraltâ operă a sa> Borges ne informează: „Pentru Nietz-stele -Un+a este un cotoi (Kater> care umblă pe un covor de s ar „? 1> otodată; e un călugăr.'- O minte limitată şi simetrică N-ef-v '„îl îndată: Dar Soarele? Cum va fi considerat fel d soarele? O soare-pisică? O soare călugăriţă? Pe ce mului co. voare ar fi făcut-o să umble? Însemnările Supre-Pi'onus-l? Să se întrezărească faptul că a rezolvat ghicitoarea altă sh>-te Niet. ZscheA mers drept la ţintă şi ne-a propus o 5i moliilo -°. Are în invectiva lui adresată istoricilor, scriitorilor rea2ă f? L ' „^ ^nsectă a mâncat cuvinte. A crezut că devo-învăţat o^l08^1 cânt al omului şi temelia lui solidă. Nimic n-a torului) petele hoţoman devorând cuvinte.” (Nota CompilaL

Plciton, că fiecare dintre noi este la origine dual. Sunt. Tipuri complete de oameni duali. Indivizi dintr-o bucal/” întregi. Specii fixe. Multe. Moştenire asigurată la no stirşit de topirea a ce-l mai bun în ce-l mai bun. Pjn» ce gândirea i-a desprins din natură. I-a despărţittăiat în două. Au continuat să creadă că erau unul singur., fără să ştie că o jumătate o căuta pe cealaltă. Duşmani de neîmpăcat, stăpâniţi de impulsul pe care Omuâ-de-astăzi îl numeşte dragoste. Gemenii n-au avut mamă? Aşa-numita Mamă-a-Mamelor, afirmă payes-li indigeni cunoscători ai cosmogoniilor. A fost devorată de Tigrul-albastru care doarme sub hamacul lui Nanderuvasu. Marele-Tată-Dintâi. Gemenii s-au născut de la sine ş: au zămislit-o pe mama lor. Au răsturnat ideea de ma ternitate, considerată în mod greşit ca un dar exclusiv al femeii. Au anulat deosebirea dintre sexe. Atât de dragă şi indispensabilă gândirii occidentale, care nu ştie să mânuiască decât conceptele perechi. Au conceput ori au recuperat posibilitatea existenţei, nu numai pentru două. ci pentru multe, nenumărate sexe. Deşi bărbatul este sexul chibzuit. Numai el poate exercita gândirea. De aceea tot numai el este chematul, hărăzitul. Condamnatul să dea seama de neehibzuinţele lumii. Cum e cu putinţă să avem un singur progenitor şi o singură mamă? Nu poate oare cineva să se nască clin el însuşi?

Singura maternitate serioasă este aceea a bărbatului. Singura maiernitale reală şi posibilă. Eu am putut să fiu concepi-fără

femeie, numai prin forţa gândirii mele. Nu mi se atribui' oare două mame. Un iată fals. Patru fraţi falşi, doua date 0-naştere? Şi toate astea nu dovedesc oare cu siguranţă falsivaiea presupunerilor? Eu n-am fnmilie: dacă în1r-udevf; r • m-&n născut, ceea ce rămâne de demonstrat, fiindcă nu poate niu>' decât ceea ce. S-a născut, 'atunci Eu m-am născut din nV ' însumi. Eu singur m-am făcui Dublu. (_a Supror. UJui.)

Ycs, ceriainly. Exceuency, but... Eu aş spun că e la mijloc aici principiul plăcerii. „? >- – principiu al conservării speciei! Suprema fericire: A Oh! Ouuu! Îs ii not so? Very veri/nici' '. De a (-

L

LUster Robertson. Dar o specie stabilită la nesfirşit nu • eamnă că toate speciile sunt neschimbătoare. AU right, lvxcellency, but... Dă-mi voie, don Juan. Nu există o şârMiwă specie de oameni. Cunoşti dumneata sau ai auzit vorbindu-se de celelalte specii posibile? Cele care-au fost Cele care sunt. Cele care vor fi. Fiinţele provin din rădăcini vii; nu se nasc decât atunci când se-ntâlnesc la o răscruce de drumuri. Ceea ce nu e pură întâmplare. Numai înţelegerea noastră greoaie crede că hazardul stăpâneşte peste tot. Natura nu oboseşte niciodată repe-tându-şi încercările. Nu e nimic totuşi care să semene cu o loterie divină sau panteistă. Dacă Unul creşte şi se dezvoltă atât de mult din el însuşi, cei Mulţi vor dispărea. Va rămâne Unul singur. Pe urmă acest Unu. va fi iarăşi Mulţi. Domnia Ta sugerezi cumva, Excellency, că fiecare trebuie să se descurce singur... Cum poate? Bărbaţii verzi cu părul roşu se uitau la mine cu viclenie. Ce puteau ei şti despre dubla mea naştere, ori desnaştere, ori întoarcere spre naştere? I-am străpuns cu privire-a până-n ceafă: N-am spus decât că pretutindeni stăpâneşte nevoia unei naşteri cumplite şi a unui principiu de ames-tec. ^ Omul e netot. Nu ştie să facă nimic fără să copieze, fără să imite, fără să plagieze, fără să maimuţărească. S-ar putea chiar ca omul să fi inventat zămislirea prin coit după ce a văzut împreunându-se greierii. Ah, Excellency, să admitem atunci că greierele este un animal chibzuit! Ştie ce-l bun şi face

ce-l bun. Dac-aş fi eu Primul om, n-aş fi ultimul care să-l imit. Ba chiar aş mvaţa să cânt ca e>. Profită cât mai eşti în putere, don uaix îl şi^ vedeam din nou la moşia dofiei Juana Esqui-ei, vecină cu moşia mea, la Ybyray. Îl vedeam pe Juan ^ nu ca Şre*ere biruitor, ci mai curând ca a bătrânei nimfomane. Femeia cu sfera neagră. Eu, vultur în partea sa femeiască, avându-l pe ca revers pe mielul cel verde din Scoţia. M • S Shsss I be9 y°ur Vardon, Excellency! Erou eu ai P°vesteşte ceva despre asta. În timp ce vorbeam aşa înc”tcre. Scutul f°st câine regalist nu tăcuse o clipă, cjjn. cuvintele mele ieşiseră tivite cu surde armonice P icma mârâiturilor câinelui. Asta numai pentru a-mi face în ciudă, până şi în domeniul limbilor şi rilor necunoscute şi dispărute. Mi-am pus căştile 1 urechi. Glasul ieroglific al câinelui. Glasul pe jurnăta^ beat al interpretului englez: Erou povesteşte o legend” celtică. Două personaje formează unul singur. Olt haa bătrâna vrăjitoare, propune o ghicitoare tânărului erou? Dacă el o dezleagă, adică dacă răspunde avansurilor respingătoarei bătrâne, va găsi în patul său, când se va trezi, o femeie tânără şi radioasă care-l va ajuta să obţină coroana... Dear Erou, nu te auzim prea bine. Puţin mai tare. Şi nu poţi vorbi puţin mai rar? Clinele scutură dispreţuitor din cap şi continuă fără să se întrerupă, acum în spaniolă, isprăvindu-şi gluma: Bătrâna respingătoare, sau frumoasa fată, a fost părăsită de ai săi în cursul unei dificile migraţii, pe când se pregătea să nască... Încă puţină bere, please, De atunci femeia rătăceşte prin pustiu. Este Mama-Animalelor, cars refuză să le mâne în calea vânătorilor. Cine o întâlneşte cu veşmintele ei însângerate e atât de înspăirnântat, încât e cuprins de un impuls erotic irezistibil. O dorinţă fără margini de împreunare... De a se ascunde într-o imensă pădure a desfrânării... De a se cufunda într-o mare a procreării. Stare de care bătrâna profită pentru a-l silui şi-l răsplăteşte apoi scoţându-l în cale vânat din belşug. În cazul ăsta... Am râs cu mare poftă întrerupându-l pe fabulist. Ah, în sfârşit, vă vedem bine dispus, Excellency '. Noaptea a devenit într-adevăr răcoroasă şi plăcută, de când a început să bată vântul dinspre sud. Ciudat că a început să bată la miezul nopţii. Poate că vântul din nord a încetat să bată la ceasul când se arată fantomele. O, capricii ale vânturilor! Şi ale fantomelor, am adăugat pentru a-mi ascunde hohotele nestăpânite. De ce câdeţi

cu atâta poftă. Sire? O, de o prostie, don Juan • Mi-am adus minte deodată de prima noastră întâlnue, în după-amiaza aceea de la Ybyray.

În Scrisorile lui, Juan Parish Robertson descrie în după cum urmează: „într-una din după-amiezile acelea paraguayene ce vântul din sud-est s limpezit şi împrospătat atmosfera după vânătoare într-o vale liniştită, nu departe de casa donei ieŞlt a Deodată am dat peste o cabană curată şi fără pretenţii, „^”tâmiche s-a înălţat în zbor. Am tras şi pasărea a căzut. 0 P° - cg]0Vitură! A exclamat un glas în spatele meu. M-am? Şi am văzut un bărbat de vreo cincizeci de ani, îmbrăcat în negru. W u jyjj. Am cerut scuze pentru ca trasesem un foc de arma tât de aproape de casa lui; dar cu o mare bunătate şi politeţe, jypă cum cerea ospitalitatea veche şi simplă a ţării, m-a oftit să iau loc pe verandă, ca să fumez o ţigară şi mi-a servit un ceai mate adus de un băieţaş negru.

Proprietarul m-a asigurat că nu aveam de ce să cer nici cea mai mică scuză şi că terenurile lui erau la dispoziţia mea dnd aveam chef să mă distrez cu puşca în acele locuri.

Privind în lungul pridvorului, am descoperit un glob terestru uriaş, un telescop foarte mare, un teodolit şi alte câteva instrumente optice şi mecanice, de unde am tras îndată concluzia că personajul pe care-l aveam în faţa mea nu era altul decât însăşi eminenţa cenuşie a Guvernului.

Instrumentele confirmau tot ce auzisem în legătură cu reputaţia lui în ceea ce priveşte cunoştinţele de astronomie şi ştiinţe oculte. Nu m-a lăsat să ezit mult timp asupra acestui lucru. Ai în faţa ochilor, mi-a spus cu un zâmbet ironic, în-tinzând mâna spre întunecatul birou-laborator, un mic templu al Minervei, care a făcut să se nască multe legende.

Presupun, a continuat, că dumneata eşti tânărul englez care stă în casa dofiei Juana Esquivel, vecina mea. Am răspuns ca aşa e. A adăugat că avusese mai de mult intenţia să mă viziteze, dar că situaţia politică din Paraguay era de aşa ura, îndeosebi în ceea ce priveşte persoana lui, încât socotea necesar să trăiască

într-o mare recluziune. Nu putea altfel, a prat^Sat'. Pentru a evita să se atribuie cele mai sinistre inter-^ M1 Pmă Şi Celor mai nesemnificative acte ale lui.

Ă inim în bibliotecă> ° încăpere cu o singură – mkă' atât de tare umbrită de acoperişul scund rului> încât abia lăsa să pătrundă lumina împuţinată a

0? 6ra compusă din trei rânduri de rafturi întinse mcăperii şi să tot fi avut vreo trei sute de volume.

Erau citeva cărţi voluminoase de drept. Alte eîteva de mat matică, de ştiinţe experimentale şi aplicate, dintre care „ în franceză şi în latină, Elementele lui Euclid şi eîteva vo de fizică şi chimie stăteau întredeschise pe birou, cu mrj între pagini. Colecţia de cărţi de astronomie şi literaturi ocupa un rând complet, Von Quijote, deschis şi el, într-un fru. Mos volum cu un semn purpuriu cu fireturi aurii, se afla ne un pupitru. Voltaire, Rousseau, Montesquieu, Volney, Raynal Rollin, Diderot, Julius Caesar, Machiavelir, stăteau laolaltă ceva mai în spate, în penumbra care începea să se îndesească.

Pe un birou mare, mai asemănătoare cu un galion t} e transport decât cu o masă de scris, se vedeau grămezile de dosare, cu tot felul de hârtii, probabil legi şi documente juridice. Câteva volume legate în pergament erau împrăştiate pe birou.

Dictatorul şi-a scos pelerina şi a aprins o luminare, care n-a fost de prea mare ajutor pentru a lumina încăperea, părând mai degrabă menită să slujească la prinderea greierilor. Un serviciu de ceai mate şi o călimară de argint împodobeau cealaltă latură a biroului. Nu existau covoare, nici rogojini pe pardoseala de cărămizi. Scaunele erau de un stil atât de vechi, îneît păreau nişte mobile preistorice, scoase în urma unor săpături arheologice. Erau acoperite cu piele sau incrustaţii vechi dintr-un material necunoscut, aproape fosforescent, peste care fuseseră imprimate hieroglife ciudate, asemănătoare inscripţiilor rupestre. Am vrut să ridic unul din scaunele acelea. Dar, _cu tot efortul depus, n-am reuşit să-l mişc din loc nici un milimetru. Atunci mi-a venit în ajutor Dictatorul şi, cu zâm-betul lui afabil, a

făcut să se desprindă îndată de la pământ acel jilţ greu, cu o mişcare uşoară a mâinii. Pe urmă l-a Pu> jos exact în locul pe care-l alesesem în gând fără să scot un cuvânt.

Pe pardoseala încăperii erau împrăştiate plicuri deschid şi scrisori împăturite, dar nu se putea vorbi de neorinduialţj ci mai curind toate se aflau într-o anumită ordine prestabili care dădea interiorului, de jos, un aer uşor neînţeles şi sinistr

Un chiup pentru apă şi o carafă îşi înălţau siluetele Pe ^ grosolan trepied de lemn aşezat într-un colţ. În alt colţ, 5e" de călărie şi harnaşamentul Dictatorului, care străluceau penumbră.

I

Timp ce noi s^team de vorbă, micul negru a început să ă biniŞ°r> cu ° înoetineală studiată şi parcă pătFun» de stf rtanta sarcinii sale, ghetele, papucii, pantofii împrăştiaţi ^ ^ şj care, cu toate astea, nu reuşeau să strice ordinea, P^ oroiundă şi inalterabilă a unui sistem prestabilit în am-Lt-a ta umilei locuinţe atât de prolix curată şi aşezată între aci într-un mod atât de idilic, încât dădea impresia că e tocuită de o fiinţă iubitoare de frumuseţe şi de pace.

De afară, probabil dinspre curţile interioare şi dinspre o «rada din spatele casei, a început să se audă un zgomot din ce în ce mai puternic, ca un ronţăit de rozătoare flămânde.

Am ciulit urechile, deoarece ronţăitul ăsta, dat fiind că era înfundat şi îngrozitor de bine armonizat, mi se părea că vine dintr-o peşteră subterană, ca să nu spun de pe lumea cealaltă.

Abia atunci s-a oprit şi Dictatorul, care nu contenise să se plimbe dintr-un capăt la altul al camerei în timp ce stăteam de vorbă.

A ridicat cu o mişcare uşoară un alt scaun din acelea cumplit de grele şi s-a aşezat dinaintea mea. Observând gestu! Meu de surprindere faţă de concertul de ronţăituri care, SP auzeau din ce în ce mai puternic, m-a liniştit cu zâmbeiul său special: E ora

mesei pentru şoarecii pe care-l cresc. Apoi a poruncit micului negru să se ocupe de ei.”

Ah! Dumneata te-ai purtat ca un cavaler pe aceste Meleaguri ospitaliere. Ai plătit cum ai putut interesata YsPitalitate a octogenarei domnişoare de la moşia yray. Cind m-am retras din Junta, din cauza răzfftrea c. onacului donei Juana Esquivel era de o Iru-lneonimi1la seaman > nu mai puţin încântăior era şi peisajul cuPrtnzând 1 e vedea” Păduri magnifice cu frunzişul bogat, c'mPia net H- – mai variate nuanţe de verde; într-o parte, '? Line şi n-? ' în ceala] tă, desişul de nepătruns; izvoare cris-livezi de e care susură pe prund. Împrospătând văzduhul: • ^^Tib; r,; °r'ocali' Plantaţii de trestie-de-zahăr şi lanuri de Dofta T°njurau alba clădire a conacului.

Raordinana Esc*uirel era una dintre femeile cele ma: ^eiie ît ug Pe care le-am cunoscut. În Paraguay^ de obicei avea opteec° rinesc la Patruzeci de ani. Totuşi, dona Juana *l patru şi. cu toate că aven bineînţeles riduri şi

L

Boiului meu împotriva militarilor, am fost fără mea martor al celuilalt război mai puţin surd mai intim, care avea drept scenă Troia mp a vecinei mele Juana Esquivel. Auzeam tot tim vuietul lascivităţii ei aproape seculare. O vedeam u mărindu-te pe dumneata pe coridoare, prin crâng [.” râu. Trompa lui Fallope răsuna ca o trâmbiţă de W^ la soare şi Ia umbră, cu o energie suficientă pentr' a anihila o armată. Strigătele de plăcere ale bătrân părul cărunt, îşi păstra încă vioiciunea privirii, voioşia nV cristalin şi o supleţe a trupului şi a spiritului, parcă peni a dovedi adevărul zicalei care spune că excepţia confirc regula.

Mă găzduia ca pe un prinţ. Există în caracterul spânii îndeosebi aşa cum era pe atunci amplificat de abundenţa su-: americană, o concepţie atât de magnifică despre cuvântul os pitalitate, încât mi-am îngăduit, cu deosebite dovezi de curtoazie şi servicii reciproce din partea mea, să mă port pe cât se poate la fel ca dona Juana. In primul rând, tot ce era în casa ei, slujitori, cai, provizii, produsele moşiei, se aflau la dispoziţii; mea. Apoi, dacă

eu admiram vreun lucru de-al ei poneii favorit, un filigran deosebit, exemplarele selecte de nandu: fructele zaharisite sau o frumoasă pereche de eatâri – mi i. dăruia în aşa fel încât nu puteam să nu le accept. O tabache... de aur, fiindcă spusesem că e foarte frumoasă, mi-a fost adu: într-o dimineaţă în cameră de un sclav şi un inel cu briliar. * fiindcă într-o zi îmi aruncasem din întâmplare privirea asup. Lui, a fos't aşezat pe mesuţa mea împreună cu un bilet camă silea să-l primesc. Nu se gătea nimic în casa aceea în afa' de mâncârurile care se ştia că-mi plac, deşi eu încercam, pr toate mijloacele cu putinţă, să mă revanşez pentru împov. Vâtoarea ei amabilitate şi totodată să-l demonstrez că mă stf ţeam copleşit de atâtea atenţii, dar îmi dădeam seama că toa ostenelile mele erau zadarnice.

Eram. Prin urmare, dispus să părăsesc sălaşul acela_P=^ măsură de ospitalier, când s-a petrecut un incident. Deşi în dibil, foarte real. A schimbat şi îndreptat pe alt făgaş re.ai „ mele ulterioare cu această femeie ciudată. jau

Îmi plăceau ariile de o tristeţe sfâşietoare pe care le c ^; _ paraguayenii acompaniindu-se la chitară. Dona Juana ' a, r această slăbiciune şi, spre marea mea surprindere, cmd re întors din oraş într-o după-amiază, am găsit-o, sub >ndr” e t' unui chitarist, încereînd, cu glasul ei spart, să „m0<: neg! Asemenea cântec de jale şi, cu degetele ei descărnate. Tu. Cioase şi zbârcite, să se acompanieze la chitară. S-Şr ^eni'5 altfel? Cum aş fi putut să reacţionez în faţa unui n= ^ spectacol de senilitate, deşi îmi dădeam seama că stiae ^-c mult firea sensibilă a femeii, decât schiţând un zitaoei

I

„rgeau timpanul. Făceau să se infioare copacii, iş1'. S^. ^ pârâul când amândoi vă aruncaţi goi în apele să a^r (joarea dofiei Juana prelungea ardoarea sieste-s^e- „ «noaptea târziu. Punea aerul acela umed al l°r? Jn stare de ebuliţie. O pâclă cu gust acrişor „tindea sub lună. Pătrundea în casa mea ermetic „~^PŢ~PenirvL numele lui Dumnezeu, am zis, cum poţi, la C°rfezece an; după ce, conform legilor naturii, ar trebui să r în

mormânt, să te transformi într-o ţintă a batjocurii pentru duşmanii dumitale sau în obiect de milă pentru prieteni?

Exclamaţia mea, mărturisesc, deşi adresată unei femei de optzeci şi patru de ani, nu era prea galantă, căci, în ceea ce priveşte vârsta, care femeie poate suporta un reproş de această natură?

S-a vădit indată că dona Juana dădea dovadă în privinţa asia de toată slăbiciunea sexului său. A dat cu chitara de pământ. A poruncit brusc maestrului de canto să plece imediat, pe servitori i-a gonit din cameră şi, îndată după aceea, luând o înfăţişare de cruzime de care n-o credeam în stare, m-a făcut să rămân năucit adresându-mi. Următoarele cuvinte: Stimate domnule don Juan, nu mă aşteptam la o asemenea insultă din partea bărbatului pe care-l iubesc. Şi a pronunţat ultimul cuvânt cu o enfază extrordinară. Da a continuat – eram gata şi mai sunt şi acuma gata să-ţi ofer mâna şi aerea mea. Dac-am vrut să-nvăţ să cânt şi să mă acompaniez la chitară, de ce altceva crezi c-am făcut-o decât ca să-ţi fac plăcere? De ce-am învăţat, la ce m-am gândit, pentru ce-am trăit în ultimele trei luni, dacă nu pentru dumneata? Şi asta-l răsplata pe care o aflu?

Aici bătrâna doamnă a arătat o îmbinare ciudată de pasionat patetism şi de ridicol când, izbucnind în lacrimi, a dat frâu sur - serltimentelor clocotind de indignare. Spectacolul era de o pen* nzaţ°are noutate şi nu lipsit de motive de îngrijorare răsit I?'ne' d'n Pricina bietei bătrâne. În consecinţă, am pă-pjn *ncaPerea; am trimis servitorii la ea spunându-le că stă-m-am, e j=l'av bolnavă; după ce am auzit că totul trecuse, sau sgs. *n Pat, neştiind dacă se cuvenea s-o compătimesc de două2' 6SC °U g*ndul ^a Şinga? A pasiune pe care un tânăr şi patm R1 *^e an* ° trezise în sufletul unei femei de optzeci aventuri ' că nu va a atribuită vanităţii relatarea acestei exempiu arrJ°r°ase. Am pov- estit toate astea pur şi simplu ca? I caprit>- necunoscutelor aberaţii ale celui mai neastimpăral te Pună] -l? 11'6 toti zeiicupidbn. Nu există vârstă care să ăcău]}? AdaP°st de săgeţile lui. Octogenarul, deopotrivă cu J^gante LSint. ViŞtime; şi voltele lui sunt de obicei mai extrarile dpn -l CÂnd

îmPi”ejurările exterioare vârsta, tabie-51 absurris •? * inea ~ s”au unit Pentru a face incredibilă Qa ldeea accesului lor la inimă.” închisă. Mă împiedica să mă concentrez durilor mele, asupra problemelor pe care ie îmi tulbura reculegerea solitară. Am fost nev renunţ la pasiunea mea favorită: să scot teleseon f observ constelaţiile. Vedeam greierele scheletic J*' old hag cum se târăşte gemând pe pajişte, îm,? Într-o coadă lungă de fum. Dumneata.' don j*' tânărul erou al legendei celtice, nu erai în st? R'J' descifrezi enigma pe care respingătoarea vrvjito ţi-o punea în faţă cu de-a sila, schimbând-o dupâ v ei. Şi ai rămas nu o dată în aşteptarea următoarei lari, ştiind dinainte că răsplata nu va fi s-o vezi bătrână prefăcută într-o preafrumoasă fată. Nu te V plânge totuşi că, în pofida tuturor acestor lucruri, te-a răsplătit făcându-te să ai un noroc nemaipom't la vânătoarea de galbeni, dacă nu de porumbei.

Am memorie slabă, don Juan. Nu ştiu în ce au antic se vorbeşte despre o Bătrână-Demon. Înzestr cu o dantură dublă, una în gură, cealaltă mai jos pântece. Şi aici, în Paraguay, unde demonul este fem pentru băştinaşi, unele triburi întreţin un cult i., cinstea acestui diavol desfrânat. Ce înseamnă vulva-) cu-dinţi dacă nu principiul devorator nezămislitor, ai femelei? Juan Robertson a tresărit într-un spasm uşor. Dinţii ăştia nu cad, Excelenţă, când femela fr-bătrâneşte? Nu, stimatul meu don Juan. Devin' ce în ce mai ascuţiţi şi tari. Ţi-e frică de ceva?! S-a-ntâmplat ceva neplăcut? Cred că nu, Excellen-Oricum, don Juan, nu-ţi strică să afli şi durans cum alungă aceste riscuri indigenii. Zi şi noapte ai ţuiesc în jurul femelei-demon. Dănţuiesc nebuna făcând-o şi pe ea să dănţuiască, să sară şi sa se breze. La răsăritul soarelui. În cea de a treia zi_-”e. Petrece două lucruri: Colţii cad şi albesc f1ln în Casa Ceremoniilor. Atunci bărbaţii aleargă^ dinţii ăştia, care sar dintr-o parte într-alta c'^ de spaimă. AtiYnaţi de cordonul umbivaginaL P, când se liniştesc, prefăcuţi în spini uscaţi de co de ciulini, de scaieţi. Îi strâng şi-l ard intr-uâ ^ mare., undo-l nevoie de trei zile până st ^uie esi-vde un fum acru, gros, vâseos. Cum se şt originii şi condiţiei sale. Se mai poate întâmpla ntii de niai jos de pântec ai femelei să nu cadă. Uâsionaţi şi cu minţile rătăcite, dănţuitorii-bărbaţi n,

efac< spre nefericirea lor, în ceea ce aici numim rtlăi sau sodomiţi. Începând de la acest eşec al lor,

• t osândiţi la muncile cele mai umilitoare. E bine s? Te păzeşti de asemenea eventualităţi. Dintr-o, dată, fără să bănuieşti nimic, oriclt ai fi de isteţ, poţi fi luat în coarne de taur. Ehei! Ţi-a venit de hac ie-meiuşca-drac!

Juan Robertson şi-a pus miinile m<re picioare. Şi-a arcuit arcada. Mirosul greu de berc a umplut odaia. Până şi câinii au strimbat din nas. Erou şi-a întors de jur împrejur privirea scrutătoare. A mirosit în toate direcţiile. S-ar spune că ne-au invadat mai mult de o sută de femeîe-demon, judecind după duhoarea asta lascivă, Excelenţă! Tot ce se poate, Erou, tot ce se poate. Mie nu-mi miroase deloc. Am guturai. Clinele se lipi de picioarele englezului, care încerca să-şi potolească durerile abdominale arcuindu-se cât putea de tare. Proptindu-şi capul în piept şi petreeîn-du-şi mâinile printre picioare. În chip de mângâiere, Erou mârâi uşor, fără prea multă convingere. În curând o să-ţi treacă, don Juan. Nu-l decât o colică morală; Şi; parcă vrând ca eu să nu-l înţeleg, adăugă: Fucking owful business this, no yes, sir? Dreamt all night of o, Wpody old hag Quin again... L-am trimis pe negrul Pilar să arunce boabe de tămâie şi ambră lichidă t lnca Un strop de rachiu pe plita de cupru înroşită.

Imoasele culori au stins urâteîe duhori. Du-te, Pi jar, flori j r*€- Cere-l suntei să pregătească o tizană din mul a mărar> vâsc> nalbe albe -? 1 yatei-ka'â. Prin fu-trii m. atic? I licăririle focului se întrezăreau, aâbăs-tăind • Ule fratilor Robertson. Erou şi Sultan, mu-num'i ŞI~au întors cu dispreţ spatele. S-au înfuriat

Cacamb,? Ci °înd Candide? I slujitorul lui, mulatrul a] Upta ° din Tucumân. au sosit în Paraguay pentru a eXclam ih& iezuiţilor. Imperiul ăsta e o minune! „ «incântat Cacambo încercând să-şi mfiăcâreze stăpânul. Eu ştiu drumul şi-o să te duc • dumneata acolo: părinţii iezuiţi stăpânesc totul n rănii n-au nimic. Este capodopera raţiunii şi a ius'+*/'„ Bucurie fără margini. Optimism cosmic. Sultan mai înţelegea nimic. Credea că e într-un Parag ' din care iezuiţii fuseseră izgoniţi pentru totdeauna uite că doi

străini suspecţi călăreau în drum spre ' gatul dispărut cu care unii îndrăznesc să conin. Regatul meu. Zgomotul făcut de copitele dobitoacei răsuna în penumbra odăii. Şi odată cu el întreg gatul. Renăscut, intact, prezent. Stup uriaş, furnic cu diametrul de trei sute de leghe şi cu o sută cine: zeci de mii de indigeni. Pintenii părintelui protopor s-au ivit pe neaşteptate, făcând să scânteieze pardoseala. L-a recunoscut de îndată pe Candide. S-av îmbrăţişat cu duioşie. Sultan şi Erou, amândoi oda1, „ înnebuniţi, mânioşi, s-au năpustit orbeşte lovindude pereţi, de uşi, de ferestre, urlând mai tare decât sută de balauri şi de vipere-câini. Neputincioşi în fa'. Acestei imense băşici de săpun, care strălucea în m de culori. Intre coloane de marmură verde şi aur. Colivii pline cu papagali, pasărea-muscă, sticleţi, c libri, toate zburătoarele universului. Candide şi părintele protopop au mâncat în tihnă în veselă de au: şi argint. Cântările acelea îi ţineau cu sufletul la gura Păsări, ţitere, harfe, surle se înălţau în văzduh în duhul muzicii. Cacambo, resemnat, mânca boabe de porumb într-un blid de lemn cu paraguayenii, sub ui. Soare arzător, aşezat pe vine, între vaci, dini şi sta' jeneii de pe câmp. Candide, ce-l optimismul? A striga-mulatrul din Tucumân, de departe, la o bătaie O' puşcă distanţă de glorieta de marmură verde. Din ci ştiu, i-a răspuns Candide, să susţii că totul merg bine tind se vede limpede că totul merge foarte r ^ Printre aburii vinului, faţa spilcuită a părintelui ^ dat semne că ar fi luat cunoştinţă de ceva. Tx° ' Sultan s-au repezit asupra generalului teatin cu sură. Să isprăvim odată cu harababura asta, e ^ spus fraţilor Robertson, care se distrau groza ^ mărind de zor un colibri pe filele cărţii. Daţ [214J

— Citiţi povestea ca să vă omorâţi timpul, închi-c^- vă că a murit de mult sub greutatea unor P nea fantasmagorii, căci altfel câinii o să ne sfâr-&ern l lââd d j fg

0 să ne mănânce şezutul, lăsându-ne doar ju-t6-tatea lui credulă, jumătatea incredulă a vieţii. F-a”rul Robertson a aşezat penele păsării colibri între n şi a închis cartea. S-au ridicat amândoi deodată, păindu-şi fesele cuprinşi de presimţiri şi noapte bună, Sfinte Părinte Protopop, pardon, vreau să spun Excelenţă.

În legătură cu „crescătoria de şoareci” pe care Supremul ar fi putut cu adevărat s-o întreţină cu scopuri experimentale la ferma lui din Ybyray, vom mai da un exemplu pentru metoda folosită de avocatul Dias de Ventura şi fray Bel-Asco pentru a-l face de ocară şi a-l defăima, distorsionând faptele. Fragmentele care urmează au fost extrase din corespondenţa particulară pomenită mai înainte, dintre aceşti doi puternici duşmani ai Dictatorului Perpetuu: „Reverend părinte şi prieten, Au început să mă emoţioneze de pe acum viitoarele du-mitale Proclamaţii ale unui Paraguayan către Concetăţenii săi, în care, cu admirabila dumitale artă a persuasiunii, îi vei convinge că trebuie să se ridice şi să pună capăt acestei epoci de ruşine şi doliu, mai înainte de a fi prea târziu.

Poate că ţi se pare utilă, în această colecţie monstruoasă e fapte, ultima idee năstruşnică şi chiar smintită a Dictau1> ţinută în cea mai mare taină. Imitându-l pe deţinuţii d re drei>ează rozătoare în temniţe, am fost informat coni'icăt °a? I”a *nstalat *a conacul de la Trinidad o uriaşă crescar * soareci. A adunat acolo toate speciile de rozătoare

Vreo ^e cun°se în ţară. A pus de pază la poarta crescătoriei fecim. °1”trei sclavi surdomuţi. Micul negru Jose Măria Pilar, v*urij| său A y pe car ae casa, ii supraveghează pe paznici. Încrederea dl>Pă nare '„ el şi nevin°văţia micului negru sunt pesemne, Creţia. Ţf6rea Dictatorului, suficiente pentru a garanta dis-selavi, s Pnn gura coP» lor nevinovaţi, chiar dacă sunt simh^i S recoară totuşi adevărurile, care uneori iau formă b0lui de parabole.

B0luri fe;

Din înălţimea unui foişor, micul negru după c fost informat din s-urse vrednice de încredere a de a observa şi de a nota cu exactitate toate mişcările? De rozătoare. Dictatorul în persoană vine adesea la conac11” tru a verifica datele. După zvonurile care circulă, bazate H pe spusele micului negru, Marele Bărbat a transformat '-' niera într-un laborator ciudat. Face acolo experimente dp*”• ' crucişare şi, mai ales, observaţii despre comportamentul la această impresionantă masă de colţoase

mamifere, la clinchet de clopoţel; evoluţii, de parcă ar fi vorba de efe” tive militare; împreunări, ba chiar şi lungi perioade de în metare, în timpul cărora clopoţelul sună alarma până scoate < minţi turma, asta de şobolani şi şoareci. Toate astea, sp; Reverend Părinte, ne face să bănuim că diabolicul Dicta încearcă acolo, în acel soi de ciornă pe viu, metodele lui de guvernare cu care îi abrutizează pe concetăţenii noştri.

Ultima experienţă depăşeşte toate limitele pe care o persoană cinstită şi cu scaun la cap şi le poate imagina. ' chipuie-ţi şi dumneata, Reverend Părinte. Ceva cu adevă diabolic! Dictatorul a poruncit să fie închis în cea mai co pletă obscuritate un pui de pisică, chiar de cum s'-a nasc Timp de trei ani, exact în perioada care începe în momen când Dictatorul şi-a asumat puterea absolută, pisoiaşul a f ţinut într-o totală singurătate şi izolare, departe de contat'-ru oricare altă specie vie. Când a ajuns la vâsla adultă, pis a fost scoasă într-un sac de piele din ermetica ei închisoare dusă la pepinieră. Aeolo, sub scarele arzător, a fost pusa libertate şi azvârlită în mijlocul miilor de rozătoare lihnite foame şi în acelaşi timp micul negru a stâşiat văzduhul inc - menit al amiezii cu alarma clopoţelului. Închipuie-ţi şi ou neata, prietene, vâlvătaia soarelui arzând dintr-o data o<? Pisoiului obişnuit să stea în întunericul cel mai comple* de la naştere. Lumina îl orbeşte chiar în clipa când o noaste! Bine hrănit în pivniţa lui nocturnă, nu cunoaş» *^ * specia ancestral duşmană care-l înconjoară şi-l atacă cu ^ citate până ce-l preface în câteva secunde în aşchii „e „_, care sunt azvârlite în toate direcţiile în acest sabnt tător. Nu crezi şi dumneata, Reverend Părinte, ca adevărat satanic? Ceva • -

Cea mai mare putere a unui guvernant constă în perfecta noaştere a celor pe care-l guvernează, a spus Dictatorul în decursul său inaugural. Suntem oare condamnaţi noi, para-_, ayenii, cel puţin aceia care n-au putut scăpa din ţarcul ăsta, ă împărtăşim soarta acestei biete pisici, născută într-o temniţă subterană? În Proclamaţiile lui poţi găsi avertismente foarte folositoare. Devotatul dumitale prieten, care-ţi sărută mâinile, Buenaventura Dias de Ventura.” (Nota Compilatorului}

ÎNCHIS ÎN CAMERA-MEA-LUNA-ÎN-DESCREŞ.

T «re, toată noaptea ştergeam craniul cu bucata de flanelă. Abia după aceea, mult după aceea, a început să strălucească slab. Câteva picături de sudoare trandafirie au apărut ca urmare a căldurii produsă de frecare. Eu frec, i-am spus, iar tu asuzi. Nu mai conteneam să frec în intunericul acela complet. Noapte de noapte, timp de nouă schimbări ale lunii. Abia atunci au prins să sară scântei foarte mărunte. Uite că a început să gândească! Lumină-căldură. Totul ştiut. Totul alb. Inima palpitând în gură. Totul alb/totul negru. Enormă tremurătoare bucurie! Lucruri de copil zburând de la o singurătate la alta. Sau şi mai bine: lucruri de copil ne-născut incubându-se în cubul unui craniu. Orice recipient poate sluji, chiar şi capul mort al celui ce s-a strecurat până la cubul sicriului, victimă a neprevăzutei boli sau a aşteptatei bătrâneţi. Şi mai bine e de acela care-a fost îngropat pur şi simplu în pă-mânt. Dar eu eram un ne-născut, ascuns de bună voie între cei şase pereţi ai unui craniu. Amintirile omului adult care fusese apăsau asupra copilului care încă nu era, umplându-l de nelinişti. Nu-ţi fie frică! I| spuneam ca să-l dau curaj. Oamenii culţi sunt cei mai oculţi. Doresc să se-ntoarcă la natura pe care-au tra-dat-o. Să se-ntoarcă, de frică de moarte, la starea care seamănă cel mai mult cu moartea. Ceva asemănător cu recluziunea obligatorie într-o închisoare. Într-o temniţă, la un comisariat, într-o colonie penitenciara, astea, inat într-un lagăr. Nu m-am gândit atunci la toate în penumbra lipsită de aer a podului. Mi-am totul mai târziu.

Gândul meu de acum e să mă nasc… (restul ilizibil) o • •

I

Cât timp poate sta îngropat un om fără să se des-mpună? Depinde, dacă nu e putrezit dinainte de-a °°uri ar putea să se păstreze cel mult opt sau nouă „L Numai dacă e bun creştin şi moare sănătos şi „ntreg în ziua morţii lui, s-ar putea să se păstreze aşa nână-n ziua Judecăţii de apoi, pe cinstea mea. Tot ce se poate. Să se scoale dintre morţi la glasul lui Dumnezeu. Toate le ştie micul Iosua. Pe mine nu mă cheamă Iosua. Ba da, copile. De la tătucul Adam până la Domnul nostru Iisus Hristos,

mereu a fost aşa. Iosua. Ori Adam. Ori Hristos. Omul poate să-şi prelungească viaţa, machu Hermogena Encarnacion? Dacă nu-l vinovat de moartea lui, atunci nu-şi scurtează viaţa. Începi să-mbătrâneşti de cum te naşti, micuţule Iosua. Bătrâneţea omului dă înapoi mereu. Dar unde-ai văzut om viu care să nu vrea să-şi scurteze viaţa? Nimeni nu ştie să dezerteze din nefericirea lui.

Dădaca mi-a întors spatele ca să-şi ungă părul foarte creţ, ceafa, şalele, sânii, cu untură de broască-ţestoasă. Nu-ţi mai bate capul cu atâtea întrebări, dom-nişorule Iosua şi vino să mă tragi pe spate. Sunt bă-trână şi nu mai ajung cu mâna până acolo, nici putere nu mai am. S-a culcat pe jos. Am început să masez distrat balotul acela cu pielea zbârcită gândindu-mă la craniu, în timp ce dădaca fredona cu gura lipită de Pământ:

Nicicând eu n-oi muri Pricina fără-a şti A şti, a şti, A şti, a şti…

Cât timp ţi se pare c-a stat în pământ tigva asta? X> dragă Doamne! De ce vrei să păstrezi asta? Toate

^ gvele sunt nebune. De ce, machu Encarna? Ei, penânv”°r Şi~au pierdut mmtea, de aia! Tigva asta, a spus irtind-o cu mâinile ei cenuşiu-cafenii, a fost înschimb- ^CUm nouă mii cinci sute douăzeci şi şapte ari ale lunii. Luna acuma vine, acum se duce şi moare iarăşi. Hi. Mai bine, domnişorule, ascult: -sfatul meu cel prost, du-o la cimitir tir tir. Spune-mi* machu Encarna, a fost cap de bărbat ori de femeie'? De bărbat, de bărbat. Uite-aici creasta de cocoş, A fost un domn mare de tot. După miros se simte ce fej de os a fost. Cu cât e de os mai domnesc, cu-atât e mirosul mai câmesc, după ce domnul e mort ort ort. Altădată avea glas, putea să cânte:

Când tânăr eram La chitară cintam Uite-aşa petreceam Petreceam aşa Petreceam avă * Avă avatisokâ *”

Limba care-l modela domnului glasul e acum în puterea domnului vierme. Hi, hi, hi. Aşa, lipsit de judecată, n-o s-ajungi nicicând la Judecată! Hi. Hi, hi Osemintele astea, domnişorule, n-o să-ţi slujească de-cât ca să joci popice ice ice. Ba nici măcar pentru atât. Acum, că mă uit mai bine, văd c-a fost un cap de

indigen. Cântecul mi-a spus asta. Nimic nu-l mai bun decât cântecul atunci când vrei să ştii rostul lucrurilor, Uită-te niţeluş aici. Urma cercului pe os. Şanţul l-a croit vârtos. Aruncă tigva în râul Payaguâ guâ guâ. Arunc-o, domnişorule, că nu poate să-ţi aducă decât nenorociri! Vai, vai, vai! Glasul dădacei răsună între cei şase pereţi. Asta nu-l jucărie pentru un copil!

Eu nu eram un copii. Încă nu eram. N-aveam să mai fiu niciodată. Dădaca râdca. Când mai sugeai te ţâţa mea nu-ţi simţeam guriţa. Dumitale, conaşule, îU lipseşte un luciu: să fii aşa cum ţi-e firea.

Ce soartă tristă, ce soartă rea. Cind vrea căţeaua, câinele nu vrea

* Avă: în guarani, indigen. * Avatiţoka: pisălog de pisat

R5sete. Alb ptr negru. Destul ca mama dumitale te-a rt rău, domnişorule Iosua. Dar e şi mai rău când ^fdouă mame. Taci. Hermogena. Eu n-am avut mamă! Am spus, dar dădaca zburase pe fereastră,] ăsând numai hohotul ei de râs de pasăre rău prevestitoare.

Mă văd explorând la lumina unei luminări carcasa de os. Primul glob cu harta unei lumi care mi-a căzut în mână. Mica temniţă unde a stat închisă gândirea unui om. N-are importanţă dacă a fost indigen sau mare senior. Mai mare decât globul pământesc. Acuma e gol. Cine ştie. Aş, da' de unde! Ştiu că am aici de furcă. 0 imaginaţie vie imaginând o imaginaţie moartă. Nu există gol nicăieri. In orice caz, cu ce-ar putea să te sperie golul? Cine se sperie de imaginea pe care tot el a făcut-o e un copil. Bag luminarea în interiorul craniului. Transparenţa spongioasă lasă să se bănuiască risipitul labirint al materiei acum absente. Pete. Numai urme pe albeaţa rotondei. Măsor, marchez semne, încerc să-l simt pulsul. Raze, diametre, fisuri, unghiuri, alveole, nebuloase orbitale, circumvoluţii temporale, zone occipitale, echinocţiale, solstiţiale, regiuni parietale. Locurile marilor furtuni ale gândirii. Prăpăstii fără fund. Cratere. Glob lunar. Bătrân craniu. Craniu de bătrân sau de tânăr. Fără vârstă. Sutura metopică îl împarte în două jumătăţi. Copilărie/Bă-trâneţe.

Acum, când zac în bătrâneţea mea, fără să fi >eşit din copilăria pe care n-am avut-o, ştiu că trebuie ^a am un început, fără să încetez de a fi un sfârşit. ^-aş fi avut trei sau patru vieţi, ori poale o sută de vieţi pe pământul ăsta ingrat, aş fi putut ajunge cineva. ^a Ştiu ce-am făcut prea mult ori prea puţin. Să ştiu e-am făcut rău. Să ştiu, să ştiu, să ştiu! Cu toate? Ştim din Sfintele Scripturi că ştiinţa sporeşte d*Jrerea. „ noi”* cripta-eimitir a pagodei gotice din Monusenat bert • «*”* citeam pe ascuns cărţile autorilor „li-”11'- aşeza? Pe cranii lipsite de autoritate cie intregiLa lumina luminărilor de pe morminte, printre zborul liliecilor şi miasmele morţii, aceste că ale „anticriştilor” aveau pentru noi un straniu eu! De viaţă nouă.

Fray Mariano Bel-Asco îi încredinţează prietenului să avocatul Ventura Dias de Ventura, mult timp după aceea următorul raport asupra nepotului său, pe atunci student • „Băiatul ăsta câm abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăâîdevine în scurt timp unul dintre cei mai buni din clasă. Datorită silinţei la învăţătură, face progrese mai rapide decât colegii lui. În doi ani urmează două specialităţi şi-şi ia bacalaureatul la secţia artistică, după care a dat un examen de Logică şi a urmat trei cursuri complete de Filosofie, ajungând să-şi ia licenţa în Arte şi să devină profesor. A înghiţit un volum de Estetică şi a devenit vizionar. Latina e specialitatea lui. O vorbeşte la perfecţie şi în latină îşi scrie eseurile şi studiile, scrisorile de dragoste, precum şi pamfletele clandestine cu care bombardează Cancelaria şi clădirea Rectoratului.

Când s-a făcut primirea noului elev în Internat, încă nu bănuiam că acel adolescent de cincisprezece ani avea să fie cu trecerea timpului protagonistul uneia dintre cele mai îngrozitoare drame politice din America de Sud.

Rectoratul Colegiului i-a dat acolada în Sala Secretă a Comunităţii iezuite. Elevii l-au îmbrăţişat pe colegul lor din Asuncion în semn de carftate şi bun venit. Toţi l-am sărutat pe obscurul şi taciturnul luda pe amândoi obrajii plini de bube. l-am sărutat mâinile cu care pe urmă avea să-l pălmuiască pe toţi cei

care l-am ajutat şi i-am făcut câte un bine în cele temporale şi în cele eterne.

Temperament nervos şi irascibil. Închis în el. Deloc comunicativ. Trufaş, rebel şi cu profesorii şi cu colegii. Nu tece nimic pentru a le câştiga simpatia, dar se impune prin inteli-

* genţă şi tenacitate. La ore şi în afara orelor, puternica ui personalitate produce o impresie vie. Amintirea ştrengati şi isprăvilor lui se păstrează mult timp în analele Senat universitar. Cât priveşte purtarea faţă de colegi, îi place gl°tarj de tare să-l domine şi reuşeşte fiindcă e îndrăzneţ, voluf J

B s, ş şş curajos în proiectele lui, pe care ştie să le ducă la bun mn

Se ia foarte des la bătaie cu ei şi-l ameninţă cu un p care nu se desparte niciodată. Dar în primul rând Pv'n

• pune colegilor respect. Câteva întâmplări dovedesc din plin u acest lu în interiorul bisericii Companiei (căreia el îi zicea «Pagoda tică») se deschidea o subterană săpată adânc, care străbătea nă parte din oraş şi se termina în subsolul clădirii numite M viciatul Vechi. Grota aceea, în care se păstrau numeroase morminte de sfinţi şi de oameni iluştri, avea şi nişte temniţe centru aplicarea pedepselor corporale. Studenţii făceau de multe ori escapade, organizând petreceri şi zaiafeturi nocturne în aceste catacombe. Bursierul din Asuncion făcea pe călăuza în aceste escapade, mergând în frunte cu un felinar în mână. Lntr-o noapte l-a convins pe unul dintre colegii lui să-l însoţească. Mort de frică, dar mânat de amorul lui propriu, după cum a mărturisit mai târziu, acesta a traversat lugubra galerie. Dintre morminte s-a desprins un craniu, care s-a oprit chiar în faţa lor, aţinându-le calea. Elevul care-l însoţea s-a împiedicat de el şi a căzut pe jumătate mort de frică. Atunci impetuosul aventurier a scos din teacă pumnalul şi l-a înfipt de câteva ori în orbitele tigvei. Un urlet de animal rănit a făcut să vibreze subterana. De pe lama pumnalului se scurgeau picături de sânge, în faţa ochilor holbaţi de spaimă ai celuilalt, care asista la scena aceea macabră ca şi cum ar fi trăit un coşmar, cum singur

a spus. Derbedeul a azvârlit craniul cât colo cu piciorul, făcându-l să se izbească de peretele catacombei şi atunci un şobolan a ieşit dintre fărâmele de oase? Mpraştiate pe jos. Episodul ăsta i-a adus elevului paraguayun 0 feiroă întrucâtva sinistră şi i-a sporit influenţa asupra celorlalţi.

*n timpul uneia dintre plimbările studenţeşti în împrejurimile oraşului, la vila de odihnă de la Caroyas, şi-a săpat ^urnele în piatra inaccesibilă din vârful unei coline. Mult mai ^rziu un fulger a despicat stânca şi a distrus inscripţia, dar îl s”6 6 1”a rămas ne? Ters pe pupitrul băncii în care-a stat, căci travapase cu vâr? Ul stiletului cu litere atât de adânci, încât au

6rsat lemnul dintr-o parte în cealaltă.

Eiersiu. Altă ocazie l-a obligat să înghită mai mulţi sâmburi de la Cocja pe un c°leg care-l fura fructele. Încă de pe atunci Care ^^ era suPranumit Dictatorul, poreclă prevestitoare, îns? Eii i s-a adeverit, trecând dincolo de zidurile Regal din acea etapă a formaţiei sale tinereşti. În

Cartea Particuiavă despre elevii Colegiului, Părmţjj Parras şi Guittian confirmă că era foarte ataşat de diaboh* '^ doctrine ale acestor anticrişti care-au început să răsară* ciupercile în Franţa, în Ţările de Jos şi în ţările nord '-” Cititor neobosit al acestor noi Cărţi de Cavalerie, nu num de Romances, ori de Istorii Deşarte sau Nelegiuite cam s” t cărţile despre Amadis şi altele de acelaşi soi, s-a moliosit profund d_e ideile” machiavelice care au pretenţia să construiască o societate atee, întemeiată pe ideea îngrozitoare a omului fără Dumnezeu.

Derbedeul rebel a fost dat afară din Colegiul Regal şi a fost nevoit să-şâ continue studiile la Universitate ca extern sau student liber (mai bine zis libertin, căci ar fi mai corect în cazul lui) până ce le-a terminat şi a primit o bonetă cu ciucure în utroque juris de Doctor In Teologie Sacra şi Filosof-e. Chiar din mâinile lui San Alberto.

S-a săvârşit o nouă nedreptate, în care eu sini de două ori vinovat, ca profesor şi ca radă. Expulzarea rătăcitului discipol ar'

fi trebuit să fie completă, iar pedepsirea lui, exemplară. Citi tirani, câte sinistre personaje care-au dezlănţuit torente de sânge şi lacrimi ar fi putut fi opriţi să facă atâtea rele, de-ar fi fost striviţi la timp, când puiul de viperă abia începe să-şi ridice capul înveninat! Aceste ofidiene infernale au un semn întipărit din naştere pe capul lor triunghiular. Am avut slăbiciunea de a interveni pentru nepotul meu. Nu numai că i-ain ţinut partea, punându-mă chezaş pentru comportarea moderată de care credeam c-avea să dea dovadă. Am plătit până şi o datorie bănească pe care-o avea faţă de Colegiu. În sfirşit, ca să mă fac şi mai tare de râs şi să am parte de o pedeapsa şt mai grea pentru păcatele mele, am acceptat să-l fiu martor ceremonia de conferire a gradelor.

Dacă ar mai lipsi ceva pentru a modela imaginea caracterului său îngrozitor, ar fi de ajuns să adaug un fapt ^ dezvăluie urzeala sufletului său întortocheat. În perioada ci fusese dat afară din Colegiu a primit vestea tristă a i «° maâcă-si. Fapt care îndurerează pe orice om normal? Sentimente alese. Asupra lui n-a lăsat nici o urmă. _ ^ prietene Ventura, că Dictatorul a dat dovadă măcar o cilţ,. N (j ar fi afectat câtuşi de puţin? Nici vorbă de aşa ceva • ^g complet lipsit de dragostea filială pe care până Ş' c*0"' el n-a dat semne nici măcar că ar fi luat cunoştinţă de ° a' 'osul eveniment. În loc de frământare şi mâhnire, a arătat ^ otrivă o insensibilitate totală, sporindu-şi duritatea şi aro-ta sarcastică în comportamentul faţă de profesori şi de legi In st'1"? ^' a? Pu*ea sa"U povestesc o mulţime de lucruri mănătoare, dar despre lepădătura asta, stimatul meu prieten n «se poate vorbi decât cu asprime şi păstrând distanţa cu-? N'ită Şi mă tem să nu te obosesc silindu-te să citeşti tot p-ti scriu, aşa cum am ostenit eu scormonind într-o materia stit de dură şi infamantă", îşi încheie fray Mariano lunga scrisoare adresată lui Dias de Ventura. (Nota Compilatorului.)

Rectorul mă cheamă la el. Aşteaptă să mă prosternez în faţa jilţului său şi, punându-mi o mină pe umăr, îmi vorbeşte părinteşte la ureche în confessiane, mân-gâindu-mi lobul celeilalte urechi cu buricul degetelor lui • mătăsoase: Mă apasă şi mă tulbură foarte tare otrava răzvrătirii şi a ateismului pe care

le strecoară în sufletul vostru cărţile şi ideile acestor libertini impostori pe care-l citiţi pe ascuns. Diavolul, fiul meu, otrăveşte cu suflarea lui paginile acestor cărţi deicide şi regicide. Scuipă asupra Cărţilor Sfinte balele lui spurcate de doctrine exotice. Numai că vedeţi, părinte, tot exotic e şi Dumnezeul pe care l-aţi adus în America noastră punându-l în slujba lui pe zeii mi-tayos şi yanaconas ai indigenilor. Cazi în păcatul ere-Zlei, fiul meu! Nu, reverend părinte. Pur şi simplu rem Să ştim ce-l nou, nu să repetăm papagaliceşte rugăciunile, Summa sfântului Toma d'Aquino şi sen-^nţele lui Pedro Lombardo. Vreţi să-l distrugeţi pe ^ev/ton cu vechile şi răsuflatele voastre silogisme şi dec”t ^ C^'? I bastionul vostru teologic căzut în ruină gând °-U petice? J zdrenţe. Noi, în schimb, avem de ţjarj sa coristruim totul din nou cu ajutorul unor zi-alţij i^f i*ousseau. Montesquieu, Diderot, Voîtaire şi rend T>„- ^e ^uni ca Şi ei. Omvda mec im porto, reve-Pannte şi dacă port tot ce-l al meu cu mine, l5~Eu. S, pIVrmu. • [225] ' aceste idei fac parte din noua noastră natură. Nu veţi putea confisca decât dacă ne spălaţi creierul acid clorhidric. Porc răzvrătit! Scuipatul rotund ^ rectorului mi s-a lipit de ochi, clătindu-mi-l. Am băe de seamă că vedeam acum mai bine ca înainte. Par doxuri ale spălaturilor prost făcute. Când plouă găleata, oamenii.se murdăresc de noroi; porcii însă s spală şi rămân curaţi.

*JJ

ŢIN IN MÂNA UN CRANIU VECHI. CAUT TAINA diriiîntr-un anumit punct cele mai mari taine „nt în contact cu cele mai mici. 'Acesta este punctul 'n care unghia mea zgârie osul. Lustravit lampade terras. După ce-am mers mult timp pe bâjbâite. Cred c-am reuşit să aflu sediul central al voinţei. Locul limbajului sub această ciupercă de afazie. Aici. Uitatul ecran al memoriei. Nemişcate, fostele uzine ale mişcării. Simţurile acum dispărute; raţiunea care ne fnr* ticăloşi; conştiinţa care ne transformă în laşi fiindcă ne face să aflăm că suntem laşi şi ticăloşi.

Fac să se învârtească în manile mele mingea de calcar. Văi. Depresiuni întunecoase unde zburdă Ca-? Pricornul. Cornuri în flăcări. Munţi. Un munte. Umbra unui munte. Culmea încă

nedesluşit fosforescentă. Se stinge. Retrag vârful luminării fumegânde. Intru eu. Nu există altă zare decât osul pe care păşesc. Mă târăsc anevoie până la punctul exact care nu aiurează. Întuneric beznă. Tăcere absolută. Nici ecoul nu răspunde la strigătele mele în temniţa concavă. Zgomot de paşi. Ies repede.

Delaţiunea jdâdacei. Ambuscadă. Cizmele căpitanului de artilerie din garda regelui. Srârţâitui uşii. Cel despre care unii zic că-l tatăl meu. Un mameluc din, ao Paulo, stă locului încremenit, o namilă impunătoare pârlită de soare. Un glas înalt, foarte înalt, auzit e Jos. Ajunge într-un târziu până la mine. Tunător ca iu? I ^e tun „ Nemernicule! Pe cine-ai mai văzut deiT H Se CU un craniu de om? N~ai Pic de ™şine, de i? Ule; Du-te imediat şi îngroapă-l în paraclisul Prp? Blsorica Encarnacion! Pe urmă să mărturiseşti nu?! Profanarea asta! Dădaca, domnule, zice că râu! Cr?

— De creşt.in> ci de indigen, Atunci aruncă-l în Trânti ^, pitanul din gai”da regală iese negru ele mânie. Uşa de perete mai-mai să-mi spargă capul.

Craniul s-a rostogolit până în colţul cel mai întunec al odăii. A rămas acolo clătinându-se la o distantă rfs câţiva paşi. Rugându-se. Rugându-se şi el să fie p „e din nou în pământ. Alb. nenăscut, neterminat. Complet alb în mica umbră lăptoasă pe care-o împrăştie jn întuneric. Rugându-se întruna. Penitent uitat al obicei ui uj celor vii. Devenit pământ, se roagă să fie pus din nou în pământ. Se târăşte spre mine. Du-mă, îngroapă-mă iarăşi! Se clatină ca beat. Nu sini decât tigva care-a fost un descreierat şi-un pui de lele! Plânge. Şi lacrimile-l şiroiesc din orbitele goale. Haide haide, potlogar nerecunoscător! Acum nu mai plânge.' Nu mă trage pe sfoară. Doar eşti o ţeastă, nu o mască. Nu eşti un pui de lele libertin, cum e cel care pretinde că mi-e tată. Tu, băiete, nu ştii nimic, fiindcă nu te-ai născut încă. Dădaca mi-a spus că eşti craniul unui indigen. Nu, băiete, nu! Cum aş putea vorbi atunci. Spaniola veche, aşa cum se vorbeşte chiar în inima Spaniei? Dacă vrei. Şi alte dovezi, pot vorbi chiar cu accent din La Mancha. Sigur, încă nu osii prea priceput în arta

sunetelor limbii. Altfel ai şti un lucru învederat şi anume că sunt un potlogar patentat*. Mi-am eîştigat faima de mincinos ca să pot spune nepedepsit adevărul. Dădacele mint mai mult decât potroacele, care nu-s bune decât ca să-ţi umple maţele. Fie-îi milă şi îngroapă-mă, aruncă-mă în râu! Într-un!' «' întunecos, unde să-mi pot ascunde ruşinea. Stând în picioare în faţa iui. Simt cum îmi vâjâie capul greu, aud vag tăcerea lui rugându-mă, rugându-mă. Rugm-du-mă. Mă aplec să ridic ţeasta cenuşie. Toate cenuşiu-rile ajung la acelaşi nivel al începutului. Acolo unde M început câidrveit. Cenuşiu! De mercur se situează in-tre alb şi negru, albul redus hi stadiul de intuneru'. Zumzetul îmi umple craniul ieşind prin urechile. P! In gura. Prin orbitele acestei întunecoase sfere albe p care-o. N în braţe. Totul ştiut: Alb. Toiul trecut-Cenuşiu. Totul sl'ârşit: Negru. Cântecul dădacei îmi răsare pe buze. Îl las să ţiuie u. -?<„ '„. I. dinţii Firânşi. cu gura lipită de craniu! Penitenţi'1^ pestili nţial. Ce simţi acum? Sufăr cumphT: baie6:

!)? (uşor mat al printre

1/28J

T'mentui de vinovăţie rr>-a distrus. Maică-mea mi-a ^tn într-o bună zi cu ochii sticloşi: Când o să stai sP”sat şi_0 s-auzi câinii lătrând pe câmp. Ascunde-te sub Uvertură. Să nu crezi că ce fac ei e un lucru de glumă, qfera albă începu iarăşi să tremure. Haide... Craniule, itâ acum amănuntele astea! Uit-o şi pe maică-ta. Gândeşte-te la ceva serios; am nevoie ca tu să te gân-deşti ia ceva serios. Ai început să mă plictiseşti cu firea ta melancolică. Erai mult mai amuzant când mă puneai să dezleg ghicitori sau îţi băteai joc de gropari. L-am închis într-o cutie de fidea, pe care apoi am ascuns-o în pod printre vechiturile păstrate acolo de căpitanul din garda regală.

O bucată de vreme pezevenghiul din São Paulo avea să mă lase în pace. A plecat curând după aceea într-una din călătoriile lui de inspecţie pe la posturile din Costa Abajo şi Costa Arriba, până la îndepărtatul fort Bourbon. Dispuneam acum de un timp preţios şi de absenţa timpului. M-am stabilit în pod. Am dus cutia la locul cel mai întunecos. Aşezat în faţa ei, începeam să

pândesc tigva albicioasă prin vizorul de sticlă, fără să-mi dau seama când treceau orele şi când apunea soarele. Simţeam că era noapte, când întunericul se îngrămădea în sufletul meu. Atunci scoteam craniul şi-l luam cu mine în pat. Când prindeau să latre câinii, îl viram sub cuvertură; maxilarele îi tremurau de frică, parietalele se umezeau de o sudoare „igheţată. Totul era alb sub pătură, distilând în întunecime această lividitate şi umezeală care nu erau ^n lumea de aici. 11 încolţeam cu întrebările. Spune-mi, nu eşti craniul unui libertin pui de căţea, nu-l *env SPune-mi că nu-l adevărat! Tu eşti craniul unui îl 'p? R. ^oarte sus-pus! Răspunde! El căsca. Memoria ^părăsea din ce în ce mai mult. Avea din ce în ce parte r1 Che? De vorbăCmd tivşa se apleca într-o era a^f am ca din nou doimea ca şi moartă. Craniul? „?'„?”î mut, surd, alb, arzând în albeaţa lui. Umed. Visându-mă. Visându-mă atât de intens, incit 1 să mă simt în interiorul visului său. Lângâ simţeam că se întinde trupul lui cu memL

Bre gânditoare. Obosit să tot caut atâta cu mâinile cu picioarele, trupul acela lipit de al meu fără să'mi atingă, obosit să tot sondez zadarnic adâncurile acelea adormeam până la urmă şi eu sub giulgiul cearceafurilor. Efortul de a nu adormi mă făcea să adorm Mă dobcra somnul, dar numai pentru o clipă. În mai puţin de o secundă mă trezeam din nou. Poate că n-am dormit niciodată, nici în timpul acela şi nici mai târ-ziu. La fel ca acum, mă prefăceam că dormitez. Îi pân-deam somnul. Îl spionam să văd când se trezeşte, ca să-l surprind cea mai mică mişcare pe care-o făcea în somn, nu numai când deschidea ochii, ci şi când se mişca ori plescăia din limbă de amăreala salivei fermentate de miasmele proto-nopţii. Atârnând de acest fir tremurător, eu ajungeam totuşi întotdeauna târziu. Era nevoie să reiau totul de la capăt, să încep de la sfârşit. Să potrivesc între noi doi această fracţiune infinitezimală de timp, care ne despărţea mai mult decât mileniile. Ascultă-mă! Glasul meu cobora până se împerechea cu tăcerea lui. Nu crezi că dac-am mai pune o apă la acoperişul nostru am putea să ne-nţe-legem? S-ar putea ca, având două versante pe căpriori; gândirea noastră să zboare mai sus. Nu s-ar putea să se-ntâlnească şi să plouă în două ape moartea ta şi viaţa mea? Acum îl rugam eu: Vreau să mă nasc în

tine! Nu-nţelegi? Fă un mic efort! La urma urmei, ce te costă? Lacrimile mele de copil se amestecau cu tăcerea lui, sudoare care ieşea din el uşurel, îngheţat. Dar chiar de-ar fi cu putinţă aşa ceva, clănţăni el în sfârşit, te-ai naşte atât de bătrân, îneît înainte de a te naşte ai fi din nou mort, fără a putea în realitate sa ieşi niciodată din moarte. Nu-nţelegi! Nu-nţelegi, ba-trâne craniu! Ai un cap de zurbagiu din Castilia la Vieja. Biată Spanie! Când o să poată ieşi din Evuj Mediu cu soiul ăsta de neghiobi ca tine? Singur lucru pe care ţi-l cer e să-mi îngădui să mă inC în cubul tău incub. Nu vreau să fiu zămislit în P1 de femeie. Vreau să mă nasc din cuget de bar Restul lasă-l în seama mea. Bine, băiete, dacă nu, decât asta, de ce mă tot sâcâi atâta? Ei, drăcia dracu iesi prin gaura care-ţi place şi nu-mi mai pune i-ăb-darea la-ncereare! N-o să fie mare diferenţă, poţi fi sigur de asta, ţi-o spun eu care mă pricep la găuri. De atunci craniul a fost pentru mine o casă-ma-trice. Cât timp am stat acolo zămislindu-mă din propria mea voinţă? Dinainte de început. Căldură cumplită. Suprafeţe'arzătoare. Contracţii. Circumvoruţn de materie în' combustie cad peste mine fără să mă ardă. Îmi inundă ne-fiinţa. Mă cufundă într-un aer-fără-aer. Foc originar. Oare nu aşa gătesc băştinaşii alimentele? Nu în felul ăsta sunt zămisliţi copiii sălbaticilor. Fără să fie nevoie de o mamă? Şi cu atât mai puţin de tată?

Tăcere nesfârşită. Mai deplină decât în cosmos. Intră, bate cu putere, răsună în os. Osul îăsună în imaginaţie. Atunci vibrează podeaua, bolta, cupola. Vibrează până şi umbra. Gri-albă. Afumată-neagrâ. Oscilează între noi doi, când într-o parte, când în cealaltă. Nu suntem unul. Nu suntem doi. El a fost, şi-a trăit traiul. Eu încă nu sunt Eu. Simt că universul se comprimă asupra mea. Îmbătrânindu-mă înlâuntrul craniului. Hai, grăbeşte-te! Se bâlbâie craniul de împrumut. Ori vrei să cloceşti aici o veşnicie şi puţintel din a doua veşnicie? Sunt gata îndată, linişteşte-te! Îmi trec mâinile peste calota umedă. O mingii, lac de. Sudoare. Materie embrionară. Poate ţi-ar sta bine dacă ţi-ar creşte părul. Cel puţin atât a. un semn. Un indiciu. Părul creşte, în sfârşit! Creşte, creşte până umple ™*eg pătrarul crescător. Mă înfăşoară. Mă înăbuşă. Uudurâ. Întuneric. Materie vâseoasâ. Un cordon ar- «nd în gură. Legat la gură. Legat la ochi. Un glas

nator: Lâzaro, ieşi afară! Nu ţi-am spus să-ngropi amul ăsta? Duhoarea lui a prefăcut casa întro ţ p gp l ăsta? Duhoarea lui a prefăcut casa într-o grămadă de gunoi. Cap putrezit de indigen! Aruncă-l cu ful ' „^^ te-arunc pe tine chiar eu. cu craniu dj es înc& o dată. Mă dau înapoi. Micuţa construcţie cupoj ' Ridică-te. Fugi. Mai iute! Albă în albeaţa ei. J^ S, e înaltâ. Lumina se împuţinează. Totul se în-a deodată. Pardoseala. Zidul. Bolta. Temperatura materiei în stare de ardere-ebuliţie e în scădere. Coboară iute la minimum. In jurul lui zero. Clipa m care apare din nou negrul. Punctul negru. Creşte. Sini eu, umblând de-a buşilea. Nălucire. Umbra mulatrului din Sâo Paulo, ori din Marianăo, ori din Rio de Ja-neiro, silueta întunecată a căpitanului din garda regală stând călare pe tigva care palpită cu tremurul alb al ultimelor ei contracţii. In ce belea m-ai virât, drac de băiat ce eşti! Căpitanul din garda regală suit călare pe spinarea unui băiat de doisprezece ani, care a îmbătrânit cu treizeci de ani sau cu trei sute de ani în interiorul unui craniu, fără să se fi putut naşte. Ceea ce poate părea ciudat, dacă ne gândim că lucrurile încep/se termină; dacă ne gândim că moartea e singurul leac pentru dorinţa de nemurire, pe care cripta mormântului o împiedică să se realizeze. Cum a mea a şi fost aşezată deasupra, ar trebui acum dată la o parte din nou pentru ca visul să poată fi explicat. De cine? Explicat numai de mine şi pentru mine. Dar nu; poate nu-l aşa. Viaţa unui om nu se sfirşeşte. Nu: ba poate că da. Ce-l gândirea unui om, fie el pui de domn ori pui de lele? Fiu de ceva trebuie să fie.' Se naşte oare ceva din nimic? Nimic. Ce este viaţa/moartea? Ce-l o taină desfăcută în nenumărate taine? Stau şi mă întreb. Atâmată de o creangă, dădaca-târfâ nu mai poate să mă sfătuiască/pârască. Raţiunea tainei este taina însăşi. Ştiu că nu există nimic asemănător cu găsirea din nou a acestui punct alb pierdut în albeaţă, în profunzimea negrului. Marea Albeaţa rste neschimbătoare/schimbătoare. Nu se sfârşeşte. Se zămisleşte din nou din negru.

Am pus craniul în cutia do fidea. Am dus-o în a<-”e loc al viitorului care pentru mine a devenit trecu, unde alţii vor duce cutia cu craniul meu. Casa. Strada, oraşul întreg erau năpădite de o duhoare de inormi • Cu pas rar. M-am îndreptat spre râpe. M-am oui câteva clipe, stând pe vine sub portocal şi lasând _

cutia rezemată de trunchi. Vizorul de sticla flăcări, rănit do lumina soarelui. Nu lasă s; -l – cotea vadă 'mic înăuntru. Mi-am continuat coborâţul: mai bine -ls am continuat să merg fără să ştiu dacă urc sau cobor.

Repaus complet. Să dormi... Să dormi. Să dormi.

Glasul protomedicului ajunge până la mine de depai-te, de la o distanţă greu de precizat. De data asta îl iau în seamă. Mă prefac că dorm. Simt că cineva mă spionează. Fac pe mortul. Întredeschid cripta mormân-tului meu. Dau la o parte lespedea, care se urneşte cu vuiet de granit. Deschid ochii. Execut simulacrul învierii mele. Ridicându-mă în capul oaselor. În'faţa mea, Cel-fără-somn. Cel-fără-bătrâneţe, Cel-fără-moarte. Veghind. Veghind.

(Circula ra perpetuă)

M-AM CANTONAT ÎN OBSERVATORUL MEU din Ybyray. Am văzut cum şefii din Takuaiy, nuli din punct de vedere politic, organizaţi într-o adevărată bandă chiar în Palatul Guvernamental din Asuncion. sub conducerea argentinianului Somellera. se pregăteau să definitiveze capitularea şi să predea întreg Paraguayul. Legat de mâini şi de picioare. Juntei din Buenos Aires. Atunci am hotărât sa le aţin calea. Don Pedro Alcântara. Bun pompier al celor din Buenos Aires. Radios de fericire, acţiona cu febrilitate. Amă-gindu-se cu impresia exti'avagantâ că eu aveam de gând să-l ajut, au trimis cu toţii să mă cheme. Rugăminţi de extrema urgenţă. Când, spre nenorocirea lor. Tn-am înfăţişat la cartierul general în acea dimineaţă de 15 mai. Pedro Juan Cavaliere m-a întimpinat la intrare: Află. Stimate prietene, că am pus şaua pe cal şi l-am tmblânzit complet. De aci înainte, dumneata eşti singurul om în stare să ne conducă în această acţiune, în timp ce străbăteam curtea interioară, l-am întrebat: Ce s-a hotărât. Ce s-a făcut? S-a hotărât să fie trimis în mod oficial armatorul Jose de Măria cu o canoe, pentru a înştiinţa Junta din Buenos Aire? Despre cele întâmplate. A răspuns căpitanul.

La postul de pază se afla Somellera. L'âcând ultimele corecturi ale acelui comunicat. I l-am smuls din mină. Circulara asta nu circulă, am spus. Dacă iaeem asta. ar însemna să le aducem cea mai mare bucuru orgolioşilor argentinieni. Nici vorbă de aşa ceva. Am scăpat de un despotism şi trebuie să avem să nu cădem pradă altui despotism. N-o să tacita noastră recunoştinţă Juntei din Buenos pe tonul pe care-l adoptă un subordonat faţa ajute!

De un superior. Paraguayul n-are nevoie să cerşească je la nimeni. Îşi ajunge sieşi pentru a respinge orice agresiune. M-am întors apoi spre Somellera, care mă nfndea, cameleon iritat. Cu multă blândeţe i-*am sugerat: ' De dumneata nu mai e nevoie aici. Aş spune chiar că ne împiedici. Deranjezi. Se cade ca fiecare să-si slujească ţara stând în ţara lui. Aceeaşi canoe care urma să ducă depeşa te va duce pe dumneata fără nici o întârziere. Domnule, trebuie să-mi iau familia, râul cu apa scăzută nu îngăduie navigaţia. Pleacă dumneata întâi. Familia dumitale o să vină mai pe urmă, când o creşte râul. Profundă deziluzie şi nelinişte în grupul anexionişti1or. S-au schimbat la faţă. Şi pe chipul lor se vedeau acum doar măştile. Eu tocmai asta voiam.

Numai pentru a vedea ce face, l-am convocat să se prezinte pe capitulantul Cavanas, care stătea la moşia lui de la Cordillera. Vino, î s-a spus, să aderi la cauza Patriei. Vino să te alături patrioţilor adunaţi la cartierul general, împreună cu trupele. A avut neobrăzarea să răspundă că vine numai dacă-l cheamă guvernatorul Velazco. Dar Velazco nu mai era guvernator şi nici nu mai avea luminări pentru propria lui ttnmormântare. Puţin mai târziu avea să ajungă la inchisoare, împreună cu episcopul Panes şi cu spaniolii cei mai înverşunaţi, care se ţineau numai de conspiraţii. Ceilalţi şefi ai capitulării de la Takuary se împrăştie şi ei ca fumul: Gracia fuge în nord în căutarea unui sprijin de la portughezi, făcând graţii în faţa lor. Gamarra răspunde că nu va adera la cauză decât cu condiţia de a nu merge niciodată împotriva Suveranului. Şi mai scrie şi cu majusculă, neobrăzatul, fdiot suveran! Voia să facă Revoluţia fără să se ridic împotriva suveranului: să facă turtă de mălai fără mălai.

_ Restul militarilor, aparent credincioşi, nu erau nk'-l ^ prea siguri. De la statornicirea Primei Junte de Guernamânt au căutat fără întrerupere să facă să so bin=fe? Uvernu1' Pentru a obţine prin ameninţări, nu să „ e ^r”' „ satisfacerea unor interese egoiste. În loc se ocupe de treburile publice, îşi petreceau timpul

Mandatarul ti stăpânirii aportul său i,; at ca mo-jportate de judnd cărţi, organizând parade, serbări, ţinându-se numai de zaiafeturi,. Romanii” şi -cartaginezii” din Junta se împiedicau în pinteni, în incapacitatea lor. Filfizoni. Nici nu ştiu pe ce lume se află aceşti domni cărora le arde de joacă. Fanfaroni, asta sunt. Puişori abia ieşiţi din găoace. Încorsetaţi în uniforme strălucitoare. Proto-eroi lac de sudoare se contemplau ca figuri ilustre în ceea ce ei credeau că era oglinda Istoriei. Îşi distribuiau grade militare, ale căror însemne le luau, deghâ-zându-se astfel după pilda fostului guvernator, baJ de la generali de brigadă, ba de la colonei de dragoni spa-rioîi. Încă de pe vremea dominaţiei coloniale, „ se distingeau prin asemenea virtuţi militai M-: rco de Geaba-Venit, inveterat adei de îa Buenos Aires, a spus despre ei î către Lâzaro de Ribera: Faptele ne-a nv. Ment etern intolerabilele maltratări Patrioţi, care plătesc întreţinerea ostaşilor din garda civică, deveniţi un adevărat flagel pentru întreaga Provincie.

Învârteau tot felul de afaceri pentru a face faţă cheltuielilor pe care le cerea pasiunea lor nemăsurată pentru fast ostentativ, acuma când, pe lângă sol-dăţoi, erau membri ai guvernului. Aşadar, pentru a-şi satisface această ridicolă manie, îi eliberau pe deţinuţii din închisorile de stat, punându-l să plătească sume frumuşele pentru aceste prevaricaţiuni. Cum ei abia ştiau ce-l Independenţa naţională, Libertatea civilă sau politică, îngăduiau subalternilor să comită peste tot o mulţime de acte arbitrare. Îndeosebi la ţară, principalul teatru al violenţelor.

La Ykuamandiju, un căpitan din garda civică care se remarcase prin zelul său revoluţionar, a vrut să explice ţăranilor ce-l Libertatea. Le-a ţinut un discurs de şase ore, îndrugând verzi şi uscate, fără să spună nimic cu miez. Preotul a încheiat această cuvântare spunând că Libertatea nu-l altceva decât Credinţa,

Speranţă şi Iubire. Au coborât apoi amândoi şi, braţ la braţ, s-au dus să se îmbete la comandament, <; unde au emis mandate de arestare, ordine de vexaţiu şi vandalisme dintre cele mai strigătoare la cer, în numele virtuţilor supranaturale pe care le proclamaseră puţin mai înainte.

Să administrezi însemna pentru ei să arestezi, să sechestrezi tot ce poţi, făcând uneori să cadă asupra altora bănuiala acestei prădăciuni, • să condamni sau să eliberezi după cum cereau, evaluate la un preţ mârşav, ura sau interesul. Se vorbea de patriotism; sub acest scut totul era îngăduit; putea satisface toate pasiunile, toate crimele, toate sălbăticiile.

Pe vremea aceea a începuturilor aşa se petreceau lucrurile. Trupele, aproape în totalitate, erau compuse din oamenii cei mai ignoranţi şi mai ticăloşi din ţară. Ucigaşi, delincvenţi notorii scoşi din închisori. Ne-având a se teme de pedeapsă, atotputernici în uniforma lor; se credeau autorizaţi să insulte, să umilească în fel şi chip pe cetăţenii cei mai paşnici. Dacă un civil uita să-şi scoată pălăria când trecea pe lingă un soldat, era croit cu latul săbiei. Pe urmă mi s-a pus mie în seamă acest obicei mârşav al salutului prin scoaterea pălăriei, care în sine însuşi nu e atât un semn de respect faţă de superior, cât o mutilare. Decapitate simbolică a celui care salută. In această ţară, a celor douăzeci şi patru de sori, pălăria de paie cu boruri largi face parte din organismul persoanei. N-a fost chip să stârpesc acest obicei umilitor al concetăţenilor noştri turtiţi de imensele lor pălării.

Şi mai rău decât comportamentul trupelor ora acela al ofiţerilor. Fără cel mai mic respect pentru funcţiile! °r, pentru grad, se. Amestecau în discuţiile civililor, tranşându-le cu focuri de arma cind li se terminau argumentele sau îşi pierdeau răbdarea. Cum aproape «>ţi ofiţerii şi subofiţerii erau iude cu şefii din Junta sau din principalele cazărmi, aceştia închideau ochii a °*le f^ai scandaloase nedreptăţi.

În zadar am încercat, ca membru ui Juntei, să pun dpat acestor nelegiuiri. M-am mai retras de două ori le f-Slnul ei> demoralizat de eforturile inutile pe care

Guv – pentru a-l determina pe tovarăşii mei din ern să-şi modereze comportamentul. Am hotărât să mă mut. Rămânând să-l supraveghez de la distanţă. Treburile statului au fost complet paralizate. Lacheii se aşezau în jilţuri. În absenţa stăpânilor beţi. Şterge jilţuri. Şterge lachei. Scrie: Aşezaţi în scaunele din sala de consiliu a Juntei, grâjdarii acelor proto-eroi nu se descurcau mai prost decât ei în treburile statului. Mai rău decât aşa nici nu s-ar fi putut să meargă. Circularele nu circulau. Părţile despiinse din prada tâlharilor părtaşi se împărţeau cinstit. La fel cum faceţi voi acum. Şterge ultima frază. Nu vreau să-şi dea seama atât de limpede că se află pe banca acuzaţilor.

De câte ori i-am lăsat în plata Domnului pe nătărăii din Junta, chiar ei m-au rugat să mă-ntorc. Vărul meu, romanul" Fulgencio, care tuna şi fulgera ca preşedinte, consilierul „cartaginez" Cavallero, fariseul-scrib Fer-nando-zăbavă mi-au scris. Ce dată are însemnarea asta, Patino? 6 august 1811, Stăpâne: Pe deplin satisfăcuţi de bunătatea inimii Domniei Tale, nu vrem să părem nişte temerari adresându-ţi această rugăminte şi deoarece cunoştinţele noastre sunt cu mult mai prejos decât zelul, n-am găsit alt mijloc decât acela de a te implora să te întorci ca să iei din nou în mână câima corăbiei, pe care furtuna ignoranţei noastre de acum o face să plutească în derivă. Altfel totul se duce de ripâ. Şi Patria se risipeşte. Tovarăşii Domniei Tale. Oare te aşteaptă cu nesfârşită afecţiune.

Descâlecând pentru o clipă din turneele lui festive, preşedintele Juntei îmi propune, cu scrisul lui analfabet, bătându-mă pe umăr: Haide, dragul meu compatriot şi rudă. Să ne împăcăm şi dumneata să conduci din nou corabia statului în bătaia acestor vinturi. Care ameninţă să ne zădărnicească toate eforturile.

Cealaltă rudă a mea. Antonio Thomas Yegros. Comandant al forţelor armate, ca şi cum eu aş fi fost un pre-lat, mi se adresează cu formula Venerat Părinte: Capelanul care-ţi aduce prezenta scrisoare şi-a asumat obligaţia să treacă pe la dumneata, pentru a-ţi aduce la cunoştinţă ce s-a hotărât astăzi asupra reîntoarcem dumitale printre ofiţerii Juntei. Treci peste acest obstacol nu prea serios, care stă în calea posibilităţii şi a

datoriei dumitale de a te întoarce în sânul Juntei pen-t u a ne conduce. Dacă într-adevăr îţi iubeşti patria, 'lustra mea rudă, vei fi mâine în oraşul acesta şi noi toţi îţi vom ^ace ° Primire triumfală, spre bucuria generală. Pe urmă vei avea timp destul să-ţi repari acoperişul casei, dacă asta te ţine departe de noi, pe cheltuiala Guvernului. Ruda ta care te iubeşte mai mult decât toţi şi te îmbrăţişează.

Nici'măcar nu le-am răspuns.

„Cartaginezul”' Cavallero insistă în biletul din...” Patru zile mai târziu, Stăpâne, pe data de 10 august: Retragerea dumitale la fermă sub motivul că trebuie să-ţi re'pari casa m-a umplut de regret, atât din pricina afecţiunii deosebite pe care-o am pentru dumneata, cât şi pentru că marile opere începute din iniţiativa şi sub conducerea dumitale directă s-ar putea să nu ajungă la încheierea şi forma perfectă pe care cu toţii le dorim.

Potlogari ce sunteţi! Şi toate astea după atâtea ameninţări severe, după atâtea admonestări şi invective!

Rugămintea Consiliului: Cartierul General şi Poporul te imploră să te întorci în sânul Juntei Superioare Guvernamentale. Acest corp de guvernământ te roagă şi el cu cele mai sincere asigurări de afecţiune, admiraţie şi respect pentru înaltele calităţi şi talentul extraordinar de Conducător. Fiindcă este ferm convins că în momentul de faţă, de nelinişte şi de furtună ameninţătoare, apărând dumneata aici, în locul pe care se cuvine să-l ocupi, vei fi asemeni unui curcubeu care înseninează şi linişteşte totul.

Centru gloata aceea care se zbătea minată de inteese, de teamă, de incapacitate.

— De neîncredere în cei ln JUr> reîntoarcerea mea în sânul Juntei devenise o

Prob] emă de meteoroiogie şi nagivaţie. Ceea ce s-aaderum' 16 noiembrie, când mi-am făcut reintrarea t'1^1 Juntei> Pe ° furtună cumplită şi o ploaie to-aia' îregul Consiliu mi-a ieşit în

întâmpinare sun/a m^ ^e^ic^a' aclamându-mă în unanimitate cu wanumele de Cârmaci-Salvator, pe care mulţimea l-a reluat în coi' cu o bucurie neconsolată, căci şi fericire-cea mai mare poate fi uneori o nefericire.

Prima mea retragere din Junta, ia o lună şi zece zile după constituirea ei, a avut drept cauză incidentul în care m-au amestecat militarii; mai bine zis, ameninţarea de extorcare din partea unor bărbaţi înarmaţi care credeau că au toate drepturile, nu în virtutea cauzei pe care trebuiau s-o apere, ci în virtutea voinţei şi bunului lor plac. Soldăţoii ăştia şi-au pus felinare roşii, cum se spune acum, în vârful baionetei; şi nu numai soldăţoii. ci şi slugoii lor civili. În forfota de la palat, gleznele târfelor îşi etalau cu cinism ciorapii stacojii.

M-au acuzat că sunt un răufăcător periculos pentru societate. Promotor subversiv de noutăţi, de.:;?!

De conflicte. Staţi puţin, domnilor militari şi a. ţi, că nu-l de ajuns să puneţi lucrurilor numel>. E vreţi voi să le puneţi. Autoritatea şi forţa nu tiiw fie folosite pentru a face imputări calomnioase, spus de la obraz acestor mandarini-suiţi-pe-pem Junta, prin intermediul Consiliului, care a încec mijlocească în acest conflict,.

De ce se grăbesc să-l califice autor de dezbinări şi de noutăţi pe cel care propune ca această Junta provizorie şi neputincioasă să fie înlocuită cu un adevărat Guvern, ales în urma unui Congres General, în care să fie reprezentaţi toţi cetăţenii? De ce să-l acuze că-l subversiv pe cel care propune ca autorităţile să fie alese de adunări populare cu o participare?

Dimpotrivă, domnilor consilieri, aşa cum eh niile voastre aţi proclamat, este un lucru * cunoscut că toată povara treburilor publice a: tat-o numai eu pe umerii mei de consilâer-dec: sor-secretar, nu numai de la înfiinţarea Juntei, de la începutul Revoluţiei. Eu întotdeauna voi privi cu indiferenţă o asemenea numire, căci singura mea aspi~ raţie a fost aceea de a contribui după puterile mele la slujirea Patriei, acceptând să mă încarc eu

singur cu aceste funcţii şi poveri. Aţi văzut foarte bine că ceiiaâţi membri ai Juntei n-au purtat nici măcar povara unui toc de scris.

[240J

Iplă? Dom-? Obşte upor-l ase-chiar

Nu-l nevoie să ne aducem aminte de mijloacele vio-te reprobabile şi viclene de care s-au slujit pentru mă'sili să mă retrag, scoţând apoi din funcţie pe încă a membru plin, presbiten.il Xavier Bogarin. Rămasă u aj cu trei membri, Junta nu mai era nici legitimă, nici competentă. Şi, judecind sănătos lucrurile, nimeni care cunoaşte cât de cât persoanele şi împrejurările nu si-ar putea' imagina că membrii Congresului, care sunt oameni cu scaun la cap. ar fi desemnat pentru o asemenea misiune pe trei indivizi complet nepricepuţi, lipsiţi de cunoştinţele cele mai elementare; într-un cuvânt, total ignoranţi şi inapţi. Dacă au obţinut acele posturi e pentru că a intervenit pentru ei consilierul-decan, a cărui retragere au provocat-o ei mai târziu. dat fiind că scopurile şi interesele lor nu erau deloc şi acelea ale Revoluţiei şi Independenţei ţării.

Numai autorităţile îndoielnice şi incerte pot pricinui dezbinare şi nu pot să potolească disensiunile care survin. Numai cei care se tem să nu fie judecaţi se tem de Congres. Noutăţile ca atare n-au nimic în ele însele care să le împiedice să fie canalizate de cetăţenii cinstiţi spre binele ţării. Dacă printre ele unele sunt rele, asta nu înseamnă că nu există şi altele bune, ba chiar foarte bune. Oare însăşi Revoluţia noastră n-a fost o mare noutate, chiar cea mai mare dintre toate? Şi totodată cea mai strălucită. Cea mai justă. Cea mai necesară dintre toate noutăţile.

Libertatea şi nici un alt lucru nu se pot menţine fără ordine, fără reguli, fără o unitate şi o armonie care se concentrează în nucleul supremului interes al Statului, fi'a^um^' al Republicii, căci până şi lucrurile neînca 'ite n. e învată exactitatea. Altfel libertatea, pentru are am făcut, facem şi vom continua să facem cele mai ari sacrificii, va degenera într-o destrăbălare fără mar-B ni. Care ar preface totul într-o neorânduiaâă de nede-f Un Câmp

de discordii Şi de tulburări. Teatru al crim^^or' al Pensetelor, al celor mai îngrozitoare asa?; aPm „ abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăâî s”au petrecut şi se mai petrec şi acum, în jos D mc? T violenta celor de sus împotriva celor de Pare să fie singurul scop al celor puternici. Nu-l putem sili pe concetăţenii noştri să doarmă pe albia unui râu. Voi singuri, ca ofiţeri ai Cartierului General, numiţi de Junta Guvernamentală, plătiţi de ea cu banii ţârii nu sunteţi poporul. Sunteţi mai curând duşmanii poporului, dacă vă purtaţi aşa cum vă purtaţi. Prin însăşi profesia voastră de militari trebuie să fiţi cei dinţii care să daţi exemplu de fidelitate în îndeplinirea datoriei; de respect al demnităţii Juntei; de bună-credinţă faţă de cetăţeni; de protecţie a celor lipsiţi de apărare, neştiutori şi umiliţi, care au fost învăţaţi să primească samavolniciile ca pe o binecuvântare a Domnului.

Nălucilor ăstora deşirate din Consiliu le-am răspuns limpede. Nu se poate trece cu vederea tonul ameninţător, poruncitor al ofiţerilor, care se constituie în mod arbitrar într-o putere opusă Juntei. Mă puteţi asigura că de aci înainte nu vor mai ridica mâna asupra nimănui şi nu vor mai comite fărădelegi? Că vor ţine armele în mină doar ca pe o podoabă, aşa cum îşi ţin capul pe umeri?

Eu sunt cu trup şi suflet gata să slujesc Guvernul, ţara, cauza suveranităţii şi independenţei sale, cu condiţia ca forţele armate să păstreze o disciplină strictă, aşa cum cer liniştea, unitatea, buna rânduială şi apărarea Naţiunii noastre.

Sunt de părere să se procedeze fără menajamente şi amânări. Să se invoce principiul autorităţii, impunhid militarilor o ascultare strictă faţă de voinţa exprimată de Congrese. Orice slăbiciune a Guvernului pune în pericol Independenţa Patriei, care încă nu s-a cimentat prea bine.

Revoluţia nu poate aştepta nici un sprijin de la o armată contrarevoluţionară. Nu există înţelegere Şi nici pact posibil cu această armată de moşieri-grena-dieri, de mercenari în uniformă, mereu gata să-şi impuţi numai şi numai interesele lor. Nu putem cere şi nlC? J cerşi de la asemenea militari să se pună

în servicii Revoluţiei. Mai devreme sau mai târziu o vor distruge; Orice adevărată Revoluţie îşi creează armata ei, „3 fiindcă ea însăşi este poporul înarmat. Cu creasta pleo? Tită şi fără de pinteni, clapon e acuma cocoşul ce

Şi aşa cum se ştie: din cocoşul cel mai mândru sprinte. 9 cl,; pon & faci, dar dintr-un clapon cocoşul lesn-usor la loc să-l faci, decât dacă ne mulţumim cu un

°0C Au fost ultimele cuvinte pe care le-am spus, dar nu şi ltimul meu cuvânt, căci am trecut îndată la fapte.

Figurile de carton-pictat ale Juntei decădeau din ce în ce mai tai~e. În casa clanului Yegros, noapte de noapte, taraf, orchestră, serai luxos, zaiafeturi, serbări, *

Cetăţeni cinstiţi din oraş şi de la ţară vin la mine acasă cu plângeri în care-şi spun durerile. Deschideţi ochii şi luaţi aminte, le spun. Cine-l don Fulgencio Yegros? Un gaucho ignorant. Şi cu ce-l mai breaz don Pedro Juan Cavallero? Cu nimic. Cu toate astea, cei doi şefi investiţi cu autoritatea supremă, la fel ca ceilalţi soldăţoi, vă insultă cu afişarea unei străluciri vane, care-ar fi ridicolă dacă n-ar fi vrednică de dispreţ CR putem face, Stăpâne, într-o asemenea situaţie? O să vă spun eu la momentul potrivit ce trebuie să faceţi pentru a izgoni aceste rele. Plecau încrezători.

Aseară, după şedinţa Juntei, ne-au vizitat câţiva străini. Juan Robertson a povestit că primise scrisori de la fratele său din Anglia. După ştirile lui, împăratul Alexandru al Rusiei a intrat în alianţa împotriva lui Napoleon. Imperiul britanic a trimis multe corăbii cu arme şi muniţii aliatului său. Imperiul moscovit. O. ae-ar da Dumnezeu! A strigat Fulgencio Yegros cu acelaşi entuziasm al lui Arhimede când a ieşit „gol din die strigând Evrika! După ce descoperise modul de; i da r>mma greutatea «Pacifica a corpurilor. O, de-ar Junt'^rfZeu! A mormail arhiidiotul de preşedinte al r-lncju' • de~ar sufla un vânt din sud câteva zile la susul -? Ute! E şi de~ar „duce toate corăbiile astaa în poate Paraguay, pină în portul Asuncion! Cum -^asemenea dobitoc să guverneze Republica?

Mai Pra? UrHmi™a aceasta e urmărită cu dezgust din ce în ce '„-„ 7^-l P°PWui. ^ill'e a început sa chteascâ", scrie

PS în a! Său Jurnal al ErenimenMor d<> Juiio Cesctr.) „Cartaginezul" Cavallero pune să-l aresteze pe Dr-mar fiindcă nu i-a pus un covoraş roşu în jilţul d'~ catedrală, mai întâi la slujba din Sâmbâta Morţilor? A doua oară de Lăsata Secului, de cap sec ce e! *

Ca în proverbe, scursurile astea în uniformă continuă să azvârle arginţi la gunoi. Scopul: să provoace tulburări. Să calce totul în picioare. Înflăcăraţi de sărbătoarea violenţei, a senzualităţii de a porunci, de beţia puterii care-l zăpăceşte pe cei slabi de înger. Se clatină şi fac să se clatine Guvernul cu fanfaronadele lor. N-o să mă complic cu aceşti domni care nu dau doi bani pe cauza Patriei. Mi-am cheltuit forţele şi răbdarea, totuşi, încercând să-l instruiesc şi să-l recuperez pe cei mai puţin răi dintre ei pentru slujirea cauzei noastre. Le-am vorbit pe toate tonurile; am încercat să-l fac să citească cel puţin câteva paragrafe din Spiritul Legilor. Citeşte asta. Stimate don Pedro Juan. Nu-mi place să citesc, a spus şeful Cartierului General. O să ţi-o citesc eu. Hei, ascultă ideea asta a lui Montesquieu despre conceptul de republică federativă: Dacă ar trebui să oferim modelul unei republici frumoase, aş da exemplul Ligiei. Nu ştiu unde-l ţara asta, vrea să scape bădăranul... Cartaginez'„. N-are importanţă unde se află, don Pedro Juan. Important e regimul ei de guvernare, bazat pe o asociaţie de cetăţeni sau de state care se bucură de egalitate în ceea ce priveşte suveranitatea şi drepturile. Aici avem un singur oraş, se încăpăţânează el. Da, îi spun. Dar exista alte oraşe care vor să ne supună şi să ne transforme m sclavi. Nu, domnule, asta nu, răspunde el. Mai bine murim decâi să trăim în sclavie. Bine. Don Pedro Juan. Mă bucur să te aud că spui asta. Dar partea cea nW frumoasă e că, aşa cum spune şi Montesquieu. se Poa_ trăi în libertate dacă facem ordine în Republica noasti»; Poate mai bine decât în Ligia. Vezi, dumneata (*• pricep^ cârti şi-l poţi înţelege pe oamenii învăţaţiLK. Te ocupi chiar dumneata de aceste treburij-" ^ la nu aceste.

— Crie-l dumneata găseşti de cuviinţă.

— Crie-l acesiui ^ Montesquieu. I-am putea da aici un post de sCCreuUp,. A cheltuiala Juntei, ca să ne pună hârtiile în ordine-^' imposibil să ne înţelegem. Însemna să fi cerut p'°P

Dom11: • p° Era

Am trântit din nou uşa şi m-am întors la ferma inejj_a întârziat să plouă pentru a doua oară în refu-? 11] meu din Ybyray cu rugăminţi să mă întorc. De la ouenos Aires, însuşi generalul Belgrano îmi scrie_ eu inceritatea care ie lipseşte colegilor mei din Junta. Îmi soune dragă prietene: Nu pot decât sa-ţi aduc la cunoştinţă că-mi pare nespus de rău că dumneata te gândeşti la viaţa particulară în împrejurări atât de grele ca cele de faţă. Intoarce-te Domnia ta la ocupaţia dumitale; viaţa nu înseamnă nimic, dacă se pierde libertatea. Vezi şi dumneata că-l în mare primejdie şi că are nevoie de multe sacrificii ca să nu piară cu totul.

Iată vorbele unui om cinstit.

Nu pot spune că am urmat sfatul lui Belgrano, ci mai curând acela al propriei mele conştiinţe, ale cărei porunci sunt singurele de care ascult, atunci când, în acea dimineaţă de 16 noiembrie, la aproape un an de la retragerea mea din Junta, m-am întors la Asuneion pe o furtună care s-a dezlănţuit încă din timpul nopţii.

În ajun, după ce m-am sculat din somnul de după masă, s-a petrecut. Ceva care m-a făcut să iau această hotărâre. Treaz, am văzut această viziune de vis: pepiniera mea de şoareci se transformase într-o caravană de oameni. Eu mergeam înaintea acestei mulţimi viermuitoare. Am ajuns la o coloană de piatră neagră, în care un om era îngropat până la subţiori. Pe imaginea omului s-a suprapus aceea a puştii îngropate până la jumătatea ţevii sub portocalul execuţiilor. Apoi şi-a făcut m nou apariţia omul îngropat până la subţiori în piatra. Tot negru şi de mărimea unui trunchi de palmier braf111' ^Vea două aripi uriaşe şi patru braţe. Două din lab l erau °a kraţe*e unui omCelelalte două semănau cu

Ieiaguarului- ° chică zbârlită de coame, asemănă-_coada cailor, flutura sălbatic pe craniul său. Faţă viziunea lui Iezechiel despre' cele mii/- confirmă că s-a retras de două ori din dfn i din august 18U Până în primele zile ale lui (m J30? ^1 anA doua oară. Din decembrie până în (JVofa Compilatorului.) patru fiare sau îngeri; toate patru aveau câte o faţă de leu la dreapta, toate patru aveau câte o faţă de bou la stânga, toate patru aveau câte o faţă de om înainte şi toate patru aveau câte o faţă de vultur la spate. Fiecare fiară creştea şi mergea drept înainte şi mergea încotro îi dădea duhul să meargă şi în mersul său nu se întorcea Omul îngropat în piatră, totuşi, nu semăna cu nimic din toate astea. Încremenit locului, parcă striga să fie scos din piatră. Caravana împingea şi urla în spatele lui.

Acum eu treceam înot pe pagul meu torentele şi râU-riîe ieşite din matcă, înfruntând ploaia şi vântul. Stropit de noroi din cap până-n picioare, am intrat în sala de consiliu. Ca o stafie udă leoarcă, am înaintat urmărit de privirile uimite ale câtorva consilieri şi grefieri. Mai înainte de a-mi relua postul în Junta, le-am spus celor rămaşi cu gurile căscate că am venit ca să le aduc la cunoştinţă în Consiliu că o fac numai pentru a apăra integritatea Guvernului.

Cu paşi mici şi uşori, în pofida pântecului umflat pe care atâmau lanţuri de aur, a înaintat Cerda, cel mai viclean intrigant din Cntregul Asuncion. În timpul absenţei mele a profitat ca să-mi ia locul în funcţia de asesor-secretar. Mi-a întins mâna. L-am lăsat cu mâna întinsă. Ce bucurie, domnule consilier-decan, să te vedem din nou printre noi după atâta vreme! L-am ţintuit cu privirea pe ticălosul ăsta; nu numai că încercase să-mi sufle postul, dar se străduia să imite detaliile îmbrăeă-minţii mele. Şi-a înclinat tricornul şi a lăsat să^ cada pliurile pelerinei sale grena. S-a simţit obligat să facă una din obişnuitele lui glume ştrengăreşti: Se vede de la o poştă, domnule consilier-decan, că Marea Roşie a puhoaielor noastre nu s-a deschis în calea dumita. E • Nu-ţi face griji, i-am replicat tâios, că se va închi curând în calea dumitale. Dă-mi voie să te însoţesc pin^ la tronul Juntei, a insistat impasibil, desfăcându-şi Pu» 1 tel pelerina şi făcând să strălucească cataramele de a de la pantaloni şi de la pantofi. Nu,

Cerda, prefer să me ^ singur. Dumneata du-te să-ţi iei rămas-bun de ^ cumetrele dumitale şi pregăteşte-ţi bagajul, trebui să-ţi iei tălpăşiţa în cel mai scurt tini [24G] i

— Avem nevoie de străini intriganţi şi hoţi *. Tricornul „ căzut din mână. Cerda s-a aplecat să-l ridice. L-am -”tors spatele şi m-am îndreptat spre Palatul Guverna-'„ental. Din hainele mele ieşeau aburi roşii, sub soarele are a apărut dintr-o dată din spatele norilor. Câcând ă stea ploaia şi vijelia ca prin minune. Am străbătui Piaţa Palatului, urmat de mulţimea care se adunase toi mai strâns în jurul meu seandându-mi numele. Eram acum, la întoarcere, alt om. La ferma-fortâreaţă din Ybyray învăţasem multe. Retragerea mă apropiase de ceea ce căutam. De aici înainte n-aveam sa mai îngădui ca nimic şi nimeni să se opună cauzei sacre a Patriei. Toate condiţiile mele au fost acceptate şi sta-

* Comentariile lui Julio Cesar: Cerda n-a fost nici măcar o clipă secretar al Juntei. După cit'se pare. Era omul de încredere al tui Femando de la Mora [alt membru plin al Juntei]; cum nici acesta, nici Yegros, nici Cavalleio nu arătau un ataşament prea puternic faţă de munca lor în guvern, s-a transformat [CerdaJ în factotum. Era un cordobez piioiesc. Faimos prin faptul că era naşut unei. Jumătăţi din omenire. Ceea ce conferă o mare respectabilitate în Paraguay. Va trebui cândva studiată influenţa cumetriei asupra desfăşurării vieţii noastre politice.

Avea [Supremul! Faţă de colegul său Mora o profundă antipatie, deoarece îl considera responsabil pentru anumite demersuri făcute, în timpul absenţei sale, în vederea alipii ii Paraguayului la Buenos Aires şi îndeosebi pentru eliminarea articolului adiţionai din tratatul de la 12 octombiie, împrejurare ae care s-a folosit Triumviratul (din Buenos Aires] pentru 10^reYa. Într”0 formă intolerabilă tutunul paraguayan. Mora a zar P'na la urmă expulzat din Junta pentru capetele de ueu-î'n 6 c^ncrete de care consilierul-decan l-a declarat răspunzător: doeun eosebit Pentru „sustragerea şi pierderea susnumitului sesem Jr ex'rem de important. În timpul în care eu mă retrăim e3t Juntă, în complicitate cu individul numit Cei da. Care intim n -ce, a*ean al

tării, nici nu s-a născut în ţară, vechi şi ziţia at! G te. N şi confident al suspomenitului Mora. La dispo-de ia g „ Jacerda a luat acasă mai multe dosare voluminoase îd» ţional| T; ariatPrintre care trebuie să fi fost amintitul articol de total-l, n. tinerei beţivan, de cele mai multe ori în stare temenea – „letale chiar la şedinţele Juntei, este implicat de Triumvirat i r~un delict de spionaj, ca agent informator al Chidana 'din Buenos Aires. Prin intermediul doctorului

Guvernuiu? E care”1 Unea la cuient cu activităţile şi hoţărârite 'ntr-M, „, l nostruMora şi Cerda au fost ptin urmare devorau ndev; ir<„ „snăt de fiare sălbalice.

Bilite în documente care urmau să i'ie aplicate eu stricteţe. Autonomie, suveranitate absolută pentru deciziile mele. Formarea, sub conducerea mea, a forţe] or necesare pentru a asigura îndeplinirea dispoziţiilor precedente. Am cerut să fie puse sub ordinele mele jumătate din armamentul şi muniţiile existente în depozite. Din mulţimea adunată la Palat am recrutat oamenii care au format prima pepinieră a armatei populare. Sprijin mai de nădejde decât tunurile şi puştile pentru apărarea Republicii şi a Revoluţiei.

(In Caietul personal) ^ ^

PARODIA FUNERALIILOR DECRETATE DE IN-tendent şi lugubra profeţie a negustorului de plante medicinale au dus la paroxism insurecţia pamfletarilor. Ştiam eu că bârfitorii ăştia n-o să-şi mai ţină gura. Mereu alte şi alte diatribe, caricaturi şi ameninţări murdăresc faţadele caselor, Ar fi trebuit să poruncesc să ie dea cu catran, nu cu varul patriei, pe care aceşti intriganţi şi agenţi ai subversiunii o spurcă mişeleşte. Ne-am întors la vremea bufoneriilor.

Alaltăieri, obscena figură de ceară de viespe s-a ivit în zori în faţa ferestrelor Palatului Guvernamental, imitând trupul meu decapitat. Cu capul aşezat, pe pân-tece. Cu un imens Trabuc în chip de falus. Viril în gură. Am reuşit să văd ofensatorul simulacru înainte de a se topi în vâlvatăile focului aprins de gardienii mei zăpăciţi. Erau afit de înspăimântaţi, incit unul

dintre ei a căzut în foc. Îmbrâţişând momiia în flăcări care-l mistuia, s-a transformat într-un tăciune fumegmd. Focul a făcut să explodeze cartuşul din puşca pe care o purta în bandulieră: proiectilul s-a incrustai în pervazul ferestrei de ia care eu asistam la parodia înhumării mele. Vor să mă intimideze cu tot felul de vicleşuguri care se folosesc în te părţi. Încearcă marea cu degetul şi vor să orbească Poporul ignorant cu asemenea acte de violenţă. Să pro-^°ace spaimă. Dar spaima nu se naşte din aceste cabale haf at>e'-în alte tăriundt' anamiaoligarhia, sinarT ap „atri/iior i-uti întronat pe despoti. Aceste metode C I eficienteAici întreg poporul este întruAici POt afimla eu deplină îndr-eptâţire: Premr ăci poPomI m”a tăcut împuternicitul său nef fDd.ne”am identificat cu el. de eino-ar putea € mcă. Cine-ar puiea să ne facă să ne pierdem cu firea ori sa ne pierdem judecata din pricina acestor bufonerozii.

Eu iert unele erori. Nu acelea care pot deveni primejdioase pentru ordinea în care trăiesc cei ce vor să trăiască demn. Nu-l tolerez pe cei care comit atentate împotriva invulnerabilului, inatacabilului sistem pe care se întemeiază ordinea, societăţii, liniştea publică, siguranţa Guvernului. Nu mă pot purta cu menajamente cu cei care mă hărţuiesc şi mâ sapă. Ticăloşii ăştia sunt cei mai primejdioşi. Ura îi face să li se ridice părul măciucă. Să li se stingă glasul. Le rămâne doar laşul, tristul curaj de a se năpusti la mine din umbră, cu pana în cumpănire în chip de lance, cu cărbunele de desen în mână. Perversul nu poate trăi decât în perversitate şi e spurcat la gură. Nu se poate uita la soare. Umblă mereu în umbră. Nu merită mândria de a aparţine celei mai prospere, independente şi suverane ţări de pe pământul Amcricii. Mândrie pe care-o simte până şi cel din urmă, cel mai ignorant dintre ţăranii liberi ai acestei Naţiuni. Cel din urmă mulatru. Cel din urmă libert.

Cu toate astea, odată am încercat să-l ajut. Să le întind o mână. Să-l scot la suprafaţă. Să-l trag la malul unor sentimente omeneşti. N-au vrut. Le-a intrat-frica-n oase. Frica-l face să se îngrozească de orice, până şi de ce-ar putea să-l ajute.

Sunt nebuni de legat, şi-au pierdut complet minţile. Din pricina delirului lor de ură, din pricina ambiţiei lor neputincioase, aceşti copii ai Marii Tăceri şi meşteri în ascunzişuri şi-au pierdut până şi ultimul dram cu> materie cenuşie. Mă ameninţă că vor pune capul meu la frigare lângă stindardul Republicii. Acest Serulinium Chymicum al cremaţâunii este cel mai neînsemnat lucru pe care-l cer. Nimic nu-l mulţumeşte. Şi cum nu nul po arde în realitate, mâ ard în efjigie, punându-mă sa-n”1 fumez propriul falus. Repetiţie generală încă o dată. L*? Ah. Au început să mă plictisească bufoneriile astea a fc. Lor, N-am de gând să le răspund. Nimic nu sporeşte ma mult autoritatea decât tăcerea. Răbdarea mea ^L margini. Trebuie să vă oploşesc şi pe voi. Zurbagii ^ două parale. Castraţi de suflete-ouă. Demoni desti-l1'-

l •: • -

• hărţuielilor pamfletare. Gloată dezmăţată de eunuci ^ortoni. Rod căpăstrul Guvernului şi lasă pe zăbală urma dinţişorilor de lapte cariaţi. Năluciri muiereşti. Se depilează în părţile ruşinoase ca să-şi facă pensule. Tulburători ai liniştii publice, ai păcii sociale. N-o să-mi dau osteneala de a porunci să vă dea drumul pe râu cu plută, cum se făcea pe vremea romanilor, împreună cu o maimuţă, un cocoş şi o viperă. Agenţi secreţi ai celor care ne blochează navigaţia, voi n-aveţi nevoie de permis de liberă-trecere ca să căutaţi în josul râului zări mai senine. Pui de lele, vă-nvăţ eu să nu mai umblaţi teleleu, vă pun în butuci, care sunt sfetnici buni pentru a linişti capetele înfierbântate ale celor ce vor să tulbure capetele oamenilor cu scaun la cap. Cu cât mă detestă mai mult, cu atât mai vârtos îmi întăresc cauza. Şi-mi justifică puterea. Sunt cei mai buni propagandişti ai mei. Celor cu serenada pamfletară o să pun să le spargă chitara-n cap. Muzica e doar pentru cei care ştiu s-o asculte. N-o să-l tratez cu apă rece şi rahat, cum zice-se că face fratele Scuipat. Cine credeţi voi că sunteţi, pungaşilor? Credeţi că realitatea acestei Naţiuni pe care am zămislit-o şi care m-a zămislit se potriveşte fantasmagoriilor şi nălucilor voastre? Să respectaţi legea, derbedei şi dezmăţaţi ce sunteţi! Lumea aşa cum ar trebui să fie. Legea: primul pol. Celălalt pol: anarhia, ruina, pustiul care

este non-casa, non-lstoria. Alegeţi. Dacă puteţi. Dincolo nu există a treia lume. Nu există al treilea pol. Nu există pământul făgăduinţei. Cu atât ftiai puţin, ba chiar de loc nu există pentru voi, zuragu care umblaţi cu zvonuri şi scormoniţi prin gunoaie ca sa întinaţi Patria. Să vă intre odată-n cap ca pentru ie şi să luaţi bine aminte, incapabililor, că ştiu cât de Ceva în caPu* vostru sec> capsomani ce lasă U Sr cru^ de l°cNu mă cruţă nici pe mine şi nu-mi dinaf° °- de odihnăBoala mă încolţeşte dinăuntru şi Lip-ari*" întinde în tot oraşul. Molipseşte. Infectează. Ne-som? °mn îmPrăStie în aer virusul salamandrin al ralâ 7. UlMai rău decât dalacul la vite. Ciumă gene-^iua, nici musca nu se-aude zburând. Tăcere în-

!

: asele aleile şi vătoarsă pe dos. Cei ce „stau la pândă îşi ţin respiraţia din, zori până-n seară. Abia atunci se stârraeşte zumzetul lor de cărăbuşi. Foşnet de mers de scarabeu. Fâşâit de aripi de liliac. Scrâşnetde solzi de peşte. Noaptea se umple de sunete-fantome. Îmi îndrept telescopul ca pe un tun spre ţară, prin fereastra deschisă. Nimic. Nici o umbră. Casele pun pete albe în întuneric. Cale lactee ridicată de mine între copaci. Mai albă decât norul galaxiei noastre printre nori. Strigătele santinelelor ajung până aici de pe lumea cealaltă. Deodată răsună o împuşcătură. Urlete. Se propagă. Umplu noaptea. Toţi câinii din Paraguay latră la coşmarul din întuneric. Apoi tăcerea se lasă din nou, Se ivesc siluetele cu poneho-uri negre. Picioarele păroase înfă te în piei de oaie. Dau târcoale, se strecoară pe lin duşmanilor. Caută prin coridoarele templelor, pieţe. În fundături, pe ulicioarele întortocheat găuni. Ştiu că nu vor vedea şi nu vor afla nimic, în pofida instinctului şi mirosului lor de prepelicari. Nu vor auzi nimic ascultând printre gratiile de la uşi şi ferestre. Noaptea e mai mare. Mai monotonă decât ziua. Îi face să se simtă într-o altă viaţă. Li se pare că văd ceva. O emanaţie sulfuroasă înaintează în zig-zag prin iarbă. Fac cale întoarsă. S-a făcut târziu. Ceva mai departe, muzică de serenadă pe un trotuar. Dau fuga întn-acolo. Obloanele sunt trase. Nu mai e decât amintirea sunetului sub streşini. Picioarele-păroase nu aud şi nu văd nimic. Împroaşcă lumea cu sudalme. Îşi sug

măselele cariate. Scuipă. Rămân cu ochii lipiţi de scuipatul lor. Nu-s buni decât pentru asta

Aici, în camera mea, tic-tacul stins al ceasornicelor? Între ele, cel pe care i l-a dăruit Belgrano lui Cavanas la Tacuary. Foşnetul uşor al moliilor rozând cărţile. Minu-tarul încăpăţânat al rosăturilor în lemnărie. Din când în când răsună dangătul spart al Ropotului de la catedrala-mareînd nu orele, ci veacurile. O, de câtâ vreme dorm! Totul se repetă după chipul şi asemănarea ee. O ce-au fost şi vor fi. Şi cele mari. Şi cele mărunte Ja^ de limpede că nu există nimic nou sub soare, eje ăsta este repetiţia nenumăraţilor sori care-au 'xistat şi vor exista. Bâtrânii. pe vremuri, ştiau că soarele se află la două mii de leghe şi se mirau că poate fi văzut de la două sute de paşi. Ştiau că ochiul n-ar putea să vadă soarele, dacă n-ar fi şi el într-un anumit fel un soare. E neapărat necesar să ştii să nu fii bolnav, să devii invulnerabil la toate. Şeful de trib Avaporu, după cum relatează iezuitul Montoya. Mesteca iarba magică a lui Yayeupâ-Guasu; strănuta de trei ori şi se făcea nevăzut. Aşa că eu, chiar de-aş fi mort. N-aş fi cu adevărat mort, fiindcă aş fi o repetiţie a mea. Numai coaja primului meu suflet ar fi spartă sau moartă, după ce fuseseră clocite celelalte.

Vorbeşte-mi despre asta. Îi poruncesc şefului nivakle. Povesteşte-mi tot ce ştii în legătură cu asta. Chipul vrăjitorului indigen se întunecă şi mai tare. Cărbunii ochilor lui plutesc o clipă printre zbârciturile vopsite cu chinovar. Hai, vorbeşte odată. Pisică Sălbatică se sprijină în toiagul cu însemnele şefului de trib. Şi din gura lui închisă începe să se audă murmurul care, străbă-tându-l trupul, pare să vină de foarte departe. Chasejk, tălmaciul, traduce: Toate fiinţele au o dublură. Hainele, ustensilele, armele. Plantele, animalele, oamenii. Această dublură apare în faţa ochilor oamenilor ca umbră, reflex sau imagine. Umbra pe care orice corp o proiectează, reflexul lucrurilor în apă, imaginea văzuta îjtitr-o oglindă. Putem s-o numim umbră, chiar dacă-l alcătuită dintr-o materie mai subtilă. Cea mai bună dovadă e că umbra soarelui. Acoperă obiectele, dar nu le ascunde. Reflexul T? Ei nu îngăduie totuşi ca peştii să se ascundă total. Sjbr* sunt identice cu fiinţele pe cart» le

dublează, jj” a'rt de subţiri, mai mult decât transparente. Nu poi ochii ^ ^a' nu „ltotdeauna cu ocn” feţei, numai cu gi^ ul interior care gândeşte. De aceea umbra este imadubi, Cârei fiirHeToafe fiinţele au o dublura. Dur mai „^, oraului e una şi triplă în acelaşi timp. Uneori deose^'t dec? T atât Fiecare dintre aceste suflete este forme» 1 – ce*eJa*tedar în pofida diferenţelor dintre ele tpebe nT Un sin? Ur suflet. Îi spun tâlmaciului să-l în-P «nivakle dacă e. ca taina creştinismului. Un singur Dumnezeu în trei Persoane distincte. Vrăjitorul i'ide cu un râs sec, fără să-şi dezlipească buzele zbârcite do tatuaje. Nu, nu! Asta nu-l pentru noi. Oamenii-pă-ciurii! Sufletul dintâi se numeşte ou. Apoi vine suâle-tul-cel-mic, situat în mijloc. Oul e înconjurat din toatp părţile de coajă sau piele: vatjeche. Scoarţă tare care protejează sufletuâ-moale sau măduva. Aşa cum oul este sufletul corpului, coaja este sufletul oului. Niciunul. Nici cealaltă nu pot fi atinse ori văzute. Sini alcătuite din ceva care-l mai puţin decât vântul, căci vântul se simte, pe când aceste două suflete n-au nimic care poate fi atins, ori văzut. Pot străbate lucrurile cele mai tari. Niciodată nu se izbesc de nimic. Când cineva respiră foarte aproape de tino, ii simţi răsuflarea pe obraz. Oul şi coaja sunt mai uşoare ca răsuflarea. Cel de-al treilea suflet este vatajpikl: umbra. Suflet al cojii cate... Ave ceva”. Mulţi văd în apropierea mormmtului umbra fiinţei moarte nu de mult. Asemănarea e atât de perfectă cu trupul „caro nu mai este acolo'„, cu mişcările lui care au fost, cu i'elul lui de a fi care nu mai este. Îneît se pare că trupul continuă să fie acolo. Dar acesi suflet rătăcitor e complet, gol, n-are nimic înăuntru. Pentru noi trupul are mai multă importanţă decât sufletele, fiindcă acestea îşi trag obârşia din el. Fără trup nu există suflete, chiar dacă acestea supravieţuiesc după distrugerea lui. Aceasta e credinţa Bătrânilor. Nu exist; 1 cuvinte pentru a explica asta. Dar ei. Bâtrmii. Ştiu c& există mai multe suflete într-unui singur: sufletul-ou. Fiu-al-sufletului, sau suâletul-cel-mic; umbra produsă de soare, reflexul în apă, imaginea în oglindă; umbra produsă de soare în miezul dimineţii sau în miezul dup<|” amiezii, umbra soarelui când cade în spatele corpului caie merge înainte, umbra corpului când soarele e în pune cel mai înalt al cerului, umbra proiectată de! Um1” soarelui filtrată de nori; umbra pe care o produce mina lunii: luna însăşi printre nori. Dar din tCK ^

acestea, cele mai importante sunt cele trei suflftt1. Ce alcătuiesc suportul sănătăţii şi vieţii omului. Misiunea -^ e să-î menţină sănătos, fără dureri şi fără suP'u'all'cră. Avânl şi energic. Asta e menirea lor: menirea lor sa care numai toate trei împreună o pot împlini. Dac-ar f6si unul dintre ele, bunăoară sufletul-ou, omul incom-let ar continua să umble, îndeplinindu-şi obligaţiile, dar P permanente dureri de cap şi dureri ale trupului. Semn că sufletul-cel-mic nu mai este. S-a dus. Bolnavul poate continua să trăiască. Dacă nu se îngrijeşte, partea din fiinţa lui care lipseşte face mai uşoară răpirea celorlalte de' către spiritele cele rele. Acestea sunt chivosis, sau fiinţe pitice care trăiesc sub pământ; suflete diforme ale noilor-născuţi şi ale copiilor născuţi morţi. Acolo, sub pământ, spiritele acestea schingiuiesc umbrele răpite. Beau bere de porumb şi se distrează chinuindu-le, la fel ca indigenii ăia denaturaţi care chinuie oamenii în beciurile Marelui-Stăpân-Alb. Câţiva chivosis răsucesc şi încovoaie fără milă sufletele răpite. Atunci trupul e încercat de tremurăturile celui mort-viu-fără-întreru-pere. Intreabă-l, Chasejk, dacă mă poate vindeca. Zice că nu, Excelenţă. N-au mai rămas decât oasele, zice. Cele trei suflete s-au dus de mult. A rămas doar cel de-aî patrulea suflet, dar el nu-l vede. Spune-l să se uite mai bine, să vadă. Umbra e mai greu de strunit decât oul. Zice că n-are putere asupra ei; că n-o poate vedea. Zice, Excelenţă, că şi dac-ar sufla pân-ar rămân-e fără suflare, spiritele ajutătoare ale lecuirii tot n-ar mai putea pătrunde acum în golul-fără-suflet al trupului. Să sufle şi să scuipe până i s-o usca gura şi i s-or crăpa bojocii. Piatra cea mare a morţii a căzut înăuntru şi acum nu mai e chip s-o scoată cineva. aşa zice nivakle, Excelenţă.

B-ţt a» °^ ş* eu' după diagnosticul acestui agnostic săl-decât' Smt C-U °Uăle sufâetului făcute praf. Nu vede totul f1 ^ *n*re oaseDar golul înseamnă totuşi ceva; Fetu, Pmd^ de mod Şi de acomodare. Nu-l aşa? Aşa-l. Udă a >iun*ie/-ari care?

— Înt aceste chivosis răsucesc cârpa Cont; n ryp^ui „m5u sub pământ. Beau bere de porumb. Calorrm” rf ma abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăâî^rasucească; buzunarele lor sunt pline de meu fu l-? A „u într-una bere. Mă pun pe jeratic. Trupul mega în trrmurăturiîe celui mort-viu-fără-întrepe ai n~°

Să mă dea ei gata pe mine> Eu nu sunt ce-aşi calapod cu ceilalţi, asta c ştie orice copil

• ^ a rămâi în picioare! Sunt spe> de şcoala. Să tu mort J*;? *? Pentru mine totul e o cialist în aşa ceva, ş _w întotdeauna înainte, iuâncâlătorie de Stoarcere merg în ^ ^ ^ fe ^^ du-mi rămas-bun de la to ^ din drum> nu_ (potrivit, fără sa ma lf°^ în jos? Oare păsărik

PaŞa? ^-^^^f poate retrage cuvântul odaf. Zboară mapoi? Be mai P nu ^ sa vedeţl ln pronunţat? Puteţi voi sa^aţ 1 Dac. Aţi auzi num&1

^H^ jtettTtose^Tdou& ori ma, mult. Ea n, pe jumătate,? I mţei b r_ simt ca un ou abia pus

CE MAI E DE REZOLVAT PRINTRE HlRTIILE astea? Văduva santinelei Jose Custodio del Rfo, care-a ars ieri, a făcut o cerere adresată Excelenţei Voastre. Ce mai vrea văduva asta? Să-l înviem bărbatul ca răsplată pentru grava greşeală pe care-a săvârşit-o dormind în post?

Cu tot respectul şi veneraţia pentru Supremul Guvern declar spune văduva că-L ţin pe mort în casă, închis în sicriu, fără să-l pot îngropa şi că, din pricina căldurii toride, duhoarea s-a-ntins în tot cartierul Merced. Motiv pentru care vecinii au început să facă scandal şi să protesteze. Să-l îngroape odată. Părintele paroh de la Encar-nacion, Stăpâne Suprem, nu vrea în ruptul capului să-l facă sfânta liturghie şi să îngăduie ca răposatul meu, care-a fost servitorul vostru credincios, să fie îngropat creştineşte, nu zic chiar în biserică, cum i s-ar cuveni, dar măcar în sacristie, unde sunt înmormântaţi bunii creştini. Să spună preotul de ce refuză să-l facă slujba de înmormântare. Părintele paroh invocă faptul că răposatul bărbatu-meu Jose Custodio era un ateu înrăit şi un mason. Şi mai susţine că tocmai de aceea nu-l întâmplător că a fost văzut în mijlocul liotei de demoni dănţuind ca un sălbatic ori un împieliţat în jurul focului care l-a mistuit pe Supremul, ba ce zic. Să-mi fie cu iertare, am vrut să zic în jurul focului pe care răposatul meu Jose Uistodio l-a aprins ca să' ardă momâia nelegiuită închi-Pumdu-l pe Supremul nostru

Karaî Guasu şi în îmbrăţişarea pe care i-a dat-o, vreau să spun nu Supremului urJ^-SOan^' c* ^oar momâii de ceară, s-a pârjolit pe ma ln foc, căzând peste momâie.

BinJ°Cmai asta invocă Părintele paroh, când eu ştiu mai numa-ar-'1ŞlCine că răP°satul meu Jose Custodio a făcut-o figură *, Undcă a dorit din tot sufletul să salveze această china Cuară care Pentru noi e sfântâ. Căci îl intru-f» Pe iubitul nostru Karai, făcută cu gând rău de cei

17 ~ Eu, Supremul cure vor să-l batjocorească pe Şeful Suprem al Guvp-nului, fie în veci blestemaţi, cu voia Domnului şi a Mai *" Preacurate.

Dm toate acestea mi s-a tras un pocinog; din vin părintelui vecinii mă acuză că aş fi vrăjitoare. Fac mereu procesiuni, scoţând din biserică statuia Mântui torului nostru, lucru interzis şi însoţind-o cu jeluiri şi rugăciuni. Apoi scot şi statuia Sfintei Fecioare din Asun-cion, care e în puterea dofiei Petronita Zavala de Ma-chain, ca supraveghetoare perpetuă a Maicii Domnului lucru de asemenea interzis.

Au adus din toate părţile bocitoare pricepute în căinări şi rugăciuni şi s-au strâns mai mult de o mie. In faţa casei mele şi pe multe străzi au aprins focuri din lemn de palmier sfânt şi de dafin, chipurile ca să pună pe fugă duhurile rele care, zice lumea, ies din trupul lui Jose Custodio al meu. Strigă după mine şi mă rănesc cu vorbe de ocară de cum mă văd, fără cruţare.

Aseară, un grup de indivizi, printre care erau şi câteva femei pe care le-am recunoscut şi le pot da în vileag, îmbrăcaţi cu toţii cu veşmintele Ordinului Dominican, mi-au răscolit toată casa. M-au legat şi mi-au acoperit faţa cu mătăniile celor Cincisprezece Taine. M-au târât până la malul unuia din pâraiele de foc care se revarsă pe stradă şi prin şanţurile de scurgere, asemenea puhoaielor din timpul furtunilor cu ploi şi fulgere. Au târât după mine şi sicriul cu răposatul înăuntru şi m-au legat cu funii de copac. M-ar fi aruncat în şanţul de unde ieşeau flăcările şi Jose Custodio al meu ferească-ne Dumnezeu! Ar fi ars a doua oară, după moarte, iar eu pentru prima dată, înainte de a muri. Faptul

acesta s-ar fi petrecut cu adevărat, dacă n-ar fi sosit gardienii cai ne-au salvat trăgând câteva focuri în aer.

Pentru răposatul meu, care nu mai poate fi înviat din morţi, pentru mine, care mai sunt în viaţă, nu ma şi chisesc prea mult şi n-aş fi cerut nimic Supi'c1*1”^ nostru Dictator. Dar am doisprezece copii şi ce ^ măricel abia a împlinit cincisprezece ani. Bate^' [° g_ fanfara de la Cazarma Spitalului. Eu sunt spălatore câstig cu rufele murdare ale oamenilor de sus n-o d-ane-aiungă să trăim eu şi copilaşii mei. Sft Dar nici de asta nu mă sinchisesc prea mult. Stăpâne nrem Mă sinchisesc însă cu adevărat şi al naibii de lt de faptul că, din pricina calomniei şi răutăţii oamenilor haini, nu-l pot îngropa creştineşte pe răposatul pentru care vărs lacrimi amare, căci nimeni nu „tie cât era de bun, de săritor, pâinea lui Dumnezeu nu alta bietul meu Jose Custodio. Nu-l acelaşi lucru să-l îngropi în curtea casei noastre ori să-l arunci în râu, chiar dacă aşa îl chema pe Jose al meu. Care l-a slujit pe Supremul nostru cu toată credinţa şi a murit pentru el şi în slujba Patriei şi a Guvernului.

Ridică-te, doamnă. Cum te cheamă? Gaspara Can-ruaria del Rio, la dispoziţia dumneavoastră. Excelenţă. Ridică-te. Nu pot îngădui ca un paraguayan. Bărbat ori femeie, să îngenunchieze în faţa nimănui, nici măcar în faţa mea. Du-te şi primeşte condoleanţele mele, Dorinţa îţi va fi împlinită, S-a dus, Patmo? Cine, Stăpâne? Văduva, neciopli-tuţe. Dar n-a fost aici, Excelenţă. Înălţimea voastră a interzis orice audienţă. Am citit cererea văduvei şi atâta tot, Stăpâne. Prost cum eşti, nu ştii că persoanele şi lucrurile nu există cu adevărat. Trezeşte-te odată din această beţie-vrajă care te face să fii mereu în afara evenimentelor. Nu. Simţi toată sărăcia asta generală? Lumea ajunsă în strâmtoarea dificultăţilor, în amploarea deznădejdilor? Săracii sunt singurii care simt o tristă iubire pentru cinste. Copaci care adună praful. Dacă „-ar putea cel puţin să suspine s-ar înăbuşi. Am desco-pre t • elen^a' că e la mijloc o veche duşmănie între j. „? X faniilia Rio, din pricină că ei n-au vrut să-l plăsca taxele de botez pentru cei doisprezece copii.

Cion ordinul Pentru preotul din parohia Encarna-a snims unde a juns sufletl, i c|t. FUnctu! Ui Jose a'uns s<-liletul defunctului Jose – Dacă”1 află în iad^ să-J lase acuk)- Dacfl nu S a^e' să treaca

imediat la îngropat ea caaşa cum cere datina creştină, după ce-l face mai intâi slujba de cuviinţă. Fără bani. Iiîrtia să '<„•, > vizată de vicar. Iar vicarului îi ordon sa-l transfere n” preotul de la Encarnacion la închisoarea din Teve-6

Hoiîrâre Suvremă

Să se plătească 30 de uncii de argint văduvei Gaspara Canturia del Rio ca reparaţie pentru daunele morale şi prejudiciile materiale. Pe lângă aceasta, să i se plătească o pensie de şase pesos şi câte doi reali de copil până când cel mai mare împlineşte vârsta majoratului. Atunci va intra în Fanfara de la Cazarma Spitalului, cu gradul de caporal-muzicant.

Cu această ocazie şi pentru ca fanfarele din toată ţara să facă din nou să răsune văzduhul de sonorităţile lor marţiale, aşa cum am ordonat, ia cunoştinţă de următoarea comandă pentru negustorii brazilieni din Itapua – 300 de goarne de al&mă şi tot atâtea suflate cu bronz; 200 de cornete cu piston, 100 de oboluri; 100 de trompete; 100 de viori; 200 de clarinete; 50 de triunghiuri; 100 de surle: 100 de dairele; 50 de timpane; 50 de tromboane: două duzini de partituri muzicale; 1 000 de duzini de corzi de chitară de toate felurile, pentru a reface lotul anterior, care a căzut în apă la traversarea fluviului Paranâ, din neglijenţa şi lenea cărăuşilor.

Din aceste instrumente se va asigura o dotare completă pentru indigenii muzicanţi care alcătuiesc l ani ara Batalionului de Infanterie nr. 2. sub bagheta maestrului Felipe Santiago Gonzâlex, care va fi pusă din nou pe picioare şi lărgită cu va efectiv de o sută de loeun. Soliştii Gregorio Aguai ia oboi. Jacinto Tupaverâ |a trompetă, Crisanto Araveve la vioară: Lucas Araka ia clarinet. Olegario Yesâ la surlă. Jose Gaspar Kuaratâ la dairea. Jose Gaspar J ah ari la triunghi, componenţi al orchestrei care au einlat la funeralii, vor fi ştei'. Şi efectiv şi li se va da pensia cuvenită.

T ai

Ce-ai aflat despre furtul celor 1 tt 1 de tuburi orga care se afla în corul bisericii de la Merced ' Excelenţă. Înştiinţarea Sfinţiei sule Intendentul

Ş1

I

] General Don Roque Antonio Cespedes Xeria: CaI-”U d în vedere gravitatea nelegiuitului furt, am hotărât ^T ii hţi i lii ît g

Tameninţ pe presupuşii hoţi şi complici cu întreg ~ râtul de stat, ceea ce până în momentul de faţă n-a f, n; cj un rezultat pe care să-Z pot aduce la cunoştinţa Excelenţei Voastre. În pofida acestor ameninţări şi a f ap-t luTcă am hotărât să-l lovesc ca trăsnetul cu excomunicarea post mortem, singurul lucru pe care l-am putut afla-'este că, după cât se pare, muzicantul Felix Şase-d°Wte (numit astfel fiindcă într-adevăr avea câte şase degete şi la mâini şi la picioare, organist al desfiinţatei mânăstiri a ordinului Caritătii, servitor şi sclav al răposatului presbiter O'Higgins) a vândut tuburile argintarului Agustin Pokovi ca fier vechi. Dar nici asta n-a fost cu putinţă să verificăm, Excelenţă, fiindcă argintarul Pokovi a murit la scurt timp după furt, de un atac de apoplexie, iar susnumitul sclav şi organist Şasedegete, a murit şi el înecat într-un torent, în aceeaşi zi de furtună când Excelenţa voastră a suferit accidentul. Pede paeria claudo! Cercetările noastre se îndreaptă acum spre şcolile publice, căci am primit rapoarte din care reiese că s-au format mici orchestre secrete de fluieraşi printre elevii susnumitelor aşezăminte. Aduc aceste ştiri la cunoştinţa Excelenţei Voastre, fără a mă opri înst pentru a mai culege altele, considerând că e mai bine să aflaţi ceva cât mai repede ca să puteţi lua măsurile de cuviinţă pentru stăvilirea răului.

Ordonă, Patino, să fie lăsată baltă cercetarea furUlAdaugă la lista de instrumente muzicale pe caro) „ara/ictat-o cantitatea de 5.000 de flaute mici. Pen-j, «a fi distribuite elevilor din şcolile publice. Ordon, pe farv? Aceas^aca în fiecare dintre ele să se formeze drf J1”^1'8? 1 cu elevii cei mai înzestraţi. ÎncePândrf J1”^18? 1 cu elevii cei mai înzestraţi. Înce-oblip t? Stazi> teoria

Şi solfegiul va figura ca materie gatone în programa şcolară de învăţământ.

Cristal? 131 e de rezolvat? Caporalul muzicant Efigenio retrage H-aresează Excelentei Voastre cererea de a se P&iit n r nctia de tambur major, pe care a înde-? I sănăt i P de treizeci de ani. Invocă faptul că vârsta atea lui Şubredă nu-l mai permit să se achite de obligaţii cu capacitatea cerută de acest servii Ce:; – în schimb permisiunea de a se întoanV i* munca lui de fermier, fiindcă ar vrea foarte niMit? Poată cultiva porumb-de-apă pe lacul Ypoî. Vezi pP tino, cum boala zăpăceşte mai rău decât moartea şi_-îndepărtează pe oameni de la rosturile lor? În mometi-

1nl în rarp p>n amnr1 «amânffl rvpnfm abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăâîa xrarâon j-m*™.

— Tul în care eu arunc sămânţa pentru a vedea cum răsar mii de muzicanţi în ţara asta a muzicii şi profeţiei, tamburul major, cel mai bun dintre toboşarii mei, care făcea din acest instrument cutia de rezonanţă a ordinelor mele, vrea să se condamne singur la tăcere. De ce? Ca să cultive victoria-regia pe apa glodoasă a lacului ' Ce victorii există fără tobe? Cheamă-l la mine. Asta-l o problemă pe care trebuie s-o discut cu el între patru ochi.

Şi mai ce? Cererea Josefei Hurtado de Mendoza. Care vrea să i se restituie pământurile ce i se cuvin din împărţirea moştenirii rămase de la bărbatul ei. Asta-l o zi plină de văduve, de muzicanţi, de fluieraşi, de toboşari, de toţi dracii din lume care-şi vâră coada în viaţa mea într-un moment atât de nepotrivit! Ai verificat antecedentele procesului? Da, Excelenţă. Văduva a obţinut casarea de la Judecătorul Curţii de Apel. Nu-ţi picură ceară din această lumânare-văduvă; Pa-tino? Vă jur pe ce am mai sfânt, Stăpâne. Cererea văduvei Hurtado e îndreptăţită. Atunci Providenţa ne-a luminat: Dacă domeniul Mendoza nu-l de furat, atunci să-l rămână ei.

Şi mai ce? Văduva lui Noseda cere Excelenţei Voastre îngăduinţa de a trimite un transport de yerba mate până la Itapua. Iar

văduve! Unde-s certificatele de plata birului, a redevenţelor în aur, a taxelor _de război, de regie, a tuturor impozitelor legale? Nu sin toate, Excelenţă. Mai are de făcut nişte demersuri. Spune-mi, pungaş fără pereche ce eşti! Ridică ocrin-Nu te preface că strănuţi. Văduva asta a lui Noseda, cu faţa mai tare decât talpa şi decât piatra, a făcutr, ^n, j1ăsic mult demersuri ca să se-ncuscrească cu tine. Cira ^ veche! Nu, vă jur că nu, Excelenţă! Fie cum zici. Să-l dăm fiecăruia ce i se cuvine. Scrie: Văduvei k

Da care face negoţ, să i se dea ce cere: să încurce A „ n-are încărcătură, iar dacă are încărcătură să nu

Ivce Pentru această încercare de contrabandă soliei-t nta va fi pusă să plătească o amendă de trei mii de pesos bani peşin, care vor intra în Vistierie.

N-o să se poată plânge protejata ta, Patino. Acum dţiva ani am dat o amendă de 9. 539 pesos vechi mulatrului Jose Fortunato Roa, agent secret al Argentinei, pentru o escrocherie asemănătoare la care voia să mă facă să închid ochii, ca tine acum. În complicitate cu asociatul său la hoţie Parga. Eu, Excelenţă... Tu. Până una alta, expediază hotărârile astea, căci eu vreau să termin de însemnat ce mai am de însemnat. Nici un drum. Nu-l rău. cu condiţia să ducă undeva.

Ce-l cu cercurile astea pentru canoe? Ah, da, Excelenţă. Cărăuşul care însoţea convoiul cu cercuri s-a înecat în Pirapo încercând să treacă râul ieşit din matcă, când au fost ultimele ploi torenţiale. Cercurile de fier, te întreb. Au ajuns la destinaţie, Stăpâne. Jandarmul din satul Yuty. de lingă locul unde s-a răsturnat carul şi s-a-necat cărăuşul şi s-a pierdut toată încărcătura, i-a adunat la sfat pe toţi locuitorii şi cu toţii au hotărât să schimbe cursul pârâului, transformat într-un râu năvalnic. Au murit până şi leproşii de la leprozerie. În trei zile şi trei nopţi, cercurile au fost scoase la lumină O sută de călăreţi au transportat cercurile în goana cailor şi le-au predat Delegatului din Itapua.

Trimite o depeşă acestui neisprăvit.

Către delegatul din Itapua. Casimiro Roxas:

La primirea prezentei, să se execute imediat următoarele ordine: sal lEste absolut necesar să se urgenteze construcţia de i? I" V Fţotila trebuie să fie gata în mai puţin El cttrimit pe Trujillo ca să conducă lucrările unde Unde S-6 aşază tunu*! În ce loc anume din Plan-asa se leagă frânghiile pentru atenuarea reculului,

• um l-am învăţat chiar eu. Pentru ca reculul focului nu scufunde ambarcaţia. „ fe.

2. Trimit, de asemenea, afeturi de tunuri marină reşti. În cantitate de o sută. Şi alte o sută de uscat Pe urmă voi avea grijă să trimit ce mai lipseşte. Desore toate astea, vor mai veni alte detalii în plicul cu in. Strueţiuni Secrete, pe care-l voi trimite tuturor comandanţilor militari. Gândul meu e ca această flotilă de război să contribuie, când va sosi momentul, la străpungerea blocadei râului şi la deschiderea liberă a navigaţiei, în scurt timp voi fi acolo pentru a coordona pregătirile de apărare. Eu însumi mă voi pune în fruntea trupelor şi voi conduce operaţiunile, pe baza unai plan pe care l-am trasat mai de mult. Voi controla e «axistă şi ce se cheltuieşte; iar în ce priveşte utilajeknu voi plăti nesăţioşilor traficanţi brazilieni preţurile exorbitante pe care voi le faceţi să figureze pe liste. Nici un fir de pulbere nu va îi plătit cu mai mult decli. Face.

3. Să i se spună comandantului de garnizoană că pentru a nu omori până la urmii caii, clacă vrea -să-l lase să mai prindă carne în timpul verii, este nevoie să se pună mai multe paturi sub samare, când sunt scoşi la muncile din garnizoană. Sa i se mai spună că poate continua tăierea pădurii până la pătratul crescător,.'are începe vineri. Să împartă copacii tăiaţi în două sectoare; într-unui să-l pună pe cei buni pentru construcţia de ambarcaţiuni; într-altul, cei care vor fi schimbaţi pe armele aduse de contrabandiştii brazilieni şi din Provinciile Orientale. În circularele şi depeşele taie renunţă la titulatura don, care nu se mai foloseşte.

4. Ce mai face doamna Pureza? A ajuns acolo. I-ai dat adăpost şi i-ai făcut primirea cuvenita, a? A cum ţi-am ordonat în depeşa anterioară? Trateaz-o cu respectul cuvenit unei doamne de rangul A. -căreia ţara îi datorează o mulţime de servicii, de care eu a luat mai de mult cunoştinţă. Nu-l nevoie să * P01 cu ea cu trufie, prins în beţia de cuvinte în prostia ta. Crezi că-ţi sporeşti puterea şi aui Putere pe care n-o ai decât prin delegaţie de la Putu Supremă.

5. Am primit multe plângeri împotriva ta negustorii brazilieni. Chiar mânia, oricât ar fi d eu u cai > di?

] „ t” nu poate fi tolerată. Fiindcă atunci când cultivi ^ a împotriva cuiva e ca şi cum ai autoriza ca per-m: I! În cauză să-şi petreacă tot timpul rumegind ea şi simţirea noastră. Clipă de clipă.' Asta-l Psă de suveranitate din partea unui om. De fapt e o are nerozie. Bagă bine la cap sfatul ăsta, sub chica aia „Jeaţă. Să rodească şi să se transforme în gânduri bune, în acţiuni utile. Dragul meu Roxas, fă-ţi datoria.

6. Să trimiţi gazetele din Buenos Aires. Ultima pe care mi-ai trimis-o e veche de acum şase luni. Cum-pără-le la suprapreţ, chiar numerele mai vechi. Broşuri, orice fel de publicaţii care apar acolo. Am citit că Rosas începe să se ocupe în mod favorabil de mine, ceea ce ar putea să însemne ceva, dacă nu cumva sunt doar viclene complimente ale Restauratorului pentru a ciştiga 'timp şi a. mă câştiga pe mine, acum când Lavalle. Îşi 'arunca ostile asupra lui. Calicul de Ferre e din nou guvernator al provinciei Corrientes, Aşa le trebuie. Verifică dacă-l adevărat că a oferit mincinosului 'ele Rivera comanda armatei trimise împotriva lui 'Rosas şi l-a pus pe ciungul Paz şef militar al forţelor sale.

7. Să ceri englezului Spalding. de pe celălalt mal al râului, să trimită, aşa cum a promis, cartea fraţilor Robertson despre Regatul Teroarei mele, împreuna cu Scrisorile lor despre Paraguay. Vreau să văd cu ce noi perfidii mai vin pungaşii ăştia, după un sfert de secol. Poţi plăti pentru braşoavele astea broşate pină la o sarcină de yerha viate. Şi încă una. Dacă sunt două volume. Târguieşte-te. Nu cred că ticăloşiile astea ti-pante

valorează mai mult decât o pereche de espadriu- ^ncum, nu depăşi două legături de yerba în total. Daca

Vrea, ducă-se dracului englezul Spalding, cei doi şco-™ Robertson, Imperiul Britanic cu ticăloşii lui de suPuşi cu tot.

N ePtorului Leon să i se spună să'comande din în să i se spună săcande d conin n°U tra”sP°rt de jucării, pentru a fi împărţite tite u Crăciun- °e data asta. Jucăriile vor Ci pla-^ ' Pe;? In d'n Vistierie' din malariile mele necaravana de căruţe care duce afeturile şi tunurile poate aduce la întoarcere baloturile şi cutiile cu jucării, după indicaţiile din anexă.

9. Încearcă să faci tot ce poţi pentru a îmbunătăţi serviciul nostru secret în zona din exterior care-ţi revine ţie. Fă-o cât poţi mai repede, mai eficient, mai discret Aşa cum funcţionează în momentul de faţă, eu sunt cei' din urmă care iau cunoştinţă ele ce se întâmplă. Mai ales acum, când m-am lansat într-un proiect de proporţii vaste. Despre chestiunea asta vei primi instrucţiuni suplimentare în Plicul Secret.

10. Descoase-o pe doamna Pureza cu privire la relaţiile ei în Rio Grande, în Provinciile Orientale. În Entre Rios. Nu-l spune încă” nimic. Ai încurca lucrurile ca de obicei. Mai bine invit-o în numele meu să facă un drum până la Asuncion, ca să stea de vorbă cu mine. Nu-l spune motivele. Dacă-l face plăcere să vină până aici, pune-l la dispoziţie mijloacele şi escorta cuvenită. Cred că trebuie să mai fie pe-acolo pe undeva vechea trăsură a guvernatorilor, de când au părăsit-o, după călătoria lor în provincia Misiones, pungaşii de Robertson. Recondiţioneaz-o pentru nevoile Doamnei Pureza. Dacă e cazul, anunţă-mă din timp de sosirea ei.

11. Măreşte la trei numărul staţiilor de poştă pe linia Asuncion-Ltapua. Una în satul Acahay. Alta la râul Tebikuary-mi, a treia la confluenţa râurilor Tebi-kuary şi Pirapo. Să se facă plute pentru trecerea încărcăturilor grele peste aceste râuri. Cele mai mari clin ţară. Să fio opriţi în aceste puncte cei mai buni vâslaşi-pluta. Şi pe care-l poţi recruta. Să fie trimişi oameni din leprozeria de la Yuti pentru îngrijirea utilajului şi instalaţiilor. Să ai grijă să le

trimiţi cile o vită pe ^ başca celelalte alimente, uniforma pentru trupă, ati plutaşilor, cât şi patrulelor fluviale. Şi la fel pentru echipele însărcinate cu paza. Reparaţiile şi întreţine5-e materialului.

12. Nu înţeleg, stimatul meu Roxas, cum se face ca riintr-o dată afirmi într-un raport că ai nevoie de i brăcăminte pentru batalion. Aici n-am putut corap _ îmbrăcămintea pentru mai mult de o mie de reci Am numai trei ateliere, cu trei croitori şi douăzeci ătoare, care muncesc în trei ture şi nu dovedesc, n aceea recruţii mai sus pomeniţi n-au putut fi tre-f în revistă, deşi au fost instruiţi cum se cuvine, r^d gata de încorporare în efectivele de front. Să mai aştepte ceilalţi până când om avea uniforme destule; i dacă au atâta nevoie de îmbrăcăminte, facă ce-or vrea, fiindcă în momentul ăsta sunt ocupat cu treburi foarte importante şi nu-mi stă gândul să fac rost de boarfe pentru trupe. Şi ce-l povestea asta cu amestecul hainelor? Tu ştii foarte bine sau ar trebui să ştii, după douăzeci de ani, că uniforma pentru toată lumea se compune dintr-un veston albastru cu garnitură de diferite culori, în funcţie de armă. Pantaloni albi. Eghi-leţii galbeni la cusăturile de la spate disting cavaleria de infanterie. Pălărie rotundă de piele, cu cocardă tricoloră şi inscripţia Independenţa ori Moartea în vârf. Alta şi mai mare pe pieptul tunicii. Dacă nu ai grijă de aceste detalii, în prima învălmăşeală a unei bătălii adevărate, unităţile n-ar şti să menţină ordinea. S-ar amesteca batalioanele, escadroanele, companiile. Ar ataca, ar trage fiecare în legea lui. Cum i s-a întâmplat lui Rolon în hărţuiala cu cei din Corrientes.

În carele care transportă afeturile voi pune ce-o putea fi gata până atunci din articolele de îmbrăcăminte. Poate chiar tot, în afară de cravate, care vor fi făcute mai târziu.

Lista de comandă de jucării:

2 figurine generali în uniformă călări, fiecare pe câte un cărucior cu 4 rotiţe, figurile având înălţimea de 10 degete.

6 ofiţeri în uniformă, tot călări şi tot pe câte un cărucior cu 4 rotiţe fiecare, având 7 degete înăl-

5me

77n 5 „ figurine grenadieri în uniformă, de 6 degete ţ™ 10 dit i f gieri în unifor

10 i. ţ™e, 10 dintre ei cu goarne. U „gurine tamburi în uniforme cu cutiile lor şi resorturi pentru bătut tobele, de diferite mărimi, începând de la 5 şi 72 degete înălţime, „ecare pe o cutie în care se află resortul.

I Uuli figurine înfâlişând o santinelă în ghereta lui, care iese şi apoi inlră la loc, cu ajuiorul resort, de 3 degete înălţime fiecare. 600 turnuleţe de la 3 la! 2 degete lungime. A.>eza*a pe afeturi. 12.000 puşti cu ţeava de 12 [2 degete lungime, vopsite în diferite culori.

100 gornişti vopsiţi, în diferite culori, de 13 degete lungime.

20 figurine femei de 8 şi V2 degete înălţime, îmbrăcate în alb, câniînd la chitară şi stind fiecare pe o cutie în care se află resortul.

20 actori, cu actriţele lor, valsând pe un ring aşezat pe o cutie în care se află resortul, de 5 degete înălţime.

20 figurine de femei aşezate pe scaune, câniînd la pian. de 9 degete înălţime şi puse pe cutii în care se află resortul.

40 fete aşezate pe vine, pe cutii de 3 degete înălţime, dind fiecare de mâncare la două păsărele.

30 fete de 3 degete înălţime pe cutii cu resort, dresând fiecare câte un ciine.

30 fete de 3 degete înălţime pe cutii cu resort, dând de mâncare unei păsărele.

50 fete de 2 degete înălţime aşezate pe burdufuri, cu o păsărică în poală.

400 figurine de femei de 4 degete înălţime. Îmbrăcate în culori vii, cu copii în braţe, aşezate pe cutu în care se află resortul pentru mers.

50 fete aşezate pe burdufuri, cu păsări în poală, de la 2 la ţ'-l degete înălţime. 120 femei de 6 degete înălţime cu copiii lor de rruna.

Cu resort. 200 ţărănoi, de 9 şi *;? > degete înălţime.

Călugări de 3 şi V-j degete înălţime, stind Vburdufuri (desculţi).

Bătrâni de 3 şi V2 degete înălţime fiecare. C: a u^ măgar înainte, încărcat de fructe, pe cuta resort.

J268!

80 copii stând în hamacuri.

„7 quaikurues călări, fiecare cu o lance de 2 şi ' -degete înălţime.

90 tigri coîorati: de 3 şi ' 2 degete înălţime şi de 7'? > degete lungime, aşezaţi pe burdufuri.

• 70 pisici de 2 şi Va degete înălţime, pe burdufuri.

20 iepuraşi pe burdufuri.

20 vulpi cu un cocoş deasupra fiecare, a. şezate pe cutii cu resorturi, de 9 degete lungime.

60 huruitoare de 3 degete îungime şi de 1 şi V2 degete lăţime. (In Caietul personal)

IAU ÎNCĂ O DATA DINTRE HÂRTII FLOAREA-mumie de ştir. O ivec de piept. Din nou i<>sa din adâncuri duhoarea aceea slabă; un miros care-l mai curând zgomot decât miros. Iradiere magnetică ce-şi comunică undele direct creierului. Curent uşor care se află acolo DINAINTE. Numai în aparenţă aromă-fosilă. Nebuloasă în afara timpului, a spaţiului, pro-pagându-se cu o iuţeală fantastică, în acelaşi timp în diferite timpuri şi spaţii simultane,

paralele. Conver-gente-divergente. Obiectele n-au aspectul pe care-l vedem noi. Aud cu tot corpul ceea ce undele susură electric. Radiaţii acumulate vibrează în timpanul-ştir. Pe ecranul memoriei imaginile se întorc înapoi, pro-lectând invers nenumărate clipe. Scene, lucruri, fapte care se suprapun fără a se amesteca. Se disting net. Momentum. Undă luminoasă. Continuă. Constantă. E de ajuns deci să te ascunzi în spatele unei oglinzi, ca să poţi contempla fără să fii distrus. Chiar dacă şocul acestei raze infinitezimale de energie, mai cumplită decât energia a zece mii de sori, ar putea face ţăndări lumea oglinzii. Oglinda lumii.

Razele soarelui cad perpendicular pe cabotierul cu două catarge cu care navigam spre Cordoba. Râul iş1 umflă apele. Nu adie nici o briză. Vela de mizenă cade moale pe vergă. Apa miroase a mâl de plaje încinse o<-soare. Străluceşte în reverberaţii. Pot distinge fiec dintre aceste reverberaţii. Văd ce se va întâmpla în următoare sau peste un veac. Ambarcaţiunea tr^ seză un câmp pe care plutesc flori de victoria-reg1 ^ Bobocii rotunzi de mătase neagră absorb lumina. |a^ pândind un fum uşor cu miros de coroane ^une, js Culeg unul din bobocii ăştia. Deschid mingea lui ca interiorul sferei lucioase, de fildeş, descopăr ce lidă tundă de puncte reci de un gri al-

? „ interior

111 t Oglindă rotundă de puncte reci, de un gri hMrui, clipind din genele mătăsoase mai negre decât a corbului. Pe înserat mugurii se cufundă pentru a Pa j sub apă. Ies din nou la suprafaţă în zori, dar &hiar şi în lumina amiezii, ca în clipa asia, penajul lor nare nocturn. Inocenţă absoluta. Pot supune timpul, «ot s-o iau din nou de la început. Aleg una dintre clipele astea, indiferent care, ale copilăriei mele ce se desfăşoară în faţa ochilor mei închişi. Sânţ încă foarte profund legat de natură. După ce a şters ultimul cuvânt de pe tablă, mâna mea n-a ajuns încă la scris. Mintea mea de copil ia forma lucrurilor. Îmi caut oracolele în semnele fumului, ale focului, ale apei, ale vântului. Vârtejurile de pământ îmi aruncă în ochi praful lor matematic. Toiagul umblă singur, lunecând agale. Ejacularea vine prin aer,

mai iute ca săgeata. Vâslesc în canoea mea. Consult clin când în când aceste cuiburi naturale unde se cloceşte ceea-ce-nu-este. Pronosticuri. Prorociri. Las dâre de apă pe apa miloasă. Tremurul micilor valuri e o nouă sursă de presimţiri care s-au şi împlinit. Când evenimentele, când cele mai mici fapte nu se petrec aşa cum ai văzut că se vor petrece, nu înseamnă că lucrurile-profeţi au greşit. Greşită e interpretarea acestor profeţii făcută de fiecare dintre noi. Trebuie să reciteşti, să corectezi fiecare dram de eroare. Numai aşa, cu ostenealâ, când nici nu ^ai^ragi vreo nădejde, apare firul pe care se iveşte, după ultima picătură de sudoare, primul strop de ade-varsingurul care-ar putea spune asta fără să mintă ar ii _ ultimul om de pe lume. Dar cine-ar putea şti 0^1 uJ^mu* omi când omenirea însăşi n-are un si'ârşit. Aşa stau lucrurile, nu înseamnă oare că încă

—°menire? ° să existe vreodată? N-o să mai e niciodată? Ce omenire inumană e trista noastră «nenire, dacă încă n-a început!

DE CE VREI SA SPÂNZURI TOBA-N CUI, EFI-genio Cristal do? Sunt bâtrân acum, Excelenţă, Nu mai am putere ca să scot din piele sunetul de caro o nevoie pentru un răpăit pe cinste la un Comunicat, la un Decret, la un. Ordin, la un Edict. Mai ales în escorta Excelenţei Voastre. Ştii doar că eu nu mai ies la plimbare. Poate şi din pricina asta, Stăpâne Suprem, nu-mi iese sunetul. Eu sunt mai bătrân ca tine şi-o să bat mai * departe toba Guvernului, fără să ţin seama dacă-mi iese ori nu sunetul. Ce-l mai. Audibil nu-l şi ce-l mai auzit, Efigenio. Eu voi continua să bat toba până la ultima suflare de viaţă. O s-aveţi o viaţă lungă cum n-a mai fost alta, Excelenţă. Pe înălţimea Voastră nu vă poate înlocui nimeni; pe mine, oricare din toboşarii ăştia tineri pe care chiar eu i-am învăţat să bată toba. Îmi îngădui să vă recomand în mod special pe gornistul Sixto Britez, originar din ţinutul dealurilor Nanduâ de Jaguaron. E cel mai bun gornist al batalionului de escortă, dar nu pentru goarnă, ci pentru tobă e făcut; are-n sânge ăimonul tobei. S-a născut să fie toboşar, Stăpâne Suprem şi la tobă nu-l întrece nimeni. Ştie să umple de vânt pântecul, pieptul şi cu lovituri de pumn să scoată orice sunet, care se aude până la o leghe şi mai bine, cind nu-l vânt.

Mai ales după ce se stabileşte tabăra' şi-şi umple burdihanul cu fasole jupika şi mănâncă singur un cap întreg de vacă. Nu-mi veni nu cu recomandaţii, Efigenio şi cu atât mai puţin în a voarea acestui mâncău fără pereche, care mai are -^ urâtul obicei de a-şi vârî mina în nădragi în timpul marşurilor şi de a se desfăta cu mirosul cules pe degeţe-Cum de-şi permite să-şi miroasă pe ascuns efluvii prcpuţiale? Cum de-şi permite să-şi ţină o mână nu trebuie când cântă la goarnă? A încasat până ac câteva ciomege bune pentru obiceiul ăsta unt. I s ^ făcut nişte pantaloni speciali, fără prohab. Acum utn

^ buzunarele descusute pe dinăuntru. Din fericire, a ţi trinâis în războiul contra Triplei Alianţe, unde va f un bun sublocotenent. Unui erou viitor i se pot ierta unele vicii prezente.

Policarpo Patifio a lucrat aici printre hârtiile astea oină m ultima zi, copiindu-şi propria sentinţă de condamnare la moarte. Taică-tu, meşter pietrar, a spart piatră până-n ultima zi a bătrâneţelor lui. Era meseria lui Excelenţa, aşa cum a voastră e să fiţi Conducător Suprem. Fiecare se naşte pentru o anumită meserie, Stăpâne. Ce spui? A ta nu e să baţi toba? Nimeni nu ştie niciodată care-l e meseria, Excelenţă. Prin urmare, acuma vrei să-ţi părăseşti slujba? Poate că şi tu gândeşti ca eu sunt Răposat. Niciodată n-am gândit aşa ceva, Excelenţă! N-am făcut decât să-mi îngădui să cer înălţimii Voastre să mă scoată din slujba asta, pentru care nu mai sunt vrednic, fiindcă sunt bătrân şi fiiivJcâ toba mă ascultă din ce în ce mai puţin. În scurta, noastră legătură cu existenţa, totul constă în faptul ca am întreţinut puţin ritmul, Efigenio. Uitaţi-vă la asta, Stăpâne Suprem. Ce-l asta? Bătătura pe care mi-a făcut-o toba tot sprijinind-o de piept. Mare cât o cocoaşă de zebu şi tare ca piatra. Am nevoie de beţe Iun. „ţi, Stăpâne şi sunetul pe care-l scot n-are putere, în cocoaşa asta pesemne că-s îngropate toate sunetele care n-au ieşit afară. Te-ai cocoşat, Efigenio. Îţi cari şi tu piatra, nu-l aşa? Şi ce slujbă ţi-ar plăcea să ai acum? „ Eu-_ Stăpâne. Mi-am dorit mult încă din copilărie să «u învăţător. Şi-ai aşteptat treizeci de ani ca să-mi spui ^ta? Aş fi aşteptat şi mai mult, Excelenţă, de-aş fi Putut continua să vă slujesc ca toboşar, dar nu mă lasă cac°aşa asta care mi-a ieşit în piept, pe lângă

cea pe le ° Pwt mai demult în spale. În cererea pe care-ai fe^nta1;”0 sPui că vrei să te întorci la munca ta de Axa^.6^ ţa plantator de porumb-de-apă pe lacul Ypoî. Carp”1' Pifiee adevărat şi asta. Dar meseria pentru ta nmram născut e să fiu învăţător de şcoală. În cererea pr „ai SPU3 asta. N-am îndrăznit, Excelenţă, să mă de învăţă msumi Pentt>u un post atât de înalt ca po; î ii ţator. Chiar -dacă amândouă ocupaţiile astea sunt pentru mine singura raţiune pentru care am venit lume. Asta fără să vreau să ştirbesc câtuşi de puţin cinstea de a fi slujit sub ordinele directe ale Excelenţei Voastre. Aici i-am învăţat pe băieţandrii ăştia indigeni să bată toba; dar singurul lucru pe care ei au nevoie să-l înveţe sunt beţigaşele de la primele litere Tot restul, care e partea cea mai importantă, îl ştiu dinainte, din munţii unde s-au născut. Destul! Eşti eliberat din funcţia în care ţi-ai ispăşit pedeapsa în mod provizoriu cu toba, timp de treizeci de ani. În orice zi, cât trăieşti, pedeapsa ţi-o ispăşeşti şi cu fiecare an chinul e tot mai avan. Du-te la florile tale acvatice. Transmite-le din partea mea un salut drăgăstos bobocilor care se ridică la suprafaţa apei de cum se crapă de ziuă, cu un sunet atât de dulce cum nu poate încăpea pe scara cu şapte note. Priveşte florile astea cu ochii mei, dacă poţi. Atinge-le cu mâinile mele, dacă poţi. Vei vedea că în sita acestor catifelate roţi plutitoare se opresc mulţi nori. Moise ar fi vrut să se nască în asemenea scutece. Ia tricornul ăsta atârnat în cuier. Pu-ne-ţi-l pe cap. Hai. Pune-ţi-l! Ia floarea asta pietrificată de pe masă, de lângă craniu. Pune-ţi-o sub tricorn. Mai sus. Lipită de pielea capului. Acolo, acolo, Apas-o mai tare. Ca o antenă, cum au insectele oarbe. La ea vei asculta glasul care vorbeşte mai departe. Cărbunele din fiecare dintre noi devine jeratic pentru ceilalţi. Uuuu. Ah. Cât timp a trecut! Ori n-a trecut deloc. Unde eşti, Efigenio? Mă auzi? Nu prea bine, %xce' lentă! Vă aud de parcă glasul vostru ar veni de suD

Pământ! Nu de sub pământ, ci dintr-o cutie de naea. Uuuunde eeeeşti tuuuu? Aici în lac, printre sitex_ verzi cu mugurii lor de mătase neagră! Nici tu nu e, zdravăn, Efigenio. Ai avut necazuri în ultimul timp^ Mi-am trăit viaţa, cu toate năpastele şi greutăţile c mi-au fost hărăzite, Stăpâne! Nu mă pot plânge! Y°V

îmbătrânesc foarte repede! La fel şi florile! N-ai» ^ să-ţi dai seama de nimic! Închizi ochii şi mergi departe!

Transmisia cu fostul toboşar se întrerupe. Al<» nu-l un bun conducător. Tu eşti bătrân. Eu sunt [274J

Trânii au fost. Băti'ânii sunt. Sunetele nu mai sunt. Bătrânii vor fi. Nu în spaţiile şi nici în timpul pe care le „• noaştem, ci în timpul şi în spaţiile necunoscute care ^culă între cele cunoscute. Mâinile lor se strâng în C'urugâturilor celor vii. Dar ei nu se văd. Nu pot fi văzuţi. Nu pot fi văzuţi încă (scris necunoscut); Numai tu poţi să-l spionezi pe întuneric... (rupt, ars).

Aşteaptă răbdători, fiindcă vor domni din nou aici. Sunt Bătrâni, fiindcă sunt înţelepţi. Nu trebuie să-ntrebi, îţi spune Glasul-Dinainte. Nu trebuie să-ntrebi, fiindcă nu există răspuns. Nu căuta esenţa lucrurilor. Nu vei găsi adevărul pe care l-ai trădat. Te-ai osândit tu însuţi după ce-ai dus de râpă însăşi Revoluţia pe care-ai vrut s-o faci. Nu încerca să-ţi curaţi sufletul de minciuni. E zadarnică toată vorbăria asta. Multe alte lucruri la care nu te-ai gândit se vor preface-n fum. Puterea ta n-are nici o putere asupra lor. Tu nu eşti tu, ci ceilalţi (lipseşte fila următoare).

(Circulara perpetuă)

UN CUTER ÎNCĂRCAT CU LEGĂTURI DE YERBÂ mate, din nenumăratele care putrezesc Ia soarele Revoluţiei (şi de la Revoluţie încoace), a primit autorizaţie să plece. Condiţia era să-l ducă pe expulzatul Pedro de Somellera. S-a îmbarcat cu toată familia lui, cu mobilele lui europene *, cu nişte cuiere enorme.

* în 1538. În lupta cu furtunile din strimtoarea Mugeilan, pilotul genovez Leon Pancaldo a fost nevoit să se întoarcă din strimtoarea celor Unsprezece mii de Fecioare. Corabia lui, Santa Măria, avea cala plină cu o fabuloasă încărcătură de mărfuri destinate îmbogăţiţilor conchistadori din Peru. Ceasul rău o urmărea peste tot. Î ajuns la Buenos Aires când suflau vânturi foarte rele. Foametea se abătuse asupra expediţionarilor Primului Guvernator, care până la urmă s-au mâncat unii pe alţii. Sub guvernarea lui Domingo Martinez de Irala în Paraguay,

resturile depopulatului oraş Buenos Aires au fost transportate la Asuncion; au transformat oraşul în... Scut şi protecţie a Conchistei". Opulentele comori ale lui Pancaldo au fost şi ele transportate în acest oraş. Ceea ce a permis conchistadorilor şă-şi mobileze şi să-şi împodobească seraiurile lor rustice cu lucruri fine, vrednice de califii de odinioară. Din 1541 până la Revoluţie (şi chiar mult mai târziu) mărfurile lui Leon Pfin-caldo au fost materie de vânzare-cumpărare la Asuncion; astfel, spaniolii care abia aveau corzi de arbaletă, posedau în'schimb pumnale cu minere artistice, sumane frumos lucrate, pieptare şi pantaloni de catifea. Nu era lucru de mirare să găseşti m colibele de paie, spune un cronicar., alături de no-poi indige™ (ţesături de bumbac toarte primitive), ţesături de preţ, uţ „ perii de satin, perne mari de Granada, din acelea de pus su. Picioare, cufere şi birouri cu marchetărie în culori, toalete c oglinzi ovale de cristal, paturi cu baldachin şi cu polog of"0 cu fir de aur, scăunele pentru rugăciune, taburete şi canapele? Tapiserii fine, alternând cu scaune grosolane şi banchete luci? De băştinaşi pentru stăpânul lor. Această situaţie s-a Prelu? Jje pentru creoli şi metişi, copiii pămvntului. Încărcătura de m? El. A Şi catrafuse pe care le-a luat din Asuncion Pedro de SotTţe., n, ţâ-a avut originea, fără îndoială, în traficul comorilor Im gyte de maimuţe, animale din toate speciile, dihănii ciudate. Alţi câtiva, căpetenii mai mâBuenos Aires, care nu. Făcuseră altceva decâî ^conspire pentru, a atrage o nouă intervenţie argen-ra ianâ împotriva Paraguayului, au fost aduşi şi ei, ca use la niîînâ şi îmbrânciţi între sarcinile de yerha te şi cuşti. La fel şi cordobezul Gregorio de Ia Cerda Cuterul a plecat foarte încărcat şi cătinindu-se gata-<? Ata să se scufunde. Grădina zoologică, grădină botanică, cu supraîncărcătură de animale. Pe malul înalt din'port se înghesuiau o mulţime de doamne din lumea bună şi de oameni de rând. Veniseră să-şi ia rămas-bun de la omni compadrz aducând toată liota de neamuri. Chivăre şi umbreluţe de toate culorile se agâ-4au pe mal. Când cuterul a ridicat ancora, cumetrele au izbucnit în plâns. Scene de disperare. Şi-au sfâşiat rochiile de mătase. Îşi ridicau fustele ca să-şi şteargă nasul şi lacrimile, luându-ss ia întrecere cu maimuţele şi papagalii în strigăte şi ţipete jalnice.

Pe la Cerda l-am expulzat ceva mai târziu, când m-am întors a doua oară în sânul Juntei. Dar la urma urmei n-are importanţă şi e totuna dacă-l trimitem acum cu titlu provizoriu cu cuterul, împreună cu So-mellera şi ceilalţi acoliţi ancxionişti.?

N-au încetat cu toate acestea acţiunile clandestine pentru a lua' din nou puterea printr-o contrarevoluţie. In dimineaţa zilei de 29 septembrie 1811. O companie de la cazarma centrală, sub comanda locotenentului Ma-^ a ieşit târând două tunuri, bă tind tobele

Caie se referă Circulara-perpetuă. Unul dintre acei în – a* istoriei care roiesc ca muştele în Paraguay, unde cina? I istoria e obiect de arhivă şi de muzeu, şi-a asumat sarde^ p reconstitui inventarul lucrurilor luate din Paraguay fi ni^t? ^ro" ^ un inventai' impresionant. Încărcătura n-ar nu d mcăpea decât dac-ar fi fost transportată de o flotă. ^ Un. Mic «uter care a plecat cu linia de plutire sub apă. În a? A '

Care a plecat cu linia de plutire sub apă. În că seca? A C'11C' aPele erau atât de scăzute încât râul păi ea de a ^e' In acest inventar se mai afirmă că dor, Pedro. Înainte să in^va> a pus ma™uţele, dinii, porcii şi celelalte animale de Pe ata monezi de aur şi de argint, a cărei evaziune era încâ ului) Câ str"ct interzisă şi aspru pedepsită. (Nota Compilaşi stâmind mare larmă pe străzi su strigătele: Trăia * regele! Trăiască guvernatorul nostru Velazco! ŢVloa *? Trădătorilor revoluţionari! Era capcana întinsă de idiotă din Junta. Simulacrul unei răzmeriţe a forţelor resta raţiei. Mulţi spanioli au muşcat din momeală; câţiv" s-au prins în undiţă. În momentul acela au ieşit din cazarmă efectivele de rezervă şi i-au arestat pe răzvrătiţi.

Din pricina modului stupid în care a fost concepută şi executată manevra acestei false insurecţii, la urma urmei se poate spune că a stâmit mult zgomot pentru nimic. Anunţat de urgenţă, am plecat de la fermă şi am venit în oraş. În piaţă începea reprezentaţia. Ara ajuns când îl împuşcau şi-l atâmau în streang pe un servitor al lui Velazco, Diaz de Bivar şi pe un cârciumar catalan numit Martini Lexia. Daţi jos cadavrele astea şi destul cu vărsarea de sânge! Am strigat cu glas de tunet. Soldăţimea,

aţâţată de mirosul sângelui, s-a mai potolit. În mijlocul pieţei, înălţat în scări pe calul meu scăldat în sudoare, am reuşit să impun respect. * Am pus capăt pe loc neroadei farse, a cărei maşinaţie unii gazetăraşi s-au grăbit pe urmă să mi-o atribuie mie. Eu aş fi făcut-o în stil mare. Am făcut-o în stil mare mai târziu. Fără să stâmesc o asemenea mascaradă ridicolă a unei armate întregi pusă în mişcare pentru a ucide un cârciumar şi un grăjdar al fostului guvernator.

I-au dat jos pe spânzuraţi, sub privirile îngrozite a^ celor adunaţi în piaţă. Deodată, mulţimea de spanioli-înarmaţi cu ciomege şi cu vechi archebuze, a stâmu un nou tărăboi, de data asta de entuziasm. Bucurii-fără seamăn. Toţi se întreceau care de care să mă laude mai călduros şi să mă recunoască drept eliberatorul j°: Femeile şi bătrânii plângeau şi mă binecuvântau. Dintre ei au îngenunchiat şi au vrut să-mi sărute ci

* „Aspectul lui era impunător. Înfăşurat în mantia ^e cu căptuşeală stacojie, aruncând flăcări din ochi şi j: uh; nghel profilată pe cerul înnorat, avea o înfăţişare de Ar” g$ răzbunător; glasul lui a răsunat mai puternic declt: °. Anj al trompetei”, scrie un martor al vremii, colonelul simpati6j Spaniei, Jose Antonio Zavala y Delgadillo. În al sau. „• Evenimentelor Memorabile.

I Frumos triumf al neghiobilor din. Junta, n-am me*zice! Să pună la cale aceasta comedie grotescă în 06 -e eu apăream ca salvator şi aliat al spaniolilor! Oare nti urmăriseră asta de la bun început 7

Parodia Restauraţiei a favorizat până la urmă cauza Revoluţiei, ascunzând-o la început într-un nor de fum. Deocamdată nu era rău deloc ca Eu, călăuzitorul şi şeful ei civil, să apar ca arbitrul concilierii, faţă de forţele care luptau pentru instituţionaiizarea ţării. Voi face acest lucru, am proclamat, pe baza unor coincidenţe minime, în aşa fel îneît nici un partid sau grup sa nu-şi piardă identitatea şi individualitatea. Pe margine: asta era, într-adevăr, pe jumătate adevărat; cât despre „coincidenţele minime” nu era nimic adevărat; adevărul întreg ar fi fost dacă ar ii spus „complicităţi minime”.) Aveam să mă folosesc de ele pe tabla de şah, de acord cu strategia bine chibzuită şi inflexibilă pe

care mi-o impusesem. Hazardul începea să colaboreze cu mine. Eu scosesem din joc nebunul So-mellera, calul de la Cerda şi câţiva pioni argentinieni, care în trecerea lor curăţaseră sipetele din vistieria statului. N-aveam să mă mai opresc până la şah mate, cu sau fără ţeava de sorbit. Sigur, voi nu cunoaşteţi regescul joc de şah, dar cunoaşteţi la perfecţie plebeul joc de cărţi. Închipuiţi-vă că am spus: Până nu ai în mână asul de pică, nu poţi fi sigur că ai câştigat.

Cea mai mare parte dintre spaniolii bogaţi au în-tundat puşcăriile. Om al ordinii, nu Eu dădusem acest ordm al dezordinii. Răscumpărarea deţinuţilor trebuia sa contribuie cel puţin cu o sumă frumuşică de dobloni j* „U fisc; başca alte confiscări, exproprieri şi amenzi, iiL-^re îmPreJurările le cereau pentru resi abili rea justiţiei.

Juntă t-lmP Ce căll'Sarii n dojeneau pe ofiţerii din ierul P^ri 'a cazarmăaşa cum a recunoscui conde-lal* scrib de Pe”a în „^semnările lui trimise celui-Cuvântă ' ^r^ M°las, pe mine mă copleşeau cu bine-Sării II1”] ' eram mărinimosul Avocat pe care călu-Vefsitate dsura'Seră ŞW alăPtaseră în Evlavioasa UniMai întâi în oraş, apoi m toată provinţia, se corner» public că Eu mă opusesem proiectului expus de mem8 brii Juntei ca deţinuţii luaţi ostatici să fie împuşcaţiv masă, inclusiv episcopul şi fostul guvernator. Familii]! Deţinuţilor veneau la mine să-mi ceară dreptate şi protecţie. *

Au plecat Someiiera şi Cerda. Au venit Belgrano şi Echevarria. Au venit uşurel, fără să dea buzna. De • dala asta nu ca invadatori, ci cu o misiune de pace Această misiune era meticulos calculată, relatează Tacitul din Buenos Aires, pentru a trata cu un popor inocent şi suspicios ca cel paraguayan, atât de înclinat spre neîncredere şi în acelaşi timp atât de uşor de dus de

* „Acţionează în acele zile în spiritul concilierii. Vrea să impună o atmosferă de încredere generală, să fie emul ordinii, să-şi atragă bunăvoinţa simpatizanţilor cauzei spaniole. Îşi schimbă până şi purtările. Devine amabil, gentil, ti vizitează în biroul lui, între multe alte femei din aristocraţie, doamnele Clara Machain de

Iturburu şi Petronela Zavala de Machain, ai căror bărbaţi erau şi ei închişi, ca să-l ceară să grăbească procesul. Le primeşte cu amabilitate, se declară de acord cu cererea şi la despărţire le spune că e alături de ele în deznădejdea lor. După cum ne povesteşte părintele Petronita în al său Jurnal al Evenimentelor Memorabile. A devenit foarte politicos ursuzul avocat. Ce mult îi schimbă puterea pe oameni! Nici nu şi-a dat seama că cea mai tânără dintre femeile care l-au vizitat e vechea lui dragoste. A uitat? A iertat. ' (Comentariul lui Julio Ccsar.) , După o iubire nefericită pentru Clara Petrona. Copila colonelului Zavala y Delgadillo, care l-a făcut să-şi piardă on «nădejde, nu se mai ştie nimic despre alte iubite sau logodna? Sentimentele ocupau un loc neînsemnat în sufletul frigid acestui bărbat, absorbit de un ţel fundamental. Penlrua P _ trunde în acest suflet e nevoie de scări şi de felinar f mentariul lui Justo Pastor Benitez.), flj

Ciudat univers mai e şi universul unui asein-enea ' „^ despre care se şuşoteşte că avea o inimă împietrită, asl~m juj, toare inimii lui Quintus Fixlein. Trecută prin proba toc • dat fiind că singurele seducţii în faţa cărora ceda erau oc y] g ţiile lui. Alţii susţin totuşi că uneori i se aprindeau cai – era sensibil la ochii andaluzi care încă str?'„'es (zecea ori a douăsprezecea generaţie. Ne închipuim menea cazuri, se că-l străluceau ochii pe chipul nuri în legătură cu asta.

Ţ. J. Jie iui. mm susţin IOIUŞI ca uueuu 1 ac a^uuut». A şi că era sensibil la ochii andaluzi care încă strălucesc ^g, zecea ori a douăsprezecea generaţie. Ne închipuim ca, 1 une

— -? • – - va fi aprins ca antracitul, după CU) T1, -/Vo-

: hii pe chipul ele vultur. Mai circul:”' nKVt î 280] grano reprezenta în această misiune candoarea, edinţă. Tăria de caracter. Vicente Anastasio ^varria reprezenta abilitatea, cunoaşterea oamenilor lucrurilor, verbul fluid şi convingător. Eu n-am? Lla”secătura asta decLt o limbă buboasă, viperină, Vă7'm abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăâîauzit de la el decât harababura ideilor extrava-n”a, e care se iveau în ochii lui de reptilă. Belgrano. ^^ d

—^ e care

^ drept, era mult mai înzestrat cu virtuţi decât apare ^”descrierea acelui Tacit General de Brigadă. Omul ăsta care nu ştia ce-l răutatea, avea un suflet transparent ce i se citea în pupilele luminoase. Un om al păcii, osândit să fie altfel decât era în adâncul fiinţei lui.

Cei doi emisari mi numai că nu se potriveau şi nu se completau unul pe altul, cum afirmă Generalul ăla de Briganzi, ci în realitate se stânjeneau şi se anulau reciproc. Situaţia ţârii lor le impunea o supremă restabilire a concordiei cu ţara noastră, măr al discordiei în viceregatul acum defunct. Totuşi guvernele din Bue-nos Aires nu urmăreau pacea şi înţelegerea ioială. Adevărul e ca bieţii argentinieni treceau prir, clipe grele. Guvernele se perindau la putere unul după altul, prinse în vârtejul anarhiei. Cel de dimineaţă nu ştia dacă avea să apuce seara. Pentru orice eventualitate,? Ţineau valizele pregătite la uşă. Nici în exterior lucrurile nu stăteau mai bine. După dezastrul de la Huaquâ, veneticii puseseră din nou mâna pe Alto Peru. Portu-giiezh-brazilieni au ocupat cu trupele lor Provincia orientală. Escadra regalistă domina râurile. Bucnos „jes a cunoscut, înaintea Asuncion-ului, deliciile bio-şxizolării • ăştiaac? 1a (? 3 fuprem! Ce păcat că n-au existat doi ochi din Prins ~m jat lnteligenţă. Profunzime şi suflet ca să-l fi t cie fami” irtru totdeaunatransformându-l intr-un virtuos Suoremâfi -rstBPe de a^ă parte, vreo certitudine că ar fi ^t'/a ace Săiă hă ăă cie fami ir mându1 intrun virtuos

^ Suoremâfi -rstBPe de a^ă parte, vreo certitudine că ar fi v'aţă de^ortin'/-a aceea Spăsită, oacheşă, zvăpăiată cu o 9e străzile n. -^”. Care dou; «e «i de ani mai târziu vindea flori iim^e. Umb. D*uiw Asuncidn? Nimic altceva decât umbre, Spicui nri^f, V1^te' cuvinte, cuvinte! A spus Hamlet. MeÎ381I

În acest moment nu-mi amintesc dacă prostănacu1 de Rivadavia sau lui Saavedra cel cu chipul de piatu-l-a venit ideea să-l trimită pe generalul Belgrano şi «a chiţibuşarul de Echevarria. cu ordinul de a încerc iarăşi să s-upună Paraguayul faţă de guvernul de ^ Buenos Aires. Dacă asta nu era cu putinţă, să obţin” cel

puţin unirea celor două guverne printr-un sistem de alianţă. Mereu „unirea”, sub orice pretext! Anexarea cu orice preţ! Revoluţia din Paraguay nu se născuse pentru a fi cârpită şi peticită. Eu îi croiam un costum nou-nouţ pe măsura ei.

Belgrano şi Echevarria au avut de suportat o lungă aşteptare în purgatoriul din provincia Corrientes, înainte de venirea lor, Junta trimisese guvernului de atunci de la Buenos Aires, pe 20 iulie 1811, o notă care exprima cu hotărâre scopurile şi obiectivele Revoluţiei noastre. Eu am declarat că nici un argentinian nu va mai pune piciorul în Paraguay până când Buenos Aires-ul nu-l va recunoaşte în mod deplin şi expres independenţa şi suveranitatea, Sfârşitul lui august. Răspunsul întârzia înadins. Înadins am prelungit şi eu aşteptarea emisarilor la Puerta del Sur. Le-am repetat celor de la Buenos Aires partitura: Odată abolită dominaţia colonială, le cânta tenorul, reprezentarea puterii supreme se întoarce la Naţiune în deplinătatea ei. Fiecare popor se consideră atunci liber şi are dreptul să se guverneze singur în deplină libertate. Din toate acestea se poate conchide că toate popoarele, reasumin-du-şi drepturile străvechi, se bucură de condiţii e? A'c> şi fiecare se cuvine să vegheze la propria sa conserva» Un os greu de ros pentru orgolioşii argentinieni. 1 erau şi alte înţepături în notă: Se înşală cine-şi înc^ puie că Paraguayul e dispus să încapă pe mâini stia^ şi ar îngădui ca soarta lui să depindă de voinţa altca, ţaţ fn acest caz, sacrificiul său nu i-ar fi adus alt rezi. Decât înlocuirea unor lanţuri cu altele şi schim _ stăpânului. Prin însuşi faptul că Paraguayul îŞJ• ^ noaste drepturile, nu are de gând să aducă prejucu ^ şi ni «nw. Hotărî*1 nici un fel drepturilor vreunui alt popor opune lucrurilor fireşti şi drepte. Voinţa lui k

Să se unească cu acest oraş şi cu celelalte oraşe con-^rterate, nu numai pentru a păstra o prietenie rsci-”rocă, o' armonie perfectă, comerţul liber şi legăturile ^ hi' ci şi pentru a întemeia o societate bazată pe prin-V'nii de dreptate, de echitate şi de egalitate, ca o adevărată Confederaţie de state autonome şi suverane. V 'osul de peşte oprit în gâtlej, Tacitul General de Brigadă n-a avut încotro şi-a trebuit să recunoască: Asta a fost prima dată când a răsunat în istoria americană cuvântul

Federaţie, atât de faimos mai târziu, în timpul războaielor civile, la congresele constitutive şi în destinul viitor al Americii. Această celebră notă poate fi considerată primul document al Confederaţiei emis în Rio de la Plata.

Paraguayul dăruia deci argentinienilor această idee, care putea rezolva dintr-o dată toate problemele. Proiecta pentru întreaga Americă, înaintea tuturor celorlalte popoare, forma destinului său viitor.

Junta a trimis o adresă lui Belgrano, împotmolit în San Juan de Vera din Siete Corrientes. L-am încredinţat pe domnul împuternicit că numai datoria unei încheieri depline şi fericite a diferendelor din trecut îl împinge să procedeze cu această încetineală, până când guvernul său va înţelege şi va accepta propunerile noastre loiale şi aspiraţiile noastre sacre, care sunt şi trebuie să fie aceleaşi. L-am încredinţat apoi de o prietenie sinceră, deferentă şi loialitate faţă de popoarele surori; vitejie generoasă împotriva duşmanilor înarmaţi; dispreţ şi pedepse pentru trădători. Astea sunt sentimentele poporului paraguayan şi ale Guvernului sau care la rândul lor aşteaptă aceleaşi sentimente din pai tea guvernului de la Buenos Aires. In această ordine în ' domnul împuternicit poate fi sigur că, în clipa guvpare ivomPr™i un răspuns favorabil din partea Putem ^ S^U' VOm avea ° deosebită satisfacţie să-l °rasul ln trecerea şi sosirea cu această misiune în de peste^P9”1^: Somnul din Takuary a devenit os r o G ^e*e se naşte dintr-un oscior. Maimuţa nuca de cocos. Omul din maimuţă. Umbra oului lui Criiftoî.

— Columb se roteşte în jurul Ţării de F-Umbra nu-l mai grea decât oul. Umbra fuge din l-T ei înseşi. Tntul ajunge. Când porneşte la drum e ca cum ar-fi ajuns.] ^

Răspunsul a ajuns de-a-ndăratelea la Buenos Aire Accepta fără rezerve tot ce i se cerea, promiţând chia' mai mult decât i se pretinsese. Au sosit trimişii plen/potenţiali... Siînd în picioare la prora unei corăbii cu veşmintele lor de gală strălucind în soarele acelei dimineţi de. Primăvară. Magnifică primire. Cele douăzeci de familii de vază stăteau în locul cel mai înalt de pe malul abrupt. Mii de curioşi din gloată te asurzeau cu tobe de toate

mărimile, la fel ca la petrecerile cu lupte cu tauri din cartierele de negri şi mulatri.

Junta, întrunită în plen, le-a ieşit înainte să le spună bun-venit şi s-au tras salve de tun şi de puşti. Generalul Belgrano a înaintat spre locul unde erau ofiţerii. După salutul militar, foştii adversari de la Takuary s-au îmbrăţişat îndelung, şoptindu-şi la ureche mesaje secrete, în aclamaţiile mulţimii, ne-am îndreptat spre Palatul Guvernamental în fosta trăsură a guvernatorilor. O obadă ruptă ne silea să ne salutăm la fiecare rotire completă a roţii. Rigodon de plecăciuni şi de zâmbete. Trecând prin Piaţa Republicii, noii-sosiţi au văzut spânzurătorile. Câini slăbănogi lingeau petele de sânge lăsate de cârciumar şi de grăjdarul lui Velazco. Echevarria a întors capul şi, făcându-mi cu ochiul, ir. -a întrebat: Agăţătorile astea fac parte din cereiponia de primire? Nu mi-a plăcut de la început faţa acestui om. Amestec de profesor de latină şi pasăre neagră de tribunal. Într-un cuvânt. Aş spune că semăna cu un, Pl_' de găină. Un pui cu monoclu; o arătare, semănâna c orice numai cu un om în care să poţi avea încredere n j Nu, domnule avocat, decorul ăsta a slujit ^pentru spectacol. Numai că în Paraguay timpul e. foarte e_ de grăbit ce e. şi amestecă faptele pierzând, _şiru „ j crurilor. Norocul se naşte aici în fiecare diminea,. ^ la amiază a şi tmbătrânit. Spune o veche zicala. N0' ui fiecare zi. Singurul mod de a împiedica asta e sa * ^ timpul şi s-o iei de la început. Vezi ceva acolo i

? Este A devenit nălucă. Acum văd. Acuma văd, ju nial u; uj_p] enipotenliar mijindu-şi singurul său ochi. Spuat de un cumplit efort mental îşi ştergea nădu-p^lZ, pe creştet cu o batistă băl ţaţă. Generalul era n-oătat. Foarte serios, clătina din cap la fiecare iveşte o altă primire, aceea foa învârtire a rocii.

Din cqndeiul-amintire se ive care i-am făcut-o trimisului Braziliei., cincisprezece ani mai târziu. Pot să-mi îngădui luxul de a amesteca faptele fără să le confund. Economisesc timp, hârtie, cerneală, osteneala de a consulta almanahuri, calendare, cărţulii de pe rafturi prăfuite. Eu nu scriu istoria. O fac'Pot s-o refac după voia mea, ajustându-l. Subliniin-du-l, îmbogăţindu-l înţelesul şi adevărul. În istoria scrisă de arendaşi şi de farisei,

aceştia îşi investesc minciunile cu dobândă compusă. Datele pentru ei sunt sacre. Mai ales când sunt eronate. Pentru aceşti rozători, eroarea este tocmai să rozi adevărul din document. Se transformă în rivali ai moliilor şi ai şoarecilor, Cât priveşte această circulară-perpetuă, ordinea datelor cronologice nu alterează produsul datelor clasate.

Pe 26 august 1825, Antonio Manoel Correia da Cămara *, împuternicit al imperiului Braziliei, e condus în aceeaşi trăsură în care merg cu Belgrano spre Palatul Guvernamental. Nu-l însoţesc eu, bineînţeles. C^l gărzii e de ajuns pentru a îndeplini o slun • ' i la^e'ă cu misiunea argentiniană fse referă nu la mi-Garc? 'ui Belgrano şi Echevairâa. ci la aceea a lui Juan nuel r? ^ossio' este misiunea braziliană a lui Antonio Ma-Nimeiylea da Samara. Personaj cu apucături neobişnuite, de roma11 61a mai chemat ca el. Date fiind viaţa iui de personaj dramatic” i*' caracterul lui rte aventurier, să scrie 'capitolul 5*derea 1 a, nei intrâi-l în izolatul Paraguay, călătoria lui, Wă form' – Asuncion Şi la Itapua. Tratativele duse în capi-Lndia crmh <a un roman de-a dreptul. Pasionant. Osluş în lâtor'pi-ln T 3nt 'n Portu8aliaprizonier al lui Napoleon, că-51! Ui JOSP? ^'C1. A> revoluţionar la Rio de Janeiro. Prieten intim ^ „, nilaci0, slujitor al muzelor, băiinr. I la uşi te ParaDpm at Pentru a dezvălui taina Sfinxului. Omul d ° ademenea misiune. – (Comentariul lui JuUo

! 2<sr>] asemenea misiune. Un batalion din regimentul de m f • şi mulatri îl escortează. Maximă onoare pe care i-06 ^' acorda acestui nesăbuit împopoţonat, care a avut ^ drăzneala să omită în cererea lui de intrare titlul n Republică, corespunzător pe bună dreptate ţării noast 6 îl observ de la fereastra biroului meu. Ciorchini rT capete se agită pe strada principală. Gloata se îmbulzeşte pe la colţuri la trecerea vizitatorului cu galoane zomăind de decoraţii. Din trăsură, prietenul sultanului Baiazid îşi flutură ceremonios pălăria cu pene. Drapelul parlamentului. Mulţimea se îngrămădeşte să vadă de aproape pe împuternicitul imperial. Nu se aud urale sau aclamaţii. Curiozitate încărcată de antipatie instinctivă. Ştiu ce e asta. Umbre roşii. Mulţimea nu poate să nu vadă în acest Om-care-vine-de-departe pe kambâ al brazilienilor: descendent al unor oameni fără căpătâi, prădalnici,

zurbagii, hoţi, traficanţi, pângări-tori care batjocoresc fetele, ucigaşi. Obada ruptă îl decapitează la fiecare rotire. Saluturile cad în ţarină. Când tace trompeta escortei, se aud strigătele de zeflemea. Surdă batjocură: Kambâ! Kambâ! Kambâ-tepoli! Cită deosebire faţă de salutul de bun-venit cu care l-au primit pe Belgrano!

Am dat ordin să nu-l primească încă pe Correia. Să mai aştepte puţin. Nu mă pripesc niciodată. Vreau să ştiu bine ce vrea imperiul, ce pune la cale neisprăvitul ăsta împopoţonat. Să fie dus la reşedinţa car i-a fost rezervată. Din trăsura neagră apare mâna alb împodobită cu zorzoane sclipitoare, fluturând palan-cu pene, salutând în dreapta şi în stingă. Gloata Priveş. ^ spectacolul, făcând parte din el şi totuşi fârâ sa 1 parte la el. Omul-care-vine-de-departe înaintează siu dându-se în pernele caleştii negre, înconjurat de &} sfera carnavalului său brazilian. Teatru inutil, ţiă aurit. Pierdut în nevăzut. E precedat de un grup 8^. Gios de dansatoare negre. Împodobite cu coliere. SaJ1 _ banei, tâlhari de drumul mare îşi flutură ghioagele ^. Jite cu roşu. Nu îndeajuns. Nu-s îndeajuns de ^ N-ajunge vopseaua de sânge. Poate că e de aiH simulezi sub soarele vecin al Braziliei, în [2flf. J

I

• 'i Altceva. Altceva e pătimaşul soare din Asun-'„fntotdeauna perpendicular, făcând să crape pieri0”' peverberaţiile soarelui dezvăluie, demască, deco-t ză comorile acestui carnaval de carton. Estom-l0Iază dansatoarele şi tâlharii. Mina albă pe fondul de fC ne°ru al caleştii, ţinând ibisul pălăriei. Stârc. Pa-”rea paradisului. Muguri de alchimie. Paiete colorate. Împodobiţi-l cu cât mai multe paiete. Cu tot ce vrea. Pentru mine, n-o să fie altceva decât teatru. Pentru mine, mesagerul imperial nu-l decât im curier oarecare. Smintitul vine să-mi strângă mâna. Dar eu nu dau mâna oricui.

Din când în când, trăsura în care-l însoţesc pe Bel-grano şi trăsura în care merge Correia se împerechează, înaintează de-a-ndăratelea, alunecă împreună o bucată de drum. Se contopesc. Formează o singură trăsură. Mergem cu toţii împreună

salutându-ne ceremonios la hurducături. Obada ruptă ne face să cădem de acord cu silite clătinări din cap. Fiecare îşi afirmă negaţia cu un gest afirmativ în fiecare secundă şi fracţiune de secundă.

Buenos Airesul l-a trimis pe Belgrano ca să încheie un tratat de unire sau o alianţă cu Paraguayul. Impe-nul brazilian l-a trimis pe Correia să încheie o alianţă, dar nu unirea cu Paraguayul. *

_ Antonio Manoel Correia da Cămara se dă jos din j? Asură în faţa locuinţei care i-a fost rezervată. Pe +. Alb al zidului se detaşează figura lui tipică de pocitanie braziliană. De la fereastra mea îl studiez, păm necunoscut: leu din faţă, furnică din spate, Pard Puţuroase aşezate invers. Leopard, mai mult uimits ît; leu" Formă umană iluzorie. Totuşi, cea mai atunci r-6 jparti<? Laritate a lui constă în faPtul că> umbra f a -e ^ătut de soare, în loc să-şi proiecteze -lgum lui bestiale, proiectează umbra unei fiinţe „fisiune nerâhH°+reia a solicitat> a cerut cu disperare această

Pentru a str1 • D°r să încheie o alianţă braziliano-paraguayană imPeriui a» H – de la Plata în inevitabilul război pe care

Qe gmd să-l susţină în Zona Orientală." (IbidJ

Omeneşti. Prin lunetă îl observ pe acest avorton?) «. Imperiul Brazilian mi-l trimite ca mesager. Lipits'e gură, un zâmbet fix de smalţ. Un dinte de aur st-luceşte ca fosforul. Perucă platinată căzând pe Uffl'a" Ochi întredeschişi, care scrutează împrejurimile cu D „ denta duplicitate a mulatralui *. E din cei care văd ma" întâi firul de nisip şi abia pe urmă casa. Portughezul' brazilian, derbedeul ăsta, vine cu gândul să ridice o casă pe nisip, deşi încă n-a venit. Ori poate că a sosit şi s_a şi întors. Nu. E aici, de vreme ce-l văd. Trecutul se reînsufleţeşte în cristalul lentilei-amintite. Ce frumoasă pălărie de pene! Îl aud şoptind alături pe secretarul general de la Ministerul de finanţe. Vezi-li de treabă, Benitez şi lasă prostiile! Fin Caietul personal)

Eu sunt stăpânul. Pot să hotărăsc lucrurile. Să făuresc faptele. Să inventez evenimentele. Aş putea să evit războaie, invazii,

jafuri, distrugeri. Să descifrez hieroglifele astea sângeroase, pe care nimeni nu le poate • descifra. Să consulţi Sfinxul înseamnă să rişti să fii de-fvorat de el, fără să-l poţi smulge secretul. Ghiceşte şi „te înghit. Ei vin. Nimeni nu umblă doar fiindcă vrea şi are două picioare. Alunecăm într-un timp care se rostogoleşte şi el pe o obadă ruptă. Cele două trăsuri alunecă împreună în sens invers. Jumătate înainte, jumătate înapoi. Se despart. Se ating uşor. Osiile scir-ţâie. Se depărtează. Timpul e plin de crăpături. Intra apă peste tot. Derulare fără pauzjL în anumite momente am senzaţia că văd toate astea din totdeauna-Sau că m-ain întors după o absenţă îndelungata.

— L^ reiau viziunea celor întâmplate. Se prea poate ca rum să nu se fi întâmplat decât în această seriere-lmag'

* „înalt, cu părul blond deschis, cu ochi pătrunzător^. Căprui, capul mindru şi inteligent, nasul uşor coroiat, cu saturi puternice, denotând energie şi voinţă; pe scurt arătos. Grav. Circumspect. Atitudini măsurate, pi'ot îmbrăcat la modă. cu eleganţa diplomatică pe care a în timpul şederii în vechile capitale europene." (P': Os Correa da Cămara. Anals. Voi. II. Introd.) un „şi tese halucinaţiile pe hirtie. Ceea ce este în ţ î^f eime vizibil nu se vede niciodată în întregime, î tdauna oferă încă ceva care cere să fie privit. Nu ajunge la sfârşit. În orice caz, ghioaga vreau să zic tocul ăsta cu ientiia-aminân chip de incrustase.

Este vorba de un toc cilindric, din ceîe fabricate de deţinuţii condamnaţi pe viaţă pentru a-şi plăti mâncarea. Se vede ă acest obiect n-a ieşit numai din inventivitatea deţinutului, oi a fost făcut după instrucţiuni precise. E din fildeş alb, material de care nu dispuneau deţinuţii. Capătul superior se termină cu o aripioară; are o inscripţie ştearsă de urmele anilor îndelungaţi cât a fost ros în gură. „Dinte ros de dinte>_ cu timpul se simte", era una dintre expresiile preferate ale {Supremului. „Şterge inscripţiile supi'apunând altele mai vizibile, dar mai tainice", şi-ar fi răspuns El însuşi. Partea inferioară a tocului se termină cu o placă de metal pătată de cerneală, în formă alveolată, ca o carapace. Montată în golul tubului cilindric, nu cu mult mai mare

decât un punct strălucitor, se vede îentila-amintire, care-l transformă într-o unealtă neobişnuită, cu două funcţii diferite, deşi coordonate: să scrie şi în acelaşi timp să vizualizeze formele altui limbaj, compus exclusiv din imagini, cum s-ar zice din metafore optice. Această proiecţie se produce prin intermediul unor orificii practicate de-a lungul tocului, care varsă şuvoiul de • fiagini ca o cameră obscură de dimensiuni microscopice. Un dispozitiv interior, probabil o combinaţie de oglinzi, face ca maginile s& se proiecteze nu inversate, ci în poziţia lor nor-f f a ^ntle' li^it, amplificându-le şi. Conferindu-le mişcare, cam în? Ln care ^Uâlcţionează azi ceea ce cunoaştem sub numele de ^' i cinematosrafică. Cred că altădată tocul pesemne că SCr; f? ° a treia funcţie: aceea de a reproduce spaţiul fonic al f (>st t'U> tu* sonor al imaginilor vizuale; ceea ce ar putea să fi fără lQ^ul V0Tbit al acestor cuvinte fără formă, al acestor forme 'ntr-0UVlnte> Care '„a îngăduit Supremului să conjuge trei texte unui apatra dimensiune intemporală, rotindu-se în jurul axei 01 1edi? Erentiat între originea şi abolirea scrierii; î subtire între ziua de mâine şi moarte. Supresă construiască (el singur vorbeşte.de privirea

— E”. Supremul tM91 crucişă a capriciului său) asemenea maşinării pc ar fi mica măciulie de sidef, puştile-meteoritice, glastrele aud, abacuri pentru calculul infinitezimal făcute din c «are” de cocotier, curieri-zburători, războaie de ţesut în s'ar ţeasă o urzeală până şi din dâre de fum („lâna cea mai ieftin” ^ lume”) şi multe alte invenţii despre care se vorbeşte în/? Parte. A

Din păcate, cu mecanismul său sensibil parţial descomp tocul-amintire serie astăzi numai cu trăsături foarte groase, care zgârie hârtia ştergând cuvintele în timp ce le scrie, pro. Iectând fără încetare aceleaşi imagini mute, despuiate de spa ţiul lor sonor. Apar pe hârtie frânte de la mijloc, ca o vergea scufundată într-un lichid; jumătatea superioară complet neagră, aşa încât, dacă este vorba de persoane, dau impresia cs poartă glugă. Mogâldeţe fără chip, fără ochi. Cealaltă jumătate se diluează sub linia lichidului. În gama unui gri apos. Pete de culori care au fost vii în toate tonurile, de o vizibilitate scânteietoare în fiecare

punct al suprafeţei lor, se şterg treptat, împrăştiindu-se în toate direcţiile şi rămânând totuşi nemişcate. Fenomen optic care nu s-ar putea defini altfel decâf ca o mişcare fixată într-o absolută imobilitate. Sunt sigur că sub apa lăptoasă, semănând cu caolinul, imaginile îşi menţin culorile de la început. Ceea ce le face să devină gri, ba chiar invizibile, este strălucirea orbitoare cea mai persistentă la e; * Nici un acid nu le poate arde, nici o apă nu le poate ştir.

— Cealaltă posibilitate e să se fi întors pe dos, arătând rever - neapărat întunecos al luminii. Şi tot atât de sigur sini • imaginile reţin sub apă (sau ce-o fi fiind plasma asta gri)? Şurile, sunetele, spaţiul lor vorbit. Sunt sigur. Dar nu pot dovedesc.

Prin opera hazardului, tocul-amintire (prefer să-l? F toc-memorie) a nimerit în mâinile mele. „Măciulia de s; de-în puterea mea. Minunatul instrument îmi aparţine! Îrai! Seama că spun un lucru mare. Pentru mine e chiar de nej-' zut şi mulţi n-ar crede aşa ceva. Dar e adevărul curat. <? •? Dacă pare o minciună. Cine vrea să-şi spulbere îndoi? N-are decât să vină la mine acasă şi să-mi ceară să i-° '„^ E aici pe biroul meu, privindu-mă tot timpul cu dintele ^j, la capătul superior, muşcându-mă cu ochiul-amintire, ine _tf în toc. Mi-a dat-o Raimundo, poreclit N-ebunui-Singuratic- '

1 uniiiii din eonţopiştii Supremvlui. Practic am furat-o

1 u r'eP° f stul meu coleg din şcoala primară, pe care-l vizitam de la ^ ^ei; n chichineaţa în care locuia undeva pe malul d^S-tui i Jaen, în apropiere de Spitalul Militar, fosta Cazarmă a '„U lui In ultima vreme, Raimundo nu-şi părăsea locuinţa Şi” ărăcăcioasă decât pentru a merge în căutarea modeste! ™-loace de întreţinere de care avea nevoie pentru a supra-”• tui dar în mod special pentru rachiu şi ierburile stupefiante e care le consuma în mari cantităţi. Din când în când veneam cu câteva sticle de ţuică marca Aristocrata şi cutii de conserve de carne. Stăteam tăcuţi ceasuri întregi, fără să ne privim. Fără să ne mişcăm, pină când noaptea ne împerechea umbrele. Raimundo cunoştea dorinţa mea aprinsă şi tainică de a poseda comoara lui. Se prefăcea că nu ştie, dar ştia că eu ştiu. Aşa incit între noi

doi nu exista în fond nici o taină. Situaţia asta se prelungea din anul 1932, când ne cunoscusem la Şcoala «Republica lui Francia», Colegi de bancă în clasa a şasea. Prima grupă de băieţi. Îmi aduc aminte foarte bine, fiindcă în anul acela oraşul s-a umplut de muzică de fanfară şi de cântece patriotice. Războiul cu Bolivia a izbucnit în provincia Chaco. A început mobilizarea şi au fost duşi pe front până şi piticii. Pentru noi războiul era o sărbătoare neîntreruptă. Numai de-ar ţine toată viaţa'! Trăgeam la fit şi ne duceam în post să veclt-m cum pleacă recruţii. Adio, viitoare te'ongues (cadavre)! Du-teţi-vă şi să nu vă mai prind pe-aici, haimanalelor! Bagă de seamă, C-o să ne vină şi nouă rândul! Îi dădeam cu cotul tacindu-l să tacă. Ne-a şi venit şi ne-a prăpădit! A spus el.

1 e râzb°aie ne-au venit pe cap până acwn şi ne-au prăpădit! C, î pr°ştil de noi mai stăm la şcoală cu prăpăditele astea de. ^ '• Dar pe mine n-o să mă ia în. Chaco, chiar dacă-mi cad ce ^enunchi ca să-mi ceară să merg! O să plec în Africa! De nice” lca' wNebun-Singuratic? Fiindcă vreau impresii puter-Lnu PrăPăditul ăsta de război cu bolivienii. Să-l ia dracu”: M-am 6Xamenele din anul acela l-am ajutat la probele scrise. Prima ^l'e2entat în locul lui la oral, la anal. Peste tot. De la! <>areie, ma materie. Şcoala devenise un bordel. Învăţă-nu fâcea'au toat6 stăpânite de ° adevărată furie patriotică şi de râzboi altCeva decât să scri<i scrisori pentru fiii lor adoptivi a Se mise mr no' 'le făceam de CDP! Iî examene. Raimundo. Fără la locul lui. A obţinu! Un zece. Iar eu. Care m-am prezentat pentru amâmluâ, am luat un trei. Ca <i com drept premiu de consolare, mi-a arătat pentru prima şi ^?'^ dată fabulosul toc pe care cel de-al patrulea nepot ngura Policarpo Patino îl „moştenise” printr-un înrilcit ha ' întâmplări mărunte, dincolo de drepturile unei dinast” conţopişti: Uite-l aici a spus. Eu abia am reuşit să-l ar Aii l-a smuls îndaiă din mfnă. Ţi-l cumpăr, Raimundo! '„^ spus aproape strigând. Nici nu mă gândesc. ' a spus N t» nul-Singuratic. Iţi vând, daca vrei, ce-am visat uzi-noapt dar ăsta nu. Nici mort ţ Mi-a rămas în vâvful degetelor min' cari mea măciuliei de fildeş.

În ajunul Exodului • care a început în martie 1,947. M-am dus să-l vizitez pentru penultima dată pe Raimundo. Era acum numai

pielea şi osul. In curând o să se poată face nasturi din tine i-am spus ca să fac o glumă. S-a uitat la mine cu nişfe ochi de decapitat care clipeau sângeriu în pungile pleoapelor. Ehei. Chiar asta mă aşteaptă a spus. Apoi. După o lungă tăcere: Uite ce-l, Carpincho, eu te cunosc foarte bine şi ştiu că eşti un om neomenos, dar neveninos. Un în-răit-îmblânzit. De mult timp, ţi-aş spune că de-o veşnicie şi mai bine, nu doar de pe băncile şcolii „-Republica iyi Francia” şi de la escapadele noastre la bordelurile de pe strada General Diaz, ci dinainte chiar de-a te naşte. Singurul lucru pe care-l vrei e Tocul Supremului. Îţi lasă gura apă. Te topeşti numai eînd te gândeşti la el. Ţi se înceţoşează creierul şi-ţi tremur mâinile mai tare decât mâinile mele de beţiv, _ de epileptic şi [: consumator de giiembe şi de cocaină, pe care mi le dau min mierele, pe care mi le aduci şi tu. Mi-ai dat târcoale, m-ai audiat, m-ai ajutat să mor cu o răbdare mai îndărătnică decât iubirii. Dar iubirea nu-l decât iubire. Dorinţa t-a e altceva. I* rinta asta, nu pentru ce sunt, ci pentru ce am, te-a <n! Ăn|uif? ' mine. A făcut din tine un sclav, un dine care vine. Să-mi l'11*' mina, picioarele, podeaua casei. Dar între noi doi nu exi-^ prietenie, iubire ori afecţiune. Nimic altceva decât _ace ^' dorinţă care nu te lasă să dormi, nici să trăieşti, nici sa _ ^. AJteeva decâf asta. Zi şi noapie. Nu te invidiez. Siai mu l ^ rău decât mine. Gândeşte-te puţin, Carpincho. Eu m-am fa •? Încetişor şi am murit tot aşa, puţin câfce puţin. Fapte ^ fapte. Aţa am vrut eu. Unii caută moartea1 şi n-o «ase. Să moară şi moartea 'e «-apă prinde degete. Au dinţi ie»: femeile. Femei care nu şuu că sunt tirâe. Tu aşij unul dav su1. Poate chiar mai rău. Mult mai rău. Te aşteaptă vre-jitlt. Ietoarte rele, Carpincho. O să it prehân mi-rant, ir, ff'UI'* r în dezertor. O să fii declarat infam trădător de patrie tlă a'n'snhitie care-ţi rămâne e să mergi până la capăt. Să nu

— La mijloculdrumului. Pregăteşte-te să potriveşti bine ia. ' _^ tăcut gâfâind, nu atât din pricina efortului cerut de te cuvinte, cât probabil din pricina efortului cerut de lungii? Re care acum fusese în sfârşit curmată. Plămânii lui inâncsâi de ftizie făceau mai mult zgomot decât o căruţă plină ev pietre. A scuipat un cheag de sânge pe perete. Cu glas de pi; k a continuat: O să mâi plouă cu nenorociri cel puţin ti;: •. P de un secol asupra acestei

ţări. Se vede cale de-o poştă. O şi. Moară multă lume. Mulţi o să plece fără să se mai întoaica, ceea ce-l mai rău decât moartea. Dar asta n-are atâta imp-ul-tanţă, fiindcă oamenii, ca şi plantele, cresc din nou în ţa; a asta în care, când unu-şi ia tălpăşiţa, răsar în loc o sută. Important e altceva..., dar în clipa asta nu-mi mai aduc aminte, am uitat ce voiam să-ţi spun. Am vrut să-l întrerup. A ridicat muia: Nu, Carpincho, nu-ţi mai face griji din p>?; >:<l mea. O să mă interneze soldaţii la azil, fiindcă zic că, ne iîvfi pilda rea pe care-o dau aici, lângă spitalul lor, am îiv; v. ţi< locul. Atunci cum rămâne cu târfele din bordeluri, care foie: c prin tot cartierul? Eu sunt aici singurul înger al Abisului Sunt îngerul Răzbunării. Familiile ofiţerilor internaţi au prins sa strige ca din gură de şarpe. Au trimis scrisori preşedintelui, arhiepiscopului, şefului poliţiei. Dar eu n-o să mă duc la azil. Nicz mort nu mă las dus la azil. Nici mort! Sunt Nebunul-Sin-guratic. O să fiu Nebunul-Singuratic până la sfârşit. N-o să -nchidă la azil! Prefer să mă înec în apa pârâului în care s esc Pansamentele murdare, gunoaiele şi porcăriile de Ir. av Militar, cârpele murdare ale prostituatelor, fetuşii

Per tpir '„ ~ ^n nou scuipat a început să fumege, lipit de Ştiu „e e cărămizi. Nu ştiu dacă mai apuc ziua de mâinc tară Tt*1”0 S”° mai apuC' Acol°' sub ° grindă a casei de îa cu el'V”1111 tub de tablă> se-a? Lă T°cul. Inşfacă-l şi ia-l şi du-te gr°ază d dracu ' NU”i Un dar' E ° PedeaPsăM aşteptat o Uber” în S tlmp acest timP al Pierzaniei tale. Eu o să devirţ uTPt^ ^^' Tu n”° Să mai? U liber niciodată- 51 „ e, Carpincho. Înşfacă Tocul şi pleacă de-aici ci poţi de repede. Nu vreau să te mai văd. Ah, aşteaptă niţel ajungi să scrii cu Tocuâ, să nu citeşti ce scrii. Priveşte f < ^ albe. Cenuşii ori negre care cad pe de lături, print-l-e şi printre cuvinte. O să vezi în întuneric cum se î în ciorchini lucruri îngrozitoare, care-o să-l facă. Să str să-l treacă năduşelile până şi pe copacii chirciţi de sos'-? ' Uitu-te la lucrurile astea şi ascultă câinii fără stăpân cum -pipe câmp în miez de noapte. Şi, dacă eşti bărbat, şterge sângele tău ultimul cuvânt de pe tablă., Ce cuvânt Ra'

N-a mai vorbit. Mi-a întors spatele plin de coji de plăgi uscate, pe care şi le făcuse când se zvârcolea pe jos în timpul atacurilor,

când se zbătea în spasmele cu halucinaţii provocate de cocaină şi de alte droguri. Silueta de spectru a lui Raimundo s-a redus încetul cu încetul la acest spate încovoiat care mă privea. Dar de fapt eu contemplam propriul meu spate. Sub pielea roasă, asemănătoare cu o coajă de copac scrijelită de inscripţii şi ştersături, vertebrele dislocate de artroză mă ţinteau cu ciocurile lor de papagal. Aveam oare să-ncep să asud şi să strig în faţa acestor vertebre din ce în ce mai albe în penumbră, care erau şira spinării mele şi mi se înfigeau în ochi? Mi-am auzit respiraţia sacadată. Din partea cealaltă a camerei, horcăitul creştea cu acel zgomot de frunze uscate pe care prima rafală a furtunii le smulge din calmul somnolent al verii.

Abia mult mai târziu am aflat că Raimundo a murit în noaptea, aceea, aşa cum prevăzuse. Întreaga viaţă, cel pu! De când l-am cunoscut, a cultivat gustul morţii lui, cu teafi de moarte. A fost găsit mort după câteva zile. Trupul lui bl» uşa, pe care în timpul vieţii n-o închisese niciodată, căci n~a zăvor şi nici cheie. Atât de uşor era acest trup de om asem-nător cu stârvul unei păsări, încât vântul a putut deschide uâ-Prin' deschizătura uşii a ieşit mirosul din Nebunul-SingJÂcăci altceva nu mai putea ieşi din el; a dat de ştire ca fe ^. ternase în propriul său Azil. Instalat în locul său fa voi * ^ cartierul spitalului. Lecuit în absenţă. Transformat in»? ^ poreclă dublă care desemna pentru totdeauna legenaa toare a unui om... – l; fai

Unii zic că a fost îngropat în cimitirul Spitalului – ^ (ceea ce este puţin probabil, având îr, vedere rigide*e

J

Alţii -Ac că trupul i-a fost azvârlit în piriu. Ceea ce irlU. PUţin mai firesc, conform dorinţei exprimate chim de ^ ul-Singuratic. Pe de altă parte, n-ar fi fost o diferenţă ^e mare între aceste două ceremonii. (Nota Compilatorului) în timp ce scriu., el îşi pune privirea între paranteze. 0 aduce la altă scară, intervenţie din toate unghiurile universului. Intervenţie din toate perspectivele concentrate într-un singur focar. Scriu şi văd că ţesătura cuvintelor e întretăiată de lanţul lucrurilor vizibile. La naiba, că doar nu vorbesc de Verb, nici de Sf intui Duh străpuns de Verb î

Nu-l asta! Nu-l asta! Să scrii în limitele limbajului face imposibil orice obiect, prezent, absent ori viitor. Aceste însemnări, aceste notiţe spasmodice, acest discurs care nu curge, acest vorbit-vizibi! Fixat cu dibăcie în toc; mai precis, acest cristal de acqua micans încadrat în tocul-amintire oferă rotunjimea unui peisaj vizibil din toate punctele sferei. Maşinărie încrustată într-un instrument de scris, îngăduie să vezi lucrurile în afara limbajului. Prin mine. Numai prin mine. Dat fiind că vorbitul-vizibil se va distruge-odată cu scrisul. Sucul secretului se va pierde în fum. N-are importanţă că măciulia de sidef transmigrant reflectă plajele însorite ale atelierelor de pe malul râului, u". W ^ construieşte Arca Paraguayului. Înregistrează togătele, zgomotele, glasurile armatorilor, meşterilor, strălucirea uleioasă a sudoarei muncitorilor negri. ^call lor intraductibile, interjecţiile, exclamaţiile lor Dintr"° ^ă tăcerea. Zgomot neaudibil care de c Sens pot avea pe ^nşă toate astea jocurile

Jf^6? Să spui de exemplu: paradisul e un înalt loc înflorit unde cei drepţi devin corişti. Ora «l iernii ^ zomăie pintenii când intârzie fiul au'vcum afirmă indiologul Bertoni: credinţa ifec^ts-+6 tră. Gea €X^^siv din tată şi nu făcea altceva întiHuf jreaca prin tr"P"l mamei îl transforma oe metis ajutor i? RaarL cumplit. Sau: poporul e abrutizat cu Să, Pr°pi? Ei sale memorii.

^1'^ SCrii ceva n"are mci un sens- ^ acţio-scmmb, are. Cea mai trivială înjurătură a mulatrului necioplit care lucrează la. Şantierul rrla carierele de granit, la minele de var, ia fabricai' praf de puşcă are mai multă semnificaţie decât limbai i cărturăresc, literar. Acolo orice faci, toate gesturi] bunăoară când clipeşti din ochi sau scuipi în pairr' înainte de a apuca dar tesla, înseamnă ceva foarte concret, ceva foarte real! Ce semnificaţie pt '

Schimb scrisul, când prin definiţie n-are ac

; ca vorbirea de fiecare zi folosită de in

ÎN SALA DE SESIUNI PREŞEDINTELE JUNTEI -tie ce să facă cu împuternicirile şi scrisorile de acre-Ttave ale trimişilor argentinieni. In sfârşit le bagă m „ buzunar şi, râsucindu-şi

mustăţile, îi spune tui Bel-: Domnule General, puteţi să vă începui cuvântarea. *

Buenos Aires n-are intenţia să subjuge popoarele din fostul viceregat, îşi începe Belgrano discursul şi oferă bineînţeles Paraguayului o despăgubire însemnată pentru daunele provocate de expediţia de ajutor. Se simte dinainte recompensat pentru sacrificiul său prin revoluţia din 14 mai şi stabilirea noului guvern. E nevoie acum ca Paiaguayul să se integreze şi să asculte de şuvemul central, căci trebuie să se formeze un centru de unitate, fără. de care va fi imposibil să se Schiţeze şi să se execute planuri comune. Ameninţarea portugheză e serioasă şi nu e îndreptată numai împotriva OEaşului Buenos Aires, ci şi împotriva Paraguayului. Mijlocul de a-l opri în limitele ţării lui pe prinţul Braziliei nu Poate fi altul decât Paraguayul unit în opinii, comportare f acţiune cu guvernul de la Buenos Aires. Provinciile irebuie să-şi adune la un loc forţele în faţa duşmanului comun şi despărţirea Paraguayului ar fi un exemplu ^unest pentru toate celelalte. Ln guvernul de la Buenos virTV”11 reTm^entate în momentul de faţă toate pro-fostn6 ^ „^. R-lor: adică provinciile care alcătuiau «inf. VlCCTagatNu lipsesc decât deputaţii paraguayer.

Junta°iF> (Trarea ior e ut'genlă- (Aplauzele dobitocilor d, n ' ' u ram'in tăcut. Tăcere imperturbabilă.)? *-^0n F*i ii? >

^Prind) K'10 ^ inaintat vr”id. Să răspundă, iru-eira pinte „1 î 7jk°r cuvintele, sprijinindu-se pe zornăitul fi „». + l '>1 „ătând ou cizmele în pardosea, de parc-ar n! ~° facă bucâtele. I-am prins din zbor bâlbâiata.,: fenu-u început, domnilor împuterniciţi, aflaţi • ţia pe care-aţi pomenit-o n-a fost de ajutor.

Ci de invazie, aşa cum se vede din docum-nt, ţiei, semnai la Takuary. Aşa este a; ^' momentul acela Belgrano. A” recunoscut n (UV”ntat Memomle lui: Eroarea asta n-a putut să J ' -m_ nişte capete înfierbmtate, care vedea urm* p ierbântate. Care vedeau voiau şi pentru care nimic nu era greu. Fiindcă nu refl °e tau şi nu aveau cunoştinţă de nimic. Bine. Domnin” General, să trecem peste aoesl episd Să

—v „^ ~^ wuiui.

— Dine. Domni

General,. Să trecem peste acest episod. Să ne ocupăm d. alt punct, primul. Şi cel mai important. Paraguayul n mai e o provincie. E o Republică independentă şi suverană, pe care Junta voastră a recunoscut-o deplin. Vice-regatul e un cuvânt urât, domnilor. Un imens cadavru N-o să ne pierdem timpul cu restaurarea acestei fosile. Facem să se nască patriile noastre din fostele provincii, înjosite în per. Ioada Regatelor Indiilor, când erau simple colonii ale unei puteri asupritoare. La adăpostul ordinii trebuie să se nască frăţia no ii oisocietăţi. Nici sclavi şi nici stăpâni nu mai prăsim: aici egali şi înfrăţiţi trăim, cântă azi până şi copiii de şcoală. Paraguayul; Oferit celor din Buenos Aires proiectul unei Confederaţii, singura formă care va face viabilă această fraternitate di. State libere, fără ca unirea să însemne anexiune. Clăr-ţâul de Echevarri'a şi-a băgat şi el nasul unde nu-l fierbe oala. Aderi nd ia ideea că s-ar fi putut foart> bine încheia un tratat nd referendum cu privire l1 incorporarea Paraguayului şi trimiterea do deputat; pentru a-l supune apoi aprobării unui congres. Pot să-o. Spun de pe acum. Domnule împuternicit, că acest trata ad referendum nu va i «încheiat şi nici aprobat d* congres. Nu putem face nimic fără să ţinem seama avoinţa suverană a poporului. Cu atât mai puţin» a”; facem să se supună unui proiect care l-ar înrobi din no • unei puteri străine. Ai la dumneata instrucţiunile *er^ nate eu mina lui de Mariano Moreno? Avea uistruc-LW limpezi şi categorice. N-a umblat cu ocolişuri. Li presupunea pentru el să facă în Paraguay ordine t pletă, să înlăture Consiliul şi autorităţile, sa Pun_a loc oameni de încredere şi să expulzeze din ^'? Locuitorii suspecţi. Înfocatul uvbun al indepen-ţ voastre din luna mai. Domnilor, a lunarii i

— -oină cu rezistenţă armată, să-l ucideţi pe episcopi, IIltlffuvernator şi pe toţi principalii vinovaţi de rezis^ P6 ° jyfu; domnilor; nu trebuie să înviem aceste idei t oarte şi distrugere. Noi încercăm să facem ordine Dietă în Paraguay, fără atâta zarvă şi fără vărsare H°sânge. de acord cu propriile noastre idei

şi necesi- «fti • în mod independent şi nu conform instrucţiunilor sau poruncilor din afară.

Echevarria trăncăneşte cu limba lui despicată, lungind deliberarea. Dialoguri între surzi. Între morţi, între morţi pe jumătate. Discursuri. Contradiscursuri. Bel^rano a tăcut acum; închide ochii asupra prezentului." îşi aminteşte desigur punct cu punct exaltatele instrucţiuni ale lui Moreno. Bineînţeles, cu el mi-ar fti plăcut să discut în acel moment principiile Contractului Social aplicate la ţara noastră, nu cu pedantul impostor Echevarria. Spectrala coroană monarhică râvnită de aceşti „republicani-mitocani" din Buenos Aires l-a îngropat însă sub greutatea ei în nisipul mării. Deocamdată n-am încotro şi trebuie să suport neroziile, glumele proaste, absurdităţile rigide şi ciudăţeniile avocăţelului argentinian.

Deocamdată Paraguayul, închei eu, e concentrat exclusiv asupra organizării administraţiei sale publice Şi a forţelor armate. Nu le poate folosi în alt scop decât pr. °Pria... Sa apărare. Ameninţat dinăuntru de adepţii stapănirii ^spaniole şi dinafară de armata portugheză, rebuie să înfrunte aceste riscuri cu toate forţele şi ™] ioacele sale. S.ă-şi ajungă sieşi. Să nu se bizuae pe «sprijinul străin. Supărătoarele tratative au intrat min~°? + ă ™terniediară cu lungă, aşteptări; pentru la lntrau în podul cu vechituri. Dacă vin să bată încuia a °U şmduri ascunse, mi-am spus, drept răspuns ă du U? A °UcheiaEra nevoie totuşi să mai aştept: inte Aace-astă inconsecvenţă plnă la ultimele ei conso-u H-ramas flixată ziua de 12 octombrie. Ziua Rasei. Aiscuţia finală şi semnarea tratatului.

— sunt c°P'eşiţi de atenţii şi cadouri din rpalelr familii din oraş. Se dau petreceri în cinstea lor. Serate, plimbări pe mare, invitaţii chete. Cu preşedintele Juntei în frunte, adepţii a „ tinienilor dansează într-un picior. Pregătesc * o n paradă militară, care ar urma să se desfăşoare în ziua semnării tratatului. Cei mai faimoşi ^ al. Unirii" îi vizitează asiduu pe Belgrano şi Ech «Nimic bun nu poate ieşi din aceste conciliabule, în pofld" discretei vigilenţe care s-a stabilit din porunca meî Glastrele-spioni, aşezate într-ascuns în locurile lor de întâlnire, înregistrează cele

mai alarmante pălăvrăgeli Hotărăsc deci să-l însoţesc personal pe oaspeţi în toate părţile, clipă de clipă. Mai ales pe Belgrano. Mă transform în umbra lui şi nu voi spune că-L urmez până la uşa toaletei (orice loc a devenit suspect), nici că mă trânsâorm în îngerul păzitor al viselor lui, fiindcă trebuie să -mai pregătesc şi minuta tratatului. Cuvânt cu cuvânt. În cele mai mici amănunte. Tratatul este frumoasa mea scufie plină de păduchi; nu-l lasă perne: grija să mă scoale. Veghez tot timpul fără să pot închide ochii. Mai slab ca u. n cârcel de viţă, la umbra singurei • mele frunze pot să mă strecor în toate părţile. Să storc strugurii care-mi plac. Cei mai cruzi sunt pentru mine copţi.

Dtm proiectul guvernului din Buenos Aii-es de a stabili unitatea intereselor lui, sub presiunea noilor tutori y britanici sau francezi, nu se va alege decât un turneu pe la crescătoriile de vite, organizat de argentinieni. Vorbesc la uşă. De partea cealaltă generalul îşi face ablu-tiunde. Nu-mi răspunde. Aud zgomotul apei în lighean-l urmele blânde din provincii lingând sarea pusă î” care de englezi, spun. Nu mă aude Plescăitul ap creşte. Generalul crede pesemne că încă traversei-râul Paranâ în barca de piele, pe urmă râul Tacuar umflat de pioi, în expediţia lui din Paraguay. Ce i*1' iubite domnule general, să vii să ne invadezi călar; pe o vacă moartă! Încerc să fnc o pâurnă. Ce vac moartă ° spune el ieşind din eamer-v de baie. Seic surâza; tor sub turbanul ştergarului. Vorbeai cumva de o vac”

1 V-00]

J

R domnule corL-liier-decan? Ia. O. simplă glumă, ndte don Manuel; nimic altceva decâi o glumă nevi-; im^ ^ trebuie s-o iei în serios. Mi-am amintit de? LoW jumitale. Barcă! Barca făcută din? R-o pioie de ^ „ în care-ai trecut mai multe cursuri de apă. Foarte Vacă a fost povestea pe care mi-ai spus-o aseară la t ă i lt femă a p n°trecere. ' Ge-l drept, vaca asta moartă mi-a salvat ^ata! Îmi ţine isonul generalul, arătând că ştie de glumăFamiliaritate mucalită. Nu ştiu să înot nici măcar în nisip. Barca aia era splendidă. Şi când te gân-deşti, domnule-general, că nu era decât o piele de vacă paraguayană! Belgrano a

izbucnit într-un rls sănătos. De-ar fi venit Pascal la fel ca dumneata, în barca aia de piele, n-ar mai fi spus ce-a spus: că râurile slnt drumuri care duc şi te poartă unde vrei să mergi. Turbanul i-a căzut de pe cap. N-a venit Pascal decât sub formă de barcă. Ce vrei să spui cu asta? Domnule con-silier-deean. Îţi aminteşti, desigur, domnule general, că k jumătatea secolului trecut Voltaire s-a făcut negustor şi a trimis în America de Sud o corabie cu numele de Pascal, sub pretextul că luptă împotriva iezuiţilor. Pascal a fost apoi închiriată guvernului spaniol, care-a folosit-o pentru transporturile de război în lupta împotriva patrioţilor. Un geniu niţel cinic, Voltaire ăsta. Grozav de lacom de bani. Lăcomia asta a făcut din el un filosof -armator. Era fascinat d*e legenda faimosului i Dorado. L-a trimis în Paraguay pe Candide, pe al cărui servitor, mulatrul din Tucumân pe numele lui Caeambo, ^ „ luat apoi în slujba mea, dezlegând. U-l ăe litera 'sa. Nu înţeleg, a clătinat el din oap. Vreau să spun minrseos din cartecaeai; n*>o a petrecut alături de căm_ t? Fericite. I-ara arătat încredere. Bineînţeles ~a ^at' 9^CI mulatrii au trădarea-n sânge. Genef*8 mai departe, stimulat de seriozitatea mea, Q „eslsur câ-l spuneam altă poveste.

Uite ce*^tul Echevarria vine şâ se amestecă în vorbă: ~1 <iomnwle consilier-decan, refuzul Paraguayului înţeieşe cu Provinciile Unite din Râo de k tocmai continuarea politicii de. Izolare introdusă aici. Ba deloc, domnule juriisconsuit. Paraguay ui nu s-a izolat din propna iu... Vo-E ca şi cum ai susţine că, dacă te-am închide – -' neata în camera asta de baie. Te afli aici ţ_lAl aşa-ţi place şi nici nu-ţi mai doreşti altceva. Să serioşi, domnule Echevarria! Te-ai lăsa dumneata lat în felul ăsta? Ai putea spune, fără să minţi, că'„ făcut-o din propria dumitale voinţă? În realitate, guver' nele fostului viceregat au pus mina pe gurile râului” instaurând jaful în perioada de după Revoluţia care a eliberat ţările noastre de stăpânirea asupritoare. Buenos Aires ne propune acum pace, unire şi comerţ liber. Se împacă această propunere cu atitudinea şH purtarea unui stat care-şi arogă autoritatea de jandarm faţă de celelalte şi mai ales faţă de un stat liber, independent şi suveran cum este Paraguayul? Nu, nu şi iarăşi nu, domnule jurisconsult! Nu l-a trimis Junta din Buenos Aires pe generalul Belgrano. Aici de faţă. În fruntea unei

expediţii, ca să supună această ţară? Ăm mai discutat şi am lămurit destul de bine această neînţelegere, ca să nu-l spunem altfel. Am prefera, domnule eonsilier-decan. Să nu ne împotmolim în consideraţii laterale. Dumneata eşti unul dintre intelectualii cei mai luminaţi ai Americii noastre. La ce bun să ne pierdem timpul cu trecutul. Ia aminte, domnule Echevarria, că aici în Paraguay omul cel maa luminat pe care-î avem e fanaragiul oraşului. Aprinde şi stinge cincisprezece mu de luminări p<? An. Până şi el ştie că viitorul este trecutul nostru. Să mucărim şi noi luminările. Să vorbi despre viitor. Cum să nu. Cu mare plăcere. Cu cea nv mare plăsere. E specialitatea mea. Cred., domnii consilier-decan. Că dumitale-ţi plac foarte mult î°c^_de cuvinte şi că noi deliberăm aici asupra unor foarte serioase, care cer din partea noastră cea seriozitate. De acord, tilustrisime domn avocat, j blestemul cuvintelor, joc blestemat care întuneca ^ ce încerci să exprimi. Mai ales, domnule c°nsl. Ţ) a-decan. Dacă nu păstrăm formele unei elementare nităţi. Ţi se pare că aici. la uşa unei camere d<= putem. Să limpczan treburile aslea ' A; dreptate.

F jurisconsult. Să trecem în sala de consiliu a il rit

Ce avantaje trăgea nădejde ca va scoate clănţău! Gentinian din divagaţiile lui neruşinate? Voia să bească despre viitor. Mari, solemne cuvinte. Desigur, V°de”enf ui samsar avea interes să încheie cât mai repede „facerile tulburi ale misiunii lui. Pentru a intra în altele şi mai tulburi. Era grăbit să propună ignoranţilor fără pic de minte din Junta vânzarea Tipografia: Copiilor Găsiţi. Trafic de contrabandişti, ca între tâihari de drumul mare.

În ceea ce ne priveşte pe noi, domnilor împuterniciţi, scopul Revoluţiei Paraguayene este să făurim fericirea pe meleagurile natale ori, dacă nu, să ne îngropăm între ruine. Hotărâre irevocabilă. Nu există putere pe pământ care să ne poată face să ne schimbăm convingerea ori dramul ales. Dacă ni se blochează ieşirea pe râu, vom găsi o altă ieşire. Voi, domnilor împuterniciţi, puteţi evita aşa ceva. Putem, dacă ajungem la o înţelegere, să evităm nenorocirile şi să realizăm împreună lucruri frumoase. Să facem din cuvântul Confederaţie o realitate utilă.

Aţi scos până acum destul pământ şi destulă apă din Paraguay. N-o să scoateţi din el focul şi aerul. Falca verzuie a lui Echeverria a căutat sprij>hiul palmei. Silueta albă a lui Belgrano s-a mototolit în Penumbră.

Oa vorbim limpede, domnilor. Dacă trebuie să se for-zf un centru de unitate, acest centru nu poate fi de s+ t dt ParaŞuayul. Nucleu al viitoarei Confederaţii rezp RS kkgre Şi independente. De ce să nu se incorpo-statel n°S Airesul în Paraguay? Centru-model al la j °r care urmează să se confedereze. Cum a fost de să fie putul colonizării. Cu şi mai mult temei trebuie propu] sacu?: i' ki începutul decolonizării. Motorul său ^i°^' – numai fiindcă este încă de pe acum Prima ii*? ^n ^U (^ ' c* ş^ fiindcă titlurile sale o reco-^y s. ^mtotd€auna pentru această misiune. În Para-lui feuda? 1? P}: lma răscoală împotriva absolutismu-Pliri orasi'ii 4 ^^ care Pr°duc evenimentele istoriei

^^ Asuncion mai presus de Buenos Aires.

Mamă a Popoarelor şi doică a oraşelor, cum SL- ->p; >ne unele zapLsuri neghioabe de pe vremea nioni'*; '.'?' care, oricât ar f<: de neghioabe, exprimă totuşi în”fef>' lor un adevăr. Cind Buenos Airesul a fost n-of* U: în ruine şi scrum, Asuncion l-a reconstruit din teme'» ' Buenos Airesul se grăbeşte acum să reconstruias*-' din temelii. Ca să vedeţi ce poate înv. a greşita inte/pretare a unei litere, când realitatea; iţelor e vicia; de erori! Oraşul Buenos Aires. Dragi; u; prieteni, este prin el însuşi o mare eroare. Un mare stomac rumeeă-? Tor agăţat de un port. Cu Buenos Airesul în frunte., există pentru noi riscul de a fi înghiţiţi de vii. Fatală predestinare. Fra. y Cayetano Rodriguez, fostul meu profesor de la Universitatea din Cordoba. Îmi scrie: Află, fiule, ca numele de argentinian e urât în toate provinciile dezbinate din Rio de la Plata!

Şi lucrul ăsta nu-l întâmplător. Încă de pe vremea în care, în lumina noilor idei, cugetam la soarta acestei părţi a Continentului în subteranele pagodei gotice din Montserrat, vedeam cât se poate de limpede ceea ce avea să se întâmple. Câţiva dintre colegii mei, care sunt acum membri ai Juntei, ştiu toate astea la fel de bine ca mine. Cât timp oraşul domină satul,

pretinsa Revoluţie se transformă într-un teatru de discordii şi tulburări. aşa s-a întâmplat aici după înfrângerea Revoluţiei comunarzilor. Patricienii din capitală au trădat-o. CÂIK Comuna, poporul în întregimea lui, preia puterea, atunci Revoluţia triumfă. Pe urmă, face greşeala de a c încredinţa intelectualilor „luminaţi", şefilor din patricienilor. Atunci poporul e înfrânt. Conducătorii fireşti sunt decapitaţi; mişcarea de eli't

Aici, în Paraguay, forţele Revolut ţâraniti liberi şi. pe burghezia rurală? R Un fel de, a treia stare", incapabilă neze deocamdată direct, sub forma luţionar. Incapabilă deocamdată?; pendenţă până la ultimele sale c

La Buenos Aires Revoluţia ziei comerciale din port. Cele? Mar eforturi nu dopâş-esc cadrul sisunalui «J î are e distrusă se sprijină Ps re inciint „şi să, rlar. Ient apta de mai

J

Lui ni fond păstrat cu unele mici reforme, care re^ ndinţa de a se cristaliza din nou într-o coroană au arhică. De data asta creolă. Cei mai „luminaţi"

Melectuali sunt izolaţi de masele populare, aşa cum sunt

• • izolaţi trufaşii şefi militari care-au pus stăpânire pe Junta.

Generalul s-a ridicat în picioare. A început să meargă cu paşi mari dintr-o parte în cealaltă a camerei A clătinat din cap. Nu sini de acord cu ce spui dumneata, Domnule. Eu nu sunt negustor. Nici dumneata nu eşt< Din nefericire suntem în minoritate, domnule general. De noi depinde ca majoritatea poporului să fie cu noi. Nu l-a dnvinuit oare Cornelio Saavedra pe • Mariano Moreno că e un blestemat de Robespierre, care apăra exagerate principii de libertate, nerealizabile teorii de egalitate? Apoi a segregat această sectă de falşi iaco-bini-negustori de săpun, care urmăreau să instaureze, după părerea lui don Cornelio, o democraţie furioasă, destinată să distrugă religia, morala şi tradiţionalul nostru stil de viaţă. Moreno a fost trimis să-şi aplice ideile în adâncurile mării.

Vicente Anastasio Echevarria îşi lua notiţe foarte serios. In loc să soarbă, sufla în ţeava pentru ceaiul mate pe care i-l servise micul mulatru Pilar. Nu aşa, domnule. E greu să sorbi şi să sufli în acelaşi timp, nu-l aşa? I-au ieşit ochii din cap. Nu ştia ce să răspundă. Să ştiţi, domnilor, că mie-mi place uneori să nu naiv, chiar dacă nu atâta cât par. Sunt absolut sigur Sf _v<u aţi venit să-mi cereţi să dau guvernului din uenos Aires restul care-a rămas după ce i-am tot dat toereuCine dă tot ce are ajunge la strâmtoare şi sărăn-ce m°ar'eîntr-o asemenea situaţie, nu-mi rămâne alt-ps,: de făcut decât să trag zăvorul pe dinăuntru. Să

Pânăl nheile' Să ridic un lanţ de fortârete din Salto ţa „a *a ^^mPo. Să ţin deschise numai meterezele pe care şffsof y^as să le ţină deschise. Asta o să fac. Asta am «ut. Zis şi fâcut.

Decan ^'- d» acâ am „^es bine, domnule consiuerun-ul d^ns1Stă insidios chiţibuşarul, dumneata eşti doar m membru Juntei Guvernamentale a Paraguayu-

? Î) [3051 hii. Aici, domnule jurisconsult, mai mult decât o J de paradă, avem o Revoluţie în mers. Conducăto 1 Revoluţiei sunt eu. Loviturile trădătoare ale the-m-dorienilor ne pândesc la fiecare pas. E nevoie de o n-f * de fier pentru a le conjura. Aşa încât nu-ţi maifa”3 griji pentru caraghoşii din Junta. Dacă nu-ti ajung cuvintele mele ca să-ţi dai seama de fapte. Fap. Tele o să te facă să-ţi dai seama că am avut dreptate Victorios pe clmpul de luptă, stimaţii mei prieteni Paraguayul nu refuză să încheie un acord. Refuză doar să fie învins de un tratat. Junta, Consiliul în pie^ aplaudă cuvintele mele. Oferindu-le bazele unei Confederaţii, le deschid porţile penti'u o. soluţie naţionalistă şi totodată americanistă. Dreaptă. Fraternă. În interesul tuturor. Asta înseamnă să vorbeşti despre viitor în termenii cei mai concreţi cri putinţă. Să nu ne tragem la sorţi soarta. S-o împărţim în mod echitabil, dar nu în probe de echiitaţie. Să nu acceptăm inechitatea inechi-taţiei. Să avem cu toţii acelaşi buzunar, fără să ne vârâm în el mâna până la cot ca nişte pungaşi. Să căutăm împreună drumul cel drept. E şi aşa destul de trist să ne limităm la a turna în cuvinte, note, documente, contradoeumente, aceste acorduri-dezacorduri ale noastre. Să

închidem fapte ale naturii în semne ale oontra-naturii. Hârtiile pot fi rupte. Citite cu gânduri ascunse, ba chiar paraascunse. Milioane de înţelesuriPot „ uitate. Falsificate. Furate. Călcate în picioare. Faptele nu. Sunt aici. Sunt mai tari decât cuvântul. Au viaţa proprie. Să ne bizuim pe fapte. Va trebui să luptam diin toate puterile, ca să alcătuim Confederaţia. D^r e^ nu văd cu putinţă stabilirea ei decât printr-un proce-într-adevăr popular şi revoluţionar.

În plimbarea noastră călare pe Drumul Mare şi P, e cartierele de jos ale oraşului, suntem intimpinaP grupuri de locuitori care ne ovaţionează. GeneJ-3 Belgra.no zâmbeşte şi salută din nimbul care-l inC ^ joară chipul. Sfânt viti în uniformă de general. R: T^g pe străzile Asuncion-ului, trecând, nu printr-o ^lUil -ostilă de farisei, ci printr-o mulţime de adepţi „ini a

— Jfe

? ^j acestui roşu Ierusalim sud-american; Ierusa-? Lf 1 nostru pământean care este oraşul Asuncion. ^ria, nelinişti t, cu sufletul lui de clănţău şi cu il libii Făă i t

^hevarria, ş 'ncărimepe varicele limbii: Fără axa unui centru „donator cum este oraşul Buenos Aires şi fără orbita Septului, această constelaţie de state libere şi independente pe'care le propui dumneata, domnule consilier-decan, se va naşte moartă şi amorfă. Află, ilustre jurisconsult, că nici dumneata râd eu nu trebuie să ne împotrivim la ce-l înscris în natura lucrurilor. Uită-te şi dumneata mai bine la poporul ăsta simplu; care doreşte ca noi toţi libertatea, fericirea, care fierbe în clocotul năzuinţei lui! Aceste fiiinte reale, aceste fiinţe posibile ne întreabă, raclamă, ne cer. ne impun mandatul lor inocent nouă. Care suntem fiinţe probabile, fără tată şi mamă, călărind mândru pe ideile noastre, care sunt idei moarte dacă nu le transformăm în fapte. Ei sunt vii. Ne aplaudă, dar ne şi judecă. Îşi aşteaptă rândul. Închid cercul pe partea cealaltă. Ia aminte, domnule jurisconsult, uită-te la mâinsile astea bătătorite, negre! Se întind, spre noi arse de soare, complet albe! Vor să faşă din noi candelele lor. Încearcă să ne aprindă cu fervoarea lor. Scăldaţi în lumină, nu emanăm decât umbră, nu emanăm decât fum. Nu înţeleg prea bine,

domnule eansiiter-decan. Ce vrei să spui. Nu pe mine trebuie să mă înţelegi, domnule Echevarria. Pe ei trebuie să-l înţelegi. Generalul Belgrano i-a înţeles. Vorbim aproape strigând în mijlocul tumultului, ara să ne ascultăm cuvintele, doar văzându-le cum ormează un gol în gura noastră. M-am obişnuit de Ech? Să fu fiu înţeles do oamenii cu carte, domnule tEm^Varr*a' tacitul vostru va spune că această doc-”m tr/9onfedei<atiei va fi exploatată în mod sinistru tirani „ML-6 Pavas'uayu! U «<^ eătl>e cel mai barbar dintre (j€ Oll? Calflftiniază. Vă calomniază pe voi. Vorbind Acest a voastl”â tolalâ. de surzenia voastră totală. V°stru°yv.int consemnat intr-un tratat, spune Tacitul ^işcar' -d ° formă vizibilâ. Aifi trebuit să pună în ^ ne”itâr «iat ţoale popoarele din Rio de la Plata, un punct dv sprijin anarhiei şi un stindard descompunerii politice şi sociale care va ooroprom-j. Succesul revoluţiei şi va anihila forţele sociale ~ dacă mai târziu se va transforma într-o formă c; o'v ţională, sintetiztnd elementele de viaţă organică' popoarelor noastre. Tacitul vostru, cu o sintaxă defe^ tuo&să, recunoaşte şi neagă în acelaşi timp acest IUTU” ocrotit de tutela colonială engleză... Nu-l asta ştofa”din care trebuie să croim, pentru a ne face veşmântul care să ne vină Mne tuturor. Dacă se tntâmplă aşa, un asemenea veşmânt, în pofida celor spuse de Tacitul Brigand” va trece din mină în mână, transformat într-o pungă-capcană, până ce nu va mai fi altceva decât o otreapă însingerată, puturoasă. Imaginea dumitale despre acest veşmânt, domnule eonsilier-deean, e foarte plastică. Dar ca orice imagine, iluzorie, mincinoasă. Noi nu mânuim imagini, nici veşminte, ci realităţi politice. Nu i>întem croitori. S'ântem oameni de idei. Trebuie să guvernăm şi să stabilim legile, după cum ştiau de mult învăţaţii legislatori ai antichităţii. Iartă-mă, domnule jurisconsult, dar congresul din Buenos Aires sau din Tucumân nu se va putea întruni în antichitate. Doar nu vrei ca această Confederaţie să îmbătrânească cu două mii de ard înainte de a se îi născut. Astăzi, domnule jurisconsult, în această pungă-capcană a provinciilor noastre colonizate, noi, intelectualii., luminaţi”', _ cum proclamă dumneata.

— Trebuie să stabilim mai întâi insfr; tuţiile, pentru ca îa rândiîî lor ele să facă legile, sa-l înveţe pe oameni să fie oameni, nu

şacali care ^”ţj^ lucrurile altora. Foloseşte-ţi firea insinuantă, spl”*7 pătrunzător, fcrunoaştertea oamenilor şi a lucrun. Nu pentra a. te juca cu scopirile noastre, ci penuJ_ dejuca intrsgâle în plasa carcera vor să ne prindâuW ^ nii independenţei noastre. Mu înseamnă că eşti onoare şi că ai o părere buni despre popoarele' dacă le consideri născute peatru srupunere şi sfirşit. Uită-te la. Poporul ăsta care ne ovaţionez crede încă în noi. Dumneata crezi că ne roagă du-se să-l prefacem iarăşi în sclavii unei minor privilegiaţi, pentru ca aceştia să-l exploateze în '

Lor personal, cum au făcut-o până acum [308J

Străin1 • am apropiat în „galop de generalul Beigrano. Care

1 * primejdios de aproape de taluzurile din Cha-unde altădată se îngrămădeau bordeiele din • ohia San Blas. Fereşte-te, domnule general, de râpeie pafea! Sunt primejdioase! Aici se produc prăbuşiri de teren! N-avea grijă, mi-a răspuns sărind peste o groapă. Cunosc bine terenurile care cedează şi cele care mi cedează! Sigur. Generalul are dreptate. Când a venit prima dată în Paraguay, a trebuit să-şi alcătuiască armata cu efective scoase din plebe. Fiinţe vii. Puternice. Profundă înţelepciune naturală. La fel în toate părţile, la condiţii egale şi destine egale. Din mulţimea asta s-au recrutat oamenii care au mers la Buenos Aires ca să v-ajute să respingeţi invaziile englezeşti, puţin mai înainte ca dumneata să ne invadezi, domnule general. Aşa-l, domnule consilter-decan, Paraguayenii au adus jertfe, au pus umărul, braţele, sufletul, şi-au dat viaţa în acea primă acţiune patriotică împotriva străinilor. Pe urmă trupele mele au venit şi în Paraguay, în misiune de ajutorare. Când şi-au dat seama că paraguayenii nu înţeleg că ei nu vin împotriva lor, ci împotniva puterii spaniole, care pe atunci deţinea încă poziţiile cheie, soldaţii mei au preferat să fie învinşi cu demnitate dedt să dobândească gloria falsă de a continua să verse sân-gele fraţilor lor.”

Conversaţia devenea încordată. Eliberaţi de greu- «te, călăreţii trebuie să fie cumpătaţi la vorbă. Şoile ^u îngăduie consideraţii prea avântate. Decât pe armă-ca ai_ mei, hrăniţi cu trifoiul

gânditor şi lucerna ^? * Pe care le cultiv la fermele mele experimen-

;” „ 5* a'es î^S'^l şi murgul, cei mai lacomi, pe care 1 Belgiano şi cu mine. După ce mănâncă o furajul aste, produc, în timpul digestiei, o eîtev – Sufic*entă de Saz volatil pentru un zbor de *boars °rT ^ristotel a reuşit să facă vieţuitoare care ^ Dă «-' • ^n°i a făcut maşinii zburătoare, furând de

— Aesardui”S-4ÎCretL^ ProPulsiei şi planarii aripilor. Iulius fâceau Qai~ea cailor să mănânce alge marine, care-l

Pe Pru-s^. C^î>ele ° vigoare neptunică. Eu, bazându-mă lp; ul tl! Nform căruia căldura nu-î altceva decât o substanţă cu proprietăţi de levdtaţie mai uşoară de -fumul, sursă de energie a materiei, am făcut ceva '? Bun decât stagiritul şi decât florentinul: în loc să f-^ resc aparate mecanice şi aerodinamice, am reuşit^-cultiv nutreţuri termice. Am o gândire magic utiiit ^ Uzine de forţe naturale cu posibilităţi incalculabile*^' ceea ce priveşte perfecţionarea animalelor şi progresă geneticii umane. Obţinerea suprarasei prin interme

Ci'ul nutriţiei. Alfa şi omega fiinţelor vii. Asta-l visatul El Dorado al sărmanei noastre condiţii reale. Nu crezi domnule general, că planctonul depozitat în oceane ar putea soluţiona această problemă? Pepiniere inepuizabile de energie! Eu nu cunosc marea, dar ştiu că e ceva posibil. Voi staţi pe ţărmul ei şi-ar trebui să începeţi experimentele. În taiină, căci dacă n-aţi face aşa, aţi putea dezlănţui războiul crescătorilor de vite şi parlagiilor, care sunt de-o lăcomurdărie şi mâi inepuizabilă decât a negustorilor din port.

Mergeam acum călare printre nori pe caii noştri montgolfieri. Harta chinovar a oraşului părea şi mai roşie văzută de la înălţime. Verdele pădurilor şi mai verde. Palmierii cei mai împodobiţi cu penaj şi mai svelţi păreau pitici, foarte pitici. Umbrele din fundul râpei, mai întunecate. Soarele în asfinţit vărsa un foc lichid peste golf, peste cocioabele îngrămădite sub malul înalt. O, ce peisaj frumos! A exclamat Belgrano, trăgâno cu sete aer în piept. S-a înălţat puţin în şa. Pe und<: umblă

Echevarria? Nu mi-arn putut ascunde zâmbeM de satisfacţie. Îl vedeam pe intrigantul de secretai călărind printre văgăunile săpate de torente şi ij1^, daţii. Uite-l acolo, domnule general! În fundul ripe, Ce ghinion pe don Vicente Anastasio! L-a compat”1”; Să piardă spectacolul ăsta! Într-adevăr ghinion, d0^. Nule general. Secretarul călăreşte pe mârţoaga Fulgenio Yegros, bună numai pentru iacul cu i*1 la paradă şi pentru grajd. ^

Hai să facem să coboare gloabele aerostatice, •? _, Belgrano. Ce-avem de făcut? Trebuie să le ^^e-tenu? Au vreo supapă de siguranţă? Nu, domnule» ^

Ral. Totul. se petrece firesc. Nu te speria. Sunt

? E Când li >se termină gazul, caii aterizează. Totul ttn „inetrece foarte firesc. Luminile asfinţitului sunt SE! Eflruite în aoest anotimp. Contemplâ-le. Domn uit-l liber de data asta, cel puţin de prezenţa chiţibu-? Ului de secretar, am reluat ideea mea fixă: Cu? aceregatul s-a petrecut de două ori consecutiv ceea Paraguayului i-a fost sortit să i se întâmple^o singură data Cel puţin cât voi trăi eu. Belgrano a clipit fără să înţeleagă. Englezii, stimate domnule general, au invadat baknul Rio de la Plata printr-o operaţie piraterească tipică, pentru a pune mâna pe comorile pe care încasarea impozitelor din Chile şi Peru le acumulase în portul Buenos Aires. Nu-l aşa? Aşa a fost. Domnule consilier-decan. Vreo cinci milioane de monede de argint, cam aşa ceva. Nu? Da. Cam aşa ceva. Viceregele a poruncit ca această comoară să fee transportată în altă parte şi ascunsă. Piraţii englezi au pus mina pe bani. L-au împărţit frăţeşte, luând fiecare partea care li se cuvenea căpitanilor, comandorilor şi amiralilor. Restul a fost trimis maiestăţii sale britanice. Eleganţă anglofilă. Gradaţii şi ofiţerii sunt ospătaţi în frumoasele case ale claselor respectabile. Se inaugurează libertatea de cult. Şi de comerţ cu ţara-pirat. Patricienii se dau în vint după săpunurile parfumate care vin <te la Londra. Slabă compensaţie pentru argentinieni.

Lrf^e' sPum^ parfumata nu ajunge la plebea din ^ahalale. Metişi, mulatri şi gauchos nu miros altceva

* «t fermentaţia cre. Scni.

— Da a nemulţumirii lor.

Peraţia de jaf s-a transformat într-o acţiune polihot- -f-azii? Uşurinţa cu care un pumn de oameni Prad*” î ^™ scrupule exagerate, au pus mâna pe o să-l ^ i ^a^- e”glezi) s-au gândii probabil că ar putea

~. I ^'CUiascâ ne sfnjmÂMli 1^ ^t^inânârp^s imnpvinln.: c<>lon” i°CU'ase^ pe sPiini°n 'a stăpânirea imperiului sub sW °kiar dacă lucrurile ar fi trebuii să se petreacă semnul... Independen1.fi protejate”.

Re. T”Tlp lăzile cu banii de argint luaţi cu japca P slrăzile L™drei. Fas1 triumfal. Muliime,. ^rty diferită de cea care te aclamă pe dum-'1Clân văgăuna asta. Carele care transportă prada sunt tra.se de cai pitoresc împodobiţi. py drapele şi inscripţii cu litere aurite: TREASURi? I BUNEOS AYRES! VICTORY! Ct.< ve/i • • „ p. jţg 1 cum înaintează, însoţite de o fanfară de.

— Irm-? Şi tobe! * ' ' '*e

Dacă ne apropiem de sud-americani ca nt-^ustori ' nu ca duşmani, vom face ca impulsurile lor ck independenţă locală să devină mai energice; în felul ăsta vom reuşi până la urmă să-l vârâm pe toţi în buzunarul nostru, s-au gândit (şi au acţionat în acest sens) cei care guvernau Imperiul bnitanic, dând un strălucit exemplu descendenţilor lor din Noua Anglie. In pofida acestor fapte, în pofida Revoluţiei din Mai. În pofida tuturor nenorocirilor, Noua Junta Guvernamentală -4-a luat obligaţia, nu numai să acorde protecţie englezilor, ci să facă mult mai mult decât atât. În felul ăsta... Dominaţia

* Aceste fragmente despre prima invadare a oralului Buenos Aires în 1806 de către trupele britanice sub comanda iui Beresford şi sub conducerea lui Popham şi Baird. Sâni, scoase din însemnările pe care le-a făcut Supremul în primii ini ai guvernării. Sale. Deşi nu-l citează şi nici nu-l meuhonează pe fraţii Robertson şi nici ei nu fac asta în scrierile tor este evident

că tânărul Juan Parish Robertson,. Marior ocular” al evenimentelor, atât al sosirii comorilor argentiniene' la Londra, cât şi al începutului dominaţiei britanice la Buenus Aires, a fost informatorul zelos al Supremului, în timpul jederii lui la Asuncion. Există în aceste însemnări referiri foarte precise adevărate sau nu ia fapte semnificative >rî mărunte, până şi la sumele care le-au revenit lui Baird. Ii'i^Popham şi lui Beresford la împărţirea prăzii pirateresti T.pturaie Lujân, după fuga viceregelui spaniol. Supremul notează. ^ exemplu: „Cucerirea coloniei ol; mde? E a Capului Pare. Sa. e^e deschis pofta englezilor.” Apoi, „lui Baird i-au revenit -^^ mii de lire (mai exact 23 de mii de lire, cinci şi.! Irifâi |J „h, penny), lui Beresford mai mult de unsprezece mii, Uu r<>p şapte mii. Şi fiecare şi-a putut cumpăra o moşitcu lui”. Dar nu uită să noteze de asemenea că. in. Itwsaşi la celălalt capăt al continentului, Miranda mt'ert'*îi? ' cu bani britanici [care. I-au permis să angajeze^ ^s*' ţ^^y? Să cumpere arniej... Independenţa” Venezuelei. Ct~} asta? Exclamă indignat Supremul.,; în august IKV”; debarcă în portul La Vela. Nu găseşte nici t'P^'1^ Patrioţii fug din calea eliberatorilor, crezindu-l pi™. Tembrie, englezii debarcă la Buenos Aires. Şi aici P11' cu aerul că sini eliberatori! „ (Nota Compilatorului.) jn

Ţ. W1} i „ asupra bazinului Rio de la Plala sau „inde-îrTnta protejată”1 a încăput pe mâna noilor stăpini. ^? -a domnule general? Lui Belgrano i-a intrat în NU”ă „o bucată de nor cu granulaţie mare. Oare l-a r^-ut să tuşească. Ştiu, stimate domnule general, că H mneala n-ai aprobat toate aceste fapte, ba chiar ai us rezistenţă. Mai mult, ştiu că ai trecut în Zona orientală, în semn de repudiere a invadatorilor. Cinstea dumitale a refuzat să suporte această necinstire. De la un prieten pe care-l am acolo, la Capela din Mercedes de pe malul râului Uruguay, am aflat cât ai suferit dumneata în acele zile... Am mai aflat că în timpul rfălbăticii-lor britanice n-ai stat cu mâinile-n sân, aşa cum dealtfel se cuvenea să procedeze un patriot ca dumneata. Pe urmă te-au obligat să vii Încoace.

La rândul meu, mi-a fost dat să fiu martor ii faptelor (şi falsificării faptelor) care au provocat expediţia dumitale. Din refugiul de la ferma mea din Ybyray v-am observat cu atenţie,

aşa cum şi dumneata ai urmărit evenimentele stând în tabăra din Mercedes. Totuşi, am avut mai mult noroc De trei ori mai mult noroc: norocul că invazia dumitale s-a transformat pină la urmă în evaziune; norocul pe care-l am acum de a-ţi fi prieten; norocul de a călăii alături de dumneata, sub acest cer albastru al Paraguayului. Şef onorabil al upei misiuni de paoe, dumneata, domnule general, vii ProPUi Paraguayului: nu aberaţia unei „independenţe protejate", ci un tratat egalitar şi fratern. Cititor otat al lui Montesquieu, al lui Rousseau, cum sunt ceea1' put? M s^ coincidem cu ideile acestor meşteri în lor ce Priveşt «proiectul de a realiza libertatea popoare- °as^ Dumneata, domnule general, eştt unul dinH pu'ij1^ catolici căruia papa i-a dai dezlegare sunt eiita ^^ orice fel ^e căxii ^nterzise -hiar dacă a opere'06' CU excePUa cărţilor de astrologi*? Judiciară, sPune C"°r obscene> a literaturii libertine. N-aş putea căi-ţi Cu -J caFte cum € Contractul social sa. A celelalte c? Re av^ înaintate cuprind toată înţelepciunea de Şianud nevoie' Pentru a proceda cu tact Infailibil *? Re?

— E de ajuns şi faptul că sân tem de acord eiior principale. Punct de plecare în. 'lupta [? AVA] pentru independenţa, libertatea şi prosperitatea lor noastre. În acest spirit redactez proiectul tratat 1" pe care avem să-l semnăm mâine. U'u'

Prin faţa cristelniţei cu agheasmă se perindă nesf sita caravană a celor eare-şi poartă în braţe copiii r» „* tru ceremonia botezului în care generalul Belgrad joacă rolul de naş al tuturor. A fost rugat de toată lumea. El a acceptat această sarcină cu bunătatea lui naturală şi acum urmăreşte procesiunea de părinţi legitimi şi naturalii. Îi pun în braţe, rând pe rând, mii de copii, pe care virtuţile agheasmei îi transformă în finii lui, iar pe taţii şi/sau mamele lor. În cumetri şi cumetre ale generalului. De ceasuri întregi stă în picioare lângâ cristelniţă, în tindă. Catedrala, înclinată ca un nou turn din Pisa, ameninţă în fiecare clipă să se prăbuşească. Vechea biserică trosneşte, scârţâie ameninţător din încheieturile ei crăpate. Neînfricatul Belgrano înalţă copiii deasupra rotundei suprafeţe a Iordanului. Cea dintâi a fost Măria de los Angeles. Nou născută. Jose Tomâs Isasi şi

nevasâă-sa varsă lacrimi de bucurie deasupra unui boţ de carne, care dă din picioare1 în scutecele ei de dantelă fină.

La teatrul ridicat în faţa Palatului Consiliului se joacă Fedru*. Petrona Zăbala e admirabilă în rolul fiicei regelui-din Creta şi a Pasâfaei. Ai fi zis că-l soţia lui Teseu în persoană. Îndrăgostită incestuos de fiu}? J vitreg Hip61ito Sânchez, în scena în care. Chinuita ^ remuşcări. se spânzurâ pe Muntele lui. Venus cu, ţ). Pt-lul său brâu de regină fecioară, asemănarea cu ie tatea e atât de izbitoare, incit spectacolul devine n cinanl. Din înălţimea malului râpos, aşezaţi sub P ^ cui, contemplăm acest trup subţire, interminabilA. Spectrală legănându-se deasupra oglinzii ne^ie/. ^e & (în lumina strălucitoare a torţelor. Pletele răvaţ. Vânt îi acoperă faţa.

A Uf3

* Nu Fedia. ci Tancied s-a” jucal în seani^acee ljlor „U<> opera fuini. Scuiă pe iitunci în Parasuay. F: Vf) l «C „'„' f: U4j

A PATRA PAUZĂ A CELEI DE A TREISPREZE-sesiuni, întreruptă la cererea lui Echevarria, asudat, jst dispus, cu înfăţişarea unui om care nu suportă mirosul ceaiului mate trecut din mână în mină. Preşedintele Juntei a poruncit să se aducă un coş cu plăcinte de manioc. Toţi sorb ceai şi înfulecă plăcintele metise. Nu se aude decât zgomotul mestecatuiui şi sorbiturile ţevii cufundate în spuma ceaiului. Ca să spun ceva, stărai asupra schimbării din temelii a concepţiei guvernului din Buenos Aires, care vrea să schimbe din temelii orânduielile paraguayenilor. E întotdeauna un subiect bun. Cel puţin aşa evit neghiobiile rudei mele Fulgencio, care de câteva minute arde de nerăbdare aşteptând momentul potrivit să plaseze una din glumele lui nesărate. În 1580 oraşul-port dispăruse de aproape patruzeci de ani. Ulttmele ferme fuseseră incendiate, păşunile înaintaseră şi, acoperind cenuşa, au şters oraşul de pe hartă. Cât am fi câştigat cu toţii, domnilor, dacă lucrurile ar ii rămas aşa! Din Asuncion s-au ivit întemeietorii celui de-al doilea oraş Buenos Aires. Guvernatorul Juan de Garay a hotărât să facă din bazinul Rio de la Plata un port pentru a uni Spania cu Asunccon şi cu Peru. A fost ridicat deci stindardul r^”năr? Scân sunetul goarnei şi la

bătaia tobelor, chemat pe toţi locuitorii să spună caro sa ia parte la întemeierea portului. S-au înscris

Au i ani°h şi cincizeci şi şase născuţi în Paraguay, seini* fT* ^in Asuncion cu familiile lor, cu vitele, cu şi t n,? '.cu une^ele agricole, cu speranţa lor. Garay coboară în josul râului cu o corabie.

Uirm^P Pe uscat, mânând cinci sute de vaci.

J580, f/^rumuŞică, nu-l aşa? Un răsad bun. La 11 iunie Totu-| ^ _|Oc cea de a doua naştere a oraşului port. iează m linişte. În armonie. Epopeea s-a ucide fiarele sălbatiice, altul le tăbăceşte

În spus pielea şi căptuşeşte scurteiea. Nu trebuie. Să'urli turghia întemeierii. Guvernatorul retează i^rhl taie aerul cu sabia, cum cere obiceiul vechi. Gamido vorbeşte cu glas cavernos, zimbeşte în sinea lui. Zâmbetul i se reflc. Săbiei. Ca să vedeţi cum inventează cror,; Aires e întemeiat acum definitiv. Cons infamieti. Crucea. Planul oraşului, pe p, piele. Teren şes. N-ai de ce să cabrezi c Larreta. Se trasează, de la. Nord la sud şi ^; la răsări) la apus, străzi. Perpendiculare. Tablă de şah şi de dame cinstită, deschisă. Şaisprezece străzi în faţă, pe malul râului şi nouă în interior. Şase pilcuri de case în jurul Fortului, dintre care unele de toleranţa. Trei mânăstiri. Piaţa Mare. _ Un spital. Acareturi pentru gospodăriile locuitorilor. În sfârşit, se înalţă oraşul, încep petrecerile. E o poveste fără sfârşit. Printre cei cincizeci de tineri holtei paraguayeni se afla şi o fată. Ana Diaz. Chiţibuşarul suge cu nădejde din ţeava şi izbucneşte într-un râs subţiratic. De ce râzi, domnule jurisconsult? De nimic, domnule eonsilier-deean. Poveste:; dumitale despre cea de a doua naştere a oraşului, * îi spui, acum mai bine de două veacuri, m-a făcut mi aduc aminte deodată de omagiul pe care i l-au -s nu de mult acestei femei, Ana Diaz, doamnele paiaguayene care trăiesc.la Buenos Aires. Frumos colofoniu al întemeierii. ' S-auzim, domnule Echevarria. Cum a f<>sj> spune Fulgencio Yegros. Celălalt tace, se iasă rugat. Soarbe prelung din ţeava, până când uldca^ de mate începe să ghiorţăie a gol. Ei bine, spune chiţibuşarul omagiiul doamnelor paraguayene adus Anei Diaz a avu un sfârşit neaşteptat. Nu, nu! Strigă membrii JU^Q];

Ia-o de la-nceput! Bine. Aflaţi că doamnele a poi'nit să caute dls-de-dimineaţâ, înainte de soarelui, locul pe care Juan de Garay i l-a <*^J sg „j Anei Diaz ca participantă La întemeiere. Vo.au – ^ aducă omagiu! Ia aceeaşi oră în care se Pref. uâ3p,. Jntre spada lui Garay a dat bobâmacul întemeierii. ^”? ^; n case, băcănii, măcelării şi terenuri virane învăi^ ceaţă, cele o sută de doamne din lumea bună au i 31 ni,; mineaţa şi toată după-amiaza în căutarea UK-Uai paraguay eh cei. Fără să se dea Ina.pm în i tăios care sufla dinspre estuar. Pe inserat fct |a iocui care, după planurile lor nedesluşite, au ^mindea locului strămoşesc căutat. Acolo ^e ridica să prăpădită, amestec de mânăstire, mâceiărie şi ' din doamne, prietenă de-a mea, din care nu-l spun numele, s-a suit pe un m-;» mian de e? A {mu* un discurs potrivit cu împrejurarea aceea. O întrerupeau mereu oameni de toate* soiurile care intrau în local, încrucişindu-şi drumul cu. Alţu care ieşeau beţi şi cu chef de vorbă. Când prietena mea, doamna cu discursul, a strigat solemn de trei ori jiumele Anei Diaz, s-a ivit în uşă o femeie îmbrăcată destul de sumar. Sunt aici. Ce dortiţi 'rraieavoastră? Ar fi întrebat femeia mxmoasă. Casa Anei Diaz, a răspuns doamna. Am venit să-l aducem un omagiu. Eu sunt Arta Diaz. Asta-l casa mea şi chiar azi e srfua mea de naştere, aaa că, dacă vreţi, puteţi să poftiţi înăuntru. Doamnele au fost îngrozite. Atunci aşteptaţi o clipă, să mă duc să-mi chem prietena şi clienţii, ca să se mai distreze şi ei puţin. Aţi ghicit, desigur, despre ce local era vorba: un vulgar templu al lui Eros, s-a crezut dEîigat să clarifice chiţibuşarul ceea ce era mai lâmpode ca Jumina zilei. Au apărut, într-lm cârd gălăgios, vreo sută de femei şi bărbaţi, cu rauaicanţii 3upă &, Doam-ne] e-şirau ^J^uâtat din nou pianul. Nu exista nud o mdoială. Locul era acela. Poznaş, destina! Adusese cu ° ^ -^ DiazFaP! 'e c<â discursul a îmi reluat an avânt nou şi deosebit: AM 4e elocventă şi emoţio-pu, a sau tulburată a fast prietena mea, feeft 4upă falnâ> doamneie din luni «a Iftmă şi damele ăin k*cal &*.se şi ptngând cu îofote, iar un fond de acorduri marţiale. Pentru ^ nePrevă21ltâ? I irepetabilă frater-l ChiţibuşaTuâ ai'gentinian a minţit.

— Ca irvt<>tdeau'riao minciună afi^aisuită. O î^^^^. Totul pentru a mă contrasâ< «şi a -matul Tratatului cave venea călare pe aburii

L

Ceaiului mate. Cercetările mele asupra acestui n-au reuşit nici pe departe să-l confirme. pe – ^' adjudecat de Garay Anei Diaz nu există nici un °Ci menea Templu al lui Eros. ci o şelărie oarecare. *' în timpul nopţii preşedintele Juntei a venit să consulte dacă, dată fiind brusca paralizie a mâinilor c™” l-a lovit pe Echevarria. Trebuie amânată ziua semnat-Tratatului. Bagă de seamă, vere. Că dacă tratatul nu semnat de cei doi împuterniciţi, Junta din Buenos Ah ne poate duce pe urmă de nas, susţinând că e nul şi neavenit, îmi şopteşte la ureche Fulgencio Yegros. Ba”: de seamă, vere cu. Şosele. Şi momele. Îi spun. Am fixa ziua de mâine. 12 octombrie. Ziua Rasei, ca Zi a Semnării Tratatului. Tratatul va i'i semnat mâine. Confirm, acest lucru celorlalţi membri ai Guvernului. Ai redacta1 tratatul, vere? Până la ultima virgulă. L-am trecut pi curat. Text definitiv. Nu mai admite corecturi. Putem să-l citim '7 O să-l asculţi mâine; e mai puţin obositor. Lasă asta în scama mea. Nu-ţi face atâtea griji. Dumneata ocupă-te de parada dumitale. Ai grijă s-o organizezi bine, imediat după ce sună deşteptarea, aşa încu ceremonia semnării să închidă tratativele şi să ne putem lua rămas-bun ele la oaspeţii noştri cu onorurile cuvenite. _Fă-mi plăcerea şi trimite să-l aducă imediat p< La” o-Ximo. Vraciul din Lambare. Cum vine. Să-l tn-miti la mine.

Echevarria a consimţit în silă să-l întindă braţe.' deasupra rogojinii, cu faţa întoarsă la perete. Pumn strânşi se profilează pe petele de sânge închegat Pe „Ult. Iele de bucsău. La' o-Ximo. Pipernicit, numai. P*e'^ osul. Dar cu o putere de taur, se luptă de citva ^ pentru a-l desmorţi miinile-astea crispauântr-un p ^ ca de mort. Fricţiuni, masaje, lovituri 'u, 'm! Abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăâânanacjai' stare să despice un bloc de marmură. Totul e in, oarc Capul tuns frumos al lui La' 6-Ximo. Lac „c h te i străluceşte între luminări: din cosiţa cte 'a b*ge jn-cade un strop pe mănunchiul de nervi din ^'^ *' aâid

toarce spre mine: Stăpâne. Nu-l decât riamoulizia. Dar kuruchi sau nodul zbârciturilor nu-l la a E într-un punct de pe creier. Există o zonă de cte din care nu te mai poţi întoarce înapoi. Asta PUI1 poate; partea proastă e că nu vrea. Şi tu ai mania „^netelor, La' 6-Ximo. Da, Stăpâne, e un punct. Să P „_, unde e. O să-l ard puţintel şi atunci o să-şi des-Vhidâ din nou palmele. A inspectat, a mirosit pumnii °or cu por. S-a oprit deodată la punctul convorbirilor confidenţiale, al articolului, al aliniatului, al virgulei. Deasupra flăcării unei luminări, a înmuiat un amestec de pelinariţă, smirnă şi ambră lichidă. A format două biluţe. Le-a lipit una la încheietura dintre degetul gros şi arătătorul de la mâna dreaptă; cealaltă în centrul metacarpului de la mâna stingă. A aprins o crenguţă de tămâie şi a apropiat-o de cataplasme. Sub căldura flăcării au început să se topească şi s-au volatilizat, prefă-cându-se în fum, în abur, în mireasmă. Mâinile s-au deschis încetişor. Un fel de înviere lentă. Degetele şi-au recăpătat încetul cu încetul mişcările. Gata, Stăpâne, spune La' 6-Ximo. Echevarrfa îşi priveşte crunt mâinile, bănuieşte că i s-au pus alte mâini, care nu sunt ale lui. Le mişcă în silă. În timp ce-şi strânge rogojina, alifiile, acele şi beţişoarele, La1 6-Ximo spune în şoaptă în dialectul payaguă: Vrând să fie bolnav, bolnavul s-a făcut bine fără să vrea, datorită puterii de-a astupa canalele nervoase pe care o au Sfânta Librada şi Marele Străbun a o-Xe.

— Care leagă-şi-dezleagă-tot-ce-are-ulagă. Când a da?”15” *a U^ i~am azvârlit o monedă. A rămas suspen-a în aer. La' 6-Ximo a înşfăcat cu unghiile colibriul traist-8lnt °U chiPul lui Carlos al IV-lea şi l-a vârât în pjins a: Ai grijă, Stăpâne! Mâinile acestui străin sunt estJL e limbi! Nu-ţi face griji. Du-te. Faţa lui s-a mPat în contra-cântul unei octave.

Glas apă ledin*ă solemnă a Juntei şi a Consiliului. Cu mului ar +? Citire Tratatului. Reglez decibelii volu-Articolui -/-' subliniind părţile cele mai importante. A^utr Den? ' ^-vând Paraguayul o nevoie urgentă de ru'sâp a mentine o forţă efectivă şi respectabilă guranţa lui şi pentru a face faţă maşinaţiilor ă

Duşmanilor dinăuntru şi dinafară, tutunul de pe 1 taţiile statului găsit în provincie va fi vândut în co Paraguayului, iar produsul său va fi investit în ^ indicat sau într-un scop analog. Articolul al doile Se stabileşte că impozitele şi taxele care mai înainte8 plăteau la Buenos Aires pentru fiecare sarcină de verb" mate se vor încasa de acum încolo la Asuncion. cu api; care precisă la obiectul indicat în articolul anterior Articolul al treilea: Se hotărăşte ca dreptul de a percepe impozit să fie satisfăcut la locul vânzării. Articolul ai patrulea: Este declarat inclus în limite1 e Paraguayului departamentul Candelaria, situat pe tlul sting al râului Paranâ. Articolul al cincilea: C:; eeinţă a independenţei în care răniîne Paragi: unta din

Buenos Aires nu va pune piedici îndep". „. Executării celorlalte hotărâri luate de Junta Gir; ntală din

Paraguay, conform declaraţiilor prezen 'atât. Ambele părţi contractante dorind să str; i ce în ce mai mult relaţiile şi obligaţiile care le şi trebuie să le unească într-o Federaţie. Fiecare cele două părţi se obligă, nu numai să cultive o -ră. Solidă şi perpetuă prietenie, ci şi să acorde spr şi să coopereze reciproc şi eficient prin tot felul de aiutoare, dups cum vor permite împrejurările pentru fiecare, ori de câte ori acest lucru va fi cerut de scopul sacru de a anihila orice duşman care ar încerca să se opună progresului cauzei noastre drepte şi libertăţii comune.

Aplauze înăbuşite înăbuşă lectura. Nu mai are loţ nici o discuţie. Ne-am apropiat cu toţii să semnăm P^ pirusul cu titlu dublu, sonor ca un tenor, căruia n-o sa? Scape nici un falset în zbor. Fiecare vrea să fie Prim" Cu o clipă înainte, a trebuit să-l târăsc de la lo^^ lui pe Echevarria. Continuă să protesteze sPunl" te' mâinile pe care le are nu-s ale lui. Haide! Grăbeş j. Sunt mâinile dumitale! Lasă mofturile! Trag de e^ împing. Îl remorchez la rame, parâmă şi edec, şlep j ^ de rea-credinţă, îl fac să străbată glonţ Piata P ^i cai. Îl vede pe Belgrano punându-şi semnătura g satisfăcut; n-are încotro şi trebuie să semne toţii foarte satisfăcuţi, Împuterniciţii pentru ^tfobţinut, în lipsa multdoritei

uniri, o alianţă strânsă. VrTterii din Juntă pentru că au ajuns la un acord cu entinienii. Eu pentru că am evitat stăpânirea argen-

? Lână. Tacitul din Rio de la Plata va face mai târziu tm7oşuri sevei'e împuterniciţilor, în cronica lui, pe motiv

? Au cedat în faţa exigenţelor Paraguayului, încheind „* pact care a pus bazele unei ligi federale, fără X obţină în schimb nici cel mai mic avantaj. Fiecare vorbeşte după cum îi dictează propria lui nebunie. Ducă-se dracului Tacitul din Rio de la Plata! Treaba lui! Noi nu ne mai încăpem în piele de bucurie! Răsună din nou strigăte: Trăiască Sfânta Federaţie! Ovaţii. Aplauze. Până şi Echevarria începe să aplaude cu mâinile lui de cămătar. Ropotul aplauzelor creşte ca un tropot de cavalerie.

De pe podiumul ridicat în Piaţa Republicii asistăm la paradă. Cei două mii cinci sute de călăreţi din Paraguay şi Tacuary defilează în formaţie de luptă, lăsând armăsarii cu frâul liber. Armele coboară în onoarea lui Belgrano, care zâmbeşte mulţumit de această onoare antepostumă. Fulgencio Yegros şi Pedro Juan Cavallero, adică o jumătate din Junta, se află în fruntea defilării. Sunet de fanfară. Formaţia strânsă se împrăştie apoi în nenumărate fanfaronade. Simulacre de şarje, de atacuri, de învălmăşeli. Cai şi călăreţi se despart în două, pen-^ î*p noui ceva mai încolo, să se alăture jumătatea „nui călăreţ cu jumătatea unui cal, în chip de centaur, rotile individuale se repetă des, fără a face să se Piardă caracterul de coreorganizare colectivă. Doi soliţi încalecă pe un cal nedat la ham. Deodată unul Ce^jge Pământul cu piciorul într-o parte, celălalt în f0, a Parte, apoi cu mâna, îşi întretaie drumurile, fac Pe u e°^ Pe Calul în şaloP- ^ece călăreţi stau în picioare Desc,? Lrv^e armăsari înşeuaţi şi pe deşelate alternativ, fără a „' J? Learşă Pe Jos alături de cai. Le scot şeile oît ^ „^etini pasul. Aruncă în sus şeile. Le pun la loc care 'gii/1^ ^n ochi. Acum călăresc pe deşelate cei eau mi înainte în picioare pt cai. Ating păL

Mântul cu un picior, atâmaţi cu celălalt în scară de pe jos lăncile pe care le-au aruncat la peste c' -^ zeci de metri distanţă. Nu cred, domnule gene11^ există vreo ţară cu călăreţi care să-l întreacă pe guayeni în arta echitaţiei. Într-adevăr, domnule

eon<T lier-decan, figurile astea sunt uimitoare! Sunt bune «? * mic de zis, mormăie Echevarrfa, dar în provincia Bueno” Aires eu am văzut alergări de cai, la petreceri câmnes neşti, care te-ar fi uimit şi pe dumneata, domnule con-silier-decan. Există gauchos în regimentele din Miguele-tes care ştiu să-şi înhame caii numai cu dinţii. Iar alţii care, între doi cai şi cu câte un picior în fiecare scară îi îmboldesc cu pintenii, ţinându-l de dârlogi când sună retragerea şi purtând un om în braţe; se presupune că e un tovarăş rănit în luptă. Un alt gaucho, stând în picioare pe umerii celui dintâi, trage cu archebuza sau cu arbaleta pentru a le acoperi retragerea. Am cunoscut un călăreţ din Bragado care-şi strunea calul în tot felul de exerciţii, dansuri şi contradartsuri. Între şa şi genunchi, ca şi între scări şi degetele mari de la picioare, aşeza mici monede de argint. Niciodată nu-l cădeau, de parc-ar fi fost ţintuite în aceste încheieturi mai trainic decât monedele cusute la brâul lui de piele. Mâinile zbâr-cite ale secretarului se înviorează, ajutând limba să-şi etaleze această erudiţie de paradă. Cine l-ar putea oprij Mi-am adus aminte de cuvintele lui La' 6-Ximo, care ma prevenise asupra lui. În larma care se stâmise, striga chn ce în ce mai tare. În Indiile Orientale cinstea cea mare era să încâleci pe un elefant, nu pe un cal plebeu. ^Cea de a doua cinste era să mergi într.

— O caleaşca trasă de patru boi cu coarne monumentale. Cea de a treia, sa mergi călare pe o cămilă. Ultima categorie, ca să nu spu ultima cinste sau aproape o necinste, consta în a te ur pe un cal sau a merge într-o căruţă trasă de o sing mârţoagă. Un scriitor din vremea noastră spune ca a zut în aceste regiuni de foarte veche cultură ca oa ^ cu vază umblă călare pe boi cu şa, scări şi u j 'ţji-adaugă că pot fi văzuţi foarte mândri pe asemenea _ toace. Păi dacă-l vorba pe aşa, stimate domnule

C'i

— Fa află că în războiul contra samniţilor, la a treia ori vall+râ şarjă, văzând Quintus Fabius Maximus Rutilius ajPa ' e'nii iui călări aproape că-l distruseseră pe duş-^ °î a ordonat soldaţilor să slăbească dârlogii şi să por-scă din nou la atac dând pinteni cailor, aşa încât să n6-l poată opri nici un obstacol de-a lungul

liniilor duş-n ane ale cărui efective erau culcate la pământ, deschi-”? Nd astfel drum infanteriei, care a desăvârşit sângeroasa? Nfrângere. Aceeaşi tactică a adoptat Quintus Fulvius Flacus împotriva celtiberilor. Ib cum majore vi equo-nim facietis, şi effraenatos în hostes equos immittitis; auod saepe romanos equites cum laude facisse sua, me-moriae proditum est... Detractisque fraenis, bis ultro eitroque cum magna strage hostium, infractis omnibus hastis, transcurrerunt *, după cum ne-o descrie Titus Livius. Cam acelaşi lucru, stimate domnule jurisconsult, s-a întâmplat la Dealul Argentinienilor şi Takuary. Echevarria, alunecos, schimbă subiectul: Cneazul Moscovei îndeplinea odinioară următoarea ceremonie impusă de tătari, când aceştia îi trimiteau ambasadorii: le ieşea înainte pe jos şi le oferea o oală cu lapte de iapă. Dacă, atunci când aceştia beau laptele, cădea vreo picătură pe coamele cailor, cneazul era silit s-o lingă. Vezi, stimate domnule Echevarria, dumneata încă n-ai lins cu limba coamele cailor învingători. Asta pentru că nici dumneata, domnule consilier-decan, nu ne-ai dat să bem oin oala cu lapte pe care cneazul Moscovei o oferea ambasadorilor străini. Ba da. Domnule secretar, ai băut jumătate, vărsând cealaltă jumătate pe coamele cailor juntei. S-a întâmplat acelaşi lucru care i s-a întâmplat ui Cresus când a traversat oraşul Sar des. A ajuns la o ' Pa] işte în care erau o mulţime de şerpi. Caii oştenilor lui ca ^ovitlua s* lie mai puternică, slubiii dâruign rav 1 r”° manevră al cărei succes a făcut cinste de multe l C'M lei romane. De îndată ce ordinul e auzit, dau dru-lrr' desPlcâ trupele duşmane, rup toate lăncile, se unde au venit şi sâvârşesc un măcel cumplit. Dualul rt6”16?! 1 din Titus Livius este copiat întocmai în lumeroao 1 'upt<* ftl forţelor de cavalerie, care se află printre SuPrem „i? °Pere de tactică şi strategie purtând semnătma mWu! (N0ta CompllatoTwhti.) îl*

Î323J

L

l-au mâneat cu mare poftă; ceea ce a fosi un semn prevestitor pentru expediţie. Aproape toţi au „răirfu fără mâini ori fără picioare, după cum relatează Herod din fialicarnas. Numim cal

întreg calul care are celelai? 1 părţi la fel de complete ca şi coama şi urechile, fără C mai pune la socoteală părţile testiculare egale şi C0Ina plete în totul şi cu totul. Uite, priveşte, observă asta^ a exclamat Belgrano făcându-l pe Echevarria să des-calece de pe altă neghiobie iminentă. Spectacol cu adevărat fantasmagoric. Acest gen de strălucitoare obscuritate, care extinde focul soarelui căzând perpendicular la amiază, se luminează deodată. Un singur tunet face să tremure pamântul: două mii cinci sute de cai vin într-un galop nebun, stârnind vârtejuri de praf. Numai cai. Inşeuaţi sau fără şei. Nu se văd călăreţii. Masă compactă. Trăsnet geometric de cai de curse. Trec zbârnâind prin faţa podiumului, murdari de năduşeală, ţinându-şi lăncile între dinţi. Complet dezlănţuiţi. Când. În sfârşit ochii se obişnuiesc cu această şarjă, disting încet-încet greabănul cailor fără şei ori, pe spinările goale, mici călăreţi nu mai mari decât picioarele unui om: sunt în 'realitate picioarele fiecărui călăreţ agăţate pe după grea-băn. Uite, Echevarria! Asta era misterul din Takuary '? Cum ai fi putut trage în aceste biete dobitoace fără soldaţi, care păreau dezlănţuite în disperarea lor! Cum ai fi putut trage în aceste mici mogâldeţe în formă de cruce! Cum ţi-ai fi putut închipui că mogâădeţele astea în formă de cruce erau călăreţii paraguayeni cu capul în jos! Când ne-am dat seama, ei erau înălţaţi în şei izbind cu săbiile şi azvârlind voiniceşte cu lăncile! Cum de r-l ne-am dat seama, domnule general! S-a bâlbâit Eche vama muşcându-şi pumnii.

Tăcere de trei umbre. De trei ori tăcere în penumbia biroului. Stau acolo de mult timp. Nu se poate spune u au o înfăţişare prea arătoasă. Dar pentru a avea o în ^ ţişare arătoasă e nevoie neapărat să-ţi aduci aminte <• _ toate adversităţile de care ai avut parte. Scuzaţi-”^” nobili domni. Sigur că înălţimile voastre sunteţi_ob^ tle atâiea bufonerii. Daţi-le uitării, vă rog. E nevoie sa

IT24] tim înainte de ţoale de binele patriilor noastre. Îâlllh ie să reflectăm la ceea ce am hoţărât împreună. Să ^ t rim bine dreptatea pactului nostru. Să-l facem să ^ dă viaţa. Mai ales asta, Să înfăptuim ce-am vorbit, Pnnm scris, ce-am hotărât, ce-am semnat. Voi doi în ce”a voastră, prin intermediul guvernului

vostru, bizu-^ Pe suveranitatea poporului în onorabilele voas-l ţil E la rândul meu voi face aici

^u-vâ Pe pp adunări naţionale. Eu, la rândul meu. Voi face aici U elaşi lucru. Mai bine zis, puteţi să consideraţi că am a. {acut, căci voinţa mea reprezintă şi înfăptuieşte prin delegaţie voinţa invincibilă a unui popor liber, independent şi suveran.

Cele două umbre nu răspund. Zborul unei muşte mari trece printre ele. Sunt aici domnii ăştia sau nu-s < aici? Da, domnule consilier-decan, suntem aici, spune Vicente Anastasio Echevarria lăfăindu-s€ în scaunul lui. Mă ridic din jilţul meu. Desprind portretul lui Benjamin Franklin atâmat în perete, gravat în oţel. Chiţibuşarul argentinian îl scrutează cu o privire cruntă pe inventatorul paratrăsnetului. Manuel Belgrano deschide ochii. Uitaţi-l, prietenii mei, pe primul democrat al acestor lumi noi. Modelul pe care trebuie să-l imităm. Peste patruzeci de ani s-ar putea ca ţările noastre să aibă oameni care să-l semene. Asta, bineînţeles, dacă în marea ţară din nord continuă să apară oameni ca Franklin. Dac-o fi aşa, o să ne putem bucura în viitor de libertatea pentru care nu suntem pregătiţi astăzi. Se poate întâmpla, din nefericire, ca în America de Nord să nu • nai apară oameni din aluatul inventatorului paratrăz-lui şi ca în ţările noastre trăsnetul anarhiei să ne e cei mai buni oameni. S-ar putea întâmpla ca colo să se inventeze Marele Ciomag şi aici să murim cu d «vu seceraţi de holeră, de dalac şi de dif terie, ca vitele Pe câmp. Trebuie să ne ferim să cădem în mâinile °r asemenea stăpini măcelari. Echevarria a ridicat j9at^ numai degete apucătoare: Nu eşti prea opti-luriso mnu*e consilier-decan. Dimpotrivă, domnule nu s fa1SUlt' i~am răsPunssint extrem de optimist, dar rata ^e amnezie' De un strop de memorie e neapă-evoie pentru a supravieţui. Anularea acestei faculM- >?' lăţi duce la tâmpenie şi noi aici, în Paraguay, nu neagra cafea de cardama a berberilor uituci, „ ci de yerba viate sau de ceai de dovleac, care ajută trarea memoriei, şi! A separarea amintirilor bunePiT amintirile rele. Am vă:<ut de multe ori faţţ» neferici „6 Acum vrem să vedem şi pentru totdeauna, fericirea1”11' faţă, oricât ne-ar costa faţa fericirii. Aşadar, vezi bin* că sunt foarte optim ht. Adevăratul optimism

se nast din sacrificiu. E lipsit de orice calcul egoist, nu-l aşa °> Ah! Cine se sacrifică se dăruieşte fără a precupeţi nimic şi autorul sacrificiului piere. Aminteşte-ţi de asta, domnule Echevarria. Franklin ştia acest adevăr. Spirit econom până la ultima centimă a energiei lui vizionare, a riguroasei lui autodiscipline. Credinţă, încredere, iubire speranţă, libertate. A dumitale pereche perenă, între pairii pereche, domnule general, nu-l aşa? Nu m-a ascultat bine, cufundat în delicata singurătate concentrică a gândurilor lui. Cumătrul Benjamin era optimist până şi în faţa morţii, am spus. La vârsta de douăzeci şi trei de ani îşi compusese epitaful folosind cuvinte din Comunicatele Oficiale. E copiat pe spatele portretului. Citeşte-l domnule jurisconsult. Glasul chiţibuşarului se bâlbâi:

Aici zace, hrană pentru viermi, trupul lui Benjamin Franklin, ca legătura unei cărţi vechi, descusută, roasă. Dar opera nu se va pierde, căci trebuie să reapară, asemeni celui ce-o aşteaptă, într-o nouă ediţie revăzută, corectată de Autor.

Ce bine-ar fi să putem fiecare dintre noi să ne i tăm epitaful cu cuvinte atât de simple şi atât de lepte, nu-l aşa? Deşi, dac-ar trebui să-l scriu pe-ai n-aş f oiosi decât două cuvinte:

Sunt bine.

V

Generalul Belgrano a zâmbit. I-am încredinţat portul Pe care *~a P™11^ cu emoţie. Sârma de alamă prin tiB e se scurge fluidul, de la paratrăsnetul minuscul pus! F asupra gravurii, s-a agăţat de picioarele ehiţibuşa-lui L”a făcu* ^ se împiedice şi să cadă. S-a ridicat fu iumătate carbonziat de mânie. Ocărind. Am pus între ^hearele lui de păianjen o istorie manuscrisă a Paraguayului. Ia-o ca amintire. Poţi s-o imprimi dacă vrei. Dar, bagă de seamă, fără s-o comprimi. Realitatea acestei'ţări e mai bogată decât realitatea legată în aceste in-folios. Iar viitorul e şi mai bogat, Să-l ferim de trăsnet.

Pletosul don Benjamin, pe pieptul generalului, mi-a făcut cu ochiul. Mi-am ridicat ochii la faţa lui Belgrano. Am văzut

reflectată pe ea, prin intermediul unor imagini sumbre, jalea dezastrelor viitoare. L-am auzit oftând din greu. Elefantiazică agonie a Grădinii Uitării: Vai, Patria mea! Tunet înăbuşit de cavalcada infernală care zguduie pământul american. Şoapte de limbi care-l chinuie pe cel învins. Guri care fabrică lunecuşuri de mărturii false. Mă vedeam pe mine însumi. Chiar dacă ţi-ar fi dat să trăieşti trei mii de ani ori de zece ori trei mii, nimeni nu trăieşte o altă viaţă decât cea pe care-o pierde. Sorocul cel mai lung şi cel mai scurt sunt egale. Prezentul e al tuturor. Nimeni nu pierde trecu-lJJ', n*c* viforul, căci nimănui nu-l poţi lua ce n-are. Motiv pentru care, cumetre Marc Aureliu, ne-am în-cneia cu toţii la nasturi prin vecini şi la momente nepo-lvite. Pun prinsoare pe ultima mea măsea contra sapei groparului că veşnicia nu există. Cum? Tot nu-l de. ^s.? Atunci pun prinsoare pe falsa jumătate a cra-^lui ^, ce să mai lungim vorba! Hai, linişteşte-te i uşor în cazurile limită, al căror haz principal în aceea că n-au limită, l^ Manuel Belgrano mă priveşte cu ochii lui peziclatină din cap. Puţin mâhnit. Înaintează Paşi. Ne strângem mâinile în tăcere.

ABIA ÎNTORS LA BUENOS AIRES. CHIŢIBUŞA rui Vicente Anastasie Echevarria a căzut la învoială „ ascuns cu membrii Juntei asupra vânzării tipografii Copiilor Găsiţi, singura pe atunci în estuarul argentinian. Prima ediţie americană a Contractului social iTfost tipărită aici, în traducerea lui Mariano Moreno. O relicvă. Chiţibuşarul şi pungaşul de Echevarria nu s-a mulţumit să vrea s-o vândă; a mai oferit pe deasupra la licitaţie nici mai mult nici mai puţin decât biblioteca lui Moreno. Mi s-a confirmat atunci bănuiala că nu erau deloc curate afacerile pe care le învârteau chiţibuşarul şi membrii Juntei în şedinţele lor de consiliu şi că altele erau adevăratele motive ale nerăbdării lui de a se întoarce la el în ţară.

Fostul meu cumnat Larios Galvân, secretar al Juntei, îi scrie: Acceptăm, bineînţeles, tipografia la suma convenită de 1 800 de pesos. Pentru a-ţi putea trimite banii, aminteşte-ne dacă mai avem ceva de plătit şi scrie-ne dacă maşina vine cu toate sculele necesare. Fii amabil şi trimite-ne, de asemenea, o listă a cărţilor din biblioteca răposatului don Mariano Moreno. Informân-_ du-ne asupra preţului, cu scopul de a perfecta cumpărarea.

Vom cumpăra la orice preţ toate cărţile care tratează probleme de drept civil, politică, beletristică 9 opere mai puţin obişnuite, bijuterii pentru bibliofili, mai ales acelea cu o mare valoare materială prin gaturile lor de orfevrărie din metale şi materiale ţioase. N-o să ne tocmim la plată.

Când am aflat de complot, am pus capăt ^ cierilor. Obligaţia mea de sindic procurist general să împiedic încheierea târgului cu tipografia. Am ^ piedicat-o. Am zădărnicit apoi încheierea celuilajt.cu^ cu privire la cărţile lui don Mariano. Care oi ^ n-avea să le mai citească. I-am dictat Pun^a?", 1T, tăf Larios Galvân anularea mitei: Deocamdată i

Ai aducem tipografia şi cărţile, fiindcă avem des-' 'V cultură aici şi nu ducem lipsă de nimic altceva. TU Fanfaronii din Junta, areopagiţii din cele Douăzeci familii au strigat cât îi ţinea gura că asta era o mare

• rdere pentru cultura ţării. Ba pentru buzunarele ^astre şi pentru intenţiile voastre ticăloase! Ie-am v s_0 de la obraz. Cât timp voi putea (şi pot), nu voi nermite furtişaguri clandestine. Le-am măturat ograda. In ograda măturată, stă găina cea moţată, tot tânjind duoă poiată. Au făcut ceva şi mai rău: lipsiţi de Tipografia Copiilor Găsiţi, au întemeiat Tripoul – Trişorilor Găsiţi. Din resturile tipografiei de lemn a misiunilor iezuite, trişorii-patricieni au făcut pe dracu-n patru şi-au meşterit o tiparniţă de cărţi de joc. Din satul Loreto, unde erau îngropate, trişorii ruinători au adus ruinele tipografice care au ruinat civilizaţia indigenilor. De la Buenos Aires. L-au adus pe meşterul tipograf Apuleyo Perrofe. Foarte repede şi foarte clandestin, au început să iasă de sub tipar şi să circule primele tipărituri, încetul cu încetul au ajuns să inunde ţara. Care a rămas fără cărţi, fără almanahuri, fără cărţi de rugăciuni. Apuleyo a pus în maşină până şi hârtiile din arhivele Juntei.

Tipăriturile lui Perrofe erau aproape perfecte. Cei roai renumiţi trişori ai vremii nu puteau deosebi faţa Şi dosul cărţilor de joc. Aşa cum nu poţi deosebi două Picături de apă între ele. Neasemănarea pătrunde de la Slr» e în lucrurile făcute de om. Nici t) artă nu poate junge la asemănarea perfectă. Asemănarea

e întot-^eauna mai puţin perfectă decât deosebirea. S-ar spune d ||atura şi-a impus să nu se repete în operele sale, fămdu-le mereu altfel. Perrofe, în schimb, le făcea în egale şi dijEeriteŞtia să lustruiascâ. Să alPic1; eze cu atâta grijă dosul şi figurile de pe U: îneît pină şi cel mai versat jucător se inl; ^eauna când le vedea alunecând şi scurgându-se nşelat”? Pai'tenerilor lui de joc. Până şi pe mine m-au tnitie a Ca/tue. Lui APuleYo Perrofe. Cu aceeaşi perfec-c°Pului p ^^ şi a Pictat în miniatură Breviarul epis-anes. Carte care după moartea lui a trecut în posesia statului; se află acum printre cărţile mei mai neobişnuite. E atât de neobişnuită, Stăpânes -C^-e ultima dată când am văzut-o era complet albă 'N^ nimic neobişnuit în faptul că şi cărţile albesc Pat'le şi cu atât mai mult cu cât sunt Cărţi ale Orelor. LUe11^0' obosesc, se şterg, dispar. Li se întâmplă acelaşi' lucru şi cu argintul viu. Asta ştii, nu-l aşa? Cu cât vrei sM îmblânzeşti mai mult. Să-l comprimi, să-l împărţi atât fuge mai iute şi se împrăştie. La fel se întâmplă cu toate lucrurile. Subâmpărţindu-le în subtilităţi, singurul lucru pe care-l obţii e că înmulţeşti dificultăţile. Faci să sporească incertitudinile şi disputele. Tot ce se împarte la nesfârşit devine confuz până se alege praful de el. Exact asta făcea blestematul de Apuleyo Perrofe. Numai după ani de zile de anchete şi cercetări guvernul a putut pune gheara pe tiparniţa clandestină. Parcă văd şi acum, Stăpâne, momentul în care călăul l-a împins în gol pe Perrofe, care avea ştreangul de gât, dându-l un picior în fund. Mai rotund decât un cocoloş de miere, căci fusese un bărbat bondoc, trupul meşterului tipograf se legăna gata-gata să facă să plesnească hainele lui pline de petice de toate culorile. In bătaia vântoasei care mătura piaţa, spânzuratul s-a dezumflat încetul cu încetul. Din hainele lui împestriţate zburau, purtate de vânt, stoluri de cărţi de joc care au umplut curând tot oraşul. Lumea s-a gândit îndată că s-a dat drumul la o sută de mii de fluturi, aşa cum se face în fiecare an în cinstea Excelenţei voastre, în fericita voastră zi de naştere. Dar în tăcerea care s-a lăsat după aceea, cum nu se auzeau salvele de tun. Nici răsunetul celor o sută de fanfare ale cazărmilor, nici larma taia-furilor de muzicanti negri, metişi şi mulatri, luine şi-a dat seama până la urmă că nu era ziua celor xi Crai de la Răsărit. Executarea acestui nou mag-crim1 t care făcea cărţi de joc s-a terminat. Cadavrul a fos ^ jos din ştreang.

N-au mai găsit decât veşminte ^ j şg g atâmau ca o pungă cu fundul spart, din care se ^gj sase potopul de cărţi de joc. Chipuri de sfinţi jn goale, scene religioase pentru prima împărtaşan ^e pofida acestei pedepse, în pofida forţelor de sec au trecut la adoptarea unor măsuri suplimentare carsupraveghere, Excelenţă, de atunci s-a jucat şi mai? Tos ca înainte în Asuncion, în toate târgurile, satele, V”tunele, garnizoanele, pichetele de grăniceri; până şi fa uitimul pichet şi în cel mai nefericit bordei din ţară, „nă Şi m corturi1ie indigenilor se jqacă, Stăpâne. Degeaba pornesc efectivele de gardieni în raite de curăţire ° oraşelor de pungaşii de jucători. Jocul se încinge iar, e parcă nimic nu s-ar fi întâmplat şi gardienii închid ochii, ba chiar se aşază la masa de joc în tripouri. Odată, stând de vorbă cu ministrul Benitez înainte de a cădea şi el în dizgraţie, mi-a spus că, dacă el ar fi fost Primul Magistrat, n-ar fi interzis jocul, nici nu l-ar fi spânzurat pe Perrofe. Dac-aş fi fost eu Supremul, mi-a zis, aş fi legalizat jocul şi l-aş fi numit pe Apuleyo Perrofe administrator general al Aşezământului de Jocuri al statului. Un soi de uriaş tripou-patrie, care să cuprindă întreaga ţară prin intermediul agenţiilor şi sucursalelor de Impozite Interne, instalate în birourile de încasare a rentelor şi chiar în frizerii, a zis Benâtez. Aşa cum există ferme şi conace ale patriei, impozitul pe joc ar fi produs mult mai multă bogăţie decât toate fermele şi moşiile la un loc, s-ar fi încasat mai mult decât din birurile, dijma, regia şi redevenţele în aur; naai mult decât din hirtia timbrată, taxele de import şi de export, drepturile de comision şi contribuţiile de razboi. Un impozit pe jocuri, a spus fostul ministru Benitez, ar fi format capitalul cu investiţia cea mai rentabilă pentru vistieria statului, pentru bunăstarea şi Prosperitatea poporului. Ar fi transformat un viciu co-^ctiv într-o superioară virtute civică, restituind într-o de servicii publice secreta plagă a tripourilor, H S^ ^n e^e izvorul cel mai curat al Casei Naţionale; Economii. Pasiunea jocului, s-a entuziasmat din ce ^ tare ^ostul mmistru, este singura care nu n ™™a omului, Stăpâne. Jocul nu-l ca focul, a u~i fiul a două bucăţi de lemn care de cum se indi ^ ^evorează tatăl şi mama, ca la triburile de anuia * '• °ri Ca ^a creŞtini, focul născut din iască şi ' dir*tr-un Prăpădit de băţ de chibrit, focul care slujeşte la pregătirea mâncării, la arderea miriştii la fertilizarea pământului, a

semănăturilor, la „' cioturilor din pădurea tăiată la munte... Ai uitat. L l d i i t. Pat că mai slujeşte şi la arderea şi incinerarea cadavre? 0' noastre, aşa cum ne-a ameninţat afişul pamflet ^ Vedeţi. Excelenţă, asta i-a scăpat lui Benitez! Noi o^â scăpăm de foc. Patifio. Nu strănutând din rărunchi aşa cum faci acum. O să poţi stinge mai târziu rugul care-o să ne mistuie. Vă cer iertare, Excelenţă. Nu-mi pot opri strănutul. Probabil că e felul meu de a ploua. Mai ales în august, eare-l luna ploilor şi a guturaiurilor Benitez a mai adăugat, Stăpâne, că nici focul, nici jocul n-ar trebui să fie interzise. Au în ele însele şi folosul şi interzicerea. Primul lucru pe care-l învăţăm despre foc e că nu trebuie să-l atingem, a spus. Iar ultimul, că foloseşte la fierberea alimentelor. Foarte bine, a spus fostul ministru Benitez. Dar jocul poate şi trebuie să fie atins şi e mai folositor ca focul, fiindcă aduce bani săracilor. Atunci nu poate fi interzis. Ar fi o cruzime...

(Adnotare pe margine)

Are întrucâtva dreptate dobitocul ăsta. Prima noastră cunoaştere a focului provoacă o interdicţie socială. Iată deci adevăratul temei al respectului pe care-l simţim faţă de flacără. Dacă un copil îşi apropie mâna de foc, taică-su îl loveşte peste degete. Focul face asta fără să lovească. Limbajul lui pedepsitor spune eu ard. Problema care rămâne de rezolvat este neascultarea dinadins... (restul foii e ars).

Jocul n-ar trebui să fie interzic. Excelenţă, a» P^ Benitez. Pasiunea jocului e singura care nu moare inima omului, a repetat. Cu cât mai tare o atacă yiirt nevoii, cu atât îi creşte mai mult flacăra, cu atât mai ta luminează sufletul celui nevoiaş. Lăsând la o parte tima frază, pe care-ai furat-o de undeva mai mult ca sigur, ca întotdeauna, acest mic discurs în favoarea j? G, lui, ţinând seama de faptul că şi ţie-ţi cam place sa j* Ieşti cărţile, nu-l cumva din capul tău? Fereascamnezeu, Excelenţă. Porunciţi ^â gura, dacă mint!

Să-mi taie Hmoa. Să-mi jdeea fostului ministru Benitez despre impozitul pe M era o idee de trişor. Alţi guvernanţi au făcut din ţările lor adevărate tripouri, unde oamenii măsluiesc Mile, se fură între ei şi se ucid. ca trişorii.

Aici în Paraguay n-au biruit ei. I-am biruit eu. Le-am suprimat avantajele de trişori clandestini prin contraavantajul de a şti că sunt nişte trişori nenorociţi. Cunosc marca fiecărei cărţi pe care o joacă. Ştiu din ce tratate au fost smulse. Aud galopul calului de cupă. Am în mână cei patru aşi: Asul de caro în mâinile mele. Buzdugan al puterii. Asul de treflă, seva bogăţiei statului. Asul de cupă, în care să le dau să bea fiere şi oţet trădătorilor. Asul de pică, lancea cu care să le străpung inimile negre. Îsta-l jocul meu. La el eu ţin banca triumfului cu sânge rece, fără nici un fel de trucuri. Până la urmă. Din intenţiile necurate ale chiţibuşarului Echevarria au ieşit lucruri limpezi ca lumina zilei.

MA ÎNTORC LA CORREIA DA CÂMARA. CHIAR în locul ăsta, cincisprezece ani mai târziu, asist îm preună cu Manoel la spectacolul, nu cu Tancred, ci cu Gasparina. Autorul, ofiţerul meu de legătură Cantero aghiotant al trimisului imperial pus de mine la dispoziţia lui, nu atât ca să-l slujească pe el, cât să mă slujească pe mine, şi-a luat sarcina să scrie piesa şi s-o monteze. Nu mai avem de-a face cu un teatru al tan-creduiităţii, ci al incredulităţii. Gasparina e o femeie cu bonetă frigiană, care, în intenţia autorului, mă reprezintă pe mine şi Republica. N-o întruchipează Petron& Zavala, ci o sculpturală fată payaguâ, care apare pe scenă acoperită numai cu genele, tatuajele şi arabescurile vopselelor de toate culorile, care fac din faţa ei o mască. Correia da Cămara nu mai pridideşte cu laudele la adresa operei. Ştiu că le face pentru actriţa indigenă. Fermecat de ea. N-o slăbeşte o clipă din ochi. O devorează cu o privire întunecată de sclipirea dorinţei. Republica înaintează spre mijlocul scenei, pentru a fi încoronată de Marele Vrăjitor împodobit cu tricorn şi tunică. Cu Balanţa într-o mână şi Spada în cealaltă, Republica se opreşte la picioarele tronului din frunze de palmier, în faţa căruia stă. Ridicat pe labele dinapoi, un leu de carton. Republica se roteşte încetişor cu o ţinută maiestuoasă spre mulţime. Se propteşte pe picioarele desfăcute ca o foarfecă. Petalele uşor depărtate. Floarea fetiei complet dezgolită. Acoperită de reflexe întretăiate, în lumina reflectoarelor. Razele fosforescente ale florilor de acni-ole, uriikii. Tapaculo şi orellana o transformă întj". ^_ soare negru. Şi gura la fel. Două faruri cu lumina i termitentă. O jumătate

neapărat neagră, cealaltă ^ apărat cenuşie. Correia se linge pe buze. Pedan^^_ orice spune, exclamă: Această Femeie-care-vine- ^ pădure pare învăluită într-o vizibilitate orbitoare, J

• ară La ea vizibilul şi invizibilul sunt exact acelaşi P ru Nocturnă şi totodată solară în orice mişcare; nă şi cmc* simulează nemişcarea absolută. Profundă fină. Taină inviolabilă. Am văzut ceva asemănător i m seraiurile din Ţara Berberilor, Excelenţă. Feuma meia asta, Excelenţă, e un meteor desprins din noaptea dintâi! Uite! Uite! Se desface în două! Sunt două trupuri şi două chipuri într-un singur trup, într-un singur chip! Autorul nostru rustic, domnule consul, şi-a propus să reprezinte prin intermediul Gasparinei pe Fe-meia-naturală şi totodată Republica. Atunci a reuşit pe deplin, Excelenţă şi chiar în clipa asta eu îl declar mai mare decât însuşi Racine! Dialogul e neghiob. Trebuie să-l suport. Trimisul şi-a luat obligaţia. În numele Imperiului, să trimită puşti şi tunuri. Transportul cel mai mare din lume! Ăsta e acum singurul lucru important. Nu mai are importanţă dacă-mi face sau nu plăcere să stau de vorbă cu împopoţonatul consul brazilian venit din Rio Grande do Sul. Saliva ne curăţă şi ne vindecă rănile, dar vine de hac şarpelui, îi spun brazilianului, maimuţărindu-l. În timp ce Correia o mănâncă din ochi pe Femeia-care-vine-din-pădure, unduindu-se goală sub boneta frigiană; în timp ce închinătorul muzelor îngaimă fraze poticnite, îi observ colţul sting al gurii; doar partea asta se mişcă şi pronunţă cuvintele cunoscute, jumătate în spaniolă, jumătate în portugheză. Restul gurii rămâne nemişcată şi închisă. Şiretlic de Şarlatan de palat, de trimis imperial. Datorită unor ungi ani de exerciţii, reuşesc să-şi dedubleze buzele şi imba în porţiuni independente. Să articuleze în acelaşi 'ftip fraze amestecate, folosind cuvinte şi intonaţii di-ente. Acum jumătatea stingă se răsfrânge ca o buză e cal, dezgolindu-l dinţii, fără a târî în unduirile ei jl ea dreaptă, închisă şi impasibilă între fraze. Cunosc lauClf' ^u ^nsumi am învăţat să-mi bifurc limba. Să-mi Ş glasul să alunece. Să suprapun cuvintele ca un ven-Oc! Cu gura complet închisă. Un joc de copii pentru; Artă pe care pocitania asta împopoţonată de triimPerial n-o stăpâneşte. Are pretenţia să mă con-a că imperiul oferă o alianţă Paraguayului numai pentru a-l feri de primejdia din Buenos Aires. Im' noaste

slăbiciunile; eu, pe cele ale imperiului. Ac C? * urmăreşte tocmai contrariul: să pună stăpânire pe z Orientală, să strivească bazinul Rio de la Plata Să • înghită în sfârşit „aliatul”. Un fleac, O nimica toatf îl las pe trimisul imperial să trăncănească după pofts inimii. Undiţa e în mâna mea. Las firul moale pentru peştişorul aurit al imperiului. Între timp, oamenii mei fac copii după toată corespondenţa lui secretă cu spionii englezi şi francezi. Atunci smucesc undiţa. Îl trag pe trimis la malul exigenţelor mele şi nu-l dau drumul până nu mă asigură că cererile mele vor fi satisfăcute: Recunoaşterea deplină, irevocabilă a Independenţei Paraguayului. Restituirea teritoriilor şi oraşelor luate cu japca. Despăgubiri pentru invaziile bandelor de tâlhari. Un nou tratat de frontieră care să şteargă dispoziţiile impuse de bula papei Borgia şi de Tratatul din Tor-desilâas. Troc de arme şi muniţii în schimbul lemnului şi stupefiantelor.

Acum, domnule consul, va trebui să-mi aşterni pe hârtie tot ce-ai promis. Iau cuvintele dumitale ca şi cum ar fi ieşit din gura împăratului. Angajează onoarea imperiului. Ah, ah, ah! Sigur, e adevărul adevărat. Excelenţă! O să primeşti cel mai mare transport de arme din lume! Să vină cât mai repede armamentul, îi spun şi apoi maimuţărindu-l: N-aduce anul ce-aduce ceasul, în minte iubirea şi floarea în glastră, /ştiinţa sub frunte şi-n tot mâna noastră. Ei, ce zici? Fără îndoială. Excelenţă! Fără îndoială! Când va veni transportul, î ă1 du ţ d domnule consul? Îndată, îndată, că nu pot să-l a cât ai bate din palme, îi suflu la ureche. Fără îndoiala. A fugit glasul consulului de la stânga la dreapta. Mişcare de sugere cu dublul piston al limbii. Pe urmă mai e Ş^ problema acestor frontiere fluctuante pe care trebu să le ajustăm, nu-l aşa, domnule consul? Căderile apă. Barajele. Mai ales barajele, care vor să ne tran?

Umuicua. Cuutmua sa ooiooroseasca uiuuio”» – Latan când dintr-un colţ al gurii, când din celălalt. A

_h şi ah. Şi altădată nu uita să acorzi consideraţia cuvenită Republicii şi Guvernului Suprem. Bagă de seamă că ăsta nu-l teatru. Ceea ce stabilim acum în tratatul cu imperiul nu va fi destinat aplauzelor, ci semnăturilor solemne. Sincere şâ cinstite.

De la un lanţ de munţi la altul. Fără îndoială, Excelenţă! Când am văzut că emisarul voia să emită un cuvânt din colţul gurii, strecurându-mi-l în ureche, am ridicat mâna: Ştiu, dumneata vrei să-mi ceri ca după spectacol să ţi-o trimit acasă pe Femeia-care-vine-din-pădure, nu-l aşa? Ai vrea să repete numai pentru dumneata scena cu foarfecă, nu-l aşa, domnule consilier? Dumneata eşti un geniu, Domnule Dictator Perpetuu al Republicii Paraguay! Ai calităţi de taumaturg ghicitor. Cel mai clarvăzător dintre ghicitori! Telepatie curată! Binişor, stimatul meu telepat Correia, sper că vei înţelege că nu pot să terfelesc Republica aducându-ţi-o în cameră. Nu. Da Cămara, femeia asta nu-l de nasul du-mitale. Pot eu oare să-ţi cer dumitale să-mi aduci imperiul şi să mi-l strecori în pat? Să fim sinceri şi să recunoaştem că nu. Singurul lucru care se poate spune despre asta. Domnule consul, e că rya-l bine de loc. -nu-l aşa? Nu-l bine de loc! In minte iubirea şi floarea în glastră, nu-l aşa? Fără îndoială că ai dreptate. Excelenţă! Bine, atunci mâine vom continua conversaţia în Palatul Guvernamental, fiindcă acum spectacolul s-a terminat. Îl văd intrând pe ministrul Benitez cu pălăria cu pene a trimisului imperial. Nu ştii,. Haimana, că nu trebuie să primeşti cadouri de la nimeni? Dă-l imediat înapoi pălăria asta de carnaval, cu care a vrut să te cumpere! Pentru prostia asta îţi dau o lună de arest.

IN ACELAŞI LOC UNDE A STAT ECHEVARRIA pe 12 octombrie 1811, asistând la paradă şi rozându-şi unghiile, îl aşez pe cel de-al treilea trimis argentinian Nicolâs de Herrera, doi ani mai târziu. Un congres de mai mult de o mie de deputaţi a ales, într-un vacarm de aclamaţii, Consulatul. Eu ocup locul lui Cezar; Fulgencio Yegros, locul lui Pompei. Vărul meu, fostul preşedinte al fostei Prime Junte Guvernamentale, stă acum la pândă în spatele meu.

La Buenos Aires, după căderea Triumviratului, o pretinsă Putere Supremă în Formare îl trimite pe pungaşul de Herrera. A ajuns la Asuncion în mai. Lună rea pentru argentinieni. De atunci aşteaptă să fie primit. L-am pus la păstrare în magazia Vămii. Frumoasă locuinţă, şopronul cu mărfuri cu miros suspect de contrabandă. Pungaşul de emisar pipăie totul cu degetele pline

de pofte şi dorinţi şi ochii-aprinşi şi lacomi de om ieşit din minţi. Îşi varsă necazul, între timp, trimiţând guvernului său note confidenţiale bân-tuite de neîntemeiate bănuieli *

* „Mă duc cu vorba cu tot felul de procedee de tărăgănare. Sunt ţinut practic sechestrat în magazia vămii. Mi se spune că numai după congres şi după schimbarea de guvern voi fi primit, dar nimeni nu ştie când va avea loc acest faimos congres. Singurul lucru sigur e că aici argentinienii sunt mai urHj decât sarazinii. În cazul în care congresul refuză să trimită deputaţi şi li se declară război, jumătate de provincie se răscoală... Eminenţa cenuşie a acestui Guvern din ce în ce rciai tiran cu Poporul pe zi ce trece mai înrobit nu urmăreşte altcedecât să eîştige timp şi să se bucure fără bătaie de cap de avantajele independenţei. Omul ăsta îndopat cu maximele Republicii romane încearcă într-un mod ridicol să-şi organizeze Guvernul după modelul ei. Mi-a dat dovezi ale ignoranţei, ale ui.'ii fală de Buenos Aires şi ale inconsecvenţei principiilor luj-El i-a convins pe paraguayeni că provincia singură e un Impen^ i'ără pereche, că Buenos Aires îi face ochi dulci şi o ling" şeşte fiindcă are nevoie de ea, că sub pretextul unirii încearcă să subjuge întreg continentul. Că. Popoarele au i°s

Acum s-a aşezat în acelaşi jilţ pe care l-a ocupat Echevarria. Alcătuind, împreună cu el, a doua persoană unei singure şi trădătoare non-persoane. Nu m-ara ourtat urât cu el. Dimpotrivă, i-am permis să asiste la lucrările Congresului, pentru a-şi prezenta pretenţiile. La toate i s-a răspuns nu şi nu şi nu. I-am spus că paraguayul n-are nevoie de tratate pentru a-şi apăra libertatea şi pentru a-şi păstra fraternitatea cu celelalte state. Sunt legi şi sentimente fireşti ale structurii sale. Două luni mai târziu avea să plece cu mâinile goale. Fără unire, fără alianţă, fără tratat, numai cu o pereche de ghete noi şi un poncho cu şaizeci de vârste, care i-au fost dăruite pe cheltuiala visteriei, pentru a înlocui veşmintele şi încălţările care i se făcuseră ferfeniţă în zadarnicele lui alergături de colo-colo. A reuşit să scape ca prin minune de atacul cetăţenilor revoltaţi de purtarea lui sfidătoare în cadrul sesiunilor congresului.

Iată-l. Păzit cu străşnicie, asistând bosumflat, şifonat, la parada pe care el presupune că am poruncit să se facă în cinstea lui. Pentru a mai îndulci puţin ofensa adusă^ fără să-şi dea seama de adevăratele ei scopuri.

Dac-ar trebui să-l adun la un loc pe indivizii de aceeaşi teapă, i-aş pune în aceeaşi oală pe argentinianul Herrera şi pe brazilianul Correia da Cămara, cunoscutul nostru trimis imperial. Pe vremea aceea încă silite să-şi trimită reprezentanţii. Că toate avantajele prezentate de noi sunt simple închipuiri. Şi chiar în răspunsul lui

J v? ^e rivalitatea aceasta, căci eu n-am fost recunoscut niciodată ca trimis al Supremei Puteri Executive a Provinciilor

Jn Râo de la Plata, ci ca un deputat din Buenos Aires; nici |5?”tei voastre nu i se atribuie altă autoritate.” (Memoriul

Ml fticolds de Herrera către Puterea Executivă, noiembrie 1813.)

ProDÂmeputatu au v? Nit atât de iritat'> încât au considerat că staren. Mea e in-lurioasăGuvernul, profitând de această conErp «, ipirit' i”a făcut să ia hotărârea de a o respinge total. Când Şi Deniitvprimit raportul meu s-a iscat o zarvă de nedescris apariţia n1 au *urat să mă omoare dacă îndrăznesc să-mi fac tească rr, ii? Nu s”ar fi urcat la tribună un preot ca să liniş-d mulţimea, as fi fost ucis pe loc mişeleşte” (Ibid.) nu-l cunoşteam, câci avea să vină în Paraguay ^bi peste zece ani şi mai bine. Distracţia mea favorită e să pun doi scorpioni într-o sticlă. Unde-s doi merge şi a [treilea. Să punem deci încă un scorpion argentinian în sticlă. Ultimul, un oarecare Garcia, la fel ca ţâfnosul de Herrera şi potlogarul de Echevarrâa, e mare amator de scrisori. Garcia * ăsta, pe care-o să-l cos eu şi-o să-l descos, căci am ac de cojocul lui, se plânge împotriva mea comitetelor lui din Buenos Aires. Mă linguşeşte în acelaşi timp cu neruşinare argentiniană. Nu ştiu de ce toţi pungaşii ăştia cred că vor putea duce de râpă Paraguayul scriind scrisori. Cu atât mai rău pentru ei. Xâi pun în sticlă. Trei scorpioni. Patru scorpioni. Câţi or fi. După dorinţă. Îşi îneîrligă cozile şi cleştii. Secretă, venin. Trebuie agitată bine sticla. Pusă la soare, sub cerul senin, până când lighioanele se însenineză deplin. Veninul devine atunci o băutură binefăcătoare. Să-l bei

pe nemâncate. Dis-de-dimineaţă. În doze homeopatice. Neîntrerupt. Continuitatea-simulta-

* Se referă aici la Juan Garcia de Cossio. Trimis în decembrie 1323 de Bemardino Rivadavia. Şef al guvernului argentinian. Nu va avea mai mult succes decât împuterniciţii dinaintea lui. Cossio se'piinge că Supremul se poarta cu el în modul cel mai inflexibil şi nepoliticos cu putinţă. Cât despre acesta, comentează Julio Cesar. Niciodată n~a explicat motivele atitudinii lui, în bogata lui corespondenţă cu delegaţii în care trata toate chestiunile de politică internă şi externă, niciodată nu s-a referit la Garcia Cossio şi nici la misiunea ori la însemnările lui. După părerea îui Juan Francesco Segui secretarul lui Vicente Fidel Lopez obiectivul fundamental al misiunii lui Cossio era să stabilească o alianţă cu Paraguavul în fata luptei iminent* cu Imperiul brazilian în zona Orientala (Anais, t. IV. P. 125).

Scrisorile lui Cossio adresate Supremului, la fel ca ale celorlalţi trimişi argentinieni şi brazilieni supuşi purgatoriului lungilor aşteptări, au fost numeroase. În acest... Supliciu _3* aşteptăriiaceşti. Şarlatani obraznici şi milogi” îşi vărşa^ necazul în misive rugătoare, melancolice ori? Ricărcafe fie >*e~ sentimente.

Pentru fiecare notă din cele treizeci şi şapte trimise „^ Corvientes la Asuneion. Cossio a trebuit să dea curieriior? A; ^ uncii de aur. Un costum complet şi un echipament de ca „, ^J care includea toiul, de la dârlogiî calului până la pintenii ca ^ retuliu. Başca un corn cu zece litri de rachiu. În februarie

Iu/ea i'^i.1'1”!

— L*-”' mai bun lucru îta cura obstrucţiilor de orice fel.

Nâcolas de Herrera, Juan Garcia ăl de-o să-l cos eu, Manoel Correia da Cămara, scorpioni cu diplome, îmi slujesc drept tonic. Au vrut să se slujească de? Mine. Y& slujesc eu de ei.

Correia se arată încă şifonat şi temător. Umblă mereu într-o parte. Nu arată decât un ochi, un obraz, o mină, un picior,

jumătate de inimă, iar cap de loc. înfăţişare de rac. Nu se ştie dacă merge înapoi sau înainte. Călcâie duble. Nu i-au crescut decât penele de la. Pălărie şi pâr pe tot corpul. Peste mantia de hermină, în plină vară, i s-a lăţit pe spinare pata neagră a intenţiilor lui sub formă hărţii imperiului, îndoită de asemenea exact la jumătate. Se vede doar jumătatea care creşte spre apus. Deocamdată, jumătate de pată de cerneală pe urma bandelor de tâlhari. Pe urmă vom mai vedea.

Pe Cămara îl obsedează o posibilă interferenţă ar-gentiniană. Lucru care mie-mi convine de minune.

Cossio îşi informează Guvernul, din Corrientes. Că. Supremul Dictator nu răspunde încă şi că mesagerii nu s-au întors. Nimic. Nici măcar un indiciu. Parcă i-a înghiţit pământul. Cossio emite această tristă reflecţie: şi tăcerea asta, atât de străină de Dreptul_ Naţiunilor şi de Civilizaţie, arată bineînţeles că n-are de gând să-şi schimbe câtuşi de puţin purtarea, mereu aceeaşi, la care şi-a fixat toată atenţia, în cadrul neobişnuitei izolau în care se află. Toate astea, în pofida faptului că i-ara amintit eforturile făcute de amândouă ţările în Războiul pentru independenţă şi ameninţarea pe care actualmente o re*1 Prezintă pentru America planurile ambiţioase ale Sfintei 19an • ^ Posibilitatea unei expediţii de recucerire.” Pe j. marţie 1824 Cossio îi scrie din nou Supremului. Scrisoarea căc'Se *ne^eie asttel: „Paraguayul îşi aduce singur prejudicii, tărT „^v, 1*13' Poa*e vinde stupefiante, tutun şi lemn; comerţul furi p be*te °Ş ui-mare a închiderii râurilor şi a lipsei de măr-desch't? ^tă parte guvernul din Buenos Aires e alarmat de înies rr „E urmi p spre Brazilia Şi cere s& i se acorde o a fost iclentieă> chiar dacă ar fi limitată la un Punct, cum scriso,.

— Aco, rdată Imperiului Portughez.” In josul paginii acestei >-în s «v. > e ° not^ a Supremului, scrisă oblic cu cerneală roşie: i”ŞU. Vom auzi o muzică pe cinste! ': (Nota Compilatorului.)

Bănuieşte că Garcia ăl de-o să-l cos eu are de gând s” împiedice prin intrigi tratativele mele cu imperiul R3 teme, pe lângă asta, de un atentat la viaţa lui din partea argentinienilor şi a adepţilor cauzei argentiniene din Asuncion. Aseară, în timpul cinei, mi-a

povestit tot ce s-a urzit împotriva lui. Acuză direct guvernul din Buenos Aires că vrea să-l asasineze. Uite, Excelenţă scrisoarea pe care domnul Juan Francisco Segui i-a trimis-o lui Bonifacio Isaz Calderon şi pe care agenţii mei au reuşit s-o intercepteze. Împăratul a desemnat ca agent al său pe lângă guvernul paraguayan pe un zăpăcit care se află la Montevideo, gata să plece spre Asuncion. Ar fi bine să fie prins pe drum şi adus la Buenos Aires, unde i se va face o primire frumoasă, cum se şi cuvine, ori să fie ucis pe loc, dacă se poate de vreun Compatriot care ar voi să câştige Şase Mii de pesos. Ori dacă nu, să se folosească o doză bună de arsenic pus în supă. E autentică scrisoarea asta, Cor-reia? Fără îndoială, Excelenţă! Nu-l născocită? Nu! E o scrisoare întru totul adevărată! Nu-ţi face griji, osânditul meu Correia. Dumneata stai acum liniştit la masă cu mine şi eu te asigur că ciorba asta de peri-şoare pe care noi o numim so'yo, e cea mai sănătoasă şi hrănitoare din lume. Mănâncă fără grijă. În Paraguay eşti în afară de orice primejdii. Fără îndoială, Excelenţă! Dar am scăpat ca prin urechile acului i

Am hotărât deci să unesc aceste serbări publice într-una singură. Şi de vreme ce suntem puşi pe zaiafeturi, să începem cu cheful care s-a-ncins la Asuncion, inaugurând aceste petreceri fără măsură, încă înainte de Independenţă. Să ne întoarcem puţin în uimrâ-Având de a face cu racii, m-am molipsit în însemnările mele de boala întoarcerii înapoi.

Partea rea a serbărilor populare e că întotdeauna miros a circ, a înşelăciune. Capcane pregătite din timp-Bieţii oameni din popor vin să se distreze, să-şi u^e necazurile, să-şi lepede chiuind povara existenţei obrj-duite. Cum? Cu spectacolul oamenilor de vază suiţi pe scenă. Orice poate sluji ca pretext. Lucrurile cele mai neînsemnate. Căderea unei unghii intrate în carne la degetul de la picior al unui monarh. Ziua de naştere a unei delfine monarhe. Căderea unui imperiu. Apariţia altuia în locul lui. Ziua de naştere a unui favorit. Semnarea unui tratat. Orice. Poporul vine la aceste costisitoare şi amărâte himere. Pungaşii îl înşeală, îl fac să se înflăcăreze cu focuri de artificii. Îi răpesc ceasurile de muncă. Delapidează banii statului. S-ar spune că numai aţâţând fanatismul colectiv pot fi ascunse nenorocirile

care-l prind în cursă. Ce-am putea face? Ce-am putea face? E obiceiul cel mai vechi, încă de pe vremea romanilor. Într-o bună zi vom trăi din nou auster în catacombe, ca primii creştini. Vom închide în cuşti tigrii, împăraţii, consulii, oamenii de1 vază. Între timp. Să lăsăm poporul să trăiască. Să înlăturăm cel puţin obiceiurile proaste.

În mod hotărât, lucrul cel mai rău printre rele, în ceea ce priveşte pretextele, sunt zilele de sărbătoare. 12 octombrie, Ziua Rasei, e una dintre ele. Pe lista sărbătorilor din calendare, par nemuritoare. Întreţin iluzia realităţii. Noroc că, cel puţin pe hârtie, timpul poate fi comprimat, economisit, anulat.

Favoritul reginei, Manuel Godoy, Prinţ al Păcii; a acceptat funcţia onorifică de Consilier Perpetuu al oraşului. Asuncion e prima capitală din regatul Indiilor care merită o asemenea distincţie. Primirea simbolică Prinţului Păcii la Primărie marchează începutul sărbătorilor suspomenite. Cele mai pompoase din câte S7au văzut. Se deschid cu un mare banchet de şaptezeci Şi patru de tacâmuri, oferit de detestatul guvernator ^azaro de Ribera y Espinoza de los Monteros *. În veG * „La începutul lui 1795. Lâzaro de Ribera a fost numit din Cpnator militar şi politic şi Intendent al Domeniilor Regale – gua>'- înainte de a ajunge la sediul guvernării sale, *0111”03* cu °? Emeie din lumea bună, Măria Francisca de leginciu”se astfel de aristocraţia argentiniană. Una mntl li S Li dintr gi astfel de aristocraţia argentiniană. Una vicere c1umn. Atele lui era soţia lui Santiago de Linier {viitor şeJ. Ribera nu-l cu nimic mai prejos decât marii săi prejos sclă de arginr. În capul mese), sprijinit de un pocal ă-aur. Favoritul „JVlanuel Godoy: adică poitretul lui acoperii de ghirlande. Sub o uriaşă pecete cu ceară roşie decretul regal prin care era numit Mare Consilier, Din portret ne salută cu gesturi lente, cu degetele împodobite cu ineîe. După banchet, care ţine şase ore. Prinţul Păcii e dus într-o caleaşca trasă de opt cai negri şi opt iepe albe, în sunetul fanfarei. Un corp de jandarmi păzeşte galera. În urma ei vin guvernatorul şi episcopul în alt galion. Pe jos, statele-rnajore ale regimentelor, ale ziarelor, titularii posturilor de consilieri, marea aristocraţie. O mulţime

impresionantă de clerici juruiţi şi nejuruiţi. Ce demnitate aveau acele timpuri!

Pe câmpul lui Marte s-au înălţat patru arcuri de triumf. Pe unul din ele, cel al Nemuririi, e aşezat solemn portretul împodobit cu flori, cununi de frunze de palmieri şi de lauri. Întreaga piaţă şi casele s-au umplut de drapele şi steguleţe. Balcoanele clădirilor dimprejur, ocupate de doamne de prim rang şi de domni de rangul doi şi trei. Golani umilind u-se. În pene. În mantiile şi pieptarele lor de barhet.

În timpul nopţii străzile, clădirile publice, casele cetăţenilor de vază sunt luminate. Buchete de flori artipredecesori [la sediul guvernării]: Pinedo, Melo. Alos. 4i poate că în multe aspecte îi şi întrece. A pătruns bine în spiritul pa-măntului guarani, i-a cunoscut durerile şi suferinţele şi a întins mina celor oropsiţi şi săraci. A anunţat profetic că marele port pentru Paraguay e Montevideo şi a anticipat măreţia bazinului Rio de la Plata, scriind: «Provinciile Viceregatuâui din Buenos Aires vor ajunge la un mare grad de opulenţă, de îndată ce se va uşura extracţia materiilor prime care trebuie să treacă oceanul, pentru a înviora şi a da noi puteri Manufacturilor din Peninsula Iberică.» A crezut în viitorul Paraguayului, _bizu” indu-se pe pământul lui fertil”, pe producţia îmbelşugată, pe râurile care-l udă şi-l pun în contact cu lumea.” tXota? '• Julio Cesar.) „Deşi avea o fire aprinaă şi impetuoasă, nerăbdătoare 1 fa|a oricărui obstacol, deşi era vanitos şi de sânge nobil, ^a^. de Ribera a fost unul din guvernatorii spanioli cei mai ^um'T.'c^ din câţi au fost în această parte a Americii. în ultimii an' t veacului al XVITT-lea.” (Comentariu] Părintehii Furlcmq. <„ de JC.) ficiale se aprind în înaltul cerului. Firmamentul e o grădină de andromede şi aldebarani.

De pe tricliniul pe care-l ocupă pe podiumul Pieţei, Lâzaro de Ribera ridică şi coboară toiagul cu însemnele puterii şi conduce toate mişcările paradei, trecându-şi mâna mereu prin buclele perucii sale pudrate, asemenea unui dirijor de orchestră deranjat de dezaeordarea cor-nurilor. In orice caz, Prinţul Păcii poate

fi'văzut foarte; plin de el în portret, netezind, mângâind distrat coarnele unui cerb regal.

Din locuinţa consilierului municipal Juan Bautista de Hachar iese o trăsură deschisă în acompaniament de viori, dairele şi fluiere. Ajungând în dreptul portretului, cei din trăsură, înveşmântaţi pentru această scenă, coboară şi încep să joace Tancred. Măria Gregoria Castelvi şi Juan Jose Loizaga [bunic al triumvirului trădător care-mi va păstra craniul în podul casei] trezesc admiraţia publicului în rolurile Cruciatului şi Clorindei. Zece mii de persoane asistă la spectacol.

Serbările publice se ţin lanţ. Lupte cu tauri. Baluri mascate şi cavalcade cu coruri. Încheiate cu dansuri şi contradansuri, ca turnirurile de altădată. Cincizeci de călăreţi, deghizaţi în sarazini şi indigeni pe cai de curse bogat împodobiţi, se iau la întrecere în jocul cu inelul. Prins de învingătorul din acel moment în vârful de argint al suliţei, inelul e dus şi încredinţat cu galante gesturi virile logodnicei sale, domnişoarei pe care o îndrăgeşte ori soţiei lui pline de ifose. Acestea îl prind de capătul panglicii şi-l lasă să cadă în decolteul rochiei. Mimează fără să-şi dea seama, cu un gest copilăresc, ceremonia Restauraţiei. Nu a monarhiei, bineînţeles, căci smtem în plină monarhie, ce Dumnezeu! Restaurare a ceea-ce-nu-se-pierde-decât-o-singură-dată. Regalitatea. Virginitatea. Nobleţea. Demnitatea. Deşi sunt unii care e Pierd o dată şi le recuperează de două ori. Ra? Aro ^e Ribera îi spune episcopului cu orgolioasă acealâ: învierea e o idee perfect naturală, nu credeţi,?! Voastră? Episcopul încuviinţează cu un zâm-Aşa-l. Domnule Guvernator. Nu-l cu nimic mai deosebit să învii o singură dată decât s” creezi de două ori acelaşi lucru, Frumoasa fiică a lui Lâzaro de Ribera face o plecăciune înaintea lui, fără a înceta să privească turnirul • Ce-a spus Sfinţia Voastră, dacă se poate şti? Nimic fiica mea. Nimic care-ar putea să te intereseze pe tine în clipa asta, când o serbare atât de frumoasă ne ţine pe toţi cu sufletul la gură. Uită-te la suliţaşul ăsta indigen care vine spre noi în goana calului! Într-adevăr, stând în picioare pe un roib strălucind de sudoare, călăreţul complet gol, împodobit cu pene şi tatuat ca vestiţii ka'aiguă sau oamenii muntelui, înaintează spre locul unde se

află guvernatorul. Statură sveltă şi uriaşă, lac de sudoare. Calul târăşte după el o coadă de cometă în goana lui nebună. Călăreţul indigen nu e acoperit decât cu un fel de pofil sau şorţuleţ dintr-o ţesătură care emite reflexe opace. Ţine braţul întins. În vârful unei foarte lungi suliţi de cocotier, a agăţat inelul care lasă în urmă prin văzduh dâra panglicii roşii. Roibul fără dârlogi şi fără zăbală îşi potoleşte goana galopului. Înaintează acum în pas de dans. Copitele lui nu bat pă-măntul în ritmul fanfarei, ci ascultă de ritmul altor sunete, pe care le pot auzi numai calul şi călăreţul. Din nările lui iese cu o presiune uriaşă un abur trandafiriu, care se împrăştie iute. Cele două jeturi îl izbesc cu masa lor compactă în deşert, înalţă, proiectează în urmă coada-cometă. Dându-l o înfăţişare de animal fabulos. Cap de cal şi de jaguar. Funalii sau „dextrarh romanilor, delirează episcopul erudit, ar fi părut nişte biete insecte, pe lingă acest hipocentaur indigen. Cei vechi numeau desultorii equi asemenea cai de curse: despre călăreţii care se contopeau cu ei ziceau. Dar Lâzaro de Ribera se ridică deodată roşu de mânie. Stri-gând din toate puterile pe străjeri şi despicând aerul cu toiagul lui ca o lance: Mii de draci! Cine-l necredinciosul ăsta neruşinat care-şi permite o asemenea obrăznicie?! Săriţi, străjeri! Săriţi, casapi! Săriţi, archj-buzieri! Hipocentaurul cu două capete, de om şi dt jaguar, se opreşte deodată în faţa podiumului; Cabrat. Zgâriind văzduhul, cu copitele crispate şi în forma • gheare. Partea omenească a fabulosului animal se apleacă în faţă şi lasă să cadă inelul în poala fiicei guvernatorului.' Trageţi, trageţi, nătărăilor! Ordonă glasul lui descompus de mânie şi spaimă. Trageţi, lepădături, stârpituri de puşcaşi ce sunteţi! Răsună glasul guvernatorului, care şi-a pierdut orice stăpânire de sine, în tăcerea care s-a lăsat deodată. Împuşcăturile au răsunat în sfârşit. S-a putut auzi şuieratul uşor al gloanţelor. Dinţii băştinaşului strălucesc de după o perdea subţire de fum şi pulbere. Tatuajele lui au un luciu fosforescent în penumbra care începe să se lase. Cu aceeaşi lance de cocotier îşi freacă pielea arămie de la bărbie spre grumaz. Îşi smulge tichia de ceară de pe cap, desco-perindu-şi coama tunsă în formă de coroană-spiralâ. În mijlocul vârtejului de pene, de podoabe, de solzi, de insigne, seamănă cu un soi de Hristos-Adam silvestru. Aproape albinos, de alb ce este. Tenul alb. Ochii albi. Barbă nazarineană

de Hristos-tigru. Misteriosul şef al celor mai războinice şi sălbatice triburi de la munte din Alto Paranâ se află printre noi! Şef de trib-vrăjitor-profet al luptătorilor kaaiguâ-gualachi. Nici conchistadorii, nici misionarii n-au reuşit să-l încovoaie. Sub greutatea lui, calul s-a transformat şi el într-un tigru complet albastru. Limba, fălcile roşii şi umede, colţii de fildeş. Petele de pe piele sclipesc metalic în razele soarelui. Această legendă vie se află aici, în mijlocul pieţei, în faţa podiumului guvernatorului. Fiica lui contemplă în extaz ceea ce pentru ea e ceva nemaipomenit, aproape ca un Arhanghel. Apariţie reală şi adevărată.

Episcopul a căzut în genunchi, îndreptând crucea de Pe piept spre uimitoarea apariţie. Vade retro Satana! Uvernatorul urlă dând ordine şi scoate strigăte care Par chiţcăituri de şoarece pe lângă răcnetele tigrului. Da o noim rafală, legendarul băştinaş pocneşte din egete scoţând un sunet de castaniete. Tigrul se înalţă acu -n Salt p. este asistent-a îngrozită. S-a prefăcut um într-adevăr în meteor, în cometă. Trece dincolo

TE Ş1 Se pierde în înaltul cerului, spre munţii dinre Soare-răsare.

? Inelul în turmă de ->arpe care-şi încolăceşte coada crescut în poala fiicei guvernatorului Curând i-a prin* în cercul lui pe fată, pe tatăl ei cu minţile rătăcite, pt. episcop, pe consilierii comunali, pe consilierii municipali' şi pe membrii clerului. Vipera-virgină continua să crească. A acoperit piaţa, clădirile cu balcoanele ocupate de doamnele din aristocraţie. În acelaşi timp. Metalul inelului asemănător cu iterbiul, metalul dur din pădurea virgină, s-a muiat, transformându-se într-o ma-

* „La puţin timp după sosirea lui Lâzaro de Ribera în Provincie, s-a petrecut un fapt îngrozitor. In districtul Villa Reni. O sută cincizeci de oameni s-au înarmat cu pretextul de a-l pedepsi pe indigenii care călcaseră tratatele de pace, au luat prin surprindere o aşezare de-a lor şi au ucis şaptezeci şi cinci de indigeni paşnici şi complet lipsiţi de apărare. Aceştia au fast înşfăcaţi, legaţi de brâu şi târiţi de nişte cai numiţi <4nchingaţi», apoi au fost ucişi toţi cu lovituri de ghioage, săbii şi lănci. Totul a fostconsemnat în cele cinci hotărâri judecătoreşti emise atunci.

Principalul vinovat a fost comandantul Jose del Casai. Acest act sălbatic a avut loc pe 15 mai 173-8. Ribera îşi luase în primire postul de guvernator oe 8 aprilie. L-a numit judecător de instrucţie pe comandantul Jose Antonio Zăbala y Del-gadillo.

Măcelul acesta care amintea de moartea lui Tupac Amaru la Cuzco, cu nota de cruzime neobişnuită pe care o dădea sfâr-tecarea trupurilor legate de coada cailor, a tulburat întreaga Provincie. Casai, mulţumită relaţiilor influente şi averii sale, a scăpat de pedeapsă." (Julio Cezar, op. Cât,).

Totuşi, după câtva timp, etnocidul Casai a căzut în dizgraţie. După cum se consemnează în instanţele procesului, Jose del Casai y Sanabria a încercat prin toate mijloacele să obţină apărarea Supremului, care pe atunci îşi exercita profesia de avocat, fără să deţină nici o funcţie publică ori vreo influenţă oficială. „Dintre toţi avocaţii care pledează cauza apărării „n scrie ucigaşul de indigeni judecătorului este singurul care mă poate scoate basma curată. I-am oferit jumătate din averea mea, şi. Chiar mai mult pentru un serviciu atât de important. Par total a fost în zadar, Nu numai că orgoliosul avocat a refuzat cu incăpăţânare să-mi apere cauza şi de aceea sunt acruni fără apărare; a îndrăznit pe deasupra să califice injurios feiu în care m-am purtat cu sălbaticii ăia din creierul munţilor-afirmând, cum ştie acum toată lumea.

— Că nici pentru tot l (r" din lume n-ar mişca un deget pentru mine. Când, dio cum Dumnezeu şi Excelenţa Sa Domnul Guvernator ştiu bine, eu m-am purtat aşa cum m-am purtat numai şi spre binele întregii societăţi." (Nota Compilatorului.) [348J

Ieri vâscos-solzoasâ. Solzii zburau şi râmâneau suspendaţi în aer, mai uşori decât lâna-fecioarei. Deodată, uriaşa viperă a explodat risipindu-se în particule irizate, în loja principală s-a produs o îmbulzeală de ne-descris. Fiica guvernatorului zăcea pe pernele care acopereau podiumul, pierzând sânge. Fustele ei albe au căpătat culoarea panglicii roşii a inelului. Mulţimea a izbucnit într-o tânguire de teamă superstiţioasă. Pedeapsa lui Dumnezeu! Pedeapsa lui Dumnezeu! In mijlocul învălmăşelii,

guvernatorul şi episcopul discutau cu aprindere dacă trebuiau să trimită după medic sau după preot pentru sfânta împărtăşanie.

Prinţul Păcii şi Mare Consilier a ieşit din Portret. A trecut pe sub arcul Nemuririi şi l-a îmbrăţişat pe consternatul Lâzaro de Ribera. Foarte bine, foarte bine. Dragul meu guvernator! Un adevărat basm! Îngăduiţi-mi s-o felicit pe fiica voastră pentru minunata sa interpretare a rolului lebedei. Ţi se taie respiraţia de admiraţie! Ucigaşul de lebede e ceva care întotdeauna m-a făcut să delirez! Acest ciudat asasin care ucide lebedele ca să le-audă ultimul cântec! Ah. Ah, ah! O minune de nespus, incomensurabilă, mai presus de orice laudă! Favoritul reginei s-a înclinat deasupra capului de şarpe. Uitaţi-vă, uitaţi-vă. la asta! Animalele păstrează în ochi imaginea celui care le-a ucis până în clipa descompunerii. Şi acum, dragul meu Lâzaro, mă întorc în portret, a spus Marele Consilier. Continua-ţi-vă spectacolul.

Serbările au continuat până într-a'zecea zi şi încă una.

? '„aportul Consiliului. Asupra acestor serbări siă scris: „' ^eas^ă_ Provincie nu va putea pomeni niciodată o epocă mai sralucită decât cea de acum. Puterea ei era până mi de mult a”f°ne ^ Precară; comerţul ei, plin de piedici şi buclucuri, ^ se să stagneze; vistieria era aproape goala: graniţele ^ţpsite de apărare, erau încălcate; bogăţiile ei. Deţi foarte 6Xistau dedt cu numele; iar serbările care. S-au orga- °t Printului păeii' când a acordat acestui Consiliu a accePta nuntirea sa în calitate de Consilier şi Perpetuu cu Maximă Preeminenţă şi Autoritate.

Paznic şi Sublim Prinţ al Secretului Regal, constituie o dovad* strălucită a acestui prezent înfloritor, caracterizat prin putere prosperitate şi măreţie”, Analele şi cronicile Provinciei Paraguay, care înregistrează până şi cele mai mici detalii ale unei epoci monotone şi mono-tonale nunţi, botezuri, decese, prime şi ultime împărtăşanii funeralii, dolii cu rugăciuni timp de nouă zile, boli, reţete de bucătărie şi chiar amestecuri de plante medicinale pentru a spori sau a neutraliza vigoarea procreativă a perechilor relatează de asemenea, cu lux de amănunte, festivităţile menţionate mai înainte. Nu spun nimic totuşi despre ciudatul episod ale cărui personaje principale au fost fiica

guvernatorului şi înaripatul călăreţ axe-guayaki, căci aşa denumesc acum etnologii triburile care mai înainte se chemau ceratos, kaaiguâs, bărboşii, guaiachies şi alte câteva nume.

Nici Jurnalul Evenimentelor Memorabile, de o minuţiozitate maniacă, nu conţine nici cea mai uşoară aluzie la faptul relatat de Supremul. Trebuie să ne întoarcem la cele mai vechi cronici din vremea colonială, pentru a afla câteva indicii şi sugestii. Du Toict, în 1651, vorbeşte de guaiachies: „Oameni sălbatici a căror ferocitate depăşeşte pe cea a barbarilor din Guayrâ. Probabil antropofagi, se hrănesc din vânat, mănâncă toate gângăniile, dar baza alimentaţiei lor este mierea de albine din zona de munte, pentru care au o adevărată pasiune. Niciodată n-au fost supuşi de conchistadori şi cu atât mai puţin de misionari, neputând fi convinşi de avantajele sfintei noastre religii, pentru a li se putea sădi în suflet omenia creştinească. Şi nu cred că vor ajunge vreodată creştini. O trăsătură comună locuitorilor acestui trib este culoarea deschisă a pielii, ceea ce a dat naştere mitului absurd al originii lor europene. Dini' potrivă, sunt sălbaticii cei mai sălbatici din câţi locuiesc i” aceste ţinuturi sălbatice. Sunt conduşi din cele mai vechi tiiv-puri de un faimos şef de trib, vrăjitor şi tiran cumplit, cărui? Supuşii îi atribuie darul nemuririi. Au răspândit legenda n° mai puţin absurdă după care, nu numai că e imun la arnâe europenilor, dar şi că poate să-şi schimbe înfăţişarea cu yrea, trecând prin cele mai ciudate metamorfoze şi chiai? ^ devină invizibil. Se spune că-şi străbate domeniile pe P&! L1

• prin văzduh călare pe un tigru albastru, unul din miturile ^omorfe ale cosmogoniei lor.” (Relatare asupra tribului Caai-guâ, passim.)

Am examinat până la epuizare, nu numai corespondenţa lui Lâzaro de Ribera (guvernatorul care a poruncit să fie ars singurul exemplar din Contractul social existent în Paraguay), ci şi referinţele genealogice şi biografice. Aceste documente coincid în ceea ce priveşte afirmaţia că guvernatorul incendiar a avut două fete: una cu soţia lui legitimă şi alta cu una din ibovnicele lui indigene. Una dintre aceste fete a murit la o vârstă

foarte fragedă, cealaltă a atins vârsta băirâneţii. N-am putut afla totuşi care dintre ele. Pe de altă parte, în tradiţia orală există cultul călăreţului înaripat^ care a răpit-o pe fata lui Karaî-Ruvichâ-Guasu, Marele Şef Alb, (Nota Compilatorului.) în ziua a unsprezecea, încurajat de văditele dovezi de încredere şi de sprijin din partea Prinţului Păcii, Lâzaro de Ribera a semnat decretele care menţineau sclavia indigenilor şi aboleau dispensa de serviciul militar acordată negustorilor de tutun: cele două aspiraţii obsedante ale lui. În sfârşit, putuse să le concretizeze, eludând împlinirea voinţei regale.

Congrese. Parade militare. Procesiuni religioase. Spectacole. Turniruri cavalereşti. Defilări. Mascarade de negri şi indigeni. Prăznuirea hramurilor. Înmormân-jări duble. Triple funeralii. Numeroase conspiraţii, foarte puţine execuţii. Apoteoze. Învieri. Lapidări. A-clamate de mulţime. Durere colectivă (numai după dis-Panţia mea). Festivităţi de toate felurile. Dar nu în călce f. eci în cea mai mare ordine. Şi când te gândeşti j) j. ^ sunt încă pamfletari care îndrăznesc să prezinte aDă ^Ura Perpetuă ca o epocă tenebroasă, despotică, Prim D e ' Pentru ei> desigur. Dar nu şi pentru popor. Groa7 •, Publică din Sud transformată în Regat al seama: AFhifalsificatori trădători! Oare nu vă daţi ca a fost, dimpotrivă, epoca cea mai dreaptă, cea mai paşnică, cea mai nobilă, aducătoare de bunăstare şi fericire, epoca de maximă splendoare de care s-a bucurat poporul paraguayan în ansamblul şi -totalitatea lui. De-a lungul nefericitei sale istorii? Oare nu fnerifa acest lucru după atâtea suferinţe, necazuri şi nenorociri? Asta îi face să se întunece şi să se întristeze pe vechii mei duşmani şi detractori? Asta îi umple de ură şi de perfidie? De asta mă acuză? Asta nu pot să-mi ierte şi nu mi-o vor ierta niciodată? Ar fi vai şi amar de mine dac-aş avea nevoie de iertarea lor! Deocamdată., memoria gloatei, cele cinci sau şase simţuri pe care le are toată lumea mă apără şi depun mărturie în favoarea mea. Voi, păstrători de calomnii şi neghiobii, n-aveţi ochi să vedeţi, urechi să auziţi? *

Deocamdată, prima mărturie. N-auziţi sunetele marţiale care asurzesc timpanele surzilor? Sunt mândru că am făcut din Asuncion capitala cu cele mai multe fanfare din lumea întreagă.

Sunt exact o sută cele care asurzesc oraşul în clipa asta, aproape la unison. Doar cu o infinitezimală diferenţă de ton, de ritm, de acordare, reglate cu o precizie matematică. Nenumărate repetiţii. Răbdare fără margini a dirijorilor şi a executanţilor, până s-a ajuns la producerea de sunete, de sincope şi de tăceri în relief. Volume stereofonice (nu de bălegar, ca zumzetul pamfletarilor) fac din bolta cerului cutia de rezonanţă, iar din pământ şi din văzduh, mijloacele lor naturale de propagare. De parcă elementele însele s-ar transforma în fanfare şi muzicanţi. Când tac instrumentele, secţiunile conice ale tăcerii continuă să vibreze pline de muzică marţială. Parabolă a sunetului care supravieţuieşte circular, la fel ca lumina, în punctul în care cercul se deschide şi se închide în acela?! Timp. Ascultaţi. Încă mai răsuna fanfara aceleiaşi uni. Parade pe care-am oferit-o gloatei de trimişi imperia directoriali, provinciali şi potlogari, Pentru a sPr ofensele aduse ţării. Anii 1811. 1813, 182-3.

Suprapuşi, trimişii plenipotenţiari din Buenos Aires. Herrera şi ăl de-o să-l cos eu şi trimisul Imperiului Braziliei, Correia. Transpuşi în dimensiunea la care-t observaţi: vă ofer o desfăşurare a parăzilor cară acoperă primele două decade ale Republicii, incluzând şi ultima decadă a perioadei coloniale. Vă rog să faceţi distincţia între nelegitim şi legitim. Între ce-l pur şi ce-l impur. Urât e frumosul şi frumosu-l urât. Mira ţi-vă, nerozilor! Luaţi aminte la limite. Liniile de despărţire a apelor. Partea de aici şi partea de dincolo a realului. Regalitatea realităţii emiţând sclipiri în ceaţa hârtiei printre rândurile de cerneală. Toc-spin, să vă intre-n ochi şi-n urechi. Şi voi, distinşi oaspeţi, fixaţi-vă pe retinele voastre, în sufletele voastre, dacă aveţi, aceste viziuni urâte/frumoase. Pământul are băşici, la fel cum are apa, şopteşte chefliul de Echevarria. Dar ele s-au estompat. Nu, stimatul meu domn. Băşicile sunt tot acolo. Dacă nu le vezi, aspiră-le. Respiraţia nevăzută e şi ea corporală. Dacă dumneata nu mai respiri, atunci mori, nu-l aşa? Niciodată n-am văzut" o dimineaţă mai frumoasă! Exclamă Correia. Există cu adevărat aceste fiinţe pe care le vedem? Întreabă brazilianul. Herrera, care a dat de câteva ori mâna cu Napoleon, îi răspunde umilit, ranchinos: Nu vezi că sunt năluci? Pesemne că ne-au dat să

mâncăm vreo rădăcină vătămătoare, din cele care întunecă minţile. Correia se înfioară. Fiţi fără grijă, stimaţii mei oaspeţi. O teamă reală e mai puţin de temut decât una închipuită. Să te gândeşti la o crimă e încă un lucru fantastic. S-o comiţi e un lucru foarte firesc. Nu ştiaţi, domnilor, că nu există decât ceea ce încă nu există? Ochii saşii ai lui Echevarria clipesc în ochii presbiţi ai lui Correia. Favoriţii de cotoi ai ăluia de-o să-l cos eu, pe faţa de broască râioasă a lui Herrera, care si-a mâncat pielea cea veche. Vă cer ier-are, nobilii mei domni. Acţiunile voastre figurează ntr-un registru ale cărui pagini le voi citi în fiecare zi Pina la sfârşitul vieţii. Orice s-ar întâmpla, timpul şi mprejurările mă vor ajuta să evit primejdiile. Dar? Să nu pierdem parada.

Ki ază cei două mii cinci sute de călăreu clin 1 uary. Lustrul meu văr Yegros trece foarte palid în

33 ~ Eu, Supremul t353J

Fruntea escadronului de cavalerie. Iată-l acum legat de trunchiul portocalului. Şi-a mărturisit trădarea. I-a trebuit mult timp până s-o facă şi n-a mărturisit decât după ce porţia de lovituri de bici a ajuns la o sută douăzeci şi cinci. Locuinţa Adevărului face minuni S-a arătat cuprins de remuşcări. N-am avut încotro şi a trebuit să pun să-l împuşte acum douăzeci de ani. Cel mai bun lucru din viaţa lui a fost felul cum a ştiut să se despartă de ea. A murit luând atitudinea celui care dintr-o dată îşi dă seama că trebuie să se lepede de comoara lui cea mai de preţ ca de un lucru lipsit de orice importanţă. Şi când te gândeşti că era un om în naivitatea şi nerozia căruia îmi pusesem o oarecare încredere. Ah, ah, ah! Nu există nici o artă de a citi pe chipul omului răutatea sufletului ascuns sub această mască. Călăreşte între cei mai buni călăreţi ai parăzii. Pe pieptul lui strălucesc rănile execuţiei, la fel ori chiar mai tare decât decoraţiile obţinute la Takuary. Decoraţiile vorbesc despre onoare; rănile, despre dezonoare. La fel şi în cazul lui Cavallerocartaginezul". Cei şapte fraţi Montiel. Şi alţi câţiva. Aproape toţi cavaleri-con-spiratori, între cei şaizeci şi opt de criminali executaţi sub portocal pe 17 iulie 1821. * Se detaşează, viteji şi palizi, în fruntea plutoanelor care simulează o şarjă de cavalerie. Uşori. Descărnaţi. Eliberaţi

acum de păcatul nerecunoştinţei. Spălaţi de lipsa de iubire de Patrie, înaintează atât de repede în sprinteneala lentilei, traşi de forţa centrifugă a timpului, încât înaripata acţiune de amintire a lor rămâne totuşi prea lentă pentru a-l ajunge din urmă.

* „Zi de groază, zi de doliu, zi de pâânsele! Vei fi mereu aniversarea nenorocirilor noastre! O, zi funestă! Dacă te-aş putea şterge din locul pe care-l ocupi în armoniosul cerc al lunilor! „ (Nota publicistului argentinian Carranza din Tângmrea unul paraguayan, adresată lui Dorrego şi atribuită lui Marian Antonio Mola în a sa Descriere istorică a Vechii Provincii a Paraguayului.). ţ în aceasta Tânguire şeful argentinian era din nou inw să invadeze Paraguayul. (Nota Compilatorului.)

Vizitatorii-plenipotenţiari-spioni-negociatori stau înaintea mea, aşezaţi în mica piaţă din faţa catedralei. Nici un strop de apă pentru buzele lor uscate. Nici un strop de aer pentru plămânii lor. Soarele de foc topeşte creierii prădalnieî-negociatori. Defilarea trupelor nu mai conteneşte. Piesele de artilerie trec trase de catâri. Zgomot infernal. Correia da Cămara se umflă din ce în ce mai mult. Costumul lui luxos a crăpat la toate cusăturile, lăsând să se vadă, printre zdrenţe, bucăţi din pielea băşicată pe care o sug muştele, bând, împreună cu sudoarea, licoarea abceselor purulente. Nicolâs de Herrera nu stă nâcâ el mai bine s. îl văd luptându-se cu zăduful chinuitor, crăpând de căldură sub pielea pe care-o simte ca pe un cojoc. Cu minţile rătăcite. Limba gângavă: Parada mi se pare reuşită, domnule consilier-decan, dar nu-nţeleg deloc rezistenţa dumitate faţă de unirea cu Buenos Airesul.

Pe Correia da Cămara a? Ost nevoie să-l lege de scaun cu frânghiiie de la drapele şi cu şnururile de la tresele lui. Soarele, prevestitor de rele, proiectează în faţă umbra animalică a trimisului imperial.

*,. Ca într-un coşmar, vedeam trecând aceste nesilirşile trupe de spectre întunecate, cu armele strălucind în razele orbitoare <» le soarelui, Zăngănitul lor şi tropotul copitelor se stingeau mceţ-încet pentru mine. Tunuri, catapulte stranii, complicate maşini

de războiˮ1 treceau fără să iacă zgomot. Parcă zboară, parcă alunecă la o paâroă de pământ.

Sub un baldachin galben, care a fobt aeopei-ământ pentru alinta cuminecătură la procesiunile religioase de altădată. Consulul Cezar, aşezat în jilţul cu spătar înalt, care face să pară şi mai prăpădită şi ridicolă figura lui «labă, zâmbea enigmatic, mulţumit peste măsurii de efectele spectacolului său triumfal. Uin când în când se uita într-o parte sau într-alta, cu coada «• mului şi atunci trăsăturile lui căpătau expresia unei autosu-flcienţe smintite.

— ~n°- cataPultă foarte înaltă, de cel puţin o sută de metri, înaintat fără să facă zgomot, propulsată de propria ei forţă luci-l mcmd-° să Pară mai uşoară ca un fulg. _ du i ^ care] „am vă™t. La amiază am leşinat şi am fost k'11'1'„ me8 d<> la Vamâ-ˮ (însemnare inedită a lui NiMirajul defilării creşte, întinzându-şi arcul de reflexe. Viziuni giratorii îşi măresc viteza în reverberaţii. Din ce în ce mai iute, vârtej brodat în gherghef rotund. Nu-Î las pe Correia să leşine oii să adoarmă Negrul Pilar îi face vânt eu un evantai de pene. Diri când în când, îi stropeşte faţa cu apă de flori de portocali şi de trandafiri cu parfum de mosc. În locul pălăriei cu pene, are capul acoperit cu o uriaşă pălărie de paie, din care ies aburi aromaţi.

Am folosit mirajul în alte împrejurări cu aceeaşi eficienţă. In nord, cu brazilienii. În sud: cu argentinienii din Artigas, din Ccrrientes, din Bajadas, din Santa Fe. Şefii mei sunt perfect instruiţi în mecanismul refracţiilor. Când duşmanul atacă în deserturi sau în mlaştini, ordonă retragerea. Trupele se prefac c-o iau la fugă. Invadatorul înaintează în urmărirea lor prin nisipurile încinse ori pe câmpâiîe mlăştinoase. Ascunşi printre dunu sau mărăcinişuri, parşguayenii lasă imaginea armatei lor reverberând în nisipuri ori în mlaştini. Devine astfel imaginară şi reală în acelaşi timp la distanţă. Înşelătoarele perspective falsifică miracolul. Invadatorii înaintează. Paraguayenii, pitulaţi, aşteaptă. Invadatorii trag. Paraguayenii imită moartea pe ecranul îndepărtat. Invadatorii se reped asupra „laşului duşman guaraniˮ. Totul a dispărut. Timp de multe zile. De-a lun-» ul

multor leghe, aceeaşi manevră îi năuceşte pe invadatori. Uimiţi de nestnţeieasa vrajă şi întrebându-st cum pot paraguay anii, ericât ar fi de" iuţi infanteriştii lor sau caii lor de fum şi de foc, să dispară într-o clipa dueîndu-şi morţii cu ei. Această luptă cu nălucile n epuizează pe Invadatori, care până la urmă sunt învăluiţi de paraguayenii ce se reped din toate părţile într-<> avalanşă asurzitoare. &î «feducând In ochi vaga nedumerire a unei spaime pe rare ironia o face >i „ia' diabolică.

Şiretlicul nu dă greţ. NiciodatăE de ajuns un bun antrenament şi simţul precis al paralaxelor. Şi unghi" rilor de lumină, pe care aceşti oameni îl au din iustine în adâneul sufletului. Nici măcar n-au nevoie de arme, căci efectul Culminant produs de această farsă singe-roasă e mai ucigător decât gloanţele. Orice verb în cercul acţiunii lui creează ceea ce exprimă, spunea francezul care se simţea dintr-o dată miraculos, ţinând tocul cu gestul unui mag care-şi agită bagheta magică. Eu nu mă simt atât de sigur cu măciulia mea de sidef, scoasă din închisoare. Pentru orice eventualitate, împart soldaţilor mei puşti şi cartuşe. Nu prea numeroase, dar de-aj uns ca să bage frica-n oase. Doar cele câteva flinte ale infanteriei sunt arme adevărate; cele purtate de oamenii cap de rând din escadroane, care defilează în apropierea pavilionului oficial. Restul, imitaţii, puşti de lemn. La fel şi tunurile făcute din trunchiuri de timb-6, arborele de fum care are culoarea fierului şi e greu ca fumul.

— Armele mele secrete! Cât priveşte efectivele, nu ajung la trei mii cei care defilează într-una de treizeci de ani. Înaintează cu pas marţial prin faţa estradei. Dau colţul după casele din jurul bisericii La Merced. Înconjoară cvartalul înşelător. Se pierd mai întâi în văgăunile din partea de jos a oraşului. Trec prin fa [a stupului beat şi gol al lui Samu'upere. Ajung până la cimitirul şi biserica San Femando din cartierul Tiku-Tuvâ. Apoi se întorc pe Drumul Mare, o apucă iarăşi spre La Merced şi trec din nou, cu acelaşi pas marţial, prin faţa podiumului. Depărtarea se apropie iar.

Rezistenţa trimisului imperial e extraordinară. Supraomenească. Antropoidă. N-o să-l ţină mult. A şi început să se surpe. De trei

zile şi trei nopţi încheiate nu mai doarme, cât au ţinut serbările pe străzi şi tratativele în Palatul Guvernamental. Aseară, după spectacolul de a Ieatrul din cartierul de jos, ceremonia de sărutare a niinu de cătrs negri a început în zori. S-a terminat Clnd soarele era deasupra capului. Sângele african a găsit un motiv pentru a se dezlănţui într-un vacarm tui nedescrisAu tiănţuit fără încetare în faţa portre-trii^ imPăi'atului, aşezat pe o pădure de arcuri de '•? – n. Acum hărmălaia paradei militare n-o să conte-ledsca pină la apusul soarelui.

Capul lui Correia da Cămara atâmă de o curea aurită. Ansamblu inutil, în felul său complet. Din când în când mai poate să se ridice. Încearcă să râdă. Râs fără plămâni. Uneori păstrează tăcere. Cu limba scoasă, i se prelinge din gură o floare de culoarea laptelui. Îl pr [, vesc dintr-o parte. Aceeaşi expresie ca la început: un singur ochi. O jumătate de obraz (deşi e complet neobrăzat). O jumătate de corp. O mână. Un picior. Tremură puţin la fiecare defilare a trupelor, are frisoane din pricina căldurii, gata gala să facă insolaţie.

Ocolul complet durează o oră şi şase minute, de acord cu diagrama defilării pe care am trasat-o chiar eu cu precizie milimetrică. Aşa că, în timp de douăsprezece ore de defilare, trupele au reuşit să împlinească exact douăzeci şi şase de ani în acest perpetuum mobile al marşului. Omuleţi minusculi şi precişi înaintează în şase plutoane în aceeaşi direcţie, cu un pas la fel de imobil. Praf roşu. Vibraţii magnetice ale reverberaţiilor. Monotonă cadenţă a infanteriei. Uite, Correia. Nu ţi se pare că armata mea e la fel de numeroasă şi de bine dotată ca a lui Napoleon? Solul imperial nu-mi răspunde. De pe buzele lui lăsate în jos se scurg bale verzui. Alunecă pe piept, pătându-l vesta sclipitoare.

AM PUŢINI PRIETENI. CA SA SPUN ADE-vărul, niciodată nu-mi deschid inima faţă de prietenul prezent, ci faţă de cel absent. Îi îmbrăţişăm pe cei care-au fost şi pe cei care încă nu sunt nu mai puţin decât pe cei absenţi. Unul dintre ei e generalul Manw' Belgrano. Sunt nopţi în care vine să-mi ţină de urât. Soseşte acum despovărat de griji, de amintiri. Intră fără să fie nevoie să-l

deschid uşa. La drept vorbind. Nu-l văd. ci mai curând îi simt prezenţa. E aici. Prezent la absenţa mea. Nici cel mai mic zgomot nu-l anunţă. Pur şi simplu e aici. Mă întorc pe-o parte cu gândul. Generalul e aici. Umflat peste măsură, nu atât de hidropizie, cât de supărare. Pluteşte la o palmă de pământ. Ocupă o jumătate şi jumătate de non-cameră. Piciorul meu umflat, restul încăperii. Fără a fi nevoie să ne înghesuim prea mult, ocupăm în timp mai mult loc decât ne acordă spaţiul în mod limitat în viaţa asta. Bună seara, stimate domnule general. Mă ascultă, îmi răspunde, în felul lui, Nebuloasa-persoană se mişcă puţin. Stai comod? Îmi spune că da. Îmi dă să înţeleg că, în pofida divergenţelor dintre noi, se simte în largul lui alături de mine Cel mai mult am apreciat la oameni, şopteşte. Înţelepciunea, austeritatea, adevărul, sinceritatea, independenţa, patriotismul... Bine, bine, domnule general, să nu ne facem complimente acum când totul s-a împlinit. Divergenţele noastre, cum spui dumneata, nu sunt prea numeroase. Cufundaţi în întunericul ăsta. Nu ne mai distingem unul de altul, între cei non-yii domneşte o egalitate absolută, Atât cel slab c” Şi cel puternic sunt egali.' Aşa cum merg lucrurile. Somnule general, mi-ar fi plăcut mai mult, totuşi, să <*uc viaţa unui ţăran. Aminteşte-ţi, Excelenţă, mă mân-t» ue generalul cu vana mângâiere a lui Horaţiu: Nou wnnis moriar. Ah, pospăiala asta de latină! Îmi spun în – nea mea. Sentinţe care nu slujesc decât la discursurile funebre. În realitate, nimeni nu ajunge să înţeleagă vreodată în ce fel ne supravieţuiesc faptele săvârşite. Atât cei care cred orbeşte în lumea de dincolo, cât şi' coi care nu credem dedt în lumea de aici. O, trufie! A spus oaspetele meu şi cuvintele lui S-RU rostogolit pe pietre... ie...ie... ie... Când s-au stins ecourile versetului, printre zumzetul muştelor, s-a întors la noi tăcerea profunzimilor. Nu doresc altceva, domnule general, decât să nu fi ajuns să-ţi pierzi nădejdea în gândirea mişcării voastre de independenţă din luna mai, aşa cum eu, pierzându-ml nădejdea în maiul nostru fără gândire, m-am străduit să-l înfăptuiesc pe calea revoluţiei. Ţi aminteşti că m-ai sfătuit chiar dumneata să fac asta într-o scrisoare? Amintirea cântăreste greu. Ştiu. Amintirea faptelor cântăreste mai greu decât faptele însele. Sufletele noastre-ouă comunicau fără să aibă nevoie de glas, de cuvinte, de scris, de

tratate de pace ori de război, de comerţ. Puternici în suprema noastră slăbiciune, pătrundem în miezul lucrurilor, înţelepciune fără margini. Adevăr fără limite, acum când nu mai sunt nici limite, nici margini.

Pentru a se mâ'ngila de înfrângerile lui, a început să-şi scrie Memoriile. Se simte în ele cum ideea revoluţionară fermentează, germinează, eşuează la umbra intereselor economice ale dominaţiei străine. Belgrano, unul dintre primii propagandişti ai liberului schimb în America de Sud, nu spune nimic despre participarea lui la proiectele de întemeiere de monarhii, care, după şefii politici argentinieni, aveau menirea să ajute la realizarea liberului schimb. Negustori de săpun fără minte!

Cred că ţi-am înţeles gânduâ, domnule general. Nu-mi răspunde, tăcut în adâncul celei mai adinei tăceri. Poate că se roagă. Mă ghemuiesc puţin ca să nu-l tulbur rugăciunea. N-o să-l întreb acum cauza himericelor lui proiecte de a restabili monarhii în aceste ţări sălbatice. Uriaşul meu oaspete ura ea şi mine anarhia. Dat fiind că zurbagiii, palavragiii, mărunţii politicieni cinici nu proclamaseră nici o dogmă, nici o formă de guvernare, limitindu-se să se căsăpească intre ei pentru putere, prietenul meu generalul Belgrano a căutat până la halucinaţie centrul de unitate în principiul ierarhiei monarhice. Dar, în timp ce pretinşii republicani din Buenos Aires voiau să pună o regină sau un rege străin, Belgrano nu aspira decât la o modestă monarhie constituţională. Republicanii mitocanii monar-hişti duceau tratative cu Carlota Joaquina din familia de Bourbon. Încercau să impună orice prinţ mercenar furnizat de puterile dominante ale Europei. Nu întâm-plător Rodrâguez Pena şi ceilalţi monarhişti argentinieni îşi ţineau întrunirile secrete în săpunăria lui Vieytes. Petele rele, nu-l săpun să le spele. În schimb, ce ţi se poate reproşa dumitale, stimate domnule general? N-ai avut pretenţia să instaurezi o monarhie teocratică în lumea americană care se eliberase pe jumătate de monarhi şi teocraţi. N-ai avut pretenţia să stabileşti o papalitate romană, pampă, ranquel sau dia-guita-cakhaqui. Ai vrut numai să pui pe tronul monarhiei creole-pe un descendent al incaşilor, pe fratele lui Tupac Amaru, care murea octogenar în temniţa spaniolă unde-şi ispăşea pedeapsa de

condamnat la închisoare pe viaţă. Oare asta nu ţi-au iertat, domnule general, concetăţenii dumitale „?

Prin tăcerea dumitale, îţi contemplu începutul agoniei, ţintuit la staţia de poştă din Cruz Alta, înainte de calvarul peregrinării, de-a lungul celor patrusprezece luni-anotimpuri. N-ai fost scutit de necazuri, de lipsuri, de umilinţe. Voiai s-ajungi ia Buenos Aires ca să mori. N-o să mai pot ajunge! Te plângi. N-am nici un mijloc de locomoţie. Trimiţi după şeful staţişi, care declară cu insolenţă funebră: Dacă generalul vrea să «ea de vorbă cu mine, să poftească în baroul meu. Distanţa e aceeaşi de la el la mine ca ai de la mine la el. |-u toate astea, te-ai putut Urî, muribund şi ai ajuns n oraşul natal, care de atâtea ori te izgonise de la sânul VŞl-te azvârlise-n foc, cerându-ţi cele mai mari sa, «1' Ai ajuns chiar în ziua în care Buenos Airesuâ, sin ^hiei, avea trei guvernatori în lipsa unuia 6ur şi dumneata, domnule general, murind, murind

Jfar. ', • r| cu Voi, patria mea ' pe buze, cu trupul umflat, cu inima uriaşă care i-a speriat pe chirurgii însărcinaţi să facă autopsia. Inima asta a spus unul dintre ei nu aparţine trupului care zace aici! Dumneata, departe tăcut. Prin tăcerea dumitale, stimate domnule generali văd lespedea tăiată din marmura unui scrin pentru a-ti acoperi trupul, amintirea, faptele.

Pentru mine lucrurile se petrec invers. N-a fost nevoie decât să mă învârtesc în groapa mea de hazna. Trădat de cei care se tem mai mult de mine şi sunt cei mai josnici şi neloiali. Mie-mi fac mai întâi funeraliile. Apoi mă îngroapă. Pe urmă mă dezgroapă. Îmi aruncă cenuşa în râu. Clevetesc unii; alţii şoptesc că unul din triumvirii trădători ţine în casă unul diii craniile mele. pe urmă craniul e dus la Buenos Aires. Cel de-al doilea craniu al me”u rămâne la Asuncion, susţin cei care se <; red mai şireţi. Toate astea, rrralţi ani mai târziu. Pentru dumneata, domnule general, abia la o lună de la moarte, ca în vechile funeralii din Grecia şi de la Roma, prietenii se adună în jurul unei mese de banchet funebru, în sala banchetului, tapisată cu drapele, portretul dum-îtale încununat cu lauri ocupă locul din^apul mesei. Când intră Invitaţii, relatează Tacitul Generaljle Brigadă, începe să se audă

muzica tristă şâ solemnă a unui imn compus special pentru această împrejurare şi toţi infonează antifonul, evocând umbrele morţilor, în mijlocul acestor îngrozitoare bocete, publicate mai târziu de Deşteptătorul Teofilantropâc, continuă să răsune neistovita jeluire Vai, patria mea! Dar această jeluire izvorâtă din adâncuri, o. trufie...ie. ie!... n-a ascultat-o nici Tacitul General de Brigadă, nici patricienii argentinieni care-şi vărsau vinul din pahare peste florile festinului.

' In ceea cu mă priveşte, văd de pe-acum trecutul amestecat cu viitorul. Falsa jumătate a craniului meu. Păstrat de duşmani timp de douăzeci de ani într-o cutie de fidea, printre vechiturile dintr-un pod.

I.- 5G2 j

Cum se vedea în Apendice şi această prezicere a Supremului se va împlini întru totul. (Nota Compilatorului.)

Resturile craniului, id est, nu vor fi ale mele. Dar ce craniu spart cu ciocanul de duşmanii patriei, co particulă de gândire, ce rest de oameni vii sau morţi va rămâne în ţară fără să fie de aci înainte marcat de mine?! Marcat cu fierul roşu de EU-EL. Întregi. Neistoviţi. Părăsiţi în neantul, diferit al neamului căruia destinul i-a hărăzit suferinţa în chip de distracţie, viaţa ne-trăită ca viaţă, irealitatea ca realitate. Ne-ara, pus amprenta asupra acestvii neam.

F MEDICUL MEU PARTICULAR, SINGURUL CARE poate intra în camera mea şi care-mi ţine viaţa în mâi-nile lui, n-a putut face altceva decât să-mi închisteze sănătatea şubredă. În locul lui, la mai mult de o sută de leghe distanţă, leacurile lui Bonpiand mă făceau să mă simt mai bine, în schimbul supărărilor politice pe care mi le-a provocat. Când am fost în toane bune, i-am dat drumul, dar numai după ce mai-marii acestui pământ, trufaşi cum sunt, s-au săturat să mă?'? • '; bată la cap cerându-mi să-l eliberez. Am prefere. Suport fluxul dizenteriei decât să-l las pe învăţat oamenii de stat, pe însuşi Napoleon sau pe oricine-; Alexandru Macedon. Ori cei şâwte înţelepţi ai Greciei, să creadă că mă pot abate din drumul pe care mi l-am ales. N-a ameninţat

Simen Bolivar că invadează Para-guayul, aşa cum a amintit părintele Perez la funeraliile mele. Pentru a-l elibera pe prietenul lui francez, fiind gata să radă de pe faţa pământului un popor american liber? Şi de ce mă rog să-l eliberez pe naturalistul franţuz? Că doar aici s-a bucurat de mai r~ Hă libertate decât oriunde şi a dus un trai mai îmbeî.'it decât al oricărui cetăţean al acestei ţări, cât timp a!

— T să se supună legilor ei şi să-l respecte suverani'. -a. N-a declarat chiar Aime Bonpiand că el nu voia să părăsească Paraguayul,. Unde a găsit paradisul pierdut? Voiau să-l elibereze ori să-l smulgă din grădir. A raiului. Ce fel de cereri erau potlogăriile astea ale puternicilor lumii, care se slujeau de acest biet om. Covârşit aicl de fericire şi pace, ca simplu pretext pentru potlogării'6 lor? Demnitatea unui guvernant trebuie să fie mai presus de diareele lui. I-am dat drumul lui Bonpiand, împotriva voinţei lui. Numai cmd au încetat să mă pli°* tisească şi am avut eu chef. I-am dat drumul şi-an-l apelat, iarăşi la leacurile băbeşti ale protomedieuiuil

Spune-mi. Patino. Ce-ai gândi tu despre un mare bărbat care. Fiind prieten al marilor bărbaţi ai lumii, fiind el însuşi unu! Din învăţaţii cei mai vestiţi din lume. se vira niiam-nisam în hăţişurile nepătrunse ale acestor păduri virgine cu pretextul de a culege? I clasifica plante '? Ce-ai spune despre un om cu un nume atât de răsunător care-ar veni să deschidă o circiumă la graniţa ţârii? Eu aş zice, Stăpâne, că având un nume ai'it de răsunător, n-o să facă un pas fără să i'ie auzit de la câteva leghe de jur împrejur. Ba află c-a venit: u multă fereală şi pe tăcute franţuzul ăsta care-a-nceput să facă concurenţă statului paraguayan. Încercând să lase impresia că face contrabandă cu yerba mate, sub pretextul că se ocupă de mentă şi de alte plante medicinale, ba chiar şi cu stupefiante, Marele Bărbat nu făcea altceva decât să tragă cu ochiul spre locurile noastre, urmărind tot ce se petrece aici. Şi asta în înţelegere cu cei mai mari duşmani ai ţării, în complicitate cu Îrtigas, mare căpetenie de bandiţi şi tâlhari la drumul mare, care acum a devenit ţăran liber în Paraguay, titlu şi condiţie cu mult superioare titlului de Protector al Provinciilor Orientale; marele învăţat era în

complicitate cu aghiotantul protectorului, ticălosul de trădător din Entre Rios Paneho Ramârez, care la capătul drumului său şi-a lăsat capul smintit de vultur într-o temniţă; în complicitate cu celălalt aghiotant a! Lui Artigas, renegatul şef indigen Nicolâs Aripi; în complicitate cu toate lepădăturile mai mărunte, marele călător a început s& ne prade moştenirea. De ce? Pentru ce? N-ai fi zis şi tu că un asemenea Mare Bărbat e un intrigant de cea mai joasă speţă, un spion josnic. Oricum l-ai privi? Sigur, Stăpâne, cu siguranţă că aşa a? Fi zis! ^ Un destrăbălat şi un spion josnic, care-ar tre-ui să sfârşeaacă pus la frigare. Ia-o mai încetişor, <îeli-^tul meu secretar antropofag. M-am limitat să trimit un ~e cinei sute de oameni pentru a risipi hoarda intrusă de indigeni vagabonzi, hoţi şi zurbagii ai S atuiui de Aripitransformat într-un fel de ^ în stăPân (aŞa se întâmplâ întotdeauna cu angajaţi ca secretari). Când ou capturarea bandei de tilhari a căzui şi învăţatul, rănit la cap în luptele în care am arestat aproape întreaga reţea de spioni, N-a reuşii să scape decât ignorantul şi blestematul de indigen, din cauza prostiei şi neindemânării soldaţilor mei. Am poruncit să i se acorde prizonierului un tratament foarle blând: inclusiv celor patrusprezece mulatre şi şleahtei de negri care-au fost arestaţi odată cu el. Învăţatului i-am fixat domiciliul forţat pe cele mai frumoase pâraînturi din satul Santa Marfa, unde chiar cei care-l prinseseră l-au ajutat să-şi ridice casa. Ce spui de toate astea? Stăpâne. Nu fac decât să repet ce-am spus de atâtea ori încă de pe vremea când s-au întâmplal aceste fapte: că înălţimea Voastră sunteţâ cel mai bun dintre oameni şi cel mai generos dintre guvernanţi. Cu atât mai mult cu cât este vorba de acest spion mârşav! Stăpâneşte-ţi acum vechea şi falsa ta indignare! Ce-ai spune dacă mârşavu! Spion, odată învins, ar începe să-mi aline durerile, fără să-mi ceară nimic în schimb '7 Aş spune, Stăpâne, că-l un sfânt. Deşi, dacă mă gândesc bine. Excelenţă, nu chiar aşa, nu chiar aşa. Căci n-o face din plăcere, ci clin obligaţie. Sigur, tu crezi că savantul prizonier, de curând sosit; de ia curtea lui Napoleon în pădurile astea virgine, putea să-mi curme nepedepsit tirul vieţii cu leacurile lui. Sigur, Maiestate... Vreau sa. Spun Excelenţă! Tu ai face un asemenea lucru, spiritualul meu secretar? Eu nu, Stăpâne! Ferească-mă Dumnezeu! Eu sunt slujitorul vostru credincios. Nu trebuie să

faci asemenea lucruri alandala, Patino. Când mă dur ochii, eu caut coîir. Nu spini de eocotier. Pe tine te doare şezutul. Să nu crezi c-o să-ţi alini durerea foin-du-te pe scaunul meu. Knă la urmă o s-ajungi în ştreang. Ai şi ajuns. Stătea scris în ceruri. Acum s-a împlinit destinul v

Unii vorbesc despre pârul, oasele şi dinţii pământului. E ca un animal uriaş. Ne poartă pe toţi în spinare. Pe; unii mai mult timp, pe alţii mai puţin. Într-o bună zi osteneşte, ne răstoarnă şi ne mănâncă. Alţi oameni, care sunt dublurile noastre, ies din măruntaiele lui, Primul-Bunic al indigenilor de la munte, după visul vorbit şi cântat al tradiţiilor, a ieşit din măruntaiele pământiult» irmos zgâriindu-l cu unghiile. Urşi furnicari au ieşit din pă-îtl mâncător de oameni în căutarea Pământului-f ărărnâ

Răutăţi. S-au dus să mănânce miere. Unii s-au prefăcut în urşi mâncători de miere. Alţii, în jaguari albi. Ăştia mănâncă şi mierea şi pe mâncătorii de miere. Dar pământului, alcătuit din păr, oase şi dinţi roşii, puţin îi pasă de toate zorzoanele astea. El îi mănâncă până la urmă şi pe cei'care intră şi pe cei care ies din măruntaiele lui. Stă acolo jos şi aşteaptă. Asta aşa-l. Stăpâne! (Scris în zori. Pătrarul în descreştere)

Deghizat în ţăran, am ajuns în noaptea aceea la Santa Măria. Mi-am lăsat oamenii să aştepte la o leghe, pitulaţi, în pădure. Ascuns sub pălăria de paie pleoştită, m-am strecurat în rândul bolnavilor care aşteptau In faţa colibei de la poalele colinei. Am nimerit între un paralitic şi un lepros, trântiţi la pământ; unul, acoperit de plăgi şi cu o pălărie încununată de luminări, care-l anunţa boala; celălalt, ghemuit ca un animal, într-o nemişcare totală. M-am culcat şi eu, făcându-mă că dorm, cu faţa lipită de pământul gol, îmbibat de mirosul nenumăraţilor bolnavi care l-au călcat. I-am lăsat să treacă. Când am deschis ochii, m-am pomenit în faţa unui om îndesat, dolofan, roş în obraz. Cu părul încărunţit, aproape argintiu, cu firul foarte subţire, căzân-du-l pe umeri. Cu un glas perfect potrivit cu înfăţişarea lui mi-a spus: Nu-ţi scoate pălăria. Nu te descoperi. Nici nu m-a atins. Nu m-a consultat. N-a întrebat de ce sufăr. Într-o clipă, fără să vorbească, a ştiut despre mine mai mult decât ştiam eu însumi şi decât puteam să-l povestesc. Ia asta. Mi-a întins un pumn de bulbi şi rădăcini. Păreau muiate într-o răşină foarte lipicioasă. Lasă-le să fiarbă şi pune infuzia la răcit. Timp de trei °Pţi la rând. A scos o mică pungă cu tutun, asemănare cu cea pe care o foloseam eu pentru a priza tabac. A deschis-o. Înăuntru a strălucit un praf cu ummozitatea verzuie a licuricilor. Toarnă asta în m-zie. Vei obţine ceaiul lui Corvisart. Cu răsuflarea oprită, am virât buibii şi cutiuţa în desaga mea de pek-rin. Am vrut să scot câteva monede. M-a oprit punân-du-şi mina pe mâna mea. Nu, mi-a spus, bolnavii mei nu plătesc. M-a recunoscut? Nu m-a recunoscut? Viaţa nu poate fi înţeleasă. Nu m-a recunoscut prin văz. Poate că nu. Poate că da. A respectat însă taina spusă fără cuvinte, la umbra pălăriei care-mi ascundea umbra. Am plecat şi, de mulţumit ce eram, m-am împiedicai dc-şirul nes'fârşit de mogâldeţe culcate la pământ. Mulţime care în întuneric semăna cu o grămadă de muribund jalnici. Mi-am făcut drum călcând pe mâini, pe picioare, pe capete care se ridicau şi mă înjurau cu ranchiuna cumplită a bolnavilor. Dar până şi insultele astea m-au făcut şi mai fericit. Sănătatea nu cunoaşte limbajul mi-niei. Eu o duceam în traistă.

Am băut ceaiul timp de trei zile. Timp de trei ani corpul meu a vărsat toate relele din el.

Fără nici o nostalgie după Malmaison, după fastul curţii lui Napoleon, uitând de propriul lui renume, don Aime a continuat să se bucure de colţişorul lui de rai din câmpia? Paraguayanâ, unde se simţea din ce în ce mai bine. Protejat, iubit, venerat. In timp ce se pregăteau armate, se urzeau conjuraţii, se trimeteau scrisori, veneau emisari din cele patru colţuri ale lumii, savanţi de prestigiu indiscutabil, dar şi politicieni pezevenghi cu prestigiul discutabil, care încercau să-l atragă în slujba intereselor lor, cumătrul Aime îmi trimitea buruieni de leac pentru durerile mele; bulbii lipicioşi şi praful fosforescent al lui Corvisart.

Grandsire era altfel. A venit să-l caute pe Bonpland. A văzut şi s~a convins. A spus limpede ce avea de spus, fără să denatureze prea mult-adevărul. De cealaltă parte-a Atlanticului, oamenii de ştiinţă cei mai celebri ai epocii aşteptau scrisorile lui. Continuau cu toţii să vadă. 'n acest Bonpland de departe pe acel Bonpland care nu mai exista: Humboldt. pe acel Bonpâand care l-a scos din gura caimanilor în naufragiul cu canoeîe pe Orinoco, ori care suia pe zăpezile din Chimborazo, ori care-l căuta la miezul nopţii pe tovarăşul lui în desişul pădurii ecuatoriale. Ceilalţi, cu ochii lor de păuni, pe savantul curtean de la Malmaison şi din Navarra, pe artistul grădinar al Josephinei. Cei cu privire de vultur, pe vulturul de stâncă al ştiinţei; pe naturalistul care, după ce u străbătut împreună cu Humboldt peste nouă mii de leghe, cutreierând toată America, s-a întors la Paris cu o colecţie de şaizeci de mii de plante şi aproximativ zece mii de specii de animale necunoscute până atunci. Humboldt şi Bonpland, Castor şi Pollux. ai Naturii, n-aveau să se mai întâlnească sub constelaţiile eehinoxiale.

Cum îţi merge în Misiones, don Aime? Pun să-l întrebe. Neînchipuit de bine, Excelenţă! Ciudat că nu lansează una din obişnuitele lui vorbe de duh în franceză. Se fereşte s-o facă, trăgând învăţăminte din ce i s-a întâmplat lui Grandsire când a venit, după spusele lui, să-l „răscumpere din captivitate”.

Restituie-l acestui venetic, i-ara poruncit majordomului din Itapua, impertinentul său mesaj şi spune-l din partea mea că raportul lui frivol, într-un stil ridicol de trufaş şi scrisul lui confuz, cu ştersături şi mâzgăleli, îl fac de neînţeles şi vrednic de dispreţ. Spune-l, majordomule, acestui presupus şi desigur fals emisar al Institutului Franţei, că aici nu admitem intrarea persoanelor care ar putea ti suspectate de tulburarea siguranţei, liniştii şi independenţei acestei Republici. Ce-l zvonul ăsta ridicol pe care francezul se grăbeşte să-l lanseze, încereînd să-şi ascundă astfel hYtenţiile, cum că ar fi venit în Paraguay pentru a căuta joncţiunea sau confluenţa Amazonului cu Rio de la Plata? Chiar dacă ar exista aşa ceva. Deşi aici toată lumea ştie că nu există, nu li s-ar îngădui acestor naturalişti sau denaturaţi spioni, deghizaţi m oameni de ştiinţă, să intre pe teritoriile noastre pentru a observa, a iscodi şi a face tot felul de lucruri, m afară de ceea ce declară, arată sau lasă să se vadă aseunzându-şi adevăratele scopuri. Pe lângă toate astea, cum poate trimisul Institutului Franţei să invoce igno-ranf^ limkii spaniole? Ce crede el că pot face aici ignoranţii? Dacă el nu ştie limba noastră, nici Guvernu'-”-are obligaţia de a şti limba lui. Spune-l deci acestui omn Grandsire că aici nu vorbim franţuzeşte şi că.

Guvernul Paraguayului nu-l dispus să plătească un interpret pentru a-l sluji şi a-l asculta pretenţiile înşelătoare, aşa încât nu numai că nu va fi primit, dar e poftit să-şi ia tălpăşiţa. Asta vrea să însemne, stimatul meu majordom, că noul spion sau ce-o fi fiind trebuie să plece imediat, dacă nu vrea să se trezească nimerit de un cartuş, ori mai curând împuşcat fără preaviz, cum faci tu de obicei cu intruşii de pe celălalt mal, Cumătrul Aime ştie că eu vorbesc franţuzeşte, dar lui nu-l scapă decât din nebăgare de seamă aceste mici expresii şi interjecţii pe care pedanţii le pun înadins în scrierile lor pentru a da impresia că ştiu ceea ce nu ştiu. Dumneata crezi că vei ajunge să culegi aici cel puţin vreo şase sute de mii de plante? O, cred că oui, om. Monsieur le Dictateur, dacă Dieu şi înălţimea Voastră îmi vor îngădui! Aud râsul proaspăt al lui don Aime. Pământul Paraguayului, Excelenţă, este cerul plantelor; sunt în număr mai mare decât stelele pe firmament şi firele de nisip în deşert. Am interogat cu perseverenţă straturile planetei noastre. Le-am

deschis cum deschizi filele unei cărţi în care regatele naturii îşi ţin arhivele. Pe fiecare din paginile ei, fiecare specie, înainte de a dispărea, şi-a depus urma, amintirea. Omul însuşi, ultimul venit, a lăsat dovezile vechii sale existenţe. Dumneata ai citit toate paginile astea, don Aime? E imposibil, Excelenţă! Mi-ar trebui milioane de ani şi aş fi tot abia la început! Cum ţi se par paginilecărţii în Paraguay? Aici trebuie să mai aprofundez lucrurile, Excelenţă! Să scormonesc strat după strat, până la cel mai adânc. Să citesc de la dreapta la stânga şi pe dos şi pe faţă şi de jos în sus şi de sus în jos. Nu numai asta, don Aime. Aici trebuie să citeşti paginile astea cu o pasiune dezinteresată. Absolut dezinteresată. Cine ar reuşi aşa ceva ar începe o specie unică pe această planetă. Mulţumiţi cu ceea ce suntem, nu putem şti şi nici măcar bănui asta. Ai dreptate, Excelenţă. Eu am cules – aproximativ o sută de mii de plante şi douăsprezece mu. Şase sute de specii, absolut ignorate, din cele trei regnuri, care în această Republică sunt extrem de prolifice şi variate. Aş voi să rămân aici, Monsieur le Dictateurt nână la sfirşitul zilelor mele., dacă Excelenţa Voastră imi dă voie. Dinspre partea mea, don Aime, poţi rămâne cât timp vrei. Aici., veşnicia-l meseria noastră. Eu în domeniul meu. Dumneata în domeniul dumitale. Dar el era prins într-o reţea de conspiraţii, pânde şi viclene ambuscade ale duşmanilor ţării. Nu spun că el se grăbea să-şi ofere serviciile, ci doar că aschimodiile astea mincinoase se grăbeau să se slujească de el în toate felurile. E o mare greşeală, a spus însuşi Grandsire, să se creadă, atât la Paris, cât şi la Londra, că Dictatorul Paraguayului îl reţine pe Bonpland din vreo duşmănie personală faţă de el sau dintr-un capriciu. Nu, domnule, nu-l aşa. Şi fără poziţia extrem de delicată în care se află Dictatorul faţă de turbulentele Republici care-l înconjoară, fără via lui dorinţă do a-şi face respectată ţara şi de a o pune într-un contact liber cu restul lumii, M. Bonpland n-ar fi silit să geamă, de cinci ani încoace, în captivitatea unde stă laolaltă cu alţi francezi, cu italieni, englezi, germani şi americani care împărtăşesc aceeaşi soartă. In sfârşit. Cineva „înţelegea ceva: aceste puţine persoane particulare deţinute, lăsându-l la o parte pe trădători şi conspiratori, sunt deţinute în calitate de ostatici ai libertăţii întregului popor. Înseamnă să cunoşti prea puţin firea şi caracterul Dictatorului Suprem dacă-l crezi în stare să cedeze de

frică, sau în faţa unei ameninţări, adaugă Grandsire. Da. Domnule, înseamnă să mă cunoşti prea puţin. Dacă nu-l aşa. S-o spună însuşi Bolâvar. Căruia nici măcar nu î-am răspuns la scrisoarea pe care mi-a trimis-o, amestec confuz de rugăminte, plângere şi ameninţare. Dealtfel şi Parish, consulul general al imperiului britanic la Bue-nos Aires şi alţi aventurieri mai mărunţi, care-au cutezat să-ţii vâre nasul în treburile Paraguayului, pot spune ceva despre asta. Grandsire i-a scris baronului Humboldt o scrisoare care cuprinde observaţii indiscutabil juste. Din respect pentru adevăr trebuie să spun.» wie francezul, că. După câte văd aici, locuitorii Paraguayului se bucură de douăzeci şi doi de ani încoace de ° Pace desăvârşită, sub o administraţie foarte bună. Contrastul este în toate privinţele surprinzător faţă de n* ţările pe care le-ani străbătut pină acum. Prin Paraguay poţi călători neînarmat; uşile caselor nu trebuie zăvorite, fiindcă hoţii sunt condamnaţi la moarte şi chiar proprietarul casei sau primarul comunei unde s-a comis furtul e obligat să plătească o amendă. Nu se văd cerşetori pe străzi; toată lumea munceşte. Copiii sunt educaţi pe cheltuiala statului. Aproape toţi locuitorii ştiu să citească şi să scrie. (Omit părerea lui despre persoana mea, căci, chiar atunci când sunt sincere, mă deranjează elogiile din partea particularilor). Ţara asta poate ajunge să fie într-o bună zi de cea mai mare importanţă pentru comerţul european. Dictatorul e foarte iritat din pricina -lnvectivelor pe care guvernul din Buenos Aires le răspândeşte pe seama lui în ziarele europene. Ieri am avut ocazia să stau de vorbă cu un ţăran, vecin de-al iui Bonpland, cu care acesta se întâl-neşte în fiecare zi. Afirmă că Bonpland se simte foarte bine. Că posedă pământuri întinse dăruite de Dictator, că exercită medicina, că se ocupă cu distilarea alcoolului din miere şi că-şi vede mai departe eu pasiune de strân-geiea şi descrierea plantelor cu care-şi îmbogăţeşte colecţia pe zi ce trece. Prizonierul1' Bonpland i-a scris colegului său, botanistul Delille: Sunt ia fel de mulţumii şi de viguros cum m-ai cunoscut în Navarra şi la Maimaison. Chiar dacă n-am atâţia bani, sunt iubit şi stimat de loatâ 'uimea şi asta-l pentru mine adevărata bogăţie.

L-am lăsat să ia tot ce era al lui, vite, bani, colecţii, hârtii şi cărţi, fabrica ie lichioruri şi rachiu, atelierul de riulgherie şi joagărul, paturile şi catrafusele de la spital şi maternitate. Ţăranii paraguayeni l-au însoţit pe francez până 4a graniţă. Şi-au luat rămas-bun de la el cu cânu'ce, plânsete şi urale. Batalionul din Itapua a escortat flotila călătorului la trecerea fluviului Paranâ. Larma n-a încetat pină când mulţimea nu l-a pierdut din vedere. Oamenii din escortă au povestit la întoarcere că, de cum a pus piciorul pe malul celălalt, i-au şi furat patru cai. Se vede imediat că nu mai sâmem în Paraguay! Mi abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăâî-au povestit că a spus don Aime, întorcându-Şi

ŞM72] spre malul nostru ochii scăldaţi în lacrimi. De imprudenţa asta au profilat argentinienii din Corrientes. Pentru a-l fura şi restul cailor şi bagajele.

Bonpland a plecat din Paraguay fără voia lui, la începutul lui februarie 1831, unde sosise cu zece ani în urmă. Delegatul Ortellano. Care l-a avut sub protecţia lui în tot acest timp, povesteşte că atunci când s-au îmbrăţişat şi au plins împreună în momentul despărţirii, Bonpland i-a spus: Vezi. Don Norberto, am fost adus cu forţa. Şi tot cu forţa plec. Nu spuneţi una ca asta, don Aime! Luminăţia voastră ştiţi că, dacă vreţi să rămâneţi, Supremul nostru n-o să vă refuze îngăduinţa de a sta mai departe aici. Bietul Ortellano a fost întotdeauna un dobitoc sentimental. Bonpland i-a dat o lecţie: Nu, den Norberto. Îţi mulţumesc mult pentru cuvintele dumitale, dar ştiu foarte bine că Supremul e inexorabil în momentele de asprime, precum e de implacabil în bunătatea lui. Când el n-a vrut, n-a existat nici o forţă din lume în stare să mă smulgă de aici. Acum El crede de cuviinţă că trebuie să plec şi nu poate exista nici acum vreo forţa pe lumea asta în stare să-l revoce hotărârea. Aşa a fost. Don Aime. Paginile acestei ţări te^ru învăţat ceva.

Sunt zece ani de când am numai ştiri vagi despre el şi lucrările lui. A părăsit Paraguayul puţin timp după moartea orgoliosului Bolivar. Bonpland a plecat în exil petrecut de binecuvântările şi lacrimile unui popor care nu era al lui, dar pe care el l-a făcut să

fie al lui. Boli-vfr va ^os^ s^it să fugă luând calea exilului într-o atmosferă încărcată, în care portretele lui erau sfâşiate de mulţime, de un popor care era al lui. pe care el însuşi -a eliberat şi care pe urmă l-a expulzat. A murit apoi, unat, dispreţuit şi decanul Gregorio Funes, agent şi spion al lui Bolivar în Rio de la Plata. Când Grimorio funebre l-a îndemnat stăruitor pe Bolivar să înfăptu-asca planul himeric de a invada Paraguayul, i-am spus: ^ mofturile, părinte Grimorio. Se poate ori nu se oo + dumneata ştii că ceea ce vrei dumneata nu se. <ate. Oricum, dacă va veni Bolivarul dumitale, află c-o să moară multă lume şi e păcat ca un om atât de însemnat şi plin de merite să rămână aici ca să-mi lus-truiască ghetele şi să-mi înşeueze caii. Sfinţia ta poţi veni aici să instalezi o întreprindere de pompe funebre, care să facă cinste ilustrului dumitale nume de familie şi intenţiilor dumitale mormântale. Aici avem lemn bun pentru coşciuge şi cei mai buni meşteri din lume, care-o să-ţi facă nişte cutii minunate. O să-ţi iasă aproape gratis şi dumneata o să poţi să le vinzi cu ridicata datornicilor argentinieni, care vor dori acest pământ sacru, mă auzi? Sacru! Dacă afacerea merge bine, ai putea s-o extinzi, trecând la un trafic de contrabandă cu Provinciile Dezbinate. Impozitele pe vânzare, redevenţeie, veniturile aduse de renta anuală şi dobânda de întârziere. Taxa de vâslit şi ancoraj, contribuţiile de război, başca taxele pentru export, n-au însumat în total mai mult de cincizeci la sută pe fiecare unitate intrată în comerţ. Transportul sicrielor s-ar putea efectua cu flotile cu încărcătură uşoară sau cu plute, ceea ce ar economisi, stimatul meu decan Funes, cheltuielile de navlu şi descărcare. Şi nu numai asta. Flotilele cu sicrie, transformate în canoe, în afară de cele care sunt ocupate de stăpânii lor căzuţi cu onoare pe câmpul de luptă, ar putea transporta fără plată diferite tipuri de mărfuri de mărimea şi greutatea unui om. Nu ştiu dacă am reuşit să mă fac înţeles, reverend părinte decan, dar spun ceea ce vreau să spun: mulţumită acestui ultim expedient, antreprenorul de pompe funebre ar putea rambursa cheltuielile cu navlurile încasate din transportul feretral... Cum? Nu, părinte Grimorio, n-ai auzit bine. N-am spus federal. Am spus feretral. De la feretro, sicriu. Ah, obiceiul ăsta blestemat al meu de a inventa ori de a deriva cuvintele! Cu toate că feretral este astăzi, cu referire la Provinciile Dezbinate, un adevărat sinonim

al cuvintului federal şi nu un barbar neologism pentru a desemna o realitate imaginară. Devenită Şi mai barbară, funerară şi ireală, datorită faptei şi harului unor oameni ca dumneata, reverend părinte Gi morio Funes.

Sărmanul Simon Bolâvar a murit în surghiun. Pe intrigantul decan, agentul şi spionul lui în Rio de la Plata, l-au îngropat. Au încredinţat viermilor, cititori neutri şi neutrali de oameni cinstiţi şi necinstiţi, cartea veche şi jerpelită a ticălosului său trup.

(Scris Iu miezul nopţii)

Numai băt rinul Bonpland supravieţuieşte ca prin minune. Spun ca prin minune, fără ca asta să însemn*• câtuşi de puţin un elogiu adus aşa-numitei divine pro-videnţe, ci pur şi simplu înseamnă recunoaşterea tainicei legi a hazardului. De îndată ce a plecat din Paraguay, don Aime a fost luat de vârtejul anarhiei. Din vicisitudine în vicisitudine, din nefericire în nefericire, din restrişte în restrişte, probabil că a dus dorul anilor liniştiţi ai retragerii sale la Santa Marfa. Am aflat că nu de mult, în sângeroasa bătălie de la Pago-Largo dintre trupele lui Rivera şi cele ale lui Rosas (iscoadele mele, nişte cretini şi ignoranţi, nu ştiu să mă informeze asupra dispoziţiei generale a forţelor în conflict). Bonpland a scăpat, împreună cu alţi câţiva, de la moartea prin tăierea capului care le-a fost hărăzită celor o mie trei sute de prizonieri căzuţi în mâinile generalului Echague. Mi s-a spus că se află din nou la San Borja, pe malul râului Uruguay, la Santa Ana din Misiones sau la Yapeyu. Don Aime a fost întotdeauna un om căruia-l plăcea să fie în mai multe locuri deodată. Ceea ce este un mod de a avea mai multe vieţi. Unii îl văd la răsărit, alţii la aPus. Cineva se jură că l-a văzut în nord; altcineva; că «in sud. Parcă ar fi mai mulţi oameni, distincţi şi la unul • tanţe, unul de altul> dai” de faPt nu este decât afle? 1, acela? I' Să dea Dumnezeu ca cercetaşii mei să de U”? E 6ste şi curiei'ul să se întoarcă aducând bulbii

Pasiflorâ şi praful pentru ceaiul magic. Dar mai ales unav veşti de la eL Mi4 închipui ca întotdea-e'i T inconjurat de tropotul galopului, de păduri de ^ de pâraie de sânge. Stând şi răsfoind strat cu strat

Marea Carte. Îi văd ochii mici şi albaştri plini de vioiciune, interogând urme şi amintiri ale existenţelor de altădată. Arhive secrete: aceste ascunzişuri unde natura se aşază lângă foc în profunzimile laboratorului ei. Unde aşteaptă răbdătoare timp de milioane de ani lu-crând imperceptibil, ia o scară minusculă. Fabrieîndu-şi sucurile, scânteile, pietrele. Fiinţe ciudate. Prezenţe de mult trecute. Prezenţe care încă n-au apărut. Nevăzute făpturi în trecere de la o epocă ia alta. Ei. Don Aime! Ce vezi dumneata în paginile astea? Într-un târziu, glasul iui obosit: Mai nimic, Grand Seigneur. Mult praf In acest talmeş-balmeş. Virtejuri de praf. Pustiuri întregi de zece ori mai mari decât Sahara, smulse din rădăcină, ocupă locul norilor. Galaxii de nisip ascund cerul, astupă soarele. Ce greutate! Ce greutate! Pe dunele milenare, mii şi mii de lănci galopează cu cile un om străpuns până la ceafă. Într-un simun de nechezaturi. Trebuie să aşteptăm să coboare toate astea, să se liniştească, să se mai limpezească puţin, pentru a putea citi iarăşi. Lumini, vreau să spun focuri. Yezi focuri? Cu privirea dumitale ageră, nu vezi ruguri aprinse? Mais oui, Monsieur Grand Seigneur! Focuri, desigur. Văd focuri peste tot. Tabere zici? Da, da. Şi tabere, spuza bătăliilor. Flăcărui aleargă în zig-zag pe munţi, pe câmpurile de luptă. Se aprind, se sting. Dar flacăra vieţii e aici. O, da î Mereu nemişcată. În acelaşi loc şi în toate tocurile, Arzând. Arzând fără încetare. In lumina acestui rug citesc din riad în când. Văd. Veghez, revelez enigme obscure cartpof fi văzute numai pe dos... Ce, franţuzul a început acum să-l copieze pe Gracian? Ei bine. Don Aime, atunci nimic nu-l pierdut. Numai dacă... Aşteaptă î Ascultă, ascultă bine ce-o să-U spun. Te ascult cu toată luare-a-anriote, Grand Seigneur. Numai dacă focul ăsta. la aminte la ce-ţi spuiv don Aime, numai dacă focul ăsta nu-l cumva focul iadului, nu-l aşa? Aud din nou râsul proaspăt al lui Bonplar* • care-mi ajunge la urechi din cele patru puncte eardina. *'-Maia nan, mnn panvre sire! Dacă există infernul-? ->*

PS76] cum ne-am obişnuit să credem, atunci nu poate fi altceva decât absenţa veşnică a focului. Franţuzul ăsta bătrân, mai candid decât Candide, prinţ al optimismului universal, vrea să mă mângâie, să-mi dea curaj, să-mi insufle încredere. Deşi s-ar putea să aibă dreptate. Ai perfectă dreptate. Dacă există infern,

este neantul acesta absolut al absolutei singurătăţi. Singur. Singur. Singur, în negru, în alb, în cenuşiu, în nedistinct, în necreat. Ti] a de fier, oprită într-un punct al cadranului; acest punct în care începutul şi sfârşitul se împreună în sfârşit. Ţăranul ăla bătrân. Aşezat sub streaşină colibei lui. la Tobati, trage din ţigară, complet nemişcat, înconjurat de fumul de caolină care iese din pământ. Ne-viaţa lui are o sută de ani. Dar e mai viu decât mine. Încă nu s-a născut. Nu aşteaptă, nu doreşte nimic. E mai viu decât mine. Stai, don Aime! Stai puţin î Dumneata îmi îngădui acum să plec. Mă laşi sa plec, eliberat de supraamorul excesiv al propriei mele persoane, care este modul de a uri de moarte pe toţi într-unui singur. Dacă aşa. Din întâmplare. Găseşti cumva urma speciei căreia-l aparţin, şterge-o. Acoperă urmele. Dacă găseşti neghina asta în cine ştie ce crăpătură, smulge-o din rădăcină. N-o să-ţi fie greu s-o găseşti. Probabil că seamănă cu rădăcina unei mici plante cu formă de şopârlă. Eu spinarea şi coada zimţate, cu solzi şi ochi de promoroacă. Plantă-anâmal dintr-o specie atât de rece, încât stinge focul numai când «, a^nseN-o să-lm fie greu s-o găsesc, mon bon Seigneur. O cunosc foarte bine. Creşte. Creşte. Se trans-Ah^f într-un copac uriaş. Giganticul copac al Puterii Absolute. Cineva vine cu securea îl doboară. Lasă un morman de crengi. Pe locul unde-a i'osf doborât creşte ui. Această specie malignă a Persoanei-Singure nu

P>m dreptul său ce e drept peste ce e strâmb şi otrăvitor SDPP, * umană Ei don Ajm? Vorbeşti aeum vu mele? Mă copiezi? Sau poate corectorul şi torul meu ne întrerupe din nou conversaţia?

1377J

Ei. Don Aime! Ce-l cu dumneata? Nu-mi mai răspunzi? Face pe mutul. Face pe mortu-n păpuşoi. N-o fi murit şi el? Ei. Franţuzule. Răspunde când te-ntreb! Ah/JJ. N'y a pas de mais qui tiemie! Să-mi plasez şi eu mica mea frază. Să-ncerc încă o dată puţintel franceza mea execrabilă. Nu ştiu dacă am scris bine, dar n-am dicţionarul la îndemână. Ei, franţuzule! Dacă n-ai murit, dacă încă nu ţi-au vârât capul într-un coşciug, vorbeşte! Ah! De ce taci acum, tocmai acum, în tăcerea asta mormântală. Când am

mai multă nevoie ca oricând să aud un glas, orice glas., chiar dacă n-ar fi decât orăcăitul unor broaşte prăpădite?

Aime Bonpland s-a întors în Paraguay în 1857 cu nava Le Bisson din flota franceză, cu intenţia de a colecţiona plante ia Asuncion, capitala pe care n-a putut s-o cunoască în timpul blândei sale captivităţi de zece ani în provincia Missiones. sub guvernarea Supremului. Era evident că, pe lângă faptul că voia să adune cât mai multe specii naturale, dorea foarte mult să afle ce se întâmplasecu rămăşiţele pământeşti ale Dictatorului Perpetuu. Monolitul care indica amplasarea mormântului în (aţa altarului principal din biserica Encarnacion dispăruse, iar îYiormântuJ fusese profanat. Toate strădaniile lui de a afla ceva s-au izbii de impenetrabilul consemn al tăcerii, atâi în. Sferele oficiale, cât şi în mediile populare.

În anui următor, când împlinea optzeci şi cinci de ani, celebrul naturalist francez a murit (pe 11 mai 1858). Cadavrul lui a fost transportat în localitatea Restauracion (astăzi Paso de los Libres). La moartea lui era director şi fondator al Muzeului de ştiinţe naturale din Corrientes, funcţie care i-a fost conferită onorific iu puţin timp după răsturnarea lui Rosas. Guvernatorul a dat ordin ca trupul lui să fie îmbălsămat-pentru ca toata populaţia din Corrientes să poată participa la ceremoniile care urmau sa ţină şapte zile, conform decretului guvernamental. Această hotărâre a fost totuşi zădărnicită de un beţiv, care a înjunghiat cadavrul expus în aer li bei' i" curtea interioară a casei. Înconjurat de fumul plantelor aromatice şi medicinale cu care era „îngrijit" sau mumificat. Dupa metoda rie îmbălsămare indicată de însuşi Bonpland în nianu scrisele lui. Agresiunea beţivului s-a datorat impresiei că celebrul şi iubitul medic refuză să-l salute, ceea ce era complet în afara posibilităţilor proverbialei Iui amabilităţi.

Un descendent al Supremului, bătrânul Macario clin îtape, a relatat episodul unui scrib mediocru, care l-a transcris după cum urmează:

Cu câţiva ani înainte de Marele Război, am fost să-l vizitez pe medicul Guasii din Santa Ana, pentru a-l cere leacuri. Sora mea

Cande era foarte bolnavă: îi pierea sângele din obraji şi-o lua cu leşin. Îmi aminteam de călătoria cealaltă, cu douăzeci de ani în urmă, când m-au trimis cu taitâ să aduc un balsam pentru Karai Guasti (Supremul). De data asta n-am avut noroc. Am bătut drumul degeaba. Franţuzul era şi el bolnav. Aşa mi s-a spus. Trei ziîe am aşteptat în faţa casei lui, să se însănătoşească. Noaptea îl scoteau pe verandă într-un jilţ. Îl vedeam liniştit şi alb, gras şi adormit sub razele lunii. Ultima noapte un beţiv a trecut de mai multe ori prin faţa bolnavului, salutându-l cu glas tare, aproape strigând. Trecea şi se întorcea, din ce în ce mai supărat, strigând cu glas tot mai puternic: Bună seara, Karai Bonpland! Ave Măria Pu-rissima, Karai Bonpland!... Până la urmă l-a înjurat fără ocolişuri. Medicul guasu, mare şi alb şi gol, trecut în lumea viselor, nu-l dădea nici o atenţie, nici nu-l băga în seamă. Atunci beţivul n-a mai putut răbda. A scos cuţitul şi, suind pe verandă, l-a înjunghiat cu mânie, până ce-am sărit asupra lui şi i-am smuls cuţitul. S-a strâns multă lume. Pe urmă am aflat că medicul guasii murise de trei zile. Pentru mine a fost ca şi cum ar fi murit a doua oară şi pentru că am vrut să-l salvez, cel puţin de data asta, am fost închis împreună cu beţivul ucigaş, care a ieşit teafăr şi nevătămat după trei zile. Pe mine ţn-au ţinut trei luni în temniţă, numai cu pâine şi apă, fiindcă jandarmul a crezut că eram complicele beţivului. Se vede treaba „pe lumea asta nu poţi face nici unserviciu nimănui. Nici acar morţilor. Vin cei vii şi se reped asupra ta cu ciomagul, juzmdu-te de te miri ce. Mai ales dacă eşti sărac. Te acuză că cj omont un mort, că te-ai şters ia fund cu o pasăre, te acuză care V'U' Te a°UZă de °rice' Numai ca să te înfunde. Beţivul, dea 6ra Pe ^umătate rudă cu guvernatorul, n-a avut nevoie să le* o explicaţie. Eu, cu cât dădeam mai multe explicaţii, L

Cu atât eram crezut mai putfn şi mă ciomageau mai tare. Plnâ J i Nnmi mai dădeau nici apa, nici nici fâ: t la urmă au uitat de mine. Nu-mi mai dădeau nici ap? Pesmeţi. Frigeam ţânţari la chiştocul ţigării şi asta-mi era rmncarea. Dar erau foarte slabi. Mai slabi ca mine. Am să scap când ajunsesem numai pielea şi osul, mai slab ca ' r. Aiti mai tras pentru ultima dată din chiştoc şi m-am arrx, u: u fumul. Cine! M-am putut strecura printr-o

crăpătură a zi-lului, nu tn-am mai oprit până la vizuina mea.'- (Nota Com-oilatorului.) • (Jurnal de bord)

RAZELE SOARELUI CAD PERPENDICULAR PE cabotierul cu două catarge. Navighează la rame în josul râului cu apele în scădere. Nici o briză nu bate. Vela de oizenă cade moale de pe vergă. La anumite ore rafale calde o umflă în contracurent. Cabotierul merge înapoi în mici salturi. Cei douăzeci de vâslaşi îşi înteţesc eforturile pentru a-l face să înainteze. Strigăte guturale. Ochii se rotesc în orbite., dezvelind globurile albe. Corpuri negre, uleioase de sudoare, aplecate peste ramele care lovesc apa. Soarele ţintuit în zenit. Dacă trec zilele şi nopţile, trec dincolo de scutul lui Iosua, fără să putem şti dacă smtem în orbitoarea beznă a amiezii sau în scrutatoarea beznă de la miezul nopţii. Acum soa-rele-l bărbat. Luna femeie îşi descheie fazei e. Apare goală cu faţa plină, neruşinata. Vâ-slaşii indigeni şi mulatri o contemplă gemind din tot corpul, întinzându-se pe arcul dorinţei, în timp ce înaintează de la primul la ultimul pătrar al lunii. Numai ei o văd schimbindu-şi forma. O văd zăcând în vechiul ei hamac. Bărbatul se va legăna şi el cândva în acelaşi hamac, coabitând cu acest animal de culoarea florilor. Animal singuratic şi suav de culoarea mierii. Cameleon al nopţii. Scroafă stearpă umflându-se pină-şi arata buricul graviditătii 61 rotunde; sau, mtorcându-se Mr-o parte, numai curbura coapsei în iună nouă. Ariditate foarte fertilă,

6 înc<>lţească seminţele. Face să se ridice şi să re marea în flux ^ în reflux. Sângele femeilor, lui f a, bărbaWorDinspre partea mea, du-te dracuH^ a~SatelitAi mâneat oină şi dinţii mei. FăC] ndu-l praf. ' '

Sf Un dmp de nuferi a1*”- ° întindere de

° leghe' Tot râu! Ac°Perit de -site de P°” Bobocii rotunzi de mătase neagră sorb lumina. Şi formează un abur de coroane funebre. Apa miroase a mâl de plaje încinse. Tuf de vâscozitau: gu-dronată. Putoare de bancuri de nisip unde fierbe nămolul fermentat. Mormane de peşti morţi. Insule dr: plauri în putrefacţie. Putoarea apei lutos-roşeate no. Iese în întâmpinare. Ne urmăreşte implacabil. •

Cabotierul înaintează încărcat cu piei puse la sărat. Saci de yerha mate. Butoiaşe de seu, de ceară, de grăsime. Căldura ie face să explodeze din când în când. Şi butoaiele se varsă în santină. Izbucnesc flăcări. Patronul caprin, sărind de la un capăt la altul, le stinge înăbuşindu-k' cu poncho-ul. Saci cu mirodenii. Plante medicinale. Savori feroce. Iar înăuntrul duhorii e o altă duhoare. Insuportabila duhoare care călătoreşte cu noi. Incalculabili coţi cubi. Tone de pestilentă cilindrică de o sută de ori mai înaltă decât catargul principal. Nu vine din cala cabotierului, ci din cala sufletului nostru. Asemănătoare mirosului de la slujba de duminică. * Ceva ce nu poate proveni din nimic sănătos ori pământesc, Duhoare blasfematoare. Negotiuvi perambulans în tenebris. O duhoare cum n-a ajuns decât o singură dată până la mine, pe când mă aflam în picioare lingă un obiect muribund; bătrânul ăla care timp de şaptezeci de ani fusese considerat o fiinţă omenească. O dată mai mult, putoarea râncedă m-a trăsnit în Arhiva de Genealogii a Provinciei, pe când căutam datele privitoare la originea mea. Bineînţeles. Nu le-am găsit acolo. Nu erau nicăieri. Nu era decât duhoarea asta de os bastard. M-am dus la notariat pentru a căpăta procesul verbal detaliat al neamului meu şi certificatul de bună purtare. Originea mea? 0 vei cunoaşte ca pe o putoare, mi-a şoptit cineva la ureche. După miros se cunoaşte calitatea, spunea dădaca Eneamacion. Cu cât e mai de calitate omul în aovmimârile se tăceau sub lespezile bisericii ţi în juliue?; căldura perpetuei veri paraguayene, sporita

* înmovmintârile bisericilor masa compactă a credincioşilor, smulgea din crăpăturile paic selei mirosul acela pomenit într-un proverb, care se mai a”' şi azi în vorbirea populară, chiar dacă i s-a uitat orâgllj, ji... Mai puturos ca slujba de duminică'1. (Nota Compttat°nl [3C2J

K

Ul vieţii, cu atât miroase mai urât după ce moare. Duhoarea asta era oare toată ascendenţa mea pe linie laternă? Şapte martori falşi răspund la întrebările din chestionar, ' prestând un jurământ fals şi jură strâmb ^ă, Hupă ştiinţa lor, stirpea mea e nobilă şi de

singe ales iurământ de la bărbat la bărbat şi aşa a fost cunoscută şi recunoscută în hotărârile judecătoreşti fără nici o împotrivire. Îngrozitor dialect! Împotrivirile au fost numeroase, inclusiv a mea. Oare nu s-a spus că dona Măria Josefa de Velazco y de Yegros y Ledesma. Doamna de viţă veche din tablou, nu-l mama mea adevărată? Nu s-a spus că brigantul braziliano-lusitan a sosit din Brazilia adueîndu-şi cu el ibovnica, pentru ca pe urmă s-o repudieze şi să facă o căsătorie de convenienţă? Însurat şi supus poruncilor Sfintei Noastre Biserici, a continuat deci, sub protecţia ei, să răsucească ţigările de tutun negru ale sufletului său la fel de negru. Totuşi, procesul verbal detaliat al genealogiei şi certificatul de bună purtare au fost aprobate fără nici o obiecţie de către procurori şi magistraţi. Câine ciobănesc nu-l ogar domnesc. Arborele meu genealogic se înalţă alături, în sala de consiliu. Deşi n-am nici tată, nici mamă şi nici măcar nu m-am născut încă am fost procreat şi zămislit în mod legitim, după sperjurii de la notariat. Duhoarea unei moşteniri obscure falsificată pe scutul nobiliar al non-casei mele: o pisică neagră alăptând un şoarece alb, pe fondul unor cazărmi cenuşii, în abisurile roşii ale celor nouă partiţii, apariţii şi dispariţii.

Corespondenţa inedită dintre avocatul Ventura şi fratele anano Ignacio Bel-Asco, în legătură cu Proclamaţia celui urma> Pomeneşte de misterul genealogic: se 'f° f1^ observaţie a criticilor dumitale, Reverend Părinte,! Era la mult discutata Genealogie a Tiranului.

Intere! S, °COtesC că> Pentru ca Proclamaţia dumitale să trezească rui e fi concetătenilor noştri, n-are importantă că Dietato-U -Unul-Străin' fiindcă în Provinciile şi în ţărila noastre, înapoierii şi ignoranţei băştinaşilor, conducătorii cei mu; capabil,. Sunt întotdeauna sau aproape întotdeauna i'u j străni.

N-au importanţă, afirmă ei, nici peiele de noroi cu car& i-a. Fost împroşcat neamul şi anume poveştile despre ceie două mame care i se atribuie; una de obârşie nobilă; cealaltă, plebee şi străină; nici zvonurile care circulă despre cele două date ck? Naştere.

Într-adevăr, aşa cum dumneata ştii mai bine decât mine ' calitate de rudă, după părerea îndeobşte admisă, se eonside că Dictatorul este fiul dofiei Măria Josefa Fabiana Velasco de Yegros y Lodesma, vara dumitale. Născut din ciudata cf.; torie a acestei femei din lumea bună cu un venetic şi pleb portughez. Jose Engracia, sau Graciano, sau Garda Rodrigu originar după unii din districtul Mariana din Viceregе

Fiineiro, aşa cum însuşi imigrantul brazilian a jurat în î; guvernatorului Lâzaro de Ribera.

În faţa iui Alos şi? Brii jura că e portughez, născut la Porto, în regalul Portugaliei. În câteva din repetatele şi aproape obsedantele cereri de anchetă sumară, Dictatorul afirmă că tatăl lui era francez. Unii oameni de casă câe-ai lui ne asigură în schimb că eta spaniol din Sierras de Francia, ţinut aflat între Salamanca, Câceses şi Portugalia.

Elementele folosite cu viclenie de braziliano-lusitan. Pentru a spori confuzia şi a-şi acoperi cu ea obârşia bastardă a vieţii lui de aventurier, sunt literele pretinselor lui nume de familie: sufixul portughez es, înlocuit cu castilianul ez. cu care figurează în unele documente publice; numele de familie din partea mamei (c, de la Franca, cu sedilă dedesubt), foarte cunoscut prinţi e tâlharii din Sâo Paulo, a fost şi el castilianizat.

Singurul lucru sigur e că după şaizeci de ani petrecuţi în Paraguay, timp în care a exercitat cele mai diverse meserii, lucrător în manufacturile de ţigări de foi, apoi. Militar şi mai târziu consilier comunal şi administrator al Rezervaţiilor de Indigeni, nimeni nu ştie cine e şi nici de unde a venit.

E un străin, va spune despre el un guvernator şi încă ni ştim dacă-l portughez ori francez, spaniol ori picat din u'iDe faptul că-l venit de pe lună nu se poate îndoi nime eni. Dacă judecăm după stigmatele degenerării evidente denţii lui.

La descenEnigma care ne doare îndeosebi pe noi, cei din stirpea tricienilor, este căsătoria donei Marfa Joseîa Fabiana cu venturierul braziliano-lusitan; ceva care n-are nici q explicaţie

plauzibilă, în afară de scabroasa poveste care circulă despre asta şi Pe ca] re clec^ c^ Sfinţia Ta o cunoşti.

Una dintre versiuni, aşa cum am mai spus, îl consideră fiul dofiei Josefa Fabiana, născut la 6 ianuarie 1766; d^ypă alta, Dictatorul s-a născut în aceeaşi zi şi aceeaşi lună, dar în 1756, deci cu zece ani mai înainte, din legătura pe care o avea josâ Engracia, sau Graciano, sau Garcâa Rodrâguez, cu ibovnica sau concubina pe care individul ăsta, după cât se pare, o adusese cu el când venise în Paraguay, într-un grup de portughezi-bra-zilieni angajaţi de guvernatorul Jaime Sanjust la cererea iezuiţilor, în 1750, ca să lucreze la manufacturile de ţigări de foi.

Amândouă aceste încurcături de maţe s-au topit în nebuloasa mărturiilor şi hârţoagelor mai mult sau mai puţin apocrife; căci, aşa cum ştii şi dumneata, nu se ştie nimic precis în legătură cu aceste fapte privitoare la originea şi genealogia pe care Dictatorul a încercat să le ţină ascunse, până ce a pus mâna pe Puterea Absolută.

Dar asta-l altă gtscă-n altă traistă.”

Sunt eu oare cârligul de abitaclu al acestei busole pestilenţiale? Ţinând strâns roata timonei, pilotul se uită la mine cu coada ochiului şi corectează din când în când direcţia pe firul sinuos al canalului navigabil, printre trădătoarele bancuri de nisip. Masa compactă a duhorii, mai grea decât a încărcăturii, totuşi., cufundă canotierul sub linia de plutire. Fii binevenit, miros sălbatic de fiară, dacă vii singur! Tovarăşul meu. Prietenul meu! Zadarnic încerc să strâng gândurile puse pe fugă de furiile cumplite ale vieţii. Mă opresc la o memorabilă ^vocaţie: Pentru cel viu care nu moare şi nici n-o să Hioaă. În numele Celui câruia-l aparţin gloria şi sta-l. Cuvintele nu sunt ale lui. Cuvintele nu sunt ale

^ănui. Gândurile aparţin tuturor şi nimănui. La fel şi ^W ăsta şi animalele: nu cunosc moartea, amintirile.

^zertori ai trecutului, ai viitorului, n-au vârstă. Apa 0 ^, care trece este veşnică, fiindcă-l curgătoare. O văd, atlng, tocmai fiindcă trece şi se reface în aceeaşi clipa.

Suprem»!

Viaţa şi moartea alcătuiesc pulsul materiei sale, care e numai o nălucire. Întrucât mă priveşte, ce pot spi despre mine? Sunt mai puţin decât apa care trece. J: puţin decât animalul care trăieşte şi nu ştie că trăieşte în clipa asta în care scriu pot spune: O durată infinită a precedat naşterea mea, EU am fost întotdeauna EU • adică, toţi cei care-au spus EU în acest timp nu erau alţi] decât EU-EL, împreună. Dar la ce bun să com-pilotez atâtea neghiobii care-au fost spuse mai de mult şi ră-spuse de alţi neghiobi com-piloţi. În clipa aceea, în clipa asta în care stau pe duhoarea solidă, nu mă gândesc la asemenea fanfaronade. Sunt un băiat de paisprezece ani, Uneori citesc. Uneori scriu, ascuns printre saci de stupefiante şi piei de animale care-ţi întorc maţele pe dos. N-am nici o grijă. Mă joc. Mă aflu încă în sânul natura, Uneori mă opăresc cu apă clocotită.

De douăzeci de zile ţine călătoria asta. Cel care zice că-l tatăl meu şi care se ocupă acum cu traficul comercial e căpitan de corabie. Stă drept şi mândru. Înălţat între butoaiele pe care le transportă ca între crenelurile unui fort. Se îndreaptă spre portul Santa Fe, unde domneşte inexorabil regia tutunului, împreună cu impozitele care grevează produsele paraguayene.

Presupusul meu tată a hotărât să mă trimită la Universitatea din Cordoba. Vrea să mă fac preot. Vrea să mă fac un pungaş. Vrea să scape de prezenţa mea supărătoare. Dar vrea totodată să facă din mine toiagul bă-trâneţii lui, tăbăciundu-mi pielea drastic în taninul ecleziastic. Deocamdată mi-a dat pe mână cabotierul, cu piei şi mirodenii, seu şi porumb. Eu, cea mai măruntă, cea mai neglijabilă dintre mărfurile lui.

Cineva, poate doamna din înalta societate care trece drept nevasta lui. Care trece drept mama mea, a pronosticat: într-o bună zi îl veţi auzi pe acest copil obscui blesternând numele tatălui său pe culmea Dealului Santinelei! Doamna din înalta

societate era mută. Suferind de o boală de gât, şi-a pierdut graiul. Cel puţin eu n-arn auzit niciodată de pe buzele ei un cuvânt omenesc, vreun zgomot sau şoaptă care să semene cu un cuvânt orneAşa încât pronosticul pesemne c-a fost scris de ea „^tăbliţele pe care le folosea pentru a-şi comunica gân-^f ile într-o după-amiază, dnd ea dormea, i-am ascuns rblita şi'beţigaşele de stuc. Le-am făcut praf cu cio-nui Le-am îngropat pe un maidan. I s-au adus noi tlblite şi ci'etă. A început iar să scrie cu litere mai hotă-râte: într-o bună zi îl veţi auzi pe acest copil obscur osândindu-şi tatăl şi mama! După ce a scris asta, muta a spart tăbliţa şi a izbucnit într-un plâns neîntrerupt, care a ţinut şapte zile. Era nevoie să-l schimbe mereu cearceafurile, pernele, saltelele udate de lacrimi. Nimeni n-a şitut ce-a vrut să înţeleagă prin cuvintele ei. Probabil vreun om de-al casei, colonelul Espinola y Pena (despre care se şoptea că era adevăratul meu tată), poate nemernicul frate Bel-Asco, cine ştie cine a citit. În vreo carte sentinţa sublimă. Dădaca a repetat-o în cântecele ei. A cusut-o pe căptuşeala destinului meu.

I (în Caietul personal)

NICIODATĂ N-AM IUBIT PE NIMENI. ALTFEL mi-aş fi amintit. Ar fi rămas în memoria mea măcar o urmă. Numai în vis şi atunci erau animale. Animale de vis, de pe tărâmul celălalt. Fiinţe umane de o perfecţiune de nedescris. Mai ales această făptură care le rezuma pe toate. Viziune-femeie. Astru-femelă. Cometă-rătăcitoare. Fiinţă supraomenească cu ochi. Albaştri. Albeaţă strălucitoare. Cu plete foarte lungi de aur. Ieşind 'din aburul zării, măturând şi acoperind cu o iuţeală fantastică iot arcul emisferei echinocţiale.

N-am iubit-o pe Clara Patrona Zavala y Delgadiilo. Cel puţin sub forma iubirii normale, care nu-l e hărăzită unei fiinţe anormale ca mine. Nu înţelegi că imposibilul nu apare într-o lume normală? Îmi spun şi îmi repet. Mai ales pentru un. Spirit ca acela pe care l-am avut toată viaţa. Mereu în gardă împotriva mea însumi: mereu neîncrezător, până. Şi faţă de lucrurile în care poţi avea încredere deplină.

Deodată, aceste furii orbitoare. Aceste violenţe subite. De ce aceste izbucniri sălbatice? Această mânie, această exaltare feroce, care se înalţă pe neaşteptate în sufletul meu cu înverşunarea unui vânt devastator. Fără altă pricină şi raţiune decât propria sa lipsă de raţiune-Aceste cumplite erupţii care-au făcut din viaţa mea un infern. O moarte atât de lungă, din pricină că mi-am dat osteneala de a mă fi născut rie două ori. O singură dată şi tot e prea mult. E atât de obositor să nu poţi muri!

Într-un anumit sens. S-ar putea să fie un păcat.

— Sa nu fi întâlnif. Să nu fi meiilat o soţie bună, care să nâa

—s fiii un om calm Un soţ. Resemnat de a nu fi ajim cct x decât asta.

Poate că aş sta la soare fumându-mi ţigara, bătând ia f md ploz" din a lreia sau a patra şeneratiesă-mi clocesc dovleacul şi să mă ling pe buze savurând gustul cinei printre mirosurile care vin de la bucătărie şi zgomotul veseliei. Stimat, respectat de toţi. Plăcerea de a purta papuci de casă, în loc de a-mi târî pantofii stâlciaţi pe aceleaşi drumuri vechi sau noi. Să stau. Să rămân. Să nu mă clintesc din loc. Unui spirit ca acela pe care l-am avut întotdeauna nu i-au plăcut niciodată călătoriile, contratimpuri forfotitoare.

Ah, de n-ar fi existat această îngrozitoare nelinişte pe care-am avut-o întotdeauna, mi-aş fi petrecut viaţa închis într-o mare încăpere goală, plină de ecouri. Nu în gaura asta de hazna. Fără a avea nimic altceva de făcut decât să ascult tăcerea păstrată timp îndelungat. Un mare ceas cu pendulă. Să ascult, să aţipesc. Nu zgomotele spiritului zdruncinat, bolnav. Flatuâenţele intestinale,. Să aud tic-tac-ul pendulei. Să urmăresc cu ochii du-te-vino-ul de la negru la alb. Să văd greutăţile de plumb care atâmă din ce în ce mai jos. Până când mă scol din jilţul meu. Ridic greutăţile o dată pe săptămină.

După proverbul latin Stercus cuique suian benet olet, fk>căruia-l place mirosul propriului său bălegar, ar fi suportat oare buna

mea soţie, oricât de supusă şi răbdătoare ar fi fost, mizeriile unei vieţi conjugale? Să presupunem că i-ar fi fost hărăzit acel bărbat, despre care vorbeşte episcopul din Hipona, silit.de gazele pântecului sau să tragă pârţuri fără încetare, timp de peste patruzeci de ani. Până ce a fost coborât în mormânt, se poate

TPe aripile acest°r vânturi ieşite din măruntabun s”e şlndlm ce s'ar fi întâmplat în cazul cel mas Yive a ne imaginăm varianta optimistă propusă de lui • î g {osatona suntului, cu un alt exemplu din epoca inţej se Sf al bărbatului care-şi strunea cu puterea va-* zutulctl mai rebel, cel mai tumultos dini re orgaf389l ne; e noastre, îl supusese la o asemenea obedienţă, încât îi silea să elimine aceste gaze sub formă de arii muzicale variind de fiecare dată partitura; în aşa fel încât mulţi îl vizitau din dorinţa de a se delecta cu aceste concerte odorante. Vives afirmă că virtuozul era uneori atât de inspirat în solitara retragere din camera lui, încât calitatea execuţiilor se situa la înălţimea celor mai buni cimpoieri, a celor mai buni fluieraşi. Sunt excepţii. Dar să ne gândim o clipă la biata nevastă a acestui bărbat cu şezutul muzical. Ar fi suportat, fără a înnebuni, să audă timp de peste patruzeci de ani şi fără a se întrerupe nici măcar un singur minut solo-urile acestui clarinet?

Dar nu numai gazele. Şi reumatismul, pietrele la ficat, nenumăratele indispozţii ale vârstei, ale sănătăţii. Dar aceste inevitabile beteşuguri nu sunt singurele care fac să ruginească, să se deterioreze, să se fisureze legătura conjugală. Trebuie sa ţinem seama mai ales de cea mai rea dintre metehne: singurătatea a două persoane care trăiesc împreună. Să trebuiască să te vezi. Să te întâlneşti la tot pasul, să suporţi de voie ori de nevoie prezenţa celuilalt, în fiecare zi, fără alt sfârşit decât însăşi moartea. Fiecare pândindu-l pe celălalt. Suportându-şi reciproc capriciile, maniile, toanele. Intransigenţa tiranică de a nu accepta nici un gând diferit de al tău. Atunci nu mai există altă soluţie decât să nu-ţi mai faci apariţia la masă. Să fugi de celălalt. Să nu vorbeşti cu el niciodată. Mai ales atunci când celălalt aparţine speciei de oameni fanatici, care cred că întreţin cultul propriei lor naturi denaiurându-se; care se

îndrăgostesc de dispreţul lor; care se corectează devenind mai răi. Ce animal monstruos, care se îngrozeşte de el însuşi, pentru care propriile sale plăceri sunt o povară grea... Tovărăşia unui câine e mai umană în aceste condiţii deciţ aceea a unui soţ extravagant, decât aceea a unei fernei isterice. Noştri nosmet poenitet. Noi înşine sunteni penitenţa noastră, zicea Terenţiu pe bună dreptate.

Unii oameni îşi ascund viaţa.

Nu n-am iubit nici o femeie în afară cie această co-metă-femeie.

N-am putut s-o iubesc pe Clara Petrona Zavala y Delgadillo. Dacă pentru o clipă a ocupat locul Dulcineei mele cereşti, a fost numai pentru o clipă.

În orice caz, mama ei, dona Josefa Fabiana. Alcătuia o singură persoană cu Clara Petrona. Fiica, umbra crepusculară a acestei femei, căreia eu, nu argentinienii, i-am dat numele de Steaua Nordului. Dar acest nume corespunde într-adevăr unui astru al cosmosului meu tainic, pe care nici eu nu-l cunosc.

Inima creşte în toate părţile când iubeşte. Cel ce iubeşte o persoană pentru frumuseţea ei iubeşte oare acea persoană? Nu; fiindcă vărsatul, care ucide frumuseţea fără să ucidă persoana, ar face ca el să n-o mai iubească. Nu iubim persoanele. Iubim calităţile. Cele ale Clarei Petrona, deşi erau aproape de neatins, erau inferioare calităţilor maică-si; iar acestea nu se puteau asemui totuşi cu Steaua Nordului, zeitatea mea cerească.

De copil îi spuneam Leontina. Poate direpricina sunetelor luminoase, pe care le simţeam apropiindu-se în suflet când pronunţam acest nume, furat confidenţelor dădacei. Cu acest nume s-a format povestea acestei copile blonde. Numele ei. Numele ăsta în care se amestecau luminile unui candelabru. Forţa. Fragilitatea. Sunetul fără sex, pe care eu nu-l puteam auzi decât în atmosfera feminităţii supreme.

J. ^ea a Nordului! Inima aprinsă te urma pretutindeni. Mai ales noaptea. Aventură-ciine. Aventură-leu.

Aşa31”3”1 °are Să aflu în ea nesPeralul? Dacă mci'gi lot. Pe drumul ăsta, mă prevenea dădaca, ai grijă să nu cazi wtr-o groapă.

O ved închideam ocmi în întuneric. Îi şopteam numele. Ea o ^ °lstrălucind sub pleoape. Pe vremea aceea era şi s-o iuh! N™^eam de pe atunci că numai pe ea puteam tunica JC'. Tele blonde îi cădeau mai jos de mijloc, pe «e ao-poi, încinsă cu o cingătoare de curmei, Coama ei de păr ca o cod'ia de cometă nu lumina TK-petele ncgve din Crucea Sudului, între cele îi ei Canope despre care vorbeşte Amerigo Vespucci în Relatarea celei de a treia călătorii. Dar prima descriere a petelor negre, a Sacilor-de-Cărbune. Am întâlnit-o mult mai th'ziu, în De Rebus Qceanisis de Pecbo Martir c|e Anglevia.

Altădată mă culcam pe spate în iarba, efuuir. D Steaua Nordului printre constelaţiile Urselor. În spatele meu. Doica, toată numai o rană. ^enea ţjnându-L pe Heraciit de mină. Râdeau de mine. O s-o găseşti în ulcior, îşi butea joc de mine doica în mod giosolan. Femeia i. ese din umezeală, zicea Heraciit. Caut-o în legea anotimpurilor; unde numărul şapte se împreună cu luna.

Inima amestecă iubirile. Totul încape în aeeM. Univers rotund. Mie creier care bate ea şi cum ar ghidi.

Multe alte iubiri au luat în viata mea. Forma Stelei Nordului. Dar numai pentru o clipă. Doar ea a rămas neschimbată în inima mea. În pupilele mele eh-: copii, m rătăcirile mele de bărbat. În această a doua tristă copilărie a bătrâneţii.

Încearcă să închizi ochii din nou. O vezi strălucind sub pleoape? Nu, întunericul e acum înăuntru, afară, peste tot. Petele din Crucea Sudului acoperă porţiunea goală a cerului. Lumina moartă a constelaţiilor, transformată în cărbune, umple cele două pungi umflate *ub ochii tăi. Strălucirea blinda, deşi inegală, a ace^.'<>r pube-sulae prefăcută în urdori.

N-o să poţi niciodată renunţa să vorbeşti despre une însuţi? Faţă de cine vrei să joci acum scena asta • încerci să nu confunzi petele negre din Crucea Sudului cu norii luminoşi ai lui Magellan.

Vorbeşti de acele fiinţe al căror pol este noaptea. Cauţi cerul boreal. Îrm csu Steaua Nordului printre Saeii-de-Cărbune ai Crucii.

Pe vremea aceea m-am depărtat numai pe jumăta -de natură. M-am închis cu ea într-un pod. Respin» f'ntele omeneşti şi chiar de animale., m-am vivât cu nasul „n cărţi. Nu în cărţile de hârtie; în cărţi de piatră, de 1 linte' de insecte disecate. Mai ales, faimoasele pietre î>'n Guayrâ. * Nişte pietre frumoase foarte cristaline. Trebuie să mi le scot acum din amintire, unde sunt îngropate la sute de picioare sub pământ Pietrele cristaline se formează înăuntrul unor pungi de cremene. Foart-compacte, ca bobitele unei rodii. Sunt de diferite culori. Atât de diafane şi de lucioase, încât la început au fost considerate pietre preţioase extrem de fine. Cei care le-au descoperit s-au înşelat. Sunt mult mai valoroase decât rubinele, smaragdele, ametistele, topazele şi chiar decât diamantele. Au o valoare incalculabilă. Cele mai frumoase se găsesc în micul masiv muntos Maldonado. Eu ştiu, sunt singurul care ştie cum pătrunde sucul prin crusta exterioară a pungilor de piatră, formând înăuntru cristalele. Cresc înăuntru. Lipsindu-îe spaţiul şi fiind foarte comprimate, punga se sparge cu un zgomot asemănător cu explozia unei bombe sau a unui obuz. Bucăţile se împrăştie la o mare distanţă de jur împrejur şi se încrustează unele în altele, formând pietre compuse, unite, unice. În adâncul ultimei bucăţi, în nucleul cel mai profund, uneori se văd strălucind zidurile şi turnurile unor oraşe „în miniatură, nu mai mare decât vârful unui ac. Se văd de parcă ar fi pe vârful unui munte. Unele din aceste bucăţi se îngroapă foarte adine şi explodează m nou> producând mici cutremure şi bubuituri pe dealuri şi munţi. Şi pe lacuri şi râuri, când timpul se descompune... Am adus pietrele astea în podul casei, Pe care^l-am transformat în laborator secret de alchimie, minat de himera de a făuri din esenţa ei piatra pietre-:”tra.

IescrinHrt hagment e alcătuit din fragmente luate din Aza> a cXVI) şi „' -P' i ^' din Ruy Dlaz de Guzmân (Argentina, LIII. Guvei-n-lthi- • – dln Dispoziţia marchizului de Montei Claros. Pentru a SP? AiJltan 6eneral în Peru, Tierra Firme şi Chile.? „gură nip*,. I?

Ite] a Vistieria Regală din Potosâ. cu o escortă p7? N Guayrâ", din 1 aprilie ltil:! C (. Virinu) Dâ; v.

— Compilatorului)

J393]

I

Din acest vis, pe care ele n-au reuşit să-l protejeze -ah, pietre frumoase şi trădătoare! M-a smuls presupusul meu tată, pentru a mă trimite la Pagoda Gotică Până n-apucă să-nnebunească şi el mai rău decât frate-su Pedro, sărutându-se rit e ziua de lungă cu mulatre şi indigene, a spus el sentenţios. La drum, avocatei neisprăvit!

Şi plutim mai departe în josul râului. Striviţi de fetida coloană-piramidă de miros. Scriu ţinnid caietul pe genunchi. Mă adresez râului, care curge la vale; poate că aşa o să m-asculte. Ştii bine că merg fără voia mea. Poate fi dus împotriva voinţei lui cineva care nu există încă? Tu, care nu te opreşti niciodată; tu, care zămisleşti fără încetare; tu, care n-ai vârstă; tu, care eşti impregnat de conştiinţa pământului; tu, care ai dat de milenii harul tău unui neam întreg, mă poţi ajuta să-mi descarc sufletele multiple încă în embrion, să-mi găsesc corpul dublu înecat în apele tale? Dacă poţi face asta şi ştiu că poţi! Dă-mi de ştire, fă un semn. Un gest, oricât ar fi de mic şi de imperceptibil. Nu te purta ca spiritele eărpănoase de pe Dealul Santinelei. Acum citva timp le-am lăsat un mesaj sub o piatră, mtrebându-le ce ştiu despre Steaua Nordului. Am găsit hârtia strânsă ghem, pătată cu o substanţă nu tocmai spirituală. Ah! Aha! A spus râul cu glas răguşit în dreptul unei plaje largi: Takumbu e un deal foarte bătrân. A început s-o ia razna. Nu ştie mai nimic. Suferă de rău de pietre şi de fluxul cavernos pe care i l-a lăsat în măruntaie cultul şarpelui. De ce crezi că-l duc acolo pe deţinuţii osândiţi la muncă silnică pe viaţă pentru delicte politice? Marea Broască Tutelară a poruncit să se extragă pietrele pentru a pava oraşul ăsta blestemat. Asuncion va rămâne pig' truh cu gfnduri rele... L-a întrerupt urletul vâslaşilor-Cabotierul s-a aplecat o clipă pe marginea unui banf de nisip. Câteva rame s-au rupt

nemaipuţind suport3 presiunea. Cabotierul a evitat obstacolul. Am profitat o? Învălmăşeală. Am băgat hârtia într-o sticlă. Am lâsat-să cadă între nuferi.

Toată noaptea presupusul meu tată şi-a povestit viaţa • neripeţiile de care-a avut parte în Paraguay de la S1 f, a iui cu caravana braziliană, pentru manufactu-S°firde tutun negru. Avansări. Aventuri. Fanfaronade. A no vestit cum a" intrat în garda regelui. Cum a fabricat -af de puşcă. Cum a reparat archebuze. Cum a inspectat forturile, ocnele şi fortificaţiile din Provincie. În Ţara de Jos şi în Ţara de Sus. Cum a întemeiat fortul San Carlos. Cum a fost comandantul forturilor Remolinos şi Bourbon. Cum a ridicat noi forturi şi bastioane. Cum a colaborat cu Felix de Azara şi Francisco de Aguirre la demarcarea frontierelor dintre imperiul spaniol şi cel portughez, înşiră la nesfârşit serviciile pe care le-a adus coroanei. Monotonă intonaţie a gurii, care nu gândeşte la ceea ce spune. Don Engracia repetă de o mie şi una de ori vechea poveste. Deocamdată nu-l interesează altceva decât să-l distreze pe vâslaşii care trag la rame în mai multe schimburi. Cei care se odihnesc dorm legănaţi de uguitul glasului caprin.

Din când în când glasul tutelar se estompează, ames-tecându-se cu zgomotul surd al ramelor, cu clipocitul apei din bordurile ambarcaţiunii, cu pârâitul sacilor, cu fxplozia vreunui butoiaş cu seu. Aşa încât aceste întreruperi în felul lor spun alte poveşti, dar nici lor nu le prinde nimeni sensul, deşi le ascultă sunetul. În afară de mine, care le ascult şi le prind pe amândouă.

(Glasul tutelar)

Iii 1774 am fost avansat la gradul de căpitan. Douăzeci de ani de muncă grea. Fidelitate deplină faţă de uveranul nostru Trei ani mai târziu am adus Coroanei e mai important serviciu din cariera mea. Am fost în-vasar Pă insPectez în tainä situaţia în care se aflau „ eacrediili R ll vasar P P în tainä situaţia în care se aflau

Igati"- eacredinciosului Rege pe malurile râului locul™1' C?! Fe SG 8tabilLserä Şi ridicaserä fortificaţii în necU ^Cela; ii numepe drumuri accidentate, invadate credincioşi, de sälbaticii indigeni

mbavăs, aţâţaţi de bandiţii b. uzilieni.; <i? I pătruns în teritoriul duşfrun având drept călăuză un dezertor din neamul amintit îni'runtând toate riscurile, m-am strecurat în tăcerea nopţii şi, de două oii, am pătruns în menţionatul bastion, ocupat prin viclenie şi trădare în acele zile de portughezo-brazilieni. Am observat cu mare atenţi» fortificaţiile lor şi întreaga situaţie. Am adus despre toate informaţii precise şi am făcut planuri, care, aşa cum a spus mai târziu însuşi Guvernatorul Pinedo. au fost foarte utile şi ne-au prins foarte bine cind am trecut la atac şi am recucerit susnumita fortificaţie.

Asediul a durat trei zile şi trei nopţi, în plină iarnă Animale şi oameni, dirdâind de frig. Alunecam pe o pojghiţă groasa de gheaţă, care crăpa sub greutatea noastră, iacându-ne să ne afundăm în şanţurile adânci şi în gropile fortificaţiilor şi asupra noastră cădeau ploaia de gloanţe trase de cei asediaţi. Şi săgeţile indigenilor.

Piesele de artilerie s-au împotmolii în acest câmp-de gheaţă, care lumina întunericul. De trei ori cavaleria a fost nevoită să se împrăştie. Goi, complet iipsiţi de alimente, noi. Oamenii, ne transformasem în adevăraţi ţurţuri.

Şeful nostru drag. Ofiţerul don Jeseph Antonio Yegros. Tatăl actualului căpitan Fulgencio Yegros. pe jumătate rudă cu mine. A dat ordin să simulăm o retragere, în zori am încercat un ultim atac. Era ca şi cum am fi încercai să-l înşelăm pe brazilieni umblând cu cioara vopsită. Să aprindom luminări fără fiii!

Aşezat pe un morman de piei. Rezemat de catargul principal, înconjurat de duhoarea sporită acum de putrefacţia cadavrelor din Igatimi. Povestitorul a tăcut o clipa-Felinarul de cabotaj pus pe genunchi îi săpa şi mai admc trăsăturile de ţap. Jumătate om, jumătate dobitoc. C°n~ centrat în întregime asupra amintirilor, nu e aici deci cu trupul. Suflet antiuman rătăcind pe târâmuri de gheată, de vint. Unde şuieră mii de săgeţi, unde rasu «a h-jbuiiuri de tunurişi salve de puşti. Strigăte sălbatice în portugheză şt în dialectele indigene. O hărmălaie diabolică. Un vacarm îngrozitor.

' Se vede că glasul tutelar nu mai ţine seama de vLs-laşi de pilot, de şeful de echipaj, de plutaşii mulatri, de indigenii care trag la rame. Cu atit mei puţin, bineînţeles^ de mine. Niciodată nu rn-a băgat în seamă.: a socotit o fiinţă ridicolă, un monstru. Eu nu existam pentru presupusul meu tată decât ca obiect al urii. Vociferărilor şi pedepselor lui. Portughezul are o palmă grea, cu care e în stare să mute fălcile din loc\u351? I unui leu. Vântul stfmi abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăâât de scatoalca pe care mi-a dat-o eînd m-a prins cu craniul în chipă-amiaza aceea mi-a vâjâit multa vreme în urechi şi mi-a răvăşit chica. Şi încă una, noaptea, fiindcă nu i-am îndeplinit îndată porunca de a arunca tigva în râu. Miha-gheară îl înhaţă zdravăn pe stăpânul tutelar. Se stringe în jurul gâtului. Îl sugrumă. Nu-l dă drumul până ce lacrimi de mânie şi de neputinţă nu izvorăsc clin ochii lui de muribund. Pot oare plânge două pustiuri? Îmi ţintuiesc ochii într-ai lui. Şi acum pustiurile sunt patru. Portughezul cedează până la urmă. Cu penultimul horcăit: Dă-mi drumul, copile! Hai, dă-mi drumul, că mă sufoc! Aruncă tigva-n râu şi ne-am împăcat! Mi-am desprins mâna uşurel, oiiberân-du-l mărul lui Adam. Degetele mele de Cain rămăseseră crispate. Toată noaptea a trebuit să le cufund în apa aceea puturoasă, până ce s-au muiat puţin este puţin şi au revenit la normal.

(Glasul tutelar).'?

— Ln noaptea aceea n-am murit tremurând de frig. Gol ir, j ' mic& distanţă de palisadele duşmanului. Zgiri-ţjpj, e maracmişunle acoperite de chiciură, ra-am îneă °U Un e^°rt suPraomenesc până la cadavrele care Pătur AS€ 5ăciserăM”am acoperit cu ele în chip de săgeata nf* îmbră^L? At st™s unu] din ele, ţ. inându-mă de * care-o avea înfiptă în spate. Mi-am lipit gura de gura cadavrului, în căutarea restului de căldură care-ar mai fi rămas în el. Iartă-mă! Am bolborosit cu buzele încleiate de spuma amestecată cu sânge. Întărită şi ţepoasă ca firele mustăţii lui. Ajută-mă, oştean mort'! Dacă tu ai murit, nu mă lăsa şi pe mine să mor! Cadavrul nu zicea nimic, de parcă mi-ar fi dat să înţeleg: Profită, cumetre, cât poţi, că eu nu mai am nevoie de ce mi-a rămas şi-mi prisoseşte. După tonul glasului, l-am recunoscut în întuneric pe cumătrul Brigido Barroso. Un

bărbat, cel mai zgârcit şi strâns la mină din câţi au fost în toată Tierra Firme de când e lumea şi pământul. M-am mirat că devenise dintr-o dată atât de darnic. M-am. Învelit bine cu trupul lui. Dac-ai ajuns în iad, spune-mi, cumetre Barroso, cum e pe-acolo şi, dacă-l adevărat că sunteţi în Ţara de Foc, dă-mi şi mie prin gura ta puţintel din focul ăsta, măcar o găleată de jeratic. Dar gura lui Barroso rămânea îngheţată, tocmindu-se, tânguindri-se, calicindu-se chiar şi după moarte pentru ceea ce nu era al lui.

Nu mi-am putut înăbuşi un strigăt care a răsunat în noapte. Capricornul s-a trezit. A fost gata-gata să se repeadă la mine. Am ridicat flinta şi-am pus-o la ochi. S-a oprit. M-a umplut de ocări în barbarul său dialect de tâlhar bandeirante. Cabotierul a nagivat dus de vânt şi s-a împotmolit în tuful malului. Pentru numele lui Dumnezeu,. Excelenţă, ce vi s-a întâmplat! Adineauri v-am auzit scoţând un strigăt îngrozitor! Nu-l nimic, Patino. Probabil visam că merg pe i-îu. Ţineam mina în apă. Poate că m-a muşcat un peşte pirana. Nimic grav. Du-te. Nu mă deranja când stau singur şi scriu. Nu intra când nu trimit să te cheme. Dar… Excelenţă! Din degetele voastre curge sânge! Mă duc să chem medicul imediat! Lasă. N-o să curgă mult sânge. Nu-l cazul să-l deranjezi pe bătrânul ăla neghiob din pricina acestei răni vechi. Du-te.

În această parte a caietului, litera apare într-adevăr puţ» n mâzgălită, acoperită de un mucegai roşcat acolo unde moli» au păscut în voie făcând găuri mari.

[398Î

Când ne-am deşteptat, am văzut cabotierul împotmolit – tr-un cot al riului ca o pâlnie săpată în malul înalt. M Erau cu toţii cufundaţi într-un somn mai greu ca moartea. Patronul şi membrii echipajului stăteau tolăniţi Pe sacii încărcăturii, mai morţi decât cadavrele din Igatimi. Soarele s-a ivit de pe celălalt mal şi s-a instalat la locul lui obişnuit. Ţintuit deasupra capului, la amiază. Duhoarea s-a înteţit. O vei recunoaşte după cum pute, a spus Glasul în spatele meu. În clipa aceea am văzut tigrul, pitulat în mărăcinişul de pe mal. Puteam să prevăd ce se va întâmpla. La

umbra velelor, întinse ca nişte corturi, echipajul continua să doarmă în zăpuşeala după-amiezii. Mi-am potrivit voinţa cu cea a fiarei care se arcuia gata să facă saltul de opt metri înălţime. O miime de secundă înainte ca pătatul meteor să sară cu un răcnet cumplit asupra cabotierului, am sărit în apă. Am căzut pe un covor de plante plutitoare. De acolo, purtat lin de plaur, am văzut tigrul sfâşiindu-l cu ghearele pe don Engracia, când a vrut să se ridice ca să-l. Ţină piept cu puşca. Arma a descris o parabolă şi a căzut în mâinile mele. Am ţintit cu grijă, ceremonios, fără grabă. O anumită delectare m-a făcut să zăbovesc con-tomplând spectacolul cabotierului prefăcut în altar de sacrificiu. Am apăsat pe cocoş. Fulgerarea armei a desenat în jurul tigrului un inel de fum şi sulf. Urlete de durere au făcut să tremure apa, să se înfioare plaurii, să răsune malurile. Capul însângerat al tigrului s-a întors suflând din greu. Furios. Ochii lui s-au ţintuit într-ai mei. Privire încărcată de nenumărate vârste. Parcă voia sa-mi transmită un mesaj. Am ochit calm încă o dată înh şalbenă> îmPUŞcătura i-a stins incandescenţa. Am inc °ichil Şi”am simţit că abia atunci mă nasc Legănat aDa°fu-l ld (? Porumt)-de-apă, am simţit că mă nasc din dâiho > °asă' din glodul urât mirositor. Mă năşteam în Bobo T mii' Mă trezeam în putoarea universului, mat cu mătas€ neagră plutind pe pluta-coroană, înar-timn ri-°fPUŞCă fumegândă, ieşind din apă în zorii unui

* «istinct. Mă năşteam? Da, mă năşteam, Rătăcit pentru totdeauna dt adevăratul loc. s-au plins primele mele orăeăâeli. O să-l aflu vreodată? Da, o să-l afli. Acelaşi. Loc în care l-ai pierdut, a spus glasul răguşit ai riului, Lingă mine plutea o sticlă. De partea cealaltă domnea o ceaţă deasă. Am ridicat-o. Am văzut pâirua săpată în malul împădurit, care ardea în strălucirea zenitalâ. Am ridicat sticla. Am băut dintr-o înghiţitură propriile mele întrebări. Suc de laptele-cucului. Am supt propriul meu lapte, muls de la ţâţele mele frontale. M-am ridicat încetişor înşfăcind puşca.

M~am uitat de jur împrejur. Am văzut cabotierul pustiu, aplecat într-o rină pe mal, răspândind duhoarea încărcăturii. Capul de tigru înfipt în vârful vergei. În fund, în desişul întunecat al

malului povâmit, am văzut două rânduri de licăriri în jurul unui obiect care părea să fie un sicriu. Şeful de echipaj a coborât în fugă taluzul. Silueta lui întunecată şi transparentă în acelaşi timp s-a oprit în faţa mea ezitând, fără a şti cum să înceapă: Domnule, tatăl înălţimii Voastre mi-a spus să vă chem!... Lasă prostiile astea, omule. În primul rând, eu n-am taiă. În al doilea rând. Dacă-l vorba de cel pe care dumneata îl numeşti tatăl meu, nu staţi de priveghi la căpâ-tâiul lui colo sus? Da, Domnule; don Engracia a murit acum câteva clipe. Ei bine, eu m-am născut acum câteva clipe. Cum vezi, din momentul ăsta nu mai avem ce discuta. Cinstitul vostru părinte stăruie să urcaţi ca să-l vedeţi. Ţi-am mai spus că nu mă leagă de omul ăsta... Viu ori mort, nici o legătură de rudenie. In afară de asta. Dacă stăruie să mâ vadă cu orice preţ. Să coboare puţin din sicriu şi să vină să mâ vadă. Eu nu mă mâşc de aici în ruptul capului. Domnule, înălţimea Voastră ştiţi că numai şchiopii coboară uşor povârnişurile, d&r patronul e acum complet invalid şi n-ar putea să înainteze un singur pas, oricâte eforturi ar face. Ar vrea să-şi ia rămas bun de la Înălţimea Voastră, să vă împăcaţi, sa primească iertarea voastră înainte de a fi îngropa Iertarea mea n-o să-l apere de înţepăturile muştele1" [40(U

Apoj de lăcomia viermilor. Domnule, este niah'inde' sufletul bătrânului. Bătrânul ăsta destrăbălat V e suflet, iar dacă are e numai dintr-o neglijenţă a „elui ce împarte sufletele. Dinspre partea mea, poate să ajungă şi în iad.

Î Scrisoarea XLVIII. Guillevmo P. Roberkon relatează episodul în felul următor:

Cu mulţi ani înainte de a-şi face intrarea în viaţa publică. Supremul s-a certat cu tatăl lui dintr-un fleac. Nu s-au văzut şi nu şi-au vorbit câţiva ani. In cele din urină, tatăl a căzut la pat şi, simfind că i se apropie moartea, a dorit foarte mult să se împace cu îiul lui înainte de a ajunge în lata judecăţii de apoi. Când i s-a adus dorinţa asta la cunoştinţă, fiui a refuzat să-l vadă. Boala bătrânului s-a agravat din pricina încăpăţinării fiului; îl îngrozea, cu adevărat, să părăsească lumea asta fără să obţină împăcarea şi să se ierte unul pe celalalt. A declarat că mântuirea sufletului

său era în mare primejdie dacă murea într-o asemenea stare. Din nou. cu eîteva ore înainte de a-şi da sfârşitul. A reuşit ca ruuele sfi se ducă la fiul rebel şi să-l implore să primească şi să dea ia rindul lui binecuvântarea şi iertarea. Acesta a rămas neînduplecat şi i-a dat acelaşi răspuns ranchiunos, l-au spus că tatăl lui credea că sufletul n-o să-l ajungă în cer. Dacă nu pleca din lumea asta împăcat cu fiul său mai mare. Natura umană se cutremură la auzul răspunsului primit: Atunci spuneţi-l bătrânului să se ducă-n iad.

^ Bătrânul a murit delirând şi chemându-şi fiu! Cu gemete sâişietoare pe care istoria le-a înregistrat.”

Bazat pe operele fraţilor Robertson şi pe alte mărturii, omas Carlyle descrie scena cu mai puţin patetism. Faţă de ^anunţile de împăcare ale batrinului, care nu se resemnea/ă de ™ar! Făfă să”şi vadă? Iul Şi să-şi acorde iertarea reciprocă 6ama C& „U Va putea inlra m cer dacă nu apucă sa se '8 'll face Pe Supremul să sPună Pur? ' siraPlu: am ^ rezolvat o mulţime de treburi care nu-mi ie să mă duc? I, mai ales, că n-are nici un rost.-

O altă mărturie despre ruptură, aflată în afara oricărei b” nuieli de indulgenţă sau de bunăvoinţă, ne oferă corespondent dintre fratele Bel-Asco şi avocatul Buenaventura Djaz de Ven tura. Acesta din urmă l-a precedat pe Supremul în funcţia d Sindic Procurist General, s-a stabilit apoi la Buenos Aires Şi a devenit un personaj influent în politica argentiniană; jar fratele Mariano este autorul cumplitului pamflet pe care, sub titlul de Proclamaţia unui paraguayan către compatrioţii lui l-a lansat împotriva Dictatorului Perpetuu la puţin timp după numirea lui; amândoi nu puteau decât să mintă folosindu-se de adevăr (în pofida faptului că, aşa cum spunea incriminatul, orice referinţă contemporană e suspectă).

Redus la esenţial, finalul scrisorilor exprimă următoarele: „La puţin timp după întoarcerea lui la Cordoba. A pus în cui anteriul pe care se cuvenea să-l poarte, în calitate de Cleric care făcuse primele jurăminte şi primise prima tonsură şi a început să ducă o viaţă şi mai licenţioasă şi depravată decât cea pe care-o dusese la Cordoba. Din cauza asta a rupt relaţiile cu tatăl lui, pe atunci

Administrator al taberelor de indigeni din Jaguaron şi n-a mai vrut să aibă de-a face cu el niciodată. Cu câţiva ani înainte ca fiul să-şi asume Guvernarea Supremă, bătrânul, aflat pe patul de moarte, a vrut să se împace cu primul său născut. A trimis câteva rude cu răgumintea de a-l avea lângă el în acele clipe, pentru a-şi da reciproc ultima binecuvântare. Răspunsul a fost refuzul cel mai hotărât şi nemilos.

Bătrânul şi-a pierdut orice speranţă, după ce îşi chemase de atâtea ori fiul şi-l ceruse zadarnic iertare. În delirul agoniei, totuşi, a avut o halucinaţie în care îşi vedea fiul intrând în cameră înfăşurat în pelerina lui roşie şi apropiindu-se de Pa • Bietul om a murit strigând Vade retro Satana! Şi bleste-mându-l în ultimele lui horcăieli.

Totuşi, în perioada acestor triste evenimente, viitorul nos i Dictator a trăit chinuit de resentimentul pe care i-l proauc ^ permanentele aluzii la originea lui bastardă. A izbutit obţină, prin viclenie şi mărturii mincinoase, un docul» fals cu arborele lui genealogic. De atunci, în Consiliu, în file publice, în sinecurele şi veniturile mânăstireşti care-au funcţii ^ urcuşului până la Puterea Supremă, s-a prezentat -^totdeauna începând cu formula sacră. Eu, Judecător de Rangul Jn sin (jic procurist General, născut în acest oraş Asuncion, 'ndent al celor mai vechi şi mai nobili conchistadori ai GS tei Americi Meridionale. Credea că se pune astfel la adăpost de noi jigniri la adresa condiţiei lui de fiu al unui străin, al unui venetic, al unui mameluc din Sâo Paulo: şi mai a'les credea că scapă de calificativul mulatru, pentru el îngrozitor de injurios şi degradant, care i-a ars sufletul cu fierul roşu, sub stigmatul pielii lui întunecate.

Ceea ce nu poate fi pus la îndoială, Reverend Părinte, este că ruptura cu tatăl lui datează din epoca depravării şi alunecării pe panta viciilor. Versiunile martorilor au transmis acest fapt cu o anumită repulsie superstiţioasă, care l-a făcut ambiguu şi echivoc. Adevărul pare să fie însă altul: după ce taică-su l-a certat pentru purtarea lui îngrozitoare şi l-a dojenit aspru pentru alte fapte nu mai puţin murdare şi nedemne, bruta înveninată de viciile lui morale l-a pălmuit fără milă, cu laşitate, fiind el un

bărbat în plenitudinea forţelor şi celălalt un bătrân neputincios, Sunt unii care spun că numai datorită intervenţiei unor vecini n-a apucat să-l omoare în bătaie. În felul ăsta Dictatorul nostru şi-ar fi început foarte frumos cariera ca paricid.

Nu, prietene Ventura, nu te lăsa târât totuşi de justa dumi-tale indignare. Această «repulsie superstiţioasă» a martorilor care ne-au transmis incidentul dintre tată şi fiu nu se bizuie pe mei ^un fapt ambiguu sau echivoc. Trebuie să spunem adevărul, mai ales între noi, chiar dacă nu ne convine să-l trâmT ea muU deocamdată> căci ar Putea Produce un efect elUÂ d°rlt de noi' Eu ° ^ t*”1 spundar Păstrează-l pir, /Umneata cu rezerva pe care-o acreditează prudenţa şi c”-cumspecţia dumitale.

Taberele)1^ d. mtre don EngraciaPe atunci Administrator al datorat eindigeni din Jaguar6n şi irascibilul său fiu s-a dedat de63! – 686101'? I Orgiilor la eare însus< don Engracia s-a

3 lneePuţ în satul acela de indigeni. Împreună cu

L

Care încâ de pe atunci dădea semne vădit a (j

; iul huu l-'t: sminteală.

Abuzurile căpitanului de artilerie din garda regelui, transformat, în administrator, au devenit din ce în ce mai mari, ju_ decând după acuzaţiile foarte grave pe care i ie aduc locuitorii satului Jaguaron, într-un memoriu adresat direct viceregelui de şeful Juan Pedro Motati, primarul susnumituâui sat.” (Memoriul şefului Motati) „Nu-l de mirare că indigenii au de îndurat o servitute atât de apăsătoare, când agentul care stârneşte acest incendiu e de o lăcomie nesăţioasă, plin de copii şi de datorii, lipsit de calităţile cerule de o asemenea misiune. A venit plin de ambiţii! N funcţia de administrator al taberelor de indigeni, asu-prindu-l cu munci insuportabile, despuindu-l de putinele lor bunuri şi aducându-l într-o stare vrednică de plâns.

Cine-ar putea crede, Excelenţă, că samavolniciile merg până acolo încât ne răpeşte fetele şi femeile, coniiţhid cea mai îngrozitoare crimă pe care răutatea omenească o poate concepe.

Din toate aceste motive, vă implorăm pe Excelenţa Vnastră să binevoiţi a ne trimite un om mai integru, aşa „um cere această nefericită situaţie, pentru a confirma la fala locului acest Raport secret pe care cu umilinţă îl supunem atenţiei voastre. Vă rugăm să-l consideraţi vinovat pe Administrator şi să-l aplicaţi o pedeapsă exemplară, aşa cum prevăd legile, dată fiind lipsa de omenie de care a dat dovada, cum arată delictele şi comportarea lui josnică, suspendându-l provizoriu din funcţia pe care-o are...”

Probabil că acuzaţiile lui Motati sunt puţin exat; erai-e-Tabloul pe care-l oferă despre dezolarea a. se/. Ării de md'-gen1' ca o consecinţă a presupuselor extorcări, cruzimi şi neleQiu' ale administratorului, s-ar putea să fie într-adevăr exnse» 3'

Lucruri adevărate? Calomnii '! Cine poate şti!

Cam tot pe atunci predecesorul rudei mele prin pe care l-a înlocuit, bal rinul preot Gaspav. Câc-pres, aP1

14II4J

Aliaţi?

— L

— Bund găsea încă? Ol'te i! Enuu a Iw'mul;' y. a^ţii luri-Smde împotriva căpitanului administrator.

Scria chiar cu mina lui... Iartă-mă, Părinte, cum poale: să

; un muribund cu mâna lui?... Bine, bine. Prietene Bue~ „^entura, probabil că a scris acuzaţiile puţin mai înainte, când „ierurile au devenit foarte grave. Părintele Câceres a dat lu-

?] în vileag: se poartă atât de urât cu lumea, încât oamenii mai gospodari din sat emigrează în masă în provinciile vecine, 'ndu-şi femeile şi copiii. În satul Jaguaron au rămas numai bătrânii, invalizii şi cei pe care, sub ameninţarea biciului şi a puştii, ca în vechiul regim de sclavie, administratorul îi sileşte să-l lucreze pământurile. Teama pe care-a trezit-o şi ura lăsată în urma lui în sat au fost singurele lucruri pe care le-a făcut pe lume, afirma fostul administrator pe patul de moarte, scriind cu mâna lui sau dictând braşoavele astea vreunei rude.

Nu te îndoi, frate Mariano, că fostul administrator, care era suferind şi fusese destituit, pierzând această sinecură, se simţea profund rănit de spiritul energic şi întreprinzător ai căpitanului administrator al taberelor de indigeni. Resentimentele şi răutatea muribunzilor sunt cumplite.

Fapt sigur, prietene, este că după câţiva ani. Când căpitanul slujea din nou în miliţia Provinciei, raportul cu privire ia emigrarea în masă a băştinaşilor, în frunte cu şefii de triburi (printre care se afla şi unul pe nume Azucape. Care înseamnă Zahăr-pisat), cel mai rebel şi hotărât dintre toţi., zăcea încă în birourile administraţiei. Administratorul l-ar fi spJnzurat de bun”a sef>mă, dacă Azucape n-ar fi apucat să fugă la timp

Cauza rupturii dintre tată şi fiu ar trebui căutată în e fapte. Constat că părăsirea carierei ecleziastice de către «Potul meu şi brusca lui cufundare într-o viaţă de depravare 'scandaluri s-au petrecut după această ruptură; probabil au fo>< corolarul şi consecinţa lor

Paie a'f f. Unci a dus ° viatâ monahală, presupune cineva care îmbrăcate „ inâ°rmatDar ce vsâwe a” moravurile austere, întrebat V*1 demnitatea veşmintelor preoţeşti? Pare să se Eî num Sdesea' De ce să faca atâtea sacrificii pentru faima? Evenit ţinta unor atacuri înverşunate, cind taică-su şi fraţii lui Pedro şi Juan Ignacio terfeleau nu num-numele, ci şi tradiţia întregii familii, în bacanale cu indigp. N î* şi mulatrele din Jaguaron?

Se schimbă radical. Astfel, în timp ce băştinaşii asuprj «îşi părăsesc locurile ancestrale, fostul cleric din Cordoba, car făcuse

primele jurăminte, se afundă peste noapte în cloaca unui libertinaj fără frâu, Se transformă într-un adorator deşănţat al lui Venus Caută iubiri facile, aventuri frivole, femei de moravuri uşoare îşi petrece nopţile în chefuri interminabile. Străbate cartierele deochiate ale oraşului în grupuri de petrecăreţi, cântând serenade, dansând la balurile din port. Are mare succes la aceste zaiafeturi, fiindcă ştie să cânte frumos şi să strunească perfect corzile chitarei.

Mai ales se prăpădeşte după jocurile de cărţi. De multe ori îl prind zorile jucând monte sau truco şi pierde cu aceeaşi uşurinţă cu care câştigă banii în procesele cu care a devenit faimos, căci n-a pierdut niciunul de când şi-a început cariera de avocat." (Nota Compilatorului,) îngropaţi-l odată, cât puteţi de adânc. Pe urmă adu oamenii. Trebuie să scoatem cabotierul din mocirla asta şi să ne întoarcem imediat la Asuncion. Şeful de echipaj s-a dus să cheme oamenii. Reflex iute printre reflexele. Care suie pe malul înalt. Sus, pe faleză, în ceaţa albă a amiezii, luminările pâlpâie cu o lumină foarte vie în cele mai frumoase culori. Datorită efectelor de perspectivă şi refracţie, priveghiul în aer liber printre copaci oferă un spectacol plăcut, punctat de şase lumânan foarte aproape de nori.

Velele de pe cele două catarge s-au umflai uşor şi s-au întins cind a început să sufle vântul din nord, Ş cabotierul şi-a continuat drumul în josul râului pe ins rat. Glasul caprin şi-a început relatarea isprăvilor de căpitan în garda regelui. Silueta rezemată de catar^.je principal părea mai înaltă decât în cele treizeci de z precedente. Glasul mai limpede. Lumina roşiatica a ' cului felinar de cabotaj lăsa să se întrezărească un c mai sănătos. Cea mai mare parte a oamenilor din echi-• aşezaţi în jurul lui, ascultau dând din cap cadenţată fi interminabila lui poliloghie. Doar câţiva vâsla. Şi indigeni ajutau vântul cu ramele lor, împingând cabotierul pe apele canalului. După şapte zile încheiate am zărit portul Santa Fe.

(Circulara perpetuă)

PARTEA BUNĂ ŞI ÎN AFARA DF. ORICE îală e că aici, în pofida tuturor greutăţilor. Revoluţia n-a apucat pe un drum greşit. Ţara

n-a avut decât de câsti-gat. Mulţimea a ajuns să ocupe locul ce i se cuvine. Uneltele însufleţite dinainte sunt ţăranii liberi de azi. Au pă-mănt. au avânt, au cuvânt. Pentru a scăpa de relele care au devenit bunuri. Nu mai sunt nevoiţi să se angajeze ca argaţi decât la stat, singurul lor stăpân. Care veghează pentru ei cu legi drepte, egale pentru toţi. Pământul e al celor ce-l muncesc şi fiecare primeşte ce are nevoie. Nu mai mult. Dar nici mai puţin.

Din cele şapte vaci şi un taur aduse de Juan de Sala-zar, când a întemeiat oraşul Asuncion, s-a ajuns la nu mai puţin de zece milioane în cele şaizeci şi patru de mari ferme ale Patriei; gospodării colective sunt cu sutele. Întreaga ţară e plină de bogăţii. Nevoia de a multiplica a devenit acum nevoie de a de-multiplica. Căci orice exces de bunuri degenerează fatal în rele, aşa cunj ne învaţă experienţa. Prosperitatea unui stat nu consta atât în existenţa unei populaţii foarte numeroase, cât în perfecta legătură a poporului cu mijloacele sale de sub-sistenţă. Va veni ziua când paraguayenii nu vor putea face un pas fără să calce pe grămezi de uncii de au1_' prezis asta cu mulţi ani în urmă mulatrul ăla din Grande. Correia da Cămara, care a venit de mai n10 ori aici, vrând să-mi vândă himere de ocazie în nunImperiului. Uneori prorocirile farsorilor vicleni se ' veresc mai curând decât prezicerile vizionarilor cai vizionează decât elemente neverosimile, produse «/. Ia cronică a Utopiei. Taie galimatiile astea. Pune^• paraguayenii. Suntem gata să păşim pe oracolul P

Cu uncii de aur pe care ni l-a prezis acei portughez-brazilian.

Poporul nostru, am spus-o întotdeauna, va obţine ce se cuvine la soroc; dacă nu, când va voi timpul să-l aducă împlinirea. Să se deschidă rî urile pentru comerţul exterior; este singurul lucru care lipseşte pentru ca bogăţiile noastre să inunde străinătatea. Când stindardul Republicii va fi liber să navigheze până la mare, li se va îngădui străinilor să vină să facă comerţ cu noi, în condiţii, egale.

Doar atunci se va stabili, nu numai traficul mercantil, ci şi un lucru mult mai important, şi anume chestiunea limitelor dintre

state, despărţite artificial pentru ca Imperiul colonial să poată stăpâni mai bine. În spatele lui, sub-coloniile şi sub-Imperiile susţinute de inteResele oligarhiilor. Au prosperat şi ele cum nu se poate mai mult, deghizate sub mantia patriotismului. Piuă când Confederaţia de State Americane va fi o realitate înveDerată, nu o simpla vorbărie de discursuri şi tratate, aici se vor reglementa atât comerţul, cât şi relaţiile externe şi toate celelalte probleme, după cum va fi mai potrivit şi mai util pentru paraguayeni. Nu spre folosul exclusiv ai străinilor, cum se întâmpla înainte de Dictatura Perpetuă.

Prin propriul lui efort. Paraguayul şi-a făurit temelia de Patrie, de Naţiune, de Republică. Educaţia pe care o primesc paraguayenii e naţională. Tot aşa biserica şi religia. Copiii învaţă în Catehismul Patriotic că Dumnezeu nu e o nălucă şi că nici sfinţii nu sunt un trib de ipershţii negre cu coroană de tablă aurită. Simt că dacă se 7r^eu e ceva mai mult clecit un i'iivânt oarecare, el piră „ T Pământul Pe care-l calcă> în aerul pe care-L res-cercând Urile câl? {igate prin munca în colectiv; nu întinde d”? 1 n°rocul cu cerşitul cum dă Dumnezeu prin ora? E sfn? Ciî pe străzi” prin pieţe' pnn satetârsuri> de*”ă m, uricrescuţi la sinul pământului. Îl consii P r adevăratâăi tratează pe ceilalţi concea pe niŞte fraţi alăptaţi la acelaşi sin. Hm! Taie imaginea asta a pământuluâ-mamă. N-o să intre-n capul acestor pui de lele.

Aici am naţionalizat totul pentru toţi. Copaci, plante colorante, plante medicinale, lemne preţioase, minerale Până şi arbuştii de yerba mate i-am naţionalizat. Nu însă şi animalele ori păsările; astea niciodată nu-şi părăsesc locurile natale. Norii ies din umezeala pământu-lui, din apa râurilor, din respiraţia plantelor. Norii revin transformaţi în ploaie, în rouă dimineţii. Se întorc în pământ. În râuri, în plante. Nori, păsări, animale, până şi lucrurile neînsufleţite ne predică fidelitatea faţă de meleagurile natale. Cum ţi se pare fraza asta, Patifio? Cuvintele voastre mi-au umplut ochii de lacrimi, Stă-pâne şi prin această sudoare a ochilor care sunt lacrimile văd tulbure, dar totodată foarte limpede tot ce spuneţi. Probabil, Stăpâne, fiindcă aceste cuvinte ale voastre îmi strecoară în suflet adevăruri din afară. (Urmează

o înjurătură a Supremului, imposibil de reprodus; mai departe, restul filei e ars.) (Pe o foaie separată)

Melc. Vierme, melc fără casă. Piatră de râu, flori, fluturi de câmp. Multă dragoste în special pentru ce-l stabil, înrădăcinat. Nenumărate specii de plante. Imposibil să le numeşti pe toate. Am vânat maimuţe, tigri, vulpi, cerbi, porci mistreţi. Toate felurile de jivine. Specii feroce ori nespus de blânde. Am vânat un exemplar al animalului numit mantlcora, un uriaş leu roşu, cu chip omenesc cu trei rânduri de dinţi, aproape întotdeauna invizibil, fiindcă apele blănii lui îl fac să se confunde cu reverberaţiile nisipurilor. Suflă pe nări spaima singurătăţilor. Coada lui zbârlită e plină de ţepi pe care-l azvânf în toate direcţiile mai iute ca săgeţile. Se înfig în copaci B'ac să plouă picături de sânge din frunziş. Am vin „_ mantâcora pe dunele de nisip plinian, trăgând cu o sa geată cu vârf ui muiat într-un narcotic. Apoi l-am la în libertate. Cind s-a tre7.it, s-a întors în sălaşul lui [410 i

• Când m-am trezit, eram stropit cu miei picături de n-lCfâe Speciile astea nu emigrează; de la manticora la S Icul alb tivit cu roşu, le-am văzut pe toate întorcân-^ie „e, je bună voie în sihlele lor sălbatice. Am văzut ăsări zburând atât de sus, atât de departe, încât păreau nemişcate la capătul privirii mele pătrunzătoare. Dispăreau. Cădeau de partea cealaltă a zării. Câteva clipe mai târziu mă năpădeau din toate părţile. Aşa mi s-a~n-tâmplat cu corbii. Şi cu alte neamuri de zburătoare, de înotătoare. Dar toate, toate, până şi cele mai rătăcitoare, se întorc. Lucrurile vii, ca şi cele neînsufleţite, simt şi ele o dragoste puternică pentru tot ce-l stabil, înrădăcinat, neclintit. Dacă pietrele ar avea cum şi cu ce, ar face cel mult o mică plimbare şi apoi s-ar înapoia la locurile lor de baştină. Piatra împlântată în greutatea ei, planta împlântată în rădăcinile ei. Tenacitatea actului de a rămâne. Gândul de stabilire definitivă. Numai eu ştiu cât mă doare fiecare din aceşti copaci uriaşi pe care sunt nevoit să pun să-l doboare, pentru a primi în schimbul lor praf de puşcă, muniţii şi arme. Fiecare lovitură de secure cade pe trunchiul meu; strigătul lui îşi strigă în mine jalea de dezrădăcinare şi de moarte. Plutele coboară în josul râurilor, cu

colierele lor de mii de buşteni. Haide! Haide! Le spun. Nu faceţi pe proştii. Trebuie să cădeţi, pentru ca Patria să se ridice; trebuie să vă duceţi pe râu în jos, pentru ca Patria să rămână şi să se înalţe.

(Circulara perpetuă) rit 1 mai mi8ratililor umani nu le-a intrat în sânge spi-^LUI naţional. Cum vine asta să pleci, să renunţi la ce-l al cut'? Nmateria din carG”ai ieşi*'la mediul în care-ai cres-E Uamenii sunt mai răi ca animalele! Aceşti „^ numesc S* nici nu~i consider compatrioţi pe casa năâiştanţi Care Se exPatriază ei înşişi, renunţând la în Para? It SCf' Părăsindu-? I pământul. Se transformă

11 ai altor state. Îşi pierd limba în străinătate.

Îşi. Închiriază cuvântul. Devenind apatrizi neruşinaţi şi hulitori, calomniază, defăimează., scriu tot felul de baliverne împotriva ţării' lor. Înţeleşi cu duşmanul, se fac spioni, călăuze, furieri şi informatori. Dacă se întorc se întorc în complicitate cu invadatorul. Îl instigă. Îi ajută în acţiunea de cucerire, de înrobire a propriei lor ţări. Măcar de-ar sluji pentru a fi schimbaţi fiecare pe un fir de praf de puşcă!

Dacă nu m-aş fi opus eu. ar fi emigrai în masă. Plecau cu nemiluita, până ce i-am trăsnit cu o interdicţie categorică. Aici rămâneţi, năpârci migratoare, ori vă jupoi şi vă las să vă mănânce furnicile! Câţiva mi-au scăpat. ca bunăoară trădătorul Jose Tomâs Isasi. Care a trimis apoi ca preţ al fugii câteva butoaie cu praf de puşcă îngălbenit, inutilizabil, sporind astfel batjocura, luând în derâdere ultrajul fugii şi al jafului comis în dauna guvernului şi ţârii.

Mulţi adepţi ai unitarişţiior. ai cauzei argentinienilor, au rămas în schimb aici prinşi în cursă. Mâţe blânde/ziua. Culicide zumzăitoare noaptea. Conspiră, pradă, pân-desc, spionează. Îi trec sudorile. Îşi varsă fierea. Îşi rod unghiile. Clocesc ouă paludice în băltoacele de bale. Fac' tot felul de necuviinţe. Se leapădă de omenie. Lindine molipsitoare. Infecţie. Cineva ridică o căpăţină de varză putredă, un cocean de porumb. Dedesubt e o omidă care seamănă cu un om micuţ, Fistulă cu chip de om.

Ce faci aici? Nu răspunde. Nu vorbeşte. N-are glas. Absenţă deghizată. Neputând să fugă, fac pe morţii-n păpuşoi, încearcă să treacă neobservaţi. Şi-au pus lacă! La gura. Un fir de păr de neghiob în chip de antenă în creştetul capului ras. Opt picioare faise. Doisprezece ochi orbi. La început îţi spui: Drace! N-o fi asta oare larva puri' celui de bumbac'? Nu-l oare coîeopterul megacefal brazilian care transportă microbul dalacului de vjte „' Hoarde de larve veninoase acum! Le strivesc sub călcu-S-au dizolvat într-un filament de bale. Talpa se IJP*^ de cleiul otrăvitor. Unul din coleopterele astea r^”/V' ti'e s-a urcat -odată până la catarama pantofului- ^”

141.2 J

Jjos cu vârful bastonului. A lăsat pe metal o urmă asemănătoare cu coroziunea unui acid. Ani pus să spele 11 -ui cu o soluţie de extiact de nicotină, săpun negru. >'d fenic şi acid formic extras din ferocele furnici a tavkurues. Degeaba. Firele de rugină erau tot acolo. Se adună mulţi laolaltă, i'ormând mormane noroioase. Mişună în laguna de otravă, de parcă ar fi în elementul lor Formează colonii. Vorbesc un dialect portughez banditesc ori o argentiniană migratoare şi argotică. Când se lasă noaptea, după fazele Funii, se transformă în pârrze de păianjen. I-am pândit mai multe nopţi Ia rând. Se imprăştie la primele raze ale soarelui. Firele de bale şi-au lăsat urma lor murdară pe uşi, pe faţade, pe culoare. Urmă de bale pe hârtia vărgată a afişelor de pe uşile catedralelor.

Nu copia ultimele paragrafe pe mhiuta circularei. Nu, Stăpâne, nu le-am copiat. Când înălţimea Voastră dictează circular, ordin al Dictatorului Perpetuu, eu scriu cuvintele voastre în Circulara Perpetuă. Când înălţimea Voastră gândiţi cu glas tare. Glas de Bărbat Suprem, notez cuvintele voastre în Carnetul de însemnări. Dacă pot, Excelenţă, vreau să spun dacă reuşesc să prind cuvintele astea care se învălmăşesc la gura voastră şi o iau |a trap în sus. Cum stabileşti opoziţia Suprem Dictator/Bărbat Suprem? După ton, Stăpâne. Tonul cuvintelor voastre dictează, luând-o în jos sau în sus. Vreau sa spun, aLmşăduinţa voastrăs

duPă cum bate în rafale vântul totputernic care vă iese din gura. Doar înălţimea Voas-

_: c™oa «te un fel de a vorbi care vorbeşte de ia sine, vier m^UŞ1 felul d€ a VOrbiGroParul aude <'um S (- raL>? Că auzi? SUb pământ Eminenţa Voastră probabil că mă Pute °Um mâ mişc sub hârtoag^ îmi porunciţi. Sunt în «rina B V°astrăM'a^ învăţat să scriu. Îmi conduceţi Bineînt ţ pot să te Şi tai în două, vierme-serib ee eşti! Pline s f Excelenţă. Cum să nu. Aveţi drepturi deîn slujba C6ţi? Nd aveti chef? Atunci vom fi doi scribi noastră. Deşi, cum spuneţi voi înşivă, Stăpâne, scribul n-are nici o răspundere. Chiar dacă tot înalţi, mea Voastră spune acelaşi adevăr întors pe dos: Cine s-ar putea mândri că e un scrib nenorocit? Am băgat asta la cap. Stăpâne. Nu, Patifio; mai bine te-ai întreba în fiecare clipă dacă servitorul nu e adevăratul vinovat pentru toate relele care se petrec. De la cel care-mi lustruieşte pantofii până la cel care copiază ce-l dictez. Să continuăm, deci.

Bunăstarea de astăzi şi progresul de mâine al ţării noastre, iată ce vreau să protejez şi să asigur; ba chiar, dacă ar fi cu putinţă, s-o fac să prospere şi mai mult. In vederea acestui scop, acum, când consider că împrejurările sunt mai prielnice, am început să iau măsuri, făcând pregătiri pentru a despovăra Paraguayul de servitutea apăsătoare în care se află. Pentru a elibera traficul comercial de piedici, sechestre, exacţiuni barbare prin care ţările de pe coastă împiedică navigaţia corăbiilor paraguayene, arogându-şi arbitrar stăpânirea asupra râului, pentru a se îmbogăţi şi a-şi întări puterea cu jafurile lor, alimentând pretenţia de a menţine această Republică într-o dependenţă servilă. În înapoiere, asuprire şi ruină.

Am împiedicat succesivele invazii care plănuiau să supună ţara noastră, trecând-o prin foc şi sabie. Invazia lui Bolivar. Din apus. Prin Pilcomayo. Invazia imperiului portughezo-brazilian, din răsărit, pe vechile rute de jai ale bandelor de bandeirantes. Din sud, permanentele tentative ale argentinienilor. Cea mai mârşavă dintre toate a fost plănuită de mârşavul Puigrredon, care recunoscut ţării noastre cele mai mari bogăţii şi destin cel

mai luminos al întregii Americi şi a vrut, nu num^ să ne încalce teritoriul, ci şi să prade pur şi simplu au din vistieria noastră.

• ii.

Ciornă autografă a lui Pueyrredon, Proiect pentru Pa^. Earea oraşului Santa Fa, dominarea provinciilor Entre Corrientes şi subjugarea Paraguayului: [«41 f fcnecef) i» V, J tLjbcJo JUBuuoanão Ca uituki pun-t/tc-a.

Ej îcn

Se/o WP*to & 'jt? Fa ji/i Jupani un tuo Z*/af ce 3^tuatadc aH4MPt*aa#H*e Ca) tom*> tn ttCJ*ckuuo JXM. KO kabit. SuhuJo loJ t*h. IutTje&S, uuw Jema-f fi<yttcion*J~ d? las ottat » vcttt <f oi! Lact. Jc ia. IozjTtt^t- *n> w nas totnt la eocu, wc<x ccnJue&S ie Su. Ăejfota. en fiuntc a, t>aXcwU*sn» os. & *&”+ Ca 6i4<H? *pa/eu +0, De J,? Ojsmi 'o*- » Telul expediţiei în provincia Entre Rios, dată fiind vorf™a el' Se pare că trebuie să fie Corrientes. După ce am! NcorP°rafe lupele din această provincie, aşa cum, de Q^atat>. Armata va ji alcătuită din cel puţin cinci mii eru> cu arme din belşug. Aici, prin urmare, se ajiî timpul cel mai potrivii şi unde putem mai uşor cu lege roadele ostenelilor noastre, pentru a subjuga ano' provincia rebelă Paraguay. La simpla apariţie a acestu' număr impresionant de soldaţi, întreaga provincie se va supune, fără a ţi nevoie să se tragă nici un foc de armă Departe de a displăcea oamenilor noştri, pătrunderea în acea ţară va fi întru totul pe placul lor, dat fiind ca este vorba de ţara cea mai bogată şi cu destinul cel mai luminos din America, atâl dacă ne gândim la vistieria guvernului, în care se află probabil un milion sau un milion şi jumătate de pesos, cât şi la populaţie, care n-a avut de suportat impozitele, dările şi spolierile din celelalte provincii. Fără să mm punem la socoteală toate avantajele care ar decurge din unirea acestei provincii cu o populaţie foarte numeroasă şi din încetarea îngrijorării pe care ne-o produce comportarea echivocă a despotului în ceea ce priveşte patriotismul, principalul avantaj al expediţiei ar'fi acela de a da un exemplu ce-lorlalte popoare şi de a pune capăt acestui măr al discordiei şi acestei pepiniere a disidenţelor care a fost şi este această ţară.

Până nu se va restabili ordinea cuvenită hi Paraguay, răuvoitorii şi ignoranţii nu vor înceta să strige în gura mare că paraguayenii smf singurii care în (? Eg cum stau lucrurile." (Dfi'Hmeni {'ie din arhiva Pueyrredon. Voi. III, p. 28! 3.

Cu doi ani în urmă. la începutul lui 1815. Un alt pezevenghi argentinian, generalul Alvear, Director Suprem al pezevenghilor din porturi, încearcă să restabilea relaţiile cu Republica noastră, în ce termeni? În terme^ nii unui escroc borfaş-cămătar î îmi scrie vrând sa facă să accept superstiţia că, dacă Buenos AiresulJ>ie _ Paraguayul nu va putea fi liber. Încearcă să ras. -V rie cu tertipul altei invazii europene, Nu-mi oferă, consecinfă, un schimb de opinii libere şi prietenietraficant de sclavi, vine cu propunerea de a ca „h douăzeci şi cinci de puşti pentru fiecare sută schimb paraguayeni în armata lor. Nu cunosc şi nici de m auzit o asemenea mârşăvie, nici la cei mai josnici Sdnici guvernanţi ai istoriei americane.

Mai vor şi alţii să invadeze Paraguayul. Chiar para-puavenii emigraţi îl imploră pe generalul -Dorrego să facă acest lucru. Josnicia migranţilor. Şi înainte şi după Dorrego^ o mulţime de alţi claponi aroganţi: Artigas, Ramirez. Facundo Quiroga. Tigri ai pampei, pisici sălbatice urlă. Miaună, fluieră, suspină cu gândul de a veni să r'e jefuiască. Toţi au sfârşit îngropaţi ori exilaţi; unii dintre ei, chiar în pământul nostru.

Şi Simon Bolivar vrea să ne invadeze. Eliberatorul unei jumătăţi de continent face pariuri pentru a ataca Paraguayul şi a subjuga singura ţară liberă şi suverană care există în America! Sub pretextul că vine să-l elibereze pe prietenul său Bonpland, proiectează invazia pe râul Bermejo. Ar fi fost vai şi-amar de el, dac-ar fi pus piciorul în Paraguay! Poate fi sigur că apele roşii ale râului Bermejo şi-ar fi cinstit atunci numele. Mai în-tâi îmi scrie o scrisoare înşelătoare care ascunde, printre înfloriturі şi duplicităţi, spinul unui ultimatum pompos. *

* Către Domnul Dictator Suprem al Paraguayului

Excelenţă, b Dl" Primii ani ai tinereţii mele am avut cinstea să mă HumK i^ prietenia domnului. Bonpland şi a domnului baron

de toţi ™ > ^ a căror Stiintă a făcut mai mult bine' Americii decât ioţi conchistadorii.

F CU n”hnire că preaiubitul meu prieten domnul cun – retinut în Paraguay din pricini pe care nu le

Pe acest^”-”^0 că unele informat» false i-au putut calomnia v°astră s, ™s savant şi că guvernul prezidat de Excelenţa

Do – ~-a sat în? Elat cu privire la acest om cinstit,! Entă, s^a, ltnpre-lUlări mă îndeamnă să vă roe; stăruitor, Exce-rând. PentruU”e^' în, Ubertate Pe domnul Bonpland. În primul eu l-am invtC+ eu SUnt Pricma venirii lui în America, fiindcă Să facă acea f” Sa Se mute în Columbia, şi, când el s-a hotărât! A Ruinl t ^^^ie împrejurările războiului lau silit să acea f, ş, a Ruinul tnr ^^^ie, împrejurările războiului l-au silit să ava poate s-rten°S AiresIn al doilea rând-? APtul că acest -a dea strălucire patriei mele cu ştiinţa lui, de suprem] jl [417]

Nu mi-am dat nici măcar osteneala să-l răspund l/-<? +? Să vină, le spun celor care se sperie de fanfaronad l Eliberatorului libcrticid. Dacă reuşeşte să soseasc” să-l las să treacă frontiera numai pentru a-l face or'l ° elibera din gheaiele unui răzvrătit şi de a o restitui ca simplă provincie celor din Rio de la Plata”, cum propune don Simon. Funebrul decan n-are succes cu intrigile şi comploturile lui. Cum ar putea să aibă succes acest lacheu lugubru! Se arată foarte decepţionat de ezitările Buenos Airesului de a începe „acţiunea de îm-blânzire a acestei fiare'„, care aş fi eu. Bolivar nu vrea numai să pună piciorul în Paraguay. Are de gând să pună piciorul şi în Rio de la Plata, fără a se mulţumi cu faptul că l-a dezamăgit pe San Martin la Guayaquil.

În discuţiile pe care le-a purtat la 8 octombrie 1825 cu vulpoii argentinieni Alvear şi Diaz Velez, don Simon îşi exprimă din nou ambiţia lui „izbăvitoare”. O să vă propun, le zice el, o idee neutră. Halal idee neutră! Domnilor, le zice, am făcut o recunoaştere pe toată lungimea râului Pilcomayo până la vărsare, pentru a-mi îndată ce Excelenţa Voastră va avea bunătatea să-l lase să vină în Columbia, al cărei guvern îl prezidez prin voinţa poporului.

Fără îndoială, Excelenţa Voastră nu-mi cunoaşte numele şi nici serviciile pe care ie-am adus cauzei americane: dar dacă-mi va fi îngăduit să pun în joc tot ce valorez pentru libertatea domnului Bonpland, aş îndrăzni să adresez Excelent Voastre această rugăminte. „n;

Fiţi bun şi ascultaţi strigătul a patru milioane de amen «^ eliberaţi de armata aflată sub comanda mea. Care imploia ^ toţii, împreună cu mine, clemenţa Excelenţei Voastre, ca omagiu adus umanităţii, înţelepciunii şi dreptăţii, ca un? Mia|a adus domnului Bonpland. Domnul Bonpland poate jura m ^ Excelenţei Voastre, înainte de a ieşi din teritoriul a? Plata> stăpânirea voastră, că va părăsi provinciile din Rio de la_ _ pentru ca în nici un fel să nu-l fie cu putinţă să aducă ^_ judicii Provinciei Paraguay; până atunci, eu îl aŞjePtr-c ^ în răbdarea unui prieten şi respectul unui discipol, căci „j^y stare să merg până în Paraguay numai şi numai , cea mai bună cale spre Paraguay, cu scopul de des°” rfuce în această Provincie şi de a-l da jos pe tiran. A t să-l bag în buzunar în trei zile. Ce aveţi de spus? Ic vulpoii argintii. Sunt zece ani de când încercăm – 'f cem noi isprava asta. Găina asta. Sălbatică rezistă. Tmine ouăle de aur în cuibarul ei ermetic, transformat într-un bastion inexpugnabil şi nu-l chip să mân-”m nici găina, nici ouăle. Sigur că da. Găinarilor, fiindcă eu le mănânc pe jumătate clocite în fiecare dimineaţă la micul dejun.

Îmi scriu, deci, Bolivar. Sucre, Santander. Eu ridic din umeri. Nu citesc şi nici nu răspund la scrisorile lor mai mult bete decât treze, care nu fac decât să mă deranjeze. Puţin îmi pasă de puternicii trufaşi de pe toate meridianele pământuluL

Ce deosebire mai ales între Bolivar şi San Martin! Acesta din urmă e singurul care refuză proiectul nebunesc de a subjuga Paraguayul. Cauza lui nu era să subjuge popoarele libere, ci să elibereze naţiunea americană. „Patria mea este întreaga întindere a Americii”, zic de comun acord San Martin şi Monteagudo. Lupta lor începe de la revoluţia din octombrie 1812. Singura care merită pe drept cuvânt acest nume în Rio de la Plata.

Elibera pe cel mai bun dimn> smerii şi pe ce} mai celebru dintre calatori.

Mp Efxce^ntă' sPer că nu veţi lăsa neîndeplinită rusâminleu vostri^te -şi mai sPer că ma vet' a5e™ în rândul prietenilor iuW cledmci°Şi Şi recunoscători, dacă nevinovatul pe eave-l «Dese nu va fi victima nedreptăţii

T1 ^ * ° ^ Excelentei Vous-vv? R.dalorai şi preasimon Bolivar

_ Lima. 23 octombrie HS23

^puns]- TPU? TOi'utui: Supremul Dictator, într-odavâr iv-a ist°rici-roman. A. scrisoare» lui Bolivar. Răspunsul pe care unii c'rea unei rim r' U gă!”1 e aP°c) 'W: în orice caz. E născ-o-Lnclinare! Bună Purtare poruru c-are n-ave; i nici t, SJai al/uf B^»! W' J°^ Anf0» «» Sil ere. Preşedinte ni noului îervKe-nrez'Tri °atre OeneraW Francisco de Paula Snntan-Bohvar):? Ea» T» e a? Columbiei (amândoi locotenenţi «i Ivi

O inspiră aceşti doi oameni, cărora li se cuvine titl de paraguayeni pentru sistemul şi gândirea lor. ne (jnu; faptul că primul s-a născut în ţinutul Guarani. N-^ importanţă că li s-a părut că au arat pe valurile măr'6 că au navigat printre lanţuri de munţi şi vulcani Sa1' Martin, dezamăgit de Bolivar la Guayaquil. Bernard de Monteagudo. Ministru în guvernul său. dat jos de o răzmeriţă reacţionară, asasinat apoi la Lima. Chiar şi Simc'm Boiivar, 'pe care Monteagudo l-a sprijinit în încercarea supremă de a forma Confederaţia Americană al cărei proiect l-am schiţat în faţa Juntei clin Buenos Aires eu câţiva ani înaintea lui.

Într-o bună zi. Obsesia patriei americane, car. Rm se putea naşte decât în Paraguay, ţara cea mai izolată, închisă ca într-un ţarc şi cea mai năpăstuită câm acest continent, va erupe ca un vulcan imens şi va corecta „sfaturile” geografiei corupte de vicleni devoratori-de-popoare. Să lăsăm lucrurile să-şi urmeze curbul. Deocamdată nu există primejdia unor noi invazii.

Sigur că aceste evenimente, mai bine zis fapte mârşave şi demente, unii dintre voi nu le cunosc decâţ din auzite; alţii probabil că le-au uitat, iar cei mai mulţi

Eliberatorul se pare că are de gând să trimită a expediţie alcătuită din Corpurile de armată clin Alio şi Bajo Peru pentru a ocupa F'araguayul. Cave, aşa cum ştii. Y dumneata, geme sub câlciiul – tiranului rare nu numai că împilează acea provincie cu cea mai mare cruzime, dar a şi despărţim-o de orice legătun cu exteriorul, căci nimeni nu intră în ţară dâcâ nu-l ţx" P'aiu Dictatorului Perpetuu, • (H octombrie 1825.)

Santander către Sucre:

Europa cultă s-ar bucura mult dacă Faraguayul ur ie$j rfe sub tutela crudă a tiranului cave-l oprimă şi cave l-a ><-'i1Lual restul lumii." (Septembrie 1825.)

Decanul Funes către Simt'm Bulivar:

— Când ministru] Garda rai-a relatat acest fapt 5.11 l guayului a <r:"'. 0. ' fie

5.11 l perea brutală din partea Dictatorului Paraguayului a <r:"' l î d Ail p g lor începute de ministrul englez la Buenos Airesl. Ou d îlg^

—^ g

l'itat de această ocazie pentru a vh laee sn înţeleg^U greşită era încercarea de a îmblânzi această tiara P<? Ct' ţiunii şi câtă dreptate aveaţi, în schimb. Excelenta ^"p^j vă gândeaţi să-l faceli să şi ml ii In frontiera dinspre J forţa armelor v<iaslre... Ru am ere/ut de datoria. Me' î acorda adevăratul înţeles pe care-l au. Pur şi nu Iu fiindcă n-au fost nevoiţi să le înfrunte şi să — ^zolve în acele momente grele, ca mine. Când Şeful c rrem face ca toţi să aibă ce strânge de pe tarla, sub-lfm' abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăââi uită cât ^e Sreu *"a *ost lui a semănacând buca-trfe-s'pe masa, de ziua de ieri nu-ţi pasă. Dar de un Hram de memorie e nevoie pentru a trăi: chiar dacă

nu slujeşte decât pentru a subsista: pentru a vă jelui cu indolenţă, care pare să fi devenit starea voastră naturala, de suferinţele îndurate pentru a ajunge la bunăstarea de acum. Totul, până şi cel mai mărunt bine. E pus pe cântarul unde i se vede valoarea şi preţul. Nu subestimaţi, stimaţii mei ţ. efi şi funcţionari, preţul pe care a trebuit să-l plătim pentru a face din ţara noastră, cum spune unul dintre duşmanii noştri cei mai înverşunaţi, ţara cea mai bogată şi cu destinul cel mai luminos din întreaga Americă.

(în Caietul personal)

Paraguay ui e o Utopie reală şi Excelenţa Voastră sunteţi un Soion al timpurilor moderne, mă adulau fraa cunoştinţa Excelenţei Voastre toate aceste lucruri, fiindcă soresc că furnizez asttel materia necesară geniului vostru ne-l «Şit şi fiindcă, după opinia mea, această acţiune nu trebuie wrasită.” (28 septembrie 1825.)

Nota lui Juan Esteban Richard Grandsire: din „ Iagmentul din ziarul susamintit vorbeşte de ameninţările guay nu r SeneraIUlUi SuCre' dacă şeful guvtmului din Para~ Bolivar f seam* de PaŞii pe care presupune că i-a făcut «amnă <? & ob^ine libertatea domnului Bonpland. InPeiWtuu D CU, noşti f°arte puţin firea şi caracterul Dictatorului îri? Ata une a~^ crede în stare să dea înapoi din teamă ori ani tine friili ameninţări indirecte: omul care de doisprezece! Ească pasiuni? Guvernării Paraguayului şi care a ştiut să poto-vastelor st-*Î? 1 sa mentină liniştea interioară şi exterioară a v°iuţmor din «e., care le guvernează, în pofida intrigilor şi re-”n °m oareca-e 1 Vecine> nu va P”tea fi nicidecum considerat °u'ea atrage ' a oamenii cu scaun la cap, iar ameninţările ar i, aă- «are SP n fa domnului Bonpland o catastrofă deplo-da „i1 general MP evita Printr-o intervenţie directă a coiisu-a Ce'-erea an^T la Rio de Janeiro şi cu atât mai mult veni de la Paris.'- (6 septembrie 1826.) ţii Robertson, în vremurile grele ale începuturilor N_ putut încă citi cartea acestor tineri ambiţioşi, care sunt bătrâni şi bineînţeles şi mai desfrânaţi ca Judecind după titlu, nu pot spera că Scrisorile lor de^' pre Regatul Groazei (nu ştiu dacă sunt două cărţi sau una singură)

vor înfrumuseţa tabloul pictat cu perfid; în urmă cu zece ani de Rengger şi Longchamp. Fără îndoială, o nouă porţie de minciuni şi infamii preparate pe gustul europenilor, care se dau în vânt după aceste regate sălbatice. Sălbăticie de spirite rafinate şi plictisite. Juisează flagelându-se cu nefericirile raselor inferioare, în căutare de noi erecţii. Durerea altora e un bun afrodiziac pe care-l macină călătorii pentru cei rămaşi acasă. Ah, ah, ah! Orbi, surzi şi muţi, nu înţeleg că nu pot transcrie decât zgomotul resentimentelor şi uitării lor. Ce se poate aştepta de la aceşti călători rătăciţi, incapabili, lacomi? De unde scot materialele pentru asemenea amintiri? Dacă nici propriile mele manuscrise nu sunt sigure în casa mea de bani cu şapte chei, cele ale traficanţilor migratori, interesaţi numai de vână-toarea de galbeni, s-au pierdut pesemne de şapte ori până acum în cine ştie ce latrine.

Scrisorile şi Regalul Groazei au apărut cu mare întârziere din pricină că s-au pierdut originalele, fapt pe care Supremul pare să-l fi prevăzut şi pronosticat: „într-una acele nopţi din ianuarie trecut zic fraţii Robertson toate lucrurile neînsufleţite ale naturii îngheţaseră, când drumurile erau acoperite de zăpadă şi trotoarele erau alunecoase, unul din autorii acestor Scrisori despre Paraguay călătorea c omnibuzul de la Londra la Kensington. Ducea sub brt < ma nuscrisul operei. Coborând din omnibuz, a apărut un neg aproape spectral, înfăşurat într-o pelerină şi având capul a perit cu un tricorn, care i-a tăiat calea privindu-l ţinta călător. Acesta a alunecat şi a căzut pe gheaţă. Strania ap ^ ^ a devenit şi mai spectrală în lumina slabă a felinaru gaz. Apoi s-a risipit. Timp de câteva clipe a rămas zăpacl ^ cauza izbiturii şi a spaimei. De îndată ce şi-a venit în * ' «pd ridicat şi s-a îndepărtat de locul acela, şchiopătând Şi • ^^ încă o durere puternică în picior. Dar nu mersese n1 când minute, când a simţit că-l amorţiseră braţele, pe lângă d? „f^'ă şchiopăta destul de tare. În clipa aceea, conştiinţa '„?'tacită a avut subita revelaţie că pierduse manuscrisul. '„' T-*t rs la locul acela blestemat unde căzuse. A căutat şi a ă”a i”1 o parte zăpada, tulburat de teama difuză că ar fi putut dat a-ntâlnească din nou cu personajul acela fantomatic. Acesta 88 ^mai apărut, dar nici hârtiile. A doua zi a fost anunţata „i'erderea prin afişe şi

în ziare. S-au oferit recompense. Dar ciodată n-am mai văzut foile pierdute. Câteva zile mai târziu am primit un bilet anonim în care mi se spunea: întoarceţi-vă In Paraguay. Acolo veţi găsi manuscrisul. Ne-am gândit că-l o glumă de prost gust, făcută de vreunul din prietenii noştri. Nu ne-am întors în, Paraguay, bineînţeles. Era mai uşor să refacem Scrisorile, care au obţinut un succes răsunător. În trei luni ediţia a fost epuizată, înainte chiar de a fi dispărut cu totul durerile de la piciorul de care şchiopătam şi amorţeala di» braţe. N-au lipsit totuşi câteva rezerve şi critici. Thomas Carlyle, bunăoară, ne-a tratat cu asprime. El vedea în Supremul din Paraguay pe bărbatul cel mai remarcabil din această parte a Americii. Răspândea o lumină foarte sulfuroasă >i sumbră, care strălucea în spiritul lui afirmă adeptul cultului Eroilor dar cu ea a luminat Paraguayul cum a putut mai bine. Dealtfel, opiniile adverse, ca aceea a marelui CarLyle, în loc să descalifice opera noastră, i-au sporit prestigiul prin faptul că unii oameni de talia lui au luat-o în seamă; ceea ce a contribuit mult ia promovarea şi difu/. Areu ei.”

6 ^ ^ltă parte' citiva autori contemporani susţin că Scril! Itv”ixn aru”nit fel apocrife; cu alte cuvinte, că fraţii terial0” '-Şi atribuie> «ei puţin parţial, paternitatea unui ma-care c SP'Ciult din_ nilmeroasele pamflete ia adresa Supremului seama d *” '„ Ri° de la Plata ^ vremea aceeaDacă se tine avere şi 6 l? Clinaâiile sPi”e „copiere” care i-au ajutat să facă

^”th-ame^1 '„au ru'nat pe fra'U Robertson în peregrinările lor lezare v^T*' afirmatia n-arNfi cu totul nevrednică de mem°riai'jşti tea de Stu” a? Oştilor negustori transformaţi în trete masni (icstIU romanciei-l. Priceperea lor „de a picta por-ln v°lurnel '^? ' 3lte virtu^ 'terare sunt prezente într-adevăr pr°babiia jl rMOrilot Şi în Regatul Groazei, dar nu exclud rt ^tur& Pie'-derea manuscrisului, nebutv. Mărtude autori, trădează aceasta posi

O întăreşte şi mai mult episodul, iară îndoială nu născocit, al fantasticei întâlniri pe o străduţă ci în Londr spectrul sumbru, foarte pe gustul cititorilor literaturii de

1 Puţin cu mister care începuse să fie atunci îa modă. Autorii dau impresia? Vor să insinueze apariţia de pe lumea cealaltă a Supremulu' cu scopul de a le fura manuscrisul, care, după ei, ar fi ies pedea lui de mormânt. Desigur, autorii îl considerau de funcf pe fostul lor amfitrion şi puteau să-şi iu o dublă revanşă, punându-l în cârcă acest jaf de dincolo de mormânt la adăpostul impunităţii unui pueril roman-foileton. Dar Supremul era încă viu la Asuncion, sperind să poată citi anunţatele opere care au apărut în sfârşit în 1838 şi 1839. Puţin înainte de monrtea lui. (Nota Compilatorului.)

Dornici să-şi vândă amintirile şi sufletul pe care nu-l mai au unui prăpădit de cititor imaginar, specia cea mai nefastă din câte? Cunosc, inventează pentru desfătarea lui afro-disiacă minciuni, calomnii, fapte imaginare. Povestesc propriile lor perversităţi, ca şi cum ar fi ale altora.

Ntratât pentru a îe face pe plac acestor linguşitori care tămâiază pe cei bogaţi şi pe cei puternici, cât pentru a mă sluji de ei în folosul ţării de care ei se slujeau pentru a obţine mari profituri*, m-am gândit să-î numesc reprezentanţii mei în Marea Britanic, adică Anglia, ca supuşi ai ei ce erau. De râtva timp mă tot sâcâiau cu rugămintea de a ie încredinţa aceasta sarcină. Pentru ei, ° distincţie fără seamăn şi totodată un mijloc de a-şi lărgi şi spori câştigurile de traficanţi şi contrabandişti cu documente de imunitate diplomatică. Nu ignoram fire? ^ că aceşti lacomi negustori n-aveau intenţia să U'i

U'i n ş g în mod loial la prosperitatea economică a Naţiunii n tre, ci s-o stimuleze şi mai mult pe-a lor. I-a g'11 ^ i 1' d<>i lor ascunse am răspuns cu ale mele, care. Rămân de căruţă, le-o luau înainte. ^

Am poruncit deci să-l cheme pe Juan Pansh ° a son, cel mai mare dintre fraţi şi i-am exons pro cu francheţea m. eaobişnuită.

PRobertson, în ale sale Scrisori despre Paraguay, relatează astfel întrevederea: ofiţer din garda palatului a sosit in.

— Seara aceea cu un „• „ecuzabil: Supremul a ordonat să treceţi imediat pe la el.

Ieşit cu aghiotantul, un sublocotenent negru, mirosind grăsime de bucătărie şi a funingine. Se ştia ce înseamnă vizitele acestor nebuloşi „officiers” ai regimentului de escortă. Mergea în faţa mea invizibil, în afară de vestonul alb de lăn-cier aşa încât mă duceam la această întâlnire, care nu anunţa nimic bun pentru noi, cu senzaţia că însoţesc o fetidă umbră m uniformă, care nu făcea alt zgomot decât acela al săbiei de ceremonie frecându-se de pantaloni.

Când am ajuns la palat, am fast primit, totuşi, de Suprem cu mai multă bunătate şi afabilitate decât de obicei. Faţa i se lumina cu o expresie aproape vecină cu jovialitatea. Pelerina lui cafeniu-aurie îi cădea pe umeri în falduri elegante. Părea că-şi fumează ţigara cu o plăcere neobişnuită şi, contrar obiceiului de a aprinde o singură lumină în umila săliţă de audienţe, în seara aceea erau aprinse două mari luminări din cel mai bun seu pe măsuţa rotundă cu un singur picior, la care nu se puteau aşeza mai mult de trei persoane: masa la care mânca Stăpânul Absolut al acelei părţi de lume. Mi-a întins mâna foarte cordial: ia loc ^on Juan. Şi-a. Apropiat scaunul de al meu S1 Şi-a exprimat dorinţa să-l ascult cu. Multă luare aminte. Dumneata ştii care a fost politica mea în ceea ce pri-pror Paraglia} TUlŞUi <& au vrut să mă ataşeze la celelalte coru”? – 0”' UndC dorruleşte blestematul germen al anarhiei şi din *2mPai'aguayul e mai îmbelşugat decât oricare altă ţară ™6”01' Aic1* totul e ordinesubordonare, linişte. Dar de 6 reti şran'e*e> cum *> putut constata şi dumneata, e 'uină. TUnurilor * vuietul discordiei te asurzesc. Acolo totul De unde' de?'°lare ' aici totul e prosperitate, bunăstare şi ordine.

America <T „^ *°ate astea? Wn faptul că nu exislă Om în ceapă fi,. Ud' 'n a^at”S de cel care-ţi vorbeşte, care să pjicu nevoii P°P0rului *» să fie în stare să-l guverneze de acord tr<*at eî eAŞl f pirat» le lui. E adevărat sau nu? M-a în-mul «u adm”? L'âcu. ViintatNu puteam să spun nu, căci SupreArgentinienii sânl c>amenii cei mai veleitari. Înfumu -nestatornici şi libertini din

câţi au fost sub stăpânirea spâni r în această emisferă. Cer instituţii libere, dar singurele se ' M pe care le urmăresc sunt spolierea vecinilor şi satisfacerea ^ tereselor proprii. Prin urmare, am hotărât să nu mai am de-a cu ei. Dorinţa mea e să stabilesc relaţii direct cu Angli-a guvern la guvern. Navele Marii Britanii, brăzdând trium^ face de la fal Atlanricu! Vor intra în Paraguay şi, împreună cu flotilele noastre, vor sfida orice întrerupere a comerţului pe Ri0 ^e, la Plata, de la vărsare până la laguna Xarayes, la cinci sute de leghe nord de Asuncion. Guvernul Marii Britanii va avea aici un ministru, iar eu voi avea ministrul meu la curtea de la Saint James. Compatrioţii dumitale vor vinde tot felul de mărfuri şi muniţii de ră/boi şi vor primi în schimb nobilele produse ale acestei ţări.

Cânrî a ajuns la acest pasaj al discursului, s-a ridicat de pe scaun foarte agitat ş4, chemând o santinelă, a dat ordin să vină sergentul de gardă. De cum a apărut cel chemat; i-a dat ordin să aducă neîntârziat. Aia'- Sergentul s-a retras şi în mai puţin de trei minute s-a întors cu patru grenadieri. Care duceau un sac.de tutun cântărind vreo doun sute de livre, o legătură de yerba mate de aceleaşi dimensiuni, o damigeana cu rachiu paraguayan, o căpăţână mare de zahăr şi o mulţime de pachete de ţigări legate şi împodobite cu panglici multicolore. În sfârşit, a venit o negresă bătrână cu citeva mosire de ţesături de bumbac sub forma unor mici i'eţe de masa. Ştergare şi basmale de toate felurile. M-am gândit că e un dar pe cate Supremul voia sa mi-l facă în ajunul plecării mele la Buenos Aires. Închipuiţi-™ deci surpriza mea când l-am auzit deodată că-mi spune:

Află. Don Juan. Că astea nu sunt decât câteva din bogatele produse aie acestui soi şi ale hărniciei şi priceperii locuitorilolMi-am dat osteneala să-li pun la dispoziţie cele mai bune mostre din mărfurile pe care le produce ţara în diferite d» m de activitate. Ştii foarte bine în ce cantitate nelimitată ^e P^ obţine aceste produse în acest Paradis a) lumii, daca-l™ ^ permite s; i-l numesc aşa Acum, fără a mai discuia daca ^ continent e matur-sau nu pentru instituţiile liberale, -?' într- «i”Id iuţii au ^ locuit treptat în practică vechile forme de guvernate ghe/e (eu n-a, ş crede), nu se poate tăgădui că. Ved-o şi civilizată cu Marea

Britanie. Acesie iasi creând în schimb stabilitatea şi măreţia unei naţiuni, feuaal, ^^ ^. Mare putere din lume. Doresc, aşadar, ca care es ^ _ continui drumul spre patria dumitale şi ea ^Un-nfl tă ce ajungi la Londra să te prezinţi la Camera Co-^6 '„î r la cu dumneata mostrele astea. Cere să fii ascultat „^T tribună, spune-le deputaţilor că eşti deputat al Paraguaului Prima Republică a Americii de Sud şi prezintă în faţa Camerei produsele acestei ţări bogate, libere şi înfloritoare. S ne-le că eu te-am autorizat să inviţi Anglia să stabilească relaţii politice şi comerciale cu mine şi că sunt gata, ba chiar sunt nerăbdător să primesc în capitala mea un ministru al curţii de la Saint James, cu deferenta cuvenită relaţiilor între naţiuni civilizate. După ce - acest ministru va sosi aici cu recunoaşterea expresă a independenţei noastre, eu voi numi un trimisal meu pe lingă curtea Marii Britanii.

Aceştia au fost termenii aproape textuali în care Supremul şi-a ţinut discursul. Am rămas uluit la gândul de a fi numit ministru plenipotenţiar, nu pe lingă curtea de la Saint James, ci pe lângă Camera Comunelor. Mi s-a recomandat în mos special să nu stau de vorbă cu şeful executivului, «fiindcă a afirmat Supremul ştiu că marii oameni de stat ai Angliei, sunt înclinaţi să trateze probleme atât de importante ca aceasta numai atunci când Camera Comunelor le-a dezbătut şi le-a rezolvat favorabil».

Niciodată în viaţa mea nu rn-am simţit mai încurcat ca atunci, neştiind cum să mă port şi să vorbesc. Dacă refuzam onquijotesca misiune, aş fi atras imediat mânia Supremului, le? L-ar fi dezlănţuit fulgerele asupra capului meu nefericit ri1, fs~. Ra capului fratelui meu, ba chiar poate că le-am fi pier-înainte sub securea călăului. Nu-mi rămânea altceva de ^ să accept. Aşa am şi făcut, în pofida senzaţiei să rrT ce ridicol care mă apăsa când mă vedeam încercând

Darto UrC CU fol'*a Ia tribuna Camerei Comunelor, dându-l-la o f «i ie, ajutat J

Şi reus' H – vreo SaPte hamali, pe comisarul Parlamentului la5i tim Sa. Aduc> împotriva opoziţiilor şi rezistenţelor, în ace- Verhatim Cn Ptele, cu mărfurile paraguayene şi discursul, Palatul

Sa SuPremului. Dar Asuncion era foarte departe de ProPunerea • es' Prin urmare am acceptat misiunea, nu du”mă în v0Ş1. Mi „„am Pus toată încrederea în hazard, lăsân-°la lntâmplărilor, în căutarea unei depărtate posibilităţi de scuza, care să mă absolve în mod acceptabil de de a nu fi putut intra cu o atât de distinsă onoare şi cu de piele pe uşa pe cave mi-o indicase de partea cealaltă a mării «?

Vezi, don Juan, i-am spus, hai să vorbim deschis Sârt dispus să-ţi acord cinstea pe care mi-ai solicitat-o. Te voi face reprezentant comercial al Paraguayului pe Ungă guvernul imperiului britanic. Dorinţa mea este să stabilesc relaţii directe cu Anglia, lucru pe care-l consider în interesul reciproc al celor două ţări; a dumitale. Cea mai mare putere din lumea contemporană; a mea, cea mai îmbelşugată şi ordonată Republică din aceste lumi noi. Îţi convine această sinecură? Nu mai contenea cu elogiile şi mulţumirile. Dar, chiar în acel moment, cum mi se-ntâmplă întotdeauna când am de-a face cu pişicheri care-mi vin cu cioara vopsită, ştiam că servilul englez n-avea să înfăptuiască nimic din ceea ce el însuşi s-a grăbit să tăgăduiască. Ba mai mult. După zgomotul complimentelor lui mi-am dat seama că avea să mă înşele. Cu toate astea, nu puteam să nu mai joc cartea. Misiunea Robertson era un mod de a sonda, sub drapel britanic, posibilitatea de a rupe blocada navigaţiei, trecând peste măsurile arbitrare luate de guvernanţii necinstiţi care s-au perindai 3 a putere în Rio de la Plata, deveniţi încă de pe atunci supuşi preaplecaţi ai coroanei britanice sub pulpana unui pretins, protectorat”. Mi s-a. Părut chiar o-ldee foarte bună să încerc să scot castane e din foc cu mina englezului. Nu m. abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăâîerit.au altceva potlogarii ăştia.

Vreau, don Juan, i-am spus, înfigindu-mi unghiile ^ arterele lui coronariene, ca dumneata să obţii r a a. rea libertăţii de comerţ şi de navigaţie, răpită ^ar^olnr yului de către Buenos Aires împotriva tuturor de drept. Sunt cel mai în măsură s-o fac.

Vor intra şi vor ieşi fără nici o dificultate. Vasele de război ale căpitanului Percy. De Juan. Dorinţa mea este, totuşi, ca funcţiile

Să iimiteze la comerţAsta nu va fi cu putinţă n-U – Prealabila recunoaştere de către Marea Britanic a îf'oendenţei şi suveranităţii Paraguayului. Pentru ne va fi o cinste, a răspuns negustorul., să pregătesc mi astă dreaptă recunoaştere şi sunt sigur că şi pentru fC mea va fi un motiv de mândrie să stabilească relaţii o naţiune liberă, independentă şi suverană cum este Paraguayul. pe care toată lumea îl numeşte pe bună dreptate Paradisul Lumii. Vorba dulce mult aduce, don Juan. Nu încerca să te încălzeşti la un foc de paie, căci Paraguayul nu e Utopia despre care vorbeşti dumneata, ci o realitate foarte reală. Produsele lui se adună mereu într-o cantitate nelimitată şi pot satisface toate nevoile Lumii Vechi. După informaţiile mele, situaţia se prezintă astfel: căderea lui Napoleon şi restauraţia lui Fer-nando al Vll-lea au zăpăcit minţile oamenilor politici din Buenos Aires. Alvear e acum Director Suprem. Arti-gas i-a învins la Guayabos pe directoriali, care-au rămas fără conducere, în derivă, la voia întâmplărilor, după expulzarea din Zona Orientală. Acesta e momentul potrivit pentru ca dumneata să încerci să înfăptuieşti ce-ţi propun. Voi pregăti o flotilă de nave încărcate până la rjfuz. O voi pune sub comanda dumitale şi nu te vei opn până la Casa Albă, vreau să spun până la Camera ^omunelor, ca să prezinţi aceste produse, scrisorile de acreditare şi cererile mele de recunoaştere a indepener» ţei şi suveranităţii acestei Republici. Ne-am înţeles? ° «fee genială, Excelenţă! Lt? Aceea Robcrtson a plecat la Buenos l Mica En9lezocdcâEuforie generală. Sugerată*! PromHăloare. O primă operaţie de sondaj. Două b Tomâs Isasi. Îl las să plece şi pe el cu cantine încărcate cu produse”.

'„1' HUUă din nou dwtele.) f>s<; Tomas Kasi n-a Rober'*on, ci cu nece ani mai târziu. cu aic-, «. Ren8ger. Longchamp şi <JSt aut «>ri» tă de Supremul în 1825.

„ dl” Ren8ger. Longchamp şi alţi străini a căror auti

Î429| e care c? 'V

„Neobişnuitul fapt şi-a avut oi-lginea într-o solicitar Woodbine Parish, consul britanic la Buenos Aires e c guvernatorului paraguayan libertatea negustorilor englezi d ieşi cu bunurile lor.

Tacita recunoaştere a suveranităţii Pav & guayului de către Marea Britanie, implicată în petiţia însăr • „ natului cu afaceri comerciale la Rio de la Plata şi-a făcut efectul, declară în cartea lor Rengger şi Longchamp. Dictatorul Perpetuu a autorizat plecarea, nu numai a negustorilor englezi ci” şi a altor supuşi europeni, negustori sau nu, aleşi de el. Le-a dat un permis de liberă' trecere şi le-a îngăduit să-şi pregătească navele cu o singură condiţie: echipajele să fie formate numai din străini sau negri. Pe lângă aceasta, le-a interzis să ia cu ei orice bunuri sau mărfuri care n-au fost cumpărate din banii lor. Ceea ce a fost îndeplinit întocmai, sub supraveghere strictă. Jose îomâs Isasi, fireşte, nu numai că a fost scutit de aceste formalităţi, clar s-a bucurat de prerogative mai largi. «M-a putut înşela a spus mai târziu cumătru-său fiindcă au lucrat în favoarea lui două împrejurări. L-am lăsat să plece, pentru ca nimeni să nu creadă că cedam în îaţa necesităţii sau în faţa presiunii pe care englezul o făcea în favoarea libertăţii numai pentru compatrioţii lui. Pe de altă parte, perfidul de curriătru blestemată fie cumetria! S-a mai Moşit şi de tuşea fiică-si ca brevet de trădător şi de pirat.» Isasi nu s-a tnal întors niciodată în Paraguay. Şi-a desăvârşit perfidia trlmiţând în batjocură după un timp câteva butoaie cu praf de puşcă inutilizabil. Singurul lucru şi cât de derizoriu i pe care l-a înapoiat din tot ce delapidase. Indignatul îost prieten a încercat să obţină cu bric. E. preţ captura. I-a confiscat prântr-un decret toate bunurile şi un tânăr vmza-tor de la casa lui de comerţ din Asuncion, pe nume Gregon Zelaya, a fost împuşcat după o judecată sumară, exact la u an de la fuga lui, pe 25 aprilie. 1826. La fiecare aniversare, ^ nou ostatic era executat într-un soi de ritual care-J Ped P ^ pe vinovat «in-absentia» după imemorialul simbolis ^ unor asemenea sacrificii prin intermediul celor mai în a. Victime. Puterea şi eforturile de ani şi ani de zile a! E ^ a torului s-au dovedit zadarnice. Duşmanii lui Artigas. C cerut azil în Paraguay, s-au arătat dispuşi să-l. Predea? Sin ia schimbul fostului Suprem din Zona Orientală. A îc ral târg pe oare Dictatorul Perpetuu l-a refuzat c «„

1430 i

A poruncit să fie împuşcat fără proces aducătorul indigna? Troc^ par nu a. -enunţat din pricina asta la obse-°? Ertelurmărire a fugarului, care a dispărut de parcă i-ar fi înghiţit pământul.

, priveşte «insinuata promisiune» de recunoaştere ofi-

? Lşi de acordare a libertăţii de navigaţie şi comerţ, Mr. Pac! A aa amânat-o la nesfârşit, după oe călătorii au trecut do „zi-

?! ^hinpzesc" prin Puerta del Sur şi au ajuns la Unii'. N de

Siete Corrientes. Cu titlu de memorandum şi jucânc! Ultima dul chinezesc" prin las Sie it arte a orgoliului său deghizat în haina politeţii, Dictatorul a trimis o altă corabie, care nu avea alt obiectiv deoît aceia de a duce o notă consulului englez. N-a fost totuşi deloc plină de tact? După vagi consideraţii despre sosirea cu bine la destinaţie acelor eliberaţi, nota lăsa să se simtă ranchiuna: -Supuşii Maiestăţii Sale britanice n-au făcut altceva decât să împărtăşească aceeaşi soartă la care au fost. Condamnaţi toţi locuitorii Paraguayului în timpul acestei blocade nedrepte. Dealtfel, n-au nici un motiv să se plângă, căci ei au venit în Paraguay fără să-l fi chemat nimeni.» însărcinatul cu afaceri comerciale britanic a făcut abstracţie de cererea «insinuată» – şi i-a scris Dictatorului, cerându-l acum să-l pună în libertate pe Bonpland. Mânia Supremului a izbucnit tăcută, dar definitivă: a trimis răspunsul în acelaşi plic, pe care a pus să se lipească o etichetă g-'osolană scrisă de mâna copistului său, care spunea: «Lui Pansh, consul englez la Buenos Aires.» în acelaşi timp a 'rimis ° Circulară laconică funcţionarilor din întreaga ţară: «Nu ie uie să-l credeţi pe europeni şi nici să vă îneredei; în ei. au s-^ -ar -^ na*iunea îor Şi obiectivele pe care declară că le sista ^ „^ u? A-n nas celui care se-apropie, iar dacă in-simte-te °brăzniciile lui sâcâitoare, să nu-l spuneţi: Pofteşte şi tâţ; ci ca acasă, după obiceiul inveteratei noastre ospitali-

^arâ po^1"1 CU Pani1 Peste b0t? I striga^ să audă bille: Ie^ continuat f68060111^ 5J consideraţia pe care străinii eliberaţi au deParte d^p Jf poarte Dictatorului Perpetuu când s-au aflai străinii tez-â1^^ ~ °U aceea? I intensitate ca şi cetăţenii şi

LongchamDl 6n^ în Arcadia Paraguayană – Rengger şi Sulul Frânte, °feră ° mărturie nebănuită, citată apoi de con-Hervaus, ^ a Buenos Aires, M. Aime Roger: «Căpitanul a wst autorizat să plece cu una din brigantinele domnului Isasi, după o prelungită captivitate în PHI-;<HUmurit la Buenos Aires în 1832. În timpul celor şapte ani" • „ s-au scurt de la eliberarea lui până cind a murit, n-a „^ nunţat niciodată şi nici n-a auzit pionunţându-se nurr Supremului (singurul pe care-l accepta ca titlu Dictatorul p petuu) fără a se ridica în picioare şi a-şi lipi călcâiele cu un zgomot puternic, ducând mâna la pălărie, Un paraguayan a fugit ca pasager clandestin pe o altă brigantină. L-am'întrebat? Ete ce-ai plecat din Paraguay? Am fost soldat timp de douăzeci şi cinci de ani. Asta-l singurul motiv pentru care-ai fugit? Singurul, domnule. Douăzeci şi cinci de ani. Te simţeai nefericit acolo? Nu, j domnule, deloc! Pământ bun, oameni buni şi mai ales un guvern foarte bun. Dar sâr. T douăzeci şi cinci de ani! «?" (Nota Compilatorului.) monede puşcă şi î engleli dau lui Isasi cincizeci de mii c de aur din vistierie, ca să eumper armament de cea mai bună calitate zul Robertson. Mă trădează de dcu Isasi. Ar fi trebuit să bănuiesc când inţa să-şi ia cu el nevasta şi fata. Şi-lntenţiile, profitând de slăbiciunea r De ce vrei să-ţi trambalezi familia î de grea? O fac pentru copila mea, tuse măgărească şi doctorul Rengs schimbarea de aer ar putea să-l fax tuşeşte sărmana de ea! Zi şi noapte Bine, Jose Tomâs, dacă-l vorba de s ia-o cu tine. Ai grijă la întoarcere. ^: de convoiul de vase engleze şi deo_:'. Dată rămâne ae văzut dacă-şi va ţine sau nu consulul britanic Proir? Şi nea de a încheia tratatul comercial între Anglia şi ^a guay. Mare bătaie de cap îmi dă Juan Parish ăsta- ^ glezii sunt vicleni. E mai bine să n-ai încredere în ei p^ nu-ţi dovedesc că-s vrednici de încredere. ^osf Isasi, prietenul, cumătrul, tovarăşul meu de ^^ care-l ştiu de ani de zile, mă ascultă cu fruntea p e Cu ochii aţintiţi la vârfurile pantofilor. Ridică spre ^ copila, care mi se agaţă de gât într-un n^1™ de tandreţe, căci până atunci arătase faţă [432j raf trac y

Ingădu-: Ii dibăcie tru fiică-sa. Iria asta atât; Suferă de asigurat că Auziţi curo rd întrerupere! Atea finei mele, A mai fii însoţit de „ndo teamă instinctivă. Tuşea convulsivă n-a reuşit C-lntrice frumuseţea cu adevărat îngerească a acestei Sa le A

transfigurat-o dimpotrivă într-o expresie care °re ceva supranatural. Poate prin contrast cu neagra şi ff ă nevăzuta mârşăvie a tatălui ei. Într-o pauză a tusei re-o face să se înăbuşe în convulsii, tăindu-l respiraţia mă sărută pe amândoi obrajii. Rămâi cu bine, naş '! Suspină ea, cu glasul înăbuşit de un nou acces. Instinct al copiilor, care ghicesc despărţirile definitive. Uat-o de lângă mine transformată într-un lung horcăit de sufocare, înghiţit de îndată de vacarmul portului. Ultimul lucru pe care l-am văzut a fost părul blond ai finei mele strălucind într-o rază de soare a acelei splendide dimineţi de aprilie. Cu o ciudată stfângere de iniaiă, supraveghez, febrilele pz-egăth'i de plecare.

LA ÎNTOARCEREA DIN PENULTIMA LUI CĂLĂ-torie, Juan Robertson a plătit pentru o parte din vinele lui. Cei mai mari duşmani ai mei, adepţii lui Artigas au fost însărcinaţi să încaseze plata şi să-l aplice pedeapsa meritată. Între Santa Fe şi La Bajada, bandiţii şi borfaşii Protectorului Zonei Orientale l-au prădat piratereşte pe piratul care se trăgea din piraţi. L-au supus la umilinţe cumplite. L-au răstignit gol pe pământ. Ceata de tâlhari formată din indigeni guarani din Cor-'rientes şi Brazilia s-a năpustit asupra lui şi l-a batjocorit timp de câteva ore. Relatare tulbure de lucruri trăite în miez de noapte. Visate în miez de zi. Nu ştiu dacă străinul a fost sincer. Mi-ar plăcea să citesc versiunea acestui episod pe care o prezintă în cartea lui, dacă are curaj să-l povestească.

Episodul e relatat de fraţii Robertson în Regatul Groazei. Suprimarea unor detalii respingătoare, care poate fi atribuită mai curând unei reţineri puritane, proverbialului gust englez pentru rezervă şi bunăcuviinţă, precum şi distanţei faţă de faptele povestite de autori într-o proză măsurată, nu împiedica totuşi versiunea lor să coincidă» în linii generale cu cea oferita de Supremul. (Nota Compilatorului.)

Printre reproşurile şi insultele adresate englezului, s-a strecurat până la mine melopeea pe care el o fredon de obicei printre dinţi în timpul partidelor de şah s între divagaţiile mele despre astrologie, miturile în gene, războiul cu Galii sau incendiul

bibliotecii dm A xandria. There a Divinity that shapes our ends, ghew them how v: e loill! Aud glasul lui Juan Pa*' Divinitatea Binefăcătoare şi-a făurit până la urm? Ls<Lia. Aşa cum a dorit, „how he wilV, pe câmpul din La „6* «: c ditii lui Artigas au jefuit nava Mica Englezoaică ţ> Bai: DÂnă-n picioare. Au furat până şi chipiurile şi aiv mele de gală făcute la cererea militarilor din ntii Eşarfe, dantele, voaluri şi mătăsuri, giuvaieruri şi pentru femei.

Vremea când se petreceau aceste fapte, nu mai exista 6Guvernamentală, iniei Consulatul, care o înlocuise mai frziu pictatur. A temporară Se" afla în ajunul transformării Su-oremului în Dictator Perpetuu. Foştii militari din Prima Junta, în cea mai mare parte, erau închişi sau aveau domiciliu forţat. (Nota Compilatorului.} p

— Ky/

• Un triepm, abcdefghijklmnopqrstuvwxyzşţăâî instrumente optice şi muzicale, un telescop, diferite aparate electrice, articole pe care îl pusesem să le cumpere cu ridicata. Bineînţeles, pe lângă dotarea completă cu arme şi muniţii, ascunsă sub o încărcătură de cărbune şi grâu, pe care i-6 comand a&em pentru armată.1

• Cârpa în dungi a imperiului său nu l-a ajutat să apuce de toarta încinsă a tigăii, pentru a scoate castanele din foc, Când efebul englez s-a trezit din coşmar, a asistat ţa un amuzant spectacol improvizat în cinstea lui; Sceleraţii din banda lui Artigas, deghizaţi în uniforme de gala, cu podpabe şâ odăjii preoţeşti, travestiţi cu veşmintele şi giuvaierurile femeilor, dănţuiau în jurul lui

JojKoroiul ca nişte aiavoli împieliţaţi, învârtind deasu-soa Capu^ul s^biile şi pistoalele nou-nouţe. Făceau prin-să-Cţ • lig^nd îacă era în stare sau nu vreunul din ei Proba? 1? °-apul dintr"° sigură lovitură. In clipa aceea din n ^ JUan Parish Robertson, asemenea bătrânului n*ie nuvdstu'ea M Chaucer ^ cum mi s"a î^împlal şi tre tărî e mu^) ' a bătut cu pumnii la uşa mamei noas-fi gindu'„ ^J^1» -l să~i lase să intre. Nu ştiu la ce s-o nd a°eea Juan Robertson. Gânduri deloc esigul' Inima de 6

rănităsabia nu”i 1 nun ^ n en^ez mcearcă mereu să fie internai era acum alături de el Juana Esquivel, ca să-l oblojească rănile şi să-l adoarmă cu cântecele ei H greiere. „ e

Şi lucrul cel mai rău dintre toate era că în seara d' ajunul plecării, când nenorocirea nu înlocuise încă ferT cirea, fratele lui îşi luase rămas bun cu glume şi pam „ mime întrucâtva profetice. Nu râdeţi, domnilor şi ma; ales dumneata, don Juan. Viitorul meu consul comercial Când găina scormoneşte, repede belea-şi găseşte. Zis şi prezis.

Pe Juan Parish l-a salvat fluierul la care cânta de obicei la seratele noastre. Când vandalii din La Bajada şi-au făcut cu el toate poftele, au descoperit printre lucrurile lui micul flaut dublu. Cântă din fluier! l-au po-ruacit şi nu l-au slăbit cu cererea lor pe tot drumul pe care bandiţii ăştia împopoţonaţi l-au târât. Legat de catargul cel. Mare al corăbiei, până la comandamentul oraşului. Eram zdrobit şi iot trupu-mi era o rană smgerândâ. Mi-a povestit Juan Robertson încereînd să-mi trezească mila. Satirii, deghizaţi în femei, în preoţi şi în militari, mă sileau să cânt necontenit din fluier, iar ei făceau să răsune puntea în jurul meu jucând tontoroiul ca nişte sălbatici. Cântă din fluier! Cântă din fluier! Îmi porunceau lovindu-mă cu săbiile când mâ opream ineerdnd să-mi mai trag. Sufletul. Simţeam că mă sufoc şi, cuprins de disperare, m-ara agăţat cu degetele şi cu unghiile de instrument. N-aveam de ce mă agăţa decât de acest pai de sunet. Vă asigur, Excelenţă, ca nu există nimic mai trist decât să intonezi fals propriul tău recviem ^a, Uj flaut prăpădit, ca să-l înveseleşti pe cei care au cie g'n să te ucidă.

Juan Robertson n-a murit. Descreierat bk. Nu l-au ucis bandiţii iui Artigas. Dimpotrivă. Să-şi vândâ foarte scump zdrelitunk' şi zdrenţeu sil. sub presiunile escadrei britanice, să obţină gubire frumuşică pentru batjocura suferită ce dele lui Artigas. Cu permisul de iiberâ trecere de Protectorul Provinciilor Orientale, a lă'» -l-' grase de-a lungul întregii coaste, câştigând de oo\~ i ^

? Ri mai mult decât pierduse când fuse.se prădat. TVa-tr6! Tul anglican şi-a vândut ia un preţ bun, pe aur şi f'binare ^fiecare picătură de sânge pierdută în Goi-V&> lui măruntă din La

Bajada. Pe urmă a avut chiar ^°'b ăzarea de a veni aici. În pofida faptului că-l interzisesem să mai calce pe pâmmtul Paraguayului. „ Ceea ce nu pot să-ţi iert, domnule Robertson. E fap-l că te-ai pretat în mod josnic să tratezi cu directorul Alvear vânzarea de arme In schimbul sângelui paragua-Potlogarul de argentinian mi-a oferit să dau oameni în schimbul flintelor. Mi-a oferit douăzeci şi cinci de" puşti pe o sută de paraguayeni... Patina cetăţeni ai acestei' Naţiuni libere, pe o puşcă. Negustori mârşavi î Ăsta-l preţul la care au. Fixat valoarea compatrioţilor mei! Şi tocmai dumneata, după ce că te-am acoperit de onoruri şi atenţii mai mult ca pe orice supus străin, îmi aduci oferta asta! Negustor nenorocit de carne omenească. ' Pirat traficant de sclavi! Ce-ai crezut dumneata? Aflaţi că nu există în toată lumea atâta aur ca să poată plăti unghia de la degetul mic a! Celui mai netrebnic'dintre! Concetăţenii mei!

Timid, asemeni unui vierme tăiat în două care vorbeşte din adâncul brazdei tăiate de plug în pământ. Juan Robertson a încercat să 'se scuze: Eu n-am făcut o asemenea tranzact-le, Excelenţă! N-am făcut decât să accept ra directorul Alvear să trimită în valiza poştală a navei e ° scrif>are timbrată şi sigilată adresată Excelenţei streNu-l de ajuns că eşti prefăcut, văd că eşti şi ' ^Upra • ' Ori nu cunoşteai conţinutul acestei l m ttva g^"'ave? Wu înlru totul, Excelenţă. Mi-a spus fortul d'er? R A*vear în legătură cu propunerea lui, în „btină Uenos Aires, Mi-a spus că are nevoie să

^n Rio H i „araguay. Pentru a-şi întări legiunile

Alvear că * ^ a^aEu i-am spus imediat directorului nea tirg – malâlniea Voastră nu veţi accepta un aseme-"~- ^ ' a „Ştiam despre Excelenţa Voastră că nu Şi muniţii decât în schimbul lemnului tutunului sau pieilor de vită, dar în nici un caz pe piele îe om! Supremul Dictator al P guayului n-ar îngădui una ca asta în ruptul canT^~ i-am spus şefului guvernului argentinian şi am t-ef, Ul! Categoric să înlesnesc această tranzacţie. Totuşi a' ~ ceptat să aduci această scrisoare mârşavă pe nava du"'„ tale. Vei spune că nu dumneata aduci scrisoarea N*" O aduce valiza de pe nava dumitale. Bun şiretlic Perl fectă scuză. În afară de

asta, ai lăsat să-ţi fure arme1? Plătite de mine dinainte, cu o încărcătură de mărfuri care valorează de o sută de ori mai mult decât preţul lor. Excelenţă, mi-au furat tot ce se poate fura de la un om. Ba chiar mai mult. Dar sunt gata să vă restitui în întregime cu bani peşin valoarea mărfurilor furate. Bineînţeles că o vei face până la ultima leicaie. Fără să mai vorbim de cheltuielile pentru daune şi prejudicii! Dar asta nu-l totul. Între timp, Artigas a trimis copii ale scrisorii confiscate în cele patru vânturi. Pentru ca toată lumea să afle că unii concetăţeni de-ai mei vor fi vânduţi ca sclavi. Îmi pare nespus de rău, Excelenţă. Adevărul faptelor va. fi restabilit foarte curând. Dumneata nu ştii că adevărul nu există şi că minciuna şi calomnia nu se şterg niciodată? Dar să lăsăm aceste filosofări zadarnice. Totuşi, vreau să ştiu neapărat când îmi vor fi încredinţate armele afectate de blocadă. Îmi pare rău că trebuie să spun Excelenţei Voastre că din păcate asta nu-l cu putinţă. Vrei să-mi explici, domnule Robertson, la ce slujesc atunci tunurile escadrei britanice, care dumitale ţi-au slujit ca să-ţi ramburseze cu vârf şi îndesat tot ce' ţi se furase. De ce n-ai stăruit p^ lângă consulul imperiului dumitale,. pe lingă tov^r^oi dumitale de hoţii., comandantul acestor nave de raz ^ să mi se înapoieze ceea ce-mi aparţine? Oare *. A, ja nu cumva susţine protectoratul britanic din Bw ^ Plata? ~Nu e incapabilă oare să împiedice comitere ^ pedepsită a unor acte de piraterie care au ups rii? A

Cte de piraterie ca ^%ce mea de un armament necesar apărării? Arme e, gte ate articole de război şi în ^^ flt lentă, sunt considerate articole de r ^^ cazuri consulul britanic şi comandantul flotei su de la orice intervenţie. Aceasta ar însemna vio *.

1438J

Dreptului statelor la autodeterminare. Ex-^o^stră ştiţi aceasta şi n-aţi fi deloc dispus să celenţa ^^ Ceva în ţara dumneavoastră. Nu-mi veni permite! A'gemenea baliverne. Sunt salul până-n gât de acuimrfiile impregnate de flegma englezească! Deci. pe t şi pentru a pune capăt acestor fanfaronade, co-tii şi consulul dumitale nu pot să-mi asigure liber

pe râul care, conform dreptului ginţilor şi tiunilor, nu e patrimoniul şi nici proprietatea ex-dusivă a nici unuia din statele limitrofe. Aşa-l, Excelenţa. Chestiunea asta depăşeşte prerogativele lor, îmi pare rău, Excelenţa, dar a. şa e. Prin urmare, domnule traficant de sclavi, alunei când e vorba de suvera-nitatea Protectoratului există suveranitate, iar când e vorba de suveranitatea unei ţări libere şi suveraniea Paraguayul nu există suveranitate. Frumos mod de a proteja dreptul popoarelor la autodeterminare! Sunt protejate, dacă sunt vasale. Sunt împilate şi exploatate, dacă sunt libere. Se pare că acum nu ne rărnâne altă alegere decât să ne punem bine cu stăpânul englez ori francez şi cu cei care vor veni după acrea. Eu unul nu sunt dispus să îngădui asemenea escrocherii nici unui imperiu din lume.

Vezi, Robertson. Dumneata şi fratele dumitale aţi «*t primiţi cu bunăvoinţă în această Republica. Vi s-a dat voie să faceţi comerţ aşa cum an poftit. Aţi făcut ^Peculă şi aţ] avut minâ uhQr& să far. Pţi (-onirabandă P>n_a^cusiupefiantP şi mulatre. * '? Ferbottm^ (ui ^c'1'. Ff01'* e semnificativă în acest sens. Transcrie sPaldino (s (î eî'„*'m scrisoarea pe care sergentul scoţian Da vid zăVv-H, în Corrienies după ce a. dezertat din armai a aspectDocum i Baiada? '• P» n ui-mare. Constituie, sub acest Şi ortografie; r lui" Iată ncu>„cate.

Cum i >Şi ortografi; lui" «nui niarir. R direct. În pofida simaxei iD1>) vuurtle „-l această cheMiunc din scriMă sufoc de indignare. Scot punga pe care dat-o Bonpland cu balsamul lui Corvisart. Îl aspii formă de priză (nu era momentul potrivit penln ftizii!), de mai multe ori, până când toată faţa şi mi, îmi sunt scăldate1 de o fosforescenţă verzuie. Juan* bertson face un pas înapoi, înspăimântat. Ascultă! V-at" pierdut obrazul, Excelenţă! Neobrăzat eşti dumneata lepădătură! Nu numai dumneata şi fratele dumitale-ati trăit şi aţi făcut negoţ aici cum aţi vrut. Mulţi alţi negustori englezi au făcut la feî. Când au vrut să plece, au plecat. Au luat averi cu ei. Dumneata şi fratele dumi-tale aţi strâns aici o avere fabuloasă. Am încercat, cum ştii, să deschid relaţii directe intre naţiunea dumitale şi această ţară bogată. Am vrut să te numesc reprezentantul meu comercial, consul,

însărcinat cu afaceri pe lângă Camera Comunelor. Şi uite răsplata de care am parte i Când cer articolele de care am nevoie, mi se spune că autorităţile voastre nu-mi pot garanta traficul „Regret nespus că trebuie să-ţi comunic că ştirea pe care am primit-o chiar acum şi anume că don Agustin, proprietarul brigantinei lui Ysasys [sic] [este vorba de Jose Tomas Isasi] l-a întâlnit pe fratele dumâtale pe râul San Juan, la vreo trei leghe mai jos de portul Caballu Cuatiî, unde fusese adus sau predat de soldaţii lui Artigas care l-au asaltat în La Vajada pe cina el venea pe râu în sus. Aducând arme pentru Supremul din Paraguay. Pe 25 ale lunii în curs, am de gând să pâec la avântr-acolo şi, dacă pot să-l fac vreun serviciu, voi face tot ce-J? Stă în putere şi e pe măsura slabelor mele posibilităţi ea sa ai la faţa locului cum stau lucrurile.

Am trimis pentru voi de pe malul fiului, prin clon de Are val o (poreclit Tiara-lucu), un. Lanţ de aur, o cruţ* ^ patru inele idem, diferite lucruri pentru făcut cadouri5 ^ câteva care valorează mai puţin decât cântăresc, dar str. ^ mai mult decât valorează. Anunţă-mă, te rog, daca &?'„* ase-sau nu, căci trimisul nu-l întru totul de încredere pen •. Menea comisioane. Lanţul de aur avea j lungime oe o ^ îi ar fi păcat să încapă pe mâini străine. ~u atât mai mm încă nu mi s-a plătit preţul lor de cosi

Sper că până la data primirii prezentei misive ° mitale vor reuşi s-o vindă pe tânăra mulatră mmr^ul „.

— Şi. Acum când fratele dumâtale e prizonier şi numai u ^. ^ţe ştie când va fi liber, sper că vei avea bunătatea de a-»., (RO-preţul ei în stupefiante de calitatea întâi ru prima <?' bertson, însemnări)

^ cât, joA

, arme! Când e vorba de interesele mele. Mi se libel' că produsele destinate Republicii Paraguay tre-sPuneă râmână la cheremul l'iiharilor şi ucigaşilor, în bu'C ce ofiţerii britanici nesocotesc în mod scandalos tim*) '1 mele pe deplin întemeiate! Află atunci că n-o C5ienmai îngădui nici dumitale. Nici fratelui dumilale Sa” ci unui negustor britanic să stea în teritoriul meu.

N-o'să vă mai îngădui să vindeţi cârpe englezeşti. Cutele cârpe englezeşti mă fac să strănut cumplit. Ga un guturai de dezgust. Aspir încă o priză fosforescentă. Pe fereastră intra nori de licurici. Mă frec pefaţă, pe gât mă mânjesc groîznic de măruntaiele lor. Mă frec pe tot corpul cu această grăsime luminoasă. Camera se umple de străluciri livide. Mini a mea arde de! A podea până-n tavan. Rafala de strănuturi răstoarnă urna funerară unde păstrez tutun din Brazilia. Sala se umple de o ceaţă neagră cu pete galbene. Ştiu asta abia acum când scriu. Atunci a văzut-o doar Robertson, năucit de aceste sclipiri. În faţa uimirii lui înspăimintate, eu măsor camera în lung şi-n lat, cu paşi uriaşi, de la un perete la altul, de la un mal la altul, prefăcut într-o flacără verde. Luaţi-vă înapoi boarfele voastre blestemate! Boarfe de borfaşi! Boarfe infectate de hoarde de purici, păduchi Şi alte specii de insecte! N-avem nevoie aici de boarfele astea jegoase! Dumneata şi fratele dumitale trebuie sa părăsiţi teritoriul Republicii în douăzeci. Şi patru de re, dacă nu vreţi să vă lăsaţi aici pielea când s-o împlini orocui. Îngăduiţi-mi, Excelenţă, trebuie să ne adunăm nu mai ^^ „e aparâin! -? Nu”tt îngădui nimic! Voi ^ a*te ieruri care să vă aparţină în afară de ă a existentei voastre. 'Scoateţi-o de-aici COV! D^ mt^ siracuzăni să ciugulească halcile m”aţi înteles? L beg your pardon, „P>~ Robertson ' Păstrează pentn. I a'sla murdară şi ia-ţi tălpăşiţa. Dumdumitale sunteţi expulzaţi şi izgoniţi. D 1 43 nu mai c'i”Da\ par nu voastr neata ar>cora şi lerHială'iu

Auzit?

1 435 de minute pentru a ridica

°ra! Iul ăsta de Pi-t'*™ţa voastră peştiit?

Impostorul se îndepărtează de-a-ndăratelea. ^u agăţaţide cataramele pantofilor mei, de ca tarar răbdării mele. Se întoarce legănându-se. de parcă s-ar putea desprinde de firul ăsta care-l ţine «într-o ţesătură invizibilă. Iertare, Excelenţă! Câine-te

Scheunat care se târăşte pe podea, lingându-mi tălpW

Robertson. Ţi-am spus să pleci! Până când crezi* c-o să poţi abuza de răbdarea mea? Du-te cu Dumnezeu ort du-te la dracu*. Treaba dumitale î Numai pleacă odată! Du-te şi spune-l din partea mea comandantului escadrei voastre că-l un pungaş! Du-te şi spune-l din partea mea hoţomanului de rege al vostru şi hofomanoei de regină ca sunt. Cei mai mari potlogari pe cave i-a răbdat vreodată, pământul. Spime-Le din partea mea că ţucalul meu ruginit valorează1 mai mult, cu mult mai mult, decât coroana lor soioasă, dar că nu sunt dispus să fac schimb! Şi nu-ţi spun să te duci şi să le spui din partea mea cinstiţilor membrii ai Camerei Comunelor că sunt nişte pungaşi şi nişte hoţi fără seamăn, fiindcă singurul lucru încă vrednic de respect pentru mine este

Camera Comunelor, care reprezintă poporul în toate părţile, chiar şi în haznaua puturoasă a imperiului dumitale. Sublocotenent, du-l pe acest green-go-home la cazarmă, unde va sta la arest împreună cu celălalt green-go-home care-l fratele lui. Până în momentul plecării. Kn'ă pyiaguă tekakâ onemose vaeră jagauicha. '* Ăi la dispoziţie exact 1 341 de minute, începând din elipa asta. Pentru a pleca. Ca şapte ruguri şapte orologii şi-au înălţat cadranele pe masă, a du-şi acele ascuţite înfipte în acelaşi punct şi au j orele la unison. Haide, mânâ-l pe pişicherul ăsta şi pe mâna gardianului! Pe urmă du-te şi trezeş ^u_i secretarul meu particular. Adormit ori morta^

Încoace. O să-l dictez chiar acum sentinţa de con^Suncat bunurilor şi de expulzare. Juan Robertson s-e ia picioarele mele, plângând cu hohote. Şi fac: nu

Încercare disperata de a mă îndupleca sapedeapsa. La un semnal al meu. Sublocou?

L-a ii îş '. Rchuie

CIA

De braţ şi l-a scos în ghionturi din cameră. st. ^s zgomotul paşilor, marţiali ai unuia, reluilalt, am rămas nemişcat în mijlocul Lumina verzuie a trupului meu se proiecta ric dincolo de uşă. Am

ieşit să-l dau parola îj^elei. Patifio a sosit încheindu-se la pantaloni, cu Ji împăienjeniţi. Ai întârziat ca întotdeauna, pungale* Te aştept de-o veşnicie! Stăpâne, abia acum am aflat că maţi chemat! Du-te să dormi mai departe. Şi mâine-l zi. Am închis uşile şi am tras zăvorul. Am intrat în camera mea şi am început să scriu sub conul alb al sfeşnicului.

ÎN LUMINA TREMURĂTOARE A LUMÂNARli arde o insectă: încrederea mea în legea hazardului necesar. Nu e decât o insectă. A intrat prin crăpături? Ă 'ieşit din mine? O muscă, o conicera tibialis. Cea dinţii Cea dinţii? Cine ştie câte vor mai fi venit să spior-eze dispoziţia mea de a pactiza, de a capitula fără condiţii! În orice caz, cea dintâi pe care-o văd. Neagră emi-sară, emizeră. Ormisibilă a gângăniilor de noapte. Foarte curând vor începe să mă invadeze. Deocamdată e una singură, în aparenţă. Conicera tibialis vrea să se ardâ şi mai taie. Nu poate. Asta nu înseamnă că rr-' <-? > poate arde o conicera tibialis. Vreau să spun flacăra • luminării nu poate s-o ardă. Duv reade şi de insectă pârlită umple mormântui ui mei'.

— O pot aerisi acum. Nu pot scoate musca re -moai licărirea luminării, aşa cum scoteam al. Iă rcuş: înecate în călimară cu vârful peniţei mele dai tocul-li-nce. Toc-memorie. Acum mă înec eu. Cine-o să mă scoată cu vârful peniţei? Fără îndoială, vreun pui de lele târî-tură şi scârţa-scârţa pe hirtie, pe care îl blestem de pe acum. Vade retro! Musca se pârguieşte în spuză. Dă din aripi fericită. Îşi lustruieşte aripile cu picioruşele. Mă observă cu ochii ei enormi în faţete. Diamant roşiatic. Negru cu neumărate reflexe şi ape. Ai ieşit din mine, pui de lele?! Conicera tibialis'mă ţintuieşte cu unui din ochii ei poliedrici montaţi pe resorturi. Mă sini ca şi cum m-ar fi nimerit un proiectil de tun. ^. Viclis! A sosit momentul.

— A trecut clipa, e ora, minui > fracţiunea de eternitate în care azvârl sceptrul de în balanţa unde se cântăreşte comoara destinată ra^c1 parării Naţiunii noastre.

I

Să domini întâmplarea! Ah, nebunie! Să dul. Hazardul e aici, depunându-şi ouăle în foc ouăle nemuririi lui, care nu seamănă cu ni hazar-

! Ştl” aâtâ

Cloceşt1” o

Flacăra tremurătoare iese intact hazardul, încercat să-l înduplec şi să-l pun în. Slujba ar^bs”olute, mai slabă decât oul acestei muşte. O „nosti după cum duhneşte, serie-şi-repetă locul. H°ie să fie ceva ascuns în adâncul tuturor lucrurilor. B? V spaţiu, nu există hazard. Bătrâne timp, iu eşti h ardul care nu există. Nu? Ba da! Nu încerca să mă – -^li acum ' înşelăciunea nu te mai prinde. Cel puţin Mă de mine. Luminarea miroase a lucru care se sfârPână şi propriii mei corbi îl dispr scârbă. Nebunie inutilă. Cineva îmi dictează: Suflă-n luminarea fiinţei pentru care totul a existat. Haide, încearcă. Suflă. Suflu din toate puterile. Flacăra nici n-are de gând să se stingă. Doar spuza întunecată se aprinde puţin. Foarte puţin. Aproape deloc. Deloc. Haide! Mai încearcă o dată. Imposibil. Sunt foarte slăbit. O să-ncerc altfel; pe calea supremei slăbiciuni; pe calea cuvintu-lui: pe caâea moartă a cuvintului scris. Fă-o atunci de data asta ^ntru ultima oară, cu retorica cea mai neroadă, (mai idioată cu putinţă. Execută exerciţiul ăsta, ca ş. m ai crede cu adevărat în el. Simularea trebuie să c perfectă. Ca formula celor mai eficiente exorasme. Reţetă de incantaţii, de conjuraţii. Haide! |ie. Saie în timp ce conicera iibilaâis te observă delectmdu-se în batjocură.

Al meu... (asta mai sună încă a predică, a Proclamaţie. La ce bun, dacă nimeni n-o să mai ce scriu; dacă proclamaţia mea n-o să mai., 1^ pr'n sul'le şi răpăit de tobe?). Neam al nu se ste* °”cura ce vreau să-ţi spun. Ascultă până rrveie o? ^e luminarea mea. Ascultă povestea vieţii jţ „ ~ ^pun ca pe un adevăr tot ce am să-ţi spun. Multele ne – nt* neşa^ Pi'intr-un anacronism, unui din s'm «cest Care ie fo*osesc m bătălia mea cu timpul. Una alteia? °! Ria-5 fantastic ai cărui nume şi-l arunca

? L-5 fantastic ai cărui nume. Şil arunca fs, oresele c™d bat cu maiul grămezi de nciu-le de murdăria Impurilor. Singe sau f445|

sudoare, e acelaşi lucru. Lacrimi. Umori sacrament excrementale. Totuna-l. EU sunt acesi PERSONAJ? Acest NUME. Supremă incarnare a neamului. M-ati al?' şi md-aţi încredinţat pe viaţă guvernarea şi soarta'v^ lor voastre. EU sunt SUPREMUL PERSONAJ care v” veghează şi vă ocroteşte somnul adormit, somnul trea? (nu există nici o deosebire între ele): care încearcă să treacă Marea Roşie urmărit şi hăituit de duşmanii noştri... Cum vi se pare? E o porcărie curată! Nici claponul cel mai chior dintre cocoşii care eîntă la miezul nopţii vrând să trezească zorile înainte de vreme, nici cel mai ignorant dintre scribii care scormonesc căutind litera afişului satiric în Arhivă n-ar crede un singur cuvânt din ce-ai. Scris. Nici chiar tu nu crezi. Bine, la urma urmei puţin îmi pasă.

Duhoare greţoasă. Prin. Crăpături se strecoară zgomotul de paşi al bătrânei care stinge luminările; mă veghează refrenul răguşit: E mieeezul nooopţii! Dor-muiţi în paaace! Chiar de te-a lovit lingoarea, ţi-am stins, neică, luminarea. '... Strigătele depărtate de santinele, transmiţând parola: Independeeeeeenţă sau moa-aaaaarte! Ah, o”bişnuinţa. Care face să rugineasc ă obiceiul şi degradează lucrurile cele mai sfinte,. (De aprofundat asta. Dacă mai pot.)

A

MT0RCâNDU-SE ÎNAPOI CU ANI, CU GOLO-• cu supărări, cu trădări, cu dezamăgiri, cu nălu-^”• „'jose Tomâs Isasi, împotriva voinţei lui tâlhăreşM, Ca*' '-o pe râu în sus spre obârşie, contra curentului. Până la urmă am pus mâna pe el. Eram dator s-o fac, chiar de-ar îi fost să fugă până la capătul pământului. De ce mi-ai trădat prietenia? Tăcere de piatră. De ce-ai furat statul? Tăcere de pulbere. De ce ţi-ai trădat Patria? Tăcere de praf de puşcă. Din Camera Adevărului l-au târât până-n mijlocul Pieţii, unde a fost aprins un rug din butoiaşele cu praful de puşcă inutilizabil pe care mi l-a trimis. Simbol al mârşăvdei lui. Inutilul praf de puşcă galben e util acum cel puţin pentru a-l arde pe pungaş. Legat de un stâlp de fier, îşi ispăşeşte pedeapsa pe care i-am dat-o chiar în clipa când acţiunea lui nefastă a fost descoperită. De la fereastra mea îl văd arzând. De zece ani îl

văd arzind acolo. Fumul cărnii fripte formează deasupra capului său figura unui monstru de aur, furios, care plânge şi tot plânge la nesfârşit implorând iertare. Lacrimile lui par picături de aur topit din cei cincizeci de mia de dubloni pe care i-a turat^din Vistierie. Prinsul aurit nu trezeşte pic de mila în sufletul mulţimii care asistă la execuţie. Mai ascuu ^ Simte în-l°sită de simplul fapt că trebuie să-l m? ' ^ 7adă şi să audă că aceste lacrimi, prefăcute în lor s ' Şlîmpră? Tiate de vânt, atâmă de frunzele copaci-Copiiicmcmd cu un Piuit jalnic. Nimeni, nici măcar aceste „r schi-ează nici cel mai mic gest de a ridica un mic rî Sff toar<l picături de aur negru, strălucitor. Palatul a *SV^ ^e aur ne8ru, strălucitor, curge spre Limbile 1 Vv „eryiarneritel, se strecoară prân crăpături. de grenadie ^v! ^ tălPile pantofilor. Un detaşament Vin ^ chip H Usari? l alte efective din corpul de gardă e P° «ipieri cu găleţi cu apă şi căruţe cu nisip. Cât ai clipi din ochi astupă ochii incendiului murdăria de aur negru, strălucitor. Curăţă urm. Lavă. Pentru o bună bucată de vreme, sub za<jn^ ^ bocancilor-patrie, nevăzute firişoare din acestei; negru se mai jeluiesc prin crăpăturile dusmri^ Răzuind-o cu vârful săbiei, frecând-o cu şomoiogui6l; cu peni a de sârmă, spăiînd-o cu leşie şi săpun, restur'f piînsului dispar. ' e

O prezenţă mută mâ scoate dm piroteală. Mă face să ridic pleoapele. Încă înainte de a o vedea, ştiu că-l ea. Măria de los Angeles e aici. Braţele încrucişate pe piept. Capul uşor înclinat pe un umăr. Cel sting. Pletele de aur cenuşiu căzmdu-l în cascade până la brâu. Dreaptă fără trufie, dar şi fără falsă modestie; fără să simtă sau să trezească milă, D: ntr-o depărtare inaccesibilă, mă priveşte ţintă. Luminează vechiul spaţiu mort. Ai asistat la execuţia tatălui tău în piaţă? Zâmbeşte. Acum numai pupila irisului şi-a schimbat (foarte puţin) culoarea. Pe hârtie. Pupila e aproape albastră. Îmi dau seama de toate astea într-o clipă ce nu are loc pe coală. Jose Tomâs Isasi, care a ajuns să mânc ele în Santa Fe, l-au îngropat bătrână te-a 3a Tu cuman, în care s-a Igrano, după a murit sărac şi bolr. Av. A căzut di. Chiar în locul unde-a căzut. O ir ridicat şi te-a dus la Cordoba; pe... Te văd. Copilă încă, dând târcoale c; odihnit şi s-a rugat naşul tău Manuel bătăliile' purtate. Locul unde-a început agonia lui; staţia de poştă transformată în Grădina Uitărilor. Printre

zdrenţele tunicii, văd pe umărul tău stâng o pa» Ştiu ce-l asta. Urma vieţii tale rătăcitoare. Greutatea lăncii, a puştii. Pot calcula timpul cât le-ai purtat pe umărul tău de femeie, O cicatrice la gât. Tăieturi adin pecare ţi le-au săpat în trup urgiile vieţii. Pe un ca mine, fără altă căldură decât aceea Provofa^ propria lui uscare, tristeţea alături de o fiinţă ii face sa slăbească văzmd cu ochii. Şi nu mai altceva, oricât aista să cauţi. „

Am poruncit să-l execute pe tatăl ei. Fiindcă aurul statuii». Ea îmi aduce preţul răscumpărări – ibită e răscumpărări. Acuma ştiu ce-l ajutorul. Propriei ^,? De ce abia acuma, eind acuma nu

11531 ^ V

1 ^ Vorbeşti ş* te inteie?' Scriu şi nu mâ înţelegi. • «te as putea să ies din această văgăună, n-xiş putea arsuri de tine. Altădată am mers împreună. Un cal alb şi negru ne despărţea cind cu jumătatea când cu cea neagră. Am mers alături fără a no ni în vârste diferite. Prin toate aceste depărtări

+fl uni în mi-am petrecut viaţa cu mine însumi, tara nimeni altcineva. Singur. Fără familie. Singur. Fără. Iubire. Fără mângâiere. Singur. Fără nimeni. Singur în tară străină, cea mai străină fiind a mea. Singur. În ţara mea hărţuită, singură, străină. Pustie. Singură. Plină de fiinţa mea pustie. Când ieşeam din acest pustiu, cădeam în altul şi mai pustiu. Vuitul zboară între noi doi, adueînd mirosul unei ploi apropiate. Cât aş dori, să pot tiubi! Dar n-ai parte decât de teamă şi aşa ajungi să te înflori de ură, de parc-ar fi iubire! Plouă din ce în ce mai tare. Picături mari şi grele. Perdea de plumb între două vârste ale universului. E Potopul? Potopul. Continuăm să mergem înainte. Patruzeci de zile. Patruzeci de veacuri. _ Patruzeci de milenii. Printre frunzele mari şi monştrii blânzi şi imenşi, se joacă doi copii. Nu se cunosc. S-au văzut vreodată? Nu-şi amintesc. Adam şi f? Ra? Nu stau, nu ştiu. N-am învăţat încă să vorbim. Am început să ne înţelegem. Ne jucăm printre SSIS greoi şi linâ5titi. Tu trezeşti, din somn unul E'u Ţbocii de mătase neagră ai porumbului-de-apă.? Spun PC ° TOdie de s'Paimă-de-apă. Te chem fără să-ti e ceva^ numeTe storci şi te uiţi. Înăuntrul rodiei nuniekT'6 * mişcăSâmântă vie. Ce-l? Ce-l? Ignorăm bir*e îsv-l10? 111101”' ale funtelor. Aşa le

cunoaştem mai ^ăţişarf1 e lor sunt cWar ele. Identice ca formă, ca şi «JâuntrT şândirePalPită în noi. Scânteiază în afară ^ foarte m-n°? Jtru" Vedem apărând un pui de porum-^kri d€ – na-' betelie. Un cap de om micuţ, cu a] pen^V Mâinile noastre se împreună pe puful Wi°r. II scoatem din închisoarea lui. Colibri.

U' Suf>rttnul

Pasăre-rnuscă. Pasărea dlntâi. Tatăl Nostru Cel urmă-Cel din urmă-Cel dintâi, înconjurat de mtuner de îa începutul lumii, a făcut colibriul ca să-l însoţ D bl libjli

După ce pusese bazele limbajului omenesc. /crease o mică porţiune de iubire, /Colibriul îi gura; /cel care-l hrănea pe Nanmndui cu fructe d^ Paradis era pasărea Colibri... Da, da, frumoasă treav a făcut Tatăl Nostru Cel din urmă-Cel/din urrr<ă-C dini îi, când a pus bazele limbajului i Ah! Sudoarea lui ora numai picăturii de colibri! Gata: ăsta-l faimosul limbaj omenesc! Atunci am încăput şi noi să vorbim Milioane de ani după aceea, trântorii pehlivani asa-zişi filosofi, ţârcovniali şi lingăii din amvon vor spune că n-am scos limbajul dintr-o simplă rodie, ci dinrr-un... Ajutor extraordinar". Acum acest ajutor extraordinar nu-mi mai ajută la nimic. Te aud şi te înţeleg din amintire. Tot restul s-a pierdut. Între noi e uriaşul caî negru. Al ajuns tocmai azi, la 12 mai, ziua ta de naştere. Nu mi-a rămas nimic ca să-ţi dau. Vino mai aproape de masă. Ia jucăria asta, rămasă de la împărţirea darurilor de anul trecut. Reprezintă zilele săptămânii învâr-tindu-se pe o roată. Îşi schimbă culoarea şi sunetul după Zille. În întuneric, anumite timbre permit să-ţi imaginezi figura şi culoarea din fiecare zi. Cred că resortul s-a blocat într-o duminică de tenebrio obscurus. A venit armurierul Trujillo. A încercat să-l repare. A spus: Sunt neputincios în faţa acestui ochi rău! A ven^ meşterul Aiejandro, bărbierul. A meşterit o bună bucata de vreme cu briciul. Deodată s-a tras înapoi şi a striga-Mă cutremur de ce-am văzut! A venit Pa tino. A W^ ceasul. S-a aşezat la masa lui cu trei picioare, şi-a pictoarele într-un lighean cu apă. A scormonit cprin fosele nazale ale ceasului, care era încă în şi Nu pot nici măcar să fac să se învârtă limbil<~ nu poate face să se învârtă decât limbile aitu1 nkm: biroul lui de

scrib, nu poate face să se ^_ decât manivela circularei-perpetue. Stăpâne, ^ y^jjţi asta e vrăjită! A strigat. Cum o să fie vrăjua. I

• secăturile astea. Întunericul lor de bătrini îi sunt fi*>. F.jCOşi decât copiii. Fiecare vede în el ce-l în

AA1 FV^4 IA^>- -? – _ reuşeşti isă-l repari tu. Îl pune binişor la loc. Nu-l Poate pentru ea timpul se scurge altfel. Viaţa Lui ţine şapte zile, îi spun. Da, dar viaţa nu-l a ° ului o aud pe ea spunând fără să-şi mişte buzele. Nu mai e o copilă. Ce pot să-l dau? Poate o puşcă... Printre puştile astea fabricate din materie meteoritieă se află şi puşca pe care-am ptts mina când m-am născut. Asta asta! Ia-o. O iei? O ia! În poveştile care se scriu în cărţi nu se-ntâmplă asemenea lucruri. Examinează cu luare aminte puşca. Nu pare întru toFul satisfăcută. Ia ceasul cu muzică stricat. Îl face să meargă. Să-şi recapete sunetul. Să bată orele douăsprezece. Amiaza de duminică. Culoarea albastru indigo. Te întreb dacă ai de gând să rămâi în Patrie. Eşti singura migrantă care s-a întors? Ai făcut foarte bine c-ai renunţat să alergi după toţi aceşti mici Attila ai Provinciilor Dezbinate, de-alde Ramirez, Bustos, Disgustos, Lopez şi ceilalţi tâlhari de aceeaşi teapă. Nu ştiu altceva decât să se ucidă unii pe alţii. Să se tragă-n ţeapă. În înţelegere cu haimanalele de-aici, Pancho Ramirez vrea să ne invadeze. Capui lui a putrezit într-o temniţă. Facundo Qui-j0şa> Tigrul Câmpiilor, se laudă şi el oo să ne invadeze. Cus”fu Urcat fumurile la cap. I-au mutat fălcile din loc tw. °CUr! De Pistol, într-o trăsură de mare domn. Nai ™ singurii care-am făcut aici Revoluţia şi Elibera-? Sraguayenii sunt singurii care înţeleg ceva, au ai noştri. Ei? Vrei

*ă spui- ^?} Y

!'t>eră şi ^ nu ' ^ s^ vezii- ^ci avem singura Patrie tie cu ad U^eranä din America de Sud; singura Revoluevt ca să ve? EVKrat revolu!; i°n^ră. NU pari foarte convinsă. Pi>iv'e «ti n1 iG lucrxu'ile de pe lumea asta. Trebuie să le

*f ai ven-f^S” Pc 'Urmă? Sft le pui iar pefată> Pentru! T ' Bine. Bine. Aici ar trebui să scriu că râd niţoîuş batjocoritor. Numai pentru a-mi ascunde b; lK-lala. Te întreb dac-ai vrea să faci o

munca utilă V» răscumpărarea pe care trebuie s-o plăteşti. N-ai ^”^ o vină. O condamnare în regulă, legală, nu pot să'f mai dau. O pedeapsă de ispăşit, legală, moartea ori spmzurătoare, plutonul de execuţie, toate nimicuri] astea nu îe mai pot ordona împotriva ta. Aprob, primes 6 dau o înaltă apreciere puţinelor tale cuvinte şi dovezilor tale de voinţă. Când a mişcat mâna, cu mare încetineală cu o mişcare care aproape nu părea mişcare, am crezut că ea avea să tragă în ne-fiinţâ mea cu puşca pe care-am mina la naştere. De îndoit nu m-am îndoit. M-am m

Întristat puţin, asta-l tot. Dar trebuie să te pun mai întâi niţel la încercare, îi spun căutându-l privirea. Cea mai puternică voinţă, cele mai bune inV-nţii din lume nu valorează nimic, dacă nu sunt puse îr> y> actccă. Trebuie să-ncepi de jos: uneori ce e jos ajunge foarte sus. Sfârşitul lucrurilor e aidoma începutului lor. Nu există deosebiri decât după calitatea rezultatelor. Primeşti? Atunci te numesc directoare la Casa Fetelor Orfane şi Găsite. Nu mai funcţionează din 1.617, când a murit Jesusa Bocanegra. Cu toate că era călugăriţă şi venetică pe deasupra, Bocanegra a fost; prima revoluţionară a educaţiei în ţinuturile astea. Du-te chiar acum şi reorganizează Casa. Fă-o să-şi îndeplinească misiunea. Vei întâlni acolo nişte orfane de-aâe mele. Dac-or mai fi şi acum şi n-au decăzut cumva mărilându-so cu cine ştile ce lepădături sau ajungând chiar mai rău. ca bie e femei ce sunt. Născute pentru a se supune.

Când am ieşit din Cazarma Spitalului. Paliik' ™^! Adus un raport din care reiese că aceasta Casa a ^ Orfana şi Găsite s-a transformat într-un mare bora^ Pină şi femeile cele mai decăzute, care fuseseră^ la-nchisoare. au fost duse acolo. Stăpâne. M

^ rău fanâată. Unde au parte de viaţa uşoara. ^ casă-cazarmă. După cât e de plină noaptea cât cleisergenţi do. Stradă, de grenadieni. de husari-cu, fe'. Oio în cueribiis. Mult mai rău decât e

—l in

; s un comisar... Excelenţă. S-a ales cu i-n picior '^L nimic altceva. Am auzit că un zcirahon. de. Care nimeni n-o cunoaşte, cel puţin roimeni văzut-o la faţă, comandă plutonul ăsta de târfe. Incâ „iî e îngăduit să spun aşa, Stăpâne. Pe uşă au prins daca J11* tie scrisă pe o hârtie semnată chiar de mâna ° t”â Stăpâne. Cred, bănuiesc, Excelenţă, c-ar putea – * alt afiş satiric, cum e cel de pe uşa catedralei. H trimis câţiva spioni. Stăpâne. Cheamă-l înapoi. Cum a Excelenţă? Nu vreţi să supraveghem Casa? Chea-Să-ţiînapoi spionii, pungaşule!

INTENDENTUL INTRĂ CALARE CU UN SUL D^ hârtie. Ce-l cu dumneata. Cespedes? Sunt foarte în^-; -” rat de starea sănătăţii voastre, Excelenţă. Treabcfav” nu te priveşte. O să vină momentul când va trebui ~ss te deranjezi ca să-mi cânţi prohodul. M-am gândii ^ă poate Excelenţa voastră aţi vrea să chemăm un preot M-ai mai întrebat asta. N-ai primit răspunsul pe care ţi l-am trimis prin protomedic? Pentru ce-ai venit Cespedes, nesocotindu-mi ordinele? Îşi pune sulul subţioară, începe să-şi frece mumie. Lent contradans în jurul patului. Taina împărtăşaniei. Srăpâne, cum ştiţi şi înălţimea Voastră... Un preot... Nu, Cespedes, n-am nevoie de nici un flecar ca să traducă în dialect divin ce-l în sufletul meu. Eu mânâne cu Dumnezeu din aceeaşi strachină. Nu ca voi, şleahtă de potlogari, din farfurii. Scumpe pe care diavolul ie umple. Vicarul s-a împiedicat de meteorit. Îi ieşeau scân'ei din urechi. Aşteaptă o clipă, Cespedes. Poate că ai dreptate. Poate că a sosit momentul să rezolv în particular relaţiile mele publice cu biserica. Mulţumesc lui Dumnezeu, Excelenţa, că înălţimea Voastră a hotărât să primească taina împărtăşaniei! Nu, stimatul meu Cespedes Xeria, nu-l vorba de taine, nici de spaime. N-am nimic de mărturisii. NiLi: de tăinuit în ceea ce priveşte dubla mea Persoana. Vor avea grijă de asta gazetăraşii cu sau tara tonsui. Câi. Priveşte comportamentul meu faţă de biserica, n fost oare generos, binevoitor, plin de bunătate? Aaa_o; dumneata superlativele care-ţi plac mai im. Ut. _ aşa, domnule intendent? Aşa-l, Excelenţă. ^alţvai nu vom putea lăuda îndeajuns acţiunea Patrona ^^^ guvernamental asupra bisericii catolice, pe care, T jgsat ilailzat-o şi, din romană, a făcut-o paraguayana. ^ ^te, biserica să se guverneze singură, în deplină H3 J

Catehismului Patriotic Reformat. Sfinţia ta pe. Kf”Lne mărturie. De când Eu te-am pus în fruntea P?'* ca vicar general, când a înnebunit episcopul cunJ douăzeci de ansi, dumneata ai manevrat ai vrut industria altarului. Ceea ce e drept, fiindcă, cumcum spune apostolul, cei ce slujesc altarele trebuie – * asigure subsistenţa de pe urma lor. E nedrept însă T'^tul că slujitorii altarului scot din această industrie îi o sută de ori mai mult decât subsistenţa, aşa cum fintia ta ştii prea bine. Excelenţa Voastră a spus adevărul curat. Recunoştinţa mea va fi veşnică pentru, mărinimia voastră... Nu te grăbi, Cespedes. Du-te să-l chemi pe grefier şi întoarce-te. Vreau ca aceste mărturisiri întţe Patron şi Păstor să fie consemnate în scris, fără nici un secret. Aşa ar trebui să fie în esenţă taina împărtăşaniei. Sfinţită nu prin secret, ci prin credinţă publică. Păcatul şi vina niciodată nu se reduc la conştiinţa sau inconştienţa particulară. Ele îl afectează întotdeauna pe aproapele nostru, chiar şi pe cel maii puţin apropiat. De aceea am hotărât ca această rezolvare în extrcviis a relaţiilor mele cu biserica să fie trâmbiţată şi difuzată la moartea mea de la toate amvonurile din capitală, din tâ-gurile şi satele Republicii.

V Care sunt păcatele mele? Care-l vina mea? Defăimătorii mei clandestini dinăuntru şi dinafară mă acuză <* ain transformat Naţiunea într-o dubă de hingheri ^fde hidrofobieMă coiomniază susţinând că am ^ecaP^ati> spânzuraţi sau rmpuşca [l principalii ieniă ^ ţărti” ^sa”i! Domnuie intendent? Nu. Exce-loc pl-asigur că nu”i del «c aşa. Câte execuţii au avut! A Mai ' în timPul Regatulu.: Groazei? Înccpând de b>unchis niuratie din anul 1820. au fost duşi la Exce] enK ^°, rtocalului şaizeci şi opt de conspiratori, de Patrii'? ^ tinut Procesul acestor infami trădători 'Ucruri] ^ J' * c^ a ^ost nevoie pentru a nu face rares-au mânluialăLl s-a acordat dreptul de apă-pr°cesul epuizat toate cauţiunile. S-ar puica spune că u s-a încheiat niciodată. Continuă să fie

Deschis. Nu toţi vinovaţii au fost condamnaţi şi V/taţi. Câţiva au scăpat. Aşa se face că abia după cinois”'CU* zece ani de la

moartea lui, cel dinţii trădător de p. ^' din Paraguay şi Takuary, Manuel Atanasio Cavana-fle ieşit la iveală ca participant, la conjuraţie şi a prim* aceeaşi condamnare ca ceilalţi. Fiindcă asia nu* nor spune că nu-l aşa, stimatul meu intendent. Râspan. De-nv dacă poţi; te întreb, gmdeşte-te, răspunde-ţi dumitak însuţi: mai puţin de o sută de execuţii de hoţi. Criminali de drept comun şi trădători de Patrie în mai mult de un sfert de secol este oare o atrocitate? Ce-ai putea să-mi spui, prin comparaţie, despre vandalismul bandiţilor care fac să tremure întreg pământul american cu cavalcada lor infernală. Jefuiesc, ucid în voie, fără să k pese de nimeni şi de nimic. Când au terminat cu populaţia lipsită de apărare, au început să se ucidă -unii pe alţii. Fiecare poartă legat de cureluşa de la şa capul adversarului, dar n-apucă să se bucure prea mult de un asemenea trofeu, fiindcă propriul său cap zboară retezat de pe umeri de o cumplită lovitură de sabie şi va fi prins de cureluşa de la o altă şa. Călăreţi decapitaţi galopând în băltoace de sânge. Forţind lucrurile şi depăşind ordoe limită, ţi-a? Spune că s-au obişnuit să trăiască şi să ucidă fără cap. La urma urmei, de ce au nevoie de el, de ce vor să aibă cap, când caii lor gândesc şi pentru ei?

Forţând lucrurile şi depăşind orice limită, ţi~a? Ra^ spune că, în faţa acestor sălbatici Attila, mă simt foarte umil şi modest. Şef patriarhal al acestei oaze de pace^ Paraguayului, nu mă folosesc de violenţă şi nici permit să fie folosită împotriva mea. Să spw «n sfârşit, chiar dacă-l prea mult şi numai ca o închipuire a minţii, că mă simt aia ca un nou ^ care-şi implântă cuţitul în aceste mărăcinijun treia zi a Facerii. Singuratic Moise arborând proprdei mele Legi. Fără nori de foc în jurul Fără viţei pentru sacrificii. Fără să fie nevoie sa de la Iehova Adevărurile Nespuse-Nesupuse-rind singur minciunile supune.

— Sâritem puşi alături, e cu neputinţă să mă com-% Dar nioi iiu-mi cad galoanele clacă trecătoarea ^ °vâentă'cu acei patriarhi întemeietori ar trebui s-o ^^m în funcţie de timp şi de loc. La urma urmei, S^? U avut dificultăţile lor. Marcate de noduri şi caran-Şel^, loise a avut nevoie de patruzeci de ani pentru a-si tinCduce poporul la Pământul Făgăduinţei şi evreii mai ^”cesc şi astăzi de colo colo, din Sion în Sion. Dimen-rf' ^accesibilă. Bietul

Moise a stat patruzeci de Se care au fost ca încă alţi patruzeci de ani, pe Muntele Sinai pentru a primi cele zece porunci pe care nimeni nu le respectă. Eu am avut nevoie de mai puţin timp; mi-au ajuns douăzeci şi şase de ani pentru a impune cele trei porunci capitale ale mele şi a-mi duce poporul, nu la Pământul Făgăduinţei, ci la Pământul Abundenţei. Eu am reuşit asta fără să ies din axul sferei mele. După Biblie, potopul a acoperit pământul timp de patruzeci de zile... Aici, rele şi daune de toate soiurile au potopit timp de trai veacuri şi Arca Paraguayului e la adăpost cte orice primejdie. În Noul Testament stă scris că Iisus a postit patruzeci de zile în pustiu şi a fost ispitit de Satana. Eu. În acest pustiu, am postit patruzeci de ani Şi am fost cspitit de patruzeci de mii de Satane. N-am fost învins şi nici n-am fost răstignit de viu. Aşadar, închipuie-ţi. Domnule intendent, dacă mă preocupa sau nu cabala carantinei.

Pictâ d desfr”ma^ c] eriei tensuraţi, vorbiţi de Dumnezeu Wn^e şi evoc-înd? Abisuri în cursa de şoareci a mpl ^^ a (jevăe °rNu crezând, ci îndoindu-te poţi ajunge la

Voi II1”- 5are”şi schimbă necontenit forma. şi condiţia.

Gra i • „' v, u «, tici. V ui spuiitu. XJSUS s-a născui l1t ^. Putere Piîat din Pont. A fost răsfcfinit. A

La Ce'-m^ern' ^ treia zi a „mv^ dln morţi şi s-a lume 'r-'1' Dar eu t<? Întreb unde. S-a născut Iisus? ' ^pspedes. Unde-a lucrai? În lume. Unde-a cunoscut calvarul? În lume. Unde-a murit? LUnde-a înviat? În lume. Dar atunci unde-l irifpl'uf! E' în lume. Unde altundeva? Infernul e în lume Q^* ' înşivă sunteţi dracii şi drăcuşorii tonsuraţi iar e ^ o ţineţi dinainte. ' ada în Biblie stă scris că atunci când Cain l-a uc-'s d; invidie pe fratele său Abel, Dumnezeu l-a întrebat^ Cain, ce-ai făcut cu fratele tău Abel? L-a întrebat dar nu l-a pedepsit. Prin urmare, dacă există, Dumnezeu nu pedepseşte pe nimeni. Pedepsitul e el, pentru că el arată adevărul. Ge adevăr? Ce Dumnezeu? Asta numesc eu a picta umbre pe care nu le poate prinde nimeni, oricât ar avea unghiile de lungi, orieîte luminări sfinte ar ţine în mâinile lor blestemate.

Cu toate astea, eu n-am interzis aia; nici un cult. Şi nici nu mi-a trecut prin cap să creez cultul Fiinţei Supreme, pe care unii guvernanţi slabi trebuie să-l întroneze în altare, deschizând umbrela protecţiei pentru mâine. Dictatorul unei Naţiuni, dacă e Suprem, n-are nevotie de ajutorul nici unei Fiinţe Supreme. Chiar el e Fiinţa Supremă. În acest sens am protejat libertatea cultelor. Singurul lucru pe care l-am impus a fost supunerea cultului faţă de interesele Naţiunii. Am promulgat Catehismul Patriotic Reformat. Adevăratul cult nu stă în a umbla de colo colo, ci în a înţelege şi a înfăptui. Eu vreau fapte, nu vorbe, fiindcă vorbele sunt uşoare, pe când faptele sunt grele, nu pentru ca ar fi greu să înfăptuieşti, ci pentru că răul originar ^ naturii umane deformează şi otrăveşte totul, daca n există un suflet de fier care să vegheze, să călăuzeas şi să ocrotească natui-a ai oamenii.

Dacă am făcut ceva, atunci am ocrotit Naţională de primejdia abuzurilor săvârşite de < trebuind s-o slujească şi s-o înalţe, o degraa înjoseau cu atâţarea viorilor şi imoralitatea mvu înjoseau cu atâţarea viorilor şi imoralit} fovn [cAe

Voi, preoţii şi călugării, trăiaţi pe faţă cu i _j • > voastre. Departe de a vă ruşina, vă făleai1 cu as? „ „

TT-te cărticica scrisă de Rengger şi Longchamp. Ty '•: sub acest aspect nebărmit. Stareţul dominicani-Mărtune ^. ^ povesteşte Juan Rengo, i-a mărtur>'. Sit lor, Prin ^ in^unire că e tatăl a douăzeci şi patru de fte la mai multe femei. Câţi ai zămislit dumneata, c°Pu *? Pentru numele lui Dumnezeu şi al Sfintei ^esyre Excelenţă, mă puneţi într-o mare încurcătură! Fe5^4 Voastră ştiţi... Da, ştiu că ai însămânţat pe^ia ută de copii, cea mai mare parte în pântecul indigene-? „Ibatice din Misiones, pe care dumneata aveai obli-at&să te creştinezi, nu să le însămânţezi. Mulţi din copiii ăştia ai dumitale slujesc acum în trupele de grăniceri, păzind frontierele. Sunt mai demni decât dumneata. Aici în capitală, nu pot spune că prin vigilenţa mea am reuşit să te fac din nou neprihănit. Cel puţin am moderat întrucâtva aplecarea dumitale spre desfrâu. Măcar dac-ai păcătui pentru a sfida regulile dreptului canonic mlocumdu-le cu

regulile dreptului de a trăi după placul inimii! Adepţii tonsurei au corectat aici amândouă drepturile cu senzualitatea nepotolită a prohabului lor. Lucru care nu poate Şi iertat. În 1525 Martin Luther s-a însurat cu o călugăriţă. M-am însurat, s-a apărat don Martin, nu din dragoste, ci din ură faţă d-l nişte reguli putrezite de bătrâneţe. Aş fi putut să mă abţin, de vreme ce nici un motiv intim nu mă silea s-o fc' Dar am făcut pasul ăsta ca să-rai bat joc de diavol 51 c. e zbirii lui, de prinţi şi de epi. Scopi, de inventatorii nebi Slacole> când am înţeles că ei erau destul de mi Pentru a interzice căsătoria preoţilor. Bucuros dac^Votca ^n scandal şi mai mare, a' spus don Martin, placul iŞJnă există ° allă atitudine cu care pot fi pe niiveiul mnezeu Şi”1 Pot scoate din fire pe duşmaT0'10^11 Sulu3' Cwpedes. Acceptă-ţi păcatele e accept şi eu pe ale mele. În această oonfessi°ne trebuie, să ne absolvim recii ^ a mea' Exce^ntă, va fi veşnică pentru bunătatsa voash'ă iară margini. N-o să f1 uit cinstea pe eaixmi-aţi fâcul-o de a inullAU suflete sărmane în Casa Fetelor Sărace. Casa nu s< numeşte acum aşa, Cespedes, Nu mai există -”' Paraguay. Printr-un Decret Suprem Casa v nu-n „ acum de Fete Găsite şi Orfane. Ce altceva sunt dacă orfane, chiar dacă părinţii lor trăiesc? Orfane sărace. Fiice adoplive ale statului. Copiii nu ' să plătească pentru păcatele părinţilor.

Pe de altă parte şi dumneata ştii şi asta. Eu n-am confiscat bunurile, mănăstirile, nenumăratele proprietăţi ale bisericii cu scopul de a duce ţara ia erezie. Am făcut-o pentru a tăia ardpile dezmăţaţilor slujitori ai lui Dumnezeu, care în realitate s-au slujit de el în viaţa desfrânaiă pe care-o duceau pe seama poporului ignorant. Nu lipsea mult să-şi plimbe pe străzi trupurile rotofeie în puribus. Sfiala nu mai avea nioi o putere asupra tonsuraţilor” juruiţi sau. Nejuruiţi şi cu atât mai puţin ruşinea. De ce să mai asude sub antene, când asudau destul pe pântecele femeilor ori de câte ori aveau poftă. Cum coborau la râu călugării, Patino. ca să se spele? Goi, Excelenţă. În vreun loc mai retras? Nu, Stăpâne, lingă tiazul La Lucha, la un cot al râului unde vin mereu spălătoresele. Auzi. Cespedes? Peştii piraha şi pclorneta au sfârtecat membrul necelibatar mai multor acoliţi de-ai dumitale. Urcau pe mal msângeraţi. Ceea ce, după cât se pare, nu-l osândea la celibatul silnic, căci dună puţin timp se întorceau la

vechile năravuri, <te parcă ciotul ar fi dat lăstari tineri. Nu trebuia oare Guvernul să ia măsuri împotriva acestor inechităţi • • înseamnă asta să te ridici împotriva lui Dumnezeu-Nu însemna oare mai degrabă că-l feream de insultele cele mai grele ale acestor clerici desfrânaţi?

Cind episcopul Panes şi-a pierdut mcnţile. Ce descreieratul, Patino? Pe vremea aceea, Stupine, de cuviinţă să vină să vă deranjeze pe Excelenţa ^ ^ iră în fiecare zi, viind să vă facă să credeţi că-l m se st pe Sfântul Duh în chivotul catedralei. Susţine Dumnezeu-Pasăre îi dicta pastoralele şi omiluJeoul m persoana le copia cu una din penek. pe episcop si7iujgea dintr-o aripă a Duhului Sfânt. Ultima ^ la o nouă cerere de audienţă. Înălţimea Voastră d^ti poruncit să-l spun episcopului că, dacă avea de „î1”^ «-a vă niai bată la cap cu tot felul de baliverne Tire Porumbelul Sfintei Trcimn, îl puneaţi să-l frigă.

— S-l mănânce. Că un pui de porumbel ca ăsta va avea f uJă putere să-l scoată din cap toate fumurile nebuni pe care-o îngrămădise acolo şi că, dacă asta nu era Ae ajuns ca să-l vindece, să-şi caute o ţiitoare ca ceilalţi călugări, care nu se duceau la baluri, dar rămâncau cu • bucăţica cea mai dulce la chiolhanuri. Sub rezerva unei eroni sau omisiuni din partea mea, aşa s-au petrecut lucrurile, Stăpâne şi eu unul mă spăl pe mâini. „Ah, imbecil şi ticălos ce eşti! Tu, Patino. pe toate le răstorni şi le amesteci. Ai un dar îngrozitor de a vorbi alandala, ca im idiot. Nu ţi-am poruncit să-l spui episcopului smintit să frigă Porumbelul Sfintei Treimi şi să-î mănânce. Ţi-am poruncit să-l spui să taie în două un pui de porumbel şi să-l aplice în chip de cataplasmă pe cap. Ştii foarte bine că ăsta-l leacul folosit aici şi în alte părţi pentru a scoate din creier umorile rele. Un pui:? S porumbel, orice pui de porumbel. Nu Sfântul Duh, hulitor dobitoc! Iar povestea cu ţiitoarea a fost adăugată de tine., mulatru neobrăzat, secătură lăudăroasă, ca sa-ţi baţi joc de acest sărman bătrân de aproape nouă-grote ani' ^U te~am t™11^ ca să-l dai acest mesaj leneş am Porunc-lt să-l spui că eu nu eram un

^ I Ca S^ pr^mesc toată ziua bună aiua şi că, ^ucrur^e să meargă bine, trebuia să se ocupe I afară de cazul când Pre: fera să fie scos din „lând că Pă aceea au m (irăznit să mă calomnieze afir-S^ie pg eu 1”am otrăvit cu sticlele de vin de împărtă-ExcelentăCare [ie”am tnknis în da1'- Pentru Dumnezeu, s-a făcut î^-^ acestei îndoieli a fost împrăştiată şi ^tu şubre^niiria! Sfintia Sa a murit din pricina sănă-oi ^ a vârstei foarte înaintate. Când a murit ati găsit în raclă? Pânze de păianjen.

[4fâl]

— t – e '• ia conspurcată ri din poru • ' ă „'

Excelenţă. Ca să vezi. Domnule iniendeni, ev scheletul Duhului Sfint! Eu n-am făcut decâ fisc bunurile bisericii. S-o curăţ de ho; u cara-o năpădise. Ani curăţat cuştile de mănăstiri. Le-am transformat în cazărmi. Am să dărâme şi să ardă templele în ruină. Am lăsat tins cultul. Am respectat sfinte'e taine. L-am deşi pe episcopul smintit. Te-am pus în jilţul lui pe neata, care, fără să fii cel mai bun, nu erai nia; cel mai rău. Şi toate astea deoarece, chiar şi atunci când guvernul nu mai e catolic, trebuie să respecte mai departf credinţa religioasă, cu condiţia să fie cinstită, austeră”, fără urmă de răutate, de făţărniae, de fanatism, de fetişism.

Aici, din vina voastră, a Paî-lor, lucrurile s-au petrecut tocmai pe dos. Îţi 'aduci aminte, domnule intendent, de comandanţii care cereau icoane de sfinţi pentru a păzi frontierele? Ai văzut chiar acum şi dumneata cum s-a purtat preotul de la Eneamaoion cu văduva santinelei mele del Rio. O chestiune de stipendii. Treburi rrurşave.

Pai-preotul a făcut ca acest popor credincios să devină adulter. Era plin de inocenţă, de bunătate naturală. Dacă cel puţin ar fi fost lăsat să trăiască lin creştinismul lui primitiiv! Vechiul Testament vorbeşte despre izbucnirile de mânie ale lui Iehova împotriva Ierusalimului., unde viennuiau scribii şi fariseii. Înfăţişează fărădelegile preoţilor fără vocaţie şi ale falşilor profeţi. Dacă asta se întâmpla pe vremea lud Iehova cu ^aşa-numitul Popor al lui Dumnezeu, închipuiţi-vă ce mirsa-vii aveau

să se săvârşească în aceste locuri, pe c< conchistadorii şi misionarii catolici le-au trans^or înu'-lm infern pentru proslăvirea Domnului! ^

Pe episcopul Panes l-am scos din scaun m^ °.] după mulţi ani în care nu voise să-şi îndeplinească^ ^ gaţiile şi nici să-şi exercite funcţiile. Chiar nebu*? ^râ adevărată ori simulată, nu era decât starea ^ furioasă împotriva patrioţilor. Ateu! Eretic! An^ strigă ca din gură de şarpe calomniatorii mei clan

M

, oreotii aici, pe pământ V Nimic altceva decât Ce &c Fbă 'm oală planurile lor negre. Nimeni nu să”şi L mai bine fundul oalei ca polonicul. I-am băgat cunoajtLe călugări şi preoţi, cu polonic cu tot. I-am ^ r „ speluncile şi vizuinele ruşinii şi degradării. R^andantuTBejarano, Excelenţă, dacă-mi îngăduiţi să C°m. eu lingura în oală, a scos din ordinul vostru bagfesionalelea în stradă şi le-a risipit prin oraş ca CRo t<° pentru santinele. Mai mare dragul să vezi, Stăpâne, nişele astea de lemn lucrat şi aurit pe marginea trăzii Cu santinelele aşezate înăuntru, pândind pe după perdeluţele de satin. Cu vârfurile baionetelor strălucind în razele soarelui. Grozav de satiisfăeut, râzând ca de dincolo de mormânt, Excelenţa Voastră spuneaţi adesea: Nici o armată din lume nu-şi ţine santinelele în gherete mai luxoase ca astea! Femeile veneau mereu să îngenuncheze în faţa micilor ferestre de la confesio-naleîe-gherete, vrând să-şi mărturisească păcatele. Denunţuri. Plângeri. Delaţiuni. Procese între cumetre. Uneori câte un grăunte rămânea în sita de la ferăstruică. Santtnela-preot dădea canon pentru femeile păcătoase o plimbare până la văgăuni, iar pe bărbaţii care păcă-tuiseră îi trimitea la corpul de gardă cel mai apropiat. Jn descreierat a venit odată să mărturisească santinelei că v-a ucis pe Excelenţa Voastră. Vreau să-mi ispăşesc păcatul! Vreau să plătesc pentru ciuma săvârşită împotriva Supremului Guvern! Striga ca să-l audă toată l™wa. În faţa Cazărmii unde-a fost mânăstirea francilor. Făcuse spume la gură. Eu l-am omorât pe ^-Guasu al nostru! Vreau să plătesc, vreau să să plătesc! Vreau să fiu executat! Santi-ce săracă cu nebunul. Du-te şi predă-te la

contin- ' – ' eu vreau sa mă omoare chiar acum! Pit. S-a3 Sjlstrige nebunul. A sărit de unde stătea proţăa^t d i p; ept? A*at de baioneta santinelei şi şi-a implântat-o *'„ain lichen3”11 praseleEu am omorât Guvernul! Acum ^vinte definitiv! Astea au fost ultimele lui

Şi cum îţi spuneam, Cespfcdes. Uite k diavoleşti i-au dus pe bieţii oameni aceşti rai r& T: umblă cu înşelăciuni. Şi pe urmă încearcă să aline1'„ °^ rile, să vindece rănile poporului meu zicând: merge bine! Pace! Pace! Pace! Dar pacea există nicăieri. Preoţii nu păstoresc oameni pe Evangheliei. Păstoresc diavoli. N-a spus acelaşi lucru nu de mult şi papa de la Roma? N-a subliniat pluralitatea înspăimântătoare a diavolului? Sfântul pontif în persoană! Câţi demoni ştiai dumneata, Cespedes că există în Noul Testament? Şaizeci şi şapte, Excelenţă Nu, domnule intendent, eşti în urmă cu ştiinţa demo-nologică. Papa, în ultima lui bulă, reprodusă în Gazeta din Buenos Aires, a afirmat că există mii de milioane de demoni. Ai auzit? Mii de milioane! S-au înmulţit mai mult decât specia umană. Ca să vezi ce rodnicie spenmatică are Satana! Acum fiecare păcătos nu are doar un singur diavol prăpădit, ci milioane de diavoli lasciva şi puternici. Ce poate face un singur înger păzitor împotriva atâtor împielităţi? Suntem prin urmare osândiţi cu toţii, fără putinţă de iertare, să ajungem in, infern? Ce să facem pentru a ne împotrivi Prinţului întunericului? Deocamdată, să suprimăm restul aparatului ecleaiastic, care a demonstrat că nu slujeşte, în lupta împotriva satanei, decât ca să-şi pună fundul la adăpost pentru zilele de post, cum se zice. Şi asta cu mare cheltuială. De la înfiinţarea bisericii în Paraguay, în 1547, industria altarului a produs atâtea bogăţii, incit pare o poveste plină de haz. Am făcut socoteli minuţioase. Cu o jumătate din aceste bogăţii am K Putu^ cumpăra de trei ori tonte Insulele Indiilor din ^laffd Ocean aflătoare sub păstorirea Domnului. Alca™ula nemăsurata Turmă a Credincioşilor, cum spune ^ inauguralâ. Această bulă nu se ocupă în continuaie ^ de daniile stipendiare. Salaniale. Vamale, s^epu^. Jonal lendare şi celelalte venituri ale întregului ş ^ care trebuia să vegheze asupra nemăsuratei ^ Credincioşilor. Cât priveşte rentele anuale, doua s- , er.au alocaţi pentru veniturile episcopale, 'i^i având libertatea de a le sponi, de a le lărgi, c,

piscopu' imba după placul iui, fără restricţii, ori de Je a. -se părea potrivit în dioceza lui. Pentru demni-cite ori) ^ecail (0 sută cincizeci de livre. Arbidiaconul tatea de ' j^eau o sută treizeci de pesos. Canonicii,? I ^! C>lp fac anahoreţii ăştia? Arhidiaconul, Excelenţă.

^ ^ anţ

°S neazã pe preoţii care urmează a fi hirotonisiţi, Ttashil trebuie să cânte în strană şi să-l înveţe să cânte

Shil trebuie slujitorii corului. Canonicii au datoria să oficieze ^iba în lipsa episcopului şi să cânte Patimile, Epistolele., Profeţiile şi Lamentaţiile. Bine, bine, Cespedes. Cum mi mai există prelaţi, coruri, strane şi suntcm sătul până-n gât de patimi, profeţii, epistole satirice, lamentaţii infame, toate posturile astea sunt de aai înainte suprimate. Cu venituri cu tot. M-ai înţeles, domnule intendent? Să nu mai aud de canonicate, acolicate, sinecurişti şi cântăreţi de strană de nici un soi. Sunt de asemenea suprimate indemnizaţiile de distribuitor de tainuri, cu un tain de şaptezeci de pesos fiecare şi de distribuitor de tainuri cu jumătate de normă, cu un tain de treizeci şi cinci de rupLi per capita. Ce-l sinecura asta de canonic predicator? Predicatorul are datoria să predea preoţilor gramatica, Excelenţă. Se suprimă. Şi organistul? Are obligaţia, Stăpâne, să cânte la orgă la slujbele pontof leale, la cererea prelatului sau a corpu-J «i de canonici. Şi totodată, împreună cu decanul, acordă permisiunea de a ieşi din cor persoanelor caro m cauza unei necesităţi exprese a organelor lor au Z Xt fă iasă în timPul slujbei. Vezi. Cespedes. Cât „umvi, uit începând din 1547 cu oamenii ăst/; a care S-a %? E col° colo de la strană la pastrama? Afară! Ca>„e aii1111^^ ' Pe to^ &ce^i adepţi ai satanei în sutană ceaşcă -Pruvie-Uit ilbolirLi din 1824 trimite-l să mun-c «i caro11^1^^-l1^ pe domeniile agricole ale Patriei. Pv Pot mu^r-n pricina vârstei sau a sănătăţii şubrede, nu Vi lnternează-l în spitale, aziluri, sanatorii sau nebuni.

A fstrganist adevărat care a apărui în Tara- «lpdesto Sevvin. Ia-l ca exemplu. Cespedes, Un geniu! Niciodată n-a cerut un ban de la s+at hrăneşte cu sufletul lui. Din asta trăieşte şi c] j c'^ nevoiaşi maniocul şi porumbul de pe bucata lui ăe *”? R mânt,

lucrată cu mâinile lui. Ar fi putut fi organist i basilica Sfântul Petru. A preferat să rărnână credinci î Patriei, cântând într-o biserică prăpădită dintr-un sat d [S indigeni. Organist la Jaguaron. Învăţător de şcoală pri! Mară. A fost un sfânt. Locul unde s-a născut trebuia să fie declarat loc sacru. Se suprimă funcţia. Cine cântă la orgă s-o facă din plăcere, cu artă şi de dragul artei la fel ca Modesto Servln.

Mai există alte indemnizaţii şi impure-sinecure ecleziastice, Cespedes? Există, Stăpâne, funcţiile de paracliser, majordom sau procurator, vistier, care are misiunea de a închide şi a deschide biserica, de a trage clopotele, de a avea grijă de lămpi şi de potire, de a aduce tămâia, luminările, pâinea şi vinul şi celelalte lucruri de care e nevoie pentru oficierea slujbei. Pe urmă, Excelenţă, demnitatea de om de serviciu, care are datoria să alunge dinii din biserică şi să mătură Casa Domnului sâmbăta şi în ajunul marilor sărbători. Cât s-a prevăzut la înfiinţare pentru acest mareşal al câinilor? Douăsprezece livre de aur, Excelenţă. Dumneata ştii, domnule intendent, cât câştigă un învăţător de şcoală? Şase pesos şi o vită pe lună. Ştii cât câştigă un soldat din trupele de infanterie? Tot atâta, plus îmbrăcămintea şi echipamentul. Trimite-l pe oamenii de serviciu să lucreze în efectivele de sergenţi de stradă la acţiunea de hăituiala anuală a câinilor din oraşe, târ-guri şi sate. Lucrează mai de mult la asta, Excelenţă. De la Reforma Bisericii introdusă de Supremul Guvern, oamenii de serviciu iau parte la hăituiala şi vânarea câinilor şi sunt însărcinaţi să sacrifice câinii turbaţi care cu fiecare an sunt tot mai numeroşi. Cât câştigi dumneata, Cespedes? Veniturile episcopului pentru postul vacant, Stăpâne. Plus cele ale arhidiaconului, dascălului şi canonicului. Plus tainurile întregi şi jumătăţii6 de tain care mi se cuvin pentru că mă ocup de Ordinul Pontifical şi Administraţia bisericii noastre. Mi Se pare incredibil! Do azi înainte vei primi leafa unui oii' (jin armată. Toţi preoţii, oricare-ar fi funcţiile pe ie-au ocupat până s-au îmbuibat, vor primi acelaşi r: u ca învăţătorii de şcoală. Ce zici, domnule Lnten-jnt e bine aşa? Cum ziceţi dumneavoastră, Excelenţă. Yaci-se Voia voastră Supremă. Ce se-aude cu venirea noului episcop? Noul episcop, Excelenţă? Nu te face că nu pricepi, Cespedes. Sau ţi-e frică să nu-ţi pierzi scaunul bacant?

Nu-l aste, Excelenţă; numai că nu ştiam nimic despre venirea unui nou episcop. Nu-l nou, ci e foarte vechi. E vorba de opulentul cleric Manuel Lopez y Espinoza, desemnat de papă în anul 1765. Imposibil, Stăpâne! Părintele don Manuel Lopez y Espi-noza. Numit episcop al acestei dioceze în anul menţionat de înălţimea Voastră, ar avea acum mai mult de o sută cincizeci de ani. Trebuie să fi murit de mult. Nu, Cespedes. Episcopii ăştia matusalemici nu mor. Nu s-a sâârşit episcopul Cârdenas la o sută şase ani. Lopez y Espinoza soseşte cu întârziere, fiindcă e transportat într-o lectică şi vine tocmai din Alto Peru. Vine însoţit de o armată de prieteni şi ele sclavi. Aduce cu el moşiile întinse pe care le avea la Trujillo, la Cochabamba. Ja Potosi şi la Chuquisaca. Cirezi de vite. Căleşti încărcate cu lingouri de argint. Opulenţa lui depăşeşte orice închipuire. Ultimul lucru pe care l-am aflat despre el e că s-a abătut din drumul lui fără grabă prin El Gran Chaco, părăsind vechea rută prin Cordoba del Tucu-ffian de teama bandiţilor din nord. Aştept de mult timp sosirea lui. Indigeni guaykurues, pregătiţi special pen-”Ţ-l asta, soldaţi-călăuze şi cei mai buni văcari adulmc-cători patrulează de câţiva ani în căutarea lui pe ţoale r^tele probabile din El Chaco. Sunt sigur că lectica Migratoare va sosi la Aauncion, chiar c'ac-ar fi s-ajungă numai cu scheletul pietrificat al lui Lopez Espinoza. <u m& interesează neghiobul ăsta bătrân. Poţi fi sigur de Pe acum, Cespedes. Că ai rămas cu mitra «i cina p-rela-? l-ui de peste o sută cincizeci de ani, dac-o mai fi în ^ată. Dacă nu mai e. ai grijă să faci o ininormântare 1 gineascâ rămăşiţelor lui rătăcitoare, când or sosi ^ ln părţile noastre. Bunurile pe care le va aduce cu e'

30» • Î.i<i7j patriarhul episcopal vor intra în patrimoniul nat' şi, împreună cu economiile pe care le-am făcut '1Otl^ mai înainte cu personalul bisericii, vor reuşi s'^'n pere cheltuielile cerute de marea armată no <4rp, ~câ” gind s-o pregătesc pentru apărarea suwranit-Yr Patriei. – >n

Acea biserică din Paraguaiu, ca un adevăraţii Gră unte de muştariu pe aceste nesflrşite întinderi, abia ivită din ţărâna aceasta atât de bine udată, se înaltă mi-nunatu precum un Arvore stufosu pe crengile căruia Paserile Ceriului cu penaje de

toate culorile şi-au făcut minunate cuiburi fără de număr, consemnează cu în-cântare paradisiacă primele rapoarte la puţin timp ele la înfiinţare. Aşa a crescutu de atunci grăuntele de muştariu! Prea multe paseri de pradă pe crengile lui! Să facem în aşa fel, îneît stufosul Arvore să se cureţe de la sine: frunzişul îmbibatu de iubire să slujească şi la altu lucru decât la adăpostul drăguţelor de paseri. Punct.

Ar fi trebuit oare să îngăduie Dumnezeu să se comită toate aceste nedreptăţi? Ei! Te întreb pe dumneata, care te intitulezi ministrul lui? Nu. Excelenţă, adevărul e că n-ar fi trebuit să le îngăduie. Ce crezi dumneata că-l Dumnezeu? Eu, Excelenţă, cred că, aşa cum scrie în Catehismul Patriotic Reformat. Dumnezeu cel Drept. Dumnezeu cel Atotputernic. Dumnezeu ct-l înţelept este... Destul! O să-ţi spun eu fără atâtea farafastâcuri: Dumnezeu este cine este în mod definitiv. Diavolul e invers. Excelcni. Ă. v cea mai bună deti-niţie a lui Dumnezeu pe carc-am auzit-o în viaţa mea • la să ne închipuim acum că suntem Hi un nv. C e' mcn. Caro-l prima întrebare din Catehism 7 Cu P ^ cere. Excelenţă. Prima întrebare este: Caro c „uv^, ^ Ţării tale? Răspuns: Guvernul Patriotic H”f<H”^; ne, doua întrebare, domnule intendent! A d «ua esic: Ce se înţelege prin Patriotic Reformai. Guvernul călăuzit de principii înţelopte şi.) l meiaî pe natura şi nevoile oamenilor şi P” societăţii. A treia! A treia întrebare. ExcoU')

; jiten. < A treia întrebare este: Cum se dovedeşte că este-<an0Stvu e bun? Răspuns: Cu fapte neindoiel-sisteQ1Ye-ai' încurcat, domnule intendent. Răspunsul nice'„ ohuie dat la întrebarea a cincea. Fapt neîndoiulnic îstdumneata stai prost cu memoria. Mă sileşti să-ţi 6 C|u afa la solda unui sublocotenent. Fii mai frugal scad e recapeţj memoria. Farmecele frugalităţii nu se Şirt ^ cu aurAdevărata sfinţenie nu c prefăcută. Nu scunde sub tonsura de mărimea unui real de arg; nt, SE curo s-a stabilit la înfiinţare, ea unitate monetară 3'stipendiilor. Dacă şi asta mai e religie. Dumnezeu să mă ferească! Cită deosebire între răii slujitori ai religiei şi cei care-o slujesc în sărăcie lucie şi renunţare totală. 'Aceştia din urmă îl vad pe Dumnezeu în aproapele lor, în semenul lor. Şi asta cu atât mai profund şi

sincer, cu cât acesta e mai sărac şi mai obijduit. Am avut chiar aici un exemplu. Părintele Amancio Gon-zâlez y Escobar, preotul întemeietor ai satelor melodioase din El Chaco. N-am, oameni buni, alte bunuri decât sărăcia, care face parte din religia mea, a scris înainte de a muri. Patul ăsta mi l-a împrumutat un frate. Salteaua asta mi-a dat-o din milă o bătrână. Ulciorul ăla mi l-a făcut un indigen. Lada asta. Un om cinstit. M'. Sa asta. Scăunelul ăsta pentru rugăciune, un tâmplar 'epros, care ştia să facă lucruri folositoare. Vreau să ie înapoiate săracilor, adevăraţii lor stăpâni. Dină eu corbmapoia via^a celui care mi”a dat”oNu există în în „lea alte bunuri în afară de ce va găsi moartea li/A tlUpului meuNumai sufletul meu e al Domnu-A^nan? A a grăit cu vorbele Şi Cl-l faptele lui părintele ^ăsu „10- ~a a<^us indigenilor. Evanghelia, în aceeaşi şhelic Am °. Are indigenii i-au adus lui spiritul evan-^°s din P u ^im^a ^n care a grăi' măruntul preot melo-to], Dum da” Au înteles cu t°t”- Limbă de apos-

^i 16^ C6sPedt>s Xeria. Nu eşti o-edincios, Toşi cum ai fi- *n felu* meueu am ° nt ^ în Dumnezeu, care dumiMe\'7bi lip-ru mine nu există o mânuiiere religioasă.

JL

Există numai o glndire religioasă. Pentru d există decât răsplata şi pedeapsa, care n-au după moarte. Numai dacă viaţa ar putea da u” morţii, în această lume lipsită de sens. Nu-l «. Sens nu pătrundem noi acest sens. Fiindcă nu-l n*l -Sau nevoie ca sensul lumii să fie şi sensul vierii no T^ Civilizaţia noastră nu e prima care neagă nemur” ^ sufletului. Dar este fără îndoială prima3 care n/8- p are n orice importanţă sufletului. După luptă, spune una d Cărţi] e cele mai vechi din lume, fluturii se asază pe trupurile luptătorilor morţi şi ale învingătorilor adormiţi. Dumneata, Cespedes Xeria, nu eşti printre fluturii ăştia. Dacă biserica şi slujitorii ei vor să fie aşa cum trebuie să fie, va trebui să se aşeze într-o bună zi de partea celor care nu sunt nimic. Nu numai aici în Paraguay. În toate locurile de pe pământ populate de suferinţa omenească. Hristos a vrut să cucerească nu numai puterea spirituală, ci şi puterea temporală. Să-l alunge pe farisei

din templu. Să distrugă izvorul privilegiilor. Să sfarme frunţile privilegiaţilor. Fără asta. Făgăauiala vieţii de apoi e o vorbă goală. Hristos şi-a plătit eşecul prin răstignirea pe cruce. Pilat s-a dus să spele vasele. Pe acest eşec iniţial falşii apostoli descendenţi ai lui Iuda au ridicat falsa religie iudeo-creştină. Două milenii de falsităţi. Jafuri. Distrugeri. Vandalism. În religia asta trebuie să cred? Nu-l recunosc pe acest Dumnezeu al distrugerii şi al morţii-Trebuie să-mi mărturisesc păcatele unui Dumnezeu necunoscut? Vrei să râd cu hohote? Nu, c&s? Ed®a Renunţă la asemenea glume sinistre! Mai ai ce de spus? Am venit preasmerit, Stăpâne, numai petru a aduce la cunoştinţa înălţimii Voastre^ graupa. Dinea şi fidelitatea bisericii paraguayene faţa ae tronul ei Suprem. Cu asentimentul şi imboldu 1 tr^ fl mei întru religie, mi-am permis să aduc, ^ P'* c supune aprecierii voastre, Oraţia Funebra P părintele Manuel Antonio Perez, cel mai stl, „Cjn tor sacru al nostru, o va pronunţa la înmoi

:? Voastre... Vreau să spun, când va sosi mo-înâltin'! Llcjacă va sosi; şi dacă Excelenţa Voastră bine-jpentui, oţjaţj_ A şi sosit momentul ăsta, Cespedes. Voiţi s~°? Asta a şi trecut. Du afişul ăsta satiric fu-Momtn în (^e_j gu patru piuneze pe uşa catedralei. NelT muştele care câştigă bătăliile vor fi cititoarele f C° ele mai devotate şi punctuale. Îi vor corecta punc-l^ltin şi înţelesul. Îi vor scuti de trudă pe istorici...». (mai departe, foaia e ruptă şi arsă.) (în Cuiiilul personal)

T MAI RAL MAI NEVREDNICI ivili/militari. De aceea, cel puţin;'

CU MULT

Funcţionarii civia/uuman, uvaceea, cel puţin „ această privinţă, bucata de hirtie cu decretul dn con damnare are puţintică dreptate când propune să 'fio spânzuraţi cu toţii. Asta mi-a amintit ceva ee trebuie să fac fără întârziere.

În treizeci de ani venalii mei Sancho Pânza mi-au dat mai mult de furcă decât toii duşmanii dinăuntru şi din afară luaţi împreună. Era de ajuns să-l trimit cu măsuri precise care să facă să înainteze Revoluţia înscrisă pe orbita ei, pentru ca aceşti

rândaşi să-mi răstoarne ordinele. Toate planurile. Au făcut să înainteze de-a-ndaratelea ţara, pe picioarele contrarevoluţiei retrograde. Ăştia sunt şefii pe care eu i-am crescut, patrioţii în care am crezut? Ar fi trebuit să mă port cu ei aşa cum m-am purtat cu trădătorii din primul ceas.

Revoluţia-revoluţionară nu-şi devorează adevăraţii copii. Îi distruge pe bastarzi. Şleahtă de potlogari. I-am tolerat. Am vrut să-l reabilitez şi să fac din ei funcţionari vrednici. Am găzduit corbi care nii-au devenit moştenitori. Nu şi-au bătut joc de mine pe la spate, transformându-mă în cel mai ticălos dintre complicii lor? Au făcut din fiecare departament ţării o satrapie unde acţionează şi poruncesc ca n ş adevăraţi despoţi. Vârâţi până la gât în corupţie, făcut contrabandă înlocuind puterea mea cu Pf*^rnicii lor de contraputere alcătuită din abjecţii, sluo ^^ şi minciuni. Au făcut trafic cu ordinele m^:; 1(, cu cuindu-le cu dezordinele lor. Mi-au lins i hârţoagele lor. Îşi bat joc în sinea lor de P^Liţara nebun care s-a amăgit crezând că poate guve numai cu vorbe, ordine, vorbe, ordine, vorbe.

• nevoie să întreţinem această adunătură du ^U”1 nerfiziNu-l nevoie de o contrapulere inter-oarr. Em_ p. nţre jşjaţiune şi Şeful Suprem. Nu-l nevoie dia ^ Geloşi pe autoritatea mea. Nu fac all-toată ziua decât s-o submineze în folosul autori-lor cu cât voi împărţi mai-mult puterea, cu atât • slabi şi cum nu vreau decât să fac bine, doresc ° ntoic să nu mă-mpiedice de la asta; nici măcar cel °a ' rău dintre rele. Să mă transform acum, cinci abia mă mai pot mişca. În subalternul acestor o sută de despoţi ai Naţiunii mele? Când am devenit un personaj inutil, inutilitatea mea a dat o sută de stăpâni poporului meu. L-a făcut în consecinţă victima celor o sută de pasiuni diferite, în loc să fie guvernat de unica obsesie a unui Şef Suprem: ocrotirea bunăstării comune, libertatea, independenţa, suveranitatea Naţiunii.

Cu lovituri de secure voi tăia pădurea asta de plante parazite. N-am prea mult timp. Dar atita cât am o să-mi ajungă. Mă înecă mânia. Trebuie s-o opresc. Literele-mi ies tremurătoare din

pricina întinderii. Mă doare mina. Îmi descarc ordinele-cuvinte pe hârtie. Tai. Şterg. Mă tupiîez după ştersăturile tainei.

Nu voi porunci soarelui să se oprească. Mi-e de juns să am la dispoziţie încă o zi. O singură zi anti-îm 1 în care însăşi natura să pară că s-a pervertit lun0-eipm^ ziua Cea mai lunsă cu noaptea cea mai a dW aJuns. N-am nevoie de mai mult, pentru nari r? ^e. şânşăniile «stea. Şefi, magistraţi, funeţio-Aceii^ na^a! Cel mai bun dintre ei e tot. Un ticălos. fi putut03111601 Care> dacă ar fi luat”° spre înălţimi, ar dineuri a-'unse în fruntea Republicii, coborând spre

DacJ ^ n™erit într”O cloacă.

Să-tni dea^6. ^în<^™ ^me ^a împrejurări, totul pare prezentia 1asigurări că nu voi reprezenta, ci voi re-^ra lor UrileFără grabă. Voi cădea deodată? 1ll^eală de fulger. Ca să-l trăsnesc! Câ-m de rezolvat urgent: să extermin plaga, nu s-o alung cu vacarmul pe care-l stâmesti când să sperii langustele. Să acţionez cu multă băgare^ seamă. Mulgând laptele voi obţine unt. Pe cânrl dac”? Suflu prea tare nasul, o să-mi curgă sânge. S-ar sn”^ hoţomanii. Deocamdată să mucăresc luminările f1^-să le sting. Să îndrept lucrurile pe făgaşul fapteW mânând această scursoare spre spânzurătoare. Să le d ' la iveală toate tertipurile. Quidquid latet apparebit De vrei să vânezi godaci, pui pe urma lor gonaci, dar de vrei să prinzi gazele, pui capcane de nuiele, o să-ncep cu făţarnicul care mi-e cel mai la-ndemână • scribul credincios şi secretar particular care-şi ţese uneltirile şi intrigile pentru a se înălţa de îndată ce va găsi momentul prielnic, împreună cu guvernul provizoriu de nătărăi. Nimic mai mult decât o uşoară atingere de curent galvanic în zonele sensibile ale ba-tracianului-grefier.

Haide, Patino, să fim drepţi. Nu ţi se pare. la urma urmei, că afişul are dreptate? Cum aţi spus. Excelenţă? Când nu strănuţi, dormi. Nu dormeam, Stăpâne. Ţineam doar ochii închişi. Aşa, nu numai că aud, dar şi văd cuvintele voastre. Mă gândeam^ la cuvintele pe care mi le-aţi dictat mai deunăzi, când aţi spus că, viu ori mort, omul nu-şi cunoaşte imediat moartea, că întotdeauna moare în altul, în timp c^ dedesubt îl aşteaptă

pământul. Nu ţi-am dictat exact asa, dar exact aşa o să ţi se-ntâmple ţie nu peste mult timp, ba chiar foarte curând. Te-airt întrebat daca nu ţi se pare că afişul are dreptate. Nu mi se pare ca i afiş ar putea să aibă dreptate, Stăpâne. Mai ales <w e împotriva Guvernului Suprem. Nu ţi se part ^ îi trebuit să-l trimit la spânzurătoare pe toţi celcare_i spun că slujesc Patria, când singurul lucru pe. CUj fac e s-o prade cât pot? Tu ce părere ai, ne-vi^ ^de meu secretar? Doar ştiţi, Excelenţă. Tu n”ait t' ce-ai' şti că eu ştiu. Dar eu ştiu că tu RJX.

— Qtj avan; trebui să ştii. Dacă pungaşii şi tâlharii ăştia ai s ^ jacs ta iele cinstei, ar fi destul de şmecheri ca sf ^ ei? T-lnstiţi la timp. Do ce te sperii? Eşti_? I _tu P1 lt

F.u sunt preaplecatul vostru servitor şi nirot (- m

E Ult,

— Rrrmuri ca. Varga. Picioarele taie acvatice Sxcelenja-^, -^'ligneanui sub' linia de p; l: t; re. Iţi dăn-

; ac să sE,.; j' gau° te-a apucat şi pe tine dintr-o dată îne „l11.'. ^' ^g parc-ai avea boala copiilor? Să ştii... Emurici^ ^ trupă te avansez postum ia gradul de: ă ^”otenent al morţii-în-picioare; mai Dine zis, al sublr spânzurate. Nu încerca să-ţi ascunzi frica. Ori-'T^i1 încerca s-o masori, s-o micşorezi, tot va fi mai „ c^it tine. Nu-l stăpân pe frica lui clecât cine-a pu's-o-ncui.

Cu lupa-n cumpănire, scormoneşti în scrierea pamfletară. Ai vrea să te poţi îngropa în ea, nu-l aşa? Să săseşti' un înlocuitor, să-l vezi pe acest om care va trebui să moară în locul tău. Ştiu, sărmanul meu Pa-tino. Să mori, ah, să mori, e un vis foarte urât chiar şi pentru un câine. Darămite pentru cei care, asemeni ţie, îşi câştigă viaţa din moartea altora. Eşti înfiorător de gras. Eşti un butoi de osânză. Presupusa mea soră Petrona Regalada ar putea să facă clin josnicul tău trup mai mult de o mie de luminări pentru catedrală. Şi tot atâtea luminări josnice pentru iluminatul oraşului. Dăruieşte-l surorii mele, lumânăreasa, cadavrul tău. O să-l transforme în luminări pentru propriul taţi priveghi. Cel puţin după moarte vei fi scribul credincios cel mai

luminat pe care l-am avut î-n slujba mea. Dăruieşte-l această grămadă de grăsime care eşti acum. ar^fă-o în mod legal, cu acte în regulă, în prezenţa martorilor. Eşti dintre cei care întind curie chiar şi spârf moar. Te* ^u ^'m cum ° să se descurce ca sa te cu ullre> C^n<^ ^~° ven* rinduil. Vor fi siliţi să te ridice de afu Rcripetesforile de la hamacul tău ţi-au fost singur'ns' ^} „luat-o înaintea călăului spân-'urându-te şi hotâiica +Să nu fu nev°it să dai seama do trădările gură arfi f. Lucrul ăsta greu pe care-l ţineai în nu ţâ-a" (^ftia~<: răd5l'el a înlesnit munca funiei. Graba v°rsuri d. -'m^ s^ scru cu cărbune pe pereţii celulei *e~aii atrihL-+mas"^un ^n s^-lul celor pe care unii scribi acesta în trudei niele Fulgencio Yegros, sci'ise de f°stul Pres. ^if. Ul executiei lui. Împopolonatul fanfaron, iute al Primei Junte şi mai târziu trădator-conspirator. Abia ştia să-şi scrie nume] e A-lmita apostrofa-lnsultă pe care Cavaileroea-< zul" a mâzgălit-o cu arătătorul muiat în sâno^ Şi-a deschis venele cu catarama centironului „n C l-a folosit pe urmă ca să se spânzure şi minciur sfruntată se învaţă în şcolile publice' şi acum' H^ un secol şi jumătate. Nu ca să-l cinstească pe eî ch'Pă aşa trădător şi conspirator, cum apai-e, ci ca să ^ ponegrească pe mine. Repetă. Haide! Zbiară-mi „^ ureche braşoavele astea care se învaţă azi la scoal" Ştiu că sinuciderea contravine legilor lui Dumnezeu şi ale oamenilor, dar setea de sânge a tiranului patriei mele nu se va potoli cu sângele meu... Stăpâne. Excelenţa voastră nu-l un tiran! Există mai multe versiuni ale acestei minciuni postume. Poţi alege versiunea care-ţi place. Să inventezi alta şi mai gogonată. Înainte de a-ţi pierde memoria în ştreang. Sudoarea sau lacrimile curg pe promontoriul pântecului tău. Te dai de ceasul morţii împresurat de diavoli. A spus-o şi papa. Atâţia diavoli dând târcoale unui singur individ, mai mârşav decât ei toţi la un loc!

Fă ce-au făcut locuitorii mulatri din Areguâ, după sfatul călugărilor din Ordinul Caritătii, când s-au simţit atacaţi de o liotă de draci. Le-au ridicat o casă, ca să nu le mai facă vraişte pe ale lor. Luzbeli, luciferi, aghiuţi, belzebuţi, mefistofeli, anofeli, leviatani, dra-eoaice-împieliţate şi strigoii cu trei sexe pe care Dame nu i-a consemnat în bolgiile infernale ale demonolo-giei medievale, s-au năpustit ca sălbaticii asupra sa lui Areguâ, Şi-au

continuat incursiunile, deoarece ca pe care1” le-o făcuseră nu li s-a părut de ajuns de ir moaşă şi de confortabilă. Până când cucoana U» ^ Palmerola le-a înălţat pe malul lacului Ypac^7 fPe palat de marmură, care se păstrează până ast margine: De dictat Decretul de confiscare a edificiu părăsit, care aparţine fiscului pnn ^ g „au de succesiune a averii străinilor.) Abia a... ui – a (juCâ liniştit Impielilaţii, cerând doar ca femeile sa 1 şi rie-ale mlncării, iar diavoliţelc au cerut ca ^. Mulatrii de prăsilă coi mai vânjoşi să vina – în alcov. Preţ pe care cei din Areguâ rtit cu mare plăcere. O bună bucată de vreme l-au Pţaa.

— Ut ce_î fericirea. Partea proastă e că fe-Areg^ u ţj^e mult. Partea bună a orgiilor e că îi „ostenească repede pe oameni şi pe diavoli. După fac sa suţ? De zile de desfrâu, în care satul Areguâ a „trecut cu mult Sodoma şi Gomora, cu avantajul afocul nu l-a distrus, mulatrii, bărbaţi şi femei, s-au ftors la rutina obiceiurilor lor cumpătate. Din acele bacanale în castelul cel alb a provenit fără îndoială pigmentaţia roşiatică a pielii locuitorilor din Areguâ, cum depune mărturie cronicarul Benigno Gabriel Caxaxia, în a sa veridică istorie tradusă până acum în mai multe limbi. Taică-tu, care a emigrat din Areguâ pentru a veni să s. e angajeze ca grefier al ultimului guvernator spaniol, avea această granulaţie de foc şi cenuşă pe obrajii lui brun-violet. Tu i-ai moştenit obrazul, dar neobrăzarea e numai a ta.

REVOLUŢIA ZDRENŢĂROŞILOR ÎN BRAZILIA Paragrafe noi despre un vechi cunoscut, codoşul ăl bătrân de Correia da Câmara. Tânăra republică mu trimite ca ministru plenipotenţiar. Solicită autorizaţia de a intra în ţară, cu intenţia de a reafirma pe lângă Guvernul Paraguayului relaţiile de bună înţelegere, de pace şi deplină armonie care există din fericire între cele două state.

Care sunt oare adevăratele mobiluri ale acestei pretinse republici? Dacă e un imperiu, nu poate fi o republică. Nu m-aştept de la ea la nimic bun, la nimic nou. Şi acum chiar la mai puţin, dacă ambasadorul ei este Correia. Iată-l că bate din nou la porţile din Itapua. Înainte, venea ca trimis al imperiului; acum, ca ambasador al republicii. Fanfaronul ăsta n-are moarte! Omul din Rio Grande, mai stăruitor decâţ năvalnicul Rio Grande. Curge

fără încetare. Ce-o mai fi şi cu povestea asta de bună înţelegere, de pace şi deplină armonie între cele două state? Vor oare zdrenţăroşii ăştia să-mi câştige bunăvoinţa cu o gluma proastă?

Ordin către delegatul din Itapua: Nu mă interesează ce probleme vine să trateze cu mine triinisu_ celor care-şi spun revoluţionarii Braziliei. Brliei^ sunt mereu aceiaşi. Lupu-şi schimbă părul, dar ba. Imperiu sau republică: nimic nu-l atinge. Ăştia pretind că au 'trecut prin Revoluţie ca urechile acului. Nu mă miră că l-au trimis sa ^ ^ monteze, tot pe Correia, dromaderul ăsta băt”nf-'indca coşat pe care l-am expulzat ele nu ştiu câte °n' că şi nu făcea altceva decât să-ncerce să mă amet ^ cere-să întârzie. sub pretexte neghioabe, satisiace – jnce-rilor pe care i Io adresam şi i le voi adresa i^^ jju tare, până când vor fi satisfăcute cum se ^. Obaţ, il c'J cred că vine pentru ceva important, ci ai 1 [4TCJ

Ave şi obrăznicii, capitol la care se crede alte braşo Totuşi> nu pierdem nimic dacă-l punem foarte talguj ăsta la încercare, ca să vedem ce hrara pe P^nga; J păiăria lui imperială, sau republicana bo-Poart^. VHanã, sub pălăria cu boruri largi de gaucho netăvif d sau'sub banderola de tâlhar bandeirante. Vagabon ^ ^ urmă i-ara dat ultima şansă trimisu-u ^iv-n Timp de doi ani, din septembrie '27 până luibraa^» • ^ reţinut} a itapua. Cel mai bun lu-ln i^n^_. F^ci pe oameni să aştepte până-şi dau arama ClUfată Şi cum n-am încredere în zănatecul de Ortel-Ped0 i, 'am înlocuit cu Ramirez, singurul care se poate măsura cu Correia în privinţa cinismului şi a şmecheriei. Primul lucru pe care trebuie să i-l spui, dragul meu Jose Leon, e că Brazilia trebuie să dea deplină satisfacţie Republicii Paraguay cu privire la toate cererile acesteia şi să nu tergiverseze, să întârzie şi să aştepte doar să treacă timpul, poate chiar ani întregi, sub tot felul de pretexte mărunte, făcând strădanii zadarnice, uşuratice şi infructuoase, care au în mod sigur drept scop să ne respingă prin asemenea tertipuri cererile cele mai îndreptăţite privind unele bunuri şi fapte bine cunoscute şi răscunoscute de toată lumea, crezând fără îndoială că aici nu suntem la curent cu persul Jucrurilor şi având pe deasupra intenţia de tot azul să vină să ne spioneze teritoriul cu o rea credinţă uspectă. Trebuie să-l

citeşti foarte solemn partea asta m nota potlogarului ăluia, subliniind cuvintele, tăce-auZel amenint; ătoare. Misiunea ta este să-l hăr- ^ miJloacele posibile, cum vei crede de cu p, nile sa, °! Pân^ când va ceda şi~şi va ţine promisiu-oricât tin^a • bir cu fuglţli. Încearcă să-l dai de rost, bineîntel'1*) ^ ar ^Ua asta-^u cea ma^ mare discreţie, a angaia S; tu^ trebuie făcut pe răspunderea ta. Fără v°astre voirun fel Guvernul Suprem. Ordinele vâzător. Ai* • • eJxecut? Te' Excelenţă. Voi fi foarte prc-Cu suitâ ini ^rina' ^0S (^ Leon, să-l găzduieşti pe Correia 05 trimisul ^ Ul comisai'iat. Ortellado m-a informat ° sutâ de. Penului mi-a adus, ca să mă cumpere, • di de curse arăbeşti pur sânge, ca dar din partea împăratului. Caută şi du-l pe câmpul cel sterp, unde armăsarii arăbeşti o să postească şi-o* slăbească după pofta inimii, astfel îneît la întoarc hoţomanul imperiulvu să ia cu el nişte mârţoage. M înţeles. Jose Leon? Perfect, Excelenţă. Nu te' î în ochii lui nici cât negru sub unghie. Nu da înaDo" nici cu un deget, mergi înainte fără preget. Doar ms cunoaşteţi, înălţimea Voastră. Voi fi foarte băţos.

În aşteptarea evenimentelor, mă închid în Cazarma Spitalului. Fac astfel imposibilă orice comunicare oficială, între timp mă ocup numai de cercetările şi scrierile mele.

Nici o veste de la noul meu trimis. Oare ce-o fi? Îl trimit pe ofiţerul de legătură, Amadis Cantero. Correia da Cămara îl va ponegri mai târziu în rapoartele şi memoriile lui. Va fi singura dată când va spune adevărul *.

* Cititor de romane cavalereşti, el însuşi autor al unor mâzgăleli încâlcite şi insuportabile; unul dintre cei mai mari pedanţi ai secolului, fanfaronul ăsta spaniolstabilit în Paraguay este cea mai mârşavă canalie din câte am cunoscut vreodată. Specialitatea lui este istoria, dar de multe ori l-a mutat pe Zara lustra în China, pe Timur Lenk în. Suedia şi pe Hermes Trismegistul în Franţa. Intrigant de cea mai joasă speţă, se zbătea în mizerie înainte de a se aciua ca spion pe^ ling* Dictatorul Suprem, asupra căruia are, după câte am aflat, o mare influenţă. Noapte de noapte mi-a citit ceva oare^um fţ~ mănător cu o biografie romanţată a Supremului din Faraou<i^

Ditiramb josnic în care îi urcă pe ursuzul Dictator în şi^ cerului. In privinţa imperiului şi a mea, Amadis v°rD. E*'icje termenii cei mai mârşavi. Bizuindu-se pe impunitate, j „^ şi ignoranţă, a aşternut pe hârtie un inşpăimânlător a^buit să minciuni şi infamii. Lucrul cel mai rău este ca a i g ad. Suport timp de doi ani, cu un entuziasm deghizat Ş» să. J miraţie falsă, lectura acestui manuscris deliram. Lacritni ascult pe pişicherul de autor, am, plâns aminaoi <- ^ ar<Je amare în fumăraia deasă de balegă de vaca, cai. ^ mine pentru a alunga insectele. Lacrimile voastre simv. Şi res-cel mai preţios omagiu al emoţiei, sinceritătţi^ aa.', ^mi sp”1^ pectului faţă de Dictatorul Suprem, a îndrăznii. Chjnul <; biograful şi spionul sultanului din Paraguay. * vreodaW-umilinţa cea mai cumplită la care am fost w (Raportul lui Correia, Anais, op. Cât.) «eea ce ^ „tni

Indignat. Correia da Cămara izbucneşte. ^vinte. Eu > toiul m-a făcut sn îndur nu poate ft spus m

— Îndoiala, Correia protestează pe bună drepnotria lui Cantero. Între timp, ofiţerul meu de tate i «ip în ace [aşi timp exeget îi interceptează me-leŞ, J rapoartele secrete. Itapua este un adevărat 6 al micilor evenimente, îmi scrie Cantero. Eve-f0Camtele au loc aproape pe nesimţite şi parcă pe „ • îmi spune el, credincios maniei de a povesti ^t totul. Don Jose Leon a pus pe toată lumea să r Hze purici, chiar şi pe sub-delegat, pe comandant, Vm ofiţeri, Ve toţi soldaţii din garnizoană. Don Jose Leon însuşi s-a suit într-un caş mai mare decât o canoe, reprezentantul unui imperiu şi el rn-a tratat ca pe un hoţ de cai neisprăvit. Nu sunt găzduit cum se cuvine rangului meu, sunt deţinut, aproape sechestrat, într-o colibă sărăcăcioasă la fostul comisariat, aflat în mijlocul unei mlaştini. În ciuda acestui tratament mârşav, eu unul nu m-aş plinge, fiindcă sunt gata să fac cele mai mari sacrificii pentru ţara mea şi suveranul meu. Dar este oare drept ca soţia mea şi fetele mele să suporte şi ele aceste nedemne insulte? Suntem înconjuraţi de băltoace, din care se ridică miasme pestilenţiale şi emanaţii cu iz de putreziciuni, nori de insecte purtătoare de paludism, dizenterie şi febră galbenă. Furtuni, vânturi dezlănţuite, ploi torenţiale, averse cu grindină, se abat deseori pe neaşteptate asupra

noastră. Fulgerele, trăsnetele, toate nenorocirile po-MU. E! Tabere de indrgeni. Bordeluri peste tot. Soţia mea şi mele sunt silite să asiste la spectacole infame şi obscene, în care a trebuit să ne refugiem şi-a pierdut jumătate şţi. De la sosire nu este cu putinţa să ne odihnim şi bă „• Pe acoperişul ei de zinc cad pietre de dimineaţa până ^ Beţivi scandalagii trec întruna prin faţa casei, strigând n «n (j_ cu pietre în uşi şi în ferestre, ca să se distreze, '„loicse”? Atrund în casă şi hâituiesc sclavele. Fură provizii. se Prefac l00^1.011 Py>toarea trupurilor lor murdare. Soldaţi care iii decâta 'âe^ 'ncearcâ să forţeze uşile şi nu se îndejjăileri jlaâan? C'ncl îi ameninţ că trag în ei. Fi1 hoţ' Unri -ă^eci de* P3? 1 de fereastra mea. A fost împuşcat 'ară nici o rtKci -egatu?! Îl chem la mine. Spionul Cantero. P nu mă poat ' lmi v'nde gogoşi, cum că delegatul e ocupai ci? Fti-vă, prpr: mi Pentru că se aclă la o vânătoare de purici. Vn azie prefăeai”a^ ~:”imis Imperial. Îmi spune el cu o *, trâ puteA f- ' încercând sn mă liniştească. Excelenţa -lRm din i,» aosolut sigur că dacă delegatul Ou emuli. J îr, ' ° face ţn ^ |ua. Ydon Joseph Lecn Ramirez. vi?: t-; i/ă pu-focir l infern – S>1gul.” Pen^ru «contribui la ixruvjrţul -osţr”. E Câ>re s-a' au*/1» 1'11”'*16 °^He!'. Puricii nu sunt singura neno-•? *'Ut asupra capului nostru, ii răspund. Cer, Bu, Şi|

PrerriT1'. Uşii plin cu ulcioare de apă şi provizii şi a fost ridici un scripete în vârful clădirii Delegaţiei, chipurile °U tru a porni şi el, în felul lui, la vânătoarea de pu? ~ De trei zile n-a dat nici un semn de viaţă, în af'^' de câteva mişcări bruşte ale coşului. Zgâlţâituri asem? Nătoare acceselor violente de malarie. Ce trebui^ „• fac, Excelenţă? Întreabă Cantero. Aşteaptă puţin ^ ordon. Ţine-l mai departe pe Correia pe jeratic." ' ' Continui să am încredere în Ramirez. Pesemne că t, Insist chiar aă-l văd pe delegat imediat şi dum-îmi spuneţi că s-a urcat într-un coş, sus pe acooeba mai mult, neavoastră îmi opuucii tu» -; i uitcii mn-an coş, sus pe acone rişul Delegaţiei Guvernului şi că a pornit la o absurdă'vină-toars de purici. Excelenţa Voastră, răspunde imperturbabil? Spionul-scriitor, ar trebui să-şi aducă aminte că fiecare arc felul lui de a omorî puricii şi că Delegatul Guvernului Suprem este neîntrecut în ceea ce priveşte metodele sale.

Şi asta nu-l totul, domnule Cantero. În dimineaţa asta o bâtrână indigenă mi-a cerut o despăgubire serioasă, p'retinzând <că măgăriţa ei a fost violată de măgarul care aduce apă la această cocioabă şi că acum este moartă. A trebuit să-l dau un dublon de aur, pentru cu n-a vrut să accepte mai puţin. Şi toate astea vi se par suportabile? Colac peste pupăză, ciuma face ravagii clin ce în ce mai mari. Am văzut cu ochii mei din uşa colibei mai mult de cinci sute de nefericiţi care au fost duşi la groapă în zonele învecinate. Şi toate se petrec într-o singură zi şi zilele anului nu se mai deosebesc aici unele de altele, astfel îneît nu mai ştiu dacă am sosit acum o săptămuw sau acum un secol. Ca-n vise, Excelenţă! Exclamă batjocoritor Cantero. Şi pentru că a venit vorba de vise, acum vre opt zile am avut un vis despre Brazilia şi Paraguay. _ Am vi^ că Brazilia ar fi cel mai mare imperiu din lume, daca giaj?

St şi P^ îguayul şi Brazilia alcătuiau nu numai u „'„, braz; Han d&r şi o uniune completă. Nu cred, totuşi, că ^oeiiui ^^. 0 ar avea asemenea scopuri. Pe de altă parte, nu vise. A trebuit să-l răspund foarte sever: Iar eu mai puţin în artificiile deghizate în subtilitaa. 1 cavi"*: nului său!: l (Raport al lui Correia, op. Cât.) ^ ^ * Compilatorul fine să lăi^uveasră aia Ş' ţiunea nu sunt opera

lui; raportul conhacuii~ conţine textual acest nume, aşa cum se poemul IV din Anais, p. 60. (Nota Compilatorului.) ede „ i0

Pre siveutc iscusii împotriva trimisului curţii imPer um veţj vedea. Excelenţă, îmi scrie Cantero în ^'a, • depeşă, încerc prin toate mijloacele să-l îi-u! U'nia ne emisarul curţii imperiale şi să-l pătrund nıştesc p ^^ ^^. Acjmcj ^ maj ascun.se pe care-ar gindur je aibă, aşa cum mi-aţi poruncit Excelenţa v 'tră Am avut o idee care mi s-a părut inspirată? Oportună: am încercat să-l trag de limbă povestiri-du-l un vis pe care chipurile l-aş fi avut despre alianţa dintre Brazilia şi Paraguay, mulţumită căreia noi am alcătui împreună cea mai mare putere de pe continent. Trimisul imperial are un aer atât ele abătut, îneît vă spun sincer că a început să-mi stâmească mila.

În galeriile răcoroase din Cazarma Spitalului, mă delectez închipuindu-mi-l pe trimisul imperiului devorat de ţânţari, de ploşniţe şi de purici. Năpădit de viperele din mlaştini. Zdrobit de căldura verii în cuptorul pe jumătate năruit al fostului comisariat. Hăituit de pisălogul de Amadis Cantero, care ar vrea să sondeze cu ajutorul viselor planurile expansioniste ale Braziliei. În sfârşit, o depeşă de la Ramircz. Îmi explică triumfător şi cu lux de amănunte, la o scară milimetrică, raportul dintre saltul puriceiuâ şi lungimea picioarelor lui. Salt care variază de la mascul la femelă, înainte şi după T a” „suPt sângele victimelor; de asemenea, înainte şsă1^ ™Perechpre, dacă Excelenţa Voastră îmi permite tn>Tf'1: >^SC-a? A' Delegatul ăsta necioplit şi mârşav mi-a

Vii. „? —•? '„ desene necuviincioase, în care surprinde 1 c,; „uscările de împerechere ale gângăniilor.

? W nuPOl<1 confklcniia] al lui Cantero: Delegatul Rami-nţ-'mai S”a ur.ca^ ^n QOi? Pe acoperişul clădirii Delegaţiei pe una°^. A^? ' provizii. Excelenţă., ci a luat cu el şi imPerial n c1'omr”parele puse la dispoziţia trimisului aco*0 sus -0l? NuDelegat a acţionat atât de discret ^u Pântec] lnci^ nnTlc^i n-a văzut şi n-a bănuit nimic. C'Ol'ă dosuC>„C aP.”râse „^e dorinţă, închipuind o jivină cu p0 acopcriu {Ticei^.co? '<; i”au ^'ecat coapsele unsuroase tr'fnisvil sn 'v, ^^'„ Delegaţiei. În

ceea ce-l priveşte, s-a plins că invazia de purici a crescut considerabil. Fac în aşa fel incit să nu afle mii^ cu toate că e cunoscută acum de toată lumea „ch^1”' mdigenii fac haz de eoşul~eare-s-a-ureat-la-eer lar *' grozav că brazilianul neîncrezător o să vre^ a<n> ^ profite de incident, ca să ceară înapoi suma dată i- ^ genei pentru măgăriţa moartă. Totuşi, frumaasa se!” '„ mulatră pare foarte satisfăcută de sejurul petrecut^'8 roş cu Domnul Delegat. Se cuvine să spunem că Don jose Leon Ramirez, cu oarecare sacrificiu din partea lui trebuie s-o recunoaştem, a reuşit cu viclenie sa aducă servicii cauzei noastre. Într-adevăr, mulatra asta, care fură corespondenţa secretă a stăpânului-ei, no permite s-o copiem integral pentru a vă ţine pe înălţimea Voastră la curent cu toate informaţiile pe care le primim în privinţa legăturilor trimisului imperial cu cancelaria sa.

Îi ordon lui Cantero să-şi domolească olensiva de pacificare. În ultima lui misivă mă informează: Excelenţă, l-am invitat pe trimisul imperial cu familia lui să facă o plimbare călare în frumoasele dumbrăvi din Paranâ. A refuzat foarte sec. l-am trimis atunci^ în dar un hamac paraguayan pentru el. Pentru nevasta şi pentru fete. Apoi podoabe de argint. Acelaşi refuz. Cu ocazia sărbătoririi naţionale a zilei voastre de naştere, sărbăocazia sărbătoririi naţionale a zile Excelenţă, trimisul imperial a profitat de ocazie pentru li C i urma sai a lorise ziua de fi ianuarie într-un mod cu fn! U| ţ p p a-şi exprima nemulţumirea. Cu un an în urma, A aprins două ruguri mari şi a luminat ia*aaa.

— Or. Dinţei cu opt sute'de luminări, aşa cum eu l-am „ ^ mat că face populaţia paraguayană cind «dace Dictatorului Suprem, ca într-un priveghi, ii iummări, trimisul imperial a împărţit pomen şi. În costum de gală. A asistat cu familia iui rile şi petrecerile populare. In s-ehimb.; 'U'J şi ferestrele casei lui au râm as inchi.se. Hnout-dul cel mai comun cu putinţă, s-a plimbat iu • şi sfidător prin faţa casei, il'ii-am ingadu. Atenţia asupra diferenţei de atitudine ele -altul. Ce obligaţie ar avea trimisul pâonipi'ţ împeriu. Mi-a replicat el aspru, de: • • s. u? M0' an ani veiui guvernant cure-L reţine de şaptesprezece ^atr-un sat de

indigeni, indecent şi insalubru? Un jsil în es|; e tratat rău fără încetare nu trebuie şi nu °m fa să organizeze petreceri. Aduceţi-l la cunoştinţa -°a. -toruluitosuprem, care, după câte am auzit, se laudă îi este teamă de el, că lucrurile nu stau

Brazilie? Asa. Imperiul nu se teme de fleacuri şi nu ia în „mă i'niuriile aduse trimisului său, dat fiind că vin dr ^ide vinAduceţi-l la cunoştinţă din partea mea că, daca negocierile au ajuns într-un impas, asta s^ datorează conduitei duplicitare a Cabinetului paraguayan, boală morală fără îndoială necunoscuta ia curtea ăm Rio de Janeiro. Cum trebuie să răspund. Excelenţă, obrăzniciilor acestui emisar nenorocit? Lasă-l Să s? Potolească. Spune-l că, dacă are cu adevărat ceva important să-mi spună, să-mi dea mai întâi o dovadă că are de gând să-şi ţină cuvântul în legătură cu trimiterea de arme şi alte produse. Dacă nu poate s-o facă, să se întoarcă de unde a venit. Mai trebuie să informez pe înălţimea Voastră că oasele cailor arăbeşti oferiţi în clar de către trimisul imperial au început să albească pe islazul hergheliei şi deasupra lor se rotesc stoluri de păsări de pradă. Urea>: ă~le corbilor, Cantero.

Din partea maa poftă bună raţii

În ultimul raport către guvernul aâii. Îmi dă de veste-tern r m limbaJ cifratCorreia scrie; Legăturile in-le-e j € ale Dictaturii sunt foarte vaste. Tentacurf ptind Spre Rio de la Plata> sPre Zona Crien-re Rio Grande, spre Santa Cruz de Ia Sierra.

? ^principal ar fi formarea unei Mari Confede-ei cap şi centru ar urma să fie Paraguayui. 1 îndoială, guvernul paraguayan este în com-l mareşalul Barreto din Rio Grande şi nu a Proiectul de a stâmi revoluţia în Rio Grande ^ ase uni într-o Confederaţie cu Montevideo J'iu^ Pe ai Uen°H jâL”'esului, îndată ce va putea să s>. -]{>r PretenrBraziliei pentru a se opune nt-ruşina-k'Int'iile Sit „ Ţl ars°nimiene. Desprinzip.fi u-sr de pro ate în interior fată de Buenos An-es. Dicta del Sur şi! MPotriva

? Federaţii, torul, care este sufletul acestei noi dacă încearcă să se ascundă în spaieie unei care nu mai înşală pe nimeni, a ocupat imediat* sau tabăra din Salto, pe care o abandonase mai

îr şi a trimis o misiune de recunoaştere în viitorilor lui noi aliaţi. Ah, intrigant şi neruşinat reia! Şi tot tu eşti acela care vii acum ca ambasado^” revoluţionarilor clin Rio Grande! Te voi lăsa să vii n: Ta-la Asuncion, numai ca să am plăcerea de a-ţi înfige că-păţâna în virilul unei ţepi în piaţa Republicii! Ptiu t Q ticălos! N-o să-ţi acord nici măcar cinstea de a păta cu sângele tău pământul paraguay an! Du-te la dracu' Prostănacul de Cantero mă previne cu neghiobia lui obişnuită: Am aflat. Excelenţă, că trimisul imperiului este pe deasupra şi francmason şi încă dintre cei mai importanţi şi temuţi ai acestei tenebroase asociaţii. Asta nu-l cel mai rău. Lucru la Correia. Dragul meu Cantero. Dimpotrivă, făptui că este francmason, dac-o f adevărat, ar fi singurul lucru bun al acestui tâlhar ban-deirante, deghizat când în trimis al imperiului, când îr ambasador al republicii de zdrenţăroşi. Bieţii zdrenţăroşi republicani! Bieţii francmasoni! Primind în rân-durile lor pe acest şarlatan ţâfnos şi de prisos, acesta r va duce de râpă. Raportul lui Cr. ntero continua asLd Reprezentantul imperial şi republican consideră, 1. X-celenţă, că înălţimea Voastră este şeful acestei ma^ confederaţii care se naşte. În cupa de faţă, spune * în misiva din 2 aprilie, fiind mai stăpân pe situaţie cadrul Federaţiei argentiniene clccât es-te^Buenos >^ resul, avind înţelegeri secrete cu statul Cisplau^n ^^ Republica Peruviană, bizuinclu-se pe sprijin în P^Iatt0 ciile Misiones şi Râo Grande, precum ^1. Oine^ru'a Grosso, Dictatorul va profita de prima ocaz^. ^ i^oiuU1 da o mână de ajutor partizanilor independentei ^^nv: a Provinciei Râo Grande şi pentru a termina ^. ^ -cu Buenos Ayresul; pentru a se pune. AP°da ji'ait fruntea Confederaţiei actuale, pentru a ln\u8222? Iî a P*' Grosso, pentru a pune mâna pe Zona <-L^ ^ comPe; ~ trunde în provincia Misiones, ca represa |^^-^_ c? Nti”; saţie şi pentru a dnce ororile ră'-^oimulv-J

• gri0 paulo, păirunzând sub acelaşi pretext şi provinC|. J gaito de Sete Quedas. Corespondenţa nici-Prin- 'ntreruptă dintre Guvernul paraguayan şi provm-°- disidente ale Federaţiei din Rio de la Plata, prin * cdiul provinciei Corrientcs. cu ocazia ultimei inteu^nii d>n sud. Surprinzătoarea eliberare a supuşilor l|f Cordoba, clin Santa Fe şi din Paranâ. pe care le ri'ti'iea Dictatorul paraguayan cu puţin înainte ca iceste provincii să declare război

Buenos Ayresului, 'toate aceste împrejurări, precum şi altele de care vă voi informa cu exactitate în rapoartele mele, m-au făcut să mă gândesc că nu există alt mijloc de a îndepărta primejdiile care ameninţă Imperiul decât să an chei o alianţă cu Paraguayul şi cu Dictatorul său şiret şi turbulent... Ce mi-aş mai putea dori. Pungaş fără pereche ce eşti? Rivalizezi cu Cantcro când aşterni pe hârtie un amestec înspăimântător de fapte falsificate, de braşoave, de minciuni de tot felul. Închis în coşul tău de intrigi, ai o imaginaţie mai săracă decât a lui • fose Leon Ramârez. Care ştie să vâneze purici. Jose -Leon. Expulzează-l o dată pentru totdeauna pe degene-l'a^'Jăsta impertinent şi ai grijă să-l controlezi bine bagajele. Nu-l lăsa să ia cu el nici un singur purice de-ai noştri! Hei! Fii foarte atent! Spunc-l în modul U'i mai categoric să nu mai vină niciodată să-şi bage pe aici, dacă nu vrea să-şi piardă definitiv capul

• • o C! KV nu~^ are' ^ă se ducă la draeu cu imperiul şi eu ' Publica lui cu tot! (i Caietul personal)

Nu sf>a'aguav ' a!

— Ît de rele ideile acestui nesocotit...

: T|~am cfân y niod a^ une' vast o Confederaţii iată la ce

?; îi] t>r 11/5nca de ^a început şi le-am propus imbe- 'Xx'ililof H^1 ^cntinicmimbecililor de uruguayeni, impr”^tă este, bl; az; iHoni. Partea proastă şi chiar foarte

Utl Proiect |^a nemermcu îştia transformă în intrigi ('U' ^on”nri smcei” şi de folositor cum este proorulioi Americane, constituţia con torn» propriilor lot interese şi nu sub presiunea străini.

Alta chestiune!

L-am destituit pe Jose Leon Ramirez. Ordonai' mă împuşte, Excelenţă! M-a implorat el cu lacris” în ochi. Căzând la picioarele mele, atunci cind i-™ cerut să dea socoteală de fărădelegile lui, pentru că tr ' buie să ştii, Jose Leon; la purice afurisit, picior nesimţit. Mare prefăcut! Era gata-gata să-mi înghită catarama

de la pantofi. Aş muri mulţumit în faţa plutonului de execuţie, Stăpâne Suprem, dacă gloanţele sunt preţul pe care-l plătesc pentru că mi-am bătut joc de puşlamaua asta imperială, care a încercat să-şi bată joc de Patria noastră şi de Guvernul nostru!

N-ar fi trebuit să mă încred în căinţa acestui şarlatan. Exact la nouă luni după reabilitarek lui, aşa-zisa mea nepoată Ceciiia Marecos a avut un copil de la el. Desigur, el n-a avut nevoie să stea în cos sau să-mimeze ciudate vânători de purici sau de lindinc. L-am poruncit să-l dea mamei pensia care-l revine în mod legal. Ca să i-o poată plăti în mod demn, l-am pus să muncească în lanţuri la desfundarea şi curăţirea latrinelor armatei. Va rămâne aici o bună bucată de vreme^pwa când pneul va deveni major. În. Felul ăsta anii îi vor domoli lui Jose Leon poftele de „împreunare.

(Circulara perpetuă)

CÂND AM PRIMIT GUVERNUL ĂSTA NE5MORO-cit n-am găsit trecut nimic în registrele vistieriei, nici bani. Nici măcar un cot de ţesătură, nici arme, nici muniţiinici un fel de ajutor. Totuşi, trebuie să fac faţă cheltuielilor sporite, să fac aprovizionări, să-mi fac rost de armele cerute de apărarea şi securitatea naţională, fără a mai vorbi de lucrările costisitoare realizate cu ajutorul expedientelor, dibăciei, ostenelilor şi silinţelor mele. Strădanii neîncetate, insomnii şi griji pentru a suplini sarcinile, îndatoririle, funcţiile pe care alţii ar fi trebuit să le exercite în, domeniile civil, militar şi chiar mecanic. Lată-mă copleşit de toate astea, precum şi de alte însărcinări care nu-mi revin mie şi cu care nu mă pot împăca deloc. Şi toate astea pentru că mă aflu într-o ţară de idioţi, uncie Guvernul n-are cui să se adreseze şi eu trebuie să fac totul, să am grijă de toate până la cele mai mici detalii, minat de dorinţa de a scoate Paraguayul din nenorocirea, deprimarea şi mizeria în care a fost cufundat timp de trei veacuri.

Iată-mă deci aici. Fără să pot respira. Înăbuşit de o enormă acumulare de atenţii/ocupaţii care îmi cad °i seamă numai mie. În această ţară unde trebuie să exercit cinereeci de meserii deodată. Dacă iucrurile merg °t aşa. ar fi-mai bine sa mă

odihnesc. Să las Para-şuayul să continue să trăiască la fel ca înainte, adică uPă moda paraguayanâ. Adică un popor de indigeni ^ur'gasi. Zeflemişti, dispreţuindu-l pv străini. Până la 'lmă, aspiraţiile mele vor fi zadarnice: strădaniile mele u vor duce la nimic. Toate planurile mele-se vor duce ^upă; toate cheltuielile făcute vor fi pierdere curată, azvxrliţi pe fereastră. Paraguay enii vor râm în e VParaşuayeni şi nimic altceva. In felul ăsta, cu titlurile de Republică Suverană şi Independentă, [489J

Care i-au creat reputaţia de Cea Dintâi Republică din America de Sud, Naţiunea nu va fi considerată altceva dcrât o Republică de Guano. Din a cărei substanţă şi t-udoare se vor îngraşă alţii.

Cu toate astea, dacă se găsesc unii care vor mai mult decât ie pot da, n-ara încotro şi sunt silit să-l concediez Nu pot să înfăptuiesc ceea ce călugării numesc un miracol. Cu atât mai puţin în ţara asta, unde nimic nu-l cu putinţă. A.ş vrea să vă văd şi pe voi în fruntea Guvernului şi având de luptat cu incapacitatea de funcţionare în domeniile Finanţelor, Poliţiei, Justiţiei, Lucrărilor Publice, Relaţiilor interne şi externe, Inspectoratului pentru furnituri şi alte asemenea mărunţişuri! Să lupţi cu disperare, ajungând la certuri şi schimburi de înjurături cu lucrătorii de la fabrica de var. de la fabrica de arme, praf de puşcă şi muniţii, cu lucrătorii de la şantierele navale, cu dulgherii de la marină, pe care nu reuşesc să-l fac să termine mai repede construirea flotei de război ce va asigura apărarea fluviului, din Capitală până la Corriontes. Arca Paraguayului, marea navă comercială, zace pe jumătate îngropată în nisip de douăzeci de ani. Adăugaţi la aceste activităţi, pentru armata de uscat, formarea, pregătirea. Ţi instruirea trupelor de artilerie, de infanterie şi de cavalerie: pentru marină, instrucţia şi formarea unui personal calificat pentru toate operaţiunile de care avem nevoie; apoi supravegherea şi conducerea atelierelor meşteşugăreşti, a magazinelor, a domeniilor şi fermelor Patriei: organizarea serviciului de spionaj, a agenţilor de legătură, informatorilor, turnătorilor şi observatorilor, care sunt oei mai ignoranţi şi mai inca” pabili din lume.

În afară de Dictator Perpetuu, trebuie să tiu în_acelaşi timp şi ministru de războiu, Comandant şef. Ulicr” cător Suprem, Asesor Militar Suprem, Director al fabricii de Armamente. Odată suprimate Uva”-e^e^. Ofiţeri superiori mcrgând în jos până la căpitan, eu -gur sunt Statul Major complet pentru toate armeiez director al Lucrărilor Publice, trebuie să suPra^ personal pe cel mai neînsemnat meseriaş, pe neînseninat dintre zidari, pe cea mai măruniă croitoreasă, Pc cgl ma^ prăpădit muncitor sezonier şi asta fără să mai ţin seama de ostenelile, de grijile şi de nemulţumirile pe care mi le provocaţi toţi, şefi şi funcţionari civili/militari din toată ţara, în fortăreţele ci oamizoanele cele mai îndepărtate.

Y1 &

Aş vrea să vă văd aici! Vă ofer postul meu. Veniţi si-l ocupaţi, dacă ceea ce fac eu vi se pare o neghiobie. Faceţi voi mai bine decât mine, dacă puteţi.

Zilele astea, un afiş satiric m-a acuzat că am pierdut încrederea poporului, care s-ar fi săturat de mine şi nu m-ar mai putea suporta. Afişul pretinde că nu rămân la putere decât datorită faptului că poporul n-are mijloace să mă răstoarne. Aşa să fie oare? Sunt convins că nu. În schimb, dacă eu mi-aş pierde încrederea în popor, dacă m-aş plictisi de el, dacă m-aş sătura de el până peste cap, pot oare să-l dizolv şi să-mi aleg altul? Vedeţi aşadar care-l deosebirea.

Şefi ai Republicii, înainte de orice ar trebui să vă întrebaţi, scormonind în adâncul conştiinţei voastre, până la ce punct aţi scăpat de ptomaina care se formează la cei care sunt morţi înainte de a fi murit. Dă o explicaţie în josul paginii: ptomaina este veninul acela care provine din descompunerea substanţelor animale. O supu-raţie vâseoasă cu miros fetid, produsă de bacilul vibrio proteus nuntit cu bacilul virgulă. Agent patogen mortal, odată ce vine din alambicurile lui Thanatos. Barbarii ăştia, văd eu bine, ar fi în stare să înceapă să distileze ptomaina în loc de rachiu în alambicurile lor clandestine! Vulgar se mai numeşte şi cadaverină. Pentru acest venin pe care-l fabrică în ei viii-morţi nu vă pot °ieri nici un antidot. Credeţi oare că v-aş

ascunde ade-arus? Ba; ci l-aş spune fără şovăială: pentru acest -acil nu există contrabacil. Pentru cadaverină nu există nvi Nimeni n-a descoperit-o încă şi probabil că i n-o va descoperi vreodată. Aşa îneît... Băgaţi de! Sucurile astea otrăvitoare nu se formează nu-s ţ1, la cei care trebuie îngropaţi pe islaz. În afara ora-'-Ultară cruce sau fără vreun semn care să le pomo nească numele. Apar. Şi la cei care se îngroapă în d. e-» -: cumuluri ' somptuoase. La cei care. Încă şi mai nechiob'0 îşi ridică mausolee-piramidă unde-ş-l adăpostesc „boi+u1' rile ca într-o casă de bani. Proto-lluştrii. Proto-eroi" proto-grangurii, proto-puşlamalele şi alţi pvoto îşi ridică statui, botează. Şi răsbotează cu numele lor ticăloase r mulţime de pieţe, străzi, edificii publice, forturi, for-tuleţe, oraşe, tabere, sate, hanuri de ţară, locuri de distracţii, terenuri de pelotă, şcoli, spitale, cimitire Bordeluri-sanctuare ale resturilor şi aresturilor lor sacre. Aşa a fost mereu şi pretutindeni. Aşa e şi acum. Şi aşa va fi atâta timp cât oamenii nu vor înceta să fie idioţi. Lucrurile nu se vor schimba decât atunci când se va recunoaşte fără trufie, dar şi fără falsă modestie, că. Poporul şi nu plebea, este singurul monument viu pe care nici un cataclism nu-l poate preface în dărî-măturі sau în ruine.

Înainte de Revoluţia noastră, s-au întâmplat şi aici asemenea lucruri. V-am mai vorbit despre îmbuibarea şi îngâmfarea tagmei militarilor, adică a fanfaronilor care au moştenit domenii întinse, săbii şi galoane. N-ar i'i deloc surprinzător să se petreacă din nou asemenea lucruri. Ierburile rele au rădăcini adinei. S-ar putea ca ptomaina acestor şefi de stat şi acestor ofiţeri să vă infecteze încă o dată din afară înăuntru şi dinăuntru în afară. Am spus şi susţin că o revoluţie nu este cu_adevărat revoluţionară decât dacă-şi creează propria ei armată: adică, dacă această armată tâşneşle din măruntaiele ei revoluţionare. Vlăstar zămislit şi înarmat de ea. Dar se poate întâmpla ca şi demnitarii acestei armade să fie corupţi sau să se degradeze, dacă, în loc să se pună pe de-a-ntregul în slujba revoluţiei, degenerează şi Pun Bevoluţia în slujba lor. Spun atunci că executarea a o sută de criminali conspiratori şi trădători de pa •? '? N-a fost de-ajuns Credeam c-am lichidat ultimul re^ de militari şarlatani şi trădători: toţi cei cartse – ^ dcau chemaţi şi aleşi, fiecare de

către el induşi v ^ faţa lui însuşi, să ia conducerea revoluţiei şi ca

1 lnc:<! Fft, m! <».' ci o lumitlvri (vezi r.<>'a de! A P-? „ • decât nişte politicieni ignoranţi, nişte milităroi enali. Ambalaţi în uniformele lor strălucitoare. Aş constata astfel că pedepsele degradante rezervate acestor puşâamale care au trădat Patria şi Poporul Republicii n-au folosit la nimic. Bătaia la stroi, plutonul de execuţie şi tragerea în ţeapă n-au pus capăt, după cum se vede, degradării şefilor şi ofiţerilor'; degradare care din păcate pare să se fi întins ca o molimă, în scară descrescătoare şi la restul gloatei înarmate. Aş vrea să pot dibui un lucru şi anume că există ceva uniform rău sub uniformă. Acest ceva devine însăşi semnul dezonoarei şi nu al onoarei; nu semnul loialităţii, ci nedemnul semn al neloi aii taţii. Invenţiile oamenilor diferă de la un secol la altul. Maliţia miliţiei pare să fie mereu aceeaşi. Stigmat uniform pentru semnele secolelor.

Să învăţaţi să fiţi nu numai oameni cinstiţi, ci şi soldaţi umili ai Patriei, oricare ar fi gradul, funcţia şi autoritatea voastră.

Principalii pamfletari împotriva Supremului, ale căror mărturii pot fi părtinitoare, dar nu pot fi bănuite de linguşeală., explică şi fără să vrea justifică rigoarea austeră şi disciplina implacabilă pe care Dictatorul a încercat să le impună, aparent fără mare succes, torţelor sale armate:

• • De obicei, bătaia la stroi nu se aplică decâl militarilor.

Enim a impune o asemenea pedeapsă, e de ajuns un ordin al statorului Suprem. Orice condamnat la peapsa capitală face cunoştinţă cu arehebuza. Ia fel ca în ultima perioadă a domi-

? lei spaniole. În ziua execuţiei se ridică o spânzurătoare în

^Uocul pieţei, de care e aliniat trupul' osânditului. – (Rengger

Ş1 Lon «champ. Studiu istoric, cap. II.) etei”mdu-se la procesul şi la execuţia conspiratorilor din j ŞCli mil' (al'i 'n cea mai mare parte, dintre care mulţi

1Oi '„Po^ani în lupta împotriva expediţiei lui Reisr «n^ p p pţ

C”rd '. Wi&ner ele Morgenstern observă: Atmosfera era în-Cej, „ *i tară îndoiala se pregătea o furtună, de vreme ce toţi Ritor] C nu paniciPau l'i putere erau impon-lv; Diftr>tuvu. Dic-fie c Pilmi”se mai multe anonime în care i se recomanda. Să u hi patru -ji. (. A urmare, a dublai paza. În nnaplea celei de a doua n din Săptămâna Mare. Cinci indivizi au fi opd; i şi Supuşi unui sever interogatoriu. Altul, care a reuşit V scape do razie, un anume Bogarin, timid ţi fricos, s-a dus să se împărtăşească şi a destăinuit tot ce ştia despre planul pregătit periti'u înlăturarea Dictatorului. Fusese aleaâă Vinerea Mare pentru a-l l'ace de petrecanie în plină stradă, în timpul obişnuitei sale plimbări de după-amiază. Fusese desemnat pentru asta căpitanul Montiel. Odată dispărut Dictatorul, generalul Fulgencio Yegros. Ruda lui, ar fi trecui în fruntea Guvernului, iar comandanţii Cavallero şi Montiel ar fi luat comanda trupelor, din riadul cărora câţiva sergenţi participaseră la complot. Preotul t-a cerul pocăitului. Bogarin să dezvăluie pe loc Dictatorului planul, cuci un bun creştin ca el. Fiind vorba de o crimă. Nu putea în nici im chip să ia parte la ea.'„

Timp de doi ani. Procesul, a prins viaţă” în pivniţele din Reşedinţa Adevărului, pe care Wisner o numeşte mai prudent Camera Justiţiei. Călăii guaykunlcs Bejarano şi Patifio au avut mult de furcă cie-a lungul anchetei lor laborioase. În cele din urmă, mărturisirile smul.se cu virilul biciului numit „coadă de şopâriă” n-au lăsa! Nici n urmă de îndoială. La data de 17 iulie 11121. au fost. Executaţi cei şaizeci şi opt de criminali, acuzaţi de complot. Şi de înaltă trădare. După acest eveniment. Dictalorul Suprem a condus corabia Statului fără alte complicaţii-într-una din însemnările sale, so poate citi o reflecţie calmă: Problemele de meteorologie politică au l'ost rezolvate o dată pentru totdeauna ele plutoanele de execuţie. În mai puţin ele o.? Vipiămmu.”' (Nota Compilatorului.)

Cea mai mare plăcere a Dictatorului eni să vorbească te Ministerul Iui de Război. Odată armurierul a intratcu trei sau patru flinte i; aia roparale. Ilarele Bărbat le-:; dus una câtc uns la

umăr şi. Averfi/. Îndu-mă ca şi cum aven de gând să trafiJ-apăsat, de mai multe ori pe trăgaci, se/> (îriet seîntei elin anina Sncântat, râzând în hohote, m-a întrebat: Ce-ni crezut dumneJ'-domnule Roberlson? Doar n-o să tru'i într-un prieten? Iele inele îşi vor u-lmite gloanţele în inima duşmanilor '

Altă dată. Croitorul s-a prezentat cu mi veston pentiu ^ Rtenadier recrut. A tosi introdus recrutul. S-a dezbrăcat let pentru a-l încerca. După eforturi supraomeneşti, sărmanul băiat, care după cum se vedea nu purtase niciodată haine cu mâneci, a reuşit să-l îmbrace. Vestonul depăşea toate limitele ridicolului. Fără îndoială, fusese confecţionat conform unei schiţe a Dictatorului, care-şi dăduse frâu liber fanteziei. Acosta l-a felicitat pe croitor şi l-a ameninţat pe î-ecrut c-o s-o bage ne mânecă dacă n-are grijă de uniformă şi-o să apară vreo pată, orieit de mică ar fi. Croitor şi soldat au ieşit tremurând. Apoi, făcându-mi cu ochiul, Dictatorul mi-a spus: Cest un calambour, Domnule Robertson, qu'ils ne comprennent pas! '

N-am văzut niciodată vreo fetiţă îmbrăcându-şi cu atâta seriozitate şi plăcere păpuşa cum făcea omul ăsta când se ocupa de veşmintele fiecăruia din grenadievii sui". (Robertson, Scrisori.)

Dacă ar mai lipsi vreo dovadă mai puţin obişnuita cu privire la preocuparea Dictatorului Suprem, la permanenta lui solicitudine şi la grija deosebită pentru forţele sale armate, ar fi suficient să se dea ascultare discursului funebru pe care părintele Perez l-a pronunţat cu ocazia funeraliilor saie: „Câte măsuri n-a luat Excelenţa Sa pentru a menţine Republica în pace şi pentru a o face respectată de ţările străine! Aprovizionarea cu arme, formarea unor detaşamente de soldaţi în uniformă, îmbrăcaţi în hainele de gală cele mai strălucitoare din câte se pot vedea ia armatele acestor Republici şi chiar la regatele Lumii Vechi.

Sunt uimit să-l văd pe acest Mare Bărbat reuşind să ducă la bun sfârşit atâtea activităţi. Studiază zi şi noapte aria militară şi în scurt ţâmp ajunge să comande exerciţiile şi evoluţiile nulitare asemenea ceiui mai încercat veteran. De câte ori nu -am văzut pe Excelenţa Sa apropiindu-se de un recrut şi în-'aţindu-l să ia

linia de miră ca sa nimerească drept la ţintă J re Paraguayan ar putea să neglijeze ţinerea corectă a puştii, unei când propriul său Dictator îi aralâ cum s-o folosească, s-o

• e Şi să-l repare cele mai mici piese? Se aşeza îi; i'aţa esl'oanelor de cavalerie şi le conducea cu atâta cnc. Rj. J.ie şi cu marich s®an°> mânecă se spune manga, iar pata se spune De a ' cuvânt asemănător cu francezul tnanche – mânecă. Beea Dictatorul îi atrage atenţia în franţuzele lui Ro- „e^” (croitorul şi soîdaiul) n-o s. t-l priceapă calamatâta îndemânare, incitimprima spiritul său p.kn futurc.'i1 celor care-l urmau. Glasul lui răsu „

Ma mai puternic decitrompeta în marşurile şi învălmăşelile din bătăliile simt,], Ha chiar mai mult! Minunea cea mai mare era să const-' *? ' după aceste exerciţii epopeice, la inspecţia minuţioasă făcută d* Dictator în persoană, om cu om, nu se descoperea nici cea nv; 'mică pată pe uniformele acelea albe şi imaculate!

Toţi paraguayenii fac la început serviciul militar ea simph soldaţi şi abia după câţiva ani, numai după ee au trecut prin toate gradele inferioare, Dictatorul îi numeşte ofiţeri. Uniforma generală, este compusă dintr-un veston albastru cu volane şi garnituri, a căror culoare variază de la ţi armă la alta. Pantaloni albi şi o pălărie rotundă; şnururile de la cusăturile de pe spate disting cavaleria de infanterie. Doar corpul de lăncieri mulatri fac excepţie de la această regulă; uniforma lor este alcătuită dintr-o bluză albă, fără nasturi, un veston, roşu, pantaloni albi şi o bonetă de culoarea vestonului. Pentru a confecţiona aceste vestoune, precum şi alte piese ale uniformei, a fost luat damascul de la podoabele care se mai găseau în bisericile şi mânăstirile puse sub sechestru. Este adevărat că Dictatorul a poruncit să se confecţioneze pentru dragonii şi grenadierii călare câteva sute de uniforme de gală; dar aceste uniforme nu sunt scoase decât pentru zilele de paradă sau pentru a da onorul în faţa palatului guvernamental cu ocazia vizitei vreunui trimis străin. În afară de aceste cazuri, uniformele sunt păstrate cu grijă, în depozitele statului.” (Rengger şi Longchamp, ibid.)

Când v-am cerut să-mi confirmaţi primirea uniformelor eu care ne-am dotat trupele, unul dintre voi nu-a pus întrebarea ridicolă: ce facem cu resturile de piele rămase după croirea tălpilor încălţămintei? Ca şi cum eu ar fi trebuit să mă ocup de asemenea nimicuri, aeş bineînţeles n-o să le las baltă. A fi soldat înseanilî? Oii fi capabil. Nu a purta uniformă. În viceregatul J.^ Granade, cea mai mare parte a armatei patrioţiloi ^ gea în chiloţi şi cămaşă; de cele mai multe ori comp ^ goi. Fâcând marşuri nesfârşite şi murind cu nw ^ timpui frecventelor bătălii cu europenii. Toate ^ sunt confirmate de austerele cuvinte ale Elibera o ^ San Martin, născut în Paraguay, la Yapeyu.

I-l9S]

Generală din anul 1819, Eliberatorul ţine un ojjţor săi: Fraţilor! Trebuie să facem răz-^ cum putem. Dacă ne lipsesc banii, în schimb 'si tutunul nu trebuie să ne lipsească. Când ni ^ rupe hainele ferfeniţă, ne vom îmbrăca cu fla-se v°] ucrate de -soţiile noastre, iar dacă se rup şi ele, n merge în pielea goală, asemenea compatrioţilor r? Îeni Să fim liberi, restul nu mai are nici o importanţă.

Iată proclamaţia unui general mare şi demn în plină campanie de eliberare. Aici, ofiţerii mei galanţi vor să se prezinte în uniforme de gală, pentru a-şi da aere în formaţiile de la Cazarmă sau în Piaţa Republicii la careu când sună deşteptarea şi stingerea şi să ia ochii populaţiei, ca şi cum ar fi nişte fiinţe superioare. Nu, Domnilor. Militarul trebuie să se deprindă cu buna-cre-dinţă şi cu austeritatea. Pentru a fi un bun soldat, luxul nu numai că nu este necesar, ba este chiar nociv. Numi mai cereţi vestoane roşii de damasc, de mătase, de brocart, de marochin, de pânză sau de chembrică. Acestea au fost confecţionate doar pentru lăncierii mulatri. Tunicile de ceaprazărie pentru ofiţerii albi care comandau corpurile de mulatri nu mai există. Odăjdiile con-uscate de la Biserică n~au ajuns decât pentru uniformele batalioanelor de grenadieri, de dragoni şi de h'j-? *n. Toate aceste ţesături ecleziastice sunt acum putre-pif? ~e< ves^oane> centiroane tivite cu argint, chi-„al, n ^alte de catifea garnisite cu tivuri albe de tafta ^uj. A>

tluturând în timpul marşurilor în bătaia vân-ţeşy' au aJuns nişte zdrenţe. Nu mai sunt odăjdii preo-lă văJe confiscat. Iertaţi-mă, Excelenţă. Voiam doar douăze ^mintesc c; ă în Magazinele Statului mai slnt satelor rl • °*UI'i cu ţesături, strânse din bisericile t<şli întreb |n, digenL Tacă-U gura! Nu vorbi când nu a? _• Nu mă contrazice atunci când îţi dictfz. D! L°U fainele de puntevâ, de fir satinat sau de piele netedă. Cămaşă de crep ofiţe trup”'tPmză de bumbac în dungi, în cupoane 'nvaia'orii do şcoală primară se îmbrac şi mai sărăcăcios decât soldaţii. Sunt numai doi când. Je-a fost furnizată o lenjerie de corp maj dni. ^ cioasă; în. Orice caz, mai proastă decât cea Uv'„' soldaţi. Pantaloni de pânză de serj, cămaşă cută din melanj. Veste confecţionate cum dă j din ţesăturile care s-au putut găsi pe loc. nanchin. Poneho, pălărie de fetru, eşarfă de pusTa^t înainte, se îmbrăcau în pânzeturile pe care şi] e ţesea-ei înşişi cu fire de bumbac, de karaguaâă, de vindi'î N-au nevoie de alte veşminte pentru a-şi îndeplini datoriile faţă de copiii complet goi, care n-au alt veşmâni decât propria lor inocenţă. Eu însuşi n-am decât. Singură redingotă, cârpită ca vai de ea, două perech de pantaloni: una pentru recepţii, cealaltă pentru călărie şi două veste care au dus un război de treizeci de ani împotriva moliilor, gândacilcr şi termitelor.

În afară de asta, nu ştiu de ca-mi cereţi, de ce-rr. Pretindeţi la fiecare pas o garderobă de lux, pe car apoi o aruncali unde se nimereşte. Ani fost şi aşa dcsti. de indignat când am aflat că, în orele de serviciu, şef: se înzorzonează în mod ridicol cu bluze de fir irizat d Irlanda, cu pantaloni de barchet, cu bonete de noapf ca ale mele, imit. Ind. u-mi veşmintele de interior, în >c să poarte uniforma reglementară care corespunde IK-căruia. Ce înseamnă neghiobia asta?

Nu vreau şefi. Idioţi sau trufaşi, care să ţopăie c. bufonii. Mindri de buclele şi atlazurile lor, aŞCUI^ du-şi purtarea neruşinată prin neruşinate &} ura ^iucuri de marionete. Prefer şefi care par mici ş cănaţi, dar care ştiu să pună piciorul în^ p_! «*» unde trebuie şi la momentul potrivii. Inimoşi şi ^ peţinri nimic în serviciul Republicii. Şefigatf clip fi să-şi facă datoria, fără ifose şi ^ara nu_,. Toate lucrurile au două feţe. Feriţi-va ele ^^^^

De asemenea, comandanţii trebuie să. Supi^-^j... Disciplina şi starea sănătăţii soldaţilor. C; I: r^<„^nt. Di”' guayene par o adunătura de slăbănogi- ^- -? ^ t^.

— H? •, truse de duşmani, aşa cum se întâmplă m_^” l” ' • ->'„ paralizează singure ia fiecare pas; plutoane distruse din pricina exceselor provocate cât

^ *' ^

? Elor şi indigenelor ori ca urmare a beţiilor cu ra-î vândut de traficanţii străini, care vor să-l corupă; şi mai rău. Pentru a Ic grăbi degenerarea şi ruina. Ă ordon să reprimaţi sever toate aceste greşeli, cât mai sumare. Vinovaţii ar trebui să fie tresăbii chiar în locul unde au comis astfel de

C facţiuni. Dacă nu. se va forma un Consiliu de Război 'n 'tru a-l judeca şi pe comandant, care va fi făcui râs-'^. Nzător ^e consecinţele indulgenţei sale faţă de asemenea abuzuri.

Populaţia indigenă, în special femeile indigene, merită o protecţie deosebită. Oamenii ăştia sunt şi ei para- «uayeni. Cu mai mult temei şi cu drepturi naturale mai vechi decât cei de acum. Trebuie să-l lăsaţi să-şi ducă şi ei traiul cu obiceiurile, cu graiurile. cu sărbătorile, pe meleagurile şi în pădurile care sunt alt; lor de când i: lumea. Amintiţi-vă că este strict interzis să-l pui să muncească pe indigeni ca sclavi. Regimul caro li se aplică este acelaşi ca pentru ţăranii liberi, de vreme ce vm sunt nici mai presus nici mai prejos docât aceştia.

^Nu ştiu cum unul dintre voi. Care? Trece drept mare a îndrăznit” să-mi ceară, fără. Să roşească, transferul • soldat la comandament în calitate de secretar al pretextând că ar avea nevoie de el pentru a-l ta depeşele. Se recunoaşte astfel că acest soldat ît. Mai în^eslrat pentru a fi şef în mod oficial, sau POVP „' comandanl. În afară de cazul în care această, Ca,? Cu redactarea de scrisori nu-mi ascunde vreo cl< „ ^ care nu P» atc fi mărturisită. Ceea ce ar fi de uţ ori mai rău.

^ăcaioK Clâ Pulmţă ca mulţi dintre voi să nu ştie nici ^îzgălcască un amărit de raport, să încro-'Gxt, să dezlege o depeşă mulgându-şi laptele • Asta e un lucru trist pentru Guvern. Cind primesc hârţogăria de ia comandanţi. U pe care-l fac este să studiez slova şt scrisul. Ţ_u poate fi spus în mai multe feluri, cu di-care pot avea sensuri diierite. De unde comandantul care nu ştie >ă serie, cât şi. Furierul care redactează ceea ce nu cunoaşte ai. Până la urmă să vorbească despre lucruri care'nu se ^ înţelege nici pe faţă. Nici pe dos. Dacă se întâmplâ c^ rău în urma unei scrisori prost redactate, comandam^ va putea ieşi mereu basma curată spunând că nu el scris-o, ci furierul care a interpretat greşit greşeli] de dictare. Pe lingă asta, când e vorba să trimită un ordin confidenţial. Guvernul stă la îndoială, pentru vi nu e sigur dacă va putea fi înţeles de comandant? U siguranţă c-o să mă pomenesc că-mi vorbeşte în răspunsul lui d<? Cine ştie ce cancan sau de cine ştie ce prostie. N-ar trebui oare să-l numesc comandant pe furier, iar pe comandantul analfabet să-l trimit la trupă? V-am scos din noroi, într-o epocă în care umblam să-mi fac oamenii mei. Vreau oameni noi. Mi-am zis. Vreau oameni de aur. Vreau tot ce este mai bun pentru a sluji Patria. Aşa i-am găsit pe cei care mi-au părut cei mai buni. Nu puteam să cercetez eu de-amănuntul, la lumina luminării lui lehova. Taina din pântecul femeilor noastre! Am luat ce-mi era la îndemână. Mi-era suficient ea fiecare să vorbească despre el însuşi ca despre un necunoscut, cineva care nu era nici măcar stăpân al propriei sale persoane. Ii întrebam: Asta-l casa ta? Nu. Excelenţă, această casă aparţine tuturor. Dar câinele ăsta-l al tău? Nu. Excelenţă, nu am un cane al meu. Cel puţin viaţa şi trupul Hi aparţin? < u^ Excelenţă, le-am împrumutat şi Guvernul nostru bu-prem poate dispune cum vrea d: ele. O a-oi a simţului proprietăţii însemna o fori. Ă ir Nu aveau nimic. Posedau totul, pentru ca necaie totul. Am spus: Oamenii ăştia s-au născut în p' lata ce-mi trebuie ca să pun tara pe picioare. -: întiinit. do exemplu, pe Jose Lc'. N Ramii^-'- -minie. Ochi de şoim. Zbura liniştit. 1' ugen M”^-^ Ordinele pe care i le dădeai ajungeau ia el ifl]

Era întotdeauna puţin mai înaintedecil cei'<*'i • 'jind a p

Unul dinVrc oamenii mei cei mai buni. Pma venit cel mai rău. Nu-l plăcea sa fie!] n turnător. Jose Leon Ramirez îndepline toa fără a înceta hă fie de fiecare dată ei în

• i r mă gântleam sa-l avansez căpitan sau să-l fac un'°tru de război. Ba chiar, într-o vreme, mă bătea iTw! Ul să-l desemnez succesorul meu. A avut ocazia. S'u oferit ocazia. A prins-o din zbor. A pierdut-o pria prohabul de la nădragi.

Alt nătăfleţ care şi-a i'rânt gâtul: Rolon,. Fostul căpi-Rolon. S-a ridicat la rangul cel mai înalt. A coborî t l”1 rangul cej mai de jos. Timp de cinci ani l-am instruit *rsonal în arta războiului. Artileria era arma lui naturală. Se apropia de tun. Îl pipăia şi îl mângâia ca pe un cal liniştit. În timp ce-l fixa pe afet, îi vorbea încetişor, spunându-l ce trebuie să facă. În momentul în care aprindea fitilul, trasa cu degetul o parabolă şi fixa ţinta aşa cum un călăreţ arată calului obstacolul peste care trebuie să sară. Doar o uşoară plescăitură din buze şi tunul trăgea. Din o sută de lovituri, ghiulelele atingeau de nouăzeci şi nouă de ori ţinta, oricât de depărtată ar fi fost.

Ah! Rolon, Rolon? Te-am învăţat o mie şi una de şmecherii ca să fii în stare să birui orice duşman, să dă-rimi orice fortificaţie, chiar şi pe aceea din sufletul tău! Am simulat pe. Uscat şi pe apă bătălii crâncene. Într-unui din aceste exerciţii, ai ochit punctul negru al ţintei de o sută de ori. Aproape că m-ai dat gata. Din simplu soidat te-am făcut căpitan. Militarul cu gradul cel mai „'are pe care îl avea armata Republicii pe vremea aceea.

Impunăt°V căPitanul de artilerie. Se năpustea ca un ^tăios. Fără asemănare, de neînlocuit. Unic.

Stan”* „lue? L1' Paiiftocum era? Pareă-l văd şi acum. Cu D-L6'? Inalt> dând cu caPul de tavan. Lat în spate. Să-l vez 1UnşŞi mustătile Până la brâuEra de ajuns era, Z1 ca să-ţi impună respect. Stăpâne. Da, Rolon Prirjjţji 5 aşa curo îl înfăţişezi tu. Ăsta era Rolon, IntrCăpitan al Republicii.

Să ^onibar^u'a^a cu cei din Corrientes, i-am ordonat la dispoTiH €Ze. ^oriul' ca să le dea o lecţie. l-am pus ^ de'tv'6

patru nave bune de război, cu peste douăr& erm? /u l-au folosit lui Rolon d-l-cit ca sa auşmanului o reprezentaţie ridicolă. Nu

I -au folosit decât ca să mă facă de râs cu n cu care a condus operaţiunea. Unde-l era patrie? Unde-l erau onoarea, mândria, respectul guvern? Unde era propriul lui amor propriu? În locul unde Paranâ se varsă în Paraguay patru nave au început să danseze în faţa fortuh'iic<v Corrientes, în vârtejurile celor şapte curente. Fără „* tragă o singură salvă de tun. Fără să ştie ce să' încotro s-o ia, să se scufunde sau să zboare.

Locuitorii oraşului şi trupele de Eoldaţi au improvizat un carnaval burlesc în cinstea navelor invadatoare. Au început să se ia la întrecere cu ele, ca să vadă cine dansează mai mult şi mai bine. Şi dacă cei din Corrientes n-au pus mâna pe nave fără a avea nevoie să recurgă la forţă, e pentru că îi muiase beţia, aşa cum îi muiase frica pe Rolon şi pe oamenii lui. La întoarcere, după această ispravă, s-a prezenta” foarte calm, scuzându-se cu explicaţii neghioabe. Aş; se întâmplă atunci când încredinţezi o asemenea operaţii unor neruşinaţi incapabili. E adevărat că eu am ordonat această expediţie de probă, care s-a terminat rău. Numai din pricina asta nu l-am împuşcat pe Rolon. I s-a comutat pedeapsa şi a fost condamnat la galere p viaţă. Ce s-a ales de el? Continuă să vâslească, Stăpâm Ultimele rapoarte ale garnizoanelor de coastă mi-adu-la cunoştinţă că e numai pielea şi osul. Altele ^spun c-ajuns o tufă imensă de păr, a cărei coadă iiungac.: trei metri se târăşte pe apă în timp ce el vâsleşie. ^ din Guarnipitân, care locuiau pe malurile 5âuim'ff, ' făcut să circule zvonuri ciudate. Unii afirma ca aşezat la pupă nu mai e condamnatul viu, ci ^. Lui. Alte zvonuri zvonesc că moartea însăşi vit> ^ ^ barca neagră şi putrezită. Şi aşa trebuie sa _j^. Vreme ce de ani de zile nu-si mai ridică alime.

Locurile stabilite prin sentinţa de Villa del Pilar şi Guarnipitân.

Ce faci cu hârtia asta? Şterg pe b din pâne, şi-l înlocuiesc cu p. Ca să schimb,

? IT, că.

Darn-o l ot fsce &ecât ca ° ^ei”ă. Soarta fostului căpitan P

Tă-l Pe aces^ ^a5? ' jumătate, fostul comandant din jL pe numele lui Ojeda. Revers nevrednic a ceea Ita^r fi trebuit să fie un adevărat comandant de gar-cezoană. Lasă localitatea Candelaria pradă trupelor fferre, care nc-au invadat teritoriul şi vor să-şi extindă dominaţia cucerind Misiones, veche provincie -l posesiune a Paraguayului. Comandantul meu de garnizoană se retrage fără să opună rezistenţă, înainte de a se trage primul foc. Armele s-au topit în mâintfe acestor găini în uniformă, atunci eînd s-au văzut nevoiţi să le folosească. În urma lui câmpul a rămas presărat cu echipamente, provizii şi muniţii carc-au costat ţara sudoare şi sânge. II chem în faţa mea. Ţi-au căzut până şi izmenele mânjite de propria ta scâmă. Ai pângărit cinstea Republicii. Ai aruncat asupra ei un oprobriu fără seamăn. Ai sâvârşit o mâr. Şăvie fără pereche. M-ai făcut de ruşine cu ideea asta prostească şi de neiertat de a abandona Candelaria, bastion indispensabil pentru securitatea ţării; ultimul colţişor care ne mai rămânea pentru a putea face comerţ cu străinătatea. Ce se va spune în Paraguay, când vor afla compatrioţii tăi? Te vor scuipa în ochi şi, în loc să JJ1 comandantul primei garnizoane a Republicii, vei.]? Cea, mai abjectă scuipătoare. În care se va vărsa dlsPreţul şi batjocura tuturor.

De fâ^i unul mă abţin s-o fac. Încerc să nu mă înfurii ^ tine T\... u238? N «, •. *». -

Riam • ' mi permit sa mă. Supăr pe neisprăviţi şt

Sari w^e-nimic Ca tinesă te mfurii Pe n? C potloe ă° milă cum eşti tu* este ca şi cum şi tca aceste contrapersoane să posede pentru

CP ^ ^eile şi sentimentele Persoanei noastre,. E6c ° pierdere dublă uls? ^ nu te voi limite la portocal. În faţa g6nţă sau h executie. Să nu crezi e-o fac din indulPe car nătateNu scuz cteloc ncghât) bii<- fără sea” ei făc «t-o. Toleranta este izvorul tuturor ponoaselor. Prostii. Insist deci: mâ stăplnesc când să nu mă dezlănţui în furii netrebnice uni) r netrebnici ca tine.

Nu cer deloc oamenilor mei să fie nişte masin'? Failibile. Dar tu, în calitate de comandant de fronti „^ ţl-ai pierdut capul, îâsânrâu~te năpădit şi copleşit d^' teamă neîntemeiată, fără pricină, fără rost şi mai al ° tară să faci nimic. Ai dat dovadă de lipsă de enera" şi de hotărâre şi mi-arn dat seama că trebuie să nr aştept la foarte puţin ăv la tine. Nu-mi veni cu scuza evazivă că aşteptai ordine. Orice comandant are datoria la cel mai mic zvon sau cel mai mic semn de atac ai duşmanului, să dea alarma cum poate şi să ia singur măsuri de apărare. Ceea ce nu-l împiedică să aştepte ordinele, dacă împrejurările i-o îngăduie. Sub pretextul că n-ai primit ordine, nu trebuie să produci dezordine. Să adopţi o tactică de apărare, când aveai toate condiţiile şi mijloacele necesare, era cel dintâi lucru pe care trebuia să-l faci. Când într-o bătălie se dau lupt cu o îndârjire nemaipomenita pentru a cuceri un anum loc sau o anumită poziţie, trebuie să te baţi pentr ele ca şi cum ar fi vorba de cel mai important sanctuar naţional, chiar dacă asemenea obiective n-au în atv. Moment decât o valoare pur tactică şi poate doar pentru acea bătălie. Aveai destule Corţe pentru a trimi'1 la Santo Tome efective de aproape cinci mii de oa-meni. cu o artilerie serioasă, la care se adaugă y v^ de rezervă de infanterie şi cavalerie, plus doua droane de lâneleri de elită. Ai fi putut să fa «.; această formaţie începutul unei adevărate can ^ militare pentru a apăra [ronţicrele noastre şi* ^ era cazul, s-o trans. Focmi într-o cruciadă de ma, vergură. ca să oxtiuâ» i să întăreşti apoi ^ fluviilor pinâ la ocean, împotriva hoardeloi ^ batici şi guvernelor obstrucţioniste, care ne ^ ^, dreptul'la „libera navigaţie pe fluvii, atentează^ nitatea noastră şi împiedică de/. Voliarea nostru exterior.

Din pricina unor neghiobii ca ale tale. Duşmanii ă-tia sălbatici umblă cu fel de fel de flecăreli uşuratice, îi consideră pe paraguayeni nişte oameni naivi, nu prea mari patrioţi, uşor de păcălit cu orice, fermecaţi de toate fleacurile, chiar şi de o oglindă strălucitoare, aşa cum făceau spaniolii pentru a-l înşela şi a-l fascina pe indigeni.

N-ar mai fi scos ticăloşii vorbele astea de ocară, dacă Dictatorul Suprem al Paraguayului arâi avut un militar vrednic de rangul

său şi de onoarea Republicii. Un militar instruit în arta războiului şi nu un măgar. În stare să se ducă să radă de pe suprafaţa pământului Corrientes şi La Bajada, spre a-l pedepsi şi a-l pune pe duşmani să plătească pentru furturile, jafurile şi batjocurile lor, în calitate de geru-ral, chiar dacă nu-l decât sergent sau cel mult căpitan.

Soldaţii buni şi mai ales ofiţerii buni, au alia fire, altă energie, altă voinţă. Au în sânge dragostea de patrie, care-l împiedică să întoarcă spatele duşmanilor, să-şi abandoneze sau. Să-şi arunce armele. Înpieptul fiecărui ofiţer, în pieptul fiecărui soldat se află întreaga patrie. Văzând că duşmanii o insultă, ei se aruncă asupra lor şi-l fac praf şi pulbere. In schimb, soldaţii conduşi de militari timoraţi au singeic îngheţat. Privesc totul cu indiferenţă. Dacă ofiţerilor nu le pasă «e nimic, de ce le-ar păsa soldaţilor de rind?

, vina ta. Scumpul meu comandant seopit şi izgomtam fost silit să închid tabăra de la Salto, pentru, a fV) vt-a. Ta '? * a^c' s^ facem un salt înapoi şi să dăm bir cu „SHii i î d i l

— SHii, cu oameni atât de pricepuţi să-şi ia tălpăşiţa. Cam? Us lacăte la tranşeele din San Miguei şi Loreio, Răsură de prevedere pentru i-vitarea altor dezastre, vii eoc5mc*a^ nu te VO! Împuţea, cu condiţia ca pe} sa nu mai dai înapoi nici măcar ru un pas în cu inamicul. ⌊trebui să mergi întot-avj ln fruntea trupelor cind începe lupta. Şi să te gere Pllmul în a. salt. Să nu se mai producă nici o retra-' sub nici un pretext. Şi ca măsură de prevedere. A evita alte neghiobii, iţi ordon să citeşti timp de tn-l zile trupelor adunate iu careu, când sună deşteptarea. Şi stingerea, Decretul Suprem anexat, prin care' le dau voie şi chiar le ordon sergenţilor comandanţi de companie, caporalilor şi chiar simplilor soldaţi 'să-ţi tragă o ploaie zdravănă de gloanţe în spate în cazul în care te vei întoarce cu spatele la duşman. Irj dăruiesc generos această comutare a pedepsei şi las în seama mâinilor talc. Sau mai degrabă a picioarelor tnle, iniţiativa de a fi împuşcat în luptă prin propria ta decizie. Tu în persoană trebuie să citeşti Decretul.

NUMAI O ARMATĂ BINE ORGANIZATA E lN tare să remedieze aceste neajunsuri. Nu vom perpetua ca «te militare. Nu vreau o adunătură de paraziţi care să^fie Duni ^oar să~* atace/să-l cucerească pe vecin, să-l pună în lanţuri/să-l înrobească total pe propriii lor cetăţeni.

Vreau să fie cu toţii cetăţeni-soldaţi integri, chiar dacă le lipseşte o instrucţie militară completă, pe care totuşi o primesc odată cu primele litere la şcoala primară, în cazul în care sunt atacaţi de duşman, toţi cetăţenii noştri se transformă automat în soldaţi, nu există nici măcar unul care să nu prefere să moară decât să-şi vadă Patria invadată şi Guvernul în primejdie.

Cetăţenii pot deveni soldaţi excelenţi într-o lună. Aşa-zişii soldaţi obişnuiţi nu-şi pierd viciile nici într-o sută de ani.

Funcţionarii, categorie în care trebuie să fie induse cele două clase superioare ale statului, una grupând pe magistraţi, cealaltă pe auxiliarii sau executorii marinaţi ai deciziilor celor dinţii, trebuie să primească o pregătire riguroasă, care să permită unora să apere Raţiunea împotriva duşmanilor, iar celorlalţi să aplice justiţia în favoarea Poporului şi să pună capăt ne-^reptaţilor care continuă să existe chiar şi după instau-rarea Republicii noastre.

L şi magistraţii trebuie să evile cu cea mai

G ^riP s^ strângă cu niîna dreaptă bogăţii, în timp c^ Fmâna stângă apucă îrmele puterii, căc? Ar dis-<=e fundamentul egalitar a] societăţii.

' ^e ce ^e”am prescris o formă de viata absolut aceea? I Pe care mi-am impus-o şi cu. Nici Vj^ eu, nu Putem poseda bunuri de nici un fel. NP r., y°n celibat pe viaţă, pentru a nu lăsa văduve. M-crs'âs să ne formăro propri;! No... Istră familie, pentru că asta ne poate duce la favoritisme nedreot-Războinici. Magistraţi, aghiotanţi, un soi de slln+: înarmaţi, bară bunuri proprii şi iară o viaţă de ' milie, sunt obligaţi să apere bunurile străine, disr» ^ ţuind orice altceva. Vreau să vă intre bine' în” c-°~ Recitiţi ordinele mele. Învăţaţi-le pe dinafară N vreau ca ceea

ce este de înţeles să fie înăbuşit de *uh înţeles. Vreau să vă pătrundeţi de cuvintele mele rin cu răul, ci cu binele.

Cer asta tuturor, vă cer la toţi controlul strict al bunurilor, al fondurilor publice, al cheltuielilor, O supraveghere extrem de riguroasă pentru a evita furturile, veniturile nejustificate, mitele, exacţiunile, bacşişurile, corupţia. Pungăşii pentru care uni] dintre voi par mult mai dotaţi decât pentru a aplica în mod reglementar regulamentele. Voi reveni mai târziu la problema pirateriei funcţionarilor. Voi suinge şuruburile ca să acordez strunele la tonul potrivit, în jurul gâtuâui fiecăruia dintre voi. Taie paragraful ăsta. După corupţie, scrie: Asanarea administraţiei este indispensabilă pentru executarea planului de salvare publică pe care noi toţi trebuie să-l realizăm printr-un efort solidar.

Republica este ansamblul, reuniunea, confederaţia miilor de cetăţeni care o compun. Vorbesc bineînţeles de patrioţi. Cei care nu sunt patrioţi n-au ce căuta aici, nici nu pot fi consideraţi ca făcând parte din ea. Daca nu, aşa cum aţi învăţat din Catehismul Patriei, moneda falsă riscă să se amestece cu cea adevărată.

Avem statul cel mai sărac din lume. Naţiunea cea mai bogată de pe întreg pământul prin resursele ti nai. Uralf. După mulţi, după nenumăraţi ani, care ne-am bucurat de cea mai perfectă pace, c _ ^ mai mare lini-; le şi bunăstare cunoscute vre°^a c *' acest Conţinem, trebuie acum să ne sirâduim sa a r. fmi această avere nepreţuită. >. Ren

Starea de pace permanentă va fi urmata c; e ^-^ de război permanentă. Noi nu vom ataca p? ' „' ^ Nu v<.'. N ingădut atacul nimănui. Paraguayul va^ ^_ neînvins, atita timp ci! Va reuşi să ritam;! LilL' f:?»)*!

Timp 1^ cte <? ^, (în jurul nucleului propriei sale forţe. Dar, dacă r din acest nucleu, puterea lui scade invers proporţional cu pătratul distanţei în care se risipesc forţele. Iată' deci les? Ea gravitaţiei care se exercită pe orizontală 'Newton nu vede în fiecare zi mărul casând. Şterge măr Scrie portocală. Nici asta nu merge; Şterge tot nai-agrai'ul. Cinc-l cunoaşte aici pe Newton? În

vederea reorganizării dosarelor de recensământ ale populaţiei, trebuie să se treacă imediat la o numărătoare completă a tuturor locuitorilor, inclusiv a indigenilor, care se găsesc sub jurisdicţia a douăzeci de departamente ale Republicii, cu scopul de a actualiza înregistrarea populaţiei noastre. Acest recensământ trebuie să specifice, în formulare detailate în acest scop, numărul de adulţi, vârsta, sexul, ocupaţiile lor, aptitudinile fiecărui bărbat şi fiecărei femei; antecedentele familiale, politice, penale, în cazul în care există, mai ales pentru capii de familie: să se indice de asemenea ataşamentul sau indiferenţa lor faţă de Cauza'Independenţei noastre. Numărul copiilor, de la nou-născuţi până la cei care au vârsta serviciului militar. Situaţia copiilor care fac pregătirea militară. Să-mi trimiteţi listele cu băieţii care merg la şcoală, Jnsemmndu-l pe cei care au învăţat să scrie. Celor mai avansaţi să le cereţi să răspundă sub formă de dizer-a» ie la întrebarea ce părere au despre Supremul Guern. VOr avea cea maj mare libertate de expresie. Ver*iul va trimite inspectori în fiecare din aceste ell-'i ^enlru a verifica prin probe adecvate programul p^ '.

— L”' Pfocentele de frecventă, de randament, de pjef. At3re şi de sârguinţă, precum şi cauzele eare-l îm-rep lca să progreseze sau care provoacă absenţele şi fran 'a' ^s*c ma* mui*ă nevoie ca niciodată. Să ma* mui*ă nevoie ca niciodată. Să 'n v'at^ deviza: Nici un cetăţean para- – St”1 nu ^e s^ scr'e? l s'1 '„i't'^că şi, în y&, sa nu ştie să se exprime corect.

Stw. ^at-l temeinic asupra acesfor puncte, care e teme! la Republicii noastre. Focare de progres pentru viitor. Vreau şefi, delegaţi, administratori să fie apţi pentru diversele lor funcţii. Vreau să g la fiecare din voi onoare, austeritate, curaj şi Vreau patrioţi patentaţi fără pată.

Notaţi orice îndoială, orice, sugestie, orice rcQoeti pe care găsiţi de cuviinţă s-o faceţi cu privire la pr^ cipalele chestiuni tratate în această Circulară. Mă gân-desc să ţin în curând un conclav, adică un fel de Congres al şefilor, al funcţionarilor, al slujbaşilor, de la cel mai de jos până la cel mai înalt în rang. Asta pentru a

întări şi a uniformiza eu toţii viitoarea polii ică a Guvernului Suprem.

Fiecare dintre voi trebuie să se pregătească să dea scamă de purtarea lui în diversele funcţii care i-au fost încredinţate de la intrarea în administraţia publică. Purtare care va fi examinată de Guvernul Suprem înainte de Conclav. Informările voastre, care au do obicei aspectul unor deformări informe, vor trebui să fie de astă dată conforme formularelor pe care le vcli primi cu primul curier. Aceste foi de serviciu trebuie să fie trimise împreuna cu recensământul populaţiei şi al şcolilor, aşa cum am poruncit, cel târziu pp. Ste o lună, adică la sfârşitul lui septembrie anul asta.

Acribia cu care vă cer să întocmiţi aceste dări câc seamă n-are nici o legătură cu neghiobia cta a va pedepsi pentru greşelile pe care s-ar putea sa le ţ1 comis în trecut. Să vă condamn pentru că aţi greş» n-ar fi decât o greşeală şi mai mare. Ce-l făcut bmc <> bun făcut. Ce-l făcut rău să încercăm să facem mai bine în viitor. Ţelul meu este să fac în aşa_ fel,. I”Ci tiecare dintre voi să ajungă un mare şef, un ^ ireproşabil al Republicii. Iată de ce vreau ca aepe rapoartele şi dosarele voastre să fie conforme ca iitatca faptelor. Nu vă lăsaţi cuprinşi de vilt* imaginaţiei. Nu mă siliţi să jupoi hârţoagele ^ j bulboase, acoperite de cruste acre şi amare-siliţi să dau iama-n voi şi să vă pun pielea pe vreau să-mi consideraţi avertismentele ca y^ la Şeful Suprem, ci de la un prieten care va -şi va iubeşte. Poate mult mai mult decât bănuiţiÎ5101 <V

Timpurile pe care le trăim ar putea foarte bine

— Fe ultimele; prin urmare, sunt timpuri potrivite sa ţrxl a ne îndrepta mergând de-a-ndăratelea. Mai degrabă prin discordanţe decât prin concordanţe peronaâe. Fiind prea puţin înrâuriţi de exemplele bune,

? Are n-au j^risosit niciodată la noi în ţară, mă slujesc deci de exemplele rele, a căror lecţie înţeleasă pe do> e obişnuită, dar e neobişnuită pentru a furniza pe faţă exemple bune de urmat.

Unul din obiceiurile justiţiei noastre este să-l execute pe vinovaţi, pentru a da un avertisment celorlalţi. Pentru a nu se răspândi exemplul cel rău, nu se urmăreşte îndreptarea omului care este spânzurat, ci, prin intermediul lui, a celorlalţi. Murim mereu în ceilalţi. Ca să nu vi se-ntâmple să fiţi morţi mai de mult şi să nu vă daţi seama, sau să uitaţi că sunteţi vinovaţi. Minciuna nu mă înşală. O descopăr întotdeauna, chiar dacă se ascunde sub talpa pantofilor voştri. Superstiţiile şi cabalele nu mă ating şi nu-mi fură minţile, îmi cunoaşteţi cu toţii cumpătarea, dar şi străşnicia implacabilă. Străşnicia asta e pusă în întregime în slujba Patriei. Sunt hotărât s-o apăr cât pot mai bine împotriva duşmanilor, fie dinăuntru, fie din afară.

Încercaţi să mă înţelegeţi, bieţii mei concetăţeni! Prefer să mor decât să-mi revăd sărmana Patrie asu-Pntă şi am mulţumirea să cred că şi obştea acestei Republici gândeşte la fel. Dacă n-o să fie aşa, va fi şfeşeala noastră. Dar atunci niciunul dintre noi nu va scăpa de la dezastrul Patriei. De ce? Pentru că 01 toţi şi fiecare dintre noi vom fi acest dezastru. Pe

? Te ruine vor veni să se aşeze fiarele deşertului, tot „i'6 sPune c* cel care se încrede în popor clădeşte ui pe nisip. Poate atunci când poporul nu este nimic v, eva decât nisip. Dar aici cabala asta nu se patriei e' ^u lupt cu un popor de nisip sau de năluci, ci Hor? °Por de oameni loviţi de o mie şi una de ne-Paraguayeni, încă un efort, dacă vreţi să fiţi liberi! F511] îndată c mata şi o Hota ac pentru totdeauna

S 5 voi primi rezultatele noului vecensu-? Care vă p (jruncesc să4

Să. Vă voi infonna despre pronceput pentru a crea o mare arcu scopul de a elibera o dată stră de blocada nedreaptă confidente.

(Caietul personal)

DEOCAMDATĂ O SĂ FAC URMĂTORUL LUCRU: tetă ce am ras de pe faţa pământului pădurea de satrapi,! Dată exterminat flagelul clinilor hidrofobi care te îm-proşcau cu balele lor pline de ticăloşii, voi porunci să? O aştearnă peste hoiturile lor un strat

gros de var şi de uitare. Destul cu şefii nevrednici şi cu bufonii. Destul cu trupele de grăniceri care trândăvesc aşteptând s-o ia la fugă la cea mai mică primejdie. Destul cu trupele unei armate care există" numai cu numele şi nu e bună de nimic, fiindcă până şi cel din urmă dintre soldaţi ajunge să se molipsească de viciile şefilor. Destul cu uniformele, gradele, trepte ierarhice obţinute nu prin merite, ci prin vechimea inutilităţii. Armata Patriei va fi întreg poporul, cu veşmintele şi cu demnitatea de a fi poporul înarmat. Armată invizibilă, dar cu mult mai reală decât orice altă armată. Efectivele ei vor fi alcătuite dân ţărani liberi, sub comanda unor şefi naturali care se vor ridica din rândurile acestei armate naturale a muncii şi a apărării Republicii. Ziua vor munci. Noaptea vor face instrucţie. Vor ieşi la aplicaţie pe întuneric, astfel încât mtunericul să le fie cel mai bun aliat. În timpul zilei ai^ VOr ^ ascunse lângă brazdele ogorului. Zidurile Pa urilor vor fi bastioanele noastre cele mai bune; şerturiiş şi mlaştinile, şanţuri de netrecut; fluviile, me şi râurile, arterele prin care circulă forţa. Fulgcmic" Q-a ^e*aŞamentelor ripastre organizate în unităţi

Conf • V*n^ e^antn î A spus mai de mult cumătrul eief ţus că ţânţarii ajung până la urmă să-l mănince pe într-li'1'. N^ va năvăli duşmanul, va crede că a pătruns îşi v Pttut paşnic şi fără apărare. Dar când invadatorii de c^ seama de greşeală, încolţiţi de tunete şi fulgere

• t acest Înşelător miraj de bărbaţi şi femei care-şi r.

— L: II

Pe care le-rientes, /u încolo, destul cu de grăniceri care nu-s bune de ae g incapabili şi d tot felul de abuzuri şi începând de astăzi bărbaţii, femeile, a slujească în Marea A

Ţină obiectivele «este... (Restul filei ars.) armata. ins ^ ^ ^ n? ^ invizibilă, ^ organizării ei.

Aceasta

CRANIUL SE ÎNALŢĂ SCUTURÎND PĂMÂNTUL care-l acoperă. Îşi ridică jumătate de calotă, sprijinin-du-se pe picioarele dindărăt. Iată-l gata să-mi azvârle în faţă secretul negrului Pilar. Un mic curcubeu de bale i se formează în jurul botului. Surâs sarcastic în umbra stearpă a unui os. Mă dau cu un pas înapoi, ca să nu mă mai ajungă. Trag cu coada ochiului la el. Hidrof obia unui dine mort poate fi de două ori mortală. Ai poruncit să-l omoare! ... Se stăpâneşte cu un acces de tuse prefăcută, încet, bunul meu Sultan. Ai întreaga veşnicie în faţa ta Hai dă-l drumul, ce-ai să-mi spui despre negru? Continuă. Te ascult.

— Nici înainte nu erai un ascultător mai bun, stimatul meu Suprem. Nici tu nu erai mai vorbăreţ în viaţa ta de câine. Ai poruncit să-l împuşte chiar în anul în care-ţi aniversai nunta de argint cu Dictatura Perpetuă. În anul ăla seul topit a curs mai mult ca ori-când. Îţi aminteşti, Supreme, de acea uriaşă luminare? Lumina revărsată. Zăvozii tăi de la curte au făcut-o. Avea o sută de coţi înălţime şi şase coţi grosime la bază. S-au turnat peste scheletul ei zece mii de chintale de seu fierbinte. A fost aprins fitilul, calculându-se că flacăra din nişa de mică avea să mai ardă încă un sfert de secol. Zăvozii au ridicat-o în timpul nopţii în Piaţa Republicii. *n ajunul Crăciunului. Tu habar n-aveai. Surpriză totală. Singurul lucru care te surprindea era lumina ce! Tlai strălucea încă după ora stingerii, într-un loc unde „° mai văzuseşi niciodată şi unde nu porunciseşi să fie. Priveai de la fereastră prin telescop... Te-am auzit ^ «• ttiurând: Steaua Nordului! Ai stat toată noaptea „° admiri. Scheunat jalnic de câine văduv. Mii de s sP|ne. Un singur suspin, întretăiat de mii de contra-s sPine. Astfel că erau în acelaşi timp o mie şi unul „? Jaf^: Mă. Sileai să scheaun şi să suspin în preajma ta. tj oblndu-mi laba cu tocul cu ţinte al pantofului. În P ce tu suspinai şi scheunai ca un câine. Eu râdeam ca un om de ridicola ta durere personală. În zorii z te-am tirit până-n pat. Te-am închis în mansardă, pus străjeri în faţa uşii tale.

Câteva ore mai târziu, atras de zarva din piaţă a' descoperit lumânarea uriaşă. Se desprinsese de scheletul ti de takuaca, iar dogoarea soarelui o încovoiase până la pământ. Seu şi fum şiroiau din vârful ei. Strigăte şi râsete, aclamaţii şi urale pentru

Suprem! Mulţimea se încinge. Se înveseleşte în jurul uriaşei luminări care a vrut să-şi plece uşor capul până la mulţime, în acea sărbătoare nemaivăzută. Femeile se tăvălesc ca nişte desfrânate în praful roşu al pieţei. Cele mai neruşinate bacante-vacante se reped spre vârful înmuiat. Cu părul despletit. Cu tunicile sfâşiate. Cu ochii ieşiţi din orbite. Zgârie bucăţile de seu cald. Iau în căuşul palmelor stropii arzători. Îşi freacă pântecele, sânii, gura, cu pasta de seu. Fug mîînd ca nebunele:

Oe... Oe. Jeko raka'e nande Karai-Guasu o nace vaekue... *

Te-a cuprins o furie oarbă. Ceea ce pentru ei era Sărbătoarea Sărbătorilor a fost pentru tine cea mai sinistră mascaradă a mascaradelor! Ai pus să se evacueze piaţa, treeîndu-l prin baionetă.

— Grenadierii*. au trebuit să încarce de trei ori armele în formaţie de luptă. Zăvozii de la curte tremurau.

În ziua aceea ai pus să-î impuşie pe negrul Pilar. M-am dus să ling rănile deschise de gloanţe în pieptul lui. În ceasul al nouălea negrul mi-a spus cu un glas de mort, râzând puţintel: Atâtea luminări de florile mărului. Nu-l aşa, Sultan? Am lăsat-o pe tânăra indigenă Ole-gai-la cu burta la gură. Când va naşte, spune-l să-l pună copilului numele meu. Iar acestui bătrân mârşav, care nu are nume, spune-l că eu am spus că-l doresc sa n ştie pe unde umblă, nici ce are de spus, noaptea ^s" pătrundă pe dinăuntru. Şi să adoarmă într-o buna^ -^ fără să ştie vreodată că e mort. Asta a spi>s ne"

* Oe!... Oe. '... Mulţi ani au trecut

De când Marele Nostru Domn s-a născut.

PilafEste a dorinţa lăsată cu limbă de moarte. De ce nu ii lucrurile astea adevărate, între atâtea minciuni pe re nuna ta le-a împrumutat ele la alte minciunii luân-ju_le drept adevărurile tale?

? Ştii prea bine, Sultan, că n-am pus să-l împuşte din simplă cruzime, ci din pricina faptelor pe care le-n sâvârşit. L-am trimis în iad din cauza furtului şi a trădării lui. În care iad? În cel al conştiinţei tale întunecate? În Infernul tău Suprem? Acordă-mi respectul cuvenit! Pune să mă împuşte şi pe mine, bătrân blestemat, mort după Supremitate! M-am săturat de tine? Sfârşeşte o dată cu mine, înainte ca mâna ta să nu mai poată mişca pana asta. Acum, că suntem amândoi morţi, putem să ne înţelegem. Nu, Sultan. Toate astea cer un alt gen de înţelegere, la care tu, mort sau viu, nu vei ajunge nici într-un târziu. Aş, Supreme! Habar n-ai. Încă ce bucurie şi ce uşurare vei simţi sub pământ. Halucinaţia în care te-ai cufundat te face să înghiţi ultimele picături din elixirul ăsta amar, pe care tu îl numeşti viaţă, în timp ce-ţi sapi singur groapa în cimitirul literei scrise. A spus-o chiar Solomon? Omul care se abate de la drumul înţelegerii rămâne în tagma morţilor, chiar dacă-l viu. Nu eşti iniţiat decât pe jumătate; fiindcă eu sunt mai vechi In această materie, tu, care eşti novice, trebuie să mă respecţi, Supreme. Înţelepciunea sporeşte durerea, o ştim prea „ffle. Dar e o durere care devine nebunie şi aşa ceva nu stă scris nicăieri. Nu-ţi pierde prea multă vreme contemplând acel foc pe care, din pricina orbirii ^e verbale în stere incipientă, crezi că-l vezi arzând în wtf. Dacă există, fii sigur că nu-l vei găsi în ele. Nu va J>ce decât să Ie incinereze. Te va pârjoli. Cu această I_Cazie> ni-am întors la coteţul tău scârbos doar ca. Să te soţesc puţin: la urma urmei, simt pentru tine mila

°rWor pentru cei vii. Nu încerca să mă-nţelegi. Ai? Î devii fericit dintr-o dată. Şi oare ştii tu ce groazsa fii fericit pe lumea asta? Orbirea Puterii tale Absolute cu care crezi că 6? Ti *o1: u^ n~ai dobândit nici un bob din înţelep-a regelui Solomon. Necreştinul. Acesta dormea cu ibovnicele lui ţinând sub. Pernă cuţitul Ecleziastulu” Uneori, când ele se odihneau, scotea fără nici un zgomot oţelul călit-în-durere. Le tăia pletele şi îşi făcea bărb frumoase, roşii, aurii, negre ca pana corbului, ondulate încreţite, inelate, care-l ajungeau până la buric. Le reteza sânii dintr-o tăietură, cu zâmbetul pe buze; atât de uşor, încât somnoroasele ibovnice probabil că se simţeau încă mângâiate în visurile lor. Le golea ochii di ai clipi din ochi. Nu-l nimic mai frumos decât să

vezi în căuşul palmei o pereche de ochi vimflaţi de somn! Cordonul ombilical al nervului optic spânzurat între degete. Pupilele strălucesc o clipă în întuneric. Sclipire sulfuroasă de iubire-ură. Apoi se ascund în partea întunecoasă a pământului. Sunt lucruri care nu apar în Cântarea Cântărilor.

Aşteaptă, Sultan! Cine a spus asta? Nu mă scoate din pepeni! E totuna, Supreme. Nu-ţi face griji. Cum să nu-mi fac? Încerc şi eu să înţeleg. Nu vreau să-mi ames-ec lucrurile cu coteţele tale de dincolo de mormânt. 7i-am mai spus că n-o să-nţelegi până când o să-nţelegi. Dar nu ţi se va întâmpla una ca asta atâta timp cât vei simula îngroparea ta în aceste foi. Mormintele false sunt - efugiile cele mai rele. Cel mai rău dintre toate e mormântul hârţoagelor de doi bani topul. Doar sub pământ-pământ vei găsi soarele care nu se stinge niciodată. Beznă germinală. Noapte-noapte, cea a ochilor în peregrinare. Singura lampă care luminează muncile lui de viaţă şi de moarte. Căci dacă nu murim întotdeauna în întuneric, ne naştem doar'din întuneric, ma înţelegi, Supreme? Atunci când trăiai, îmi erai de mare ajutor, dragul meu Sultan. Te aud scheunând în vis. Latri, te trezeşti tresărind speriat. Ridici laba dreapta, ca să-ţi alungi vedenia cea rea. Imaginea Străinului s reflectă în ochii tăi. Necunoscut, fără dimensiuni culoare şi formă. Lucru. Eveniment. Proorocire de negru la gri; de la gri la alb; de la alb la umbra opri^ alături de tine. Somnul tău, prea greu acum. Nu mai Ş să înfăţişezi moartea, aşa cum o făceai minunat alta oe a-mi distra oaspeţii. Ca bufonul ăla de negru, Pilar, care interpreta farse asemănătoare, imitând glasurile, feţele, gesturile străinilor celor mai străini. Mim. Histrion. Codoş. Cabotin. Satir. Scamator. Farsor. Bufon. Trişor.

Spune-mi. Sultan, ca între noi, pune-ţi laba pe inimă; spune-mi deschis dacă negrul ţi-a vorbit de nebunia care l-a apucat într-o bună zi, când l-a ispitit gândul de a deveni regele Paraguayului? Minciuni! Gogoşi de-ale farsorului tău de secretar particular, pentru a-l discredita şi mai mult pe negru! Să devină regele acestei ţări nenorocite este ultimul lucru pe care l-ar fi vrut. Cel care visează să te detroneze şi să devină rege într-o zi este chiar secretarul tău particular, Policarpo. Priveşte spătarul scaunului

pe care stă lacheul tău. Ce vezi scris acolo cu creionul? Policarpo I, rege al Paraguayului. Fă-l să şteargă această legendă cu limba. O va face, fii fără grijă, o va face mai înainte ca laţul s-o facă să-l sară umedă din gură.

Din ordinul ciinelui, voi scrie deci despre negrul Pilar. Vreme de zece ani, pajul s-a bucurat de toată încrederea mea. În afară de pi'otomedic, el este singurul care intră în camera mea. Îmi pregăteşte ceaiul de mate. Supraveghează gătirea bucatelor. Le gustă în faţa mea. În timpul audienţelor, el joacă rolul de asistent; în timpul plimbărilor pe cel de santinelă la postul de obser-VH] ie. Înaintez pe calul meu pag; merg încet pe străzile mărginite de copaci. Ochii de şoim ai negrului supraveghează faţadele caselor baricadate. Întârzii în mără-Ciniş, un ciorchine de capete împăliariate. Pilar se nă-Pustt peste pălăriile de pai învârtindu-şi biciul deacapului. Scăfârlii de ţânci curioşi se ascund de-t. Îi pune pe fugă cu lovituri de harapnic., ^ timpul exerciţiilor militai-e, călăreşte alături de lne. Mânuieşte lancea şi puşca la fel cu cel mai dibaci» >tre husarii mei. Negrul le stâmeşte invidie, uimire, ţ raţie. La vânătorile anuale de câini, Pilar e mereu avangarda. Ii face plăcere să intre în locuinţele patricienilor. Doboară cu lovituri de baionetă, în faţa st-”- -nilor înspăimmtaţi, căţeluşii ascunşi în puţuri. În bu^” tării, în pivniţe, sub fustele femeilor. Într-una clint? „ aceste bătălii, l-a străpuns pe Erou cu vârful baionetef încheindu-şi astfel socotelile vechi. Minţi, Suprem' Negrul Pilar nu l-a ucis pe Erou, care murea de foame încă de pe atunci, când i-ai expulzat pe fraţii Robertson Nimeni nu îndrăznea să-l arunce vreun os. Nici măcar pe ascuns, de frică să nu-ţi cadă în dizgraţie dacă s-ar fi întâmplat să afli. Tacă-ţi gura, Sultan. Nu mă mai întrerupe tu acum. Nu te juca de-a dictatorul şi corectorul cu mine. Vorbesc de negrul Pilar, nu de tine. Scriu despre el şi pentru litere e totuna clacă ceea ce scrii cu ele este adevăr sau minciună.

Cel mai mult îl fascina să contemple cerul la telescop noaptea, în căutarea constelaţiilor mele preferate. Priveşte. Jose Măria, o să-ţi citesc calendarul zodiacului. Ce-l zodiacul, Nasule? Un fel de almanah al cerului. Acuma ştiu, Nasule, ceva asemănător cu Almanahul Oamenilor Cinstiţi pe care-l citiţi din când în cind. Nji

mai amesteca lucrurile josnice cu lucrurile cosmice! Ascultă, dacă-ţi dau un capăt de luminare şi-ţi spun să-l manânci, o să-l mănânci? Nu, Stăpâne, pentru că mi-aţi spus că nimeni nu trebuie să-şi mănânee propria-l luminare. Ia aminte, pungăşiile: soarele se învârteşte în jurul inelului său arzător şi n-are nevoie de altă hrană decât de propria lui substanţă. Ce n-aş da să fiu soare! Nu se poate, Stăpâne? Să înghit o îmbucătură zdravănă dm mine-însumi! Nu mă întrerupe tu acum. Zodiacul es e fâşia circulară a celor douăsprezece constelaţii pe care parcurge soarele în timp de un an. Cele douăspreze semne marchează cele patru anotimpuri. Hai sa ci acest calendar. Uite aici Berbecul, animalul libidinos ca ne zămisleşte. Acolo-l Taurul, care de la bun început"' ^ dă o lovitură de corn. În jocul de-a taurul? Stapi, ^ împung întotdeauna primul pe ceilalţi negn. ^r Gemenii, care nu degeaba sunt gemeni, adică şi viciul. Încercăm să atingem virtutea, dar a

) lT1enini deodată în Cancer, racul, care ne strânge cu cleştii lui dinţaţi. În timp ce ne îndepărtăm de virtute, Leul, leul care rage, ne taie calea. Ne arde câte o labă zdravănă. Este cumva leul - muribund din fabula lui Esop, pe care mi-o povesteaţi adesea, Stăpâne? Cel care organizează defilarea pentru a înfuleca celelalte animale? Dacă nu mă laşi să vorbesc, nu vom ajunge să terminăm niciodată. Lipeşte-ţi sufletul tău negru de telescop: ascultă ce-ţi spun. Fugim de Leu şi întâlnim Fecioara. Prima noastră iubire. Ne însurăm cu ea. De ce râzi? De nimic, Stăpâne. Numai că v-am auzit spunând că găsim mereu fecioare în paie. S-ar spune că sunt fecioare şi în cer. Ne credem fericiţi pentru totdeauna.

— Cind. Apare Balanţa, cumpăna care cântăreşte fericirea cu greutăţi de fum. Rămânem foarte trişti. Scorpionul ne înţeapă cumplit în spate şi împunsătura lui ne face să sărim în. Sus de durere. Abia începem să ne vindecăm rănile, când iată că săgeţile încep să cadă ca grindina peste noi din toate părţile"! Este Săgetătorul, arcaşul, care se distrează, săge-tându-ne. Ne smulgem săgeţile. Atenţie. Iată-ne acum plutind în Arcă. A sosit Vărsătorul, sacagiul care şi-a vărsat potopul inundând pământul. L-a transformat în-ţr-un ocean unde domnesc Peştii, pentru că ei

ne'pescuiesc pe noi fără momeală şi undiţă. În fiecare lucru stă ascunsă o semnificaţie. În fiecare om, un semn. Care este al vostru, Stăpâne? Capricornul, capricornul Tropicului. Un zevzec berbec pe roate, ce-şi înfige cornu-n toate. Ptiu, mare minune, Nasule, cu. Această Carte a Cerului! Fc>o&rele o citeşte în fiecare an. Pilar. Iese mereu vesel şi Pwn de voie bună; acolo sus, continuă să se învârtească voios. Şi eu pgţ S? Fac asta, Stăpâne. S-o citesc direct. Nu * lucând m-am născut, nu ştiu nici luna, nici ziua, nici ra, daiavând în vedere viclenia acestor semne, probabil al meu este semnul Gemenilor. Sunt un kei al propriu-f^eu kei, sunt propriul meu geamăn. Aş zico că mai de-

^ semnul tău este Cei-ai. Racuiui. Dacă mă împrăştii ă -UCrur^e mărunte de fiecare zi, da. Stăpâne, Acum Intipbdacă şi în viaţa înălţimii Voasire lucru riîr stau

I-V21J

La fel. Pentru mine, semnul vostru sunteţi voi însiv" Stăpâne. Nu depindeţi de şansa de-o clipă care face saltul uşor trăgând de-un fir şi împingând de la spate lucrurile ce nu se văd, în timp ce se petrec lucrurile ce se văd Nu-l la fel şi în poveştile din cărţi? Dacă binevoieşte înălţimea Voastră, voi citi şi eu acest Almanah al Persoanelor Cinstite din Cer. Nu ştii încă să citeşti. Mergi şi învaţă alfabetul la şcoală. O să văd dacă pot, Stăpâne vreau să spun, să fac înflorituri din cuvinte, doar atât' Negrul nu va ajunge să treacă de Capricorn. Falsa lui capacitate de invenţie îl ţintuieşte într-o lipsă de politeţe denunţătoare. Ecou al unor vechi ticăloşii ale calomniatorilor mei, care pune ura mea faţă de patricieni pe seama iubirii neîmpărtăşite pentru fata colonelului Zavala y Delgadillo. Îndrăzneţul clevetitor nu pomeneşte nici un nume. Doar aluzii vagi şi grosolane la Steaua Nordului, porecla dată în glumă donei Măria Josefa Rodriguez Pena, mama preafrumoasei Petrona. Porecla publică, ce devenea în gura negrului taina mea cea mai bine păzită. Istoria falsă a unei constelaţii. Cea mai bună dovadă că până şi în galaxiile cele mai îndepărtate, viermele scârbos ajunge până la urmă să atace fructul sănătos. Inima negrului era mai demult viermănoasă. Am pus să i se dea o porţie zdravănă de lovituri de bici. Le-a primit

fără să scoată cel mai mic geamăt. Apoi s-a aruncat la picioarele mele, cerându-mi iertare. I-am dat şansa să se îndrepte. A fost ultima oară tind am mai săvârşit un act de milă stupidă. A continuat un timp să mă înşele. În prezenţa mea era de o discreţie şi o umilinţă fără seamăn; pe ascuns, era cel mai rău dintre potlogari. A devenit cinic, libertin, beţiv, hoţ şi desfrânat. Ajutat de indigena Olegaria Pare, ţiitoarea lui. A început să jefuiască magazinele statului. Răul s-a uni cu răul. În spatele meu a început să primească bani, mut pentru pretinse intervtffiţii pe lingă Guvern. Fel de li'] de matrapazlâcuri, dată fiind nemaipomenita sa apJe-care spre potlogării, blestemăţii şi răutăţi. Toata ^unl „'. se străduia să-l inire-n voie faimosului şambelan, tau altceva devenise pajul meu. Între timp, indigena, care era gata să nască, continua să vândă fără ruşine în piaţă, ba chiar şi în casele duşmanilor, mărfurile pe care le fura iubitul ei. Cupoane de pânză englezească, sfoară, ţesături de satin, voaluri, jabouri de dantelă, panglici colorate, eşarfe, batiste, jucării, toate astea ajungeau în tnâinile familiilor scăpătate, ale veneticilor ruinaţi, ale patricienilor înfumuraţi. Dădeau tot ce mai aveau pentru a plăti aceste lucruri furate din prăvăliile statului. Nespusă bucurie. O santinelă l-a înhăţat tocmai când arunca prin lucarnă sulul de panglici, care se desfăcea în briza fluviului. *

* Declaraţia santinelei Epifanio Bobadilla:

Ce face înălţimea Voastră, Joseph Măria? Spune omul chemat în judecată că l-a întrebat pe inculpat. Nimic, santinelă. Trag pârţuri-de-călugăriţă. Şi indigena care e ascunsă r, °' ln şant? Ce să? Aca? Adună fudulii-de-călugăr. Hai, san-n-h ' întoarce-ţe, la postul tău. O să te denunţ că ţi-ai părăsit Pichetul de gardă. Nu spune nimănui ce-ai văzut şi-ai auzit. N-ai

* Şi n~ai auzit nimic M-ai înţeles, santinelă? Foarte bine. TVtă d f îrru ţ,? Ate bine so1ait. Voastră, don Joseph Marfa. Bine, poţi să te retragi Jo h ^nŞa”mPre3ur! Inainteeee marş! Mi-a ordonat don

Jo h don vezi că, dacă faci pe curiosul, călugăriţa se? ^şi ascunde fundul. Nu mai ştie cum să tragă pârţuri fustei Cu vântul de nordFuduliile-de-călugăr se usucă în Petit • garieiHai>

Şterge-o, soldat. Ia o cutie de prăjituri me u tine şi sora ta şi transmite-l salutări soră-ti din partea deciî fclara santinela Bobadilla, chemat în judecată, că i-n cutia inculPatulDupă' care soldatul s-a retras, luuid cu el

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZA, ÎNTORCÂNDU-MĂ DE LA

Plimbare, am rămas împietrit de uimire în uşa cabinetului, îmbrăcat cu uniforma mea de gală, negrul stătea la birou şi. Strigând ca un descreierat, dicta măsurile cele mai aberante unui secretar invizibil. Beat criţă, frunzăreşte dosarele stivuite în faţa lui şi râpe filele. Mă smulg cu greii din stupoarea care a făcut din mine o adevărată piatră de visare, vreau să zic de indignare. Cel mai rău lucru e că, în halucinaţia mâniei mele, mă văd reprezentat din cap până-n picioare de negrul ăsta pricăjit! Îmi imită la perfecţie glasul, înfăţişarea, mişcările, în c: mai mici detalii! Se ridică. Scoate din ascunză-to. Cheile casei de bani. Trage dosarul gros care conţine P! Sul Conspiraţiei din anul 20. Începe să-l rupă şi pe k: Aruncă pumni de foi în aer, acoperind de ocară pt jcare din cei şaizeci şi opt de trădători împuşcaţi. C ilite blesteme! Aceleaşi cu care îi muştruluiesc îr na de douăzeci jie ani încoace.

A m-a simţit intrând. Nu-mi simte prezenţa. În sfâr-şi;: ă zăreşte. În ciuda beţiei, face un salt până-n tavan. Ebrietatea pantomimei lui ruşinoase îi sporeşte nebunia. Nu-mi ascultă insultele şi ameninţările... Sare asupra mea. Îmi smulge vesta, îmi rupe cămaşa. Mă hărţuieşte. Dănţuieşte în jurul meu, fredonând o melopee magică. Ma încolţeşte^ mă ţintuieşte de meteorit şi mă sileşte să mă prind în hora poticnelilor lui de maimuţoi deghizat m Dictator Suprem al unei Naţiuni.

Într-un virtej rapid, se transformă acum în unul din cei şaizeci şi opt de trădători împuşcaţi. Acum ei, sinr cei care mă insultă, care mă muştruluiesc, ma JucJfc' pe mine, cel căzut la pământ în spatele pietroiului. Şaizeci şi opt de chipuri, care formează unul singui^i-l ritmul vertiginos care electrizează mişcările neg? LUU • Şaizeci şi opt de imagini de trădători iluştri, mai '^j^ în asemănare cu chipurile lor'dispărute decât port re- 'etate de

A'lborno, portretistul marilor eroi. Şaizeci şi ot de glasuri de pe lumea cealaltă, în glasul ascuţit al negrului. Gărzi! La mine!

Uluiţi şi înspăimântaii de iminenţa unei bătălii pe viaţă şi Pe moarte, husari, grenadieri şi jandarmi intră chirciţi» gata să înfrunte o legiune de demoni. Nu mă zăresc în penumbră. Doar negrul, în care mă văd pe mine, se plimbă sărind printre mobile, făcând să strălucească minerul de aur al spadei şi cataramele de argint ale pantofilor napoleonieni.

Libidinosul supremos scânteiază dintr-un colţ într-altul al camerei. Urletele străpung aerul din cabinet. Negrul ricoşează dintr-un perete în altul. Se izbeşte de tavan, de parchet, apoi iar de perete, de mobile, de rastel, de drapele, de gratiile de la fereastră. În cele din urmă rămâne nemişcat, înnodatpe aerolit, râzând cu un hohot asemănător unui horcăit. Strigând şi azvârlindu-mi în faţă insulte cu un glas care4 imită pe al meu. Interjecţii, exclamaţii obscene. Cuvinte grosolane, învăţate în cel mai mârşav libertinaj.

Acolo! Strig eu, arătându-l cu degetul pe negru, în timp ce mă ridic în picioare. E acolo! Prindeţi-l imediat, idioţilor! Ordinele mele răsună acum cu glasul ţipător al negrului. Ostaşii din corpul de gardă nu ştiu pe cine să înhaţe. Pe mine, pe jumătate gol, negru în penumbră, negru de furie, ori pe negrul travestit, lac de sudoare şi lucios, suit pe crupa meteoritului. Acolo! Strigă la rândul lui negrul. Înhăţaţi-l, nătărăilor, dobitocilor! Scoateţi-l de aici! '

Suntem târâţi afară amândoi. Negrul se mai zbate încă Un toate puterile. Muşcă un soldat, îi rupe urechea; retează cu dinţii degetul gros al altui soldat. E doborât? U ivituri de chiulasă. E scos din încăpere. Negrul Iasă ^ urma lui o dâră de sânge şi de vărsături trăsnind a hiu de crâşmă. Veşmintele de gală se risipesc pe jos şi Z^*at *ne^ *n u^™ele spasme ale acestui vârtej de. Un pantof se leagănă în aer în căutarea piciocare s”a Pierdut. Cade pe masă şi se transformă a ă în prespapier.

A tăgăduit toate învinuirile care i s-au adus] proces. Vinele de bou n-au reuşit să stoarcă de la 1 nimic mai mult decât foarte

puţin. Bejarano, Patino s” călăii guaykurues l-au prelucrat conştiincios în Camera Adevărului. Sfâşiat, pământiu, nu s-a lăsat cu una cu două. M-am dus să-l văd într-o noapte. L-am pândit prin grilajul celulei. Un zâmbet batjocoritor plutea permanent pe buzele lui umflate şi învineţite. Tăgăduia cu incăpăţânare toate delictele. A ajuns chiar să amenințe că va face să cadă multe persoane dacă va vorbi: persoane care ajungeau până în vârful ierarhiei guverna-mentale, zicea el: ofiţeri superiori, funcţionari cărora el le împrumutase bani. Dar cele mai grave acuzaţii priveau actele de pungăşie comise în complicitate cu indigena*.

Cum? Ai ordonat să fie executat pentru asta? Negrul voia să se bucure liber de cele treizeci de monezi de aur de libertate cu care tu l-ai cumpărat. A găsit tot binele în ceea ce tu numeşti tot răul de la pântec în jos. Asta e oare pentru tine linia de plutire a ceea ce numeşti

* Declaraţia indigeriei Olegaria Pare:

Jură cum că e neîndoielnic şi că e adevărul curat că a avut legături de afaceri cu valetul Joseph Măria Pilar, care a solicitat-o personal în acest sens şi, fără să invoce vreun alt motiv, a început să se slujească de ea, din septembrie o mie opt sute treizeci şi patru. A mai declarat totodată că-şi oferea cu plăcere serviciile Excelenţei Sale Joseph Măria, pentru plăcerea de a-l plăcea şi fără alt interes... (restul paragrafului e şters).

După ce-l respinsese la primele solicitări, a acceptat pe de-a-ntregul să meargă cu don Joseph Măria în luna octombrie, în timp ce Excelenţa Sa se găsea în susnumita cazarma. Don Joseph Măria îi indicase ca loc pentru întâlnirile de afaceri micuţele Ostroave pe care le formează râul ce trece pi'indreptu cazărmii susnumite; se întâlneau amândoi acolo până cina» - celenţa Sa a trebuit să plece şi să se ocupe din nou de e „xl; rclP”. Militare de tir. Amândoi au continuat să se întâlnească în „^ chetele din aceste Ostroave, dar nu-şi mai aminteşte fâte ori. Nalici

Acolo, domnul Joseph Măria îi dădea suluri_ de Pa”° e albastre şi roşii de un deget sau două grosime şi oe ap 15 coţi lungime şi câteva cutii de ace, nu-şi aminteşte ce ^. Titate de panglici, nici câte livre de mici bucăţi de oţel, * îndoj numărul de cutii de ace. Numai că, pentru a se înţelege a într-un limbaj inocent, aşa cum spune ea că zicea Josep» ompos la fiecare clipă raţiunile Raţiunii Universale? Adam n-a avut buric. Tu, fost suprem, l-ai pierdut. Ai itat zaiafeturile? Ai uitat c-ai dus o viaţă de cartofor,! Je chitarist, de crai? Negrului îi plăcea şi lui să se zbenguie cu indigena Olegaria pe micile Ostroave ale râului. Zbura pe deplin fericit în viitoarea mirosului de fripturi, de plăcinte, de portocale, în viitoarea sudoarei, duhoarei, a strigătelor de plăcere ale plăcintăreselor. Le pipăia fesele şi sânii. Îşi vâra mâna ca un corn sub fustele foşnitoare ale celor mai fâşneţe.

— Doar pentru a adulmeca aroma acidă a polenului-femeie, fără de care ajungem din nou la Ecleziast. Am ajuns la ceea ce mi s-a întâmplat mie. La ocară. La mizerie. Am îmbătrânit în preajma ta. Am părăsit lumea asta fără nimic altceva decât jumătate din şezut tocit, tot încălzindu-ţi piciorul bolnav de gută, cu coada bearcă, tot măturând un sfert de veac duşumeaua Puterii tale Absolute.

Negrul Pilar a fost singura fiinţă liberă care a trăit alături „de tine. A doua zi ţi s-au rambursat cele treizeci de uncii de aur pe care le-ai plătit pentru dezrobirea lui. Am poruncit să fie executat pentru că era iremediabil şi pentru a nu trezi bănuieli, ei numeau „îudulii-de-călugăr' acele şi, pârţuri-de-călugăriţă” panglicile, neamintindu-şi totuşi fie cantităţile care i s-au livrat.

Declară că au menţinut aceste legături de afaceri până în mijlocul Postului Mare, moment în care, simţindu-se însărcinata, a încetat să le mai aibă; adică au luat sfârşit distracţiile în doi pe care şi le ofereau pe micile Ostroave. Asta s-a făcut la cererea ei, ca să nu se descopere că făptaşul sarcinii era Don • °seph Măria. Fără îndoială că a venit el însuşi să-l aducă si- *J* Co^ ^e voa* & *ne& 5 cot* ^e Pmza englezească, din care dn- • ': a- Cut. ° fustă, o bluză sau o tunică trei sferturi, neamintin-ascu, îns'* c'ne * *e~a lucrat> precum şi o centură pentru a-l car 1 6

Ce? A ce avea sa *ie rodul pântecului ei; veşminte pe j e restituie foarte uzate, dar bine spălate şi călcate. Spa/? Luna iunie, continuă ea, s-a întâmplat să treacă prin eu o? Palatului guvernamental, urcând de-a lungul fluviului sarcin ga. Tura de rufe, ca o spălătoreasă, pentru a-şi ascunde acelea • ^ raP°run'ile cu Joseph Măria Pilar. De atunci, cu să-l ar ueuri Şi vicleşuguri, Don Joseph Măria a continuat în dfTj11? 6 pr*n diferite lucarne ce dau în strada care începe? Mil în dfTj? P erite lucarne ce dau în strada care începe de toa? Magazinelor, suluri de panglici, aproape trei duzini, re culorile, ţi tot atâtea bucăţi de pânză de diverse calităţi, Î027] corupt. Înţeleg, fost stăpân. Bătrână umbra supremă A1 pus să fie executat un om corupt de natură, doar pentru că n-ai înţeles ce este o natură coruptă. Ascultă-mă, Sultan; nu folosi limbajul înşelător al oamenilor bisericii Nu fi ingrat. Când mănânci, dă să mănânce şi eîinilor chiar dacă te muşcă, a zis marele Zoroastru. Tu ai fost singurul faţă de care nu mi-a fost teamă să aplic acest precept. Aproape se poate spune că am mâncat din acelaşi blid. Dar acum nici eu nu mai mănânc, nici tu nu mai muşti. Ai trecut şi tu de partea duşmanului, după moarte? Nu, fost suprem. Sunt un câine prea bătrân ca să-mi mai trădez natura canină. Iar tu, omul care i-ai urmărit pe autorii de afişe satirice, tu eşti cel mai rău dintre toţi, înlănţuit de servitutea voluntară. Nu vrei să admiţi adevărul ăsta pentru că ţi-l spune un fost câine, dar şi tu, la urma urmei, nu mai eşti decât un fost om. Pentru că te-am observat cu ochi de câine, mi-am dat seama că nu cunoşteai tocmai acea parte a naturii tale pe care vechea ta frică te împiedica s-o cunoşti. Ascultă-mă, Sultan, fără mânie, fără dispreţ. Văd că eşti şi tu de acord că n-am fost niciodată crud de. Dragul cruzimii.

Pe care ea' le vindea slugilor din Piaţa Târgului. Întrebată în legătură cu filiaţia aşa-ziselor slugi, spune că niciuna din ele nu-l era cunoscută, cu toate că erau toţi oameni sărmani, care mergeau la târg şi cărora ea le vindea lucruri pe nimica toată, fără să-l jecmănească. Mai răspunde şi la o altă întrebare, cum că n-a vândut niciodată lucruri furate în locuinţele familiilor bogate, căci, dată fiind condiţia ei de indigenă, doamnele din înalta societate nici n-ar fi consimţit s-o primească. A _spus că-l încredinţa banii lui Don Joseph Marfa, care îi împărţea

cerşetorilor de pe stradă, deţinuţilor din închisori ca să se hrănească, aşa cum povestea cu ochii în lacrimi; lucru oe care ea nu se îndoieşte, pentru că a doua zi sus-nurmiul Pilar nu mai avea nici un ban şi ea trebuia să continue să vincw-Din întreg numerarul pe care ea i-l încredinţa de fiecare data, afirmă că-l dădea ei şase reali şi încă trei pentru viitorul copi şi alimentaţia lui.

Luni, 13 iulie, mergând în Piaţa Târgului pentru a l plăcinte, Don Joseph Măria s-a apropiat de ea croindu-Şi cu prin mulţime, cu multe precauţii, spunându-l că „pârţunie ^. „fuduiiue" miros urât şi că mirosul urât a ajuns la nanie Karaf-Guasu. de vreme ce a poruncit să fie biciuit. MI~^; că trebuia să ne aşteptăm la orice Ea zice că i-a ră? Puns ca

Sunt atroce doar prin atrocitatea lor. Vei şt cel puţin că am ştiut să respect marele prin-^jual justiţiei: să eviţi crima în loc s-o pedepseşti. Ca „execuţi un vinovat nu-ţi trebuie decât un pluton sau St călău. Să împiedici să existe vinovaţi, asta cere multă H'băcie. O rigoare implacabilă pentru a evita rigoarea. Tâasâ şi după asta se mai găseşte vreun neghiob care tine să-şi sape singur groapa, atunci la groapă cu el. Cine caută găseşte. Negrul. Lichidat. Aşa cum se şterge cuvânt jignitor. Răufăcătorul singur ori cuvântul singur nu înseamnă nimic. Nici un risc. Tăiat. Şters. Abolit-uitat. Acum liniştea este felul meu de a vorbi. Dacă nri-ar înţelege vorbirea-tăcere,. ar putea să mă învingă şi ei pe mine. Sistem de apărare impenetrabil. Asta crezi tu. Stârv suprem. Nu faci altceva decât să te încurci în propriile tale cuvinte. Ca omul ăla care se culcă cu, cele trei fete pe care le avea de la nevastă-sa, dintre care una s-a măritat cu fiul său, astfel încât s-a culcai cu ea, cu sora, cu fiica şi cu nora lui şi-l silea pe fiu-său să se culce cu sora şi cu soacra, lui. (restul filei e ars).

Întotdeauna pregătită, că va iuu. Întreaga vină asupra ei şi că nu-l e frică de nimic.

Inculpatul i-a dat atunci trei perechi de pantaloni de stofă englezească, dintre care două din stofă reiată, o cămaşă din pânză creolă obişnuită, cu un jabou de dantelă şi un fular de

fătase lucitoare cu dungi galbene şi roşii, cu flori aurite, pentru ca ea să le spele şi să le calce. Haine pe care le purta Joseph? Pn'a când s-au dus amândoi la balul negrilor din Kambâ-kua. SilniHuŞuâ-de-seda sau din Campamento Loma şi, după spusele ^suumitei, dansam până nu ne mai simţeam trupurile, că Jungeam. Dimineaţa să nu mai atingem pământul. cn, „ma* ^at $l un 'nel f'e argint cu şapte verigi şi o oglinda că. '1m^ (? In ace*aŞi metal, ca un ultim cadou pe care i-a spus mai, f-8' pule: a fac8- căci nu avea un înger Vestitor, cu atât Ua ti^) 'i'ln un înser Păzitor, dar simţeam că-l înfioară trupul nă t”? A.r*; e ^'n care nu-l dădea pace şi care curind avea să

Plnire Pe e!'? ' c'a' dacă era aşa” 'zice indisena textual: '„ <? On Joseph Marfa va continua să-şi amintească de * precum şi de copilul nostru care se va naşte lunulVa fi moi't, ceea ce s-a şi petrecut în ajunul ^ spus: an*dtrecutDomnul meu Don Joseph Marfa mi-a; n (^i; tlcj-Ca ^aca Vl'em să-l vedem, n-avem decât să ne uităm,. Unde vom întâlni întotdeauna faţa lui. Care ne va

Peste puţin timp nu vei mai putea citi cu glas tare Ce se va întâmpla după primul şoc? Sau, mai vulgar spus, după primul atac de apoplexie? Ce se va întâmpla? S-ar putea să-ţi pierzi darul vorbirii. Să-mi pierd graiul? Aş! Nu-l rău să pierzi răul. Nu. Nu-ti vei pierde propriu-zis graiul, ci mai degrabă memoria cuvintelor. Vrei să spui, memoria şi nimic mai mult? Pentru asta îl am pe Patirâo. Nu. Vreau să spun memoria mişcărilor limbajului, de care se folosesc cuvintele pentru a spune ceva. Memorie verbală care-şi sapă şanţuri orbitale în Istmul-Fălcilor. Gândire de lup pitulată în Insula-Lobilor între temporali, parietali şi occipitali, ploi seci peste zonele toride ale Capricornului. Craterele astea aride, ascunse în noaptea dublă, nu vor mai da nici măcar jumătate din jumătatea recoltei de şapte cuvinte. Nu vei mai putea să fredonezi nici măcar măsura din Cântarea lui Roland, aşa cum aveai obiceiul să faci când îţi îndreptai telescopul spre cerurile echinocţiale. Ai privi cu mare bucurie şi profund devotament. (ultimul paragraf e şters, aproape ilizibil).

Astăzi, 6 ianuarie, Ziua Excelenţei Voastre, declară că a venit să se prezinte de bună voie şi nesilită de nimeni, fără să-l fi

poruncit altcineva s-o facă, pentru a răspunde la învinuirile pentru care, aşa cum a mai spus ut supra, declară că e singura vinovată.

Vine de asemenea ca să înapoieze Statului tot ce i-a dat răposatul: hainele de sărbătoare şi ele bine spălate, călcate şi parfumate cu rămurele de busuioc şi iasomie; până şi oglinda j nu însă şi restul de bani, pe care spune că i-a cheltuit ca vania pentru a-l vedea pe inculpat înainte de execuţie... (ştersătură)» - şi ultimul real şi jumătate, pe care l-a cheltuit, spune textual indigena, pentru a cumpăra o luminare pe care am pus-o noaptea trecută pe culoarul Excelenţei Sale, pentru că El nu accepta alte cadouri. Am aprins micuţa'mea luminare în mijlocul luminărilor care ardeau jos în acel loc, mult mai numeroase dec» stelele cerului şi s-a pierdut în mijlocul lor de îndată ce am pus-o; asta de fapt şi doream, fiindcă nu voiam să trec drep o neruşinată. Am pus acolo jos luminarea mea de un real» jumătate, cel mai adâne prinos pe care-l puteam aduce E*c. N' lentei Sale, care veghează peste noi toţi în clipa asta şi fiecare clipă, precum şi marelui Crai Sfântul Gaspar, Patr ^ său şi în memoria fostului său P”in şi Fecior de Casă *”? Meu Don Joseph Măria Pilar, pe care-l iubeam mai mult orice pe lume... (sfârşit şters, ilizibil).

Oseunde luna Îs subţioară, vrând s-o aperi de dinii pe care castorul Silvio îi asmute cu fluierături. Vei ajunge s-o arunci pe ghizdul iîntinii Broca.

Asta-l tot. Câine al Minervei? Nu chiar totul. Probabil că imaginea sfârşitului proiectează umbra unei cruci pe creierul tău întunecat. Îţi simţi limba grea, nu-l aşa? Mai poţi s-o mişti. Poţi să mişti limba, laringele, coardele vocale. Din când în când nu vei putea pronunţa cuvintele potrivite. Le vei vedea foarte bine înainte de a deschide «ura. Dar vor ieşi altele. Cuvinte greşite, nepotrivite, mutilate, nu cele pe care le-ai văzut şi ai vrut să le pronunţi. Apoi, suflul scurt care iese din caverna plămâ-nilor, prelucrat de limbă, turtit de cerul gurii, nu pot spune măcinat de dinţi pentru că nu mai ai suflul, zic, nu va mai produce nici un sunet.

Deocamdată doar primele simptome. În loc să spui trompă, tu pronunţi trombă; În loc să-l spui lui Patifio ce văd pupilele tale, îl întrebi ce văd mavieloanele ochilor tăi, ticălos bătrân! În loc să spui limba mea, tu spui foarfecele pe care le am în gură. Ceea ce nu-l chiar atât de impropriu, Tai frazele; vorbeşti de parc-ai avea prune în gură. Ţi se împleticeşte limba. Şi mintea. Introduci cuvinte nepotrivite, străine, malformate, ne-lnformate în tot ce e mai simplu. Faci ocolişuri mari, pierzând timpul pentru a te gândi la ceea ce vrei să zici Şi vei ajunge să te dezici. Strici formarea propoziţiilor. Vorbeşti cu infinitive şi gerunzii. Cu vorbe care nu reverberează. Fraze bolovănoase. Omiţi silabe şi cuvinte. Uneşti şi desparţi silabe şi cuvinte. Arbitrar. Nici tu nu ştii de ce. Întrerupi mereu conversaţia. Te bâPoîi, lungeşti tinalele; un fel de ecou al ego-ului tău sec. Spasm involuntar. Vorbeşti răguşit, scuipi, faci spume la gură ara rost. Fii sigur că aşa n-o să-ţi ungi gâtlejul, ci o să-l Prăpădeşti şi mai rău. Gâtlej în flăcări. Să-ţi înghiţi saliva Un dublu supliciu, întâi pentru că tu o înghiţi şi apoi yuru ă l ibi

P p yuru că e saliva ta. Absorbirea ei îţi sporeşte sensibi-latea faţă de efectele acestei toxine, rtr S^ vecieTnspune bunăoară: Mor de fericire. Hai, şuraPronunţă această propoziţie. Nimic mai: Rom ed recidive. Ai văzut? Un fel de răsturnare a literelor. Invenţie a unuâ cuvânt ineă necunoscut\<r [ază. Strigă deviza supremă. Înainte! INDEPWT* DENŢÂ SAU MOARTE! Bine, foarte bine. Ai spus-wn-ect. Cu maxima asta, ai avantajul repetiţiei constante li bă V^ pţ st

Mecanismul limbajului are ca bază repetiţia şi repetiţie se produc schimbările limbajului, în orice caz, eşti pe punctul de a-ţi pierde rapid memoria vorbirii. Îţi atribui fraze pe care le-ai citit sau ascultat. Eşti mai irascibil ca înainte. Ba mai rău, auzul începe să ţi se degradeze. Deduci prost. Auzi prost. Degeaba încerci să-l zgândâii cu pana. Sau cu o lance.? Nu foloseşte la nimic. Te îndrepţi în galop către surzenia verbală, către muţenia absolută. Va veni o zi când nici gulerul cămăşii nu te va mai auzi. Nu te îngrijora prea tare. Nu eşti decât la început. În rest. Înţelegerea ta rămâne şi va rămâne teaf ără.

Se vede treaba, bietul meu Sultan, că stând atita timp sub pământ te-ai des-celebrat. Pământul te-a înghiţit cu totul. N-a lăsat din tine decât ce-l mai rău. Drojdie canină. Mereu ai fost ingrat şi uituc. Niciodată n-ai dat dovadă de cel mai vag setiment. de plăcere sau recunoştinţă, în ciuda tuturor eforturilor mele de a te măguli sau de a-ţi satisface cele mai mărunte dorinţe. De multe ori te arătai foarte iritat. Doar împotriva mea. Cinic zeflemist. La bătrâneţe, nu mai puteai nici măcar să-ţi lipăi supa; eu ţi-o băgăm pe gâtlej. Drept recunoştinţă, îţi v-îrai colţii în mâna mea când erai sătul. M-aş fi lipsit bucuros de p asemenea recunoştinţă. Chiar aşa. Când somnul ţi se urca la tâlamus, puteam să te trezesc 'doar înghiontindu-te şi făcând mult zgomot, Apoi, somnul tău a devenit mai greu decât toate talamusurue şi hipotalamusurile din lume. Mai ceva decât toate zgomotele. Ce-l cu zgomotul ăla pe care-l faci împoţriv^ mea din profunzimile posturii tale postume de_ câi”e •

Mai întâi vei uita substantivele, apoi adjectivele _.? Chiar interjecţiile. În cumplitele tale explozii detun? S-ar putea, în cel mai fericit caz, să reuşeşti să articu ^ câteva fraze, cele mai scilciate. De exemplu. În^ ziceai: Vreau, înseamnă că pot spune nu vreau-puţin limp, când îţi vei impunr să spui NT'- vei „

R să bolboroseşti, după multe încercări. În cuhnea r^rvării, Nu pol să -spun NU!

Vei începe cu pronumele. Oare ştii cum va fi pentru t- „e să nu-ţi poţi aminti, să nu mai poli bâlbâi EU-EL? Suferinţa ta se va si'irşi curând. Până la urmă n-o să oti nici măcar să-ţi aduci aminte să-ţi aminteşti.

Surzenie! I se va adăuga şi orbirea verbală. Pulbere de pupile va astupa cu nisip fin focarele tale optice. Iţi vei mai pierde definitiv şi memoria vizuală. Când se va produce asta, vei continua bineînţeles săvezi; dar. Chiar dacă nu te-ai mişcat djn loc, te vei regăsi într-un loc complet diferit. N-o să-ţi mai poţi imagina din memorie nimic cunoscut, iar necunoscutul cum o să-l poţi recunoaşte?

Pe de o parte, asaltat de sunetele idioate ale unei limbi străine. Idiom stins care reînvie pentru o clipă atunci când limba-ta-foarfecă îl ciopârţeşte în bucăţi, mărunte. Pe de altă parte, imagini necunoscute. Vei continua să zăreşti anumite obiecte; nu vei putea să vezi literele cărţilor, nici ce scrii. Ceea ce nu-ţi va limita facultatea de a copia; ba chiar de a imita literele unei scriituri străine, fără a le înţelege însă sensul. Scriu, vei spune tu, ca şi cum aş avea ochii închişi, cu toate că ştiu că sunt larg deschişi. Va fi pentru tine o experienţă grozavă. Ultima. Dacă te plictiseşti prea tara. ai putea juca^ domino sau cărţi cu Patifio; şi chiar să-l baţi ori câte ori vei avea chef.

Ascultă-mă, Sultan...

Înţeleg, înţeleg; nu-l nevoie să-mi spui nimic, fost rerti. Tot ce te priveşte e foarte limpede pentru _? Vrei să scrii. Scrie. Îţi mai râmâne puţin din dlu sj c&v. e oamenii îl numesc timp. Mina ta va continua f16 ^n^ 1&T sfârşit şi chiar după aceea, cu toate că -^^ ' ^u bine cum trebuie scris cuvântul. Dar C1, Cln<i vreau să-l scriu cu' mina dreaptă, nu ştiu Sa -' ^*m*c mai simplu. Cel care nu poate să ce] c cu ^na dreaptă n-are deciî să scrie cu stingă; e nu poate să scrie cu mina să scrie cu picioarele.

Chiar şi cu braţul drept paralizat şi piciorul sting din ce în ce mai umflat poţi continua să scrii. N-are importanţă că nu mai vezi ce scrii. N-are importanţă că nu poţi înţelege. Scrie. Urmează firul conducător în labirintul orizontal-vertical al foilor, care nu seamănă deloc cu circumvoluţiunile temniţelor tale subterane Vorbirea ta este atât de obscură, încât pare să vină din aceste temniţe.

Ascultă-mă, Sultan!7

Dovadă de rememorare. O să-ţi explic cu ajutorul unui exemplu. Dac-ai fi trăit în epoca în care s-ar fi inventat aparatele de reproducţie cinetică vizuală şi verbală, n-ai fi întâmpinat nici o dificultate. Ai fi putut să tipăreşti aceste însemnări, discursul memoriei tale, ce ai copiat din alţi autori, pe o placă de cuarţ, pe o bandă magnetică, pe un fir de celule foto-electrice groase cât a zecea mia parte dintr-un fir de păr şi să uiţi complet acolo

totul. Apoi, printr-o mişcare întâmplătoare a maşinii, ai fi auzit din nou discursul şi l-ai fi recunoscut drept al tău datorită unor anumite-particularităţi. L-ai fi rupt. Dar acest viitor al maşinilor şi aparatelor n-a descins încă în această ţară sălbatică, pe care o iubeşti şi o urăşti; pentru care trăieşti şi o să mori.

Ceea ce stă scris în Cartea de Memorii trebuie mai întâi să fie citit; adică trebuie să evoce toate sunetele care corespund memoriei cuvintelor şi aceste cuvinte trebuie să evoce sensul care nu este în cuvinte, ci s-a unit cu ele datorită unei mişcări şi unei configuraţii a minţii, într-o clipă anume, când cuvântul a. fost văzut prin lucru şi când lucrul a fost înţeles prin cuvin... Symptomale, ai spune tu. Lectură simptomatică.

Această a doua lectură dezvăluie, printr-o mişcai inversă, ceea ce este ascuns în textul însuşi; mai în citit şi apoi scris. Două texte în care absenţa unuia e în mod necesar prezenţa celuilalt. Pentru că ce scr”tea acum este cuprins şi anticipat în textul lizibil, pa propriei tale părţi invizibile. '-

Continuă să serii. Dealtfel, asta n-are nici o importanţă. La urma urmei, tot ce-l mai uimitor, mai de temut, mai necunoscut în fiinţa umană n-a fost tradus până acum în cuvinte şi cărţi şi nici nu va fi vreodată. Cel puţin atâta timp cât n-a dispărut blestemul din limbaj, aşa cum se spulberă blestemele învechite. Scrie, deci. Îngroapă-te în litere.

Stai, Sultan! Aşteaptă o clipă...!

Iată-l căzut din nou. Încetul cu încetul dispare. Furi-şare zeflemistă. Nimic altceva decât craniul bine netezit ascuns în iarbă. Se afundă şi el. Dispare.

O mare oboseală. Şi toate astea pentru că am alcătuit cuvinte lungi din umbra absurdă a unui câine.

DE CINCI ORI LA FIECARE SUTĂ DE ANI. ESTE o luna. Cea mai scurtă din an, în care luna delirează Luna care a trecut, un februarie fără lună. Apoi furtuna din august; aceeaşi, care m-a răsturnat de pe cal în seara ultimei mele plimbări. În viitoarea

ploii, căzut pe spate, mă luptam disperat ca să mă smulg din glodul care mă sugea. Ploaia” îmi mitralia faţa. Nu o ploaie căzând de sus, ca de obicei. O aversă mai mult decât solidă, dură, glacială. Picături de plumb topit, arzătoare şi îngheţate în acelaşi timp. Potop de stropi împroşcaţi în toate direcţiile. Picături mari de foc şi chiciură, care făceau să-mi răsune oasele, provocându-mi greţuri. Sub cascadele de ploaie, murgul, parcă vopsit în alb, când îl luminau dintr-o dată seînteierile fulgerelor, a pornit din nou curajos la drum. Călare, cu pelerina fluturând în vânt, foarte drept, ca întotdeauna, EL. Îndepărtându-se de mine şi întoreîndu-mi spatele şi în acelaşi timp în. Mocirlă, vomitând, trăgându-mă. După el, răcnind ordine, rugăminţi, scheunături de câine bătut, strivit de blocul de apă. După ce am luptat cu mai multă^încrâncenare şi eroism decât cel mai încăpăţânat cărăbuş, am reuşit să mă întorc pe burtă şi am continuat să mă zbat din răsputeri, încleiat în mocirla, în cele din urmă am reuşit să mă ridic, greu de glod şi disperare. Am rătăcit toată noaptea prin oraş, spri-jinindu-mă de un toiag găsit din întâmptâre. N-am îndrăznit să mă mai târâsc până-n apropierea Palatuim Guvernamental, de frica ostaşilor din propria nr gardă. Am hoinărit prin locurile cele mai pustii, ^ toreîndu-mă şi iar întoreîndu-mă ca un orb şi r^venl fără încetare la aceeaşi fundătură, la aceeaşi răţf^aJ Vagabond. Supremul Cerşetor, singurul Mare r° ^ nagiu. Singur. Purtând pe umeri deşartă mea J? El°. ^ Singur, fără familie, fără cămin, într-o ţară ^s i^ ^ Singur. Născut bătrân, fără familie, nici macai

I

„ine spi; e (-”are să-mi întorc ochii. Haide, pui de lele! Scheuni întruna ca un dine. Dacă nu mai eşti decât o umbra, învaţă cel puţin să le comporţi ca un om. Ploaia încetase de tot. Întuneric beznă. Linişte desăvârşită pe fundătură. Atunci mi-am spus: Singura ieşire din fundătură e fundătura însăşi. Am mers mai departe spri-? Jinindy-mă m toiag. M-a oprit o patrulă: Stai! Cine e? Nimeni! Am răspuns eu fără să mi se audă glasul. Parola, mi-au cerut ei, făcmd să ţăcăne încărcătorul puştilor. Patria! Am făcut să-mi răsune glasul în aceste trupuri îmbibate de apă şi de patriotism. Unde locuieşti? A stăruit caporalul. Domiciliu

nestabil! Spun eu. Cum de te-ncumeţi să ieşi din casă la ora asta, ticălos bătrân? M-arn rătăcit din pricina furtunii, copiii mei. Nu ştii eă-l interzis să ieşi după stingere? Da, da. Chiar eu am dat ordinul ăsta. Nu m-au înţeles. M-au insultat. Da, da. Copiii mei, ştiu prea bine că nu se poate ieşi după ce sună stingerea. Dar sunetul ăsta nu mai ajunge până la mine. Bătrkiul ăsta e smintit sau beat, a spus caporalul. Lăsaţi-] să plece. Mergi, moşule şi • culcă într-un şanţ, dacă n-ai casă. Ai griiă să m – mai prindem pe aici.

M-am îndreptat spre o lumină tremurătoare cure a apărut la capătul străduţei. Nu putea fi încă lumina zorilor. Am recunoscut circiuma lui Orrego. Gata să-şi ridice obloanele. Nu ştiam ce să fac: să intru sau să rămân afară. Până la urmă m-am hptărât. Cum să mă recunoască în halul ăsta? Spionii sunt foarte proşti.

Am făcut semn să-mi aducă un pahar cu rachiu. Ptiu, cumetre, parcă eşti o curcă plouată. Ploaia ţi-a muiat

P'nă şi coarnele, şefuleţule. Încerca să lege vorba. Fără

Sa scot un cuvânt, i-am făcut semn spre gură. Pe cinstea ea, puişorule, ai o mutră de parcă ţi-a pierit piuitul!

—am aruncat un. Bănuţ cu chipul lui Carlos al IV-lea, sare a căzut pe jos între saci şi lăzi. Cu fundul în sus, a apucat să-l caute în genunchi. Unde dracu s-a băgat

H oarea asta de moneda j Am ieşiti ascultându-l pe sj”°n cum îl înjura pe monarhul înfrânt la Trafaigar

? Aevenit acum un prăpădit de bănuţ.

Seara următoare, de pe terasa de pe acoperişul Cazărmii Spitalului, prin luneta îndreptată spre El Chaco am văzut înaintând un nor cu o formă stranie. Atacat de vârtejuri şi fiori de primejdie. Altă furtună! A dat de ştire imaginaţia, răsunând în adâncul oaselor. Lăcuste! M-am gândit la recolta dublă din anul acela distrusă, devorată de flagel. Ţara întreagă din nou pe picior de război. Huruitoare, tobe, strigăte de bătălie care făceau

să vibreze văzduhul de la un capăt la altui al ţării. Norul a rămas nemişcat la orizont. Se părea că dă înapoi. Că se pierde. Că dispare în răsfrângerile asfinţitului. Năluciri de ochean, de ocheade. Fenomen de refracţie, fără să poţi şti ce şi cum. Când m-am dumirit ce se întâmpla, un stol de rândunele zburând în derivă au căzut nebuneşte la pământ. Păsări oarbe. Ploaia de gloanţe a furtunii le-a scos ochii. Eu am scăpat, deoarece, căzând de pe cal, bicornul mi-a acoperit ochii. N-a fost de ajuns. Mi-am ridicat placa de oţel pe care o purtam pe piept, sub haine. Am suportat loviturile de plumb topit şi îngheţat. Rândunelele, nu. Veneau cu vara. Vara din miază-zi. Potopul le-a tăiat drumul. Le-a frânt destinul. Terasele s-au umplut imediat de păsările jupuite, care mă priveau din adâncul orbitelor goale printre picături de sânge. Au mai fâlfâit o clipă, apoi s-au prăvălit moarte la pământ. Am plecat glonţ de acolo, călcând cu paşi mari, şi-n urechi îmi trosnea piuitul oscioarelor strivite sub talpă, de parc-aş fi păşit pe un tăpşan de lucerna uscată. Mi-am dat seama că furtuna s-a întins până foarte departe. Toate zburătoarele astea veneau de la capătul ţării, ca sa moară aici, la picioarele mele.

CE SE ÎNTÂMPLĂ CU ANCHETA ÎN LEGĂTURĂ cu afişul satiric de pe uşa catedralei? Ăi descoperit a] cui e scrisul? Nu, Excelenţă, până acuma n-am avut deloc noroc. N-am prins nici măcar capătul unui fir de-păr în toată hârţogăria de la Arhivă şi asta după ce s-a examinat până şi ultima bucăţică de hârtie, până şi cea mai măruntă foiţă. Opreşte cercetările. Nu mai are nici o importanţă. Aş vrea numai să adaug, cu permisiunea voastră, Excelenţă, că se prea poate să nu-l fi găsit pe vinovat în dosarele şi documentele Arhivei pentru că cea mai mare parte din cei care semnează aceste hârtii sunt acum morţi sau închişi, ceea ce mai mult sau mai puţin e totuna. Pentru orice eventualitate, Mm trimis pe scribi, sub o escortă de nădejde, să umple din nou penitenciarul din Tevego. M-am gândit că aşa împuşc doi iepuri dintr-un foc; sau mai degrabă preîntâmpin două rele; pe de o parte, evit ca haimanalele astea să mai susţină gherila afişelor, pe de altă parte, termin cu vrăjitoria din Tevego şi mi s-a părut că singurul mod de a face asta sau, cum s-ar zice, de a da penitenciarului o viaţă nouă e să aduc alţi

deţinuţi m locul celor care s-au evaporat, prefăcându-se în stane de piatră. Pentru că în dimineaţa asta, ajungând la Palat, Excelenţă, am fost din nou martorul unui eveniment foarte ciudat. Cum, potlogăriile, vrei să-ncepi 1E>r cu vreuna din poveştile tale şeherazadeşti, ca să mă faci să-mi pierd timpul şi să-ţi întârzii condamnarea? Nu, înălţimea Voastră. Să mă ferească Dum-l? 5 e gfodul de a vă pune răbdarea la încercare rost cu baliverne şi ziceri! Ţi-am mai spus că nu se zice ziceri, ci zicale. Vocabula, ce-l drept, provine ^ latinescul dicere, dar în limba noastră se spune tfl Da, Stăpâne, de acum încolo aşa o să fac. Se vede treaba că s~a intâmplat ceva care n-are seamăn *i care nu s-a mai pomenit vreodată. Hai, dă-l drumul odată încep, Stăpâne şi fie ca Dumnezeu şi înălţimea Voastră să mă ajute. Treaba nu e simplă. Nu ştiu de undp să-ncep. Începe; aşa vei şti cel puţin unde să termini Atunci când Excelenţa Voastră a căzut de pe cal în timpul furtunii, se împlineşte o lună de la ziua aceea nenorocită şi în timp ce Excelenţa Voastră eraţi internat la Cazarma Spitalului, doi bărbaţi, o femeie şi un copil au intrat în oraş. Se părea că veneau să ceară de pomană. Asta au spus atunci când li s-a luat declaraţia. Ceea ce părea foarte ciudat, având în vedere că în ţara noastră nu mai sunt cerşetori, milogi şi vagabonzi de când Excelenţa Voastră a luat în m'ână frâiele Guvernului Suprem. De unde veniţi? A fost prima întrebare pe care le-am pus-o. Imediat mi-am amintit de un lucru pe care l-am auzit de nenumărate ori din gura Excelenţei Voastre şi anume că toate lucrurile se întorc cătx'O figura lor. Dar, referitor la acest lucru şi la oamenii pe care-l vedeam, nu-mi aminteam de nici o figură cunoscută. De unde veniţi? I-am întrebat încă o dată, niţel indispus de duhoarea lor greţoasă. Ei clătinau numai din cap cu mişcări de surdo-muţi. Erau muţi? Nu erau muţi? Erau surzi? Nu erau surzi? Ca să spulber această îndoială, i-am întrebat: Nu veniţi cumva din Tevego? Au rămas tăcuţi. Unul din cei doi bărbaţi, cei care când şi-a dezlegat limba a spus că. Era tatăl copilului, a început să se scarpine de zor pe tot trupul. Nu ştiţi că cerşitul e pedepsit cu douăzeci şi cinci de lovituri de bice? Nu ştim, domnule, a răspuns omul care mai târziu. Când şi-a dat drumul la gura, a spus că ar fi unchiul. N-avem nimic, a spus cu glas cântat femeia, care şi-a dezlegat şi ea limba, lămurind ca e mătuşa copilului. Apoi. Arătind spre el. A adăugat.

N-avem decât asta ca să ne câştigăm traiul, suntem morţi de foame şi de trei zile n-am pus în gură nici măcar o biată bucata de manioc. Nimeni nu vrea să ne oi* nimic Oamenii se sperie, ne trântesc uşa-n nas, ne gonesc, asmut dinii pe noi, dau cu pietre cu mic cu mare, de parcă am avea boala Sfântului Lazăr, ba chiar mai rău decât asta. Un. Rău mult mai rău, domnule.

La început am crezut că voiau să tragă pe sfoară autorităţile. Copilul părea normal, după înfăţişare. Ce'-l drept, avea picioarele foarte plate şi arcuite. Dar mergea ca toţi copiii de vârsta lui. Cu plete albicioase, atât de albe, încât aproape că nu se vedeau în lumina soarelui. Cu ochii aparent fără privire, cu toate că privirea nu se naşte înaintea ochilor. Dar în mod sigur vedea, pentru că atunci când mătuşa-macJiM s-a aplecat ca să potolească plânsetul micuţului, acesta i s-a cuibărit la piept. Luaţi-l, le-am spus soldaţilor şi dwceţi-l să mă-nânce la postul de pază.

Copilul s-a smuls din braţele femeii şi a început să se târască, scâncind cu o voce foarte dogită, o voce foarte bătrână care nu părea a unui copil, ci a unei îguane în-spăimântate sau a unei alte jivine de pădure. M-am apropiat de el şi i-am pus în gură bucata mea de tutun. A gustat puţin, apoi a scuipat zeama neagră pe jos. Nâkore! A spus. Şi a continuat să plângă din ce în ce mai tare şi mai gros. Mătuşa-roaeM a îngenuncheat şi i-a dat din nou să sugă. Câţi ani are? Am întrebat eu. Împlineşte doi ani, cabal-ete, la viitoarea aniversare a lui Karai-Guasu al nostru, a spus tatăl. S-a născut chiar de Crăciun, a spus unchiul.

A sosit o santinelă. A vrut să-l ia în braţe. N-a putut. 'Cântăreşte mai mult decât o piatră de moară, a spus el> încercând să-şi ridice boneta care-l căzuse pe creştetul copilului. A tras de bonetă cu toată puterea, dar n~a reuşit s-o smulgă. A mai venit, o santinelă, dar frici acesta n-a reuşit. Cântăreşle cel puţin cât două pie-e de moară, a spus el. Cinci santinele n-au putut să! J, lce copilul, care acum striga şi se văicărea cât doi. °t trăgând de el, santinelele i-au smuls veşmintele ^drţăroase. Am văzut atunci dintr-o dată ce fel de era. Sub piept era lipit de un alt ţânc. Fără cap, care avea şezutul astupat. Restul corpului era

normal Numai că un braţ era mai scurt decât celălalt. Şi i_a rupt la naştere, a spus mătuşa, care stătea tot în genunchi. Cei doi copii erau uniţi faţă-n faţă, ca şi cum băieţelul cel mic ar fi vrut s-o îmbrăţişeze pe fetiţă, care era puţin mai mare. Legătura care-l unea într-o singură pereche era mai mică decât un lat de palmă, aşa încât, dacă ridicai ţâncul fără cap, ai fi putut vedea buricul celuilalt copil. Braţele, coapsele, picioarele nu erau lipite şi atâmau de fetiţă cam pe la jumătate din înălţimea ei.

Mătuşa ne-a spus că ţâncul fără organe îşi făcea nevoile prin cele ale fetiţei şi că astfel cei doi se hrăneau şi trăiau în acelaşi fel. Când i-am întrebat unde-l mama, mi-au spus că nu ştiu. Tatăl a reuşit să-mi spună foarte vag că. Mama a dispărut în ziua când s-a născut copilul dublu. Sau mai degrabă, a spus el, rectificân-du-si declaraţia, când m-am întors acasă de la fermă, copilul dublu era acolo, dar mama dispăruse. Cu fratele şi cu sora mea, care a continuat să-l alăpteze pe cei doi prunci, fără să-l sece de atunci izvorul laptelui, am mers la un vraci din Lambare, El Paye payaguâ, care creşte porci sălbatici. El ne-a spus să venim aici ca sa-l vedem pe Karai-Guasu al nostru, pentru că mai târziu, la timpul şi la locul cuvenit, aceşti gemeni împotriva legilor naturii o să ajungă ghicitori şi-o să poată fi de folos Guvernului Suprem, cu sfaturi şi cu prevestiri de mare preţ pentru a păstra unitatea legilor şi a întocmirilor care alcătuiesc statul nostru.

Continuam să cred că nu căutau decât să scape_de loviturile de bici cu care erau pedepsiţi cerşetorii^1”1 poate că erau nişte indivizi trimişi de autorii de atişe satirice sau de către cele douăzeci de familii aurite, pentru a ne pune răbdarea la încercare. Credeţi oare, le-am spus. Chiar dacă povestea voastră e adevărata Ş chiar dacă pruncii lipiţi vor ajunge cei mai mari g ^ citori din lume, credeţi oare că Dictatorul n0Ş^u prcm va cerşi prevestiri, preziceri sau proorociri g ^ aceşti gemeni împotriva legilor naturii? Le-am sp «fi că Excelenţa Voastră, Stăpâne, sunteţi împotriva oricăror vrăjitorii, care nu sunt decât resturi ale influenţei Pai-lor asupra ignoranţei oamenilor.

Tatăl, unchiul şi mătuşa-doică n-au mai spus nimic. N-au dat dovadă nici de teamă, nici de supărare. La butuc cu ei şi douăzeci de lovituri de bice pentru fiecare! Le-am strigat santinelelor. Copilul dublu a încetat cu smiorcăitul. Mătuşa l-a ridicat de jos fără greutate, l-a pus călare pe şold şi a pornit în urma santinelelor care-l duceau pe bărbaţi. Pe drum, a ridicat boneta de pe creştetul fetiţei şi i-a dat-o santinelei, Am dat ordin sergentului ca, după ce le aplică pedeapsa, să-l ţină la butuc şi să-l lase acolo până când Excelenţa Voastră vă întremaţi şi ne spuneţi ce trebuie să facem cu ei.

A doua zi de dimineaţă, tocmai îmi beam ceaiul de mate acasă, când sergentul a sosit cu o faţă răvăşită. Vorbind alandala, cuprins încă de frica deghizată în curajul pe. Care un soldat trebuie mereu să-l arate, chiar dacă-l mort, mi-a povestit ce s-a petrecut. Frica e Un sfetnic rău. Aţi aflat ce s-a întâmplat, domnule Patino? Dacă nu vorbeşti ca un surdo-mut, poate c-o să aflu până la urmă, i-am spus eu. Ce s-a întâmplat, sergent? Femeia şi cei doi bărbaţi au fost dezbrăcaţi pentru a fi biciuiţi, domnule secretar al Guvernului. Niciunul nu avea vreo urmă care să amintească de partea bărbătească sau femeiască. Nimic. Doar trei găuri prin care urinau fără încetare. Bicele putrezeau atingând trupurile acelea umede. Am fost nevoiţi să schimbăm de cinci ori bicele cele mai tari, împletite „in vână de bou. Indigenii au refuzat să-l mai lovească. *-ain pus pe vinovaţi la butuc. Şi pe gemeni. Azi. de dimineaţă nu mai erau. Nu mai era decât o băltoacă de urină în temniţa infractorilor. Lanţurile butucilor erau negre şi arse. Calde încă. E un lucru pe care °iam să-l povestesc înălţimii Voastre. Aş vrea să în-eg numaidecât lucrurile astea, dar numai Excelenţa

Voastră, Stăpine. cu înţelegerea şi înţelepciunea voastră, v-aţi putea da seama ce s-a întâmplat. Poate că ceea ce noi. Neştiutorii, numim monştri, cum sunt cei din Tevego, în ochii Excelenţei Voastre nu sunt monştri. Poate că făpturile astea din carne şi oase nu sunt altceva decât fiinţe dintr-o lume necunoscută pentru muritorii de rând; făpturi rătăcite dintr-o lume dinainte de lumea noastră, lucruri povestite în cărţi care s-au rătăcit înainte de a ajunge la noi. Poate că au vreo legătură

cu alte fiinţe fără nume, dar care există şi sunt mai puternice decât oamenii obişnuiţi. Niciodată nu vei. Şti ce-l de ajuns, dacă nu ştii mai întâi ce-l mai mult decât de ajuns, îmi spuneaţi voi adesea, Stăpâne. Când făceam vreo prostie.

Am citit toată Biblia căutând un fapt identic, ca să fac o asemănare. Isaia mi-a spus că nici o operă, nici o carte de valoare-nu s-a pierdut în lumea asta ori în altă lume. L-am întrebat pe profetul Ezechiel de ce-a mâncat excremente şi de ce-a rămas culcat atâta timp pe partea dreaptă, precum şi pe cea stingă. Mi-a răspuns: Dorinţa de a-l. Ridica pe ceilalţi până la perceperea infinitului. Nu ştiu ce-nseamnă aceste două cuvinte.

Ştiu că povH; c prost ceea ce povestesc. Stăpâne. Dar n-o fac ca vă pierdeţi timpul sau ca să-mi ascund gândul. &; – -u credeţi una ca asta. Nu-l nimic altceva decât faptul că nu pot povesti altfel. Chiar Excelenţa Voastră,. Stăpâne, spuneţi că lucrurile nu pot fi povestite şi fără îndoială sunteţi în stare să gândiţi gândul altora ca şi cum ar fi al vostru, chiar dacă nu-l decât gândul unui om neştiutor ca mine.

Asta-l veneraţia mea, Stăpâne Suprem, respectul meu ferm şi afirmat, semnat şi parafat. Excelenţa Voastră vă irosiţi vremea şi răbdarea ascultându-ma. Mai mult ca orice, vă sunt recunoscător pentru atenţia cu care ma ascultaţi. Vă invidiez pentru cultura voastră; vă invidiez mai mult decât orice pe lume pentru inteligenţa» ştiinţa şi experienţa voastră. Multe lucruri pe care E*” celenţa Voastră le spuneţi într-un limbaj ales eu nu le înţeleg nici pe limba mea, cu toate că ştiu fără să ştiu că sunt adevărul curat. Sunteţi mai mult decât bun, copleşitor de bun, dacă-mi ascultaţi toate neghiobiile şi jdolatriile care-mi ies din gură pentru că-l găurită, iar Excelenţa Voastră mă ascultaţi cu o răbdare îngerească.

În oricare din stările sufleteşti de mare bucurie sau de mare supărare pe care le-am avut cu adevărat în viaţă, dacă le transpun în cuvinte, ascultându-mă simt că sunt un alt om. Un om-care^vorbeşte. Care spune ce-a auzit de atâtea ori, până când limba asta a mea scoate umezeală dintr-o limbă străină, pentru a face să alunece afară propriile ei cuvinte. Ies făcând

vocalize de papagal. Ştiu că ceea ce sunt pe cale să spun este greu de înţeles şi foarte încâlcit. Dar Excelenţa Voastră îmi daţi mult curaj suportându-mă şi având răbdarea să mă ascultaţi. Aproape simt că mă spovedesc, ca omul fără judecată care s-a omorât cu baioneta santinelei, crezând că v-a omorât în vis'pe Excelenţa Voastră.

Atunci eînd vorbim devenim altcineva. Dar eu vreau să fiu eu însumi. Să vorbesc fiind un om stăpân pe limba şi pe gândirea lui. Să vă povestesc viaţa cu ajun-surile şi neajunsurile ei. Excelenţa Voastră, Slăpâne, aveţi obiceiul să-m'i spuneţi că a trăi nu înseamnă a trăi, ci a des-trăi. Asta voiam să vă povestesc. Voiam sa înţeleg teama, curajul, stările sufleteşti care te-mbol- «esc să faci să prindă corp întâmplările, fără ca el, corpul, să prindă de veste. Să săvârşeşti atâtea fapte pe care nu le înţelegi, semăn înd cu fărădelegi ciudate atunci ^ sin tem foarte aproape de ceea ce-l al nostru, prin ^eptate, prin destin, ca să ştim ce? Şi nu ştim, nu ^lm> nu ştim î chiar dacă stăm cu picioarele în apa cea mai rece, Puf amei?" Ş* lucrurile nu există cu adevărat. De prea

} e ^ ori visele ne arată chipuri adevărate, pe care să inw A m vedea desluşit şi care să se poarte cu chibzu-

?'• Au două feţe şi fac lucrurile pe dos. Şi Excelenţei

— Eu. Supreau. L * r.

Voastre, Stăpâne, vi s-a întâmplat desigur ca dimineaţa când vă treziţi, să fiţi mai puţin izbit de lumină dac-atj visat peste noapte lucruri care pot fi văzute. Nu, Excelenţa Voastră e altfel. Înălţimea Voastră pesemne că vedeţi întotdeauna ceea ce visaţi. Îmi spuneţi la tot, pasul idiotule, dobitocule. Şi aveţi dreptate. Eu sânli altfel. Probabil că sunt ca un corb care-ar dori ca totul să fie alb, sau ca o cucuvea care-ar dori ca totul să fie negru.

Mai mult ca orice vă sunt recunoscător pentru răbdătoarea voastră atenţie. Mă ascultaţi, gândiţi, regândiţi ceea ce eu vă spun prosteşte, dar cu foarte mult respect. Vă vorbesc despre ceea ce nu ştiu, dar ştiu că Excelenţa Voastră ştie. O să vă

vorbesc puţin mai mult, acum, când memoria mea a devenit un viespar care se umflă şi care-mi zumzăie în cap, zăpăcindu-mă; acum când mâna mea pare mai credincioasă hârtiei şi scrie împinsă de o altă mână. Lucrurile serioase, neîndoielnice, care s-au întâmplat cu adevărat, astea sunt. As-cultaţi-mă, Stăpâne, ascultaţi-mă complet dezarmat, ascultaţi mai mult decât vă spun, căci doar înălţimea Voastră vedeţi dincolo de ce se poate vedea, auziţi (ceea ce e dincolo de ce se poate auzi. Doar Excelenţa Voastră puteţi să înfrăţiţi faptul cu ghicirea faptului. E uşor să ghiceşti lucrurile trecute. Bucuriile nu râd. Tristeţile nu plâng. Rugăciunile nu ară cu sârg, laudele nu dau în pârg, după zicerile voastre. Multor lucruri Ic lipseşte un nume. Cel puţin eu nu ştiu ce nume să le dau, şi-mi scapă printre degete. Sunt din ce în ce mai nedumerit. Ceea ce se întâmplă e mai grav decât pare. Pentru că ceea ce s-a întâmplat în ziua nefericită când aţi căzut de pe cal a reînceput în dimineaţa asta. Iarăşi, ca printr-o vrajă blestemată, i-am văzut apărâno în oraş pe oamenii ăia pociţi. Încă şi mai pociţi şi nu numai o singură familie, ca prima dată. Chiar eu, Stăpâne, venind de-acasă la Palatul Guvernamental, am m-tâlnit aproape zece bande de asemenea derbedei. Ies gropi, se caţără pe povâmişul râpelor, coboară de P

Dealul Santinelei. Par hotărâţi şi siguri pe ei. Nu dau semne că le-ar fi teamă de nimeni şi de nimic. Cu toate că deocamdată sunt paşnici în faţa armelor şi a soldaţilor, nimeni nu poate şti ce ticăloşii ar fi în stare să facă atunci când s-or strânge mai mulţi la un loc. Răsar peste tot, după cum anunţă posturile de pază şi pichetele din afara oraşului. Dar aşa cum apar dispar cât ai clipi din ochi, ca şi cum î-ar înghiţi pământul ori ca şi cum s-ar ascunde în căuşul dealurilor sau în mărăcini-şul din gura peşterilor. Cei de acum, Stăpâne, nu mai vorbesc. Sau, mai degrabă, vorbesc între ei şi doar prin semne sau printr-un fel de zumzăit ca acela al muştelor care se strâng la înmormântări... N-aţi ajuns la capătul răbdării, Stăpâne? Hei, înălţimea Voastră! Aţi adormit. Excelenţă? Învăluit în întreaga sa întunecime, pare că nici măcar nu mai resoiră. Dac-n fi murit? O, dac-o fi murit! Atunci... Nu, stimatul meu secretar. Nu-ţi face iluzii. De la moartea altuia de aştepţi folos, vei trăi de-a pururi ca un

păgubos. Asta o să ţi se în-tâmple ţie în curând. Mi-ai vorbit de monştrii ăia cu înfăţişare' pe jumătate omenească, care au început să invadeze oraşul. Însă eu îţi spun că sunt alţii şi mai răi. Care n-au nevoie să ne invadeze pentru că sunt de multă vreme printre noi. În comparaţie cu ei. Monştrii ăştia par să fie mai nevinovaţi decât copiii de ţâţă. Sunt probabil mai loiali, mai serioşi, mai sârguincioşi şi mai inteligenţi. Ar trebui să le încredinţez acestor monştri blânzi, dar activi, rectmsământul pe care trebuia să-l facă oaitfenii mei. Ce-l cu hârţoaga aia caraghioasă pe care mi-ai dat-o ieri? După un asemenea recensământ. Paraguayul are mai mult) locuitori decât întreg continentul. Se vede de Ja u poştă lenea, care născoceşte toate vicleşugurile pentru a nu mişca un deget. La urma urmei, ^ uşor să scrii, să notezi. Hârtia înghite orice, uncţionarii mei civili şi militari, numai ca să nu facă n'nnc, au lăsat treaba pe mina furierilor, iar aceştia aa făcut recensământu! Numărind pe degete, cu câte o c”oană pe genunchi, culcaţi în hamac: după eo alergare u seră toată ziua după muieri, mulatre şi indigene. Pv [n crânguri, tufişuri şi cătune. N-ai decât să adulmeci pnn hârtii mirosul izmenelor. Golanii ăştia au scos oamenii din nimic. Fiecărei familii cu tată şi mamă necunoscuţi i-au pus în cârcă o droaie de plozi care nu există. Familia cu cei mai puţini copii apare pe lista lor cu ţtiai mult de o sută. Femeile necăsătorite sunt mult mai prolifice decât femeile măritate, întreţinute, cu ibovnici sau concubini. Văd aici o oarecare Erena Cheve, căreia. Furierii ăştia în călduri i-au atribuit cinci sute şaizeci şi şapte de copii, dându-le numele şi vârstele cele mai ciudate, cel mai tânăr nefiind încă născut, iar cel mai mare fiind mai bătrân decât maică-sa. Nu sunt toţi copiii ăştia zămisliţi de munte? În felul ăsta populaţia a crescut de o sută de ori de la ultimul recensământ făcut din ordinul meu; -dacă aş avea încredere în turma asta de neruşinaţi, aş putea să pun la cale şi să ordon o înrolare imediată de cel puţin o sută de mii de oameni. O armată de fantome, care s-a revărsat peste noi când s-au rupt zăgazurile imaginaţiei acestor puşlamale ce şi-au făcut din izmene piesele principale ale echipamentului militar!

Stăpâne. au sosit şi primele liste cu cei o sută patruzeci de învăţători de la şcolile de stat cuprinzând răspunsurile elevilor la

următoarea întrebare: cum vedeţi imaginea sacrosanctă a Supremului nostru Guvern Naţional? Hai. Termină cu fleacurile asu-ra idiolatre şi citeşte-mi primele răspunsuri. Ascultaţi, StăpVne:

Districtul şcolar nr. 1 al capitalei. Şcoala nr. 27,. Prima Republică a Sudului". Învăţător Jose Gabnel Tellez. Elevă Liberta Patricia Nunez, doisprezece ani: Dictatorul'Suprem are o mie de ani, ca Dumnezeu.? ' poartă pantofi cu catarame de aur brodate şi cu nial" ginea de piele. Supremul hotărăşte? Când trebuie să '„^ naştem şi ca toţi cei ce mor să meargă în cer. Aşa acolo se adună mulţi oameni, prea mulţi oameni.

[o 4»!

Iar acest Dumnezeu Atotputernic nu are destul porumb, nici manioc, ca să le dea de mâncare la toţi cerşetorii Fericirii sale Divine. Altă elevă din clasa învăţătorului Tellez, Victoriana Hermosilla, de opt ani, oarbă din naştere, spune: Guvernul Suprem este foarte bătrân. Mai bătrân ca domnul Dumnezeu, despre care ne vorbeşte în şoaptă domnul învăţător Jose Gabriel. Gata cu elevii lui Tellez. El şi Quintana câştigă mai bine decât • toţi ceilalţi ca dascăli de disciplină şi de bătut la palmă, în loc să-l înveţe Catehismul Patriei, îi învaţă pe ascuns Catehismul care a fost interzis; în loc să-l pună să citească abecedarul şi regulamentele şcolare, îi pervertesc pe elevi spunându-le istorioare cu deşarte nelegiuiri antipatriotice. Dacă nu mă-nşel, Tellez şi Quintana îşi îndeplinesc sarcinile provizoriu, până când se vor găsi profesori mai competenţi, nu-l aşa? Da, Excelenţă, sunt acolo unde sunt doar în mod provizoriu, de la 11 martie 1812, când au fost numiţi de Prima Junta. Fii cu ochii pe dascălii ăştia, care şi-au permis chiar să dea lecţii particulare în mod clandestin odraslelor celor Douăzeci de Familii. Ordinul vostru va fi executat, Excelenţă.

Şcoala nr. 5, „Paraguayul Independent". Învăţător Juan Pedro Escalada. Elev" Prudencio Salazar y Espi-nosa, opt ani: „Guvernul Suprem are o sută şase ani.' Ne ajută să fim buni şi munceşte mult, făcând să crească iarba, florile şi plantele. Câteodată se scaldă şi atunci aici jos plouă. Sau poate că

Dumnezeu sau diavolul, nu ştiu prea bine care dintre ei, poate ca arcundoi deodată, fac să crească buruienile şi yavorai-vP? Lingă casele noastre.” Hm... Ah! Elevul ăsta e mai bur*, în ciuda dascălului din Buenos Aires, uitat aici c» rămăşiţă a aeropagiţilor.

Alte compoziţii de la aceeaşi şcoală: Eleva Genuaria Alderete, şase ani: Guvernul Su-Ptem este ca apa care iese din cratiţă şi dă în foc, ierbe mereu, chiar şi atunci când focul se stinse şi ace să nu-ne lipsească mâncarea.” ibv->

Elevul Amancio Recalde, nouă ani: „Trece pe cal fără să ne privească, dar ne vede pe toţi şi nimeni nu-l vede.” Ah! Se cunoaşte de la o poştă că ăsta e nepotul lui Antonio Recalde.

Elevul Juan de Mena y Mompox, unsprezece ani: „Dictatorul Suprem este cel care ne-â dat Revoluţia. Acum conduce pentru că aşa vrea el şi asta pentru totdeauna.”

Eleva Petronita Carisimo, şapte ani: „Mama spune că este Omul Rău care l-a aruncat în temniţă pe bunicu, deoarece calul cu care ieşea să se plimbe în fiecare seară s-a poticnit de a piatră care se mişca şi asta chiar în faţa casei bunicului. L-au legat cu lanţuri grele şi l-au trimis în fundul pământului, aşa că niciodată n-o să-l mai vedem pe bunicul Jose.” Să distrug lucrarea fetiţei, Stăpâne? Nu. Nu te atinge de ea. Adevărul copiilor nu se distruge şi nu se îngenunche.

Elevul Leovigildo Urrunaga, şapte ani: „Supremul este Omul-Stăpân-al-Spaimei. Tata spune că e un om care nu doarme niciodată. Scrie zi şi noapte şi' ne iubeşte pe dos. Mai spune că în jurul lumii este un Zid Mare, pe care nimeni nu-l poate trece. Mama zice că e un păianjen păros, care-şi ţese fără încetare pânza în palatul guvernamental. Nimeni nu-l scapă, spune ea. Când fac ceva rău, mama-mi zice: Karai o să-şi bage laba păroasă prin fereastră şi-o să te ia cu el! „ Adu-l aici pe părinţii acestui copil. Să-l ia pe băiat cu ei, ca sa mă vadă. Nu-l bine să păcăleşti copiii. E de ajuns că vor fi înşelaţi mai târziu în şcoli, dacă vor mai fi şcoli, când li se va spune că, atunci când păianjenul păros a murit, a trebuit să se treacă prin fereastră o

prăjină lungă, ca să-l înţepe şi să se vadă dacă era cu adevărat mort. Am înţeles, Stăpâne.

Şcoala nr. 1, „Patria sau Moartea”. Dascăl indigen Venancio Touve. Elevul Francisco Solano Lopez, treisprezece ani: „Cer Guvernului Suprem să-mi dea sabi» de ceremonie a Dictatorului Suprem, ca s-o păstrez -' s-o folosesc pentru apărarea Patriei.” Copilul ăsta are un suflet viteaz. Trimite-l sabia. Stăpâne, cu permisiunea voastră, vă aduc la cunoştinţă că este fiul lui Don Carlos Antonio Lopez, cel care... Da, îmi amintesc,. Patino. Îmi amintesc. Carlos Antonio Lopez şi indigenul Venancio Touve au fost ultimii doi elevi ai colegiului San Carlos, pe care i-am examinat şi promovat eu notele cele mai bune. cu puţin timp înainte de Revoluţie. Şi tu îţi vei aminti de don Carlos Antonio Lopez, viitor preşedinte al Paraguayului. Înainte ca steaua lui să urce pe cerul Patriei, funia hamacului îşi va strânge nodul în jurul gâtului tău. Continuă.

Şcoala specială „Casa Orfanelor şi a Fetelor Găsite”. Eleva Telesfora Almada, şaptesprezece ani: „Guvernul Suprem trebuie să cheme imediat poporul la alegeri populare şi suverane. Între timp, trebuie să dizolve armata parazitară, comandata de şefi corupţi şi venali, ti-ansformând-o în miliţii care să împingă înainte Revoluţia, împreună cu tot poporul Patriei...” Aha! Propunerea fetei nu-l rea, nu-l rea deloc! În ceea ce priveşte Casa Orfanelor şi a Fetelor Găsite. Excelenţă. Îmi permit să vă informez ea în această instituţie se întâm-plă lucruri foarte ciudate. Doar n-o să-mi spui. Patino, că şi acolo au început să apară monştrii ăia nemaivăzuţi, <are invadează oraşul şi poate chiar ţara întreagă! Nici chiar aşa, Stăpâne. Dar fapt sigur şi mai presus de orice îndoială e că acolo domneşte cel mai mare dezmăţ care se poate închipui. Nu se ştie ce fac şi la ce oră se culcă fetele şi femeile astea de toate soiurile. Noaptea, Casa Orfanelor şi a Fetelor Găsite e un bordel. Ziua, o cazarmă. Au format un batalion de toate culorile, de toate vârstele, de toate condiţiile. Albe, metise, negre, indigene. Ca mult înaintea zorilor, o iau spre munte. Poate că fac exerciţii de luptă. Toată ziua, până la căderea noPtii se aud' împuşcături îndepărtate. Am trimis kwade. Se întorc fără să fi văzut nimic. Unui dintre ei 1

«<>st legai fedeleş cu liane de un copac şi i s-a lipit d «- piept un afiş injurios. Funia de ysypo cu care a fo^t ţintuit n-a putut fi tăiată nici măcar cu securea şi-a trebuit s-o ardem ca să-l eliberăm. A fost interogat îndelung în* Camera Adevărului. N-a putut, n-a ştiut sau n-a vrut să ne spună nimic, aşa încât a rămas fără cunoştinţă după cele cinci sute de lovituri de bici. Azi de dimineaţă, am fost eu însumi să percheziţionez Casa Orfanelor şi am găsit-o goală. Nici o urmă de via^ă, Stăpâne. Un singur lucru pot spune şi anume că pare să nu fi fost locuită de multă vreme. În asemenea împrejurări, îmi îngădui să cer înălţimii Voastre ordine cu privire la ceea ce trebuie să fac. Cât priveşte Casa Orfanelor, absolut nimic. Deocamdată, prea fidelul meu fost secretar particular. Ia tocul şi scrie ce-ţi dictez. Apasă tare, cu toată puterea de care eşti în stare. Vreau să-l aud gemând când va zgâria hârtia cu ultima mea dorinţă.

CONVOCARE

EU SUPREMUL DICTATOR AL REPUBLICII

Ordon tuturor delegaţilor, comandanţilor de garnizoană şi ai trupelor de infanterie, judecătorilor împuterniciţi, administratorilor, majordomilor perceptori fiscali, controlorilor financiari, primarilor din târguri şi sate să se prezinte la Palatul Guvernamental pentru întrunirea conclavului anunţată în Circulara Perpetuă.

Întrunirea va începe duminica. >? La ora douăsprezece, în a douăzecea? Nii septembrie.

Prezenţa este obligatorie, iar ar,. – - au va putea fi scuzată sau justificată?

— Un caz, oricât de serios ar fi motivul.

Iar acum vreau să-ţi dictez invitaţia spe<'. – -v.

— E priveşte stimata ta persoană:

? EU SUPREMUL DICTATOR PERPET i.: U

ORDON ca, prin prezentarea acestui mandat de către persoana interesată, şeful poliţiei să treacă la „arestarea secretarului particular Poliearpo Patino, care va fi ţinut în cea mai completa şi absolută izolare.

Pentru vina de a fi amestecat într-un plan conspirativ de uzurpare a puterii guvernamentale, inculpatul Policarpo Patino va fi osândit la spânzurătoare ca un infam trâdă-* tor de Patrie, iar cadavrul lui va fi îngropat în afara oraşului, fără cruce sau vreo piatră care să-l pomenească numele.

Sunt răspunzători de executarea acestui. Decret Suprem, împreună cu şeful poliţiei, ceilalţi trei comandanţi. După ce sentinţa va fi executată, vor trebui să raporteze imediat şi personal semnatarului prezentei. Cei patru comandanţi vor fi pedepsiţi pentru tăinuire, indulgenţă sau complicitate, în cazul în care se vor face vinovaţi de omitere sau comitere.

Dă-mi hârtiile. Vreau să le semnez imediat. O nouă trombă de apă, ultima, sare din lighean din cauza mişcării bruşte. Condamnatul a înţepenit. A dispărut. Persoana catafalc a mulatrului s-a dizolvat în balta care inundă solul şi formează râuri mici pe la colţuri. Vechea putoare s-a dublat în înălţime şi te trăsneşte de două ori mai tare. Picioarele uriaşe şi plate sunt încă aici. Cu călcâiele lipite. Cu degetele desfăcute, ridieîndu-şi virfurile cărnoase eu mişcări tremurătoare de rugăminte, de groază. Doar picioarele umede lucesc în penumfbră. Uriaşe. Scăldate în sudoare. S-au umflat în a>a hal. Îneît obezul secretar particular pesemne că a intrat în ele până la gât, vrând să se afunde din ce în ce mai mult. Să se îngroape. Dar seîndurile podelei, mai tari ca fierul, au produs un efect contrar cu ocazia acestei încercări de fugă, de absenţă. E mai prezentă ea oricând acum. Când s-a umflat groaznic acest monstru uman. Prefăcut în două picioare care asudă. Două picioare care privesc clipind din unghii. Două picioare care imploră luând poziţie de drepţi. Două picioare care se leagănă cu balansul lent al spânzuraţilor. Hai. Apro-pie-te! Sau vrei să mori de două ori? Dă-mi hârtiile. Secretarul particular apare cu teamă din ascunzişul lui blindat cu eălcâi dublu. Uriaşa carcasă iese în vârf urile

picioarelor. Încetul cu încetul. Teamă cu teamă. Pungile călcâiului se înmoaie pe măsură ce carcasa îşi recapătă dimensiunea, dar şi prefăcătoria. Ticălos prefăcut, pe veci tăiat în două, de sus până jos, de despicătura condeiului. Semnez. Semnat. Presară nisip pe depeşe. Pune-o pe a ta într-un plic. Sigileaz-o. Stăpâne. Nu mai e ceară. N-are importanţă, o s-o pecetluieşti cu pecetea fostei tale persoane. Dezgolit dintr-o dată. Îşi pune un decret în faţă şi altul în spate. Din aclâncul pieptului se

? [Sf”M? ' înalţă un suspin de moarte. Cu mâna dreaptă ca un toc negru, îşi trage o palmă zdravănă. Nenorocitul ăsta încearcă oare în ceasul de pe urmă să mă cumpere stâr-nindu-mi milă? Cu o ultimă piruetă de dansator pe sârmă de la bâlci? Îşi înfige deodată mâna-toc în gâtlej şi-şi spintecă mărul lui Adam, încât fierul iese prin ceafă, de cealaltă parte a capului şi în vârf apare un copil cân-tând şi făcând piruete drăceşti. Fostul Patino mă imploră cu o voce de pitic: Excelenţă, primesc cu umilinţă pedeapsa dreaptă pe-care înălţimea Voastră a dorit să mi-o aplice, pentru că mi-am încărcat conştiinţa mea cea neagră pe un drum păcătos plin de glod şi doi, un drum blestemat de cea mai neagră nerecunoştinţa faţă de Persoana Excelenţei Voastre. Dar, cu şi mai mare umilinţă, îndrăznesc să rog pe Excelenţa Voastră să nu-mi lipsească mormântul de semnul cel mai important pentru orice bun creştin, preasfânta Cruce. Prea puţin îmi pasă, Stăpâne, dacă sunt îngropat pe maidanul cel mai murdar din afara oraşului. Prea puţin îmi pasă dacă-mi va fi făcută crucea dintr-un lemn de cea mai proastă calitate sau dintr-un copac noduros. Prea puţin îmi pasă dacă va fi împodobit cu o etolă sau cu pietricele colorate puse pe jos. Dar crucea să nu lipsească, Stăpâne, crucea! Ah! Geme făţarnicul, făcând gesturi largi cu un aer de mister. Fără ajutorul şi protecţia crucii, preamilostive Stăpân, spiritele faţă de care mai am datorii de plătit vor veni să-şi scoată pârleala şi să SP răzbune! În numele a ce aveţi mai scump, Stăpâne, vă rog, vă implor!... După câte aud, te şi vezi spânzurat şi îngropat şi vrei să-ţi faci chiar aici priveghiul. Stăpâne, eu! „. Gemetele tale parcă ar fi râgâieli. Te crezi un bun creştin? Stăpâne, n-am fost niciodată prea cucernic, dar credinţa în cruce nu mi-am uitat-o. A fost mereu pentru mine

cel mai mare ajutor, Stăpâne. Iar tu ai fost cel mai mare pungaş din ultimii o sută de ani. Ce poate însemna atunci crucea pentru tine? Prin urinare, mai pune-ţi pofta-n cui. Nici cruce, nici lespede, nimic! Te-ai înşelat născându-te şi te înşeli murind. N-o să mă încaier acum cu fostul meu animal de Povară. O să-l alung ca pe fostul meu secretar. Încearcă să ghiceşti care va fi ultima ta latrină; când măgarul ţi-a crăpat., nu-l mai duci la adăpat. Şterge-o şi nu mai lua poziţia de drepţi, căci nu vreau să te mai aud poc-nindu-ţi călcâiele. Animalul nu m-a înţeles prea bine. Se pune în patru labe, rage puţin şi se îndepărtează plescăind în noroi. Fostul Policarpo Patino!

— Se întoarce dintr-o dată. La ordinele voastre, Excelenţă! Lupa, nu uita de lupă! Care lupă, Stăpâne? Pune lupa în soare. Aha, am priceput, Excelenţă! Mulatrul se ridică gâfâind din greu. Hai, mai repede! Deschide obloanele. Aşază lentila în arcul pe care ţi-am poruncit să-l pui exprofe.so în pervaz. Da, Stăpâne, aşa o să fac. Se entuziasmează când aşază cristalul în manşon. Joc de copii. Ex-pendp Dictatorem nostrum Popula sibi comisa et exerciţii suo. * Câte baniţe de cenuşă vor râmâne din oasele mele amante? Cel puţin o sută, Excelenţă! Exoriare aliquia nostris es ossibus altor, * m-am auzit murmurând, vă-zând cum razele soarelui zenital cad pe lentilă. Incepând de la suprafaţa biconvexă, formează un lingou solid de aur care se topeşte. Bine. Foarte bine. Universul con-tinuă să coopereze cu darurile sale preţioase, care sunt foarte ieftine pentru mine. Pune sub lingoul ăsta de foc fosta ta masă cu tot ce e pe ea şi sufletele răposaţilor legate de picioarele ei. Îngrămădeşte pe ea un vraf de hârtii sub formă de rug-făclii. Mută puţin masa, în aşa fel încât mănunchiul de raze să cadă pe mănunchiul i-e hârtii". Aici, aici. Când încep să-l apară în faţă primele: '>tocoale de fum, fostul secretar particular nu mai zâm-

? Şte. Mă priveşte ca un câine bătut, cu ochii scăldaţi în? •. Iorimi.

— Ai grijă să întorci cele şapte ceas:? • ' Nici unu]

— I-ţi va mai arăta ora. Pune-l pe cel cu i tiţie. Care

* Amestec al expresiei Expende Hannibaler, itr-un vers de Juvenal (Satire. X, 147) Cântăreşte-l pe u. nibal: Câte livre de cenuşă vei găsi în căpitanul ăsta faimos? Şi fraza cotidiană ordonată prelaţilor seculari şi claustrali de congresul de la 1 iunie 1818. Care l>-a ales pe Supremul Dictator Perpetuu ai Republicii înlocuind astfel rugăciunea fierbinte De.

— Rcgem de până atunci. (Nota Compilatorului,)

• *? Să tenască într-o bună zi cineva care să-mi răzbune cenuşa. (Wrgiîiu. En-eida, 625.) t55fi] bate orele foarte tare, alături de mine. Îa-ţi ligheanul şi cară-te. Dacă nu ne-om mai vedea pe lumea asta, răniîi cu bine până pe lumea cealaltă.

Memoria mea nu este visătoare. Înainte vreme ră-mănea trează până şi în somn, dacă admitem că aş fi reuşit să dorm. Lucru foarte puţin probabil. Acum lucrează până şi în ne-somn. Des-memorie rememorând îndelungata mea stăpânire în eclipsă. Scriu printre ro-tocoalele de fum care umplu camera. Camera Adevărului. Sala Justiţiei. Sediul Confesiunilor Voluntare. Confesional postum. Operele mele sunt memoria mea. Inocenţa şi vina mea. Erorile şi reuşitele mele. Sărmanii mei concetăţeni, m-aţi citit greşit. Cum ţii socoteala Creditului şi Debitului, contra-auditor al propriei tale tăceri? Întreabă cel care corectează notele astea în spatele meu; cel care din când în când îmi ednduce mina, atunci când forţele mele trec de la Puterea Absolută la Neputinţa Absolută. Care-l bilanţul, regizor perpetuu al propriei tale neîncrederi? Prin perdeaua de fum, o mână se strecoară în tainele mele. Scotoceşte. Desparte paiele de griu. Puţine grăunţe. Unul singur, poate: foarte mic. Diamantifeî. Scmteind orbitor pe perna neagră a Insignelor. Multe paie: aproape tot restul. Hărăzite să fie mistuite de foc. Mina de fier îmi forţează mâna. Mereu în gardă împotriva tuturor, mina mea scrie condusă de cealaltă, Nu poţi suporta bănuiala şi nu poţi scăpa de ea. Zidit în oglinda ta concavă, ai văzut şi vei continua să vezi în acelaşi timp. Repetat în inele succesive până la infinit, pământul pe care eşti culcat, culcuşul tău cel dinurmă-cel din urmă-cel dinţii. Păduri. Mlaştini. Nori. Obiecte eai'e te înconjoară. Imaginea spectrală a neamului tău împrăştiat ca nisipul

deşertului. Ţi-ai jucat pasiunea”cu sânge rece. Sigur. Dar ai jucat-o pe fundalul întâmplării. Pasiunea Absolutului. Ah, ce jucător prost eşti! Te-a măcinat şi t. e-a ruginit încetul cu încetul, fără să-ţi dai seama, în timp ce-ti vedeai de interesele tale până la ultimul bănuţ. Te-ai Mulţumit cu puţin. Ai pus piciorul tâu enorm şi umflat Pe aerolit. E aici, prizonier. Iar tu. Închis cu el. Simţi că palpită şi respiră mai bine ca tine. Simţi în meteorit pulsul natural al întregului univers. În orice clipă, se poate întoarce la drumurile lui siderale. Crinii ăştia din cosmos nu se îmbolnăvesc de hidrofobie. Nu le mai poţi mişca. În afară de mâna asta, care scrie din inerţie. Actul-vestigiu al unui Obicei absolut gratuit. Nu-ţi mai rămâne decât să cazi în groapă. În adâncul tel mai adânc al oglinzii-pâlnie. Oricare rază de lumină care pătrunde prin învelişul ei cu o refracţie neobişnuită; mai greu decât atmosfera planetei Venus, va urma traiectoria unui arc invariabil, mai ascuţit decât propria ta gândire... Mă repet? Nu; pentru că nu voinţa mea se minjeşte cu cerneală şi se exprimă prin semne. Totuşi, aşa e! Glasul repetă gândurile pe care le-am notat odată în almanahul meu. Le uitasem complet! Notele Astronomiei-Sufletelor pe care le-am scris la 13 decembrie 1804! Imaginea oglinzii concave şi a razei de lumină repetând la nesfârşit. Prin inele succesive, ochiul care priveşte, până când îl face să dispară în reflectările lui multiple. În camera asta perfectă cu oglinzi, n-ai şti să distingi care „este obiectul real. Deci realul n-ar exista, ci numai imaginea lui. În laboratorul meu de alchimie n-am fabricat piatra filosofală. Am ajuns să fac. Ceva cu mult mai bun. Am descoperit raza perfectei dreptăţi, care străbate toate refracţiile posibile. Am fabricat o prismă care poate descompune un gând în cele şapte culori, ale spectrului. Apoi descompune fiecare culoare în alte şapte, până când ţâşneşte deodată o lumină albă şi neagră în acelaşi timp, acolo unde cei care nu concep altceva decât un dublu în opozifte în toate lucrurile văd doar un amestec de culori. Descoperirea asta n-a ajuns la urechile maestrului meu Lalande, căruia papa, în aceeaşi zi de 13 decembrie 1804, i-a spus că un astronom atât de mare ca el nu putea fi ateu. Ce-ar fi zis de mine Suveranul Pontif, dac-ar fi venit în Paraguay, unde îi păstrasem postul de duhovnic? Ce-ar fi spus Sfinţia Sa, scăldân-ciu-se în atmosfera densă a planetei Venus şi văzând în oglinda mea concavă

spectrul lui Dumnezeu ieşit din prismă? M-ar fi numit şi pe mine ateolog?

(55B|

Când am stabilit formula, propria mea gândire era o prismă şi o oglindă-pâlnie. Ultimul fir de nisip se reflecta în ea. Făcea să vibreze pagina de eter. În alte vremuri, îmi repet, scriam, dictam, copiam. Mă avântam pe pantele de hârtie şi cerneală. Deodată, punctul. Sfârşit subit al dezlănţuirii. Punctul în care absolutul începe să ia pe dos forma istoriei. La început credeam că dictam, citeam şi lucram sub imperiul raţiunii universale, sub imperiul propriei mele suveranităţi, aşa cum îmi dicta Absolutul. Acum mă întreb: Cine-l scribul? Nu ne-vrednicul-de-încredere, de bună seamă. Pe vremea aia, îi porunceam să se descalţe, astfel încât sângele strâns în picioare prin căldura ghetelor-patrie să i se urce la cap. Sângele a urcat şi-a mai activat puţin bateriile eneefalului sulfatate de seu, părăsite de materia cenuşie. Sângele i s-a urcat la cap, dar şi fumurile. Epoca de început a Dictaturii Perpetue. Răcoarea podelei nu-l ajungea nevredniculuide-încredere. Îşi perfecţiona invenţia. Aducea el singur ligheanul cu apă rece. Timp de mai bine de un sfert de secol, şi-a băgat picioarele în apa asta neagră, care a devenit mai vâscoasă decât cerneala. Fără să ştie, fără să-şi propună cu tot dinadinsul, a ajuns să-l contrazică pe Heraclit. Picioarele amfibii ale scribului s-au scăldat în aceeaşi apă nemişcată într-un mereu destul de asemănător cu veşnicia. Aruncă apa asta murdară şi puturoasă, Patifio. Schimb-o. Stăpâne, cu îngăduinţa voastră, aş lăsa-o pentru un timp tot în lighean. A căpătat forma picioarelor mele. Dacă o schimb, nu ştiu ce se poate întâmpla, E în stare să facă din nou rugină, sau naiba ştie ce. S-ar putea ferească Dumnezeu! Ca apa cea nouă să-mi dizolve picioarele, ba chiar tot trupul. Ce ştiu eu? Mi-e tare frică de apa de râu şi chiar de apa de ploaie. De deoarece curge. De cealaltă deoarece >cade în jos o coadă plouată de vacă sau de cal. Judecata lui ho Pânza al meu nu-l chiar aşa smintită. Nu spunea °are înţeleptul rege Solomon că timpul-rug tot roade fierul, de rămâne doar rugină; pe om îndoiala-l roade, din rod până-n rădăcină. Ai pomenit ceva mai neclintit Şi statornic ca Tatăl Nostru? Şi totuşi

Tatăl Nostru se mişcă fără încetare în gura oamenilor. Gândirea Tatălui Nostru Ceresc este mai iute decât Sfântul Duh în douăsprezece mii de exemplare, chiar dacă fiecare Sfânt Duh ar avea douăsprezece straturi de pene şi fiecare strat de pene douăsprezece vânturi şi fiecare virit douăsprezece victorii şi fdecare victorie douăsprezece mii de veşnicii. De-alde Grotius şi Pufendorf fac aceeaşi observaţie. Spun că frazele lor erau, folosite pe vremea lui Hristos. Pas de-l contrazice! Cum să dovedeşti că nu-l aşa? Hristos n-a făcut altceva, spun ei, decât să le adune şi să le înşire ca pe nişte boabe de aur, de mirt şi de tămâie. Ah, fumul devine mai gros şi tuşea absoarbe funcţiile gândirii! Acum mii-a venit mie rândul să strănut! Noaptea îngenuncheam în faţa ligheanului care aparţinea scribului. Sub conul alb al luminării, mă aplecam asupra negrei oglinzi rotunde. Trai împreunam mâinile şi încremeneam aşteptând în r ţie. «rugăciune, Câteodată, după multă aşteptai1',? Înd în când, nu întotdeauna, vedeam alunecând: neet pe suprafaţa de bitum imagini tulburi, ase. 'oare norilor, de la un capăt la altul al zării, picioarele secretarului particular gândeau invers mintea lui meticuloasă şi nefolositoare? Tălpile; mfibii gândeau ceva ascuns. Auzeam câteoda! Ceva asemănător cu rumoarea unei procesiun. pe străzi în spatele mantiei Celui Sfânt. Gându i], îmi aduceam aminte de Aristotel, atunci-câi. Ă vorbele lui Platon erau zburătoare, mişcaţi onsecinţă, însufleţite; îmi aduceam 'aminte; N, atunci când susţinea că vorbele pe care i. dresa copiilor se congelau din pricina race”: De aceea, nu erau înţelese până când nu î'mb copiii, îmbătrânind şi ei la rândul lor, înţelege ceva cu totul diferit de ceea ce spuneau început. Dar picioarele secretarului ce gândeau spuneau? Cuvintele lui erau oare însufleţite a ale lui Platon? Dacă spuneau ceva, atunci nu spuneau în spaniolă, în guarani, în latină sau în? Orice altă limba viie sau moartă. Imaginile nu. Ajungeau să fie altceva decât nişte nori foarte albi, care luau forma unor i în aea ri, ad la: a ie. Ii.

Ici ia „Je? Le maie necunoscute. Bestiarii. Fabularii. Uneori, luminaţi (je^reflexele vreunui micuţ soare scufundat, norii se vopseau în albastrul acela care învăluie ochiul unui chior, în opaleseenţa peliculei de cataractă, sau în gal-henul-ocru al

tigroaicei în călduri. Nimic altceva. Nici o revelaţie în Patmosul din lighean. Totuşi, trebuie să procedăm cu băgare de seamă. Nu se ştie niciodată. Un păduche poate să zboare încăiecând un fir de jnătreaţă. Revelaţiile cale mai profunde iau câteodată calea cea maii grosolană şi neaşteptată. Petronius era de părere că lumile se ating între ele sub forma unui triunghi echilateral şi că în centrul lor se găseşte reşedinţa Adevărului. Acolo sălăşluiesc toate cuvintele, toate exemplele, toate gândurile, toate imaginile lucrurilor trecute şi viitoare.

În iadul verii, chiar şi în nopţile cele mai calde, ligheanul rămânea cu încăpăţânare mut. La lumina luminării, a lunii, a focului celui mai puternic, apa grea dormea lin, fără vise. Dormea dusă. Odată cu primele îngheţuri ale iernii se iveau norii şi rumoarea. Am încercat reactivii cei mai feluriţi de acizi de săruri, de substanţe distilate cu hrişcă şi fel de fel de soiuri de grâu, cu* licopodiacee şi alte substanţe apenltive. Polenul seminal al plantelor e foarte inflamabil. În cel mai bun caz, reuşeam să pun în erecţie băşicile lungi care ţâşneau în linişte, împroşcându-mi faţa cu putoarea ochilor de cocoş ai mulatrului. M-am căznit toată noaptea cu flacăra unei lămpi cu acebilehă, ca să văd dacă Pot dezgheţa cuvintele şi figurile închise în acei nori. lr> acele murmure. Flacăra lămpii s-a făcut mai albă, Pină când n-a mai fost decât o albeaţă osoasă care-ţi jua ochii; apa a devenit mai neagră şi a început să? I «i'bă scoţând un abur sulfuros. Lampa a explodat.

Amăşiţeie ei s-au încrustat în perete, asemeni scbije-Or de grenadă. A doua zi de dimineaţă, am observat cu *? Are atenţie şi pe furiş comportarea scribului meu.

*n când în când, în pauzele din timpul dictării, ridica _n Picior şi se scărpina pe sub masă, în timp ce picată cj*deau, săpând în piatra răbdării mele. Le sim- „'„n căzând ca nişte stropi de plumb topit pe părţile cele mai sensibile ale piciorului meu bolnav de gută devenite şi mai dureroase ca înainte din pricina accesului de acefalee care mă cuprinsese încă din timpul nopţii. Ce ai, Patino? De ce te scarpini la picior? A, nimic, Stăpâne, se pare că apa e puţin prea caldă, atâta tot. Se vede treaba că mi-a

ieşit un fel de spuzeală sau pojar, sau mai ştiu eu ce. Cu îngăduinţa voastră. Stăpâne, o să merg să schimb apa. Nu! L-am rugat eu acum, aproape strigând. N-o schimba! La ordinele voastre, Stăpâne. Mie-mi place apa puţin mai călduţă. Apoi picioarele se răcoresc imediat în bătaia vântului, când dormi dus în hamac somnul de după-amiază. M-am gânddt să păstrez apa asta cu tainele gândite de picioarele scribului meu. Atât de şiret era mulatrul, încât a ghicit această ultimă posibilitate şi a vărsat înadins ligheanul. Ce-am călcat am aruncat, pare-se c-a spus când a plecat.

Limbile de foc ţâşnesc vesel din toate părţile, în armonie cu starea mea sufletească. Pabulum ignis! Fii binevenită, Putere de foc! Intră, prietene Foc! Sim-te-te ca acasă. Pune-te pe treabă, bărbăteşte. Hai. N-o să-ţi trebuiască mult timp ca să termini cu toate astea. Cu toate! Ehe! Împlineşti răzbunarea celui mic asupra celui mare. A lucrurilor ascunse asupra celor văzute şi cunoscute. Nu te nisipi. Concentrează-te. Nu te abate din drum dând crezare zicerilor unora, care afirmă că bărbaţii nu sunt decât femei dilatate de căldură, sau că femeile nu sunt decât bărbaţi ascunşi, pentru că poartă elemente masculine ascunse în măruntaiele lor. Dă-mi voie să te tutuiesc. Îţi încredinţez sfârşitul meu între flacăra ta şi piatră, la fel cum Eu mi-am format începutul între apă şi foc. N-am apărut din frecarea a două bucăţi de lemn, nici duntr-un bărbat şi o femeie care şi-au frecat cu dezmăţ pântecele, alcătuind un animal cu două dosuri, aşa cum zicea exegetul meu Gantero. Cu mine nu vei suferi de indigestie. Dar nici nu vei putea să mă dai gata. Va exista întotdeauna un dumicat niaj greu de înghiţit. Îl scuipi. Pliniu s-a aruncat în Etna. Vulcanul l-a aruncat înapoi în chip de abur care-) păstra intactă forma, sux'âsul batjocoritor şi chiar ticu ochiului său sting, ăla chior, care clipea fără încetare. EÎnpedocle, beat, s-a az. Vârlit în acelaşi vulcan, voind nu atât să-şi pană capăt zilelor, cât să-şi înşele compatrioţii, să-l facă să creadă, negăsind nici o rămăşiţă din trupul lui, că s-a urcat la cer. Vulcanul a vomitat intacte aburul celui dintâi şi sandalele de bronz ale celui de-al dotilea, dând în vileag şmecheria celor doi înşelători orgolioşi.

Eu n-o să ard pe un rug In mijlocul Pielii Republicii, ci în propria mea cameră; pe o grămadă de hârtii aprinse la porunca mea. Să-ţi intre bine-n cap. Nu mă arunc cu capul în. Jos în flăcările tale. Mă arunc în Etnia Neamului meu. Într-o bună zâ, craterul în erupţie va azvârli afară doar numele meu. Va răspândi în toate părţile iava arzătoare a memoriei mele. Inutil să mi se îngroape rămăşiţele în apropiere cie altarul cel mare al bisericii Encarnacion. Apoi în groapa comună a paraclisului. Apoi într-o cutie de fidea. Niciunul din aceste locuri nu va înapoia nioi măcar o cataramă din pantofii mei, nici o ţandăra din oasele mele. Nimeni nu-mi ia viaţa. Eu o dau. Nu-l Imit în privinţa asta nici măcar pe Hnistos. După părerea melancolicului decan, Dumne-zeu-Fiul s-a sinucis pe. Golgota. Dacă a făcut-o pentru mântuirea oamenilor, n-are importanţă. Poate cel care-şi spune singur „poporul lui Dumnezeu” n-a meritat, nu merită şi nu va merita niciodată ca vreun Dumnezeu să se sinucidă pentru el. Ceea ce dovedeşte în treacăt că ideea de Dumnezeu este o biată idee omenească. Un Duninezeu-Dumftezeu-Dumnezeu, de trei ori Ce! Din urmă Cel dintâi, nu este aşa chiar dacă poate wyia în Ziua a Treia. Chiar dacă este un Dumnezeu-Trinitar în Tm-Persoano-Egale-şi-Distincte. Dacă este a? A cu adevărat, atunci e obligat să existe fără pauză; ^ nu moară nici măcar o clipă. Mai mult încă. pe Muntele Măslinilor, m clipele de întristare şi mâhnire, Dum-^zeu-Fiul a şovăit. Dumnezeule, treacă de la mine potirul ace&: a etc etc. Ce slab e! Ce moale e sărmanul Uumnezeu-Fiul! Poate că Mântuitorul n-a apucat să jv, e? Se* ultima picătură de sânge pentru mântuirea dte-l va fi cerută de specia umană, aşa-zis izbăvită, pe marele rug al distrugerii universale, sub înfricoşătorul nor în formă de ciupercă al Apocalipsului. Dar să nu ne pierdem în ipoteze ateologice.

Când fiecare dintre notl oste puţul din carese ridică duhoarea asta mortală,. Cuptorul care scuipă un fum arzător, gura de mină care varsă o umiditate sufocantă, e oare cu putinţă să TIU spunem că ne omorâm cu propriii noştri aburi? Ce-arn făcut eu pentru a zămisli aburul care iese din mine? Oontinuă să copieze mma mea stingă, deoarece dreapta a căzut moartă alături. Scrie, se târăşte pe Carte, scrie,. Copiază. Dictez interdicţia sub imperiul unei nââinâ. Străine, al -lernii gând străin. Totuşi.

— Mina este a'mea.

— Şi gândul la fel. Dacă cineva ar trebui să se pâângă de litere, ăsta sunt eu, pentru că necontenit şi pretutkSeni n-au făcut altceva decât să mă urmărească. Dar e nevoie să le iubim, în ciuda-abuKumlor care se fac cu ajutorul lor. Tot aşa cum e nevoie să ne iubim Patria.

— Oricâte nedreptăţi am avea de suportat şi chiar' dacă ar trebui să ne -dăm viaţa pentru ea. Fiindcă nu poţi -aruri altfel decât aşa cum ai trăit. Iau de la alţii, pe ici pe colo, păreid care-mi exprimă gândul mai bine decât aş putea-o face eu şi nu ca să. Le înmagazinez în meHierie, deoarece îmi lipseşte însuşirea asta. Astfel, gradările şi cuvintele sunt şi ale mele şi îmi aparţin ia fel de mult ca înainte -ăe a le scrie. Ntici un' lucru, „ oricât îs -absurd ar fi, sa poate fi spus fără a mai fi fost.

— Gjmsy. Şi scris de cineva, undeva, a spus Cicero (De Divinat/îi,. 58). Eu-aş-fi-spiss-o-mai-întii-dacă-el-n-^ar-f i-spus-o-? Auaexâstă. Cineva spune ceva pentru că al-teineva a spus-*o... Mai înainte sat! -> vn spune mult mari. Ttrzâu, chiar fără să ştie că a raai spus-o cineva. Singurul lucru al nostru este ceea ce rămme nespus dincolo de cuvinte. – 'Acel ceva care trăieşte în noi mai mult decât noi înşine suntem în nul. Gei care simulează modestia slat cei mai rai. Sacrau ÎŞI pleacă ipocrit capul -atunoi când pronunţă sentinţa fnimoasă şi înşelătoare: Nu ştiu decât că nu ştiu nimic. Cum aţ îi putut să ştie peripateticâanul că nu ştie nimic, daca?

— Nu ştia nimic. Plin urmare, a meritat să fie corectat a->i cvim a fost corectat, fiind silit să bea cucută. Cel <-tu

Zice mint şi spune adevărul minte, fără îndoială. Dar cel care zice mint şi minte cu adevărat rosteşte im adevăr neîndoielnic. Sofisticării. Poliîiicării. Jalnică onoare să încredinţezi cuvintelor dorinţa de nemurire, fiindcă eîe sunt chiar simbolul celor pieritoare, predică decanul melancolic. Apoi contrapredиică: Toată omenirea apar-ţine unui singur autor. Este un singur volum. Când un om moare, nu înseamnă că acest capitol e smuls din Carte. Înseamnă că a fost tradus într-o limbă mai

bună. Fiecare capitol este astfel tradus. Mâinile lui Dumnezeu (a spus cel care a vorbit de sinuciderea lui Dumnezeu, grozavă glumă, n-am ce aice) vor lega din nou toate. Paginile noastre împrăştiate pentru a le aşeza în Marea Bibliotecă, unde fiecare carte va zăcea alături de alta, cu ultima pagină, cu ultima literă, cu ultima tăcere.? Cumătrul Franklin, econom, strângător, copiază în epitaful lui gândul decanului. Cumătrul – Bladse îl copiază pe domnul Montaigne, simulând şi el o falsă modestie: Când scriu, gândul uneori îmi scapă. Ceea ce mă face să-mi amintesc de slăbiciunea, mea de care uit mereu. Asta mă instruieşte tot atât cât şi gândul uitat, pentru că eu nu doresc altceva decât să-mi cunosc nulitatea. De eînd eram'copil, când citeam o carte mă cufundam în ea, astfel încât continuam s-o citesc şi după ce-o închideam (ca ploşniţele şi moliile, nu altceva!). Simţeam atunci că gândurile erau ale mele dintotdeauna. Nimeni nu poate ghidi negânditul; doar să-şi amintească de gând sau de acţiune. Cel care n-are memorie copiază, ăsta e felul lui de a-şi aminti. Asta mi se întâmplă. Şi mie. Când im gând îmi scapă, aş vrea să-l scriu şi nu scriu decât că mi-a scăpat. Nu aşa se întâmplă şi cu muştele. Observaţi forţa lor rasială, patriotismul lor de muşte. Ele câştigă bătălii. Ne împiedică sufletul să acţioneze, devoră trupurile şipun să se încălzească ^ rămăşiţele noastre ouăle lor care le fac veşnice, chiar uacă fiecare dintre ele nu trăieşte mai mult de câteva fMuştele! Am scăpat de muşte! Focul şi fumul m-au scapat de invazia lor, de migratiil-e lor jefuitoare! Când j 'n. L nu vor găsi decât un singur comesean carbonizat a Lina Cenuşilor. Cina cea de taină pe care ri-am ajuns s-o ofer celor o mie şi unul de lude care sunt apostolii mei trădători.

De ce întârzii atât de mult, focule, să-ţi faci datoria? Hei, trântorule! Ce-l cu tine? Eşti şi tu afectat de sterilitate şi de impotenţă de la o anumită vârstă? Eşti mai bătrân ca mine? Sau te-ai înăbuşit şi tu în groapa haznalei mele? Am scos oare asta de undeva? Chiar dacă-l aşa, nu-mi pasă câtuşi de puţin. Spiritualist, Patino m-ar fi consolat: Stăpâne, cine vă poate dovedi că acest Stăpân Antic nu sunteţi chiar înălţimea Voastră? Doar s-a dovedit că un spirit trece de la un trup la altul şi rămâne mereu acelaşi în vecii vecilor! Potlogarul a fost în stare

să convertească sufletele defuncţilor în metempsihoze migratoare.

Nu ştiu de ce mă ocup acum de memil orologiilor. În liniştea de moarte a oraşului, ceasul cu" repetiţie îşi dublează bătăile funebre. Unicul sunet. Pentru vii şi pentru morţi. Nu vreau să mor, dar odată mort nu-mi mai pasă de nimdc, citesc din Cicero, care copiază o maximă a lui Epicam. Iar în Augustin din Hipona: Moartea hu este un rău decât prin ceea ce vine după ea (De Civit. Dei, I, 11). Că bine zici, cumetre. E mult mai crud să moni odată pentru totdeauna, decât să aştepţi sfârşitul vieţii. Mai ales când eu însumi mi-am dictai sentinţa şi oînd alegerea morţii este propria mea creaţie. Câţi prizonieri nu şi-au săpat ei înşişi mormintele în pământul ăsta! Alţii au ordonat plutonului de execuţie să tragă asupra lor înşile. I-am văzut acţionând cu hotărâre, aş spune chiar cu voioşie. Alţii zac şi acum. După atâta amar de vreme, pe pământul umed sau w hamacurile lor din temniţe, îngreunaţi de lanţuri. La ora asta a după-amiezii, care pentru ei continuă sa M cufundată într-o beznă de nepătruns, dorm un somn dulce, feriţi de soarele orbitor de afară. Muncesc m somn săpându-şi mormintele cu propria lor greutate; care nu-l mai mare decât greutatea corbilor mei a^ Pe ăştia-l văd umflându-şi ardpile golaşe, puricându-se în lunga lor aşteptare. Două pete negre în^ mijloc ' reverberaţiilor. Prizonierii care se leagănă în bez

Abia se balansează într-un du-te-vino neîncetat. Scârţu-tul de la fiarele lor mă adoarme ca un glas matern. Eu, în schimb, stau absolut nemişcat. Beneficiarul unei morţi sigure, îi învăţ mortificarea pnin exemplul meu personal. De la prânz zac de-a cumiezişul patului ev capul atâmat în jos. În cadrul ferestrei apar timid câtew. Chipuri răsturnate: al lui Patino şi ale comandanţilor. Acum fostul secretar particular nu mai strânge în mină tocul, ci o prăjină lungă de takuara. Începe să-mi împungă trupul, nu ca să~md dea viaţă, ci ca Lsă se asigure că sunt mort. Împins cu prăjina, mă simt plutind în apele stixiale-vestigiale, dar şi într-un fluviu viu, uimitor: Fluviul-coroanelor, Fluviul-Fluviilor. Trupul mi se umflă, creşte luând proporţii uriaşe în apa „Veşnic, până la sfirşit, chinuitoarea şi permanent;! Obsesie a

fluviului drum liber. '„ (Julio Cesar. Op. Cât.), neamului meu pe care duşmanii au crezut c-o subjugă punând-o în lanţuri. Cadavrul meu, le sfărâmă unul câte unul, dragând adâncimiîe, lărgind malurile. Cine m-ar mai putea opri „acum? Mâna postumă apucă strâns vivful băţului. Pe jumătate mort de frică, fostul scrib îi dă drumul. Am trasat împreună ultimul semn.

Polâcarpo Patino a scăpat doar pentru puţin timp de sen-urtţâ, aşa cum o prevăzuse Supremul. La moartea acestuia dixt urmă, Za 20 septembrie 1840, o Junta formată din comandanţi militari a pus stapănire pe guvernul rămas fără conducător, în urma unei intrigi de palat A fost răsturnată la rândul ei de o lovitură militară condusă de un alt „mareşal" al Defunctului, sergentul Romulado Dure (fabricant de pesmeţi). Fostul secretai Particular Policarpo Patino, secretar de stat şi eminenţa cenuşie <j '? Untei înlăturate de la putere, s-a spân^trrat în celulă cu funia e 'a hamac. (Nota Compilatorului.) nu „La 24 august 1840, în ziua Sf intui ui Bartolomeu, sub in-cJo->u a Slu'iitorului său infernal, Dictatorul a dat foc tuturoi dam. en*e'01' iniportante care cuprindeau comunicări şi con l> târg să prwaclă că voracitatea focului putea lua asemenea proporţii, încât să-l cuprindă patul. Disperat şi sim. Tind ca se înăbuşă de fum, a chemat în ajutor slujitorii s" gărzile. Au fost deschise uşile şi ferestrele şi, prin vâlvătaia flăcărilor, au fost aruncate claie paste grămadă în stradă saltelele, cuverturile, hainele şi hârtiile care ardeau. O ' ce clară înştiinţare a flăcărilor care, după o lună, aveau să înceapă să-l perpelească sufletul pentru veşnicie. Între timp, singurul lucru sigur e că, profitând de această ocazie, trecătorii care şi-au putut învinge spaima au „văzut. Pentru prima dată interioarele lugubrului palat guvernamental. Unii s-au oprit chiar să examineze bucăţile pârlite de barhet, stofă necunoscută în ţară. Din care erau ţesute cearşafurile Supremului.

Pentru catolici, 24 august este ziua în care Diavolul iese singur. Mulţi au legat împrejurarea asta de culoarea pelerinei Dictatorului, deducând că sfârşitul îi era aproape." (Manuel Pedro de Pena, Scrisori.)

Focul aţipeşte fără a şti prea bine pe unde să atace. Arde mocnit cu scântei, pârlind hârtiile şi transformân-du-le în fum şi cenuşă. Aprinde dâre de scântei prin colţuri. Nu îndrăzneşte să ajungă până la mine; poate că nu reuşeşte să străbată mlaştina care-mi înconjoară cukuşui. Apa şi focul din care sunt alcătuit complotează acum, vrând să mă lase într-o singurătate totală. Singur, într-o ţară stranie, plină de idioţi. Singur. Fără origine. Fără destin. Închis într-o captivitate perpetuă. Singur. Fără sprijin. Fără apărare. Osindit să rătăcesc fără odihnă. Expulzat pe rând din toate aziîele pe care le-am ales. Împiedicat să cobor în mormânt... Haide: haide, că nu-l chiar aşa! Nu lăsa moartea să te cufunde acum în auto-compasiunea care nu ţi-a umbrit viaţa-Morţii sunt foarte slabi. Dar mortul după moarte de trăieşte, puterea întreită şi-o găseşte.

Sunt perfect de acord că lupta asta ad astra per as-pera a făcut din mine un metis cu două suflete. ^n ^ sufletul-meu-rece. Priveşte încă de pe acum „° ^ celălalt mal. Unde timpul se linişteşte şi mairitt' ^ de-a-ndăratelea. Celălalt, sufletul-cald. Veghează m^t*v/^dineul meu. Adept al îndoielii absolute, pot să „in^a, |at sprijinindu-mi piciorul drept diurn, care e prea i" nu mă mai poate susţine, pe piciorul sting-nocturn. J^sta încă rezistă. Îmi susţine greutatea. O să mă ridic pentru o clipă. Trebuie să întreţin focul. El iese din Mine şi mă răstoarnă din nou pe spate'sub greutatea încărcăturii. Îmi trage o palmă. Focul se înteţeşte imediat. Începe să danseze vesel, cu mai multă vioiciune decât înainte. Limbile lui aduc în cameră un fel de amurgâmi trage încă o palmă. Răsună ca o lovitură de tun. Dau năvală dragoni, husari, grenadieri cu căldări de apa şi roabe de nisip. Toate efectivele, cu tot ce au în dotare. Ca atunci când am pus să-l ardă pe rugul de pulbere pe Jose Tomâs Isasi şi când focul lavei galbene a înaintat până-n biroul meu. Incendiul este acum înăbuşit încă o dată sub adevărate trombe de apă şi de? Nisip. Un potop de noroi cade în cameră prin uşi, ferestre, lucarne, hublouri, prin crăpăturile acoperişului. Stropi, snopi de stropi. Stropi de plumb topit, arzători şi îngheţaţi în acelaşi timp; aversă mai mult decât soliidă, izbind puternic şi făetnd să-mi trosnească oasele. Pătrund, ard, străbat, ating, îngheaţă, topesc

tot ce găsesc în bârlogul meu. Îl transformă într-o cloacă plină ochi, |n care plutesc sloiuri vâscoase.

— Insuliţe de flăcări. În mijloc, El, drept, cu hotărârea lui dintotdea-una, cu puterea suverană din prima zi. Ţinându-şi o mină la spate şi cealaltă în reverul tunicii. Rafalele de vânt şi de apă nu-l ating. Dau drumul uliimului anevrism al glasului, pe care-l ţineam de rezervă sub limbă. Scuip o insultă sângeroasă. Vreau să-l exasperez: Chiar de-ar fi să ne îngroape pe unul la un capăt şi pe altul la celălalt capăt ai pământ-tului. Acelaşi eîine ne va găsi pe amândoi! Nu-mi recunosc glasul. Suflul ăsta care iese din plămin* şi pune în mişcare întreg aparatul de vorbire. Coarde, tuburi, alveole, ventricule, vălul palatului, limbă, dinţi, buze r'U mai alcătuiesc în gâtlejul meu zgomotul efemer pe ct>t-e noi îl numim glas. E atâta amar de vreme de când nu mai strig! Să acordezi vorba cu sunetul gândirii. Cel mai greu lucru din lume! Îmi trec mâna peste faţă în lruunerie. Nu mi-o recunosc. Să vezi într-o lampă două

I. ÎG9J

Focare de lumină. Unul negru, altul alb. Într-un om. Două chipuri. Unul viu, altul mort. Nu-l interesează Face pe indiferentul. Deschide uşa. Se îndreaptă către vestibul. Iese afară. Îi văd silueta pe culoar, înconjurată ca de un nimb de filamentul luminii albe şi negre, care imprimă vene fosforescente întunericului, li aud spunându-l comandantului gărzii parola: PATRIA SAU MOARTEA! Glasul lui umple întreaga noapte. Ultima parolă pe care mi-a fost dat s-o mai aud. Rămâne cusută în căptuşeala destinului concetăţenilor mei. Pământul se cutremură sub vibraţia acestei tânguiri. Se propaga de ia o santinelă la alta, până la toate hotarele nopţii. EU este EL, în mod definitiv, EU-SUPREMUL. Imemorial. Nepieritor. Mie nu-mi mai rămâne decât să-mi lepăd pielea cea veche. Mută. Numai liniştea mâ mai ascultă acum. Răbdătoare, tăcută, aşezată lingă mine. pe mine. Doar mâna continuă să scrie fără încetare. Animal înzestrai cu viaţă proprie, agitându-se, răsucindu-se fără încetare. Scrie, scrie întruna, îmboldită, înfiorată de nelinişlea convulsivă a convulsionarilor. Ultima ratio. Ultima raţă scăpată

de naufragiu. Înscăunată în maşinăria Puterii Absolute, Persoana Supremă îşi'ridică propriul său eşafod, E spânzurată cu funia pe care chiar mâinile ei au împletit-o. Deus ex machina. Farsă. Parodie. Tfupa de măscărici a Supremului-Clovn. Doar mina mai scrie pe tăbliţă. Mâna care visează că. Scrie. Visează că e trează. Numai treaz fiind, cel care doarme poate să-şi povestească visul. Mâna-faţâ-naufragiatt. Scrie: Mâ simt căzând printre păsările oarbe care cad la căderea nopţii în noaptea căderii. Ochii lor zdrobiţi nia muvjesc* cu sângele lor. Păstrează imaginea căderii mele în mijlocul furtunii. Păsările astea sunt nebune! Pasările astea sunt EU! Atenţie! Mă aşteaptă! Dacă nplec cu valiza Dreptăţii, nu le voi mai întâlni niciodată-niciodatăniciodată.

Niciodată.

Niciodată.

Niciodată.

CHIAR NICIODATĂ!

Se întoarce. Îi văd umbra lăţindu-se. Îi aud paşii răsunând. Ciudat că o umbră înaintează cu paşi atât de mari şi de hotărâţi. Baston şi bocanci cu ţinte. Urcă marţial. Face să scârţâie lemnăria scărilor. Se opreşte pe ultima treaptă. Cea mai rezistentă. Treapta Neclintirii, a Puterii, a Autorităţii. Răsare haloul zveltei lui prezenţe. Nimbul de un roşu aprins în jurul siluetei întunecate. Continuă să înainteze. Pentru o clipă îl ascunde un stâlp. Apare din nou. E aici. Îşi aşază la loc pe umăr volanul pelerinei şi intră în dormitor, inundân-du-l cu o fosforescenţă stacojie. Umbra unei săbii se proiectează pe perete: unghia indexului mă ţinteşte. Mă străpunge. EL zâmbeşte. De două sute şapte ani mă tot scrutează cu privirea, trecând pe lângă mine. Ochi de foc. EU, făcând pe mortul. Bagă cheile în broască. Pune la uşă druguri de cincizeci de ocale. Îl aud străbătând cu acelaşi pas cele treisprezece dependinţe ale Palatului Guvernamental şi efectuând aceeaşi operaţie de încuiere, zăvorâre şi inspecţie; de la sala de arme până la magaziile subdiviziilor generale, trecând pe la latrine. Sunt sigur că nu i-a scăpat necontrolată nici măcar o singură crăpătură din

imensa construcţie paralelipipedică, babilonică a Fortăreţei Supreme., Fumul incendiului stins după-amiază se răsuceşte fuior şi se linişteşte când ajunge în camera din faţă, în camera din dos, în camera unde zac. De ce nu se năruie odată şandramaua asta veche de atâta umezeală! Îmi spun în sinea mea plictisit, amintindu-mi dimineţile acelea când, după slujbă, mă duceam să mă uit la gropile săpate? Pentru fundaţii. Ascuns între mormane de pământ roşu, purtind masca hainei mele de măreţ-ministrant-cântă-rŞţ, vărsăm în gropi căruţe întregi de sare, în locul Pietrişului pe care-l aruncau lucrătorii. Nu-l slăbeam om ochi, în timp ce ei îşi făceau munca, iar eu mi-o tăceam pe a mea. Să dea Dumnezeu ca prima ploaie să dizolve sarea şi să te înghită pământul, şandrama Westemată! Strigau gândurile mele, văzând-o cum se udică grea, în patru colţuri, piramidală. Vedea-te-aş la pământ într-o bună zi! În mod sigur sarea gindită e mai rezistenta decât pietrişul de granit, gresia colinelor sau piatra nenorocirii. Sarea trupului meu îmbibat cu apă rămâne intactă în vâscozitatea celui de al Treilea Potop.

În ciuda aburilor, în ciuda zidirii ermetice, a pătruns şi prima muscă de stârvuri: conicera tibialis. S-a strecurai pesemne printr-o crăpătură sau printr-o fisură din altar. Muştele de stârvuri sunt atrase de fascinaţia morţii. Unele emanaţii îşi anunţă iminenţa atrăgând micile muşte.: Abia „a încetat viaţa, că dau năvală alte soiuri de muşte. Migraţiile se succed. Din clipa în care -suflul corupţiei a devenit sensibil, instalându-se în realitatea cadaverică, soseşte cea dintâi: musca verde a cărei nume ştiinţific este Lucilia Caesar; musca albastră Azura Passimflorata şi uriaşa muscă cu toracele vărgat în negru şi alb, numită Marele Sarcofag, stăvilar al acestei prime migraţii. Cea dintâi colonie de muşte caredau fuga la savurosul semnal poate sădi în cadavre până la şapte ori opt generaţii de larve, care se strâng şi se înmulţesc în vreo şase luni. În fiecare zi, larvele Marelui Sarcofag cresc în greutate de două sute de ori. Atunci pielea cadavrelor devine de un galben care bate uşor în roz; pântecele bate în verde deschis, spatele, în verde închis. Cel puţin, astea ar fi culorile, dacă nu s-ar petrece totul în întuneric. Iată acu? Următorul escadron de grenadiere cadavrofile: piofi car fac viermi în brânză. Urmează apoi: columb: >? C; leiorele,

ofirele şi floridele. Îşi formează crlss: e c firimiturile de pâine pe bucăţile de şuncă sau ciorba ci fasole pe care o savurez cu atâta plăcere. Apoi descorr -punerea" îşi schimbă natura. O nouă fermentaţie, mi bogată decât cele precedente, mai vie şi mai dinamic; produce acizi graşi numiţi în mod vulgar grăsimea c: davrelor. Este sezonul dermestelor capricorniene, ca" fac larve pline de peri lungi şi omizi din care vor ir* flori mai târziu fluturi frumoşi numiţi aglossas sau C!" ronas Borealis. Câteva din materiile astea vor cnstali- ' şi vor străluci mai târziu, asemenea paietelor sau pep" telor metalice în pulberea definitivă. Sosesc alte contingente de imigranţi. La descompunerea delicios neagră dau buzna silfidele avide cu ochi multicolori şi scin-teietori ca diamantul; cele două specii de necrofore, homerele lirofore ale acestei epopei funerare, Eseadro-nul de acuarieni rotunzi şi încârligaţi încep procesul de uscare şi mumifiere. După acuarieni (care în realitate se numesc acarieni, cu toate că eu prefer sa le spun acuarieni) urmează sarcopţuv Aceştia rod, HTestraiesc. Taie în bucăţi ţesăturile zbâreite, ligamentele şi tendoanele transformate în materie răşinoasă, precum şi ca-lozităţile, substanţele cornoase, părul şi unghiile. A sosit clipa în care acestea încetează să crească; aşa cum se crede de obicei şi pe bună dreptate că o bucată, de vreme mai cresc la cadavre. Unghiile de ia picioare nu-mi vor mai creşte, iar p'leşuvia mea e iremediabilă, în sfârşit, după trei ani, soseşte ultimul mare migrator, un coleopter negru, uriaş, mai mare decât Palatul Guvernamental, numit Tenebrio Obscurus, care dictează decretul dizolvării totale. Totul s-a sfârşit. Duhoarea, ultimul semn de viaţă, a dispărut. Totul s-a-topit şi s-a şters. Nici măcar doliul nu mai este. Tenebrio Obscurus are proprietatea magică de a fi invizibil şi de a se afla peste tot. Apare şi dispare. Îl găseşti în mai multe locuri în aceiaşi timp. Ochii lui cu milioane de faţete mă privesc, dar eu nu-l văd. Îmi devorează imaginea, _dar eu nu o disting pe a lor învăluită în pelerina neagră cu căptuşeala roşie... (cele zece foi care urmează sunt lipite şi pietrificate).

(începutul foii e ars)... Şi nu mai poţi acţiona. Zici ca nu vrei să participi la dezastrul Patriei tale, pe care tu însuţi l-ai pregătit. Vei muri înainte. Va aaurî acea

Parte din tine care vede ce e muritor. Nu vei putea să scapi fără să-l vezi pe cel care nu moare.? Pentru că râul cel mai mare dintre toate, grotesc Arhi-loh? Sminit, este-că mortul suferă veşnic şi pretutindeni.

— Orieit de

Ol't ar fi, cu tot pământul şi uitarea deasupra. Ai pPzut că Patria pe care-ai ajutat-o să se nască şi Revoluţia care a ieşit gata înarmată din scăfârlia tu au început şi s-au sfârşit cu tine. Propriul tău orgoliu te-a făcut să spui că ai fost rodul unei naşteri îngrozitoare şi al unui început de amestec. Te-ai amăgit şi ai amăgit şi pe alţii, închipuindu-ţi că Puterea ta e absolută, Ţi-âi cheltuit zadarnic uleiul, bătrâne fost teolog devenit republican! Ai crezut că-ţi joci pasiunea absolută pe principiul totul sau nimic. Oleum perdidiste. Ai încetat să crezi în Dumnezeu, dar n-ai crezut nici în popor cu adevărata mistică a Revoluţiei; singura care-l face pe un adevărat conducător să se identifice cu cauza ei. Ţsi nu să se folosească de ea ca ascunziş pentru Persoana. Verticală absolută» în care acum pasc orizontal viermii. Folosindu-te de cuvinte şi de dogme măreţe. M aparenţă juste, atunci când flacăra Revoluţiei se stinsese de mult în tine. ai continuat să-ţi înşeli concetăţenii cu cele mai grozave josnicii, cu viclenia cea mai mârşavă şi perversă, cea a bolii şi a senilităţii. Bolnav de orgoliu şi de ambiţie, de laşitate şi de frică. Te-ai închis în tine însuţi şi ai transformat izolarea silita a acestei ţări în bastion-ascunzătoare pentru propria ta persoană. Te-ai înconjurat de codoşi, care s-au căpătuit la adăpostul numelui tău; ai ţinut poporul la distanţă, poporul de la care ai primit puterea şi suveranitatea fiind bine hrănit, ocrotit, crescut în teamă şi veneraţie, pentru că şi ţie, în fond, ţi-era teamă de el. Dar de venerat nu-l venerai. Pentru oamenii-gloată ai devenit o Mare întunecime: marele Nobil Stăpân care pretinde docilitate în schimbul unui stomac plin şi ai unui cap sec. Ignoranţa unei epoci de răspântie. Mai bine ca oricine, tu ai ştiut că atâta timp cât oraşul şi pr] ~ vilegiile lui domină totalitatea Comunei, Revoluţia nu e altceva decât propria ei caricatură. Orice mişcare cu adevărat revoluţionară, în timpurile actuale ale Republicilor noastre. Începe evident numai cu Suveranitatea, ea un tot real.

În act. Acum un secol, Revoluţia Comunarda a fost pierdută atunci când puterea poporului a fost trădată de către patricienii din capitală. Tu ai viu> să eviţi asta. Ai rămas la jumătatea drumului şinu U”al

C5Î4] format adevăraţi conducători revoluţionari, ci doar o clică de lingăi aciuiaţi în umbra ta. Ai citit greşit voinţa Comunei şi în consecinţă ai acţionat greşit, în timp ce tâmpeniile de gerontrop se învârteau în golul voinţei tale atotcuprinzătoare. Nu, mumie pricăjită, adevărata Revoluţie nu-şi înghite propriii ei copii. Numai pe bastarzi; pe cei care nu sunt în stare s-o ducă până la ultimele ei consecinţe. Dincolo de propriile ei limite, dacă-l nevoie. Absolutul nu se teme să-şi ducă gândui până la capăt. Tu ştiai asta. Ai copiat-o în hârtiile astea fără destin şi fără destinatar. Ai şovăit. Eşti şi tu condamnat. Păcatul tău e mai mare decât al altora. N-ai nici o scăpare. Alţii vor fi înghiţiţi de uitare. Tu însă, fost Suprem, tu trebuie să dai socoteală pentru toate şi să plăteşti până la ultima lescaie... (foi lipite, urinarea este ilizibilă).

la miezul nopţii, vei coborî în temniţe. Te vei plimba printre şirurile de hamacuri care atâmă unele sub altele, putrezite de douăzeci de ani de beznă, suferinţă şi sudoare. Nu vei fi recunoscut. Nici măcar nu vei fi văzut. Nu vei fi văzut, nu vei fi auzit. Dac-ai mai fi avut glas, ţi-ar fi plăcut să-l insulţi, să ţipi la ei ca de obicei; să te răzburii pe spectrele astea care îndrăznesc să te ignore. Ascultaţi ce vă spun, laşi şi blestemaţi ce sunteţi! Ţi-ar fi plăcut să-l apostrofezi aşa, re-petând pentru ultima oară ceea ce ai bălmăjit de mii de ori. Cel mai bun lucru, cel mai bun lucru dintre toate e că nimeni nu te mai ascultă. Degeaba răguşeşti strigând în liniştea absolută. Vei străbate şirurile de deţinuţi. Ii vei privi pe fiecare drept în ochi, în ochii lor ur-duroşi, umflaţi de cataractă. Nici nu vor clipi. Vei şti oare dacă nu cumva visează, dacă nu cumva te visează ca pe un animal necunoscut, ca pe un monstru fără nume? Vis. Un vis. Tot ce are mai tainic un om sau un animal. Nu vei fi pentru ei nimic altceva decât forma uitării. Un gol. O beznă în această beznă. În cele din Urmă te vei culca într-un hamac gol. Ultimul. Cel mai J°s din tot şirul de hamacuri care se leagănă uşor sub ocale de fiei de o.

sută de ori mai grele decât osemintele lor de spectre, Ros de timp şi de mucegai, hamacul se va prăbuşi la pământ cu tine cu tot. Nimeni nu va râde. Linişte de mormânt. Îţi vei petrece întreaga noapte acolo, întins între resturile pestilenţiale. Cu? Ochii închişi, cu mâin-lle încrucişate pe piept. Sudoarea acestor nemernici, excrementele şi urina lor şiroind de la un hamac ta altul te vor umple de bale. Vor ploua picături, picături de noroi sepulcral. Te vor strivi şi te vor afunda ' din ce în ce mai. Mult. Îţi vor ţinti imobilitatea cu stâlpii ăştia răsturnaţi. Stalactite ridicându-se pe suprema ta neputinţă. Când acarienii, silfidele, conicera tibialis, sarcofagele şi toate celelalte migraţii de larve şi omizi, de minuscule rozătoare şi scormonitoare necrofage voi sfârşi eu ceea ce mai rămâne din onorabila ta non-persoană, în acea clipă, chiar în acea clipă te va cuprinde o grozavă dorinţă de a mânca. O poftă grozavă. Atit de grozavă, incit dacă ai mânca toatălume; sau ai înghiţi întreg universul, tot ar fi prea puţin ca să-ţi potoleşti foamea. Îţi vei aminti de oul pe care l-ai pus în cenuşa caldă pentru ultimul dejun, cel pe care n-ai mai apucat să-l mănânci. Vei face un efort supraomenesc pentru a încerca să ridici capul sub negurile grele cure te zdrobesc. Larvele vor continua să pasca liniştit în resturile taie. Din perii lor lungi vor ţese o perucă pentru a-ţi ascunde pleşuvia, pentru ca niciodată craniul tău lucios să nu mai sufere de frig. În timp ce te vor mânca. Fript în sunetul lăutelor şi laudelor, tu. Afon, afazic, cuprins de o muţenie cataroasă agravata de umiditate, te vei ruga să ţi se aducă oul, oul embrionar, oul uitat în cenuşă, oul pe care alţii mai şireţi ca tine şi mai puţin uituci j~ar fi mâncat mai de mult sau l-ar fi aruncat ia gunoi. Aşa se petrec lucrurile. Ei, ce părere ai, Supreme Defunct, dacă te lăsăm aşa, osândvţ la o foame peroetuă, „Unduind după un ou, pentru că n-ai ştiut?... (restul e deteriorat, ilizibil, v. rma'rea e ae negăsit, literele Cărţii sânl roase şi risipite).

APENDICE

1. Rămăşiţele SUPREMULUI

La 31 ianuarie 1961, o circulară oficială i-a invitat pe istoricii naţionali la un consiliu, având drept scop „să ia măsuri pentru a

recupera rămăşiţele pământeşti ale Dictatorului Suprem şi să restituie aceste relicve sacre patrimoniului naţional". Convocarea s-a extins la ansamblul cetăţenilor, îndemnându-l să ia parte la Cruciada Patriotică, destinată să recupereze atât mormântul întemeietorului Republicii, cât şi resturile sale dispărute, lisipite de profanatori anonimi, duşmani ai Dictatorului Perpetuu.

Ecourile acestui îndemn s-au răspâr. Dit până-n colţurile cele mai îndepărtate ale ţării. Ca şi în alte momente cruciale ale vieţii naţionale, toţi cetăţenii sar în ajutor ca un singur om şi răspund într-un singur glas, Singura disonanţă în această afirmaţie plebiscitara este o, ce surpriză! Cea a specialiştilor, a cronicarilor şi cea făcută de foiletoniştii istoria! Paraguayene. O incertitudine bruscă şi neaşteptată pare că umbreşte conştiinţa istoriografică naţională cu privdre la veritabilul şi autenticul craniu al Supremului. Părerile sunt împărţite; istoricii se contrazic, discută, se ceartă cu ardoare, cu înverşunare. Ca şi cum o altă prezicere a Supremului s-ar fd adeverit, iată că această iniţiativă de unitate naţională devine terenul din care se iveşte lăstarul unui mic război civil, din fericire fără vărsare de sânge, deoarece totul nu e decât o înfruntare ce hârţoage.

Iată, 'ântr-o sinteză fugară, unele mărturii ale celor „^i cunoscuţi istorici naţionali cu privire la aceasta Problemă (sunt consemnate în ordinea prezentării):

Eu> supremul

Benigno Riquelme Garcia (23 februarie 1961): „Permiteţi-mi să raportez Excelenţei Voastre că, personal şi bazându-mă pe informaţiile care mi-au fost aduse la cunoştinţă, sunt de părere că există motive puternice pentru a admite presupunerea că atât rămăşiţele (existente la Muzeul de Istorie Naţională din Buenos Aires), precum şi cele existente la Muzeul Godoi de aici au fost scoase dintr-un mormânt care a aparţinut fără îndoială omului ilustru evocat mai sus.

Ar putea fi discutată afirmaţia citată mai înainte conform căreia aceste rămăşiţe n-ar fi autentice, afirmaţie care-ar putea fi

corectată sau confirmată de o expertiză neutră, pe care-mi permit s-o sugerez foarte respectuos Excelenţei Voastre, menţionând c-ar putea fi efectuată de instituţiile enumerate mai jos:

SMITHSONIAN INSTITUT1ON United States National Museura 1 Washington, D. C.

DEPARTMENT OF ANTHROPQU3S?

Yale University

U. S. A.

I PEABODY MUSEUM OF AMEBlCaJl A8CHA? () I4) G?

1 AND ETHNOLOGY Harvard University Cambridge, Massachusetts. U. S. A.

A căror competenţă şi imparţialitate în materie nu pot fi puse la îndoială. În ceea ce priveşte prudenţa necesară de care Guvernul Republicii trebuie să dea dovadă în toate demersurile întreprinse, din motive lesne de înţeles pe care nu are rost să le explicăm, cred că nu trebuie să cădem într-o precauţie excesivă şi să împingem lucrurile până acolo încât să nu ne folosim de un gest al cărei exemplaritate n-ar putea fi contestată, oricare ar fi verdictul centrelor ştiinţifice pe care mi-am permis să le propun. L' [La această scrisoare este adăugat un raport. În care se istoriseşte soarta rămăşiţelor de la Muzeul de Istorie Naţională din Buenos Aires şi care critică experiiza doctorului Felix F. Outes, recuzându-l şi infirmânâu-l ironic concluziile. L

Jesus Blanco Sănchez (14 martie 13C1): „în primul rând trebuie să spun Excelenţei Voastre că sunt întru totul de acord şi găsesc perfect justificată decizia Guvernului Superior de a onora memoria eroilor noştri care au luptat pentru Independenţa Naţională. Aşa stând lucrurile, din momentul în care Guvernul nostru îşi asumă sarcina acestor elemersuri, e-3te de o importanţă fundamentală ca ele să fie îndeplinite cu cea mai mare seriozitate şi, mai ales, să se ia toate măsurile nacesare

pentru a evita surprizele neplăcute la care Guvernul Naţiunii nu poate fi expus.

Excelenţa Voastră ştie prea bine că dacă aceste resturi s-ar găsi la noi în ţară, atingerea obiectivului propus n-ar pune nici un fel de probleme, pentru că în ultimă instanţă primează numai sensul simbolic pe care, mai presus de orice, îl au aceste lucruri. Dar cum aceste resturi trebuie aduse de la Buenos Aires, unde acest erou al Independenţei Noastre a fost atât de mult combătut, mai ales de un puternic şi stăruitor curent de opinii opus persoanei sala şi mai ales operei sale politice, problema devine delicată şi vrednică de a fi studiată în mod minuţios şi obiectiv. În acest context, cred că respectivul curent de opinii a luat în prezent o nouă amploare în Argentina şi pentru acest motiv trebuie să ne pregătim să facem faţă situaţiei, în eventualitatea că resturile existente la Muzeul de Istorie Naţională din Buenos Aires nu sunt autentice; dacă e aţa, ne-am expune în mod sigur unei campanii de (propagandă perfidă, care ar putea chiar să încerce să ne pună în4r-o postură ridicolă.

Nimeni nu se poate îndoi de autenticitatea documentului fee referă la cel care ar părea să demonstreze autenticitatea rămăşiţelor]. Dar eu cred că nu este suficient da grăitor, pentru că persoana care a păstrat o bună bucată de vreme relicvele? «într-o cutie de fidea» şi apoi le-a dăruit unui străin ne spune elar că aşa-zisele relicve nu i-au trezit niciodată interesul şi nu >-au provocat nici cel mai vag sentiment patriotic.”

Manuel Pena Vlla.mil (24 martie 1501):

Pentru a informa pe Excelenţa Voastră, respectând un cri-

^liu strict de cercets.re ştiinţifică, cor^iderăm că e necesar

Sa râspundem la două întrebări care, cu toate că sunt legate, «teu răspunsul la două probleme diferite. În primul rând, resturile existente la Muzeul Naţional din Buenos Aircs pot oare să fi aparţinut cu adevărat Dictatorului Perpetuu? In al doilea rând, starea actuală a investigaţiilor istorice referitoare la această problemă autorizează oare Guvernul Superior să

întreprindă demersuri oficiale pentru ca aceste rămăşiţe pământeşti să fie restituite?

Pentru a răspunde! A prima problemă, trebuie să spun că nu sunt în măsură să afirm sau să neg eu certitudine că aceste rămăşiţe sunt autentice. Înainte de orice răspuns, e nevoie să studiem demersurile întreprinse de domnul Loizaga pentru exhumarea rămăşiţelor din vechea biserică Encarnacion. În ceea ce priveşte acest subiect, există chiar versiunea domnului Loizaga, într-o scrisoare adrssată unui istoric argentinian, doctorul în istoria Estanislao Zeballos. Istoricul paraguayan lUcardo Lafuenie Machain, într-un foileton intitulat Moartea şi exhumarea rămăşiţelor Dictatorului Perpetuu al Paraguayului, reia această problemă, ' fără să recurgă la variante importante şi fără să facă noi investigaţii. El citează ca martori oculari ai evenimentului pe părintele Becchi şi pe domnul Juan Silvano Gcdoi. Cel din urmă a scos cu acea ocazie, din acelaşi mormânt, un alt craniu, păstrat la Muzeul ăin Asuncion care-l poartă numele.

Observaţiile pe care ni le sugerează modul în care a procedat domnul Loizaga pentru aşa-zisa exhumare sunt următoarele: a) N-a acţionat condus de un spirit de cercetare istorică serios ţi nepărtinitor, ci împins da o pasiune politică; b) Nu s-a bazat pe nici un examen al craniului efectuat de experţi, care să poată înlătura posibilitatea unei orori cu privire la autenticitatea rămăşiţelor exhumate." [Urmează alte observaţii care pun la îndoială autenticitatea craniului, observaţii bazate pe raportul doctorului paraguayan Pedro Pena, publicat în ziarul „La Prensa". Asuncion l-11-1098 şi pe faimosul studiu freno-l. Ogic al doctorului argentinian Felix F. Outes, din 1925, piesă cheie a acestei dispute asupra pieselor de muzeu, publicată m Buletinul Institutului de Cercetări Istorice, Facultatea de Fi-tosoîie şi Litere din Duenos Aires (volumul IV, pp. 1 şi urm.)]

Julio Cesar Chaves {28 martie 1961): „Pe la jumătatea anului 1841, ambiţia politică paraguayana ara. Foarte agitată. A fost dezlănţuită o polemică înflăcărată cu (330J

Privire la viaţa şi opera Supremului. Au începui să circule fel de fel de* pamflete şi afişe satirice, în proză sau versuri. Partizanii şi adversarii lui şi-au mobilizat toate forţele cu entuziasm. Cei din urmă au afirmat că Supremul nu era vrednic să se odihnească într-o biserică şi au anunţat public intenţia de a pune rr. Îna pe rămăşiţe pentru a le arunca la gunoi. Se cuvine să anunţăm că, la puţin timp după aceea, într-o dimineaţă a apărut pe uşa bisericii un afiş, despre care se spune că însuşi Supremul îl trimisese din Infern şi în care cerea să fie ridicat din acest sfânt lăcaş pentru a fi izbăvit de păcate. Mai multe familii care au fost aprig urmărite de Suprem, printre care era şi familia Machafn, nu şi-au ascuns pe de altă parie intenţia de a se răzbuna profanând rămăşiţele Supremului. La rândul lor, adepţii săi nu stăteau cu manile în sân. Aceştia au organizat numeroase demonstraţii populare, care s-au transformat în manifestaţii şi procesiuni până la mormântul conducătorului lor. Tensiunea a crescut în cursul anului 1841 şi se pare că a atins punctul culminant la 20 septembrie, ziua în care s-a comemorat prima aniversare a morţii Dictatorului Suprem. Pasiunile dezlănţuite riscau să declanşeze un război civil; atmosfera se încingea şi risca să pună în pericol pacea naţiunii, atât de necesară pentru a înfrunta şi a rezolva gravele probleme internaţionale, economice şi sociale din acele momente. Consulii au hotărât atunci să acţioneze energic; au făcut să dispară mausoleul unde se păstrau rămăşiţele şi le-au îngropat «nu se ştie unde». Conform versiunii lui Alfred De-tnersay (Le Bocteur Fronda, Dictatcur du Paraguay, 1850): „A fost înhumat în biserica Encarnacion şi o coloană de granit însemna ultimul lui lăcaş, pentru venerarea şi prinosul numeroşilor lui adepţi. Se spune că la puţin timp de la aniversarea acestei zile de doliu mausoleul a dispărut; se zvonea că rămăşiţele faimosului Dictator fuseseră transferate în cimitirul bisericii. O parte din această poveste era adevărată, dar guvernul consular, autor misterios al acestei măsuri inspirate de considerente politice, a respins orice gând de profanare inutilă. Supremul se odihneşte acum într-un loc pe care pietatea acestor oameni i l-a ales, dar la umbra mormântului său n-au încetat să se aciueze succesorii.

Thomas Jefferson Page, comandantul navei nord-ameriWatet Witch, care a sosit în Paraguay cu o misiune de explorare şi cercetări, spune despre această situaţie următoarele: «Bisericile sunt menţinute în bună stare, dar una dintre ele este în mod sigur mai puţin frecventată decât celelalte. Oamenii din popor vorbesc foarte puţin despre asta, pentru că un mister înspăimântător o înconjoară, depăşind limitele sacre. Într-o paşnică dimineaţă, biserica a fost deschisă ca de obicei pentru rugăciune: monumentul s-a năruit, iar osemintele tiranului au dispărut pentru totdeauna. Nimeni n-a întrebat cum, nimeni n-a întrebat unde. Se zvonea doar că diavolul şi-a cerut ceea ce era al lui: trupul şi sufletul». (La Plata, The Argentina Con-feăeration and Paraguay, London, 1859.)

Rămăşiţele donate de Dr. Estanislao S. Zebaâlos Muzeului Naţional din Buenos Aires pot fi oare atribuite Dictatorului Perpetuu al Paraguayului? Aceste rămăşiţe au fost timp de mai mulţi ani expuse în acest muzeu; acum zac în pivniţele instituţiei, printre obiectele fără valoare.

Nu cunoaştem decât două păreri, ambele demne de încredere şi nefavorabile [se referă la studiile menţionate mai înainte]. Outes, un eminent om de ştiinţă împins de curiozitatea cercetătorului, a examinat pretinsele rămăşiţe. După examinare, a afirmat: «în primul rând, calota cranianã, prin caracterele ei morfologice şi prin particularităţile ei anatomice, aparţine unei persoane de sex feminin de peste patruzeci de ani şi care după toate probabilităţile nu era europeană, sensu lato. Între calotă şi masca facială nu există nici o legătură. Făcând abstracţie de caracterele pe care le prezintă aceasta din urmă, orice efort de reconstituire plecând de la cele două piese ar fi zadarnic, deoarece există în ambele cazuri un exces de os frontal. Asta demonstrează, prima fade, că ar proveni de la doi indivizi. În sfârşit, maxilarul aparţine unui copil care-şi păstra la moarte toţi dinţii de lapte.»

Concluziile lui sunt, deci, următoarele: în primul rând: calota aparţine unei femei de peste patruzeci de ani, care nu era europeană, ci negresă sau indigenă. În al doilea rând: masca

facială era a unui adult şi nu a unui bătrârx. In sfârşit, maxilarul aparţine unui copil de şase ani.”

2. Migraţia rămăşiţelor SUPREMULUI

R. Antonio Ramos (6 aprilie 1961): „Francisco Wisner de Morgenstern, care a scris o carte despre Dictatorul Suprem din însărcinarea Mareşalului Francisco Solano Lopez, observă următorul lucru: «La câteva luni de la moartea Dictatorului, paracliserul bisericii a avut surpriza să găsească deschis mormântul în care era îngropat. Nu s-a putut afla cine erau autorii acestei acţiuni; totuşi, au lăsat urme care se pierdeau pe malurile fluviului Paraguay, unde se presupune cu destul temei că rămăşiţele Dictatorului au fost aruncate în apă, deoarece s-au găsit pe mal resturi care confirmă acest lucru. În vremea aceea circulau la Asuncion fel de fel de versiuni: una clin ele, cum că familia M... plătise oameni pentru a scoate rămăşiţele pământeşti ale Dictatorului şi a le arunca în apă, asta ca să se răzbune pentru execuţiile ordonate de Dictator după ce se descoperise ultima conspiraţie a lui Yegros; după altă versiune, o familie a scos rămăşiţele ca să le ardă şi să azvârle cenuşa în cele patru vânturi; şi, în sfârşit, alta, versiunea cum că o altă familie, în înţelegere cu preotul, a pus să fie furate rămăşiţele pentru a le ascunde într-un alt loc».” [Comentariul compilatorului: După versiunea lui 'Vistier, care, bazându-se pe zvonuri, face să dispară rămăşiţele Supremului în apă, în foc, în aer sau în pământ, suntem confruntaţi cu faptul că migraţia acestor rămăşiţe, profanate de ură sau de răzbunare, nu s-a produs,]

Să continuăm, totuşi, cu depoziţia doctorului Ramos: „Wisner de Morgenstern oferă totuşi o altă versiune, legată de o mărturie pe care o vom examina în continuare. Car-los Loizaga, care a făcut parte din triumviratul creat la Asuncion în 1869 şi care a negociat cu baronul de Cotegipe tratatul de pace cu Brazilia [se referă la guvernul marionetă instaurat da forţele de ocupaţie din războiul din '70, cu un an înainte <3e sfârşitul lui], spune într-o scrisoare adresată doctorului Es-tanislao Zeballos că el [fostul triumvir Loizaga], însoţit de părintele Vecchi, paroh al bisericii

Encarnacion, a exhumat «rămăşiţele tiranului». Aceste relicve adaugă el se aflau înainte într-un sarcofag lângă altarul bisericii şi parohul! >• Juan Gregorio Urbieta, devenit mai târziu episcop, le-a scos într-o noapte, pe vremea lui D. Carlos Antonio Lopez şi ie-o. Îngropat în pai'nclis în amil 1841.

În scrisoarea lui Carlos Loizaga, acesta, afirmă că la exhumarea – «rămăşiţelor tiranului», era însoţit de părintele Vecchi. Dar Ricardo de Lafucnte Machain afirmă că a fost prezent şi Juan Silvano Godoy. «în ciuda rezervei păstrate cu privire la proiect spune acesta doctorul Juan Silvano Godoy, secretarul Tribunalului Superior de Justiţie, a aflat şi s-a hotărit să asiste, cu toate că nu fusese invitat. În ziua hotărâtă, când s-a lăsat noaptea, a aşteptat sosirea domnului Loizaga, ascuns în spatele unui stâlp al bisericii. S-a desprins din umbra stâlpuiui, învăluit într-o pelerină şi pe cap cu o pălărie uriaşă, ca un uriaş liliac cu cap de om. Din pricina surprizei pe care i-a produs-o asemenea apariţie, date fiind împrejurările, locul şi intenţiile intrusului, ori poate fiindcă acestea i se păreau ireproşabile, după ce i-a trecut spaima, domnul de Loizaga a acceptat fără greutate ca funcţionarul Godoy să se alăture lui şi lucrătorilor. Aceştia şi-au început lucrul. După ce au ridicat lespedea şi au răscolit pământul cu cazmalele, au început să apară rămăşiţe omeneşti. S-a presupus că rămăşiţele Dictatorului Suprem trebuie să fie cele de sus. Domnul Loizaga le-a adunat şi 2e-a pus într-o cutie de fidea, adusă special pentru asia. Dar între pământ şi oseminte a apărut un alt craniu, pe care domnul Godoy l-a luat şi l-a băgat sub pelerină. Se zice că fostul triumvir, domnul Loizaga, l-a privit cum se îndepărtează şi. S-a îndoit pentru o clipă, întrebându-se care dintre cele două cranii era autentic. A continuat totuşi să creadă cu şi mai multă tărie că rămăşiţele pe care le-a strâns în cutia de fidea erau ale Supremului şi a pus-o în podul casei, în aşteptarea destinaţiei pe care urma s-o dea conţinutului său».” [Domnul Godoy a păstrat craniul luat în noaptea aceea în muzeul lui particular, demn de un om de vază al Renaşterii; aşa îneît chiar povestea acestor rămăşiţe rămâne risipită, sub semnul îndoielii, la răscrucea craniului bicefal al tiranului, comentează unii s-coliaşti.]

Doctorul Ramos ia din nou cuvântul: „Să vedem acum ce s-a întâmplat cu craniul găsit de Loizaga. Fiind în trecere prin Asunciîn în 1876, doctorul Honorio Leguizam6n, medic al canonierei argentiniene Parând, a aflat că «rămăşiţele Dictatorului Perpetuu erau în mâinile lui Carlos Loizaga». Vestea i_a fost adusă de familia acestuia din urmă. Leguizam6n a Jncercat «să vadă şi să examineze preţioasele rămăşiţa pămân-teşti'*- La început Loizaga a refuzat, apoi a cedat în faţa rugăminţilor medicului argentinian [care-l îngrijise şi-l vindecase de o boală foarte gravă]. Iată ce povesteşte chiar doctorul Leguizamon: «Rămăşiţele mi-au fost prezentate într-o cutie de fidea. Mare mi-a fost dezamăgirea, când ra-am trezit în faţa unei grămezi informe de oase fragmentate sau sparte cu ciocanul. Având în vedere temperamentul pacientului meu şi ura lui veche împotriva Dictatorului, nu mi-a fost greu să ghicesc motivul acestor lovituri de ciocan. Din craniu, numai partea superioară era bine conservată. Din veşminte, am găsit doar talpa unui pantof care fusese purtat de un picior foarte mic; probabil cel al unui copil de vârstă fragedă. Am obţinut de la domnul Loizaga, pe care l-am scutit de onorariile po care mi le datora, îngăduinţa de a lua cu mine craniul celui care fusese Supremul Paraguayului.»

Mai târziu încheie doctorul Ramos Leguizamon a dat partea de craniu nevătămată doctorului Estanislao Zebailos, care la rândul lui a donat-o Muzeului de Istorie Naţională din Buer. Os Aires. Conform ultimelor rapoarte, craniul nu mai este arătat publicului, aşa cum se îmimpla mai înainte. Având în vedere scurtele consideraţii de mai sus, care n-au pretenţia să epuizeze tema, nu se poate afirma că acel craniu de la Muzeul de Istorie Naţională din Buenos Aires este craniul Dictatorului Suprem. Nu există nici o certitudine pentru o asemenea afirmaţie.'1

Marco Antonio Laconich (21 aprilie 1961): „După căderea oraşului Asuncion în mâinile Triplei Alianţe, legionarii [paraguayeni] s-au instalat în capitala jefuită şi captivă. S-au pornit să sape pământul sfânt al strămoşilor ca nişte vârcolaci frenetici, pentru a-şi potoli, răscolind rămăşiţele Supremului, ura lor veche de o jumătate de veac. În 1870, Loizaga făcea parte

din Triumviratul constituit la Asuncion de aliaţi, ca guvern «paraguayan» provizoriu. Loizaga era un personaj suspus al Legiunii. Nu ne-am îndoit nici o clipă că a fost autorul profanării funerare, de care părea că se laudă în răspunsul adresat doctorului Zebailos. În afară de asta, se afla intr-o situaţie privilegiată pentru a săvârşi acest act fără a fi pedepsit; dar dacă a crezut că a descoperit mormântul Dictatorului şi dacă a murit convins că posedă rămăşiţele, s-a înşelat amarnic. Toate lasă să se presupună că Loizaga a deschis o groapă comună şi a scos în întunericul nopţii rămăşiţele omeneşti pe care le-a păstrat apoi atâta timp în casă, închise într-o cutie de fidea. Afirmăm că e vorba de o groapă comună având în vedere rezultatele obţinute în analiza acestor oseminte; naliză făcută de doctoru! Outes. Osemintele fuseseră luate de doctorul H. Leguizamon.

Cine ştie dacă, printr-una din acele ironii ale sorţii cu care lui Dumnezeu îi place să înăbuşe pizmele oamenilor, unele oseminte pe care Loizaga le păstra în cutia de fidea nu erau ale vreunui membru iubit al propriei sale familii... Pentru că Dictatorul, când a murit, presupun că nu mai avea dinţi de lapte!

«Rămăşiţele scheletului spune Loizaga le-am dus într-un cimitir.» Aceeaşi lipsă de martori pentru plimbările acestui gropar solitar. Dacă rămăşiţele scheletului au fost reconstituite ca şi craniul, avem tot dreptul că presupunem că erau compuse, de exemplu, din cinci fluiere [oase de femur), trei coloane vertebrale, cincizeci de coaste etc.; de unde ar rezulta că Dictatorul a fost un fenomen scheletic ieşit din comun.

În orice caz, e foarte curios că Loizaga şi Godoy au părăsit biserica, învăluiţi în penumbra nopţii, cu două cranii ale Dictatorului, ca şi cum ar fi fost un bicefal. Fiecare dintre ei era convins că a luat adevăratul craniu al Supremului.” [Nota compilatorului: Loizaga, după dezvăluirea unei bă-trâne sclave a familiei, păstra în acelaşi dulap o urnă care conţinea cenuşa bunicii dinspre mamă. Informatoarea, care era în deplinătatea facultăţilor ei mintale, în ciuda vârstei mai mult decât centenare, mi-a declarat că într-o seară, din greşeală, a pregătit supa din

cenuşa asta şi a servit-o la dejun. Sclava, azi eliberată, mi-a mai destăinuit că, deoarece stăpânii nu şi-au dat seama de greşeala ei, a umplut la loc urna funerară cu nisip din curte. M-a rugai cu insistenţă să nu o denunţ şi «să nu pun degeaba pe hârtie braşoavele astea». Deoarece neglijenţa sclavei constituie un delict mult mai puţin grav decât profanarea comisă de Loizaga şi furtul rămăşiţelor Supremului, nu sunt indiscret dând la iveală povestirea fostei sclave a fostului triumvir, ci dimpotrivă am îndeplinit ceea ce consider a Ei o datorie de justiţie.]

Doctorul Laconich continuă: „La 23 iunie 1906, doctorul Honorio Leguizamon i-a scris directorului ziarului La Naciîn o scrisoare pe care o consider de cea mai mare importanţă. În această scrisoare, doctorul Leguizam6n, pe vremea aceea medic al canonierei argentiniene Parând, povesteşte împrejurările în care a obţinut de la Loizaga, în anul 1876, rămăşiţele cu pricina, care au fost cedate apoi doctorului Zebalios şi, în sfârşit. Oferita de acesta Muzeului de Istorie Naţională din Buenos Aires, în iulie 1890.

? M-am lovit la început de un răspuns negativ scrie doctorul Leguizam6n; dar de îndată ce domnul Loizaga s-a convins că posedam informaţii din sursa cea mai vrednică da încredere, căci unii membri ai familiei lui i-au spus că ei mi le-au furnizat, a trebuit să cedeze rugăminţilor mele şi mi-a mărturisit tot adevărul: spiritul lui religios l-a îndemnat să exhumeze rămăşiţele care profanau locul unde fuseseră în-mormântate. Rămăşiţele pământeşti nii-au fost prezentate într-o cutie de fidea şi adaugă următorul lucru, pe care se cuvine să-l reţinem: Mare mi-a fost decepţia când ra-ain trezit în faţa unei grămezi. Informe de oase fragmentate…»

După deziluzia pe care a încercat-o, doctorul Leguizamon şi-a pus următoarea întrebare: «Starea fragmentară a scheletului n-ar putea rezulta din furia răzbunătoare a vreunei victime? N-arn îndrăznit să-l întreb atunci…»

Scrisoarea lasă să plutească printre rânduri bănuiala că e foarte posibil ca Loizaga să fi spart oasele cu vreo ghioagă, răzbunându-se astfel pe Dictator. Într-un post scriptum, doctorul

Leguizamon întăreşte această bănuială, spunând că <^era un foarte vechi obicei al indigenilor guarani să se răzbune pe cei care le fuseseră duşmani dezgropându-le osemintele şi zdrobindu-le.»

Sincer vorbind, credem că acest obicei al indigenilor guarani e doar o descoperire a doctorului Leguizamon, născocită de el Pentru această împrejurare. Indigenii guarani se interesau mai degrabă de carnea duşmanilor decât de oasele lor; când erau apetisanţi, îi mâncau în linişte. Dacă nu-l aşa, să ne spună «an Staden.

Grămada informă de oase fragmentate pare să confirme teza gropii comune şi merge mână-n mână cu existenţa calotei craniene de la o femeie, cu masca facială a unui adult şi cu maxilarul unui copil, amestec îa oseminte stabilit prin expertiza făcută de doctorul Outes. Şi totuşi...

Doctorul Leguizamon afirmă în scrisoare cu a mai găsit în cutia cu fidea «talpa unui pantof care fusese purtat de un picior foarte mic*, ca singură rămăşiţă din veşminte. Se ştie cu Dictatorul Suprem avea mâinile şi picioarele foarte mici, lucru de care era foarte mândru şi că asta i se părea o dovadă de nobleţe; totuşi, expresia «foarte mic» ne duce cu gândul la un copil.

Nu e deci recomandabil, după părerea mea, să se organizeze acest omagiu naţional, pentru a repatria rămăşiţe pămân-teşti de o autenticitate tot atât de îndoielnică şi discutabilă ai şi rămăşiţele aflate în momentul de faţă în posesia Muzeului de Istorie Naţională din Buenos Aires. Antecedentele unei minciuni legate de cutia de fidea a legionarului Loizaga încheie doctorul Laconicii va întuneca inevitabil, în acest, ca? Omagiul adus ilustrei memorii a Eroului.”

NOTA FINALA A COivu'I. LATORULUl

Prezenta compilaţie a fost extrasă mult mai cinstit ar fi să spunem sustrasă din vreo douăzeci demit de dosare, editate sau inedite-; din toi atâtea volume, broşuri, ziare, scrisori şi tot jelui de mărturii pitulate, consultate, puricate, spionată în biblioteci şi

arhive particulare şi oficiale. Trebuie să mai adăugăm la asta versiunile culese din izvoare aparţinmd tradiţiei orale şi vreo cincisprezece viii de ore de interviuri gravate pe bandă de magnetofon, agravate de imprecizii şi de confuzii, interviuri luate unor presupuşi descendenţi ai unor presupuşi funcţionari; interviuri luate unor presupuse rude. Şi parerude ale Supremului, care? S-au mândrit întotdeauna că n-a avut nici v.na; interviuri luate unor epigoni, panegirişti şi detractori nu mai puţin presupuşi şi nebuloşi.

Cititorul a observat probabil că, invers ăecâl textele obişnuite, acesta a fost mai tnlâi citit şi apoi scris. În loc să spună şi să scrie lucruri noi, acest text nu face ăecit să copieze fidel cce «ce alţii au apus şi au compus mai de mult. Nu există deci în această compilaţie nici o pagină, nici o frază, nici un cuvânt, d-e la titlu până ta nota finală, care să nil fi fost scrise în acest fel. «Orice istorie ne-conlemporană este suspectă», îi plăcea Su-premidid să spună. «Nu-l nei>oie să se ştie cum, s-au născut, ca să se vadă că asemenea poveşti fabuloase nu datează din vremea când au fost scrise. Există o mare diferenţă între o carte scrisă de un particular pentru popor şi o carte făcută de un popor. Atunci nimeni nu se poate îndoi că această carte este la fel de veche ca şi poporul care a dictat-o.»

Astfel, imitându-l încă o dată pe Dictator (dictatorii îndeplinesc tocmai această funcţia: să-l înlocuiască pe scriitori, pe istorici, pe artişti, pe gânditori etc), a-copis-tul declară, reluând termenii unui autor contemporan, că povestea cuprinsă în aceste însemnări se reduce la faptul că povestea care trebuia povestită aici nu a fost povestită. Prin urmare, personajele şi faptele care figurează în aceste însemnări au câşâigat, prin fatalitatea limbajului scris, dreptul la o existenţă fictivă şi autonomă în serviciul cititorului nu mai puţin fictiv şi autonom.

SFÂRŞIT